

Summa de quolibet Thome Aquinatis / fratris sacri Ordinis Predicatorum / Vini quidem sanctitate et scientia prestantissimi incipit feliciter ;

Quesitum est de deo Angelo et homine. De deo quæsitum est : et quæsitum ad diuinam naturam : et quæsitum ad humanam assumptam. **Q**uæritur ad diuinam naturam quesitum est. **U**trum beatus Benedictus in visione quæ vidit totum mundum diuinam essentiam viderit. **E**t ostendebatur quod sic. **D**icit enim Gregorius de hac visione loquens / anime videnti deum angusta fit omnis creatura. **S**ed videre deum est videre diuinam essentiam : ergo beatus Benedictus vidit diuinam essentiam.

Preterea ibidem subdit Gregorius quod totum mundum vidit in diuino lumine. **S**ed non est aliud lumen quam claritas dei quæ ipse deus ut idem Gregorius dicit. **E**t habet in glo. exo. xxxiii. super illud non videbit homo et uiuet : ergo beatus Benedictus vidit deum per essentiam. **S**ed contra est quod dicit Iohannes primo deum nemo vidit unquam : ubi dicit Glo. quod nullus in mortali carne uiuens dei essentiam videre potest.

Item dicendum quod corpus corruptibile aggruat animam : ut dicit Sapiens. ix. summa autem eleuatio mentis humane est : ut ad diuinam essentiam uidentem pertingat : unde impossibile est quod mens humana dei essentiam uideat (ut dicit Augustinus. xii. super Genesim. ad litteras) nisi huic uite mortali funditus homo intereat : ut sic alienetur a sensibus ut nesciat utrum sit in corpore vel extra corpus : sic de Paulo legitur scilicet chorinthios. xii. **B**eatus autem Benedictus quoniam illam uisionem vidit : nec huic uite funditus mortuus erat : nec a corpore sensibus alienatus. **Q**uod patet per hoc : quod dum adhuc in eadem uisione persisteret alium ad idem uidentem aduocauit ut Gregorius refert **U**nde

manifestum est quod dei essentiam non uiderit. **A**d primum ergo dicendum quod Gregorius ex quadam proportionem argumentari intendit in uerbis illis. **S**i enim uidentes diuinam essentiam in eius comparatione totam creaturam computant prout quod ad uidentem : non ergo est mirum si Beatus Benedictus per lumen diuinum aliquid amplius uidere potuit quam homines communiter uideant.

Ad secundum dicendum quod lumen dei quoniam dicitur ipse deus : quoniam uero aliquod lumen deriuatur ab ipso secundum illud **P**salmus. In lumine tuo uidebimus lumen : hic autem accipitur pro lumine deriuato a deo ;

Questio secunda ;

Unde queriebantur duo circa humanam naturam in Christo. **P**rimo. **U**trum fuit in Christo una filiatio qua refertur ad patrem et matrem an due. **S**ecundo. de morte eius. **U**trum in cruce mortuus fuerit ;

Ad primum sic procedit. **U**idetur quod in Christo sunt due filiationes : multiplicata enim causa relationum multiplicatur et relationes : generatio autem est causa filiationis : cum ergo alia sit generatio quam Christus natus est eternaliter a patre / et alia qua natus est temporaliter a matre / erit etiam alia filiatio qua refertur ad patrem et alia qua refertur ad matrem. **P**reterea quod recipit ex tempore aliquid absolutum absque sui mutatione / potest recipere temporaliter aliquid proprietate relatiuam multo magis absque sui mutatione. **S**ed filius dei ex tempore recepit aliquid absolutum absque sui mutatione : quia super illud **2**u. i. **N**ic erit magnus et filius altissimi uocabitur. **D**icit **A**mbrosius. **N**on ideo erit magnus quod ante partum uirginis magnus non fuerit : sed quia potentia quam dei filius naturaliter habet / homo erat ex tempore accepturus : ergo multo magis ex tem-

pore potuit accipere filius dei absq[ue]
 sui mutatione nouā filiatōz: vt sic
 ei conueniāt duę filiationes: vna
 eterna ⁊ alia temporal. **S**ed cō
 tra. A quo habz aliquid q[ui] sit t[em]p[or]ale
 ab eius vnit[er]itate habet q[ui] sit vnum
 tale. Sed filiatōne h[ab]et aliq[ui]s h[ab]et q[ui]
 sit filius: ergo vna filiatione vn[us]
 est filius: sed Christus est vn[us] fi
 lius ⁊ nō duo: ergo in Christo nō
 sūt duę filiationes sed vna tm̄.
Respondendū q[uo]d relatōes differūt in
 hoc ab omnib[us] alijs reruz generi
 bus: quia ea que sūt aliorū gene
 rum ex ip[s]a ratōne sui generis ha
 bent q[ui] sūt res vere: sic q[ui]ntitas ex
 ratione q[ui]ntitatis: et q[ui]litas ex rōe
 q[ui]litas: Sed relationes non ha
 bent q[ui] sūt res vere ex ratione re
 spect[us] vn[us] ad alter[um]. Inueniūt
 em̄ quidam respectus qui non sūt
 reales sed rationales tm̄: sicut sci
 bile refert[ur] ad sciētiā non aliqua
 reali relatione in scibili existente:
 sed potius quia sciētia refertur ad
 ipsū scdm̄ philosophuz. v. meta
 physice. Sed relatio habet q[ui] sit
 res vera ex sua causa per quaz vna
 res naturalē ordinē habz ad aliā
 tanq[ua]m ad terminū: qui quide[us] na
 tal[is] ⁊ realis ordo est ip[s]is ipsa rela
 tio. Vnde dextrū et sinistrū in ani
 mali sūt relationes reales: q[ui] con
 sequūt[ur] quazda[m] reales naturales
 virtutes. In colūna aut[em] sūt respec
 ctus rōis tm̄: s[ecundu]m ordinē aiālis ad
 ip[s]az. ex eodē aut[em] habz aliqd q[ui] sit
 ens et q[ui] sit vnū: et ideo cōtingit q[uo]d
 est vna relatō realistm̄ p[ro]pter vni
 tatem cause: sic patet de cause eq[ui]
 litate. Propter vnā em̄ q[ui]ntita
 tem in vno corpore ē vna equalitas
 tm̄: q[ui]s sūt multi respectus s[ecundu]m
 q[ui]s in diuisis corporib[us] dicit[ur] esse eq[ui]
 si aut[em] s[ecundu]m omēs illos respect[us] multi
 plicarēt[ur] r[ati]aliter relatōes in vno cor
 pore: seq[ue]ret[ur] q[uo]d in vno corpore essent
 accidētia infinita v[el] indeterminata. Et

s[ecundu]m mgr̄ ē vna relatione mgr̄ oim̄
 q[ui]s idē docz: q[ui]s sūt multi r[ati]spe
 ct[us]. Sic etiā et vn[us] h[ab]et p[ro]pter vnā
 realē filiatōz ē fili[us] p[ro]p[ri]is sui et m[atr]is
 sup[er]. q[ui] vna natiuitate vnā nat[ur]am
 ab vtroq[ue] recepit. Videt[ur] ergo di
 cēdū s[ecundu]m h[ab]et rōz: q[uo]d alia sit filiatō
 realis in Christo q[ui] r[ati]fertur ad p[re]z:
 et alia qua refert[ur] ad matrem: quia
 alia generatōne nascit[ur] ab vtroq[ue]:
 et alia est natura quā habz a pa
 tre: et alia quaz h[ab]et a matre. Sed
 alia ratio reformat pactū: hoc est
 em̄ vniuersaliter tenēdū: q[uo]d nulla
 relatio dei ad creaturaz realiter in
 deo existit: sed est respectus rōis
 tm̄: q[ui] deus est sup[er] omēs ordinem
 creature et m[er]sura ois creature: a
 q[ui] depēdet ois creat[ur]a et non euer
 so: multo magis q[uam] hoc oueiat sci
 bili respectu sciētię in q[ui] p[ro]pter has
 causas non est relatō realis ad sci
 entiā. **E**st aut[em] cōsiderādū q[uo]d sub
 iectum filiatōis non est natura ul
 nature pars aliqua: non em̄ dici
 mus q[uo]d humanitas sit filius: vel ca
 put aut oculus. In Christo aut[em]
 non poim[us] nisi unū suppositum: et
 vnā hypostasim: sic et vnā per
 sonam: quod est suppositū eternū
 in quo nulla relatō realis ad crea
 turā esse potest ut iam dictū ē.
Vnde relinquit[ur] q[uo]d filiatō q[ui] Chri
 stus refertur ad matrem est respec
 ctus rōis tantum: nec p[ro]pter h[oc]
 sequit[ur] q[uo]d Christus non sit realiter
 filius v[ir]ginis: sic em̄ deus r[ati]aliter ē
 d[omi]n[us] p[ro]pter realē potētiam q[ui] conti
 net creaturā: sic realiter est fili[us] v[ir]
 ginis p[ro]pter realē naturā quaz ac
 cepit a matre. Si aut[em] essent in Chri
 sto plura supposita: oporteret po
 nere in Christo duas filiatōes: sed
 h[oc] reputo erroneū et in concilijs iue
 nit[ur] dānatū. Vnde dico q[uo]d in Chri
 sto ē vna relatō real[is] tm̄ q[ui] refertur
 ad p[re]z. **A**d p[ri]mū ergo dicēdū
 q[uo]d non negam[us] nō eē in Christo re

alem filiationē q̄ refert̄ ad m̄rem.
quia causa relationis deficiat. sed
quia deficit subiectus talis relatio-
nis. cū nō sit ī Christo aliqd̄ suppo-
situm creatum vel hypostasis.

Ad secūdū dicendū q̄ eo modo q̄
ille hō accepit ex tempore dei potē-
tiam eodē modo accepit filiationē
eternam. inq̄tū scilicet factum est
vt vna esset persona dei et hominis
vt Ambro. ibidem s̄dit. Hoc aut̄
non est factus per aliquid realiter
absolutū. v̄ filiatū temporaliter
inherens filio dei. sed per solā vni-
onem que realiter existit in natu-
ra creata. nō aut̄ realiter ī ipsa p̄so-
na assumēte. ¶ Quod vero ī con-
trarū dicit̄ et obijcit̄ necessitatem
nō habet. dicit̄ em̄ aliquādo vnus
qualis p̄pter vnitatem substantia-
lem subiecti. licet sint multe quali-
tates ī eo. vt color et sapor ī pomo.
- iij. q.

HD secūdum sic p̄cedit̄. Di-
det̄ q̄ Christus ī cruce mor-
tuus nō fuit. Si em̄ fuit mor-
tuus. aut h̄ fuit q̄ ip̄e animam a
corpore sepauit. aut p̄pter vulne-
ra. sed nō primo modo. sic em̄ se q̄-
ret̄ q̄ iudei Christū nō occidissent
sed q̄ ip̄e sui ipsius fuit homici-
da. quod est iconueniens. Simi-
liter nec sc̄do modo. q̄ mors que
accidit p̄pter vulnera. p̄ueit hōie
ad sumā debilitatē. p̄ueniēte q̄d ī
Christo nō fuit. q̄ clamans expi-
rauit. ergo Christū n̄l̄o mō ī cru-
ce mortuus fuit. ¶ D̄re. nācā huāna
nō fuit ī Christo debilior q̄ ī alijs
hominibus. h̄ nullus alius hō tā cito
moreret̄ p̄pter vulnera manū et
pedū. vulnus aut̄ lateris fuit ei ī-
flictū post mortem. Christus ergo
ī cruce mortuus nō fuit. cuz nulla
causa mortis eius esse videat̄.

Sed cont̄ est quod dicit̄. Jo. xix.
q̄ Christus ī cruce pendens incli-
nato capite tradidit spiritū. mors

aut̄ est p̄ separationē aīe a corpore.
ergo christū mortuus fuit ī cruce.
¶ S̄ dicēdū q̄ absq̄ omī dubio ōfi-
tendū est Christū ī cruce vere fuis-
se mortuū. h̄ ad vidēdū cāz mortis
ei⁹ ōsiderādū ē. q̄ cū Christū fuit
de⁹ et hō. p̄fati eius s̄berat quicq̄d
p̄tinuerat ad huānaz nācāz ī ip̄-
so. q̄d ī alijs puris hōibz nō ōtin-
git. volūtati em̄ eoz non subiacēt
q̄ nācālia sūt. Vnde hęc causa as-
signatur quare anima Christi pa-
tiebatur simul et fruebatur. quia
scilicet eo volente hoc factum est.
non vt fiat redundantia a superi-
oribus viribus ī inferiores. nec
impedirent̄ superiores vires a suo
actu propter passionez inferiorū.
quod ī alijs hominibus contin-
gere non potest propter naturalē
coniunctionem potentiarum ad-
inuiem. ¶ Et similiter ī proposito
est dicendū. Mors enim violen-
ta accidit ex h̄ q̄ tormento v̄l noci-
mēto illato nācā cedit. et q̄diu na-
tura r̄sistere p̄t. tādiu mors retar-
datur. Vnde ī quibus natura est
fortior ex equali causa tardius mor-
riuntur. Erat autem subiectus vo-
luntati Christi quantum nācā re-
sisteret tormento illato. et quando
cederet. Vnde eo volente nācā re-
stitit nocumento illato v̄sq̄ ad fi-
nē. plusq̄ ī alijs hominibus possit.
ita q̄ ī fine post multaz sanguinis
effusionem q̄si integris viribus cla-
mauit voce magna. et statim eo vo-
lente nācā cessit et t̄didit spiritus.
vt se d̄m nature et vite et mortis
ostēderet. Vnde h̄ admirās Cētū-
rio dixit. Vere hic hō fili⁹ dei erat.
Sic ergo et Iudei occidēt Christū
nocumētū mortifex īferētes. et t̄n
ipse animam suaz posuit et tradi-
dit spiritū. quia quādo voluit na-
cā nocumēto illato totaliter cessit.
nec t̄n culpand⁹ est q̄si sui hōicida.
Est em̄ corp⁹ p̄pter aīaz et nō ecō-

uerso: unde iniuria fit anime cum propter nocumentum corpori illatum de corpore expellitur contra naturalem appetitum anime: licet non forte propter deputatam voluntatem se interficietis. Sed si anima in sui potestate haberet recedere quam vellet et iterum aduenire: non maioris esset culpe si corpus desereret quam quod habitator deserit domum. Culpe tamen est quod inde repellitur iniuriatur. Et per hoc patet responsio ad obiecta;

Deinde querebantur duo de Angelo. Primo. Utrum angelus dependeat a loco corporali secundum suam essentiam: aut sit in loco secundum operationem tantum. Secundo de motu angeli. Utrum possit moueri de extremo in extremum sine medio; .iiii. .q.

Hoc primum sic proceditur. Videtur quod angelus non sit in loco per operationem tantum: prius est enim esse quam operari: ergo prius est esse in loco quam operari in loco: sed posterior non est causa prioris: ergo operari in loco non est causa quare angelus sit in loco. **R**espondeo. duo angeli possunt operari in uno loco: si ergo angelus esset in loco solum per operationem: sequeretur quod plures angeli simul essent in uno loco per operationem quod reputatur impossibile. **S**ed contra: nobilior non dependet ab ignobiliori: sed essentia angeli est nobilior quam locus corporeus: ergo non dependet a loco corporeo. **R**esponsio dicendum quod qualiter angelus sit in loco corporeo considerari potest ex modo quod corpus est in loco: est enim corpus in loco per contactum loci: contactus autem corporis est per quantitatem dimensionam que in angelo non mouetur cum sit incorporeus: sed loco eius est in eo quantitas virtualis. Sicut ergo corpus est in loco per contactum dimensionum quantitatis: ita angelus est in loco per contactum virtutis. Siquis autem velit virtutis contactum operatio-

vocare propter hoc quod operari est proprius effectus virtutis. Dicatur quod angelus est in loco per operationem: ita tamen quod per operationem non intelligatur sola motio sed quecumque virtus: quia sua virtute se corpori vult presidere vel continendo vel quocumque alio modo. **A**d primum ergo dicendum quod nihil prohibet aliquid esse prius simpliciter: quod non est prius quantum ad hoc: sicut corpus subiectum est simpliciter prius superficie: sed non quantum ad hoc quod est coloratus. **E**t similiter prius simpliciter est corpus quam contactus: corpus tamen est in loco per contactum dimensionum quantitatis: et similiter angelus per contactum virtutis. **A**d secundum dicendum quod si aliquid perfecte mouetur ab uno motore: non mouetur quod ab alio simul moueatur: immediate: unde ratio magis valet ad oppositum quam propositum; .v. .q.

Hoc secundum sic proceditur. Videtur quod angelus non possit moueri de extremo in extremum quam pertranseat medium: omne enim quod mouetur: prius est in mutari quam in mutatum esse: ut probatur in .vi. Philosophorum. Sed si angelus mouetur de extremo in extremum: puta de a. in b. est in mutatum esse: ergo prius erat in mutari: sed non quam erat in a quia tunc non dum mouebatur: ergo quam erat in c. quod est medium inter a et b: et sic oportet quod pertranseat medium. **R**espondeo. si angelus mouetur de a. in b. sine hoc quod pertranseat medium: oportet quod corrumpatur in a: et terminetur in b: sed hoc est impossibile quia sic non est idem angelus: ergo oportet quod pertranseat medium. **S**ed contra. Omne quod pertranseat medium oportet quod prius pertranseat equaliter sibi: aut minus aut maius: ut dicitur .vi. Philosophorum et ad sensum apparet: sed non potest esse minus spatium quam angelus qui est idem

dit omnes formas in materia inueni-
tas. **P**roterea anima est perfectio
perfectionis autem non est corrupere
sed perficere. non ergo adueniens
corpori corrumpit formas preexisten-
tes. **S**ed contra omnis forma
adueniens existenti in actu est for-
ma accidentalis. forma enim substan-
tialis facit actu esse simpliciter. si
si anima adueniens non destrue-
ret preexistentes formas sed eis sup-
adderet. sequeretur quod adueniret
existenti in actu. quod quilibet forma
cui sit actus facit esse in actu. ergo anima
adueniens excludit formas preexi-
stentes. **R**esponso dicendum quod
impossibile est in uno et eodem esse
se plures formas substantiales. et
hoc ideo quia ab eodem res habet
esse et unitatem. manifestum est autem
quod res habet esse per formas. unde
et per formam res habet unitatem.
et propter hoc ubicumque est multi-
tudo formarum non est unum simpliciter.
sicut homo albus non est unum
simpliciter. nec animal bipes esset
unum simpliciter si ab alio esset ani-
mal et ab alio bipes ut dicit Philo-
sophus. **S**ed sciendum est quod
forme substantiales se habent ad-
inuicem sicut numeri ut dicitur in .viii.
Metaphysice. ut etiam sicut figure
ut de partibus anime dicit Philo-
sophus in .ii. de anima. Semper
enim maior numerus vel figura vir-
tute continet in se minorem. sicut qui-
narius quaternarius et pentagonus
tetragonum. **E**t similiter perfectio-
rum forma virtute continet in se im-
perfectiorem. ut maxime patet in
animalibus. Anima enim intellecti-
ua habet virtutes ut conferat corpo-
ri humano quicquid offert sensitiva in brus-
tis. et similiter sensitiva facit in ani-
malibus quicquid nutritiva in plan-
tis. et adhuc amplius. frustra er-
go esset in homine alia anima sen-
sitiva preter intellectiuam ex quo

anima intellectiva virtute conti-
net sensitivam et adhuc amplius.
sicut frustra adderetur quaternarius
posito quinario. **E**t eadem ra-
tio est de omnibus formis substā-
tialibus usque ad materiam primam.
ita quod non est in homine diuersas
formas inuenire substantiales sed
solum secundum rationem. sicut con-
sideramus eum ut viventem per ani-
mam nutritiuam. et ut sentientem
per animam sensitivam et sic de alijs. **M**aifestum
est autem quod semper adueni-
ente forma perfecta tollitur imper-
fecta. sicut etiam adueniente figu-
ra pentagoni tollitur figura qua-
drati. **U**nde dico quod adueniente a-
nima humana tollitur forma sub-
stantialis que prius inerat. alio-
quin generatio unius esset sine cor-
ruptione alterius quod est impos-
sibile. forme vero accidentales que
prius inerant disponentes ad ani-
mam corrumpuntur quidem. non
per se sed per accidentem ad corrupti-
onem subiecti. unde manent eadem
specie sed non eadem numero. sicut
etiam contingit circa dispositiones
formarum elementorum que pri-
mitus materie aduenire apparent.
Ad primum ergo dicendum secun-
dum Basilium. quod spiraculum vite
dicitur ibi gratia spiritus sancti. et
sic obiectio cessat. si autem ut Au-
gustinus dicit spiraculum vite sit
ipsa anima. non oportebit dicere quod
alia forma formatum sit corpus ho-
minis de limbo terre. quod ipso spiracu-
lo vite diuinitus inspirato. non enim
formatio illa tempore precessit inspi-
rationem. nisi forte velimus dicere
illam dispositionem referri ad di-
spositiones accidentales. puta fi-
guras et alia huiusmodi que quo-
dammodo rationis ordine prein-
telliguntur in corpore ante animam
intellectivam. sicut materiales dis-

positōnes: quibz tamē p̄telligi-
tur ipsa aīa intellectiua: nō q̄ntuz
est intellectiua: sed inquātum cō-
tinet in se virtutem aliquaz de im-
p̄fectōribz formis. ¶ Ad h̄m dicē-
dū q̄ anima cū aduenerit corpori/
non facit esse corpus effectiue sed
formaliter tantum. Effectiue autē
facit esse corp⁹ id quod dat corpori
formaz vt perficiens v̄l disponēs:
aut id quod cooperat⁹ ad formaz:
paulatim autem et ordine quodā
inducendo materiam ad p̄p̄inqui-
orem formam aut dispositionem:
quāto em̄ p̄p̄inquoꝝ fuerit forma
aut dispositio: tāto minor erit re-
sistentia ad introductionē formę
et dispositionis complete: facilius
em̄ fit ignis ex aere q̄ ex aqua: q̄
uis vtracq; forma immediate asit
materie. ¶ Ad terciū dicenduz q̄
Auerrois posuit formas elemēto-
rum actu remanere ī mixto: quod
nō potest esse quia formę elemēto-
rum non possunt esse in vna parte
materie simul: ⁊ sic oportet q̄ sint
in diuisis partibz materie que di-
stinguūtur secūdū dimēsiuę q̄nti-
tatis dimēsiōnez: et sic oportebit
q̄ v̄l plura corpora sint simul v̄l q̄
nō sit mixtio vera totius ad totuz:
sed mixtio ad sensum secūdū mi-
nima iuxta se posita. Auerrois aē
ī tercio celi dicit q̄ formę elemen-
toruz sunt medie inter formas s̄b-
stantiales et accidentales: ⁊ q̄ re-
cipiunt magis et minus: ⁊ sic for-
mis elementoruz remissis et quo-
dammodo ad mediuꝝ redactis fit
mixtio: sed hoc est minus possibi-
le q̄ p̄imum: naz forma substan-
tialis est termin⁹ quidaz esse spe-
cifici. Vnde in indiuisibili est ratō
formę sicut ratio numeri ⁊ figure:
nec est possibile vt intendatur vel
remittatur: sed omnis additio vel
subtractio facit aliam speciem: et
ideo aliter dicendum secūdū P̄bi-

osophum in primo de generatio-
ne. ¶ Formę miscibilium non ma-
nent in mixto actu sed virtute: p̄
ut scz virtus formę s̄bstantialis ma-
net in qualitate elementalī licet re-
missa: et quasi ad mediū redacta.
Qualitas enim elementalī agit
in virtute formę s̄bstantialis: ali-
oquin actio que est per calozē ig-
nis non terminaretur ad formam
s̄bstantialem. ¶ Ad quartū di-
cenduz q̄ anima cum sit forma est
perfectio quedaz particularis nō
autēz vniuersalis: et ideo ea adue-
niēte: sic aliquid p̄ficiat⁹ vt tñ aliud
corrumpatur; vij. q.

¶ Ad secundum sic proceditur.
¶ Videtur q̄ homo absq; grā
per solam naturalem arbi-
trij libertatem possit se ad gratiaz
p̄parare: quia vt dicitur Proui-
biorum. xvj. Hominis est p̄pa-
rare animam: hoc autem dicit⁹ esse
alicuius quod est in eius potesta-
te constitutuz: ergo ī hominis po-
testate constitutum est q̄ possit se
ad gratiā p̄parare: ergo nō ad-
huc indiget auxilio gr̄ie. ¶ P̄e.
Anselm⁹ dicit in libro de casu dia-
boli: q̄ nō ideo aliquis carz grā q̄
deus non vult dare: sed q̄ ipse hō
nō vult accipere: Si ergo vellet pos-
set accipere: p̄ ergo si vult ad grāz
se p̄parare absq; exteriori auxi-
lio. Sed dicebat⁹ q̄ hō indiget in h̄
auxilio gr̄ie q̄ntuz ad exterius mo-
uēs. ¶ Cōtra homo p̄ moueri nō
solū ad ouersioꝝ ex bonis s̄ etiā ex
p̄ctis: sicut si aliquis videt aliquē
enormiter peccātē ⁊ ex horrore pec-
cati ad deū ouertit⁹: s̄ p̄ctm nō est a
deo: ergo absq; dei opatione p̄ se
hō ad grāz p̄pare. ¶ Sed cōn p̄
hoc ad grām p̄pamur q̄ ad deū
ouertimur: Sed ad h̄ indigemus
auxilio diuine gratie: dicit⁹ enim
threnorum quarto: Cōuerte nos
dñe ad te ⁊ ouertemur: ergo hō idē

get auxilio diuine gratie ad hoc qd ad gratiaz se pparet. **P**re ad nihilum potest se homo ppare re nisi cogitando: sed ad hoc ipm ho indiget auxilio gratie. dicitur em secunda ad Corinthios. iij. non qd sufficetes sim9 excogitare aliquid a nobis quasi ex nobis: ergo indigemus auxilio diuine gratie ad h qd nos ad gratiaz pparem9.

Responsio dicenduz: qd i hac questione est cauendus error quidam Pelagii qui posuit qd per liberz arbitrium homo poterat implere legem et vitam eternam mereri: nec indigebat auxilio diuino nisi qntu ad hoc qd sciret quid facere deberet: scdm id Psalmiste: doce me facere voluntatem tuam. Sed quia hoc nimis parum videbatur vt solam scientiaz haberemus a deo: charitatem aut qua pcepta legis impleretur haberemus a nobis. Ideo postmoduz Pelagianu posuerit: qd initiu boni operis est homini ex se ipso dum consentit fidei per liberuz arbitrium: sed consumatio est ho a deo. Pparatio autem ad initium boni operis pertinet. Vnde ad errorem pelagianu pertinet dicere qd homo possit se ad gratiam ppare absq auxilio diuine gtie. Sed hoc est contra Apostolum qd dicit ad philipen. i. qui cepit in vobis opus bonum ipse perficiet.

Dicendu e ergo qd ho indiget auxilio diuine gratie non soluz ad merendum sed etiaz ad h qd scilic3 ad gratiam se pparet aliter tamen et aliter. Nam meret9 homo per actum virtutis: cu non solum bona agit sed etiam bene: ad qd requiritur habit9 vt dicitur in scdo ethi. Et ideo ad meredu requirit9 habitualis gra. Sed ad hoc qd ho pparet se ad habitu consequendu no indiget alio habitu qd sic est9 procedere i infinitu: indiget aut dmo

auxilio / non solu qntum ad exterius ora mouentia put scilicet ex dmo prouidentia pcuratur ho occasiones salutis: puta ppredicatis ex empla et interdum egritudines et flagella: sed etiam qntu ad interius orem motum put deus cor homis mouet ad bonum iuxta illud prouerbiorum. xxi. cor regis in manu dei et quocunq voluerit vertz illud.

Et qd h necessariu sit probat Philosophus in quodam capitulo de bona fortuna. homo em agit voluntate: voluntatis autem pncipiuz electio: et electionis consiliu. Si autem queratur quare consiliari incipiat: non potest dici qd ex consilio consiliari incipit: quia sic esset in infinituz pcedere. Vnde oportet aliquod exterius pncipiuz esse qd moueat mentem humanaz ad consiliandum de agendis: hoc autem oportz esse melius humana mete: non ergo est corpus celeste qd est infra intellectualem virtute s3 de9 vt Philosoph9 ibidem cōcludit.

Sicut ergo omnis motus inferiorum corporum que no semper mouentur pncipiuz est motus celi: ita omnium motuum inferioru metiu pncipiuz est a deo mouente: sic ergo nullus potest se ad gratia ppare nec aliquid boni facere nisi per auxilium diuinum.

Ad primum ergo dicenduz qd per hoc qd hominis est ad gratiam se ppare per liberz arbitriu: non excludit9 necessitas diuini auxili9: sicut nec p hoc qd ignis est calefacere excludit9 necessitas celestis mot9.

Ad .ij. dicendu qd de9 mouz omnia s3 motuz eoz: et ideo dmo mot9 a qbusda pncipat9 cu nitate: a natura at rōnali pncipat9 cu libertate: ppter h qd vtus rōnal se hē ad opposita et ideo sic de9 mouet mētem hūanaz ad bonū: qd tñ ho pē huic motōi resistere: et sic ex do e qd ho

mo se ad gratiam prepararet. Sed quod gratia careat non habet causas a deo sed ab homine secundum illud **Osee .xiii.** Ex te perditio tua israel tantummodo ex me auxilium tuum. **Ad .iii.** dicendum quod licet peccatum non sit a deo / tamen deus peccatum aliquando ordinat ad hoc quod sit aliquid cui salutis occasio; **viii . q.**

H D tertium sic procedit. Videtur quod primum homo in statu innocentie non dilexerit deum super omnia et plus quam seipsum. sic enim diligere deum est maxime merito; sed primus homo in statu illo non habuit unde posset proficere per meritum ut dicitur **i . xxiii . dis . ii . simon .** ergo primus homo in statu illo non dilexit deum plus quam seipsum. et super omnia. **De .** sic diligere deum est maxima preparatio mentis humanae ad gratiam consequendam. primus autem homo in statu illo / potest gratiam non habuisse. sed sola naturalia. ergo non dilexit deum plus quam seipsum et super omnia. **De .** natura in se recurva est. quia scilicet omnia que amat retorquet ad se. sed propter unumquodque tale et illud magis. ergo naturali dilectione plus diligebat seipsum quam deum. non ergo diligebat deum super omnia. **Sed** contra. si non diligebat deum plus quam seipsum. aut ergo minus se. aut equaliter sibi. et utroque modo sequitur quod seipso homo frueretur dum se non referret in deum. frui autem seipso inducit perversitatem peccati. ut **Aug . do .** cet. ergo primum homo in statu innocentie iam erat perversus per peccatum quod est impossibile. sequitur ergo quod dilexerit deum super omnia.

Et dicendum quod si homo factus fuit in gratia ut ex verbis **Aug . et Basilii** haberi potest. questio ista locum non habet. Manifestum est autem quod existens in gratia per charitatem diligit deum super seipsum. sed quia possibile fuit deo quod hominem faceret in puris

naturalibus. utile est considerare ad quantum se dilectio naturalis extendere possit. Dixerunt ergo quidam quod homo vel angelus in puris naturalibus existens diligit deum plus quam seipsum naturali dilectione secundum amorem concupiscentie. quia scilicet bono diuino magis frui desiderat. tanquam maiori et suauiori. sed secundum amorem amicitie naturaliter homo diligit plus seipsum quam deum. Est enim amor concupiscentie qui dicitur amare illud quo volumus uti vel frui. sicut vinum vel aliud huiusmodi. Amor amicitie est qui dicitur amare amicum cui bonum volumus. Sed ista positio stare non potest. dilectio enim naturalis est quedam naturalis inclinatio indita nature a deo. nihil autem naturale est persuasum. Impossibile ergo est quod aliqua naturalis inclinatio vel dilectio sit peruersa. Peruersa autem dilectio est ut aliquis dilectione amicitie diligit plus se quam deum. ergo non potest talis dilectio esse naturalis. Dicendum est ergo quod diligere deum super omnia plus quam seipsum. est naturale. non solum angelo et homini. sed etiam cuilibet creature secundum quod potest amare aut sensibilibiter aut naturaliter. inclinationes enim naturales maxime cognosci possunt in his que naturaliter agunt absque rationis deliberatione. sic enim agit unumquodque in natura sicut aptum nature est agere. Videmus autem quod unaqueque pars naturalis quidam inclinatio inclinatur et operatur ad bonum totius. etiam cum periculo aut detrimento proprio. ut patet cum aliquis manum exponit gladio ad defensionem capitis. ex quo dependet salus totius corporis. Unde naturale est quod quilibet pars suo modo potest amet totum quam seipsum. Unde et secundum hanc naturalem inclinationem sanctus et politica virtute boni cuius mortis periculo se exponit pro bono

no communi. Manifestū est autē qd deus est bonum commune toti⁹ vniuersi ⁊ omniū partiū ei⁹. **U**n de quolibet creatura suo modo naturaliter plus amat deum q̄ seipsam. **I**nsensibilia quidē naturaliter. bruta vero animalia sensitue. **C**reatura vero rationalis per intellectualem amorem qui dilectō dicitur. **A**d primū ergo dicendum qd diligere deū vt est p̄cipium toti⁹ esse ad naturalem inclinatioem siue dilectionem pertinet. sed diligere deum p̄out est obiectum beatitudinis est gratuite dilectionis in q̄ meituz consistit. **N**ec tñ necessariū ē vt i hoc sustineamus smāz Magistri dicentis qd homo i primo statu non habuit gratiam per quam mereri posset. **A**d secundum dicendum qd naturali dilectōne qua deus naturaliter super omnia diligitur. potest aliquis magis ⁊ minus vti. et quando in summo fuerit tunc est summa p̄paratio ad gratiam habendam. **A**d terciū dicendum qd inclinatio rei naturalis est ad duo. scilicet ad moueri ⁊ ad agere. illa autē inclinatio nature que est ad moueri in seipsam recurua est. sicut ignis mouet sursum propter sui conseruationem. sed illa inclinatio nature que est ad agere nō est recurua i seipsam. nō em ignis agit ad ḡnanduz ignem p̄ter seipsam. sed p̄ter bonū generati. qd est forma eius. ⁊ vterius p̄ter bonū comune qd est conseruatio speciei. vnde patet qd non est vniuersaliter verum. qd omnis dilectio naturalis sit i se recurua;

Deinde querebat de iis q̄ pertinent ad bonū gr̄e. **E**t p̄mo de iis que pertinent ad ip̄m bonū gr̄e. **S**cdō de iis q̄ p̄tinēt ad malū culpę qd ei opponit. **C**ir

ca bonū gr̄e querebat. p̄mo de eo qd p̄tinēt ad omēs. **S**cdō de eo qd p̄tinēt ad clericos. **T**ercio de eo qd p̄tinēt ad religiosos. **C**irca ea vero que p̄tinēt ad omnes. querebatur de duabus partibus penitentie. **P**rimo de contritōe. **U**trū scilicet contritus teneatur magis velle esse i inferno q̄ peccare. **S**ecundo de confessione. **S**equit̄ alia q̄stio

.ix. .q.

Ad primū sic procedit. **V**idetur qd contritus nō debeat magis velle esse i inferno q̄ peccare. pena em inferni est eterna et irremediabilis. de peccato autē potest liberari p̄ penitentiā. ergo debet magis velle peccare q̄ esse i inferno. **P**reterea pena inferni includit culpam. vna enim de penis inferni est vermis id est consciētie remorsus de culpa. **C**ulpa autē nō includit penam inferni. ergo magis ē eligēda culpa q̄ pena inferni. **S**ed cōtra est qd Ansel. dicit i libro de similitudinibus. qd aliquis debet magis eligere esse i inferno sine culpa. q̄ i paradiso cum culpa. qd innocens i inferno nō sentiret penas et peccato i paradiso nō gauderet de gloria. **R**esponsio dicendum qd contritus tenetur in generali velle pati magis q̄ cum q̄ penam q̄ peccare. et hoc ideo. quia contritio non potest esse sine charitate p̄ quam omnia dimittunt̄ peccata. **E**x charitate em homo pl⁹ diligit deum q̄ seipsam. peccare autē est facere contra deum. p̄m̄ri autem est aliquid pati contra seipsū. **U**n de charitas hoc requirit vt q̄libet penam homo contritus p̄eligat culpę. sed i speciali descendere ad hanc penam vel ad aliam non tenetur. quimmo stulte faceret si q̄ seipsam vel aliū sollicitaret sup huiusmodi p̄ticularibus penis. **M**a

manifestum est enim quod sicut delectabilia plus mouent in particulari considerata: quam in communi: ita et terribilia plus terrant si in particulari considerentur. Et aliqui sunt qui minori tentatione non cadunt qui forte in maiori caderent. sicut aliquis audiens adulterium non imitatur ad libidinem. sed si per considerationem descendat ad singulas illecebras magis mouetur. et similiter aliquis non refugeret mortem pro christo pati. sed si descenderet ad considerandum singulas penas magis retraheret. Et ideo descendere in talibus ad singularia est inducere hominem in tentationem. et precipere occasiones peccandi. Ad primum ergo dicendum quod culpa mortalis de se perpetua est et irremediabilis. sed ex sola dei misericordia remedium habet. quia plus preponderat bonum diuinum contra quod agit culpa. bono nature create: cui opponitur pena: quam perpetuitas penae temporalitati culpe. Ad secundum dicendum quod remorsus conscientie non est culpa. sed consequens ad culpam. et posset esse sine culpa: ut in eo qui habet conscientiam errantem de preterito commisso: sic si aliquis credidit aliquid a se prius commissum esse illicitum: quod tamen licitum erat. et ipse dum faceret licitum reputabat;

Demum circa confessionem que debentur tria. Primo utrum sufficiat quod aliquis scripto confiteatur: an oporteat quod confiteatur verbo. Secundo an aliquis teneatur statim confiteri habita oportunitate: vel possit expectare usque ad quadragesimam. Tercio utrum presbyter parochialis debeat credere suo parochiano dicenti se alteri confessus et dare ei eucharistiam

am vel non;

Ad primum sic procedit. Videtur quod sufficiat si aliquis scripto confiteatur. Confessio enim requiritur ad manifestationem peccati. sed peccatum manifestari potest scripto sicut et verbo. ergo sufficit quod confiteatur scripto. Sed contra est quod dicitur ad Romanos decimo Ore confessio fit ad salutem. Responsio dicendum quod confessio est quoddam sacramentale. sicut enim in baptismo requiritur aliquid ex parte ministri: scilicet ut abluat. et verba proferat. Et aliquid ex parte suscipientis sacramentum: ut scilicet intendat et abluatur. Ita in sacramento penitentie ex parte sacerdotis requiritur quod absoluat sub aliqua forma verborum. ex parte vero penitentis requiritur quod se clauibus ecclesie subiiciat. peccata sua per confessionem manifestans. de necessitate ergo sacramenti est quod sua peccata manifestet. et contra hoc nullus dispensare potest: sicut nec contra baptismum. sed quod fiat manifestatio verbo non est de necessitate sacramenti: alioquin nulla necessitate posset aliter aliquis effectum huius sacramenti percipere nisi ore confitendo: quod patet esse falsum. Nam mutis vel quibuscumque aliis qui verbo confiteri non possunt: sufficit scripto vel nutibus confiteri. Nulla autem necessitate potest aliquis baptizari nisi in aqua. propter hoc quod aqua est de necessitate sacramenti. sed ex institutione ecclesie tenetur homo qui potest: ut verbo confiteatur: non solum propter hoc: ut homo ore confitens: confitendo magis erubescat: et ut qui ore peccauit ore purgetur: sed etiam in omnibus sacramentis accipitur id cuius est communior usus sicut in sac-

mentali ablutione baptismi acci-
 pitur aqua. qua homines comuni-
 us utitur ad abluendum. et in eucha-
 ristia panis qui est communior cibo.
 unde et in manifestatione sacramen-
 tali peccatorum. convenit uti verbis.
 quibus homines communius et expressius
 suos suos conceptus significare con-
 sueverunt. Et attendendum est quod in hoc
 sacramento non imprimitur character
 sicut in baptismo. sed solum con-
 fertur gratia ad remissionem pec-
 cati. quam remissionem nullus con-
 sequitur peccando. peccat autem qui
 ordinationem ecclesie pretermit-
 tit. Unde in baptismo qui huiusmodi
 que sunt de necessitate sacramenti.
 pretermittens statuta ecclesie. consequitur
 characterem sacramenti. sed non sa-
 cramenti effectum. hic autem nihil
 consequitur. Rationes autem
 que ad utramque partem ducuntur.
 non multum cogunt. nam neque ma-
 ifestatio ita expresse fieri potest scri-
 pto sicut verbo. Et quod dicitur Ore
 confessio fit ad salutem. non intelli-
 gitur de confessione peccatorum. sed
 de confessione fidei.

Questio .xi.

Hsecundum sic proceditur.
 Videtur quod aliquis possit differ-
 re confessionem suam usque ad
 quadragesimam. Quicumque enim huius-
 uat preceptum ecclesie non delin-
 quit. sed ecclesia statuit quod semel in
 anno homines propria peccata con-
 fiteantur. ergo si aliquis expectat
 usque ad terminum ab ecclesia insti-
 tutum. non peccat. Preceptum bap-
 tismus est sacramentum necessitatis.
 sicut et penitentia. sed catechumenus
 non peccat. si differat baptismum
 usque ad sabbatum sanctum. ergo
 pari ratione nec contritus peccat.
 si differat confessionem usque ad qua-
 dragesimam. Preceptum maioris ne-
 cessitatis est contritio quam confessio.

quia confessio sine contritione non
 valet ad salutem. contritio autem
 sine confessione potest in aliquo ca-
 su valere. sed ille qui est in peccato
 non tenetur statim conteri. inten-
 tione ea que causat peccatum alio-
 quin peccator per singula momen-
 ta peccaret. ergo nec contritus tenetur
 statim confiteri. ita quod peccator
 si secus agat. Sed contra magis
 est subueniendum morbo spiri-
 rituali quam corporali. si aliquis sub-
 iectus morbo corporali. periculo se
 committeret. nisi remedium medi-
 cine quereret quam cito possit. et ex ne-
 gligentia peccaret. multo ergo magis
 peccat qui differt remedium con-
 fessionis adhibere contra spiritualem
 morbum peccati. Responsio di-
 cendum. quod laudabile est quod quam cito
 us commode peccator potest. suum
 peccatum confiteatur. quia in sa-
 cramento penitentie confertur gra-
 tia. que hominem reddit magis fir-
 mum ad resistendum peccato. Quis-
 dam autem dixerunt quod tenetur con-
 fiteri quam cito oportunitas confiten-
 di se obtulerit. ita quod si differat. pec-
 cat. Sed hoc est contra rationem
 precepti affirmatiui. quod licet obli-
 get semper. non tamen obligat ad
 semper. sed per loco et tempore. tem-
 pus autem implendi preceptum de
 confessione videtur. quando immi-
 net aliquis casus in quo necesse est
 homini. quod sit confessus. puta si im-
 mineat ei mortis articulus. vel ne-
 cessitas accipiendi eucharistiam.
 aut sacrum ordinem. vel aliquid hu-
 iusmodi. ad quod oportet hominem
 per confessionem purgatum pre-
 parari. Unde si aliquid horum immi-
 neat. et aliquis confiteri pretermittit.
 peccat. dummodo debita oppor-
 tunitas assit. et quod ex precepto ecclesie
 omnes fideles tenentur. saltem se-
 mel in anno precipue in festo pas-
 che sacramenti communionem reci-

pere. ideo ecclesia ordinavit ut se-
mel in anno quando imminet tem-
pus accipiendi eucharistiam oēs
fideles cōfiteātur. Dico ergo q̄ dif-
ferre confessionez vsq; ad hoc tem-
pus per se loquendo licitū est. sed
per accidēs potest fieri illicitū. pu-
ta si immineat aliquis articulus i q̄
cōfessio requirat. vel si aliq; ppter
contemptum / confessionem differat.
et similiter per accidēs posset
esse talis dilatio meritoria. si ad h̄
differat ut prudentiori cōfiteretur.
vel deuotius ppter sacz temp̄.

Primas ergo rōnes cōcedimus.

Ad illud vero quod i cōtrarū obij-
citur dicendum. q̄ morbo corpora-
lis nisi per medicinz remediūz ex-
tinguatur semp̄ inualescit ipei. /
nisi forte etiam virtute nature fu-
erit extinctus. morbus autēz p̄c̄fi
extinguatur per contritionem vnde
de non est simile. Sequitur alia
questio;

.xij.

.q.

HD terciū sic proceditur. Di-
detur q̄ sacerdos parochia-
lis non debeat credere suo s̄b-
dito / dicenti se alteri confessum. ut
ppter h̄ ei eucharistiā det. frequē-
ter enī i ipsa confessione aliqui cōte-
runtur. qui prius contriti non fu-
erunt. sed sacerdos debet subditum
suū q̄ntum potest ad bonum indu-
cere. ergo videt̄ q̄ om̄io ab eo ex-
petere debet q̄ sibi cōfiteat̄. **P**ro-
proubiorum. xxvij. dicitur pasto-
ri ecclesie. diligenter agnosce vul-
tum pecoris tui. sed hoc nullo mo-
do melius potest fieri q̄ per confes-
sionem. ergo debz ab eo exigere q̄
sibi confiteatur. **S**ed contra. si
sibi confiteret̄ / possz dicere que vel-
let. et crederetur ei. ergo etiaz de h̄
debet sibi credi q̄ sit cōfessus. **R**e-
spōsio dicendūz. q̄ in foro iudiciali
creditur homini contra se. sed non

pro se. i foro autēz p̄mentie cre-
ditur et pro et contra se. Est ergo
distinguedū. q̄ dupliciter fit im-
pedimentum quo aliquis a perce-
ptione eucharistie impediatur. si
enim sit impedimentum ad forum
iudiciale pertinens. puta excom-
municatio / non tenetur sacerdos suo
subdito credere quem excommuni-
catus nouit / nisi ei de absolutione
constet. si autem sit impedimentūz
quod ad forūz p̄mentie pertinet
at scilicet peccatum / tenetur ei cre-
dere et iniuste agit / si denegat ei eu-
charistiam. qui perhibet se confes-
sum et absolutum ab eo qui absol-
uere potuit. vel auctoritate aposto-
lica vel auctoritate episcopi. **A**d
primum ergo dicendū. q̄ illud bo-
num quod homines in confessione
cōsequūt̄ iam cōsecut̄ est ille q̄ cō-
fessum se dicit. et hoc si verūz dicit /
si autem falsum dicit / pari ratione
posset falsum dicere confitēdo. **N**ec
p̄ aliquis alicuius hominis aucto-
ritate compelli ad confitēdum pec-
catum quod alteri confessus est. q̄
absoluere potuit. quia sicut iaz di-
ctū est / confessio peccatorū quoddā
sacramētale est diuino imperio s̄b-
iacens non humano. **A**d secun-
dum dicendum q̄ spiritalis pa-
stor vultum pecoris sui debet dilige-
ter agnoscere / considerando exteri-
us vitam eius. sed per modum cō-
fessionis nō potest diligentēz scrui-
tari. s̄ oportet q̄ credat ea que si-
bi a suo subdito dicāt̄;

DEmde querebantur duo. de
his que pertinent ad deicos
Et primo de officio ecclesie.
Vtrum ille qui est p̄bendatus in
duabus ecclesijs / in die quo diui-
sum officium in vtracq; ecclesia ha-
betur debeat vtrūq; officiuūz dicere.
Secūdo de studio theologie vtrūq; ali-

quis teneatur dimittere studium
theologie etiā si sit aptus ad docen-
dum alios: ad hoc quod intendat salus-
ti animarum;

.xiii. q

Had primū sic procedit. **V**idetur quod aliquis in tali casu debeat
vtriusque officium dicere: onus
enim debet reddere emolumento: ille ergo
qui habet emolumentum prebende
in duabus ecclesiis debet onus sus-
ferre vtriusque: ut scilicet vtriusque ec-
clesie officium dicat. **P**ro- iustum
esse videtur ut si habet maius emo-
lumentum ab vna ecclesia: in qua
forte cantatur prolixius officium:
quod etiam maius onus subeat pro-
lixius officium dicendo: non ergo
ad eum pertinet electio: sed vtriusque
dicere: vel debet dicere of-
ficium ecclesie in qua habet pingui-
us beneficium. **S**ed in contrariis
inducebatur consuetudo. **R**es-
ponsio dicendum: quod supposito quod
aliquis licite sit prebendatus in dua-
bus ecclesiis scilicet ex dispensatio-
ne. Considerandum est quod ille qui
in aliqua ecclesia prebendam acci-
pit duobus obligatur: scilicet deo
ut ei debitas laudes exoluat pro eius
beneficiis: et ecclesie de qua accipit
sumptus. **E**a vero que ad ecclesiam
pertinent subiacent dispensatio-
ni prelatorum ecclesie. **E**t ideo habet de-
bitum quod debet ecclesie debet exolvere
secundum quod statutum est vel pro se-
ipsum: si sit prebenda que requirit
residentiam: vel per vicarium si hoc
sufficiat secundum ecclesie statutum
ac consuetudinem. **S**ed debitum quod
debet deo per seipsum debet exolve-
re. **N**on refert autem quantum ad de-
um quibus psalmis vel hymnis deum
laudet: ut puta vtriusque dicat in vespere
dixit dominus vel laudate pue-
ri dominum: nisi quantum ad hoc quod
homo debet sequi maiorum traditi-
ones. **E**t quia laudes deo debet quas

si vnus homo: sufficit quod semel officium
dicat secundum consuetudinem alicuius
ecclesiarum quarum est clericus.
Sed de electione officii rationabi-
liter videtur quod debeat dicere officium
illius ecclesie in qua maiorem
gradum habet: puta si in vna sit de-
canus: et in alia simplex canonicus:
debet dicere officium ecclesie in qua
est decanus. **Q**uod si in vtraque ecclesia
fuerit simplex canonicus: debet di-
cere officium dignioris ecclesie: quod
uis forte in minori ecclesia habeat
opulentiorē prebendam: quod tem-
poralia nullius momenti sunt spi-
ritualibus comparata. **S**i vero ab
be ecclesie sunt equalis dignitatis
potest sibi eligere quodcumque offi-
cium quod voluerit: si fuerit ab v-
traque ecclesia absens: si autem fu-
erit in aliqua earum presentis: debet
se conformare illis cum quibus con-
uersatur: et per hoc patet respon-
sio ad obiecta; .xiii. q

Had secundum sic proceditur.
Videtur quod aliquis qui potest
saluti animarum curam im-
pendere: peccet si circa studium tem-
pus occupet. **D**icit enim ad **Gal-**
ultimo. **D**um tempus habemus
operemur bonum. **N**ulla etiam est
gravior iactura quam iactura tempo-
ris: non debet ergo aliquis totum
tempus in studio expendere: differens
saluti animarum curam impende-
re. **P**ro- perfecti tenentur ad
id quod melius est: sed religiosi sunt
perfecti: ergo maxime religiosi de-
bent dimittere studium ut saluti ani-
marum insistant. **P**ro- pe-
ius est errare in via morum: quam in
via pedum: sed prelati tenentur
reuocare suum subditum si videat
eum errare in via pedum: ergo mul-
to magis tenentur eum reuocare ab
errore qui est in via morum. **E**st au-
tem error: si homo pretermittat quod
melius est: ergo prelati debent subdi-

tum cogere. ut saluti animarū intendat. studio pretermisso. ¶ In contrarium inducebat consuetudo pro ratione. ¶ Responſio dicendū. q̄ aliqua duo possunt compari ad inuicem. et simpliciter. et secundū aliquem casū. Nihil enim prohibet illud q̄d est melius simpliciter. in aliquo casu minus esse eligendū. sic philosophi simpliciter melius est q̄ ditari. s̄ in tempore necessitatis ditari est magis eligendū. Et aliqua preciosa margarita ē charior vno pane. et tamen in aliquo casu. scilicet famis. panis preeligeret. s̄ in illud threnorum. i. Dererunt preciosa queq̄ pro cibo ad refocillandas animas. Est autem considerandum q̄ in quolibet artificio simpliciter melius est q̄ disponit de artificio. et dicit architector. q̄ manualis aliquis qui opere exequitur secundum q̄ ei ab alio disponitur. Unde in edificijs ostendit maior mercede cōducitur q̄ disponit de edificio. licet nihil manibus operetur. q̄ manuales artifices qui dolant ligna et incidunt lapides. In edificio autem spiritus alii sūt quasi manuales operarij. q̄ particulariter insistent curę animarum. puta sacramenta ministrando v̄ aliquis huiusmodi particulariter agendo. Sed quasi principales artifices sūt episcopi. qui imperant et disponant q̄liter predicati suum officium exequi debeant. propter quod et episcopi id est superintendentes dicunt. Et similiter theologie doctores sunt quasi principales artifices. qui inquirunt et docent qualiter alij debeant salutem animarum procurare. Simpliciter ergo melius est docere sacram doctrinam et magis meritorum si bona intentione agatur. q̄ impedire partitularum curarū salutem huius vel illius. Unde Apostolus de se di-

cit prime corintheorū primo. Non enim misit me Christus baptizare sed euāgelizare. quibus baptizare sit opus maxime conferens salutem animarū. Et secunde ad Timotheum secundo dicit Apostolus hęc commenda fidelibus hominibus qui idonei erunt et alios docere. Quia enim ratio demonstrat. q̄ melius est erudire de pertinentibus ad salutem. eos qui in se et in alijs proficere possunt. q̄ simplices qui in se tantum proficere possunt. In aliq̄ tñ casu necessitate imminente deberēt et episcopi et doctores intermisso proprio officio particulariter intendere salutem animarum. ¶ Ad primum ergo dicendū q̄ nullam iacturam temporis patitur q̄ quod est melius operatur docendo sacram doctrinā. v̄ qui ad hoc per studiū se disponit. ¶ Ad secundum dicendū. q̄ perfectus dicit aliquis dupliciter. Vno modo q̄ habet perfectionem. Alio modo q̄ habet statum perfectionis. Perfectio autem hominis in charitate consistit que hominē deo coniungit. Unde quantum ad dilectionem dei dicitur Gene. xvij. ambula corā me et esto perfectus. Quātuus vero ad dilectionem proximi. post q̄ dñs dixerat diligite inimicos v̄ros. concludit. Mat. v. estote ergo perfecti. Statū autem perfectionis hęc dicunt q̄ solemniter obligāt ad aliq̄d perfectioni annexū. Est autem aliq̄d annexū perfectioni charitatis dupliciter. Vno modo sic preambulū et preparatorū ad perfectionem. ut paupertas. castitas. et huiusmodi. quibus homo retrahit a curis secularibus rez secularibus. ut liberius vacet n̄s que dei sūt. Unde huiusmodi magis sūt quedā perfectionis instrumenta. propter quod Hieronymus exponens illud verbum Petri dicentis Ecce nos reliquimus omnia et secuti sumus te. dicit. q̄ non suffi-

fecit Petro dicere ecce nos reliqui-
mus omnia: sed addidit quod perfe-
ctus est et secuti sumus te. Quicumque
ergo vel paupertatem voluntariam
vel castitatem seruant: habent quidem
preparatorium perfectionis: sed non
dicuntur habere statum perfectionis: nisi
qui ex solenni professione ad huius-
modi se obligant. Secundum enim ali-
quod solemne et perpetuum dicitur ha-
bere aliquis statum: sicut patet in
statu libertatis vel matrimonii et si-
milium. Alio vero modo aliquid est
amexum perfectioni charitatis ut
effectus: ut scilicet aliquis curam
animarum suscipiat. Est enim perfe-
ctio charitatis ut aliquis propter
dei amorem pretermittat dulcedi-
nem contemplatiue vite quam ma-
gis amat: et accipiat actiue vite
occupaciones ad procurandum primo-
rum salutem. Quicumque ergo hoc
modo salutis proximorum intendit:
habet quidem aliquam perfectionis
effectum: sed non habet perfectionis
statum: nisi Episcopus qui cum quodam
solemni consecratione suscepit ani-
marum curam. Archidiaconi vero
et parochiales presbyteri magis
habent commissa quedam officia
quam per hoc in aliquo perfectionis
statu ponantur. Solum ergo religi-
osi et Episcopi dicuntur perfecti: quia
si statum perfectionis habent. Unde
de religiosi fiunt episcopi: sed non
archidiaconi vel plebani. Cum er-
go dicitur quod perfecti tenentur ad
hoc quod melius est: verum est si in-
telligatur de iis qui dicuntur perfe-
cti propter perfectionem charita-
tis: huiusmodi enim obligantur ex
lege interiori que inclinando obli-
gat. Unde ad hoc obligantur se-
cundum mensuram sue perfectionis
quam implent. Si autem intelli-
gatur de iis qui dicuntur perfecti propter
statum sicut episcopi et religiosi: non
est verum: non enim tenentur epi-

scopi nisi ad ea ad que se extendit
cura suscepti regimini: et religi-
osi non tenentur nisi ad ea ad que
obligantur ex voto sue professionis.
Alioquin esset obligatio ad infini-
tum: cum tamen et natura et ars et
omnis lex certos terminos habe-
at: dato tamen quod perfecti semper te-
nerentur ad illud quod melius est
non esset ad propositum sicut ex supra-
dictis apparet. Ad tertium ar-
gumentum dicendum: quod licet pre-
latus teneatur subditum suum re-
uocare ab omni malo: non tamen
tenet eum inducere ad omne me-
lius: et ideo hec ratio in propo-
sito locum non habet sicut nec alie
precedentes rationes que necessita-
tem non habent;

Demum querebantur duo de
iis que pertinent ad religio-
sos. Primo utrum religiosus
teneatur obedire suo prelato: ut re-
uelet sibi aliquod secretum quod fidei sue
est commissum. Secundo utrum te-
neatur sibi obedire ut reuelet occul-
tam culpam fratris quam nouit;

Questio .xv.

Ad primum sic proceditur. Di-
citur quod religiosus teneatur
secretum fidei sue commissum
reuelare prelato precipienti: ad obe-
diendum enim prelato obligauit
se religiosus professione solenni: ad
tenendum autem secretum obliga-
uit se simplici permissione: ergo ma-
gis debet obedire prelato quam serua-
re secretum. Sed contra est quod
dicit Bernardus. Id quod est in-
stitutum pro charitate non militat
contra charitatem: sed professio obe-
dientie quam religiosus facit pre-
lato: instituta est pro charitate: er-
go non militat contra charitatem
qua quilibet tenetur seruare fidem
proximo. Responsio dicendum
sicut Bernardus dicit de dispensa-

tione et p̄cepto. Sufficiens obe-
dientia ē vt religiosus obediat suo
p̄lato de ijs que ad regulaz per-
tinent: vel directe: sicut ea que sūt
scripta in r̄gula: v̄l indirecte: sicut
que ad hęc reduci possunt: sic mi-
steria exhibenda fratribz: ⁊ p̄-
ne pro culpis inflictę et huiusmo-
di. Perfecta autē obedientia est vt
simpliciter in omnibz obediat que
non sūt cont̄ regulam v̄l cont̄ deū.
Sed q̄ aliq̄s obediat p̄lato i ijs
que sūt contra deū vel cont̄ regulā
est obedientia incauta ⁊ illicita. Est
ergo cōsiderandū in p̄posito. vtz
sit licitum religioso secretū fidei sue
omissuz reuelare. Circa qd̄ distin-
guendum est de secreto. Est em̄ ali-
quod secretū: quod illicitum est ce-
lare: sicut quod in periculuz vergit
aliorū: quibz aliquis cauere tene-
tur. vnde et in iuramento fidelita-
tis cōtinetur q̄ huiusmodi secre-
ta debeāt dominis r̄uelari. ad p̄-
ceptuz ergo p̄lati tenetur religi-
osus tale secretum pandere: etiā si
p̄misit se nō reuelare: dicēte Irido-
ro In malis p̄missis recinde fidē
nisi forte in confessione audiret: qz
tunc nullo modo est reuelandum.
Est autem aliud secretum quod de
se celari potest sine p̄cō: ⁊ tale se-
cretum religiosus nullo modo p̄-
lato p̄cipienti pandere debz: si sit
fidei sue commissum. peccaret enim
frangendo fidem p̄missi vel com-
missi. Ad argumentuz ergo qd̄
ob̄ieciatur est dicenduz q̄ solē-
mior est obligatio ad seruandū ea
que sunt fidei ⁊ charitatis: que est
ex lege naturali et ex p̄missione
in baptismo facta: q̄ ea que sunt
ex p̄missione religionis;

Sequitur alia questio;
.xvi. .q.

Ad secundum sic proceditur.
Videtur q̄ subditus debeat

p̄lato p̄cipienti reuelare culpā
occultam alterius fratris. quia vt
Hieronymus dicit Non debet oc-
cultari culpa vnius in p̄iudiciuz
multorum. sed p̄sumendum ē q̄
p̄latus culpam vnius agnosces-
re velit. p̄pter multitudinis bonuz.
ergo p̄lato p̄cipienti debet cul-
pa alterius reuelari. Sed con-
tra est quod Gregorius dicit Qz etsi
aliquando propter obedientiā de-
bemus aliqua bona dimittere: nul-
lo tamē modo propter obedientiā
debemus aliquod maluz perpetrē.
Sed malum esse videtur culpā oc-
cultam detegendo: alium infama-
re. ergo hoc propter obedientiam
fieri nō debz. Respōsio dicendū.
q̄ religiosus p̄latus in capitulo
p̄est sicut iudex ecclesiasticus i fo-
ro iudiciali. vnde ad ea p̄ ex p̄-
cepto subditos obligare vt ei pan-
dētur: propter que potest iudex ec-
clesiasticus i foro iudiciali iuramē-
tum exigere. Est ergo sciendū.
Qz in criminibz est triplex modus
procedendi. Vn̄ per denunciatio-
nem. Alter per inquisitionem. Al-
lius per accusationem. In via er-
go denunciatiōis intenditur cor-
rectio delinquentis. et ideo secūdū
p̄ceptum domini Mathei. xviii.
debet p̄cedere fraterna correctio:
vt scilicet corripias eum inter te et
ipsum solū: quod si non audierit/
coram duobz vel tribz testibus: et
vltimo dicatur ecclesie. charitatis
enim est vt aliquis p̄sit fratri q̄-
tum potest ne pereat. Vnde prius
debet mti vt corripiat conscientiaz
fratris seruata fama: solitudinaie
admonendo: et postmodum coraz
duobus vel tribus: tandem negli-
genda est fama: vt emundetur cō-
scientia: et dicendum est ecclesie.
In quo etiam processu consulitur
cōscientie. nam p̄cō: si a principio
videret se publicatū amitterz vere;

cundiam et deterioꝝ et obstinatioꝝ fieret ad peccāduꝝ immo forte peccatū negarꝝ qđ p̄bai nō possꝝ. In inquisitione vero debet p̄cedere infamia. In accusatōe vero debz p̄cedere inscriptō per quā ip̄e obligat se ad talionem. In inquisitione aut̄ et accusatione itendit̄ pena peccātis p̄pter multitudinis bonuz. Si ergo appareat accusatoꝝ i capitulo qui se obligat ad talionē / potest p̄elatus p̄cepto / veritatis confessonem exigere / sicut ⁊ iudex ecclesiastic⁹ iuramēto. Et similiter si p̄cedat infamia potest p̄elatus p̄cepto veritateꝝ exquirere / et subditi tenēt̄ obedire. Si aut̄ p̄cedatur p̄viaꝝ simplicis denūciationis / non tenetur religiosus p̄elato p̄cipienti culpā fratris ruelare / nisi p̄cedente monitione eū videat i corꝝ rectuz / immo magis peccaret si ad p̄ceptum p̄elati reuelaret / quia plus tenetur obedire euangelio q̄ p̄elato. Et multo magis p̄elatus peccaret si subditum iducerz ad p̄uertendum ordmem euāgelij.

Ad p̄mū ergo dicendū / qđ de p̄cto p̄terito de quo iam aliquis corꝝ rectus est ad secretaꝝ monitionē / v̄l de quo potest sperari qđ sit corrigendus / nisi contrarium inueniatur / non potest imminere periculū multitudinī. Sed de peccato futuro quod est periculosū multitudinī vel spiritualiter v̄l corporaliter / p̄cedit obiectio / tūc enim nō oportet monitionē secretam expectare sꝫ statim periculo occurrere. Vnde et domin⁹ nō dicit si peccare intenderit in futuro / sed si peccauerit in p̄terito;

Deinde querūt̄ quattuor ad culpaz pertmentia. Primo v̄tꝝ peccatum sit natura aliq. Secūdo v̄trum p̄iurū sit grauius peccatū q̄ homicidiū. Tercio v̄tꝝ peccet qui per ignorātiāz constitut

tionem pape nō seruat. Quarto v̄trum monachus peccet mortaliter comedēdo carnes; **Q**xvii. q.

HD p̄mū sic p̄ceditur. Videtur qđ peccatum nō sit aliq natura. dicit̄ em̄ Joannis. i. Sme ip̄o factū est nihil / id est peccatum. sꝫ qđ est natura aliqua nō potest dici nihil. ergo peccatū non est natura aliqua. Sed conf. si peccatū non est aliq natura / oportet qđ sit p̄uatio pura. sed p̄uatio pura nō dicit̄ secūduꝝ magis ⁊ minus. vt mors et tenebra. ergo vnū peccatū nō esset grauius altero quod est inueniens. **H**ic dicendū qđ peccatum maxime transgressiōis est actus inordinatus. ex parte ergo actus peccatum est natura aliqua / sed inordinatio est p̄uatio / ⁊ secūduꝝ hanc peccatum dicitur nihil. Et per h̄ patet solutio ad obiectū; **Q**xviii. q.

HD secundum sic p̄ceditur. Videtur qđ peruriū sit grauius peccatum q̄ homicidiū. dicit̄ em̄ Bern. qđ contra p̄cepta p̄ime tabule non potest disp̄sare nec deus nec homo. contra p̄cepta aut̄ secūde tabule potest dispensare deus sed non homo. ex quo p̄ accipi qđ graui⁹ sit peccare contra p̄cepta p̄ime tabule / q̄ contra p̄cepta secūde. sed peruriū est contra p̄ceptum p̄ime tabule quod est Nō assumes nomen dei tui in uanum homicidiū aut̄ est contra p̄ceptum secūde tabule Non occides. ergo grauius est peccatum peruriū / q̄ homicidiū. **P**̄ter. grauius est peccare in deū q̄ in hominem. sed peruriū ē peccatum in deū / homicidiū in hoīem. ergo grauius peccatum est peruriū q̄ homicidiū. Sed contra pena p̄porionatur culpe. sed grauius punitur homicidiū q̄ peruriū. ergo est graui⁹ p̄ctm. **R**n̄

sio dicendum qd sic Apofus dicit ad hebreos .vi. **N**omnes per maiores sui iurāt: & oīs controuersie eorū finis / est iuramentū. frustra autē in causa homicidij controuersie finis esset iuramentū / si homicidij esset grauius peccatū q̄ peruriū. p̄sumeret em qd qui maiorē culpam homicidij commisisset / nō reueretur minorē perurij incurrere. **U**nde ex hoc ipso qd i causa cuiuslibet peccati defert iuramentū manifestus ostēditur qd peruriū pro maximo peccato debet haberi. nec immerito. **Q**uia perurare nomen dei videtur quedā diuini nominis denegatio. vnde secūdu locum p̄ idolatriam peccatū perurij tenet: ut ex ordine p̄ceptorū apparet. s̄ apud gentiles iurandū erat honoratissimū ut i p̄mo metaphysice dicit. **P**rimas ergo rationes cōcedim. **A**d illud vero qd in contrariū obijcit / dicendum. qd i iudicio humano nō semper quantitas p̄negat respondet quantitati culpę. interdū em infligitur maior p̄na p̄ minori culpa. qm̄ grauius nocumētū imminet hominib; ex minori culpa. sed secūdu dei iudicium grauior culpa grauiori p̄na punitur. **U**nde vt ostēdatur grauitas idolatrię et perurij postq̄ i p̄mo p̄cepto dixerit non adorabis ea neq; coles / subdit Exodi .xxi. **E**go sum dominus deus tuus visitas iniquitates patrum i filios. et postq̄ dixerat non assumes nomē dei tui in uanum / subdit. neq; em habebit isontem eū dñs qui assumpsit nomē domi sui frustra;

.xix. .q.

Tercius sic p̄cedit. **V**idetur qd qui fecerit contra constitutōz pape p̄ ignorantia / non peccet. ut em Aug. dicit peccatum em adeo est voluntariū / qd si nō sit voluntariū / nō est peccatū. sed

ignorantia causat iuoluntarium ut dicit i. iij. ethi. **E**rgo quod fit per ignorantiam nō est peccatum. **P**reterea scdm iura dominū p̄t repetere suū suū ordiatū post certū tempus. hoc aut debz computari a tpe ordiatōis / nō a tpe a tempore noticię. ergo obligatio constitutōis pape obligat a tempore noticię. **S**ed contra. ignorantia iuris nō excusat. s̄ constitutio pape facit ius. ergo qd facit contra constitutionem pape per ignorantiam non excusat. **R**esponso dicendum. qd ignorantia que est causa actus / causat iuoluntariū. **U**nde semper excusat nisi ipsa ignorantia sit peccatū. **E**st aut ignorantia peccatū qm̄ ignorat quis que potest scire & tenet scire. **C**onstitutō aut pape omnes suo modo scire tenentur. si ergo aliquis nesciat per negligētiam / nō excusatur a culpa. si cōstitutōz agat. **S**i vero aliquis hēat sufficiēs impedimētū p̄pter quod scire nō poterit. puta si fuerit i carcere vel in terris extraneis ad quas constitutō nō perueit vel p̄pter aliquod simile / t̄is ignorantia excusat vt nō peccet / cōstitutōm pape agens. **E**t p̄ h̄ patz solutō ad obiecta;

.xx. .q.

Quartum sic proceditur. **V**idetur qd monachus peccet mortaliter comedēdo carnes. dicit enim canon de consecratiōe .v. **C**arnem. qd monachi nō debent comedere carnes. et si cont fecerint debent icarcerari. s̄ talis p̄na non infligit nisi p̄ peccato mortali. ergo monachi comedētes carnes peccant mortaliter. **P**reterea facere contra votum est peccatum mortale. sed monachi ex voto obligantur ad seruandum regulā beati **B**enedicti. in qua continet qd monachi a carnibus abstineant. ergo monachi peccant mortali

liter comedēdo carnes. **S**ed cōtra. Nullus p̄c̄m mortale cōcedit alicui ratione cuiuscūq; infirmitatis. sed comedere carnes rōne infirmitatis cōcedit monacho. ergo comedere carnes nō est peccatū mortale monacho. **I**st̄ dicendum q̄ nihil ē peccatū mortale monacho v̄ religioso cuiuscūq; per se loquendo. qd̄ nō sit p̄c̄tū mortale alteri. nisi sit contriuz ei ad qd̄ se voto p̄fessionis obligauit. p̄ accidēs tamē ratione scādali vel alicuius huiusmodi poss̄ aliquid ei esse p̄c̄m qd̄ nō est̄ aliū peccatū. **E**st ergo cōsiderādūz quid sit illud ad qd̄ religiosus voto p̄fessionis se astringit. **E**t si qd̄ā religiosus p̄ofitēdo voluerit se regulā seruaturū. videt̄ se obligare voto ad singula que cōtinent̄ in reglā. et sic cōn̄ qd̄libet eoz agēdo peccaret mortaliter. **E**t ex h̄ sequit̄ q̄ religionis status est̄ religiosus i laqueū p̄c̄ti mortalis qd̄ vix aut nūq; possēt declinare. **S**ācti ergo p̄res qui ordines iſtituerūt nolentes hoīb; iniicere damnationis laqueū s̄ magis vias salutis ordinauerunt tales p̄fessionis formam in qua periculū esse nō poss̄. si in ordine fratrum p̄dicatoz est̄ cautissima et securissima forma p̄mittendi. qua nō promittūt se seruare regulā sed obedientiā scdm̄ regulā. **U**nde ex voto obligatur ad seruanda ea que ponūt̄ i regulā tanq̄ p̄cepta. et que p̄elatus scdm̄ tenorez regulē sibi p̄cipere voluerit. **C**etera vero que nō cōtinent̄ in regula s̄ p̄cepto nō cadūt directe sub voto. **U**nde ea p̄mittens nō peccat mortaliter. **B**eat̄ vero **B**ndictus statuit monachū p̄fiteri nō qd̄ē obſuare r̄glāz sed q̄ p̄ofitens promittat cōsulationem morum suorum scdm̄ regulā. hoc est̄ dictum. vt scdm̄ regulā dirigat mores suos. **C**ōtra quod facit si vel ea que sūt p̄cepta i regula transgrediatur. vel etiam contemnat regulā. scdm̄ eam dirigere actus suos om̄io recusans. nō aut̄ omnia que in regula continentur sūt p̄cepta. **Q**uidam etiam sūt mōtiones siue cōsilia. que dam sūt ordinationes siue statuta que dam. vt q̄ post̄ cōpletoriuz nullus loquat̄. **H**uiusmodi aut̄ statuta que i regula continentur nō habent vim p̄cepti. sicut nec p̄elatus statuēs aliquid intendit semper ad peccatum mortale obligare p̄ p̄ceptum. **E**st aut̄ p̄elatus quasi que dā regula amata. **U**nde stultum esset putare q̄ monachus frangēs silentiū p̄ completoriū peccaret. nisi forte faceret h̄ cont̄ p̄ceptū p̄elati vel ex contemptu regulē. **A**bstinere aut̄ a carnib; nō poit̄ in reglā b̄i Benedicti vt p̄ceptū s̄ vt statutūz qd̄dam. **U**nde monachus comedens carnes nō ex hoc peccat mortaliter nisi in casu p̄opter inobedientiāz vel contemptum. **A**d p̄mū ergo dicendum. q̄ pena illa infligit̄ monacho. contumaciter et iobediēter carnes māducanti. **A**d scdm̄ dicendū q̄ comedere carnes nō est̄ cont̄ votū monachi. nisi qn̄ comederet ex inobedientiā v̄ ex contemptu. quod vero i cōtrū obicitur efficacā nō habz. procedit em̄ rō de his que sūt s̄m se mala sic homicidiū adulteriū. et huiusmodi. que sūt oib; illicita tā sanis q̄ infirmis. nō aut̄ procedit de his que sūt mala q̄ p̄hibita. **A**liquid p̄ prohiberi sano quod nō prohibetur infirmo;

tra quod facit si vel ea que sūt p̄cepta i regula transgrediatur. vel etiam contemnat regulā. scdm̄ eam dirigere actus suos om̄io recusans. nō aut̄ omnia que in regula continentur sūt p̄cepta. **Q**uidam etiam sūt mōtiones siue cōsilia. que dam sūt ordinationes siue statuta que dam. vt q̄ post̄ cōpletoriuz nullus loquat̄. **H**uiusmodi aut̄ statuta que i regula continentur nō habent vim p̄cepti. sicut nec p̄elatus statuēs aliquid intendit semper ad peccatum mortale obligare p̄ p̄ceptum. **E**st aut̄ p̄elatus quasi que dā regula amata. **U**nde stultum esset putare q̄ monachus frangēs silentiū p̄ completoriū peccaret. nisi forte faceret h̄ cont̄ p̄ceptū p̄elati vel ex contemptu regulē. **A**bstinere aut̄ a carnib; nō poit̄ in reglā b̄i Benedicti vt p̄ceptū s̄ vt statutūz qd̄dam. **U**nde monachus comedens carnes nō ex hoc peccat mortaliter nisi in casu p̄opter inobedientiāz vel contemptum. **A**d p̄mū ergo dicendum. q̄ pena illa infligit̄ monacho. contumaciter et iobediēter carnes māducanti. **A**d scdm̄ dicendū q̄ comedere carnes nō est̄ cont̄ votū monachi. nisi qn̄ comederet ex inobedientiā v̄ ex contemptu. quod vero i cōtrū obicitur efficacā nō habz. procedit em̄ rō de his que sūt s̄m se mala sic homicidiū adulteriū. et huiusmodi. que sūt oib; illicita tā sanis q̄ infirmis. nō aut̄ procedit de his que sūt mala q̄ p̄hibita. **A**liquid p̄ prohiberi sano quod nō prohibetur infirmo;

Unde circa bonū glorie que rebantur duo de corporibus gloriosis. **P**rimo **U**tr̄ corpus gloriosuz naturaliter possit esse cū alio corpore nō ḡoso i eodez loco. **S**cdo **U**tr̄ h̄ poss̄ fieri miraclo;

.xxi. .q.

AD primum sic proceditur. **V**idetur quod corpus gloriosum non possit naturaliter esse cum alio corpore in eodem loco. Si enim prohiberet esse cum alio corpore in eodem loco: aut est propter grossiciem siue corpulentiam: aut propter dimensiones: sed non propter grossiciem siue corpulentiam: quia corpus gloriosum erit spirituale secundum apostolum prime. cor. xv. Similiter nec propter dimensiones quod cum tangentia sint: quorum ultima sunt simul: necesse est quod punctum unius corporis naturalis sit simul cum puncto alterius et linea cum linea: et superficies cum superficie: pari ratione et corpus cum corpore. Non ergo prohibetur corpus gloriosum quod naturaliter possit esse simul cum alio corpore in eodem loco.

Respondeo. **C**ommentator dicit in viii. phi. quod partes aeris et aque partim subintrent se invicem: propter hoc quod partem sint nature spirituales: sed corpora gloriosa omnino erunt spiritualia: ut iam dictum est: ergo totaliter poterit subtrahere alia corpora: et sic esse cum eis.

Sed contra. **S**ed contra glorificatio non tollit naturam: sed corpus humanum non potest naturaliter simul esse cum alio corpore in eodem loco in statu isto: ergo nec postquam est glorificatum.

Respondeo. **A**d dicendum quod manifestum est quod corpus humanum in statu isto non potest esse cum alio corpore in eodem loco: si ergo corpus gloriosum naturaliter possit esse cum alio corpore in eodem loco: propter aliquam proprietatem inditam: illa proprietatem auferret hoc propter quod corpus humanum in statu isto prohibetur esse cum alio corpore in eodem loco. Est ergo considerandum quod sit huiusmodi prohibens: dicunt autem quidam hoc esse grossiciem vel corpulentiam quandam: quod tollit per dotem glorie quod non inveniunt substantiam. sed hoc non est intelligibile: non enim invenitur quid sit huiusmodi corpulentia vel ergo grossicies: non

enim est aliqua qualitas: quod nulla qualitas dari potest: quod remota possit corpus esse cum alio corpore in eodem loco: similiter nec potest esse forma nec materia que sunt partes essentie: quod tunc integra essentia corporis humani non remaneret cum gloria quod est hereticum. Et ideo dicendum est: quod hoc prohibens nihil est aliud quam dimensiones: quibus subsistat materia corporalis: necesse est enim: quod id quod est per se: sit causa in unoquoque genere: distinctio autem secundum situm: primo et per se convenit quantitati dimensionum: que diffinitur quantitas positionem habens: unde et partes in subiecto ex hoc ipso distinctionem habent secundum situm: quod sunt subiecte dimensionum.

Et sic est distinctio diversarum partium unius corporis secundum diversas partes unius loci per dimensiones: ita propter dimensiones diversa corpora distinguuntur secundum diversa loca. Duo enim corpora facit actualis divisio materie corporalis: duas autem partes unius corporis divisibilis potentialis. Unde et Philosophus dicit in iii. phi. quod subtrahente cubo ligneo in aqua vel aere oportet quod cedat tantum de aqua vel de aere: ita oportet quod cederent dimensiones separate ne vacuum poneretur. Cum ergo gloria non tollat dimensiones corporis: dico quod corpus gloriosum non potest naturaliter esse cum alio corpore in eodem loco: propter aliquam proprietatem inditam.

Ad primum ergo dicendum: quod sicut dictum est: corpus humanum in statu isto prohibetur esse cum alio corpore in eodem loco: non propter corpulentiam vel grossiciem que per gloriam tollitur: spiritualitatem enim apostolus opponit animalitati secundum quam corpus alimento indigens est: ut Augustinus dicit non autem grossicie vel corpulentie: sed impeditur propter dimensiones.

Ratio vero que in contrariū obij-
cit. ponit in sophisticas ratios
a Philosopho m. iiii. **P**hi. pūcto
em et lineę et superficie nō debet lo-
cus sed corpori. **U**nde nō sequit̄ si
termini corporū se tangētū sint si-
mul. q̄ ppter hoc plura corpa pnt
esse in eodem loco. **A**d scdm di-
cendum. q̄ sicut ibidem **C**ōmenta-
tor expmit. subintratio illa fit per
condensationem. et partes ille dicūt
habere spūalem virtutem ppter ra-
ritatem. **E**sset aut̄ erroneum dice-
re h̄ mō q̄ corpa gloriosa sint aeri-
rentisq̄ similia vt patet p Grego-
m. xix. moraliū. .xxii. .q.

Hsecūdū sic pcedit. **V**idet̄
q̄ corpa gloriosū nullo mo-
do possit eē sicut cū alio corpe i
eodem loco. sicut em̄ se habet vnū
corpus ad vnū locū. ita duo cor-
pora ad duo loca. ḡ permutatim.
sicut vnū corpus ad duo loca. ita
duo corpora ad vnū locum. sed v-
num corpus nullo modo p̄ esse in
duobus locis. ergo nec duo corpora
in vno loco. **P**reter. si duo corpo-
ra sint in vno loco. sumantur duo
puncta in duabus extremitatib⁹
loci. sequitur ergo q̄ iter ista duo
puncta erunt duę lineę rectę duo-
rum corporum in eodē loco existē-
tiū. quod est impossibile. ergo im-
possibile est duo corpora esse in eo-
dem loco. **S**ed contra ē q̄ **C**hri-
stus intravit ad discipulos ianuis
clausis vt habet̄ Ioannis. xx. qd̄
esse non posset nisi corpus eius si-
mul cum corpore portarum fuisset i
eodē loco. p̄ ḡ corpa gloriosū esse
cū alio corpe i eodē loco. **R**nsio
dicēd. q̄ sic iā dictū ē duo corpa ef-
se i eodē loco. p̄hibet̄ ex dimensio-
nib⁹. q̄ materia corpal̄ h̄m dimensio-
nes diuidit. diuisiones aut̄ distin-
guūt̄ h̄m sitū. **D**e⁹ aut̄ q̄ ē oīm cau-
sa p̄ma. potest obuare effectus in
esse sine causis proximis. **U**nde sic

conseruat i sacramento altaris ac-
cidentia sine subiecto. ita potest cō-
seruare distinctionem materie cor-
poralis et dimensionez i ea. absq̄
diuersitate situs. miraculose ergo
fieri potest q̄ duo corpora sint i eo-
dem loco. **U**nde corpori **C**hristi at-
tribuit̄ a sanctis. q̄ exiuit p clau-
sum virginis vterum. et q̄ intra-
uit clausis ianuis per virtutem di-
uinam. **E**t similiter dico q̄ corpus
gloriosum quod erit configuratū
corpori claritatis **C**hristi. potest ef-
se cū alio corpore in eodē loco. nō
ppter aliquā vtutez creatā iditaz.
h̄ sola dīma vtute assistēte et h̄ op-
ante. **S**ic z corpus **P**etri sua vni-
bra sanabat infirmos. h̄ dīma vtute
assistēte z miracula faciente.

Ad p̄mū ḡ dicendū. q̄ p̄porione
cōmutata sic ē vtendū. sic se habz
p̄mū ad scdm et duo ad tria. ita se
h̄t terciū ad q̄rtū et q̄ttuor ad sex.
ḡ cōmutati. sic se h̄t p̄mū ad terci-
um z duo ad q̄ttuor. ita se h̄t scdm
ad quartum et tria ad sex. et h̄m h̄
ratō sic debz p̄cedere. sic se habz v-
num corpus ad vnū locū. ita duo
corpa ad duo loca. igit̄ sicut vnū
corpa ad duo corpora. ita vnū loc⁹
ad duo loca et sic non sequit̄. q̄ si
vnū corpa nō p̄ esse i duobus lo-
cis. q̄ duo corpora non pnt esse in
vno loco. **V**nuz em̄ corpus localis-
ter eē i duobus locis. implicat cōtra-
dictōz. q̄ de rōe loci ē q̄ sit r̄min⁹
locati. **T**ermin⁹ aut̄ est extra quem
nihil ē rei. vñ nihil locati p̄ eē in
loco exteriori. q̄ si ponat̄ esse i du-
obus locis. seq̄t̄ q̄ sit ext̄ suū locuz.
z ita sequitur q̄ sit locatū z nō lo-
catum. **N**ec est instantia de corpo-
re **C**hristi. quia non est i sacramē-
altaris localiter h̄ p̄ ouersionē.
Ad secundum dicendum. q̄ duas
lineas rectas mathematicas esse
infra duo puncta. est impossibile.
quia in eis nulla alia ratio distin-

ctōnis potest intelligi nisi ex situ. sed duas lineas naturales esse infra duo pūcta est impossibile quidem p naturā. sed possibile p miraculū. qz remanet alia rō distinctionis in lineis duabz ex diuersitate corporū subiectoz. que cōseruant virtute sima. etiam remota diuersitate situs;

Quodlibetum. ij.
Desitū ē de Christo de angelis / et de hoīmibz. Circa Christū quesita sūt duo d passionē eius. Primo vtz i triduo mortis fuerit idem homo numero. Secūdo vtrum quelibet passio Christi suffeciss ad redemptionē humani generis sine morte;

Hic primus sic procedit. Videtur qz Christus fuerit idē homo in triduo. dicit Mat. xij. Sic em̄ fuit Jonas i vētre ceti tribz diebz et tribz noctibz. ita et filij hoīs i corde terre. s; nō fuit alij filij hoīs i corde terre. nisi filij hoīs q loqbat sup terrā. alioqn Christ9 fuissz duo filij. ergo fuit idē hō i triduo mortis. **D**ic. Jonas fuit idē hō in vētre ceti. q prius fuerat. sed sicut Jonas fuit i vētre ceti. ita Christ9 i corde terre. ergo Christ9 fuit idem hō. **S**ed ut r̄mota forma ptis / remouet forma totius q resultat ex opositōe forme et materie. s; in triduo mortis aīa fuit sepata a corpore Christi. ergo desijt eē hūamitas. nō ergo fuit idēz homo numero i triduo mortis. **I**ss̄ dicēdū. qz i Christo fuerūt tres sbstātie vnitę scz corp9 / aīa / et dimitas. sed corp9 et aīa fuerūt vmita nō solū in vnā psonā. s; etiā i vnā nafam. Diuinitas at̄ i nafa qdē nō potuit v̄mri nec aīę nec corp̄. qz aīz sit pfectissima nafa nō p̄ esse p̄ alic9 nate. s; fuit vmita et aīę et corp̄ i psona. i morte at̄ sepata fuit am̄

ma a corpore. alioqn nō fuisset vera mors Christi. de cui9 rōe est qz sepe aīa a corpore qd per aīaz v̄uificatur. sed dimitas nō fuit sepata / nec ab aīa / nec a corpore. qd patet ex simbolo fidei / in q de filio dei dicit. **Q**z sepultus est et descēdit ad iferos. corpore aut̄ iacēte in sepulchro et aīa ad iferos descēdēte. nō attribuerent̄ ista filio dei nisi hęc duo essent ei copulata in v̄mitate hypostasis vel persone. **E**t ideo de Christo i triduo mortis dupliciter loq̄ possum9. **V**no mdo q̄tum ad hypostasim vel psonā / et sic ē idem numero simpliciter q fuit. aut q̄tum ad naturam humanā. et h̄ dupliciter. **V**no modo q̄tum ad totam naturaz que humanitas dicitur / et sic Christus non fuit homo i triduo. vnde nec idēz homo nec alius homo sed eadem hypostasis. **A**lio modo q̄tum ad partem humane nature. et sic anima Christi quidē fuit oīo eadem numero. eo qz non est transmutata secūdam substantiam. **C**orpus vero fuit idēz numero s̄m materiam. sed non s̄m formam substantialem que est anima. **V**nde nō potest dici qz simpliciter fuit idem numero. quia quelibz differentia substantialis excludit idem simpliciter. animatum autem est differentia substantialis. et ideo mori est corrumpi. non alterari tantuz. **N**ec itēz potest dici qz sit simpliciter non idem vel aliud. qz non ē s̄m totam substantiam nō idem aut aliud. **D**icendū est ergo. qz s̄m qd est idem et s̄m quid non ē idem. s̄m materiam em̄ est idēz. scdm formā nō idem. **A**d p̄mum ergo dicendum. qz homo est nomen nature. sed filij ē nomē hypostasis / et ideo magis i triduo mortis Christ9 potuit dici filius hoīs qz hō. **A**d s̄m dicēdū. qz similitudo ibi nō attēditur q̄tū ad oīa. sed solū q̄tū ad occu

pationem. naz Christus fuit mortuus in corde terre non autem Jonas in ventre ceti; .ij. .q.

Hoc secundum sic procedit. Videtur quod alia passio christi non sufficeret ad redemptionem humani generis sine morte. Dicit enim Apostolus ad Gal. ij. Si ex lege est iusticia. ergo Christus mortuus est gratis id est inutiliter et sine causa. sed si alia passio sufficeret. christus gratis mortuus esset. sed hoc habet Apostolus per iconocientem. ergo alia passio christi non sufficeret ad redemptionem humani generis. **P**ro. illud enim dicitur quod iusto pretio comparatur. sed iustum pretium pro peccato primi parentis quo venditum est in servitutem genus humanum esse non potuit aliud quam vita christi que valet omnium hominum vitas. que per illud peccatum perierat. Nam pro peccato primi parentis mors in omnes introiit. ut dicitur ad Roma. v. ergo non potuisset humanum genus redimi per aliam passionem christi absque morte. **P**ro. Grego. dicit in. iij. mora. quod nisi christus mortem indebitam suscepisset. nequaquam nos a morte liberasset debita. ergo passio alia non sufficeret ad liberationem humani generis sine morte. **P**ro. **A**postolus dicit ad hebre. x. quod christus una oblatione consummavit imperatum sacrificatum. et ideo non est locus secundum oblationis. sed manifestum est quod Christus ante mortem multas passiones sustinuit. esuriens. laborans. sputus et flagellatus. si ergo iste passiones sufficerent non obtulisset seipsum ad mortem. Obtulit autem seipsum hostiam deo pro peccatis nostris ut dicitur ad Ephe. v. et hoc pro morte. ergo passio christi absque morte non sufficeret. **S**ed contra. iniuria vel passio alicuius mensurat ex dignitate personae. maiorem enim iniuriam patitur rex si percutiatur in facie quam aliquid percuta persona.

na. sed dignitas personae christi est infinita. quod est persona divina. ergo quilibet passio eius quantumcumque minima est infinita. quilibet ergo passio eius sufficeret ad redemptionem humani generis etiam sine morte. **P**ro. **B**ern. dicit. quod minima gutta sanguinis christi sufficeret ad redemptionem humani generis. potuisset autem aliquid gutta sanguinis christi effundi sine morte. ergo etiam sine morte potuisset per aliquam passionem humanum genus redimere.

Respondens dicens. quod ad redemptionem duo requiruntur. scilicet quantitas pretii et deputatio eius ad aliquid emendum. si enim aliquis det pretium non equaliter ad rem aliquam acquirendam non dicitur esse simpliciter emptio. sed partim emptio et partim donatio. puta si quis emat librum qui valet xx. libras pro x. libris partim emeret librum et partim si bi daret. rursus si daret etiam maius pretium. et non deputeret ad emendum non diceretur emere librum. **S**i ergo loquimur de redemptione humani generis quantum ad quantitatem pretii. sic quilibet passio christi etiam sine morte sufficeret ad redemptionem humani generis propter infinitam dignitatem personae. et sic procedunt ultime duae rationes. **S**i autem loquamur quantum ad deputatum pretii. sic dicendum est. quod non sunt deputatae ad redemptionem humani generis a deo patre et christo. alie passiones christi absque morte. **E**t hoc triplici ratione. **P**rimo quod videtur ut pretium humani generis non solum esset infinitum valore. sed etiam esset eiusdem generis. ut scilicet nos a morte pro morte redimeret. **S**ecundo ut mors christi non solum esset pretium redemptionis sed etiam exemplum virtutis. ut videlicet homines non timerent pro veritate mori. et has duas causas assignat Apostolus ad Hebre. ij. dicens. **U**t per mortem destrueret eum qui habebat mortis imperium. quantum ad primum. et liberaret eos qui timore mori

tis p totaz vitā obnoxii erant ser-
uituti. qntū ad scdm. **T**ercio vt
mors Christi esset etiam sacramē-
tum salutis. dū nos vtute mortis
Christi morimur pctis. ⁊ carnīlibz
concupiscētiis. et pprio affectui. et
hec causa assignatur. **i. Petri. iij.**
Christus semel pro pctis nostris
mortuus est. iustus p iniustis. vt
nos offerrz deo. mortificatos qdē
carne viuificatos aut spū. Et ideo
hūanū genus nō est redemptuz p
aliam passionē absqz morte Chri-
sti. **A**d primū g^o dicendū. q nō
sine causa deputata est mors Chri-
sti ad rēdemptōz hūmani generis.
qūis mīor passio potuisset suffice-
re vt dictum est. **A**d secūdū di-
cendum. q Christus non solū sol-
uendo vitam suā sed etiaz quācū-
qz passionem patiendo. sufficiens
pretium exoluisset pro redemptio-
ne hūmani generis. si minor pas-
sio adhuc dimitus deputata fuisset.
et hoc ppter infimitam dignitatem
psonę Christi vt dictum est. **A**l-
ie duę rationes pcedunt ex h. q
alie passiones Christi nō fuerūt de-
putate qz p eas absqz morte chri-
sti rēdimeret hūanū genus;

Deinde querebatur de ange-
lis. et primo qntū ad oposi-
tionem ipsorz. scdo qntū ad
tps motus ipsorz. Circa primū q-
rebāt duo. primo vtz angelz sb-
stantialiter sit opositus ex essentia
et esse. Scdo vtz in angelo sit ali-
ud suppositū et natā;

.iij. .q.

Hoc primū sic procedit. **V**i-
detur q angelus nō compo-
natur sbstantialiter ex essen-
tia ⁊ esse. Essentia em angeli ē ip-
se angelus. qz quiditas simplicis.
est ipm simplex. si ergo angelz cō-
poneret ex essentia et esse cōpone-
retur ex seipso. et alio. hoc aut est
icouemēs. nō g^o sbstantialit opoit

ex essentia et esse. **P**re. nullum
accidens cadit i sbstantialem oposi-
tōz sbstantialit. sed esse āgeli est acci-
dens. pprie em deo attribuit **D**i-
laris in libro de trim. qz esse non
sit accidens ei sed subsistēs veritas.
ergo āgelus non est essentialiter
compositus ex essentia et esse. **S**z
cōn est quod dicit in quito libro d
caulis. qz intelligētia quā dicimz
āgelum habet essentiam et esse.
Responso dicenduz. qz dupliciter
aliquid de aliqz predicat. **V**no mō
essentialiter. **A**lio modo p partici-
pationem. lux em predicat de cor-
pore illuato participatiue. h si eēt
aliqz lux sepata. pdicaret de ea eēn-
tialiter. **S**ecūdū hoc g^o dicendū ē.
qz ens pdicat de solo deo essentiali-
liter. eo qz esse dīmū ē esse sbstites ⁊
absolutū. **D**e qlibz aut creatā pdi-
cat p participatōz. nulla em crea-
ta est suū esse. h est hns eē. sicut et
deus dicitur bonus eēntialiter qz
ipsa boitas. creatē at dicūt bone p
pticipationē. qz hnt bonitatē. **V**-
nūqz em inq̄tum est. bonū est.
h^m illud **Aug. i. j. de doc. chri. dice-**
tis. Qz iqtum sumz. boni sumus.
Qnācūqz aut aliquid pdicat de al-
tero. oportet ibi aliud esse pr illud
qd pticipat. ⁊ idō i qlibz creatā ē
aliud ipa creatā que habet esse. et
ipsuz eē ei. **E**t h est qd **Boe. dicit**
i libro de hebdo. qz i oi eo qd est a-
tra pmum. aliud est esse. et qd ē.
Sed sciēdū est qz aliquid pticipa-
tur dupliciter. **V**no modo qsi exi-
stens de sbstātia pticipantis. sicut
genus participat a specie. hoc at
modo esse non participat a crea-
tura. id em est de sbstātia rei qd ca-
dit in eius diffinitionem. ens aut
non ponit in diffinitione creatē.
qz nec est genus nec differētia vñ
pticipat. sic aliqd existēs de essen-
tia rei. et ideo alia questio est. an
ē. et qd ē. **V**n cū omē qd ē pr esse

tiam rei dicat accidēs: eē qđ ptmz ad qđstōnē an est: ē accidēs. Et idō Cōmētator dicit i. v. **Meta.** qđ ista ppositō sortes est: est de accidēali p̄dicato: s̄m qđ importat entitatē rei vel veritatē ppositōis: s̄ veruz est qđ h̄ nomē ens s̄m qđ importat rez cui opetit huiusmodi esse sic signi- ficat eēntiā rei: et diuidit̄ per deoz gñā nō tñ v̄muocē: qđ nō eadē rōe opetit omibz eē: s̄ s̄stātie qđez p se: alijs aut aliter. Sic ergo i an- gelis est compositio ex eēntia et es- se. nō tamē est compositio sicut ex partibus substantie: sed sic ex s̄s- stātia ⁊ eo qđ adheret s̄stātie.

Ad primum ergo dicenduz: qđ ali- quando ex ijs que simul iunguntur relinquitur aliqua res tercia: sicut ex anima et corpore constituit̄ hu- manitas que est homo: vñ hō cō- pomit̄ ex anima ⁊ corpore: aliquā- do autem ex ijs que simul iungūt̄ non resultat res tercia: sed resultat quedam ratio composita: sicut ra- tio hominis albi: resoluitur in ra- tionem hominis: ⁊ in ratione al- bi: ⁊ in talibz aliquid componitur ex seipso et alio: sicut album com- pomitur ex eo quod est albus: ⁊ ex albedine. **A**d scđm dicendum: qđ esse est accidens non quasi p ac- cidens se habēs: sed qđ actualitas cuiuslibz s̄stātie: vñ ⁊ ip̄e de⁹ qđ ē sua actualitas: ē suū eē: .iiii. q.

Hd secundū sic p̄ceditur. **D**icit̄ qđ in angelo idem sit sup- posituz et natura: i ijs em que sunt composita ex materia et forma differt suppositum et natura: quia suppositum addit sup̄ naturā sp̄i materiam indiuidualē: quod non potest esse in angelo: si āgelus nō sit compositus ex materia ⁊ forma: ergo i angelo nō differt supposituz ⁊ natura. Sed dicebat̄ qđ supposi- tum i angelo differt a natura inqđ- tum suppositū intelligit̄ vt habēs

esse non autem natura. Sed con- tra: essentia sicut non ponitur i dif- finitione nature: ita non ponitur i diffinitione suppositi vel singularis: si suppositum v̄l singulare diffiniē: ergo supposituz p esse nō differt a natura: nullo ergo modo differūt suppositum et natura. **S**ed con- in omibz creaturis natura cōstis- tuit suppositum: sed nihil constitu- it seipsum: ergo in nulla creatura est idem suppositum et natura. **R**esponso dicendū: qđ ad illi⁹ que- stionis intelligentiā oportet con- siderare quid sit suppositum: et qđ natura: natura at̄ q̄uis multipli- citer dicit̄: tamen vno mododicit̄ natura ip̄a s̄stātia rei: vt dicit̄ in .v. **Meta.** Et qđ s̄stātia significat eēntiā v̄l qđitatē rei: vel qđ qđ est: illud at̄ significat noīe nature prout hic loqmur de natura: qđ significat diffinitō. **D**n Boe. di. i. li. de dua- bz natas: qđ natura est vnūqđqđ ifor- mās specifica differētia. **D**ifferētia em specifica ē cōpletua diffinitōis. **S**uppositū at̄ ē singulare i genere s̄stātie qđ dicit̄ hypostasis vel s̄s- stātia p̄ma: et qđ s̄stātie s̄sibilez cōposite ex materia et forma sūt no- bis magis notē: ideo i eis p̄mo vi- deam⁹ quō se habeat eēntia vel na- tura ad suppositū. **D**icūt at̄ qđdam qđ forma ptis ē idēz cū forma toti⁹ (que dicit̄ eēntia v̄l natura) s̄m rē: s̄ differūt rōe. nā forma ptis dicit̄ iqtū facit natura eē in actu: forma aut̄ toti⁹ iqtū cōstituit sp̄ez: sic aīa dicit̄ forma ptis i qntū facit corp⁹ eē in actu: et dicit̄ aīa forma toti⁹ iqtū cōstituit sp̄ez hūanā: ⁊ sic di- cit̄ hūanitas. Et s̄m h̄ in rebz cōpo- sitis ex materia et forma natura ē ps suppositi: nā suppositū ē idiui- duū cōpositū ex materia ⁊ forma vt dictū ē. **S**z p̄dicta positō nō videt̄ eē v̄a: qđ vt dictū ē: natura v̄l eēntia d̄ id qđ significat diffinitio: diffi-

mitio aut in rebus naturalibus non solum significat formam / sed etiam materiam / ut dicitur in xi. metaphisicis. nec potest dici quod materia ponatur in diffinitione rei naturalis sicut non existens de essentia eius. sed enim est proprium accidentis ut diffinitur per aliud quod non est de essentia eius scilicet per subiectum. et ideo habet essentiam incomplete. ut dicitur in vi. metaphisicis. Relinquitur ergo quod in rebus compositis ex materia et forma. essentia vel natura non sit sola forma. sed compositum ex materia et forma. Restat ergo considerandum. cum suppositum vel individuum naturale sit compositum ex materia et forma. utrum sit idem essentie vel nature. et hanc questionem mouet philosophus in vii. metaphisicis. ubi inquirunt utrum sit idem unumquodque et quod quid est eius. et declarat quod in his que dicuntur per se. idem est res et quod quod est rei. in his autem que dicuntur per accidens non est idem. homo enim nihil est aliud quam quid est hominis. nihil enim aliud significat homo quam animal gressibile bipes. sed res alba non est idem omnino ei quod quid est album. quod scilicet significatur nomine albi. nam album nihil significat nisi qualitate. ut dicitur in predicamentis res autem alba est substantia habens qualitatem. secundum hoc ergo cuiuscumque per aliquid accidere quod non sit de ratione sue nature. in eo differt res. et quod quid est. siue suppositum et natura. nam in significatione nature includitur solum id quod est de ratione speciei. suppositum autem non solum habet hec que ad rationem speciei pertinent. sed etiam alia que ei accidunt. et ideo suppositum significat ut totum. natura autem siue quiditas ut pars formalis. In solo autem deo non inuenitur aliquid accidens preter eius essentiam. quia suum esse est sua essentia ut dictum est. et ideo in deo omnino est idem

suppositum et natura. In angelo autem non est omnino idem quod aliud ei accidit preter id quod est de ratione sue speciei. quia et ipsum esse angeli est preter eius essentiam vel naturam. et alia quedam ei accidunt que omnia pertinent ad suppositum. non autem ad naturam. Ad primum ergo dicendum. quod non solum in compositis ex materia et forma inuenitur aliquod accidens preter essentiam speciei. sed etiam in substantiis spiritualibus que non componuntur ex materia et forma. et ideo in utrisque suppositum non est idem omnino cum natura. hoc tamen est aliter et aliter in utrisque. Dupliciter enim aliquid accipitur ut accidens preter rationem rei. Uno modo quia non cadit in diffinitione significante essentiam rei. sed tantum est designatiuum vel determinatiuum alicuius essentialium principiorum. sicut rationale accidit animali utpote preter diffinitionem eius existens. et tamen est determinatiuum essentie anime. unde fit essentialis homini et de ratione eius. Alio modo accidit aliquid alicui. quia nec est in eius diffinitione. nec est determinatiuum alicuius essentialium principiorum. sicut albedo accidit homini. his ergo que sunt composita ex materia et forma accidit aliquid preter rationem speciei. cum enim de ratione speciei humane sit quod componatur ex anima et corpore. determinatio corporis et anime est preter rationem speciei. et accidit homini in quantum est homo. quod sit ex hac anima. et ex hoc corpore. sed hoc inuenitur per se huic homini. de cuius ratione esset si diffiniretur. quod esset ex hac anima et hoc corpore. sicut de ratione hominis compositis est quod sit ex anima et corpore. Accidunt etiam compositis ex materia et forma preter rationem speciei multa alia. que non sunt determinatiua essentialium principiorum. Substantiis vero immaterialibus creatis accidunt quedam preter rationem speciei. que non sunt determinatiua essentie speciei et essentialium principiorum.

cipiorum vt dictum est. non tamē
accidunt ei que sūt determinatiua
essentię speciei. quia ipsa natura spēi
nō indiuiduat per materiaz s; per
seipsā. ex hoc q; talis forma nō est
nata recipi i aliqua materia. vnde
p seipsaz nō ē multiplicabilis neq;
predicabilis de plurib; . sed q; nō
est suū esse. accidit ei aliquid p;et
rationē speciei. scilicet ipsum esse.
7 alia quedaz que supposito attri
buūt 7 nō materię. ppter qd sup
positum i eis non est omnino idem
cum natura. **Ad scdm.** q; nō om
ne quod accidit alicui p;eter ratio
nem speciei est determinatiuū ipsi
us essentię. nec oportet illud poni
in ratione eius sicut dictum est. et
ideo licet ipsū esse non sit de ratio
ne suppositi. q; tamen pertinet ad
suppositum 7 non ē de ratione na
ture. manifestum est q; suppositū
et natura non sūt omnino idem in
quibuscunq; res est non suū eē.

Ad id vero qd i contrariuz obijatur.
dicitur q; natura dicitur constituere
suppositum etiam in compositis ex
materia et forma. nō quia natura
sit vna res 7 suppositum alia res.
hoc em̄ esset s; opinionem dicen
tiuz. q; natura speciei sit forma tm̄
que constituit suppositum sicut to
tum. sed q; s; modum significan
di natura significat vt ps rōne sup
dicta. suppositū vero vt totū. natura
significat vt constituēs. et suppo
situm vt constitutum;

.v. .q.

Deinde quesituz ē de tēpore p
qd deus mouet creataz spū
alē s; **Aug.** vt sit idē cum
tempe qd mēsurat mot; reruz cor
poraliū. 7 videt q; sic. q; neq; **Aug.**
gustim; diuisitatē hāc tpor; assignat.
neq; aliq; **Phis.** vanū igit
videt hāc diuisitatē tpm assignare
Pre. omē qd est i q;tu ē vnū ē/
si g; nō sit vnū tēp; s; diuisa. nō eēt

ens / qd ē iconueniens. g; oportet
ponere vnū temp; tm̄. **Sed** cō
tra. tempus quo mensurantur cor
porales motus est numerus mo
tus primi celi. s; **Philosophum**
quarto **Phis.** s; tempus per quod
mouentur angeli nō habz aliqū
ordinē ad motū. g; illud tps est a
liud a tpe corporaliū rerū. **Pre.**
p;etuo 7 corruptibili nihil est cō
mune. nisi s; nomē vt dicit in .x.
Meta. sed angeli sūt p;etui. corpa
aut sūt corruptibilia. nō g; idē tē
pus ē vtroz; . **Phis.** dicens. q; sic
Aug. dicit i .xj. de ci. dei. Tempora
nō fuissent nisi creatura fieret que
aliquid aliqua motione mutaret.
cuius quide; mutationis cū aliud
atq; aliud q; simul eē non pnt cedit
atq; succedit. sequit; tpus. ex quo
accipit qd etiā **Phis.** dicit in .iij.
Phis. q; oportet loq; de tempe s; m
rōz mot; . nam tempus ē numer
mot; s; p;us 7 posteri; . Omis g;
mot; q; pnt mēsurari vna mēsurā.
hnt vnū tpus. s; si qui vero mot;
sūt. q; nō pnt vna mēsurā mēsurā
ri. nē ē q; eoz; sit diuisū tps. Cum
at mēsurā sit homogēia mēsurā
to. vt dicit in .x. **Meta.** manifestuz
est q; oia que sūt vni; generis pos
sunt habere vnam mēsurā com
munē. non aute; que sunt genez
diuersoz; . Omēs at; motus cōtinui
cōueniūt in vno genere mēsurā sūt
commensurabiles. et ideo possunt
habere vnam volubilitatē 7 mē
surā communem. mensurantur
enim omnes simplicissimo sui ge
neris scilicet velocissimo motu pri
mi celi. **Vnde** omnium motuū cō
tinuoz; potest esse vnū tempus
commune. quod quidem tempus
licet videatur esse s; genus de nu
mero discretorum quod est nume
rus. quia tamen est numer; harū
rerum cōtinuarum scilicet motuuz.
fit ipsum continuuz. sic decem sim;

placiter dictū. est aliquid discretū. sed decem vlnę pām est aliquid cōtinuū. Discretorū autē et cōtinuorū non p̄ esse vna mensura commūms. cū sint diuersorū genēz. i q̄tū sūt mēsurabilia. Et ideo necesse est si sint aliqui motus non cōtinui. q̄ tpus eorū sit aliud a tpe q̄ mēsurāt motus cōtinui. Manifestum est autē. q̄ motus spūaliūz creaturāz de quibz loquit̄ Aug. dicēs. Creatam spūalem mouei p̄ tpus et non per locū. non sūt motus cōtinui sed vicissitudines quedāz discrete. Dicit̄ em̄ q̄ p̄ tpus mouet̄ amm̄. vel remiscēdo quorū oblit̄ erat. vel discendo quod nesciebat. vel nolēdo quod volebat. Dñ manifestū est. q̄ cū temp̄ non habeat cōtinuitatē nisi ex motu. q̄ tale tempus non est cōtinuū. et q̄ est aliud a tempe corporalium rez.

Ad p̄mū ḡ dicēdū. q̄ Aug. ex ipsa motuū d̄ra dat intelligere differentiam tempoz. Ad secūndū dicēdū. q̄ eo modo aliqd̄ est vnum quo est et dicit̄ esse. qd̄ em̄ dicit̄ eē s̄m speciem. est vnū specie. nō aē vnū numero. vnde non seq̄t̄ si sint plures hoīes. q̄ non sit hō. et similiter non sequit̄ q̄ si sint plura tēpora. q̄ non sit tempus.

Deinde quesitū est de homie. p̄mo q̄tū ad vtutes. scdo q̄ntum ad p̄ca. tercio q̄ntū ad penas. Circa virtutes autē fuit quesitū. et q̄tū ad res d̄mas. et q̄tū ad res hūanas. Quātum ad res d̄mas q̄sita sūt tria. Primo circa fidē. vtz aliq̄s credere teneatur christo visibilia miracula non faciēti. Scdo circa fidei sacmētū. vtz puuli iudeorū sint baptizādi iuitis p̄ntibz. Tercio q̄rit̄ circa decimas q̄ debēt̄ ministris sacmētorū. vtrum aliq̄s p̄pter cōsuetudīez possit excusari ne decimas soluat.

•v). •q.

Homī sic procedit. Videt̄ q̄ christo nō faciēti visibilia miracula hoīes credere nō tenēt. Quicūq̄ em̄ nō facit h̄ ad qd̄ tenet̄ peccat. s̄ si hoīes nō crederēt christo miracula nō faciēti nō peccarēt. dicit̄ em̄ ip̄e Jo. xv. Si opa nō fecisset̄ i eis q̄ nullus aliq̄ fecit. p̄c̄m nō haberēt. et loq̄t̄ de p̄c̄o i fidelitatis s̄m Aug. ḡ christ̄ si nō fecisset̄ miracula hoīes credere nō tenēt. P̄e. null̄ p̄ mutare legez nisi latoz legis. v̄ ea supior. s̄ christus p̄dicabat quedā q̄ videbāt̄ p̄tinere ad veteris legis abolitōz. sic q̄ tibi non cōm̄narent hoīez et q̄ licet in sabbato opari. ḡ si non p̄ bass̄ se legislatozē esse. non fuisset ei credēdū. s̄ h̄ non potuisset̄ nisi p̄ miracula. cū legislationē multa miracula p̄cesserēt. ḡ christo nō esse credēdū. S̄ cō. magis obligātur hoīes ad credēdū p̄mē veritati q̄ ad credēdum signis visibilibz. sed licet christus miracula non fecisset̄. ip̄e tñ verus deus existēs. p̄ma veritas erat. ḡ etiaz si miracula non fecisset̄ adhuc ei erat credēdū. P̄e. ḡtia v̄mōis maior est q̄ ḡra ḡtumfaciēs p̄ adoptionez. sed miracula nō sufficient̄ probant gratiam gratum facientem. q̄ vt habetur Matthei. vii. iis qui christo in iudicio dicent. Domine i nomine tuo virtutes multas fecim̄. respondebit̄. non noui vos. ergo multo min̄ miracula sufficiunt ad probandum gratiā v̄mōis. si ergo sine miraculo christo homīes credere non tenentur. neq̄ etiam miraculis factis tenebantur credere dicenti se esse deum. quod patet esse falsum. Responsio dicēdū. q̄ nullus tenetur ad hoc quod est supra vires suas. nisi p̄ hunc modum quo fit sibi possibile. credere autem est supra potentiam homīms naturalē. Dñ ex dono dei pue-

nit fm illud **A**postoli ad **Ephē. ij.**
Gratia saluati estis per fidem. et h
non ex vobis / dei em̄ donum est. **E**t
ad **Phi. ij.** dicit. **V**obis datū ē pro
christo nō solū vt ī ipsū credatis /
s; vt p ipso patiami. **H**omo g^o te
netur credere fm̄ hoc q; adiuuatur
a deo ad credendū. adiuuat^r autēz
aliquis ad credendū triplici^r. **P**ri
mo quidez p interiorē vocationē /
de qua dicit **Ioanms. vj.** Om̄s q;
audiuit a p̄re z didicit v̄it ad me.
Et ad **Roma. viij.** Quos p̄desti
nauit hos z vocauit. **S**cdo per do
ctrinam et p̄dicationē exteriorē
fm̄ illud **A**postoli ad **Roma. x.** **I**fi
des ex auditu / auditus autē p ver
buz dei. **T**ercio per exteriora mira
cula vnde dicit^r p̄ime **Corin. xiiij.**
Qz signa data sūt infidelibus vt sci
licet p ea prouocētur ad fidem. **S**i
autēz **C**hristus visibilia miracula
non feciss; / adhuc remanerent alij
modi attrahēdi ad fidem quib; ho
mines acq̄escere tenerent. **T**ene
bāt^r em̄ hoies credere actori legis /
et p̄phetaz. **T**enebāt^r etiā inte
riori vocationē nō resistē sic **E**saie.
de se dicit. **D**ominus deus aperuit
mibi aurem / ego at̄ non contradi
co nec retrorsū abij **Esa. l.** **S**ic ecō
uerso de quibusdā dicit^r **Actu. viij.**
vos semp spirituisācto restitistis.
Ad primū ergo dicēdū. q; inter
illa opera que **C**hristus ī homini
bus fecit / annumerari etiā debet
votatio interior / qua quosdam at
traxit / sic dicit **G**rego. in quadam
homelia q; **C**hristus per p̄mtētis
am traxit **M**agdalēnā interior / q;
eam per clemētiam foris suscepit /
ānumerari etiā deb; eius doctri
na. cū ip̄e dicat / si nō remissem z lo
cutus eis fuisset p̄ctm non habe
rent. **A**d scdm dicēdū. q; **C**hri
stus se poterat ostēdere eē legisla
torē / nō solū faciēdo visibilia mira
cula / s; etiā per autoritatē scriptu

re et p interiorē istinctū. **A**d ter
ciū dicēdū. q; interior istinctus q;
Christus poterat se maifestare si
ne miraculis exteriorib; / pertinet
ad virtutē p̄ime veritatis que in
terius hoiez illuminat et docet.

Ad quartū dicēdū. q; miracula visi
bilia sūt virtute diuina / ad cōfir
mationem virtutis fidei. **V**nde di
citur **M**arci vltimo de apostol. q;
p̄dicauerūt vbiq; dño coopante / et
p̄monē cōfirmante sequētibus sig
nis / non at̄ sūt miracula semp ad
demonstrandū gr̄az ei; p que mir
acula sūt. et ideo p̄ cōtingē q; ali
quis gr̄az ḡtum faciētem nō h̄ns /
miracula faciat. sed h; cōtingere nō
p̄t. q; aliquis falsā doctrinā anū
ciās vera miracula faciat / q; nō nisi
v̄tute d̄ina fieri p̄nt. sic em̄ de; es; fals
falsitatis testis qd̄ est impossibile.
Cum g^o **C**hristus se filiū dei diceret
equalē deo / h̄c eius doctrinā cō
p̄babant miracula que faciebat.
et ideo ostēdebat **C**hristus p mira
cula que faciebat esse de;. **P**etrus
autē licet eadē vel maiora miracula
faceret / nō p̄babat eē deus / s; per
ea etiā p̄babat q; **C**hrist; eēt de
us. q; **P**etrus non p̄dicabat seip
sum s; **I**esū **C**hristū esse deū;

.vñ. .q.

Ad scdm sic p̄cedit. **V**idetur
q; p̄uei iudeoz sint baptizā
di parētib; inuitis / mai; em̄
est vinculū m̄rimomiale q; ius pa
triepotestatis / q; ius patriepotes
tatis p̄t p hoiez solui / cui; filius fa
milias emācipat^r / fm̄ illud **Mat.**
xix. Quos deus cōiūxit hō non se
parat. sed propter infidelitatē sol
uitur vinculu; matrimoniale. **D**i
cit enim **A**postolus p̄ime **Corin.**
septimo. q; si infidelis discedit / di
scedat / non est enim seruituti sub
iectus frater aut soror ī eiusmodi.
Et canon dicit. q; si coniunx infide
lis non vult cohabitare sine cōtus

2^m

melia creatoris. q̄ alter coniugū nō debet ei cohabitare. 8° multo magis p̄pter infidelitatem tollitur ius patriepotestatis. Sic 8° infideles iudei non habēt ius patriepotestatis i suos filios. possunt 8° eorum filij baptizari eis inuitis. ¶ **P**re. magis debz homi sbuemri con̄ periculū mortis eterne. q̄ con̄ piculuz mortis temporalis. s̄ si aliquis videret hoīem in piculo mortis temporalis. et ei nō ferret auxiliū peccaret. Cum 8° pueri iudeoz et alioz infidelium sint in piculo mortis eterne. si parētibz relinquit. q̄ eos i sua infidelitate informant. videt q̄ sint eis auferēdi et baptizandi et i fide instruēdi. ¶ **P**re. filij seruoꝝ sūt serui. et in p̄tate dñoz. sed iudei sūt hui regū et principū. 8° et filij eoz. reges 8° et principes habēt potestatem de filiis iudeoz facere qd voluerint. nulla ergo est iniuria si per eos baptizent inuitis parentibz. ¶ **P**re. quilibet homo magis est dei a quo habet animaz. q̄ patris carnalis a quo habz corpus. nō est 8° iniustū si pueri iudeoz carnalibz p̄ntibz auferēt. et deo p̄ baptismū cōsecrēt. ¶ **P**re. baptismus ē efficacior ad salutem q̄ p̄dicatio. q̄ p̄ baptismū statim tollit p̄c̄ti macula et reatus p̄ne. et aperit ianua celi. sed si piculuz sequat̄ ex defectu p̄dicatōis. imputat̄ ei q̄ nō p̄dicauit. vt habet Ezechielis. iij. et xxxij. de eo q̄ vidit gladiū remētē et nō i sonuit tuba. 8° multo magis si pueri iudeozum damnēt̄ p̄pter defectū baptismi imputat̄ eis ad p̄c̄m q̄ potuerunt baptizare et non baptizauerunt. ¶ **S**ed con̄. nemini faciēda ē iniuria. fieret aut̄ iudeis iniuria si eoz filij baptizaret̄ eis inuitis. q̄ amitterēt ius patriepotestatis in filios iam fideles. 8° eis inuitis nō sūt baptizādi. ¶ **I**tem dicendū. q̄ maxi-

mam auctoritatem h̄t ecc̄e esiḡ consuetudo. q̄ semp̄ ē i om̄ibz emulanda. q̄ et ip̄a doctrina catholicorū doctoz ab ecclesia h̄t auctoritatem. Unde magis ē standū cōsuetudinē ecc̄e q̄ vel Augu. vel Hierony. vel cuiuscūq̄ doctoris. hic at̄ ecc̄e vsus nūq̄ habuit q̄ iudeoz filij inuitis p̄ntibz baptizaret̄. q̄nui fuit ēret̄ retro actis t̄pibz multi catholici p̄ncipes potētissimi. vt Cōstantinus Theodosius et alij plures q̄bz familiares fuerūt s̄ctissimi episcopi vt Siluester Cōstantino. et Ambrosius Theodosio q̄ nullo h̄ p̄termississent ab eis impetrare. si h̄ esset cōsonum rationi. et idō periculosū videtur hanc assertionem de nouo inducē. vt p̄ter cōsuetudinē i ecclesia hactenus obseruatā. iudeoz filij inuitis parētibz baptizent. Et huius ratio est duplex. vna quidē p̄pter piculū fidei. Si em̄ pueri vsu rationis nōdū habētes baptismū susciperēt. postmodū cū ad perfectā p̄tatem puenirēt. defacili possent a parentibus induci vt relinquerent quod ignoranter susceptum. ¶ **A**lia vero ratio est. quia repugnat iusticie naturali. filius em̄ naturaliter ē aliquid patris. et p̄mo quidē a patre nō distmguit̄ s̄m corp̄ quādū i m̄ris vtero cōtinet̄. postmodū vero postq̄ ex vtero m̄ris egredit̄ anq̄ vsū liberi arbitrii habeat. cōtinet̄ sub parentū cura. sicut s̄ quodā vtero spūali. quādū em̄ vsuz rationis nō habz puer. nō differt q̄ntum ad ea que agit ab animali irratōnabili. ¶ **N**ō sic bos vel equus iuregētū vs̄ ciuili est possessoris. vt v̄tat̄ eo cū voluerit sic p̄prio instrumento. ita de iure naturali est. q̄ filius anteq̄ habeat vsū rationis sit sub cura p̄ris. ¶ **N**ō cōtra iusticiā nat̄alē eēt. si puer anteq̄ habeat vsū libei ar-

bitrij a cura parentum ſubtrahat: vel de eo aliqd ordinet inuitis parentibus. Postq̄ aut̄ incipit habere vsum liberi arbitrij iā incipit eē ſuus: et p̄ q̄ntuz ad ea que ſūt iuris diuini vel naturalis ſibiipſi prouidere: et tunc ē inducendus ad fidem nō coactione ſed p̄ſuaſione. Et poteſt etiā inuitis parentibus oſentire fidei: et baptizari ſicut oſtere matrimonium: non aut̄ anteq̄ habeat vſū ratioms. vnde de pueris antiquoz patz dicit q̄ ſaluant̄ in fide parentum p̄ qd̄ dat̄ intelligi: q̄ ad parentes p̄tinet prouidere filij ſua ſalute p̄pue anteq̄ habeat vſū ratioms. ¶ Ad p̄mū ergo dicendū. q̄ i vinculo matrimoniali vterq̄ coniugū habz vſū liberi arbitrij: et vterq̄ p̄ iuito altero fidei aſſētire: ſed hoc nō habz locū in puero anteq̄ habeat vſum ratioms. ſed poſtq̄ habet vſuz ratioms tunc tenet ſimilitudo ſi cōtū voluerit. ¶ Ad ſecūdū dicendū. q̄ a morte tempali nō eſt aliquis eripiendus cōtra ordinem iuris ciuiliſ: puta ſi quis a ſuo iudice cōdemnaret̄ ad mortem: nullus debet eū violenter eripere. Vnde nec aliq̄ debet irrumpe ordinem iuris naturalis: quo filius ē ſub cura patris vt eum liberet a piculo mortis et̄ ne. ¶ Ad terciū dicendū. q̄ iudei ſunt ſerui p̄ncipuz ſeruitute ciuiliſ: que non excludit ordinem iuris naturalis vel diuini. ¶ Ad q̄rtuz dicendū. q̄ homo ordinet̄ ad deū p̄ ratiōem: p̄ quaz deū cognoſcere p̄t. Vñ puer añq̄ vſū rōnis hēt: naturali ordme ordinet̄ in deū p̄ rōz parentū: quoz cure naſaliter ſubiacet: et ſ^m eoz diſpōnem ſūt circa ipm̄ diuina agēda. ¶ Ad q̄ntuz dicendū. q̄ piculū qd̄ oſequit̄ p̄dicatōe obmiſſa: nulli imminet̄ niſi eis q̄bus ē cōmiſſuz p̄dicatōis officiuſ. Vñ in Ezech. p̄mittit̄ ſpeculato

rem dedi te filijs iſrahel. Prouidere aut̄ pueris infidelium ſacramentis ſalutis p̄tinet ad p̄ntes eorū: vñ eis imminet̄ piculū p̄pter ſubtrahōem ſacramētoz. ſi eoz paruuli detrimentū ſalutis patiant̄;

·viii· ·q·
H D terciū ſic p̄cedit. Videt̄ q̄ p̄pter oſuetudinez aliq̄ deo obligent̄ a iure reddendi decimas. magis em̄ ē accipe decimas qm̄ nō dare. ſ; p̄pter oſuetudinem i aliq̄bz terris aliq̄ milites accipiunt decimas: et h̄ ab ecclia tolerat̄. g^o multo magis p̄pter oſuetudinez aliq̄ deo obligant̄. vt decimas nō ſoluant: neq̄ ſoluere teneant̄. S; oſt̄ ius diuini nō abolet̄ p̄ diſuetudinez: ſ; decime debent̄ de iure diuino. g^o p̄ oſuetudinem nō abolet̄ ius reddendi decimas. tenent̄ g^o homies reddere decimas cōtraria oſuetudie nō obſtāte. ¶ Iſ^o dicendū. q̄ ea q̄ ſūt de iure poſitiuo p̄ diſuetudinez abolent̄. ea vero q̄ ſūt de iure naſali vel diuino p̄ nullā diſuetudinez aboleri p̄nt. nulla em̄ diſuetudine fieri p̄t vt ſit licitum furari vel mechari. ¶ Eſt g^o oſiderādū ad p̄poſitā q̄ſtionē. Vtrū dare decimas ſit de iure diuino aut iure poſitiuo hūano. Ius aut̄ diuini i nouo et veteri teſtamēto cōtinet̄. Et q̄dem nō apparet̄ i nouo teſtamēto aliq̄ p̄ceptuz datū de decimis ſoluēdis i doctrina dico euangelij vel apoſtolica. qd̄ em̄ dicit̄ Matthei. xxi. de ſolutōne decimarum. Nec oportuit facere et illa non ommit̄tere. et q̄ phariſeus dicit̄ Luce. xvi. Decimas do oim̄ que poſſideo. magis videtur ad ſtatum veteris teſtamēti pertinere qm̄ obſeruantie noui teſtamenti formam imponere. In veteri autem teſtamento triplex genus p̄ceptorum erat. Queſdam em̄ erant p̄cepta moralia: queſdā iudicialia. queſdam ce

rimomalia. **P**recepta moralia sunt que sunt indita rationi naturali: ad que homines omni tpe obligantur. ut honora patrem & matrem. Non mechaberis. Non furtus facies / et similia. **J**udicialia sunt per que iudicia exercebantur: puta si quis fur retur ouem vnaz / et redderet quattuor. **E**t huiusmodi precepta non sunt indita rationi naturali. non enim ratio naturalis habet quod ille qui furatur ouem / magis reddat quattuor quam tres vel quicquam: sed tamen huiusmodi precepta determinat morale preceptum. habet enim ratio naturalis: quod ille qui furatur debet puniri: sed quod tali pena puniatur hoc determinatur per preceptum iudiciale. **P**recepta autem cerimonialia veteris legis sunt: que pertinent ad obseruationem diuini cultus. et sunt ordinata ad figurandum aliquid futuri. sicut immolatio agni paschalis: figurabat occisionem Christi. **E**st ergo considerandum. utrum preceptum de decimis soluendis sit morale / iudiciale / vel cerimoniale. si enim morale est. ad hoc omnes tenentur: et in omni tempore nulla obstaculo contra consuetudinem. sed hoc non videtur. quia ratio naturalis non dicitur magis quod homo ministro dei det decimam quam undecimam vel nonam partem fructuum. **S**i autem preceptum sit iudiciale. non tenerentur ad decimas dandas: sicut non tenentur omnes ad iudicandum secundum iudicia in lege veteri descripta. quia iudicialia precepta sunt specialiter illi populo data: consideratis conditionibus eius. non enim eadem omnibus expediunt. **S**i autem sit cerimoniale: non solum non obligaret: sed etiam obseruatum induceret in peccatum. **P**eccaret enim si quis agnum paschalem immolaret. quia post aduentum veritatis cessauerunt figure. **D**icendum est ergo sicut antiqui magistri dixerunt: quod quedam precepta legis sunt pure moralia: ut non occides / non fur-

tum facias. **Q**uedam autem sunt pure cerimonialia: ut immolatio agni paschalis et circumcisio. **Q**uedam sunt media: secundum aliquid moralia / et secundum aliquid cerimonialia: sicut preceptum de obseruatione sabbati. est morale quantum ad hoc quod aliquod tempus quieti deputetur: ad vacandum diuinis. hoc enim ratio naturalis habet. sed quod dies septima sit deputata hoc est ex determinatione dei propter aliquas figuras. unde hoc est cerimoniale. sic etiam preceptum de decimis per soluendis: est quidem secundum aliquid morale: ut scilicet qui pro toto populo diuino obsequio vacant: stipendijs populi sustententur: sicut et qui in alijs officijs reipublice seruiunt: a populo sustentantur. et secundum hunc modum proponitur hoc preceptum in nouo testamento. dicit enim dominus **Mat. x.** Dignus est operarius cibo suo. **E**t **A**postolus dicit prime **Cor. ix.** quod dominus ordinauit ut qui euangelium annuntiant: de euangelio uiuant. et qui altario deserviunt cum altario participent. **H**ic quantum ad determinatum numerum decime: non est de iure naturali: nec etiam preceptum morale: sed cerimoniale: in quantum refertur ad figurandum aliquid circa christum. **N**el etiam est iudiciale secundum consuetudinem ad illum populum in quo multitudo ministrorum tali taxatione operatur: ad ministrorum dei sustentationem. **S**ic ergo huius commune quod est prouidere ministris dei in necessarijs vite: est de iure diuino: quasi morale preceptum: et de iure naturali existens. **A**d quolibet autem principem quod per leges condere: pertinet ius naturale commune: per ius posituum determinare. **N**ihil enim est aliud ius posituum quam determinatio iuris naturalis: sicut ius naturale habet quod malefactorum puniat: sed quod tamen pena puniatur hoc determinatur per ius posituum. quia ergo ecclesia habet potestatem ordinandi legem in ijs que pertinent ad cultum dei: potuit per ecclesie statutum taxari quantum

titas eorum que sunt danda ministris
dei a populo: et ut esset quedam con-
sonantia noui et veteris testame-
ti: statuit ecclesia ut taxatio veteris
testamenti seruaretur etiam in nouo.
Non omnes tenent ad decimas velint no-
lint. Possent autem ecclesia statuere si
causa seruasset vel in minori vel maiori
numero: puta quod daretur octaua vel
duodecima sicut datur decima. Patet
ergo quod nulla consuetudo contra solu-
it hominum ab obligatione reddendi
decimas: quod hec obligatio fundatur
super ius dominum et super ius naturale. Vnde
sicut tenent homines reddere decimas: si
ecclesia exigat: etiam contra consue-
tudinem non obstante. Et in terris in quibus
est consuetudo quod decime soluuntur: ipsa
consuetudo quasi ex postulat decimas.
Vnde peccaret qui non redderet. Sed
in terris in quibus non est consuetudo com-
munis quod decime dentur: et ecclesia non
petit: videtur ecclesia remittere dum
dissimulat: et ideo homines in terris
illis non peccant decimas non dando.
Durum enim esset dicere quod omnes ho-
mines italie et orientaliu[m] partium
damnarerent: quod decimas non soluunt.
Et huiusmodi argumenta possu-
mus ab Apostolo accipere: cui cum
deberentur necessaria victus ab his
quibus predicabat: non tamen accipie-
bat: nec tamen peccabat qui ei non
dabant: alioquin male cum eis egisset
non accipiendo. prout tamen cum ipse dicat
Act. xx. Non enim subterfugi quo mihi
annunciarem vobis omne consilium dei:
sed ideo Apostolus non exigebat quod
sibi debebat: ne daret aliquod offen-
diculum euangelio. Vnde ipse dat in-
telligere: quod non bene faceret refores
ecclesiarum: si in terris illis decimas exi-
gerent in quibus non est consuetudo dari: si pro-
babiliter crederent quod ex hoc scandalum na-
scererent. Ad illud ergo quod in contrariis
obijcit: quod milites qui accipiunt deci-
mas in aliquibus terris: non habent ius ac-
cipiendi decimas: sed enim ius est spiri-

tuale: debitum ministris dei: vnde non
cadit in laicam personam: sed res tem-
porales que a iure exiguntur: ex con-
cessionem ecclesie date sunt aliquibus
militibus propter aliqua seruitia
que fecerunt ecclesie. Sicut et eccle-
sia potest remittere ipsos fructus qui
debentur pro decima: non tamen remittit ius
exigendi decimas: nec tollit debitum
reddendi;

Deinde quesitum est de his que perti-
nent ad virtutes circa humanas
res: et circa hoc quesita sunt duo.
Primo utrum filius teneat obedire
parentibus carnalibus in idcirco. Secundo
utrum venditor teneat emptori dicere
vicium rei vendite; .ix. .q.

Hoc primum sic procedit. Videtur
quod filius teneat obedire parentibus
carnalibus quantum ad omnia.
dicit enim Deutero .xxj. Si genuerit
homo filium contumacem et pro-
teruum qui non audiet patris aut
matris imperium: lapidibus eum
obruet populus ciuitatis: sed per-
na talis non infligeretur nisi gra-
uiter peccaret non obediendo. ergo filii
teneantur obedire parentibus carnalibus
per omnia. **De preceptis.** Apostolus dicit
ad colos. iij. filii obedite parentibus
per omnia. **De preceptis moralibus.** precepta moralia
affirmatiua quibus non ad semper ob-
ligent: tamen nunquam contrarium face-
re licet. Sed preceptum morale af-
firmatiuum est de honoratione pa-
rentum: ergo nunquam licet irreueren-
tem esse parenti: quod esset si eius
mandato non obediret: tenet ergo
filius in omnibus parentibus obe-
dire. Sed contra non mihi obedi-
endum est patribus spiritualibus quam
carnalibus sed magis: ut habetur
per Apostolum ad hebre. xij. Sed
patribus spiritualibus non tenen-
tur subditi obedire in idcirco.
Religiosi enim qui profitentur obe-
dientiam non tenentur obedire suis pre-
latis nisi in his que sunt secundum regu-

lam. vt Bernardus dicit i libro de
dispensatōe et p̄cepto. 8° nec parē
tibz carnalibz filij tenētur in idiffe
rentibz obedire. ¶ **H**ic dicēdū. q̄
cū obediētia p̄elato debeat ad
illa se extendit debitū obediētie ad
que se extēdit ius p̄elationis. h̄c
aut pater carnalis p̄elationis ius
in filiū. p̄mo quidē q̄tū ad dome
sticam ouersatōz. sic em̄ ē paterfa
miliās in domo. sicut rex in r̄gno.
¶ **U**nde sicut subditi regis tenentur
obedire regi i n̄s que p̄tinent ad
gubernationē regni. ita etiā filij
et alij domestici tenēt^r obedire pa
trifamiliās in n̄s que p̄tinent ad
dispensationē domus. Sc̄do q̄tū
ad morū disciplinam. ¶ **U**nde Apo
stolus dicit ad Hebr̄. xij. Patres
q̄dez carnis n̄re eruditores habu
imus. ⁊ r̄uerēbamur eos. dat em̄
p̄r filio nō solū esse. sed etiā disci
plinam vt **H**ūs dicit. in n̄s ergo
tenetur filius obediē patri carna
li. et non in alijs. ¶ **A**d primū er
go dicēdū. q̄ loquitur hic Mo
ses de imperio paterno. quod p̄ti
net ad disciplinam morum. ¶ **U**nde
ibidez dicitur. Mōta n̄ra audire
otemnit q̄ elatioibz vacat. et luxu
rie atqz conuiuijs. ¶ **A**d sc̄dm di
cendum. q̄ **A**postolus dicit obe
diendum esse p̄ntibz p̄ oia ad que
se ius p̄elationis extendit. ¶ **A**d
terciū dicēdū. q̄ nō exhibet irre
uerētiā p̄cipiēti. si non obedit
ei i n̄s i q̄bz obediē nō tenet^r;

.x. .q.

HD secundum sic p̄cedit. **V**i
detur q̄ venditor non teneat
tur dicē viciū rei vendite em
ptori. quia s̄m leges ciuiles vendi
tor ⁊ emptor semuicem decipe pos
sūt. nulla autēz posset eē deceptio
si venditor rei vendite viciū empto
ri dicere teneret^r. non ergo tenet^r.
¶ **S**ed dicebatur q̄ leges nō loquū

tur s̄m forum conscientie. s̄m q̄
nunc loquimur. sed s̄m forum cō
tentiosum. ¶ **S**ed contra. s̄m **P**hi
losophum in. ij. **E**thico. intentio
legislatoris est ciues facere bonos.
quod ergo licz s̄m leges non ē cō
trarium veritati. ⁊ ita etiam non cō
trarium conscientie. ¶ **S**ed cō
tra s̄m leges ciuiles si aliquis ven
dat animal morbidum. tenetur de
vicio. ergo tenebitur dicere viciū
emptori. ¶ **P**reterea **T**ullius di
cit in libro de officijs. q̄ ad officiū
boni viri pertinet vt dicat emptori
illud pro quo res minus videret^r.
huiusmodi autēz est viciū rei ven
dite. 8° venditor tenet dicē emptori
viciū rei vendite. ¶ **R**espōsio di
cendum. q̄ aliquid pertinet ad bon
num virum ad quod tamen homi
nes non tenentur. sicut ad bonum
virum pertinz q̄ liberaliter amico
suo bona sua largiatur. quāuis ad
hoc non teneatur. ¶ **S**ed aliud p̄ti
net ad bonum virum ad quod ten
etur. scilicet q̄ reddat alicui quod
suum ē. ¶ **N**ā act⁹ iusticie est q̄ red
datur alicui quod ei debet^r. ¶ **E**t idē
vnusqz venditor ad h̄ tenet^r vt ius
stā venditōz faciat. nō autē vt fa
ciat venditionē liberalē dimittēs ali
quid de p̄cio iusto. ¶ **I**usticia atē eq̄li
tas q̄da ē. vt dicit^r i. v. **E**thi. ¶ **E**st
8° iusta venditio q̄n p̄ciū acceptūz
ab h̄ntē equat^r rei vendite. ¶ **I**n iusta
aut si nō equat^r s̄ p̄ciū accipiat. ¶ **S**i
8° viciū rei vendite faciat rez minus
valē q̄ p̄ciū impositū a venditore.
iniusta erit venditio. vñ peccat ocul
tās viciū. si atē nō facit re min⁹ va
lere q̄ p̄ciū impositū. q̄ forte ven
ditor minus p̄cium imponit. p̄t
viciū. tūc non peccat tacens viciū.
quia venditio non est iniusta. ⁊ for
te esset sibi damnosum si viciū di
ceret. quia emptor vellet habē rem
p̄ minori p̄cio. q̄ valeret. libera
lit tū facerz vt damnū p̄ciū otens

neret. ut satis faceret voluntati alterius licet ad hoc non teneat. **A**d primum ergo dicendum. quod per illud dictum legis non habet quod licitum sit simpliciter venditori decipere emptorem. et e converso. sed dicitur aliquid esse licitum secundum legem quod per legem non putatur sic secundum legem petere licebat libellus repudii. **A**d secundum dicendum. quod precepta legis sunt ductiva ad perfectam virtutem. tamen actus perfecte virtutis non cadunt sub precepto legis humane. sed prohibentur quaedam graviora ut gradati homines retrahantur a malis per se ipsos ad virtutes exercentur. permittit autem quaedam minora peccata eis penam non infligens. quia sine his non facile invenitur hominum multitudo. et de talibus est deceptio que est inter vendentes et ementes. quia plerumque sunt qui volunt vili emere et care vendere. ut **Aug.** dicit. in libro de tri. **A**d illud vero quod primo in contrarium obijciat dicendum. quod illud intelligendum est. quando morbo pecoris facit pecus minus valere quam vendat. **A**d tunc dicendum. quod ea ratione **Tullius** dicit. Quod vir bonus non tacet vicium rei vendite. quia ad virum bonum non pertinet decipere aliquem. deceptio autem non est si illud quod tacet de re vendita non facit rem minus valere quam precium quod pro ea accipitur.

Deinde quesitum est de peccatis et circa hoc quesita sunt duo. Primo utrum peccatum sit appetere prelationem. Secundo utrum peccatum sit predicatori habere oculum ad rem temporalem. xi. q.

Hoc primum sic proceditur. Videtur quod peccatum sit appetere prelationem. non enim videtur quod possit appeti sine peccato. id quod non fuit in statu nature integre. sed solum in statu nature corrupte. sed prelatio non fuit in statu nature integre. sed incipit esse post peccatum. quando dictum est mulieri sub viri prelate eris. ergo peccatum est prelationem appetere.

Proterea appetitus debet esse de his que pertinent ad statum future glorie. sed in futuro cessabit omnis prelatio. ut dicit quedam glosa. i. cor. xv. ergo peccatum est appetere prelationem. **S**ed contra est quod dicitur primo ad **Timotheum**. v. Qui bene presunt presbyteri duplici honore digni habeantur. sed non est peccatum appetere illud cui debetur honor. qui non debetur nisi virtuti. ergo non est peccatum appetere prelationem. **R**esponsio dicendum. quod hanc questionem soluit **Aug.** xix. de ci. dei. ubi dicit quod locus superior sine quo populus regi non potest. et si administraretur ut decet. tamen indecenter appetitur. Cuius ratio est. quia qui appetit prelationem aut est iniustus aut superbus. **I**n iusticia enim est. quod aliquis velit sibi plus de honore accipere aut de prelate aut de aliis huiusmodi bonis nisi sit maioribus dignus. ut dicit in v. **Ethi.** Quod autem aliquis estimat se esse magis dignum prelatione. omnibus illis super quos prelationem accipit. superbie et presumptionis est. **U**nde patet quod quicumque prelationem appetit aut est iniustus aut superbus. et ideo nullus suo appetitu debet ad prelationem pervenire. sed solum dei iudicio secundum illud **Apstoli** ad **Hebr.** v. Nemo sibi assumat honorem nisi qui vocatur a deo tanquam **Aaron.** **N**on autem aliquis licite appetere se esse dignum prelatione vel habere opera boni prelati. pro quibus debetur honor. **N**on patet ratio ad ultimum. **P**rimo vero due rationes non recte concludunt. quia etiam ea que non fuerunt in statu innocentie. nec erant in statu glorie. possunt licite appeti. sicut scriptura. petere. et alia huiusmodi quevis prelatio quantum ad aliquid fuisse in statu innocentie. et futura sit in statu glorie. scilicet quantum ad superioritatem gradum. et quantum ad gubernationem vel regimem non tamen quantum ad coactam frivultatem.

.xiiij. .q.
AD secundū sic pcedit. Videtur qd peccatū sit pceditori habere oculum ad tpalia. dicit em Luc. xii. Querite pmū regū dei. glo. id est bona eterna. et hęc omnia adijciēt vobis. glo. etiam non querētibz. ergo nō licz pceditori habere oculuz ad terrena. **S**ed cōn est. quod dicitur. i. co. ix. Debz qui arat i spe arare glo. stipendio rum temporaliz. ergo licet pceditori de quo ibi loqt habere oculum ad temporalia. **R**nsio dicēdum. qd habere oculuz ad terrena otingit dupliciter. vno modo sicut ad mercedem vel premiū. et sic pceditori non licet habere oculuz ad terrena. quia sic faceret euāgelium venale. **A**lio modo sic ad stipendia p necessitate sustentatōm vite. et sic licet pceditori habere oculum ad terrena. **V**nde. i. ad Timo. v. sup illud Qui bene p sūt pcedite ri. dicit glo. Aug. necessitatis ē accipere vñ viuit. charitatis est pceditio. non tamen venale est euāgelium pro ijs. si em sic vendūt mag nam rem vili vendunt. Accipiūt gō sustentatōz nātatis a populo mercedem dispensationis a dño. z per hoc patet respōsio ad obiecta;

DEmde questuz fuit de pēnis peccatorz. z pmo de ipis pēnis. **S**cdo d remissione peccatorz. **C**irca pmoz querunt duo. **P**rimo vtruz anima separata possit pati ab igne corporeo. **S**ecūdo vtrum duorum q eadem pena sūt digni vnus diuti⁹ moret i purgatorio q alius;

.xiiij. .q.
AD primum sic procedit. Videtur qd anima a corpore separata nō possit pati ab igne corporeo. qz s̄m Philosophuz quod non tangit non agit sed ignis corporeus non tangit animaz

separatam a corpore. cum non habeat terminos corporales. que a se tangunt habent vltima simul. ergo anima sepata nō patitur ab igne corporeo. **P**re. illa que patiunt ab iuicem in iuicē ouerti possūt. sed aia separata nō p̄ ouerti in ignez corporeū nec ecōuerso. **g**o anima nō potest pati ab igne corporeo. **P**re. Bern. dicit. qd nihil ardet in inferno nisi ppria voluntas sed ppria voluntas cū sit quoddaz spūale non p̄ esse materia ignis corporalis. **g**o aia sepata non potest ab igne corporeo pati. **S**ed cōn est qd dicitur Esa. vltimo. Igms eozū non extinguetur. **R**espōsio dicēduz. qd pati multipliciter dicit. **V**no pati cōmumter dictū. est idem qd recipere s̄m qd sentire et intelligere est quoddā pati. et h̄ modo aia cōiuncta corpōi. patit a rebus corporalibz sētiendo z intelligēdo. **S**ed an a corpore separata possit hoc modo a rebus corporalibz pati alterius questiois est. **p**pt qsdam qui dicūt. qd anima separata a corpore et etiam angelus potest accipere cognitionez a rebus sensibilibz. **S**ed si etiaz hęc opinio esset vera. tūc pati sentiēdo et intelligēdo esset perfici z nō pumiri. nisi forte per accidens in qntum id qd sētitur vel intelligitur repugnat voluntati. **S**ed ipsū sentire vel intelligere s̄m se consideratuz penale nō est. **A**lio modo dicitur pati pprie loquendo cum scilicet pati dicimur alicuid nobis adueniat quod est contrarium nature vel voluntati. et s̄m hoc infirmitas et tristitia passiones dicuntur. **E**t hęc quidē passio dupliciter esse potest. **V**no modo p receptionem forme otrie. sic aqua patit ab igne i qntuz calefit. et per consequens diminuit qualitas naturalis eius. **h̄** modo sepata aia nō p̄ pati ab igne corporeo.

poreo. qz nec calefieri p̄ nec desic-
 cari. nec sc̄dm formam nec sc̄dm q̄-
 litatem quācūq; ignis corporei im-
 mutari. **A**lio modo dicit̄ pati om̄e
 illud qd̄ quocūq; modo impedit̄ a
 suo p̄prio impetu v̄l inclinatioe. si-
 cut si dicam⁹ lapidē descēdētē pa-
 ti cū impediē ne deorsū pueniat. et
 sic dicim⁹ hoīez pati cū detinet̄ vel
 ligatur ne vadat q̄ vult. et ita per
 moduz ligatōis cuiusdam aīa pa-
 titur ab igne corporeo. **v**t **A**ugus-
 dicit. **x**xj. de. ci. dei. **N**ō em̄ est cont̄-
 nafaz spūs corp̄i alligari. cū vide-
 amus aīaz nafaliter corp̄i alliga-
 ri ad viuificāduz ip̄m. **D**re. de-
 mones etiā p̄ necromātiā p̄fa-
 te supiorz demonū alligāt̄ aliq̄bz
 imaginibz vel aliq̄bz alijs rebus.
Unde multo magis p̄nt spūs alligari
 dīna v̄tute ignis corporeo. nō
 vt dent vitā. s̄ vt penā accipiant.
vt **A**ug. di. **S**ed qz qd̄ est mino-
 ris v̄tutis. nō p̄ sua v̄tute ligare
 id qd̄ est maioris v̄tutis. **I**nde ē.
 qz nullū corp⁹ p̄ ligare sp̄m qui ē
 maioris v̄tutis. nisi aliq̄ supioris v̄-
 tute. et p̄pter hoc dicit̄ qz ignis cor-
 pore⁹ agit i aīaz sepatam. nō vir-
 tute p̄pria s̄ inq̄tū est istrumētuz
 dīne iustitię v̄dicātis. **A**d pri-
 mum ergo dicenduz. qz ignis tan-
 git aīaz. nō quidem tactu mathe-
 matico. q̄ attēdit̄ s̄m timinos qn̄-
 titatiuos. sed magis cōtactu vir-
 tutis. non p̄prie. sed quā habet in
 q̄ntum est istrumētū dīne iustitię.
Ad sc̄dm dicenduz. qz rō illa p̄-
 cedit de passione que est per susce-
 ptiōz forme ceterarię. **A**d terciuz
 dicendum qz propria voluntas di-
 citur ardere in inferno quia mere-
 tur ardorem.

.xiii. .q.

Ad sc̄dm sic proceditur. **V**id-
 det̄ qz duoz q̄ sūt digni eq̄-
 li pena vn⁹ non possit citius
 a purgatorio liberari q̄ ali⁹. **T**u-

diciū em̄ p̄ mortem non est hoīs.
 sed dei q̄ s̄m veritatem iudicat. **v**t
 dicitur ad **R**omanos. .ii. s̄ contra
 veritatem iudicari es̄. si v̄m duo-
 rū qui sūt digni eq̄li pena. iſlige-
 ret̄ grauior pena sensus q̄ alteri.
 dilatio aut̄ glorię est maior pena
 q̄ acerbitas penę sensus. qz sicut
 dicit **C**hris̄. sup̄ **M**atthēū. **C**are-
 re visione dīna est maior pena. q̄
 quelibz pena sensibilis. ergo vn⁹
 eoz q̄ sūt digni eq̄li pena nō ma-
 iorem dilationem glorię patiet̄.
 altero citius liberato. **D**re. ma-
 lum dicit̄ s̄m **A**ug. qz nocet. nocet
 aut̄ quod adimit bonū. dilatio at̄
 glorię adimit mai⁹ bonum. scilicet
 bonū icreatū. ergo maius maluz.
 et sic idem qd̄ p̄us. **S**ed contra
 est. qd̄ **M**agister dicit i. iiii. s̄. di.
 .xlv. **Q** ille pro quo sūt plura suf-
 fragia citi⁹ a p̄mis purgatorij li-
 berat̄. **C**ōtingit at̄ qz p̄ vno eozū
 qui digni sūt eq̄li pena. sūt plura
 suffragia q̄ p̄ alio. ergo vn⁹ citi⁹
 liberabit̄. **D**re. i fine mūdi iue-
 mēt̄ aliq̄ cremabilia quedā habē-
 tes. qz dilatō glorię nō ēit tā diu-
 ſna. sic eoz qui mō cremabilia de-
 ferūt ad purgatoriū. qz breuis mo-
 ra erit iter mortem et resurrectōz.
vt **A**ug. di. ergo pari rōe etiā nūc
 eoz q̄ equalia cremabilia deferūt.
 vnus p̄ min⁹ differri a gloria. q̄
 alius. citi⁹ liberat⁹ a p̄mis. **R**e-
 spōsio dicēdū. qz illa quęstō funda-
 tur sup̄ v̄tutē suffragioz. v̄tz suf-
 fragia facta p̄ aliq̄ valeant illi soli
 p̄ quo sūt ad liberationē. v̄l etiā
 alijs. **C**irca qd̄ aliq̄ dicūt qz n̄ va-
 lēt magis illi q̄ alijs. immo forte
 magis valerēt alijs si sint melius
 dispositi ad recipiendum virtutez
 suffragioz. **E**t ponunt exemplū
 sicut si accendatur cereus in domo
 pro aliquo diuite. illuminat om-
 nes in domo existentes. et forte a-
 lios magis si habeāt lipidiorē vi-

sum. Et hinc hanc opinionem: duorum qui ob easdem culpas et equaliter in purgatorio detinentur unus non potest citius liberari quam alter. Sed hanc opinionem non reputo veram. cuius ratio est: quod suffragium unius valet alteri propter duo. uno modo propter unitatem charitatis quod omnes qui sunt in charitate sunt quasi unum corpus: et ita bonum unius redundat in omnes: sicut manus deseruit toti corpori: et similiter quodlibet corporis membrum. Et hinc hoc quodlibet factum ab aliquo valet cuilibet in charitate existenti. hinc illud **Psalmi**. Particeps sum ego omnium timendum te: et custodiendum mandata tua. Alio modo hinc quod per intentionem alicuius actus eius transfertur in alterum: puta si aliquis pro altero soluat aliquod debitum: pro eodem habet ac si ille solueret pro quo soluit. Primo ergo modo: valet opus bonum per modum meriti cuius radix est charitas. Sed secundo modo opus unius valet alteri pro modum satisfactoris: prout unum pro altero satisfacere potest: si hoc intendat: et talis valor attenditur in suffragiis que ad hoc fiunt: ut per ea homines liberentur a debito pene. Et ideo dicendum est: quod suffragia per istum modum non valent nisi pro illis pro quibus fiunt: et hinc si pro aliquo fiunt multa suffragia: citius liberatur a pena purgatorii: quam alii pro quibus non fiunt. Etiam si equalia peccata detulerunt. Concedendum est tamen quod suffragia pro uno facta: omnibus valet: in quantum scilicet omnes qui sciunt gaudent ex charitate de bonis que ex charitate fiunt: et hinc hoc verum est quod illis pro quibus non fiunt: plus valet suffragia si sint maioris charitatis. **Ad primum** ergo dicendum: quod peccatum veniale cum non habeat aversionem a deo pro se loquendo: non debet pena carere visionis omnis divine nec simpliciter nec ad tempus. Sed quod ad tempus retardentur a visione divina: hoc contingit per acci-

dens: quod scilicet quodam dignum sunt aliquo pena non possunt participare summam felicitatem: que in dei visione consistit. **Iustitia** autem respicit penam pro se debitam peccato: non autem ea que per accidens consequuntur: et per hoc patet solutio ad .ij. **Tertium** conceditur. **Et quartum** similiter. Illi tamen qui in fine mundi vivunt respiciuntur: habebunt partem de cremabilibus: procedentibus tribulationibus purgati: poterit etiam fieri ut acerbitas pene modici temporis recedens diuturnitate pene in aliis;

Deinde quod situm fuit de remissione peccatorum: et circa hoc questionata sunt duo. **Primo** utrum peccatum in spiritu sancto sit irremissibile. **Secundo** utrum cruce signatus qui moritur ante iter arripiat tamen smaragdum: plenam habeat remissionem peccatorum;

.xv. .q.

Ad primum sic proceditur. **Videtur** quod peccatum in spiritu sancto non sit irremissibile: una est enim dignitas et maiestas patris et filii et spiritus sancti: sed peccatum in filium non est irremissibile: dicitur enim **Matthaei** .xij. Quicumque verbum contra filium hominis dixerit: remittetur ei: ergo peccatum in spiritu sancto non est irremissibile. **Sed** contra est quod ibidem dicitur: Qui verbum dixerit contra spiritum sanctum non remittetur ei: neque in hoc seculo neque in futuro. **Responsio** dicendum: quod de peccato in spiritum sanctum tripliciter aliqui sunt locuti. **Doctores** enim ante **Augustinum** intellexerunt peccatum in spiritum sanctum esse blasphemiam dictam contra spiritum sanctum: aut opera eius: vel etiam contra divinitatem dei patris aut filii: quia etiam pater et filius communiter sumendo: spiritus sanctus est: ut dicitur **Joannis** quarto. **Peccatum** autem in filium hominis: intelligunt blasphemiam in **Christo** hinc hu-

manam nafaz. et utroq; modo peccabant iudgi in Christu. Primo mo em cont eum peccabant. miracula q p spm sanctu et virtute sup dimitatis faciebat. principi demomioruz attribuendo. Secdo aut modo cot eum peccabant. dicendo. Ecce homo vorax potator vmi et publicanor; amicus. vt dicit Mat. xi. hac ergo secuda blasphemiam dicunt remissibilem qz habebat aliqua excusationem. ppter infirmitatez carnis qua i christo videbat. Alia vero blasphemiam irremissibile. quia nullam excusationem habebat videtes manifesta iudicia scz spuis sancti et dimitatis. et ppter h m Christ. p seuerantibus non fuit remissa hec blasphemiam. neq; i h seculo neq; i futuro. qz i h seculo puniti sut pro ea per romanos. et i futuro cruciabitur in eternum. Scdm Aug. vero spuis sancto qui est charitas pris et filij. attribuit remissio pcor. Ule ergo ot spm sanctum peccat. vel blasphemiat. vel vbu dicit corde ore aut opere. qui h agit p impiaz vsq; in finem vite sue et non fiat ei remissio pcor. et tuc planu est qz huiusmodi pcor in spm sanctu no remittit. neq; i h seculo neq; i futuro. Doctores vero modern dixerunt. qz qz patri attribuit potentia. filio sapientia. spuis sancto bonitas. pcor ex infirmitate. est peccatu i patre. pcor ex ignoratia. est peccatu in filiu. peccatu ex certa malicia. est peccatu in spm sanctu. Quia ergo ignorantia v l infirmitas excusat pcor. v l in toto v l i parte. dicunt qz peccatum in ptem v l filium remittit. qz vel totaliter culpa caret. vel culpa diminuit. Malicia vero no excusat pcor. sed aggrauat. ido pcor in spm sanctum non remittit neq; in toto neq; i parte. qz non habz in se aliquam rationem temp; p quaz diminuat cul

pa. et si aliqui remittat h magis e ex misericordia dei remittetis. qua etiam morbos icurabiles curat. qz ex remissibilitate pcor. et p hoc patet solutio ad obiecta;

.xvi. .q.

HD secunduz sic procedit. Videtur qz signat9 cruce q mo rit anqua arripiat iter. habeat plena indulgentiam pcor. ad hoc em qz indulgentia valeat alii cui. requirit qz sit vere penitens et confessus. vt otmet m lra papali. sed cruce signat9 decedens ante iter asuptu. habz hec oia que requiruntur fm forma littere ad percipiendum plena indulgentiam peccator. ergo plene percipit eam. **P**re. solus deus remittit peccatum qntuz ad culpa. Cum ergo papa dat indulgentiam oim peccator. h non e referendum ad culpa. sed ad vniuersitatem penar. Ille ergo qui accipit cruce fm forma lre papalis. nullam pena patietur p suis peccatis et sic statim euolabit. plenam remissionem pcor consecut9. **S**ed contra Aug. dicit i. xv. de tri. qz no e idez abstrahere telu. et sanare vulnus. telu em pcor abstrahit p remissioz pcor. uuln9 at sanat per reformatoz imaginis. qz qdez fit per opa satisfactois. h cruce signatus decedens an iter arreptu. nullu laborem sustinuit ad reformatonem imaginis. ergo nondum est sanatum vulnus. et sic non poterit ad gloriam statim peruenire anteqm penas purgatorias patiat. **B**rete. qlibet sacerdos vtitur talibus vbis. Ego absoluo te ab oibus peccatis tuis. si ergo cruce signatus decedens euolaret. pari ratione quilibet alius a quocunq; sacerdote te absolutus. quod est incoueniens. **R**esponso dicenduz. ad euidetiam hui9 questois qz sic sup dictu est. Op9 vni9 p e e satisf

factoriū pro alio ad quē p̄ intenti-
 onem opera faciētis refertur. chris-
 tus aut̄ pro ecclesia sua sāguinez
 suū fudit. et multa alia fecit et susti-
 nuit. quoz̄ estimatō ē infimī va-
 lozis p̄pter dignitatē p̄sonę. Unde
 dicitur Sapientie. vij. Infimū em̄
 thesaurū est hoībz. similiter et etiā
 omēs alij sācti intentionez habus-
 erunt in ijs que passi sūt. et fecerūt
 p̄pter deū. vt h̄ est ad utilitatez nō
 solū sui. s̄ etiā totius ecclesie. To-
 tus ḡ ille thesaurus est ī dispēsa-
 tione eius qui p̄est ecclesie gene-
 rali. Dñ Petro deus clauēs regni
 celoꝝ omisit Matth. xvi. Cū ḡ
 utilitas vel necessitas ecclesie h̄ ex-
 poscit. potest ille q̄ p̄est ecclesie.
 de infimitate thesauri omuicare ali-
 cui. qui p̄ charitatem sit mēbz ec-
 clēie de predicto thesauro. q̄ tū si
 bi visū fuerit oportunū. vel vsq̄ ad
 totalē remissionē penaz. vel vsq̄
 ad aliquā certam quātitatem. ita
 scilicet q̄ passio Christi et alioꝝ
 sanctorū ei imputet. ac si ip̄e pas-
 sus esset q̄tum sufficeret ad remis-
 sionez sui peccati. sicut contingit cū
 vnus pro alio satisfact. Ad hoc ḡ
 q̄ indulgētia alicui valeat tria req̄-
 runtur. Primo causa p̄tinens ad
 honozē dei vel necessitatem vel uti-
 litatem ecclesie. Secūdo autoritas
 in eo q̄ facit. Papa em̄ potest p̄m-
 cipaliter. alij vero iq̄tum potesta-
 tem ab eo accipiunt vel ordinariā
 vel commissaz. vel delegatam. Ter-
 tio requiritur vt sit in statu chari-
 tatis ille qui indulgentiam percipere
 vult. Et hec tria designantur
 in littera papali. nam causa cōue-
 niens designatur in hoc quod p̄-
 mittit de subsidio terre sanctę. au-
 toritas vero in hoc q̄ fit mentio de
 autoritate apostolorum Petri et
 Pauli. et ipsius Pape. charitas
 autez recipientis in hoc q̄ dicitur
 omnibus vere p̄nitentibz et cons-

fessis. non dicit et satisficientibz.
 quia indulgentia nō excusat a cō-
 tritione et confessione. sed cedit in
 locum satisfactionis. Est ergo di-
 cendū in questione proposita. q̄ si
 fm̄ formaz litterę papalis indulgē-
 tia concedatur accipientibus cru-
 cem in subsidium terre sanctę. cru-
 cis signatus statim habet indulgē-
 tiam. etiamsi decedat anteqm̄ iter
 arripiat. quia sic causa indulgen-
 tię non erit iter. sed votū itineris.
 Si autem in forma litterę contine-
 atur q̄ indulgentia detur ijs qui
 transierint vltra mare. ille qui de-
 cedit anteq̄ transit non habet im-
 dulgentię causam. ¶ Ad primum
 ergo dicendum. q̄ in h̄ ultimo ca-
 su deficit cruce signato decedente. il-
 lud quod ē principalius. scilicet in-
 dulgētię causa. ¶ Ad sc̄dm̄ dicēdū.
 q̄ p̄ autoritatē solus deꝝ culpā re-
 mittit. s̄ misterio etiā sacerdos ī-
 q̄tū exhibz sacramētū r̄missionis
 pcti. puta ī baptismo v̄ p̄nitenti-
 a. et tñ indulgētia se nō extendit
 ad r̄missionē culpe q̄ nō ē sacmē-
 tum. vnde nō seq̄tur ordinē sed iu-
 risdictionē. Potest em̄ et nō sacer-
 dos indulgētiā facere si sit ei omi-
 suz. et ideo pena ei totalit̄ remittit̄
 si causa s̄bit nō at̄ si causa desit.
 ¶ Ad terciū dicēdū. q̄ satisfactio est
 punitiua. iq̄tū ē actus iudicatiue
 iusticie. et ē etiā medicatiua. inq̄-
 tū ē q̄bdā sacmētale. indulgentia
 em̄ supplet locū satisfactōis inq̄-
 tū ē punitiua. q̄ sc̄z pena quā ali-
 us sustinuit. imputat̄ isti. ac si ip̄-
 se sustinuisset. et ideo reatus p̄ne
 tollit̄. s̄ nō succedit in locū satisfac-
 tionis inq̄tū ē medicatiua. q̄ ad
 h̄ remanēt p̄uitates ad peccādum
 derelictę ex p̄ori pctō. ad q̄s sanā-
 das necessariꝝ est labor satisfactō-
 nis. Et ideo signis cruce dū viuunt
 cōsulēduz est. vt nō p̄termittent
 satisfactōis opa inq̄tū sūt p̄p̄-

uatiua a peccatis futuris: licet reatus pene sit totaliter solutus: nec ad hoc requiritur aliquis labor: quia sufficit ad hunc labor passionis christi: morientibus autem non est huiusmodi preseruatio: sed solum liberatio a reatu pene. ¶ Ad quartum dicendum: quod verbum sacerdotis dicentis absoluo te ab omnibus peccatis tuis non refertur ad penam: sed ad culpam: cuius absolutionis ministerium impendit: non potest autem aliquis absolui ab una culpa quin soluat ab omnibus: pena vero potest totaliter dimitti vel particulariter: particulariter quidem in absolutioe sacramentali pena dimittitur: totaliter vero quicquam in speciali gratia indulgentie. Sic etiam dominus dicit Joannis. viii. mulieri adultere. Non te condemnabo: vade et amplius noli peccare;

Quodlibetum tertium; Desitum est de deo: de angelis: de hominibus: et de creaturis pure corporalibus. De deo quesitum est: et questum ad naturam diuinam: et questum ad naturam assumptam. Circa naturam diuinam quesita sunt duo de potentia dei. Primo utrum deus possit facere quod materia sit sine forma. Secundo utrum possit facere quod idem corpus simul localiter sit in duobus locis;

Hoc primum sic procedit. Videtur quod deus possit facere: quod materia sit sine forma: sic enim materia quo ad suum esse dependet a forma: ita accidens a subiecto: sed deus potest facere quod accidens sit sine subiecto: ut patet in sacramento altaris. 8º potest facere quod materia sit sine forma. ¶ Sed contra: deus non potest facere contradictoria esse simul: sed materiam esse sine forma implicat contradictionem: eo quod esse materie importat actum qui est forma: non ergo deus potest facere quod materia sit sine forma. ¶ Respondeo dicendum:

quod vniuersumque rei virtus actiua est estimanda secundum modum essentie: eo quod vniuersumque agit in quantum est ens actu: vnde si in aliquo inueniatur forma aliqua: vel natura non limitata seu contracta: erit virtus eius se extendens ad omnes actus vel effectus conuenientes illi nature: puta si intelligeretur esse calor per se subsistens: vel in aliquo subiecto quod reciperet ipsum secundum totum eius posse: sequeretur quod haberet virtutes ad producendum omnes actus et effectus caloris. Si vero aliquod subiectum non reciperet calorem secundum totum eius posse: sed cum aliqua contractione et limitatione: non haberet virtutem actiuam respectu omnium actuum vel effectuum caloris: cum autem deus sit ipsum esse subsistens: manifestum est quod natura essendi conuenit deo infinite absque omni limitatione et contractione: vnde eius virtus actiua se extendit infinite ad totum ens: et ad omne illud quod potest habere rationem entis: id ergo solum poterit excludi a diuina potentia quod repugnat rationi entis: hoc non propter defectum diuine potentie: sed quia ipsum non potest esse ens: vnde non potest fieri. Repugnat autem rationi entis non ens simul et secundum idem fore existens: vnde quod aliquid simul sit et non sit a deo fieri non potest: nec aliquid contradictionem includens: et huiusmodi est materia esse actu sine forma. Omne enim quod est actu: vel est ipse actus: vel est potentia participans actum: esse autem actu repugnat rationi materie: que secundum propriam rationem est ens in potentia. Relinquitur ergo quod non possit esse in actu nisi in quantum participat actum: actus autem participat a materia nihil aliud est quam forma: vnde idem est dictum: materiam esse in actu: et materiam habere formam. Dicendum 8º quod materia sit in actu sine forma: est dicendum quod

etoria esse simul. unde a deo fieri non potest. ¶ Ad illud 8° quod in contrariū obijatur dicēdū. quod accidens secundum suū esse dependet a subiecto sic a causa sustentante ipsum. et quod deus potest producere omnes effectus secundum dāz causarū absqz ipsis causis secundū aūdis. potest conseruare accidens in esse sine subiecto. sed materia secundum suū esse actuale dependet a forma. inqz tū forma est ipse actus eius vñ non est simile.

·h. ·q.
Hoc secundū sic procedit. Videtur quod deus possit facere vñ corpus esse simul localiter in duobus locis. Difficilius enim est quod hec substantia mutetur in illaz substantiā. qz quod hoc accidens mutetur in illud accidens. sed in facimento altaris ex hoc quod diuina virtute substantia panis (remanētibus eius dimensionibus secundum quas mensurat loco) conuertitur in substantiam corporis christi. sequitur quod idem corpus christi sit non localiter secundum mensurationem propriam dimensionum. sed sacramentaliter in pluribus locis simul. ergo potest facere quod conuertatur dimensio huius corporis in dimensionem alterius corporis. et sic erit idem corpus localiter in duobus locis simul. ¶ Sed contra. omnia duo loca distinguuntur ab inuicem secundum aliquos loci contrarietates. que sunt sursum et deorsum. ante et retro. dextrum et sinistrum. sed deus non potest facere quod duo contradictoria sint simul. hoc enim implicat contradictionem. 8° deus non potest facere quod idem corpus localiter sit simul in duobus locis. ¶ Ad hoc dicendum. quod aliquod corpus esse localiter in aliquo loco. nihil aliud est quam corpus circumscribi et comprehendi a loco. secundum mensurationem propriam dimensionum. quod autem comprehenditur a loco aliquo. ita est in ipso loco quod nihil est eius extra locum illū. unde

ponere quod sit localiter in hoc loco et tamen sit in alio. est ponere contradictoria esse simul. unde secundum premissa hoc a deo fieri non potest. ¶ Ad illud 8° quod in contrariū obijatur dicēdū. quod difficilius est hoc accidens mutari in illud accidens. quam hanc substantiam mutari in illam substantiam. tū quod due substantie conueniunt in subiecto materiali. quod est pars essentialis vtriusque substantie. tū quod substantia habet indiuiduationem per seipsam. accidens vero non est indiuiduale per seipsum sed per subiectum. unde non potest ei conuenire quod hoc accidens conuertatur in hoc accidens. dato tamen quod hec dimensio conuiteretur in illaz dimensionem. non sequeretur quod idem corpus esset simul in duobus locis sed in vno tamen. quia sic postquam substantia panis conuersa est in substantiam corporis christi. iam non sunt ibi due substantie sed vna tamen. ita etiam si hec dimensio huius corporis conuertatur in illam dimensionem alterius corporis. iam non erit due dimensiones sed vna tamen. et sic non conueniret diuisis locis sed vni tamen.

·h. ·q.
Deinde quesitum est de deo quantum ad humanam naturam assumptam. et circa hoc quesita sunt tria. Primo quantum ad animam. vtz scz anima christi sciat infinita. Secundo quantum ad corpus. vtz scz oculi christi post mortem dicantur equo oculo vel vniuoco. Tercio quantum ad actum conuicti qui est comestio. vtz scz per resurrectionem christi vere comedit in corpore sibi abū.

·h. ·q.
Hoc primum sic proceditur. Videtur quod anima christi non possit scire infinita. Nullum enim donum creatum cum sit finitum potest eleuare creaturam ad illud quod est proprium dei. quia tale est infinitum. sed gratia vniuocis est donum creatum. cognoscere autem infinita est proprium dei. cuius sapientie non est numerus. ergo anima christi per gratiam vniuocis non potest ele-

uari ad cognoscendum infinita.
Dicitur Dionysius xi. ca. celestis hie. po-
nit tria sibi proportionata. q̄ sūt sū-
stantia virtus et opatio. sed sūstā-
tia anime christi nō potest esse infi-
nita. ergo neq; virtus. neq; opa-
tio potest esse infinita. nec infinita
cognoscit. ¶ Sed contra. intellectus
anime christi non est minor q̄ vo-
luntas eius. sed meritum christi qd̄
est actus voluntatis anime eius est
infinitum. qz fuit sufficiens ad infi-
nitorum peccatorum absolutionem. est
em̄ propiciatio p̄ peccatis totius mū-
di. vt dicitur p̄m̄e Joan. ij. 8. actus
et intellectus anime christi p̄ se eē
infinitus. vt infinita cognoscit.
¶ Dicendum. qz hic est op̄ multiplici
distinctione. Primo em̄ considerā-
dum est. qz infinitum potest dici et
s̄m formam. et s̄m materiam. Di-
citur em̄ infinitum ex eo qz non fi-
nitur. finitur aut̄ et materia p̄ for-
mam. in quantum materia que est in
potētia ad diuersas spēs determi-
natur ad vnā speciē p̄ formam.
et forma per materiam in quantum for-
ma speciei que nata est esse in plu-
bus indiuiduis. s̄m qz recipitur in
hac materia determinatur ad indi-
uiduum. Sicut ergo materia sine
forma habet rationem infiniti. ita
etiam forma sine materia. Et ideo
quia ipsa essentia diuina non ē re-
cepta in aliquo materiali. nec ha-
bet permutationem alicuius poten-
tię. sed est purus actus subsistēs.
ideo dicitur infinita. et quia vnun-
quodq; cognoscitur per formam et
s̄m qz est in actu. ideo infinitus s̄m
materiā est s̄m se ignotum. vt di-
citur in. i. ¶ **Phisicorum**. infinitus at̄
s̄m formam est s̄m se notissimum.
sed quo ad nos est ignotus. quia
excedit nostri intellectus propor-
tionem. et quia quantitas est dispositio
materię. et infinitus quantitatis at-
tendit s̄m potentiam et in assumē-

do vnū post alterum. et ideo infinitum
quantitatis est s̄m se ignotū. et non
p̄ se aliquis intellectus cognoscere infini-
tū quantitatis in p̄ assumēdo vnū p̄
alterum. scz nuando p̄ se post p̄ tem.
¶ Item considerandum est. qz vtroq; mo-
do attingit aliquid eē infinitū sim-
pliciter. et aliqd̄ s̄m qd̄. Si em̄ ali-
quod sit corp̄ infinitū s̄m longitu-
dinem. nō at̄ s̄m latitudinem. est in-
finitū s̄m quid. si vero nō fuerit in-
finitū s̄m omēs dimensiones erit in-
finitū simpliciter. similiter si intelli-
gatur forma alicuius sp̄s eē nō in mate-
ria vt **Plato**ici posuerūt. erit infinita
s̄m qd̄. quantum scz ad indiuidua illius
sp̄s. tñ erit finita simpliciter. in quo-
tum scilicet determinat̄ ad genus et
speciē. Sed diuina essentia ē simpli-
citer infinita. quia est absoluta ab
omni circūscriptōe generis v̄l sp̄s.
¶ Unde considerandum est. qz duplex
est scientia. vna que dicitur scien-
tia visionis per quā cognoscūt̄ ea
que sūt erunt vel fuerūt. Alia sim-
plicis noticię per quā cognoscunt̄
ea que nec sūt nec erunt nec fuerūt.
sed esse possunt. ¶ Dicendum est 8. qz
deus cognoscendo suā essentiam
qz comprehendit eā. cognoscit scien-
tia simplicis noticię infinita simpli-
citer. quia cognoscit omnia que ipse
facere p̄ se. nō tñ cognoscit ea in p̄
assumendo. scz nuando vnū post
aliud s̄ omnia simul. aīa vero **Chris-
ti** nō comprehendit essentiaz dei. et
p̄ se sequēs neq; virtutē eius. vn̄ nō
p̄ se cognoscere omnia que deus fa-
cere potest. et ideo non cognoscit in-
finita simpliciter comprehendit aut̄
aīa christi totam potētiā creatu-
re. in potentia aut̄ creature sūt in-
finita. nō simpliciter. qz potentia
creatē nō se extendit ad omnia que
deus p̄ se. s̄ s̄m aliqd̄ gen̄ sic continuū
ē in potētia ad infinitas diuisiones.
¶ Vñ aīa christi scia simplicis noticię
cognoscit infinita s̄m qd̄. q̄ sūt in po-

tentia creature. Et p hoc patet res-
sponso ad obiecta. naz p me duc
rationes procedunt de cogitatione i
finitoy simpliciter. **A**d tertium
dicendum. q voluntas anime Chri-
sti est vltus finita simpliciter. sicut
intellectus eius. merituz aē Chri-
sti habz infinitatem ex dignitate.
ingitum scilicet est meritū dei z ho-
minis; .iij. .q.

Ad secundū sic procedit. **V**idetur q oculus Christi post
mortē nō fuit equiuoce oculus.
corpus em Christi et quelibet
partiū eius sustētabatur p hypo-
stasim verbi dei. sed hypostasis v-
bi dei māsit vnta corpori Christi et
ptibus eius post mortem. 8° fuit
idem fm sūstātiā corpus christi
post mortem et ante. fm totum et
fm omēs partes eius. nō 8° oculus
christi fuit equiuoce oculus post
mortem. **P**ro. **P**hi loqui nō no-
uerunt. nisi de hoīe puro. sed chris-
tus non fuit purus homo. sed hō
et deus. ergo qd **P**hūs dicit oculū
hominis mortui esse equiuoce oculū.
non habet locū in christo.

Sed contra. **C**hristus ē vniuoce hō
cum alijs hoībus. z mors eius fuit
it vera sic et alioruz hoīm mors. cū
ergo oculus cuiuslibet hominis mor-
tui equiuoce oculus dicatur. videtur
q et oculus christi post mortē
sit equiuoce oculus. **U**bi dicens.
q equoai et vniuocū dicit^r fm dif-
finitiuā rōz eandem vel nō eandem.
ratio aut diffinitiuā cuiuslibz spēi
sumit a forma specifica ipsius. for-
ma aut specifica hoīs est aīa rōnā-
lis. **V**nde rē mota aīa rōnali nō pē
hō remanere vniuoce s; equiuoce.
Oportet aē idēz accipe i ptibz qd ē
in toto. nam sic aīa se hē ad totuz
corpus. ita pars aīe se habz ad p-
tem corporis. vt visus ad oculum.
vt dicit^r i. ij. de aīa. **N**ō sepata aīa
ma a corpore sic nō dicit^r hō nisi eq;

uocē. ita nec dī oculū / nisi equo-
ce. et hī mdrnter siue supponatur alia
forma sūstātiālis i corpore aīa
rōnālē. vt quidam volunt. siue
non / vt magis videt^r cōsonuz veri-
tati. quodcūq; em essentialiū pñ-
cipiorum subtrahitur. iam non re-
manebit eadem ratio speciei. vnde
nec nomē vniuocē dicitur. solo aē
hoc modo anima recedente. reman-
net corp⁹ humanū et partes eius
fm eandem rationem speciei. si aīa
non vniuret^r corpori vt forma. s;
tunc sequeretur q nec p mutatio-
nem anime ess; sūstātiālis gene-
ratio. nec per sepationē corruptio
qd quidem ponere in corpore chris-
ti est hereticuz. **D**icit em **D**amas-
m. iij. libro. q corruptōis nomē
duo significat. significat em hūa-
nas has passiones. famē / sitim /
laborem / clauozū perforationem /
mortem / separationē scilicet aīe
a corpore et quecūq; talia. signifi-
cat etiam corruptio perfectam cor-
poris (in ea ex qb⁹ opositū est ele-
mentoz) destructōne z dissolutō-
nem. huiusmodi expmētū corp⁹
dmū non habuit. vt ait **P**rophe-
ta. **N**ō dabis factum videre dya-
soron id est destructōnem. **I**ncor-
ruptibile aē fm isipiētē **J**ulianū et
Galanū / corpus dm dicit^r fm pri-
mū corruptionis significatū aīa re-
surrectōnez impiū ē. si em incor-
ruptibile nō homūson id est cōstāti-
ale nobis et non veritate facta sūt
que facta esse euāgelii ait. z opi-
natiue z nō vitate saluati sumus.
Sic 8° christ⁹ in triduo mortis
ppter sepationē aīe a corpore q est
vera corruptio. nō dī fuisse hō vni-
uocē s; hō mortuus. ita nec oculus
ei⁹ i triduo mortis nō fuit vniuocē
oculus s; equo-cc. sic ocul⁹ mortu-
us. et eadez rō ē de alijs ptib⁹ cor-
poris christi. **A**d pmū 8° dicens.
q sūstātiā dī duplicat. qnq; em sus

mitur p hypostasi: z sic verum est
qz corp⁹ christi sustētificat⁹ māsit
per hypostasim verbi dei. nō em p
mortē soluta est vmo vbi: neqz ad
aīaz/ neqz ad corpus/ et sic rema-
net simpliciter idēz corp⁹ numero:
s̄m hypostasim siue suppositū qd
est psona verbi. Alio modo capit
substantia p natura vel essentia: et
sic corpus christi sustētificat⁹ p aī-
mam: sic per suā formā/ non aut p
verbū. quia verbum non vmit⁹ cor-
pori vt forma. hoc em est heretic⁹
s̄m heresim Arrij et Appollinaris.
qui posuerūt verbum in christo eē
loco aīme. sequeret⁹ etiam qz esset
vmo dei z homis facta in naā qd
ptinet ad heresim Euticij. Sic g⁹
corpus christi post mortem ē sim-
pliciter idem: s̄m substantiaz que
est hypostasis: nō aut s̄m substan-
tiam que ē essentia vel naā. vni-
uocatio autem et equiuocatio nō
respicit suppositū: sed essentiaz vel
naturaz: quā significat diffinitō.

Ad secūndum dicendūz: qz etsi chris-
tus non sit purus homo: est tamē
verus homo: et mors eius fuit vera
mors. Vnde quicqd est ver⁹ de ho-
mine inqntuz ē hō: et de morte ho-
mimis: totum ē verum de Christo:
et de morte eius; .v. .q.

HD terciū sic procedit. Vide-
tur qz christus p⁹ resurrectō-
nem vere comedit: sibi cibū
incorporando. quia vt Aug. dicit in
libro. lxxxij. questi. Si fallit veri-
tas non est. vnde nulla fictio decet
christū qui est veritas. esset autez
fictio si nō vere cibum incorporar⁹
sibi quē ipse comedere videbat. ve-
re ergo comedit incorporando sibi ci-
bū. Sed con est: qd Damasc. di-
cit in. iij. libro. qz christus etsi gu-
stauit cibum post resurrectōnem: s̄
nō lege naē sed dispēsationis mo-
do: veritatē credere faciēs resurrectō-
nis. qz hęc eadēz caro ē que passa

est et resurrexit. **U**ss dicēd: qz ali-
quid dicit⁹ eē ver⁹ dupliciter. Vno
modo veritate significatōis. Alio
modo veritate naturalis spēi. sic vox
est vera veritate significatōis qn
significat esse qd est. veritas autez
naturalis spēi depēdet ex pncipij
speciei: non autem ex effectib⁹ vel
ex nō que qdūqz modo consequunt⁹.
Vnde vox dicit⁹ vera: veritate natu-
ralis spēi: qn format⁹ debitis instrū-
mentis: z ex ore aīalis pfertur cū
qdā imaginatōne. etiamsi a nullo
alio audiat⁹ qd ē effectus consequē-
tiam. Legūt⁹ autē i scripturis absqz
necessitate et angeli comedis: et
christus post resurrectōnem: et vt qz
comestio vera fuit: vt Aug. dicit
.xij. de ci. dei. aliter tamen z alit.
In āgelis em fuit vera veritate sig-
nificatōis. qz vt dicit Aug. ibidem.
Angeli comederūt: non quia indis-
gebant. sed quia volebant et pote-
rant: vt homib⁹ quadaz sui miste-
rij humanitate congruerēt. In chris-
to autem fuit vera comestio verita-
te naturalis speciei. fuit em exercita-
ta naturalib⁹ instrumētis ad hūc
actum ordinatis: et etiaz fuit vera
veritate significatōis: qz significa-
bat veritatem hūanę naē i corpe
resurgēte. Qz autē cibus ouertatur
in corpus ē qdāz consequēs come-
stionem. vnde etiā in nobis si cib⁹
non ouertat⁹: sed statim p vomituz
eijciat⁹. nihilomin⁹ vera fuit come-
stio que pcessit: nō aut ouemie-
bat vt in corpus christi cibus ouer-
teret⁹: qd iam erat extra statū ge-
neratōis et corruptionis. vnde ci-
bus ille fuit vtute christi resolut⁹
i pcedentē materiā. nō autē in christi
corpus ouersus: z tamen fuit vera
comestio absqz aliqz fictione. vnde
patet respōsio ad obiecta;

DEmde questum est de ange-
lis. et circa hoc quesita sunt
tria. Primo vtrum aliqz modo ans

gelus sit causa anime rationalis.
 Secundo utrum angelus influat in animam humanam. Tercio utrum angelus malus id est diabolus inhabitet substantialiter hominem in quolibet peccato mortali; .vi. .q.

Hoc primum sic proceditur. Videtur quod angelus sit causa anime rationalis: quocumque enim perficitur in natura: ita tamen quod unus eorum sit prius altero in ordine nature: id quod est prius est causa eius quod est posterius: sed anima et angelus parificantur in natura: sunt enim homo et angelus in natura pares: in officio dispares: angelus tamen est prius in ordine nature: quam anima humana: quia est simplicior: ergo angelus est causa anime rationalis.

Sed contra: anima rationalis in esse educitur per creationem: sed creare cum sit potentie infinite: est solius dei: non ergo angelus potest esse causa anime rationalis. **R**espondeo dicens: quod impossibile est id quod per creationem producit ab alio causari quam a prima omnium causa: cuius ratio est secundum Platonicos: quod quanto aliqua causa est superior: tanto eius causalitas ad plura se extendit: unde oportet quod in effectibus id quod ad plura se habet ad superiorem causam referatur. Manifestum est autem quod in ordine principiorum essentialium quanto aliqua forma est posterior: tanto est magis contracta et ad pauciora se extendit: quanto autem forma est prior et propinquior subiecto primo: tanto oportet quod ad plura se extendat. Sequitur ergo quod forme posteriores sunt ab inferioribus agentibus: priores vero et communiore a superioribus: et sic relinquitur quod illud quod est primum subsistens in unaquaque a prima sit omnium causa. **Q**uolibet ergo alia causa preter primam: oportet quod agat presupposito subiecto: quod est effectus primae cause. **N**ulla ergo causa alia potest creas-

re preter primam causam: que est deus. **N**am creare est producere aliquid non presupposito subiecto: quecumque ergo non possunt produci in esse: nisi per creationem a solo deo creatur: hec autem sunt illa que cum sint subsistentia non sunt composita ex materia et forma: sed sunt forme in suo esse subsistentes: sicut sunt angeli: vel sunt ea que si sunt composita ex materia et forma tamen materia eorum non est in potentia nisi ad unam formam: sicut est in corporibus celestibus: vnde tractus enim hec non producit absque productione primi subsistentis in eis: possunt autem produci in actu absque productione primi subiecti: tamen composita ex materia et forma: quoniam materia non est in potentia ad diversas formas: et sic in eadem materia possunt sibi diuise forme succedere: tamen etiam forme que non sunt subsistentes in suo esse: que quidem non dicuntur esse quia ipse habet esse: sed quia subiecta habent aliquam qualiter esse secundum eas: unde nec ipse secundum se dicuntur fieri vel corrumpi: sed in quantum subiecta fiunt entia in actu: vel non entia secundum ipsas. **A**nima autem rationalis est subsistens in suo esse: alioquin non possit habere operationem absque communicatione super materiam: relinquitur ergo quod anima rationalis non potest produci in esse nisi per creationem. **E**t ita patet quod angelus nullomodo sit causa eius sed solus deus. **A**d illud vero quod in contrarium obicitur dicendum: quod prima presuppositio inducta videtur includere opposita: si enim anima et angelus parificantur in natura: angelus non erit prior anima secundum naturam et ordinem nature: nisi dicatur parificari in natura: quod convenit in natura non quod est species generis. **N**on autem oportet quod omnium que conveniunt in natura generis vel species: id quod est prius sit causa omnium aliorum: et quod est in eadem specie non potest esse unum prius alio proprie loquendo ordine nature: quod species predicatur de omni-

mbus indiuiduis: vt dicitur i. in.
Meta. In generibus autem non est
sic: nam inter species unius generis una
est naturaliter prior et perfectior al-
tera. Est autem in indiuiduis unius spe-
ciei unum altero tempore prius. et quouis
aliquod indiuiduum quod est prius tempore
fit causa cuidam alteri quod est pos-
teriorius: vt pater est causa filii: sic
in obiecto tangebatur. non tamen
est hoc vniuersaliter verum. Non enim
omnes antiquiores sunt causa omnium
iuniorum. similiter etiam contingit id
quod est prius inter species eiusdem
generis: esse aliorum principium et cau-
sam: sicut motus localis aliorum mo-
tum: et binarius aliorum numero-
rum: et triangulus aliarum figurarum
rectilinearum. non tamen hoc est vni-
uersaliter verum: non enim homo qui est
perfectissima species animalis est cau-
sa actiua aliarum specierum: unde non
oportet quod angelus sit causa factiua
anime. procedit autem haec ratio secundum
opinionem quorundam ponentium
deum agere per necessitatem natu-
re: vt sic ab vno simplici non sit nisi
vnum immediate quod sit causa al-
terius: et sic vsque ad vltima rerum.
nos autem possumus deum agere omnia per
suam sapientiam: per quam ordinem
rerum disposuit: et sic ab ipso diuisi-
si gradus rerum immediate per crea-
tionem producantur: .vii. .q.

Hsecundum sic procedit. Vide-
tur quod angelus non possit in-
fluere in animam humanam.
duorum enim distantium vnum non in-
fluit in alterum nisi per aliquod me-
dium. sed anima et angelus distant ab
inuiuis. cum ergo non sit dare ali-
quod medium per quod fluat influxus
ab angelo in animam: videtur quod angelus
non possit influere in animam. **S**ed
Dionysius dicit .vii. ca. celest. hiera.
Homines purgantur illuuantur et perfici-
untur ab angelis. sed hoc non fit nisi per
quendam influxum. ergo angelus potest influere

re in animam humanam. **S**ed dicens:
quod vnuquodque agens agit secundum modum
sue nature congruentem. et ideo vbi
ignorat modum nature rei: necesse est
etiam quod modus actionis eius igno-
retur. Modus autem nature angelice
est nobis ignotus secundum quod in se est.
non enim in hac vita scire possumus de
eis quid sunt: sed aliqualem cogniti-
onem de eis habere possumus per sen-
sibilitatem rerum similitudinem. vt Dio-
dorus .i. et .ii. capitulis celest. hiera.
Unde et modos actionis ipsorum non
possumus habere nisi per similitudi-
nem sensibilium agentium. Inuenimus autem
quod id quod est in actu agit in id quod
est in potentia: et oportet quod omne agens
conueniat patienti secundum situm et secundum cor-
poralem contactum. Quanto autem natu-
ra intellectualis est superior tanto est
magis actualis: vt puta deo simili-
lior: qui est actus purus. Non superio-
res angelus possunt agere in inferioribus
res angelos: et in animas nostras. sicut
id quod est in actu: agit in id quod est in po-
tentia. et huiusmodi actio dicitur in-
fluxus. quod autem est in corporalibus
situs est in spiritualibus ordo. Nam situs
est quidam ordo partium corporalium
secundum locum. et ideo ipse ordo substantiarum
spiritualium ad inuicem: sufficit ad hoc
quod vna influat in aliam. nec requiritur
ibi medium corporale seu locale.
quia huiusmodi operationes siue
actiones sunt super locum et tempus:
que in corporalibus sunt. Et per hoc patet
solutio ad obiecta: .vii. .q.

Ad tertium sic procedit. Videtur
quod diabolus spiritus substantialiter in-
habitet homines quicumque pec-
cat mortaliter. culpa enim mortalis
opponitur gratie: sed spiritus sanctus semper
inhabitabit homines cum gratia secundum illud .i.
Corinth. .iii. Templum dei estis vos: et
spiritus dei habitat in vobis. ergo etiam
spiritus immundus semper inhabitat
homines cum culpa mortali. **S**ed contra
est quod diabolus per peccatum inhabitat ho-

minē sicut p suū effectū. sed nō om
ne peccatū mortale est a diabolo s
qñq; a carne et mūdo. ergo diabo
lus nō semp inhabitat hominem
cū culpa mortali. **¶** **¶** dicendum:
q; diabolus inhabitare hoīez pos
test intelligi dupliciter. Uno mos
do q̄tum ad aīam. Alio modo q̄n
tum ad corpus. Q̄ntum ad aīam
nō potest quīdez diabolus inhabi
tare hominēz substācialiter. q; so
lus deus illabit̄ menti nec ita dia
bolus causat culpaz sicut spiritus
sanctus gratiam. Spiritus em̄ s̄
ctus interius operat̄. sed diabolus
exterius suggerit. vel q̄tum ad sēs
sum. vel q̄tum ad imaginationē.
Dicitur tamē affectū hoīs inhabi
tare p effectum malicię. non soluz
quādo ex eius suggestōne peccatū
p̄tratur. sed etiam per q̄d̄cunq;
peccatum mortale. quia ex quolibz
p̄cto mortali homo s̄uituti diabo
li ad̄icit̄. sed q̄ntuz ad corpus di
abolus potest hoīem substāciali
ter inhabitare. sic patet ī arrepti
cijs. sed hoc magis p̄tinet ad rati
onem p̄nē q̄ ad rationēz culpē.
P̄nē autē corporales huius vite nō
semp cōsequūt̄ culpaz. s; qñq; pec
cantib; non inferunt̄. ⁊ qñq; non
peccātib; inferunt̄. ut dicitur Jo.
ix. de ceco nato. et hoc est s̄m alti
tudinem incomphensibilū iudicio
rum dei. Vnde nō cū qualibz culpa
mortali diabolus inhabitat hoīez
substācialiter. etiam q̄tum ad cor
pus. et per hoc patet responsio ad
obiecta;

Deinde questū est de hominib;
ous. ⁊ primo q̄sita sūt que
dam p̄tinētia ad q̄sdam ho
mines excellentioris status scilicet
ad doctores et religiosos. Secūdo
quēdā p̄tinētia ad homīes inferi
oris status scz laicos. Tercio que
dam p̄tinētia cōmūter ad omnes
hoīes. De doctorib; sacre scriptu

re quesita sūt duo. Primo utz li
ceat q; aliquis per se petat licētia ī
theologia docēdi. Sc̄do utz au
ditores diuisoz mḡroz theologie
habētum contrarias opimiones.
excusentur a p̄cto si sequāt̄ falsas
opimiones suoz magistrorum;

.ix. .q.

Ad p̄mum sic p̄cedit̄. Vides
tur q; nemini liceat p se pe
tere licētia ī theologia do
cēdi q; doctores sacre theologie ad
hibētum misterio verbi dei. sic ⁊ p̄
lati. s; nō licet alicuī appetere p̄s
lationēz. immo ut Grego. dicit ī
registro. Recusātib; dignitates
ecclesiastice sūt conferendę. peten
tib; aut sūt denegādę. ergo neq;
alicuī licz petere cathedrā mḡralē
ad docēd ī sacra scriptura. **¶** **¶** Pre
Aug. dicit. xix. de ci. dei. Locus su
pior sine q; populus r̄gi nō p̄t. et si
admittret̄ ut decet. icōueienter t̄n
appetit̄. 8° et icōueienter petis
t̄. pari 8° rōe cathedra magistra
lis que etiaz ē locus superior icōue
niēter petit̄. **¶** Sed ut ē qd̄ Gre
dicit ī pas. q; ḡdus mḡroz ē pe
riculosus. ḡdus at̄ discipuloz est
securus. Sed h̄ videt̄ ad p̄fectionem
p̄tinere ut aliq; p̄t aliq̄d bonum
periculose exponat. 8° videt̄ eē lau
dabile q; aliq; cathedrā mḡralez
appetat ⁊ p se petat. **¶** **¶** dicend̄:
q; ad euidentiaz huius q̄stōis oportz
triplicē d̄raz considerare cathedrę
mḡralis ad cathedrā p̄tificalem.
Quaz prima ē. q; ille q; accipit ca
thedram mḡralem. nō accipit ali
quā eminētia quā p̄us nō habu
eāt. s; solū oportunitatē cōcādi sci
entiā quā p̄us nō habebat. Non
em̄ ille q; licētiat aliquē dat ei sciē
tia. s; autoritatē docēdi. ille vero q;
accipit ep̄alem cathedrā accipit
eminētia p̄fatis quā p̄us nō ha
buit. s; q̄tum ad h̄ ī nullo ab alijs
differebat. Sc̄da d̄ra ē. q; emnē

tia sciētię que req̄rit̄ ad cathedras
magistralē est p̄fectio hoīs s̄m se
ipsū. Eminētia vero p̄fatis que p̄
tinet ad cathedrā p̄tificialē ē hoīs
p̄ op̄atōnez ad aliū. Tercia diffe
rētia est q̄ ad cathedras p̄tificialē
fit homo idoneus p̄ charitatē excels
lētem. Vnde dñs añq̄ Petro sua
rum ouīū curā cōmitteret / quęsiuit
ab eo S̄ymō ioan̄ms diligis me
plus his vt dicitur Jo. vltimo Ad
cathedram aut̄ mgr̄alē reddit̄ ho
mo idoneus ex sufficiētia sciētię.
his ergo consideratis manifestū ē
q̄ appetere aliqd̄ qd̄ p̄tinet ad per
fectōnē suūp̄sius ē laudabile. Vñ
appetit̄ sciētię ē laudabilis. dicit̄
em Sapi. vi. q̄ cupiscētia sapi
entię p̄ducat ad regnūz p̄petuum.
Appetit̄ aut̄ p̄fatis sup̄ alios ē vi
ciosus. q̄ dicit̄ Gre. cōn̄ nafaz sup̄
bire est / homiēm homi velle domi
nari. Vnde si ille q̄ licentiat hoīnez
ad cathedras mgr̄alē / poss̄ emnēs
tiam sciētię dare et sapiētīę. sic ille
qui p̄mouet ad cathedram p̄tifi
calem dat eminentiā p̄fatis / esset
simpliciter exposcēda. cū tñ petere
excellentiā p̄fatis sit turpe. Cuz aut̄
ille q̄ accipit licentiā ad cathedras
mgr̄alē accipiat solū oportunitatē
cōmunicādi qd̄ h̄t / petere huiusmo
di licentiā. q̄tum ē in se / nullā vi
detur turpitudinē continere. quia
cōmunicare alijs sciētiā quā q̄s has
bet laudabile est. et ad charitatez
p̄tinēs s̄m id Sapiētīę. vii. Quā
sine fictione didici et sine iuidia cō
summo. Et prime Petri. iiii. dicit̄
vnusquisq̄ sic accepit gratiaz ī al
terutz illaz adm̄mistrat. p̄ tamē
turpitudinē cōtinere ratione p̄s
sūptiōnis. que est si ille nō est ido
neus ad docēdū qui peteret docē
di officiū. sed hęc p̄sumptio nō eq̄
liter est in petentibz licentiā ad do
cendū et in petentibus pontificas
tum. Nam sciētiā p̄ quā aliquis

est idoneus ad docēdū / potest ali
quis scire p̄ certitudinem se habere
re. charitatez aut̄ p̄ quā aliquis ē
idoneus ad officiū pastorale / non
potest aliquis per certitudinē sci
re se habere. Et ideo semp̄ est vici
osum pontificatū petere. non autē
semp̄ viciosū petentibz licentiā do
cēdi. q̄nuis honesti sit q̄ p̄ aliuz
petatur. nisi forte aliquñdo ex causa
āqua speciali. Per hoc ergo patz
respōsio ad p̄mas duas obiectio
nes. ¶ Ad terciū dicendum. q̄ q̄
cunqz nō cauet pericula / videt̄ cons
temnere id cuius detrimentum pi
cula inducere possunt. Et q̄ lauda
bile est q̄ hō cōtemnat bona corpor
ralia p̄pter bona sp̄ualia. et lauda
bile est q̄ aliquis periculis corpor
ralibus se exponat p̄pter spiritua
lia bona. sed cōtemnere spiritualia
bona est valde viciosum. et ideo q̄
aliqs piculis spiritualibus se ex
ponat est valde vituperandū. im
minēt autēz spiritualia picula n̄s
qui habent magisterij dignitatē.
sed pericula cathedre pastorāl̄ des
uitat homo per sciētiā de chari
tate quā homo nescit se per certitu
dinem h̄re. Pericula aut̄ magiste
rij cathedre mgr̄alis euitat hō per
sciētiā quā hō p̄ scire se habere.
vnde nō est similis ratō de vtroqz

.x. .q.
HD secundū sic p̄cedit̄. Vi
detur q̄ auditores diuersoz
mgr̄oz tenētū diuisas op̄miones.
excusāt̄ a p̄cto erroris. si op̄mio
nes mgr̄oz suoz sequāt̄. dicit̄ em̄
dñs Mat. xxi. Sup̄ cathedras
Moȳsi sedēt̄ scribę et ph̄risei. oīa
ḡo quecūqz dixerit vobis s̄uate et
facite. multo ergo magis seruāda
sunt illa que traduntur a doctori
bus sacre scripture. ergo non pec
cant qui eorum op̄miones sequū
tur. ¶ Sed cōt̄ ē qd̄ dicit̄ Mat. xv.
Cec̄ si c̄pco ducatū p̄stat̄ ābo ī fo

ueam cadūt. sed quicūq; errat ce-
 cus est inq̄ntū errat. ergo quicūq;
 sequit̄ opimonez errātis magistri
 in foueā peccati cadit. ¶ **H**ic dicens
 dum: q̄ diuerse opimones docto-
 rum sacre scripture si q̄dez nō pti-
 neāt ad fidez et bonos mores / abs-
 q; periculo auditores vtrāq; opi-
 monē sequi possunt. **I**tem em habz
 locū quod **A**postol⁹ dicit. xiiij. ad
 Ro. **U**nusquisq; in suo sensu abū-
 dat. in ijs vero que pertinet ad fi-
 dem et bonos mores / nullus excu-
 satur si sequat̄ erroneam opimo-
 nem alicui⁹ magistri. in talib; em
 ignorantia non excusat. alioquin
 immunes a pctō fuissent qui secu-
 ti fuerunt opimoes **A**rrii **N**esorii
 et alioz heresiarchaz. nec potest
 excusationē habere ppter simplici-
 tatez auditor si in talib; opimone
 erroneam sequatur. **I**n rebus em
 dubijs non est defacili prestandus
 assensus. quinimmo vt **A**ugu. dis-
 cit in libro. iij. de doctrina christia-
 na. **C**onsulere debet quis regulam
 fidei quā de scripturaz plamiorib;
 locis et ecclesie autoritate pcepit.
Qui ergo assentit opimom alicui⁹
 ius magistri contra manifestū scri-
 pturę testimoniu. siue etiā cōtra h̄
 qd publice tenet̄ in ecclesie auto-
 ritatem / nō p̄ ab erroris vicio ex-
 cusari. ¶ **A**d aliud ergo quod icō-
 trariū obijcit̄ dicens. q̄ ideo p̄mis-
 sit sup cathedram **M**osis sederunt
 scribę et pharizei. vt quod postea
 s̄dit / omia q̄ dixerint vobis s̄ua-
 te ⁊ facite / de illis itelligat̄ q̄ ad cas-
 thedram ptinet ad quā nō ptinet
 ea q̄ sūt cō fidez vel bonos mores ;

Deinde quesitum ē de ijs que
 pertinent ad religiosos. **E**t
 primo q̄ntum ad ingressum
 religionis. **S**ecundo q̄ntum ad ea
 que conueniūt iaz in religione ex-
 istētib;. **C**irca primum quesita sūt
 quattuor. **P**rimo vtz liceat iues-

nes inducere ad religionis ingres-
 sum p obligationem voti vel iura-
 menti. **S**ecō vtrū sic obligati vos-
 to vel iuramēto possint absq; pec-
 cato i seculo remanē. **T**ercio vtrū
 liceat peccatores ad religionē idu-
 cere. **Q**uarto vtrum peccent q̄ ali-
 quem iurare faciunt ne religionez
 ingrediatur ; .xi. .q.

Ad primum sic proceditur.
Videtur q̄ non liceat iues-
 nes ad religionem inducere
 voto ecclesie vel iuramento. **I**llici-
 tum em est cōtra ecclesie p̄hibiti-
 onem agere. **S**ed **I**mmocētius p̄-
 hibuit in quibusdam litteris ad re-
 ligiosos directis / huiusmodi voti
 susceptionez. ergo peccant qui vos-
 to v̄ iuramēto aliq; ad religionē
 obligare p̄sumūt. ¶ **D**ic. extra
 de regularib; et transeuntibus ad
 religionē capitulo. i. dicitur. **N**ul-
 lus tōdeatur nisi legitima etate et
 spontanea voluntate. s; q̄nq; ado-
 lescentes obligati voto v̄ iuramē-
 to ad religionez suscipiūtur et tons-
 surant non in legitima etate. neq;
 p̄pria volūtate / sed necessitate ob-
 ligationis voti v̄ iuramenti. **8**o
 videtur esse illicitū. ¶ **D**ic. magis
 est necessariū vt aliqui adducant̄
 ad fidem christianā q̄ ad aliquaz
 religionē. s; ad fidem christianam
 nō sūt aliq̄ iducēdi n̄citate s; volū-
 tate. vt dicit̄. xlv. dis. c. de iudeis.
 q̄ nō vi s; libera animi volūtate et
 facultate (vt dicit̄) suadēdi sūt.
8o m̄tom̄ imponēda ē n̄citas vo-
 ti vel iuramēti. vt aliq̄ ad religionē
 adducāt̄. **I**tem h̄ videt̄ eē cō hone-
 state religionis. adolescētū em sic fa-
 cilis ē ingressus ad religionem / ita
 et facilis egressus. s; de h̄ religio de-
 honestai videt̄ q̄ defacili recipiunt
 eos q̄ defacili excunt. **8**o icōueniē-
 videt̄ adolescētes ad religionē reci-
 pe. **D**ic. nō sūt faciēda bona vt
 euemāt mala. s; ex isto bono q̄ ius

tionis peruenerit sūt s^m ius natu-
 rale in potestate pntū. Vnde sicut
 inuitis pntibz non sūt infideliz fi-
 lij ad baptisum rapiēdi: ita etiaz
 non sūt religioni applicandi. Jam
 vero postq̄ vsum ratōis habue-
 rint p liberum arbitriū hnt suip-
 sius potestates: in ijs que ad aīme
 spectāt salutez. Vnde inuitis pa-
 rentibz pnt et ad baptisum et ad
 religionem induci. de volūtate aut
 parentum etiā in infantia ad bap-
 tismum recipiūtur ex ordinatione
 apostolorū: vt Dio. dicit vltimo
 ca. celest. hier. vt in rebus diuinis
 pueri nutriātur: et non hnt aliam
 vitam nisi diuinā contēplationez.
 et eadē ratōne ī infantie ānis / mo-
 nasterijs pueri a pntibz offerunt^r
 vt dictum est. Sed q̄ in questōne
 additur de obligatione iuramenti
 et voti ne hoc maneant m̄discussum
 cōsiderandū: q̄ s^m diuersam condi-
 tionē iuuenum: est in talibz proce-
 dēdū. si em essent adeo firmi q̄ nō
 timerent^r a religionis pposito res-
 silire: non esset necessariū eos ob-
 ligare iuramēto v^r voto. Et si
 si essent adeo mobiles: q̄ nec etiā
 crederētur iuramēto vel voto posse
 firmari: s̄ si (vt plurimū cōtingit)
 simpliciter ppositū defacili mutāt.
 obligatōz atē voti v^r iuramēti sim-
 pliciter obūat et oīno. Vn cū voto
 et iuramēto ad frugez melioris vi-
 te obligāt^r: magnū bñficiū eis
 p̄statur. Vn Aug. dicit ī epistola
 ad Armarū et Paulinum. Ne te
 vouisse p̄niteat immo gaude iaz
 tibi non licere qd cū tuo detrimēto
 licuiss̄. Ifelix ē necessitas q̄ ī melio-
 ra compellit. Ad p̄mū g^o dicēd^r:
 q̄ Innocē. ī q̄busdā litteris ad re-
 ligiosos directis: q̄ incipiunt. non
 solum in fauorez zc. sic dicit. Vos
 bis de fratrum nrōz cōsilio in v̄tus-
 te obediētē sub pena excomuni-
 cationis autoritate pntiuz distri-

ctius imhibemus: ne ante annum
 pbationis elapsuz qui ē maxime
 in subsiduz fragilitatis hūane res-
 gulariter istitut^r: q̄ aeqm ad pro-
 fessionē vestri ordinis seu ad renū-
 ciationem seculi faciēdam recipere
 p̄sumatis. Q̄ autem ad pbatio-
 nem nō recipiātur iuuenes: vel q̄
 voto vel iuramēto non obligēt^r ad
 intrandum sine p̄udicio temporis
 pbationis: nūq̄ inueit p̄hibitū.
 Ad secūdum dicendū: q̄ legitis-
 ma etas iudicatur tempe puberta-
 tis: vt patet p capitulum iudicū.
 tūc em homo maxime incipit libe-
 rum vsum rationis habere de ijs q̄
 p̄tinēt ad suam salutē. Est autem
 sciēd^r q̄ est duplex necessitas. Vna
 que excludit voluntatem scilicet ne-
 cessitas coactōis. Et alia que ex
 voluntaria obligatōne causatur:
 et volūtate non excludit: et huius-
 modi ē obligatō iuramenti v^r vo-
 ti. Vn p coactōz non sūt trahendi
 hoīes vel ad fidez vel ad religionez.
 sed voto vel iuramēto eos ad h̄ ob-
 ligare nihil p̄hibz. et de hac neces-
 sitate Aug. dicit. Ifelix est neces-
 sitas q̄ in meliora compellit. Et p h̄
 patet solutō ad terciū. Ad. iiii.
 dicendū: q̄ in rebus volūtarijs sic
 et in naturalibz non est iudicandū
 facile quod cōtingit ī paucioribz.
 sed qd cōtingit vt in pluribz. Q̄
 autem intrantes religionez exeāt
 hoc cōtingit vt in paucioribz. mul-
 to em plures de intrantibus rema-
 nēt (vt exp̄mēto probat^r) qm ex-
 eant. Ad quītum dicendū: q̄ cū
 dī nō sūt faciēda bona: vt reiānt
 mala. si ly vt teneat^r causalit^r ē oī-
 no rez. peccar^r em si q̄s ea itētōne
 aliquē ad intrādū religionē iudicēt:
 vt postmodū apostotar^r. Si vō ly
 vt teneat^r cōsecutue: sic ab oībz bo-
 nis eēt abstīmeduz. vix em sūt aliq̄
 humana bona ex quibus occasio-
 naliē nō pnt seq̄ aliq̄ mala. Vn dī

aitur Ecclesiastes .xi. Qui obſuat
uentum non ſemiat. et qui confi-
derat nubes nuq̄ metet. Tūc aut̄ ſo-
lum aliquod bonuz eſt p̄termittē-
tendum. p̄pter conſequēs maluz /
quā malū conſequēs eſſet multo ma-
ius q̄ bonum. et vt frequētius ac-
cideret. dñs aut̄ nō p̄termiſit. xij.
discipulos. ex quibz vnus erat fu-
turus diabolus. vt dicit̄ Ioan. vi.
nec apoſtoli p̄termiſerūt eligere
.vñ. diaconos p̄pter vnū Nicolauū
qui ex eis periit. multo ergo min⁹
religioſi debent p̄termittere mul-
torum ſalutem. p̄pter paucos qui
apoſtotare iuemūt. ¶ Ad ſextuz
dicendū. q̄ illi q̄ obligati iuramē-
to vſ voto religionem intrant non
faciūt contra prohibitionē ecclēſie.
vt oſtenſum eſt. vnde ex hoc q̄ in-
trant non efficiūt filij gehēne. ſed
filij vite eterne quaz dñs p̄mittit
Matthi. xix. relinquētibz tempo-
ralia p̄pter ipſuz. ſed ex hoc q̄ ex-
eunt poſt profeſſionem efficiūt
gehēne filij. ſed hoc non p̄iudic-
cat recipientibz eos. niſi ex eorum
malis exemplis ſint peruerſi. Vn-
de ſignāter dominus dicit. facitis
eum filiū gehēne duplo. q̄ vos.
q̄ vt dicit̄ Chriſt. Maloruz magi-
ſtrorum prouocatus exemplo fi-
ebat peior. magiſtris. ¶ Ad ſepti-
mum dicendū. q̄ ratio illa ſapit
mamicheoruz herēſim. qui hāc ra-
tionem ad duas erroneas conclu-
ſiones adducūt. Primo quidez ad
hoc. q̄ oīa corpa corruptibilia / nō
ſunt a deo. ſi em̄ inq̄ūt a deo eſſent /
nō diſſoluerēt. Scdo ad h̄ q̄ cha-
ritas ſemel habita / nūq̄m amitta-
tur. ita q̄ q̄ peccat mortaliter nūq̄
grām habuit. ſi em̄ inq̄ūt gratiaz
habuiſſet. h̄ fuiſſet op⁹ dei. et ita diſ-
ſolutum nō fuiſſet. qd̄ etiā hęc ra-
tio itendit. vt ſc̄z ſi aliq̄s non p̄ſe-
uerat i religione. q̄ p̄poſitū de in-
trando religionem a deo nō fuit.

Est ergo ſciēd⁹. q̄ verba illa nō di-
cūt ad oſtēdenduz q̄ illa que ſūt a
deo imperpetuū maneāt. et corrū-
pi non poſſint. ſed ad oſtēdendum
infallibilitatē diuine prouidētie. nō
em̄ p̄ eſſe vt dei prouidētia fallat.
Vnde ſignāter nō dicit op⁹ dei eſſe
indiuſolubile. h̄ conſiliū. ſm̄ ergo di-
uinā prouidētiā / quibuſdam datur
donū gratie ad p̄ntem iuſticiā. et
tamē nō datur eis donuz p̄ſeuerā-
tie. vt patet p̄ b̄m Aug. i libro de
bono p̄ſeuerātie. .xij. .q.

H D ſecūdū ſic p̄cedit. Videt̄
q̄ illi qui obligati ſunt voto
vel iuramēto ad intrandum
religionem non tenēt̄ intrare. Om-
nis em̄ Chriſti actio n̄a eſt iſtru-
ctio. ſed dñs nō imponebat homi-
nibus neceſſitatez. ſed h̄ relinque-
bat eoz libere volūtati. vnde dice-
bat cuidaz (vt habet̄ Mat. xix.)
Si vis ad vitāz ingredi ſerua mā-
data. et itez ſi vis p̄fectus eſſe va-
de et vende omnia que habes et da
pauperibus. Et Apoſtolus prime
Cor. vii. De virginitate aut̄ p̄ſe-
ceptum dei nō habeo. conſilium aſ-
ſedo. ergo videtur q̄ nō ex neceſſita-
te teneantur aliqui religionem in-
trare p̄pter iuramentum vſ votuz.
¶ Prete. nullus poteſt iuramento
vſ voto obligari ad aliquod i quo
detrimentuz p̄fectionis patiat̄.
ſed p̄ hoc q̄ aliqui religionem in-
trant. detrimentū p̄fectionis patiū-
tur. impedūt̄ em̄ p̄pter religionis
obſeruātiā a viſitatione iſirmo-
rum. et collatione elemoſynaruz.
et alijs operibus pietatis in qua
ſūma chriſtiane religionis conſiſtit.
vt dicit̄ Amb. ſup illud ad Timo.
.iiij. Pietas ad oīa vtilis eſt. g⁹ illi
q̄ iurauerūt vel vouerunt religionē
intrare non tenentur. ¶ Pre. Pro-
ſper dicit i. ij. de vita cōtēplatiua.
Sic ieiunare vel abſtinere debem⁹
vt nos non ieiunandi vel abſtinē.

di necessitati subdamus. sed illi qui sunt in religione / ex necessitate voti vel obediencie abstinent vel ieiunant. ergo minus merentur. non ergo ad religionem omnes statim per aliquis iuramento vel voto obligari. **P**reterea. virtus est circa difficile et bonum. sed difficilius est bene vivere in seculo. quam in religione. ergo magis est virtuosum. non ergo ad statum religionis aliquis iuramento vel voto obligari potest. **P**reterea. communis utilitas preferenda est bono privato. sed pro hoc quod aliqui religionem intrant derogatur omni utilitati. si enim omnes religionem intrarent non essent qui plebium curam agerent. et ita populus sine rectoribus remaneret. ergo melius faciunt si non intrant religionem quam si intrant.

Sed contra est quod dicitur in psalmo. Vouete et reddite domino deo vestro. ubi dicitur glo. Quod vouere deo voluntati consulitur. sed post voti promissionem redditio necessario exigitur. Item Ecclesiastes. quanto dicitur. Si quid vouisti deo ne moreris reddere. displicet enim ei infidelis promissio et stulta. **P**reterea. **A**ugustinus dicit in epistola ad Armarium et Paulinum. quoniam vouisti iam te obstrinxisti. aliud tibi facere non licet. pro utrumque esset voti reus liber fuit quod esset inferior. quoniam non sit gratulanda libertas que fit ut non debeatur quod cum lucro redditur. **R**esponsio dicendum quod dicitur quod illi qui voto vel iuramento sunt obligati ad intrandum religionem. non tenentur intrare et manifeste hereticum. quoniam dicit non esse peccatum id quod est contra preceptum dei. hereticus reputatur vel iudicatur. sicut hereticus iudicatur quicumque diceret quod fornicatio simplex non esset peccatum mortale. Est enim contra hoc preceptum non mechanice ut sancti exponunt. Sunt autem excellentiora precepta prime tabule. que ordinantur ad dilectionem dei. quam precepta secunde tabule. que ordinantur in

dilectionem proximi. Unde quicumque dicit quod sine peccato preteriri possit et aliquid pertinens ad precepta prime tabule. est manifeste hereticus. Cum autem impletio voti pertineat ad latrariam. manifestum est quod quicumque dicit votum non esse implendum. loquitur contra primum preceptum prime tabule. quod est de cultu patrie soli deo exhibendo. Qui vero dicit iuramentum non esse implendum. loquitur contra secundum preceptum prime tabule. quod est. Non assumes nomen dei tui iuramentum. unde manifeste est hereticus quicumque hoc dicit. nisi forte hoc dicat. quod intrare religionem sit illicitum. Iuramenta enim vel vota facta de rebus illicitis non sunt obligatoria. secundum id Isidori. In malis promissis rescinde fidem. hoc iterum est hereticum dicere. quod non sit licitum religionem intrare. est enim expresse contra christi consilia. Unde quicumque dicit quod ille qui est obligatus voto vel iuramento ad intrandum religionem possit absque peccato in seculo remanere. est manifeste hereticus. si in hoc pertinaciter perseveret. **A**d primum ergo dicens. quod necessitas voti vel iuramenti non excludit voluntatem ut supra dictum est. Sic enim aliquis ex lege omnium obligatur ad servanda dei precepta que tamen voluntarie servat ut dominus dicit. Si vis ad vitam ingredi serva mandata. sic ille qui emisit iuramentum vel votum obligatur ex quadam privata obligatione. et tamen voluntarie implet iuramentum vel votum. ita tamen quod ante iuramentum vel votum licitum est ei facere vel non facere. unde et dominus dixit. Si vis perfectus esse. et Paulus de virginitate consilium dat. sed post iuramentum vel votum illicitum est non implere. **A**d secundum dicendum. quod illa ratio continet heresim damnatam. scilicet quod melius sit in seculo remanere et operibus pietatis vacare quam religionem intrare. Continetur enim inter heresim

rores **D**igilantijs con que **D**iero . scribens dicit . **I**ste venena pfidie catholice fidei sociare conatur . impugnaire vrginitate / odisse pudiciam in conuiuio secularium con sanctorum ieiunia declamare . et postmodum con singulos articulos a **D**igilantijs ppositos disputas . venit ad istum articulum dicens . **Q**u aut asseit eos melius facere qui vtunt rebus suis . et paulatim fructus possessionum diuidunt pauperibus . qm illos qui possessionibus vendunt / semel omnia largiantur . non a me ei sed a deo respodebit . **S**i vis esse perfectus vade et vende omnia q habes et da pauperibus . et rem sequere me . iste quem tu laudas secundus aut tercius gradus est . quem et nos recipimus . dum modo sciamus prima secundis et tercijs preferenda . **E**t ideo in libro de ecclesiasticis dogmatibus cum alijs erroribus iste etiam damnatur . cum dicit . **B**onum est facultates cum dispensatione pauperibus erogare . melius est per intentionem sequendi dominum in simul dare . et absolutum solitudine egere cum christo . **N**ec solum status religionis preferat . eleemosynas quas quis facit in seculo . sed etiam vrginitatem in seculo obsequate . **D**icit enim **A**ug . in libro de vrginitate . **N**emo puto ausus fuit vrginitatem preferre monasterio . **A**d terciu dicens . q idem opus factu ex voto . laudabilius et magis meritorium est . qm si fiat sine voto . qd ex h patet . **Q**uia cum ois actus de se tanto est magis laudabilis et meritorius . quanto ex digniori virtute procedit . sic opus iusticie si fiat ex charitate laudabilius est . **M**aifestu est aut q cum aliquis ieiunat absq voto . facit actum virtutis q est abstinentia . cum aut ieiunat implens votum abstinentie actum facit ex laetitia . que cum ordinat nos in deum . est nobilior virtus qm abstinentia . vel quecumq alia virtus q or-

dinat circa bona creata . **Q**uapropter et **A**ug . dicit in libro de vrginitate . q nec vrginitas q vrginitas honorat . s q est deo dicata quaz vouet et seruat continetia pietatis . **Q**u ergo **P**rosper dicit sic abstinere vel ieiunare debemus vt non nos ieiunandi vel abstinendi necessitati subdamus . intelligendum est de necessitate coactionis . que voluntatez excludit . vni subdit ne iam non deuotum s inuiti rem voluntariaz faciamus . necessitas aut voti et iuramenti non excludit voluntatem vt dictu est . **D**icendum est aut vltterius q si illi q ieiunat ex voto . non placet de se ieiunium . placet tamen sibi impletio voti . et sic magis meretur ceteris paribus qm ille ieiunans cui placet sibi se ieiunium . q magis est meritorium delectari in actu laetie qm in abstinentie actu . **A**d quartu dicens . q duplex est difficultas . **U**na q est ex arduitate opis sic vrginitate seruire et huiusmodi . et talis difficultas facit ad virtutis augmentum . **A**lia difficultas est impedimentis et periculis imminetibus . et talis difficultas non facit ad augmentum virtutis . s ad diminutionem ipsius . **N**on enim videtur esse prudens nec multum amare bonum virtutis q pericula non timet et cauet . et talis difficultas ad bonum viuendum imminet in seculo remanentibus . **A**d v . dicens . q illa fuit ratio **D**igilantijs heretici vt patet per **D**ieronimum . q dicit in libro con **D**igilantiu . non sunt studio suo monachi deterreri . quous a te lingue vipere morfus seuissimos patiunt quibus argumentaris et dicis . **S**i omnes se clauerit et fuerit in solitudine . quis celebrabit ecclesias . quis seculares homines lucrifaciet . quis peccantes ad virtutes poterit exhortari . hoc enim modo si omnes tecum facti sint . sapiens esse quis poterit . et vrginitas non erit approban-

da. si enim omnes virgines fuerint. nuptie non erunt. interibit humanum genus. rara est virtus nec a pluri- bus appetitur. Stultus est ergo huiusmodi timor. cum religionis bonum sit tam difficile et arduum. ut pauci religionem intrent in compatatione multitudinis in seculo remanentis. sicut si quis timeret haurire aquam. ne flumen deficeret. .xiii. .q.

H D tertium sic procedit. Videtur quod illi qui sunt in seculo peccatores non sint ad religionem attrahendi. oportet enim prius exercitari in opibus preceptorum quam intrare ad impletionem consiliorum. ut de minori perveniat ad maius. sed illi qui sunt peccatores in seculo non sunt exercitati in opibus preceptorum. ergo non sunt attrahendi vel recipiendi in religionem. in qua oportet servari consilia. Sed contra est quod dominus Mattheum publicanum ad statum perfectionis vocavit. ut habetur Mat. ix. Omnis Christi actio nostra est instructio. ergo etiam et nos debemus peccatores qui sunt in seculo ad religionem advocare et suscipere.

Responsio dicens. quod maxime utile est peccatoribus ut ad religionem transeant. Peccatoribus enim duo sunt necessaria ad salutem. Primo quidem ut de peccatis preteritis penitentiam agant. Secundo ut decetero a peccatis absterneant. ad utrumque autem horum maxime operatur religio. Primo enim status religionis est status perfecte penitentiae. ita quod nulla satisfactio adaequari potest penitentiae religionis et religiosorum qui se et sua deo totaliter dant. Non pro nullo peccato imponitur penitentia ut religionem introeat. tamen in commutatione satisfactio quantumvis quis consulerit religionis ingressus. ut patet .xxiii. q. ii. capi. admonere. Vbi Stephanus papa quendam qui uxorem interfecerat. inducit ut ingre-

diat monasterium. et humiliatus sub manu Abbatis cuncta obsequetur. que sibi fuerint impata. alioquin iungit ei gravissimam penitentiam si eligit in seculo remanere. Similiter etiam ad vitanda peccata plurimum valet religionis status. Difficile est enim quod in seculo commorantes a rebus mundi non illiciant. propter quod Mat. xix. in expositione Chrysostomi dicitur esse impossibile quod dives qui seque divitiis inheret per amorem intret in regnum celorum. sed quod dives qui habet divitias intret est valde difficile. Unde Ecclesiasticus .xxxi. dicit. Beatus dives qui muentus est sine macula. et huiusmodi difficultatem subdit dicens. Quis est hic et laudabimus eum? Propter quod et Gregorius dicit. quod sancti viri ut ab illicitis abstineant. etiam licita pretermittunt. Unde manifestum est quod non peccant sed laudandi sunt qui peccatores ad religionem trahunt. Nam et dominus de seipso dicit. Non veni vocare iustos sed peccatores ad penitentiam. Ad illud ergo quod in contrarium obicitur dicendum. quod illa ratio procedit et contra rationem doctrine evangelice. et contra rationem philosophicam. Contra doctrinam quidem evangelicam. quod consilia evangelica ad hoc dantur ut per ea facilius homo salutem sequatur. unde status secularium periculosior esse dicitur quam religiosus status. Stultum est enim dicere quod alicui qui debiliores est propter peccata quam commisit non sit ad securiorem viam fugiendum. Est etiam contra doctrinam philosophicam. que docet illos qui sunt ad vicia propensum in contrarium debere reflecti. sicut faciunt illi qui tortuosa lignorum dirigunt. .xiii. .q.

H D. iii. sic procedit. Videtur quod aliquis absque peccato potest aliquem iuramento astrigere ad hoc quod religionem non intret. quod enim licitum est fieri. licitum est iurare. sed licitum est alicui scilicet quod nunquam religionem intret. ergo licite potest

test hoc iurare. qui 8° aliquē tali iuramēto astringit non peccat. qz non facit eum iurare aliquod illicitum. ¶ Sed con. ppositū in trandi religionē a spiritusācto ē. vt habetur. xix. q. i. c. **D**uē. sed resistere instinctui spūsācti est graue peccatum. de quo scilicet **S**tephanus reprehēdit iudeos **Act. vii.** dicēs. **D**os semp spūsācto restitistis. ergo ille q aliquē iuramēto astringit ad nō in trandū religionē gūiter peccat. ¶ **R**esponsio dicendū qz sicut sup dictū est. in actibz humanis non est aliquid simpliciter iudicādum licitū vel illicitū. ppter id quod accidit in aliquo p ticulari casu. sed ppter id qd est in pluribus. sic etiā in rebz nāralibz cōsideratur quod i pluribz est. **C**ontingit aut i aliq casu q absq peccato aliquis pē astringere aliquem iuramēto ad hoc qz religionē nō intraret. puta si esz matrimomo ligatus et vellet absq consensu vxoris religionē intrare. vel in casibz similibz. **S**impliciter aut loquēdo inducere aliquē ad iurandum qz religionem non intraret. graue est peccatum. si em aliquis vellet religionē intrare. et immineret opportunitas temporis. et omēs aliq circūstantiē conuenirēt grauius peccaret qui eum ab ingressu religionis prohiberet. **U**nde dominus **Mat. xxiiij.** **C**ōmīat. **N**e phariseis quia nec ipi intrabūt i regnū celoz. nec alios intrare sinebāt. **C**ū aut aliqz facit aliquē iurare qz religionē nō intrabit. impedit eum qz tū in se est ab ingressu religionis. s^m qd cūqz tps et s^m qz cūqz circūstātiā opportinā. qz in vniuersali omia p ticularia iccludūt. vñ maifestū ē qz gūiter peccat. ¶ **A**d illud qd obicit i cōtriū dicēs. qz qnvis licitū sit ab aliq bono ope abstinere. tamē illicitū est vel sibi v^l aliq impedimētūz

apponere. quo minus in id bonū opus pcedere posset. sicut licitū est non dare elemosynā huic pauperi. illicitum tamen est se vel aliu iuramēto astringere ad hoc qz alii cui elemosyna non detur. **C**ui⁹ ratio est. qz pmittere actūz virtutis potest aliquis absq peccato. eo qz pcepta affirmatiua q sunt de actibz virtutūz non obligāt ad semp. s^z impedimentum boni operis directe virtuti cōnriat. et ideo cadit s^z prohibitionē pcepti negatiui qd obligat ad semp. **U**nde omnia talia iuramenta sunt illicita nec sūt obseruanda. sed illi qui s iurant iurando peruri fiunt. qz iuramentum hominē obligare nō potest cōi charitatez dei. et proximi. **U**nde qnvis licitū sit alicui religionem non intrare. est tamē illicitum impedimentum iuramenti apponere sibi vel aliq. est em cōi pfectionē vite et cōtra cōsiliū christi.

Deinde quesita sūt tria de his que competūt i religione existētibz. **P**rimo vtz religiosus qui nihil debz habere i proprio vel in cōmuni. possit elemosynam facere de his que sibi ab aliis in elemosynam dantur. **S**ecundo vtz aliquis i religione existēs vīdens patrem suū graui necessitate opprimi. possit exire absq licentia p^lati sui vt s^zuemat p^li. **T**ercio vtz stat⁹ religionis sit pfectio. qz stat⁹ sacerdotum parochialium et archidiaconoz. .xv. .q.

Ad p^mū sic pcedit. **V**idet⁹ qz religiosi q nihil hnt i proprio vel i cōmuni. nō pnt elemosynā facē q eis p^liat. nō em p^liat elemosyna faciēti nisi debito modo fiat. s^z tales religiosi nō pnt elemosynas debito mō facē. debz em elemosyna p^lio mō fieri. s^m id **Thos. big. iij.** **S**i multū tibi fuerit abūsdāter tribue. si aut modicū id ip

sum impitiri stude. ergo tales religiofi qui nihil suū hñt nec in pprio nec in omni. non pñt elemosynaz facere que eis pficiat. sed si quam elemosynaz de elemosymis sibi factis faciūt. eis pficit a qb̄ elemosynam pceperūt. ¶ Sed con̄ inter alia opera. elemosynaruz largitio plurimū inueit̄ esse fructuosa. dicit̄ em̄ **Daniel. v.** Peccata tua elemosymis redime. si g^o religiosi elemosynas facere nō pñt que eis pficiūt. vident̄ eē peioris conditionis qm̄ alij. etiā in spūalibz bonis.

¶ S̄ dicend̄. q̄ religiosi q̄nvis ppriū habere nō possunt. pñt tamē aliq̄rum rez dispēsationē habē siue de fructibz possessionū in omni siue etiā de elemosymis pticulat̄ eis collatis. nec refert q̄ntuz ad ppositum ptinz. vtz huiusmodi dispēsationez habeāt autoritate sui ordinis. vel alicui⁹ superioris plati. n̄ ergo qb̄bus dispensatio commissa est. pñt meritorie elemosynam facere de bonis que eoz dispēsationi cōmittunt̄. s̄m q̄ eis committitur. z huiusmodi elemosyna meritoria est. z eis q̄ misericordie ministeriū exequūt̄. et illis q̄z vsibz huiusmodi res deputate noscunt̄.

¶ Si g^o aliq̄s religiosus sit cui nō sit huiusmodi rez dispēsatio commissa. ei nō licz elemosynā facere. et p hoc patet responsio ad obiectū.

.xvi. .q.

Hsecundum sic proceditur. Videat̄ q̄ religiosus si videat patrē suū esse in necessitate. absq̄ etiā plati sui licētia possz exire claustrū ad subuenienduz p̄ri. non em̄ p̄termittenduz est mandatum dei p̄pter hominū traditiones. Vnde dñs dicit **Mat. xv.** con̄ quosdā. Vritū fecistis mandatu⁹ dei p̄pter traditiones v̄ras. sed ad subueiendū parentibz hō astringitur per h̄ p̄ceptum dñi. Non ora

prem tuū et matrez tuā. In q̄ quidam honore intelligit̄ necessariorū subuentio. g^o dicit̄ q̄ non obstantibz religiōis obseruatiōis. q̄ sunt hominū statuta. debeat aliquis religiosus exire claustrū ad subueniendū p̄ntibz s̄m p̄ceptum dei.

Sed contra. spūalia sūt p̄ferenda carnalibz. s̄ religiosi se obligauerunt ad obsequiū spūalis p̄ris scilicet dei cui magis tenemur. s̄m illud ad **Hebre. xij.** Quātomagis obtempabimus patri spiritali z viuem⁹. nō g^o debent dimittere sui ordinis obseruantias vt p̄ntibus carnalibz ministrant. ¶ Respōsio dicendū. q̄ aliter est dicendū de illo qui nondū religionem intrauit. z aliter de illo qui iam in religione ē p̄fessus. Ille em̄ qui nondū religionem intrauit. si videat patrē suū in magna necessitate cui p̄ aliū subueniri non possit. nō debet religiosus intrare s̄ teneat ministrare parentibz. maxie si absq̄ piculo peccati possit in seculo r̄manere. si v̄o p̄ aliū possit p̄ntibz ei⁹ ministrari. potest si vult religionē intrare. Vñ **Chris.** exponēs illud. Dimitte mortuos sepelire mortuos suos dicit̄. q̄ malū est hoīez abducere a spūalibz. et maxime cū fuerit q̄ ministeriū p̄ntum cōpleat. erant em̄ aliqui qui complere possent illius funeris sepulturam. Postq̄ vero aliquis est iaz i religione p̄fessus. est mortuus mūdo. vnde p̄ spūalē mortez deobligat̄ a cura ipēdenda p̄ntibz. sic etiā deobligaretur per mortem corporalez. Et ideo nō peccat. nec agit con̄ p̄ceptuz dei. si in claustrō remaneat sub p̄cepto plati. p̄ntū ministratiōe p̄termissa. Est em̄ fact⁹ impotēs ad reddēduz ministeriū absq̄ ppria culpa. Debet tñ q̄tū p̄ (salua ordinis sui obediētia) satagare vt p̄ se vel p̄ aliūz suis p̄ntibz subueiat si i n̄citate fuez

runt cōstituti. ¶ Ad illud vero qđ
in cōnriū obijct dicendū. qđ religio
sus tenet adimplēdū id qđ ad re/
gulā ptinet. nō solū ex traditione
hūana. s; etiā ex p̄cepto dīno. ob/
ligat em̄ ex voto emisso ad obedi/
endū p̄latiis suis. impletio at̄ voti
cadit s̄b p̄cepto diuino;

.xvii. .q.

HD tercius sic p̄cedit. Videt̄
qđ p̄sbyteri parochiales &
archidiaconi sint maioris p̄
fectōis q̄ religiosi. Dicit em̄ Chris/
t̄ in suo dialogo. Si talez mibi aliz
quez adducas monachū qlis (vt
s̄m exaggerationē dicas) Melius
fuit. nō tñ illi op̄adus ē q̄ tradit̄
pp̄tis. et multozū p̄cta ferre cōpul/
sus. immobilis perseuerauit & for/
tis. et paz post dicit. Si q̄s mibi
pp̄oneret optionē vbi mallē pla/
cere. i. officio sacerdotali. an in solis/
tudine monachoz. sine op̄atione
eligerē id qđ p̄rius dixi. nec cessa/
bam laudans & beatos pronūciās
eos q̄ officiū eccl̄ie bñ admīstrā/
re potuissent. et quod laudabam
tanto studio et pnūciabā bñm. nō
vtiq; refugerē si idoneū me ad gu/
bernationē viderem. Et in sequēti
capitulo postmodū dicit. Bene ad/
monuisti inq; dulcissime. istoz em̄
scz seculariū nō recordari optet. cū
de sacerdotō sit questio. Vex si q̄s
in ouersatōne multoz positus. p̄
impturbatum illum mtozē plene
sanctitatis & cōtinētis splēdoz. et
alia monachoz bona icorrupta et
inconcussa s̄uare. omib; est p̄fere/
endus. Ex quibus omib; habet̄.
qđ p̄sbyteri parochiales et archi/
diaconi si bñ viuāt i. eccl̄ie mīstrā/
rio sint omib; etiā religiosi p̄fere/
rendi. ¶ Dicit. Chris. in eodē libro
dicit. Si quis bene mīstrādo sa/
cerdotio. illius p̄positi scilicet mo/
nachalis sudozes conferat. tñ eos
distare reperies. q̄ntum inter p̄ua

tum distat et regē. s; multo maius
est bñ exercere officiū regis. q̄ cu/
iusdā p̄sonę p̄uate. 8º multo ma/
ius est qđ sacerdos parochialis vel
archidiaconus bñ se habeat i. suo
officio q̄ religiosus in suo. ¶ Dicit.
episcopi sūt i. statu p̄fectioni q̄ reli/
giosi. alioquī nō liceret de religio/
ne ad episcopatū trāsire. s; p̄sby/
teri parochiales & archidiaconi si
miliores sunt episcopis. q̄ religio/
si. qđ sic ep̄s h̄t curaz aīaz in suo
episcopatu. ita p̄sbyter i. sua pa/
rochia. et archidiaconus in suo ar/
chidiaconatu. ergo archidiaconi
et plebam sūt magis in statu per/
fectionis q̄ religiosi. ¶ Dicit. bonū
publicū p̄ferēduz ē bono p̄uato. et
vita actiua ē magis fructuosa q̄ vi/
ta cōtemplatiua. nullū qđ sacrificiū ē
deo acceptū q̄ zelus aīaz. s; archi/
diaconi et plebam intēdūt utilita/
ti communi multitudinis. zelo sa/
lutis aīaz. i. actiua vita fructificā/
tes. 8º p̄ferēdi sūt religiosi q̄ sa/
luti pp̄rie studēt. in vita cōtempla/
tiua deo s̄uiētes. ¶ Dicit. cui apli/
us a deo cōmissum ē magis meret̄
si bene admīstrā. s; sacerdoti pa/
rochiali vel archidiacono aplius
cōmissum videt̄. qđ ab eo plus re/
q̄ret̄ in iudicio. 8º bñ admīstrā/
do ampli⁹ meretur. ¶ Sed cont̄ ē
qđ dicit. xix. q. i. ca. Dicit. Si q̄s
in eccl̄ia sua sub episcopo populū
suū retinz. & seculariter viuit. si af/
flatu sp̄s sancti i. aliquo monaste/
rio vel regulari canonicatu salua/
ri se voluerit. q̄ em̄ a lege p̄uata
duciatur. nulla ratio exigit vt lege
publica cōstringat. s; lex p̄uata
q̄ est lex sp̄s sancti vt ibidē s̄dit̄.
nūq; ducit hoīez de statu magis p̄/
fecto ad statū mī⁹ p̄fectum. s; facit
hominez ascēsiones in corde suo di/
sponē. vt i. psal. dicit. 8º stat⁹ reli/
giosoz est perfectio. q̄ status ple/
banoz. ¶ s̄s dicit̄. qđ p̄fectō sp̄s

3^m

alis vite ex charitate pensanda ē:
qua q̄ caret spiritualiter nihil ē. i.
Corin. xiii. ab eius aut̄ perfectōne
simpliciter dicitur esse aliquis p̄fe-
ctus. **Vnde** dicit̄ ad **Colossen.** iij.
Super omnia charitatem habete
que est vinculū perfectiōnis. **Amor**
autem vim transformatiuā habet:
qua amans in amatum quodam
modo transfertur. vt **Dionys.** dicit
iij. ca. de. di. no. **Est** autē extasim
faciens dimis amor non sinēs sui
ipsoꝝ amantes esse sed amatoꝝ.
Quia ergo totū et perfectum ē idē
vt dicit̄ i. iij. **Phil.** Ille p̄fecte cha-
ritatem habet qui totaliter in deuz
per amoreꝝ transformat̄. seipsum et
sua oīno postponēs p̄pter deū. **Vñ**
Aug. dicit̄. ix. de. ci. dei. q̄ sicut ci-
uitatem **Babylonis** facit amor sui
vsq̄ ad cōtemptū dei. ita ciuitateꝝ
dei facit amor dei vsq̄ ad cōtemptū
sui. **Et** in libro. lxxxij. questionū.
dicit̄ q̄ perfectō charitatis est nul-
la cupiditas. **Grego.** etiam super
Ezechi. dicit̄. q̄ cū quis aliqd̄ suū
deo vouet. et aliquod nō vouet sa-
crificiū est. cū vero omne qd̄ habet.
omne qd̄ vūit omne qd̄ sapit omni-
potenti deo vouerit holocaustū ē.
quod latina lingua dicit̄ totūz in-
censum. **Cuiuscūq̄** ḡ mēs sic ē af-
fecta iterū vt seipsum et omnia sua
contemnat p̄pter deū. s̄m illud **Apo-**
stoli ad **Philippen.** iij. **Que** mibi
aliqñ fuerunt lucra arbitratus sū
vt stercora vt **Christū** lucrifaciāz.
et iste perfectus est. siue sit religio-
sus / siue secularis / siue cleric⁹ / siue
laicus / etiā matrimonio iunctus.
Abraham em̄ matrimonio iunct⁹
erat ⁊ diues cui dñs dicit **Genesis**
xvii. **Ambula** corāz me et esto p̄-
fect⁹. **Et Ecclesiasticus.** xxxi. dicit̄ **Bea-**
tus diues qui iuētus ē sine macu-
la. et post aurum non abñt et post
pauca subdiē. **Qui** pbatus est in
illo et perfectus iuētus ē. **Sed** ad

uertēdum q̄ aliud ē esse p̄fectū. et
aliud ē esse i statu p̄fectiōnis. **Sūt**
em̄ aliq̄ i statu p̄fectiōnis q̄ nōdū sūt
p̄fecti. sed interdū etiam aliq̄ pec-
catores. **Sūt** etiā aliq̄ p̄fecti qui i
statu perfectiōnis nō sūt. et q̄nuis
status multa significet et rectitudi-
nem et firmitateꝝ et siqua sūt alia
huiusmodi. cū tamē dicim⁹ aliq̄s
esse in statu p̄fectiōnis / accipitur
status p̄ cōditōne s̄m q̄ libertas et
seruitus dicit̄ status. p̄t̄ consue-
uit dici q̄ error p̄sonę aut cōditio-
nis vel status impedit m̄rimoniū.
non aut̄ error fortune aut q̄litas.
Et hoc modo accipit̄ status. ij. q.
vi. **Si** qñ i causa capitali v̄ causa
status interpellatus fuerit. nō per
exploratores id est p̄curatores. s̄
p̄ seipsoꝝ est agendum. **Sic** ergo
accipiēdo statū illi p̄prie i statu p̄-
fectiōnis esse dicūt̄ / qui se seruitu-
ti subñciūt ad opa p̄fectiōnis implē-
da. **Manifestū** est aut̄ q̄ seruitus
libertati opponit̄. **Libertas** auteꝝ
faciēdi quod libet p̄ votum tollit̄.
quia volūtatis ē vouere. necessita-
tis est reddere. vt sup̄ dictū ē. **Vñ**
de q̄ se ad aliqd̄ voto obligat. iqn-
tum necessitati se subñcit / qd̄ amō-
do cōstituit se seruū. libertate se pri-
uans. **Siquideꝝ** ḡ aliquis se voto
obligat ad aliqd̄ particulare op⁹
implēdum cōstituit se qd̄ amodo s̄-
uum nō simpliciter. sed s̄m quid.
respectu sc̄z illius ad qd̄ se obliga-
uit. **Si** vero simpliciter p̄ votum to-
tam vitam suāz dedit̄. ea adimplē-
da que sūt opa p̄fectiōnis p̄pter deuz.
simpliciter seipsoꝝ seruū cōstituit.
et p̄ s̄m ponit̄ i statu p̄fectiōnis. vñ
et totū se deo vouēdo holocaustum
offerre dicit̄. vt **Gre.** dicit̄. **Hoc** aut̄
mō obligāt totā vitā suāz ad ea q̄
sūt p̄fectiōis / ep̄i i sua cōfectiōe p̄fes-
sionē q̄ndā faciētes. q̄ obligāt ad
curā gregis suscepti. s̄m illud. i. ad
Tim. vi. **Certa** bo^m certamē ap̄

prehende vitam eternam in qua vocatus es. et confessus bonam confessionem coram multis testibus. vel in ordinatione vel in predicatione. ut glosa dicit. Religiosi etiam in sua professione totam vitam obligant deo. ad ea que sunt perfectionis. unde et utriusque huius dicitur. Dicitur enim secunde Corinthios. in. Non enim predicamus nosmetipsos sed Jesum Christum. nos autem seruos vestros propter Jesum. quod pertinet ad episcopos. Religiosi etiam serui vel famuli nominantur. ut dicit Dionysius. vii. ca. celestis hierarchie. et ideo tamen religiosi que episcopi sunt in statu perfectionis. unde et utriusque in assumptione huius status sollemnis benedictio adhibetur. ut patet. vi. et. v. ca. ce. hic. Archidiaconi vel plebani non obligant voto totam vitam suam ad id quod cura requirit gregis. Unde nec in eorum institutione aliquis eis benedictio adhibetur. que exhibetur monachis propter perfectionis assumptionem. ut dicitur. vi. ca. celestis hic. Et ideo ex hoc quod committitur eis cura parochie vel archidiaconatus. constituitur quidem in aliquo officio. non autem assumunt ad statum perfectionis. alioquin essent apostate. dimittendo parochias. et prebendas sine cura in ecclesiis cathedralibus accipiendo. nullus autem a statu perfectionis discedere potest nisi mortaliter peccando et apostotando. Et inde est quod Dionysius. i. ce. hic. perfectionis attribuit solis episcopis qui perfectionibus. et monachis quasi perfectionis. Illuminationem vero attribuit presbyteris. tanquam illuminatoribus per sacramentorum administrationem. et sacro populo tanquam illuminandis. Purgationem vero diaconibus tanquam purgatoribus. et ordinem immundorum tanquam purgandis. Ad primum ergo dicens. quod ad omnes illas Chrysostomus. autoritate breuiter responderi potest. quod non loquuntur de sacerdote parochiali. sed de episcopo qui antonomastice sacerdos dicitur. quasi summus sacerdos. Et hic

modus loquendi est plurimorum consuetus ut sacerdotes episcopi nominentur. Et hec responsio videtur congruere secundum intentionem operis. in quo etiam Chrysostomus. Basilium consolatur de sua promotione. uterque enim erat in episcopum electus. Ut tamen particulariter ad singula respondeamus. Ad primum ergo dicendum. quod si aliquis consideret verborum circumstantias nihil ad propositum faciunt. pretermittit enim si aliqui in secretis habitent. multorum sermonibus non mouentur. Digna est quidem laude patientia. non tamen idoneum argumentum vere artis. cuius gradus fuerit in medijs fluctibus et de tempestate nauim liberare poterit merito testimonium perfecti gubernatoris ab omnibus premeretur. Et tunc concludit ita. gradus et nunc mihi si tale aliquod adducas monachum (qualis ut secundum exaggerationem dicam) Melias fuit. tamen quandiu solus est. si non perturbatur neque grauiter peccat. quippe qui non habet quibus stimuletur atque exasperetur. non tamen illi compandus est. qui traditur populis. et multorum peccata ferre impulsus. immobilis perseuerat et fortis. quia sicut in tranquillitate ita in tempestate gubernauit seipsum. ubi manifestum est quod non compat statum statui. sed impeccabilitatem impeccabilitati. Quod enim monachus in claustro habitans non peccet. non est ita euidentis argumentum virtutis sicut si presbyter vel episcopus vel quicumque rector populi in medijs perturbacionibus abstinet a peccato sicut non est argumentum tante industrie si gubernator absque periculo nauigat in mari tranquillo. ac si nauigat in mari tempestuoso. et tamen ad industriam nauis pertinet ut mare tempestuosum deuinet. Sic ergo ex premissis nihil aliud ostendi potest. nisi quod periculosior est statum habentis curam animarum quam mo-

nachi: et tamen in maiori periculo innocentem se seruare / maioris virtutis est argumentum. **N**on maior virtus requiritur ad hoc quod aliquis conservet se ab aliquo peccato immunitatem inter populos / quam in religione / sed maioris virtutis est vitare pericula religionem intrando / quam pericula non vitare. **Q**uanto enim aliquis magis amat suam salutem / tanto magis evitat suae salutis pericula. **E**t per hoc patet responsio ad secundum: non enim dicit quod mallet esse in officio sacerdotali quam in solitudine monachorum / sed quod mallet placere in hoc quam in illo. **Q**uilibet enim sapiens magis vellet habere tantam virtutem per quam possit etiam inter pericula securus existere / quam talem virtutem qua possit extra pericula saluari / sed quia presumptuosum est ut aliquis talem virtutem se habere presumat / per quam possit etiam inter pericula tutus esse virtuosius est quod se extra pericula ponat. **U**nde ipse subdit quod laudabam: tanto studio et bonum pronuntiabam: sed officium administrationis ecclesiarum: non utique defugerem / si idoneus ad eius gubernationem me viderem / prudenter ergo fugiebat quod tantam virtutem per quam idoneus esset non sibi superbe ascribebat. **E**t similiter patet responsio ad tertium. **S**i quis enim in conversatione multorum positus potest imperturbatum illum nitorem plene sanctitatis et continentie splendorem / et alia monachorum bona incorrupta et incoscissa servare / omnibus preferendus est / maioris enim virtutis indicium est ut puritatem perfectam aliquis conservet / etiam inter pericula puritatis / quam si eam extra pericula conservaret. **S**ed tamen parare suam puritatem convincitur / quod puritatis pericula non evitat / iterque difficillimum est et rarissimum omnimodam puritatem servare. **S**i

cut maxima puritas fuit beata Agnetis: quae etiam in lupanari posita virginali puritate servavit / et tamen quod puritatis amatrix erat: nunquam in lupanari hanc suam virtutem ostendere elegisset / sed quanto magis puram mentem habebat / tanto magis lupanari propria voluntate vitasset / et similiter est in omnibus talibus. **A**d quartum dicendum: quod illa autoritas non pertinet ad perfectionem vite sed ad differentiam dignitatis. **S**ic enim pauper distat a rege: sicut non habens prelationem ab habente / hoc autem in questione non vertitur an sit maior dignitate prelationis quicunque habens curam animarum / religioso curam animarum non habente. **A**d quintum dicendum: quod alia ratio est de episcopis et plebanis / nam episcopi principales proprii curas habent. **P**lebani autem et Archidiaconi sunt summi administratores et coadiutores eorum. **N**on dicitur: xv. q. 1. **C**unctis omnibus presbyteris et diaconibus et reliquis clericis attendendum est / ut nihil absque proprio episcopi licentia agant / non utique missas sine suo iussu quod presbyterorum in sua parochia agant / non baptizet nec quicquam absque eius permisso faciat. **E**t. i. **C**orinth. xii. in glo. dicitur: **Q**ui opitulantes sunt quod maioribus ferunt opes: ut Titus Apostolo: vel Archiepiscopi episcopi gubernatores vero sunt minorum personarum presbyteri. **N**on si quis recte consideret / hoc modo in regimine ecclesie operantur Archidiaconi et Plebani ad episcopum / sicut in regimine temporalis prepositi et balivi ad regem / et ideo sicut rex coronatur et imperat in regno / non autem prepositi vel balivi / ita etiam episcopi in ecclesia: non autem archidiaconi vel plebani. **E**t propter hoc episcopus est ordo in operante ad corpus mysticum / non autem plebanatus vel archidiaconatus / sed officium tantum. **E**piscopi vero sicut sunt Archidiaconi et Plebani sicut coadiutores

res et mistri. sed religiosi sunt episcopi similes in perpetua obligatione. que facit statum perfectioris. **A**d sextum dicendum: quod aliquando duo opera vel in bono vel in malo possunt ad invicem multipliciter comparari. Uno modo secundum suum genus: sicut dicimus continentiam virginalem preeminere in bono continentie viduali. in malo vero homicidium furto. et hoc modo vita activa est fructuosior quam contemplativa. Sed contemplativa merito maior est quam activa: ut Gregorius dicit in vii. moralium. Zelus autem animarum est sacrificium deo acceptissimum. si tamen ordinate fiat: ut scilicet homo primo habeat curam sue salutis et postmodum aliorum. alioquin nihil prodest homini si vult miserum mundum lucretur amicum vero sue detrimentum patiatur ut dicitur **Mat. xvi.** Alio modo pro opere operari potest in bono vel in malo: non secundum se. sed in ordine ad alium actum: sicut abstinentia preferretur in bono assumptis omnibus cibis. tamen assumere cibum cum aliquo propter charitatem preferretur abstinentie. et in malo adulterium preferretur furto. tamen furari gladium ad occidendum: est gravius quam adulterium. Tercio preferretur opus operi in bono vel in malo ex voluntate facientis. quod enim promptiori voluntate fit: melius vel peius iudicatur. Si ergo comparemus opera plebanorum vel archidiaconorum operibus religiosorum tertio modo comparationis: scilicet secundum promptitudinem voluntatis: tunc incertum iudicium est. quod ille qui ex ferventiori charitate operatur: opera magis meritoria habet. Si vero operantur secundum ordinem ad aliquod aliud opus: sic opera religiosi sunt incomparabiliter eminentiora operibus archidiaconi vel plebani. Ea enim que religiosi agunt ad illam radicem referuntur: que totam vitam suam deo devotus vertit. Non non est referendum quod faciunt: sed magis quod ad omnibus facienda se devotus vertit. et sic quodammodo operatur ad eos

quod aliquis singulare opus faciunt: sicut infinitum ad finitum. Qui enim se dat alii cui ad faciendum omnia que iubet: in finitum magis se dat ei: quam ille qui dat se ei ad aliquod opus faciendum. Non supposito quod religiosus secundum exigentiam sue religionis faciat aliquod opus quod sit pro ut secundum se: tamen respicit magnam intentionem ex ordine ad primam obligationem que se totum deo dedit. Si vero operentur ipsa opera secundum se: secundum primum modum comparationis: sic aliqui particularia opera que plebanorum faciunt vel archidiaconi: sunt maiora aliquibus particularibus operibus que religiosi faciunt: sicut manus est intendere salutem animarum: quam ieiunare vel silentium tenere vel aliquod huiusmodi. si tamen omnibus omnia compararetur multo maiora sunt opera religiosorum. si enim procurare salutem aliorum sit magis quam intendere sibi soli loquendo in genere: tamen non quocumque modo intendere salutem animarum preferretur ei quod est quocumque modo intendere salutem suam. Si enim aliquis totaliter et perfecte intendit salutem suam: multo manus est quam si aliquis multa particularia opera agat ad salutem aliorum: si salutem proprie et si sufficiat non tamen perfecte intendit. **A**d vii. dicitur: quod bene administrare aliquod est et plus et minus. Non si illi cui plus commissum est tanto sit melior administratio: quanto manus est quod ei committitur absque dubitatione plus mereatur. si vero ille cui minus committitur multo plus facit: quam ille cui manus committitur: et si benefaciat tamen plus alio mereatur. quod etiam in rebus humanis apparet. qui minus beneficium percipit si plus beneficiat: magis debet esse acceptus. Quamvis autem habenti curam animarum sit plus commissum quantum ad dignitatem: quod tamen religiosus maiora opera facit ut dictum est: magis mereatur.

Deinde quesitum est de his que pertinent ad laicos. Et primo de matrimonio. utrum scilicet mulier que post votum continentie emissum contraxit matris

momū i facie ecclesie: possit absq̄ peccato viro suo carnalit̄ cōmisceri. Secūdo de vsura. vtruz aliquis possit licite retinere id qđ acquirat licitis mercimonijs pecunia vsuraria; .xviii. .q.

Hoc p̄mum sic p̄cedit. **V**idetur qđ mulier q̄ p̄ votū cōtinētis emissū in facie ecclesie straxit cum aliq̄ possit ei postmodū absq̄ peccato carnaliter cōmisceri. quod em̄ fit autoritate ecclesie caret peccato: cū fiat autoritate christi. h̄m̄ illud **Apostoli scđe Corin. ij.** Nam et ego quod donavi si quid donavi: p̄pter vos in persona Christi. sed p̄dicta mulier ex hoc ipso qđ in facie ecclesie straxit m̄rimomū / autoritate ecclesie / potestate accepit ad matrimonij actum: qui ē carnalis copula. ergo nō peccat si viro suo carnaliter cōmiscerit. **S**ed cōn̄. votum cōtinētis est excellentius q̄ votū abstinentie: quia non est digna ponderatio continentis aīme. vt dicitur **Ecclesiastici. xxvi.** sed qđ facit cōn̄ votū abstinentie peccat mortaliter. puta si aliquis frangeret ieiunū sexte ferie / qđ se semp̄ in sexta feria ieiunaturū vouiss̄. 8° multo magis semper peccat mortaliter p̄sona qđ contra votū cōtinētis emissum. alteri p̄sonę carnaliter cōmiscerit. **I**tem dicens qđ votū cōtinētis ē duplex. simplex scđ et solēne. Solēne aut̄ votū cōtinētis impedit m̄rimomū strahēdū. et dirimit iaz̄ cōtrahēdū id ē facit vt nō sit m̄rimomū qđ cōtrahit̄ p̄ votū solēne. vñ manifestū ē qđ p̄ votū solēne nō excusat̄ a peccato si quis m̄rimomū i facie ecclesie defacto strahat et vtat̄ carnali copula. **V**otū v̄o simplex / impedit quidē m̄rimomū cōtrahēdū. s̄ non dirimit iam cōtrahēdū. nō em̄ facit qđ m̄rimomū sequēs sit nullum. s̄ solum qđ m̄rimomū strahēs mor-

taliter peccat. matrimoio aut̄ existēte / mulier nō h̄ p̄tatez sui corpis s̄ vir: similiter et econūso. nullq̄ aē potest alteri denegare qđ eius ē. et ideo mulier m̄rimoio iūcta etiaz si simplex votū p̄cesserit / non p̄t̄ denegare viro sui corpis vsū. p̄cipue postq̄ fuerit m̄rimomū p̄ carnalē couplam cōsumatum. nemo autem faciens quod debet peccat. **V**nde commūter ab om̄ibus dicitur qđ mulier que p̄t̄ votū cōtinētis simplex / matrimoio cōtractum carnali copula iam cōsumauit / non peccat reddendo debitū viro. **S**ed an peccet exigendo debitum dubiū videtur: quibusdā dicentibus qđ etiaz absq̄ peccato exigere potest: ne intolerabile sit sibi matrimoij onus. **S**ed veri⁹ dici potest: qđ nō peccat reddendo. qđ hoc necessitatis est. peccat aut̄ exigendo. qđ hoc est voluntatis que tenetur astricta per obligationē p̄cedentis voti. **D**iuisiu modi aut̄ diuersitatis ratō ē. qđ votum solēne h̄ p̄missionē cū qđaz traditione. **V**nde votū cōtinētis non solēnizat̄ nisi vel p̄ susceptionē ordinis sacri: per quaz hō actualiter dīmo cultui mācipat̄: vel per p̄fessionē ad certam regulam: et susceptionem habitus p̄fessoruz. qđ sic etiam hō actualiter mācipat̄ ad huiēduz deo in religione. **V**otū autē simplex habet p̄missionē sine traditione. manifestū ē aut̄ qđ postq̄ aliq̄ rem qđ erat sue p̄fatis alicui nō solū p̄mittit s̄ etiā tradit. nō p̄t̄ eam vlt̄eri⁹ dare alteri: puta equū vel vestem aut similia. et si postmodū alteri donare voluerit / scđa donatio nō valz. **V**ñ postq̄ aliq̄ p̄ votum solēne cōtinētis corp̄ suū deo nō solū p̄mittit s̄ etiā tradidit ad celebrandā agēdā / nō p̄t̄ illud vlt̄eri⁹ coniugit̄ tradē. vt sic ex n̄citate reddē debitū teneat. **Q**ui v̄o p̄mittit ali-

quid alicui nōdum tñ tradit illud.
vnde si postmodū illud tradat ali
cui alteri / pmissiois fidez frāgit.
tamē scōa donatō valet. ita q̄ ille
cui dat̄ p̄ re data vti vt vult. Sic
ergo p̄sona que p̄ simplex votum
deo corpus suū promisit ad celibez
vitā ducendā / si postmodū corpo
ris sui p̄fatez tradat actualiter cō
iugi per m̄rimoniū cōsumatum /
peccat q̄dem frāgens fidez voti. tñ
donatio tenet. et cōiūx habet i ei⁹
corpe p̄fatem. vnde non peccat des
bitū reddens. Nō oportet ad vtz
q̄ respōdere. ¶ Ad p̄mū igitur dis
cedū. q̄ mulier que emisit votū
cōtinētie cōtrahens i facie ecclesie /
nō accipit ab ecclia auctoritatem vt
carnali copula vtat̄. q̄ si ecclesie
cōstaret de voto emissio m̄rimoniū
inhiberet. Si aut̄ sciret et dispēsa
ret in voto simplici cōtinētie / auto
ritate apostolica / p̄t̄ dispēsatōne
nō peccat mulier / nec exigēdo nec
reddendo debitū. ¶ Ad secūdū q̄d ē
in cōnriū dicēd̄. q̄ eadez ratō est et
i voto cōtinētie ⁊ i voto abstinētie.
sic em̄ p̄sona que post votum sim
plex cōtinētie emissuz / sui ipsi⁹ pos
testatē cōiugi tradit / absq̄ peccato
carnali copula vtitur debitum red
dens. ita si p̄ votū abstinētie suis
ipsius potestatem alteri tradit reli
gionem i trādo / absq̄ p̄cō potest
ietumū soluere s̄m obediētiāz p̄p̄
lati. et ob̄uātiā religionis. per
quod votum solēnisatum ab alijs
votis absoluit. .xix. .q.

HD scōm sic p̄cedit. Videtur
q̄ quicq̄d aliq̄s de pecūia vs
suraria luctus fuit reddere
teneat. Dicit em̄ Apostol⁹ ad Ro.
.xi. Si radix sc̄ta. et ramī. ergo et
ecōiso si radix infecta. et ramī. sed
radix huius lucri ē infecta et vsuras
ria. ḡ et totum est infectū et vsuras
rium. ḡ nō p̄ huiusmodi lucrum
retinere. ¶ Sed cōn. q̄libz p̄ licite

tenere id q̄d licite et legitime acq̄
siuit. s̄ illud q̄d acq̄rit de pecūia vs
suraria interdū legitime acq̄rit.
ḡ licite p̄ retinere. ¶ **H** dicendū.
q̄ hui⁹ q̄stionis vitas poterit ap
parere. si cōsideret̄ rō q̄re vsurā res
cipe sit p̄c̄m. nō em̄ ē peccatū solū
q̄ est p̄hibitum. sed q̄ est cōn ra
tionem nat̄alē. vt etia⁹ **H** dicit i. j. **H**oli. Ad cui⁹ euidentia⁹ cō
siderādū. q̄ rez in vsū hoīs reiē
tium / q̄d az sūt q̄z vsus non ē ipsi⁹
rei cōsumptō. et sic contingat rem
deteriorari v̄l consumi p̄ vsū. hoc ē
per accidēs. sic dom⁹ velis equ⁹ li
ber ⁊ huiusmodi. nō em̄ vti libro ē
delere ipsum. neq̄ vti domo est di
struere ip̄az. ⁊ i talibz aliud ē dare
vsū rei. et aliud est dare s̄stātiā
rei. et p̄pter hoc q̄n per accōmoda
tionem vsus talis rei alteri cōcedi
tur / nō p̄pter s̄ dominū rei trans
fertur. et p̄t̄ s̄ etia⁹ p̄ vendi vsus
rei / dominio rei remanente apud
dominū sic p̄t̄ i cōductōe ⁊ locatis
one q̄ sūt cōfētus liciti. ¶ Quedam
vero res sūt q̄z vsus nihil aliud est
q̄ cōsumptio ip̄az rerū. sic pecūia q̄
vtimur expendēdo. v̄mo q̄ vtimur
bibendo et sic de alijs huiusmodi.
i q̄bz vti re nihil ē aliud q̄ cōsume
re ip̄az. ⁊ ideo i t̄libz q̄n conceditur
vsus rei p̄ mutuū / trāffert̄ etia⁹ rei
dominiū. q̄ ḡ vsus rei nō ē sepa
bilis ab ip̄a. q̄cūq̄ vedit vsuz talū
rez retinēdo sibi obligationem ad
sortem reddendā / maifestū ē q̄ idē
vendit bis. q̄d est cōn nat̄alem ius
ticiā. Et ideo exigere vsurā ē s̄m se
inuistū. tenet̄ ḡ aliq̄s id q̄d acci
pit v̄ltra sortem restituere q̄ mu
ste accepit. ⁊ p̄ cōns dāna ⁊ itereē.
¶ **S** cū ipsi⁹ pecūie vsurarie nō sit ali
us vsus q̄ ip̄a ei⁹ s̄bā rōe iā dicta.
patet cōsequenter q̄ ex quo pecu
niam vsurariam reddidit de vsu pecu
nie nihil reddere tenetur. Tenetur
autem reddere aliquis id quod lu

cratum esset de domo aliena: vel de equo vel alio huiusmodi. etiā p⁹ q³ res huiusmodi reddidisset. quia in talibus appretiat^r res et vsus rei.

Ad id ergo q³ in cōtrū obijcit^r dicendum. q³ pecunia vsuraria non se habz p⁹ modum radialis ad lucrū quod de ea fit. sed solum p⁹ modum materie. radix em̄ aliquo modo habet virtutem cause actue. inq³ mīstrat alimentū toti plante. Nō in hūanis actibus voluntas et mētē compant^r radici. que si peruersa fuerit. opus ei⁹ puerū erit. nō autez hoc est necessariū in eo quod est materiale. Potest tamē aliq³ interdum malo bene vti;

Deinde quesitum ē de iis que p⁹tinēt ad omēs homīes. Et p⁹mo q³ntū ad aīaz. Secūdo q³ntū ad corpus. Tercio q³ntū ad actum hominis. Circa aīam quesita sūt tria. Primo q³ntū ad substantiam ei⁹. vtz sit composita ex materia et forma. Secundo q³ntū ad cognitionem eius. Tercio q³ntū ad penam ipsius; .xx. .q.

Hic p⁹mū sic p⁹cedit. Videtur q³ aīa sit composita ex materia et forma. intellectus em̄ human⁹ ad substantias intellectuales superiores compat^r per recessus simplicitatis. s; omē quod recedit a simplicitate incidit in aliquā cōpositionem. p⁹ma autem compositio ē ex materia et forma. 8° aīa humana est composita ex materia et forma. Sed cōn est q³ d⁹ hūis dicit in .iij. de aīa. q³ spēs rez materialū put sūt in ipsis reb⁹ nō sūt intelligibiles actu. q³ sūt in materia. sed put sūt in aīa intellectuā hūana sūt intelligibiles actu. ergo non sūt in materia. non 8° aīa humana ē cōposita ex materia et forma. **I**tem dicens. q³ si materia dicitur omne illud quod est in potētia quocūq³ modo. et forma dicat^r

omīs actus. nō est ponere q³ anima hūana et quelibet substantia creata sit composita ex materia et forma. omīs em̄ substantia creata ē cōposita ex potentia et actu. Manifestum est em̄ q³ solus deus ē suū eē. quasi eēntialiter. inq³ntū scz suū esse est substantia sua. quod de nullo alio dici p⁹. esse em̄ subsistēs nō p⁹ esse nisi vnū. sicut nec albedo subsistens potest esse nisi vna. **O**portet ergo q³ quelibet alia res sit ens participatiue. ita q³ aliud sit in ea substantia participans esse. et aliud ipm esse participatiue. omē autē participans se habz ad participatū sicut potētia ad actū. **U**nde cuiuslibz rei creatae substantia se habet ad suū esse sicut potentia ad actum. Sic ergo omīs substantia creata. composita est ex potentia et actu. id est ex eo q³ est et esse. vt Boetius dicit in libro de Hebdo. sicut albu opom^r ex eo quod ē album et albedine. Si vero materia p⁹rie accipiat^r id quod ē potētia tm̄. sic impossibile est q³ anima hūana sit composita ex materia et forma. et s; p⁹ manifestari dupliciter. primo quidez ex eo q³ est intellectualis substantia. Manifestum est em̄ q³ intellectus in actu. est intellectum in actu. intellectus autē in actu est aliquid inq³ntū est est immateriale. Est em̄ aliqd perfecte cognoscibile inq³ntū est actu. non autē inq³ntū est potentia vt dicit^r in .ix. **M**eta. **U**nde cuz materia sit ens in potētia. forma in materia existēs nō p⁹ esse perfecte cognita vt intellecta in actu. **N**ō seq^r q³ nulla sbā intellectuā c⁹ pfectō ē ipm itellectū in actu. sit material^r. eo q³ oportet pfectōz pporionari pfectibili. **S**ecūdo apparz idē ex s;. q³ aīa ē forma. cū em̄ forma sit actus. et illud q³ ē potētia nō poss; eē act⁹. impossibile est q³ aliquod compositū ex materia et forma s; in se totū sit for

ma. Si g^o anima que ponit^r cōpomi
ex materia et forma sit forma / s^m
aliquā sui ptes q̄ ē actus / cui⁹ nul
la pars ē materia / se q̄ret^r q^d aīme
pars nō sit materia s^m em̄ dicit. nū
aīaz qd̄ ē actus corpis aīmati.

Ad illud v^o qd̄ m cōtrū obijctur
dicēd^r q^d potētia et actus sūt p^ma
pncipia i gⁿe s^bstātie. materia aē
et forma sūt p^ma pncipia i genere
s^bstātie mobilis. Dñ non oportet
omēz cōpositionem in gⁿe s^bstātie
esse ex materia et forma. s^m s^b soluz
est necesse i s^bstātijs mobilibz;

Demde q̄sitū est de aīa q̄tum
ad ei⁹ cōgnitōz. Et circa h^o q̄
ita sūt duo. Primo vtz aī
ma sepata a corpore cognoscat a
liam aīaz sepata. Sec^o vtz lice
at ab aliquo moriēte exigē vt sta
tum suū p⁹ mortē denūciat;

.xxi .q.

H p^mū sic pcedit^r. Videtur
q^d aīa sepata a corpore nō cog
noscat aliā aīaz hoīs quā
in hac vita cōgnouit. omīs em̄ cog
nitio fit p aliquā similitudiez. s^m
in vna aīa nō fuit exp^lsa alie⁹ aī
me similitudo in hac vita. que posset
post mortē cū ea remanere. g^o vna
aīa sepata nō p^r aliam cognosce
re. **P^re.** **P^rhūs** dicit. i. de aīa q^d
corrupto corpore aīa non remiscit^r.
non g^o recognoscit aīam hominis
quā in hac vita cōgnouit. **Sed**
cōn ē id qd̄ dicit^r **Luce. xvj.** **Dives**
in inferno s^m aīaz positus / recogno
uit **Lazarū** in sinu **Abrahę** s^m aī
mam existētez. **U^ll^o d^o.** q^d cū nul
la s^bstātia p^ria opatōne destituz
at^r n^oce est ponere (cuz aīa intel
lectiua p⁹ mortē remaneat) q^d ali
quo modo intelligat. necesse ē autē
ei attribuere alie⁹ trū modoz in
telligēdi. vt scz intelligat vel abstra
hendo spēs intelligibiles a rebus sic
nūc intelligit corpi vmta. v^l p spe
cies intelligibiles i corpore acquisi

tas. et in ea conseruatas post mor
tem. vel etiā p alijs spēs concrea
tas. vel q̄litercunq^z desup ifluxas.
Quidā g^o dicūt q^d aīe sepate itel
ligūt abstrahēdo spēs intelligibiles
a rebus. sed h^o non potest ee. **Ab**
stractio em̄ spērū intelligibiliū a re
bus sensibilibz fit mediāte sensu.
et imaginatōne earuz. quoz ope
rationes cū sint p organa corpora
lia / aīme sepate attribui nō pnt.
Dñ alij h^o negātes dicūt vterius.
q^d nec etiā p spēs acq̄sitas a rebus
sensibilibz dū est i corpore / aīma se
parata intelligit. ponūt em̄ (**Au**
cēnam seq̄ntes) q^d spēs intelli
gibiles nō cōseruāt^r i intellectu possi
bili. nisi dū actu intelligit. s^m cōser
uātur spēs intelligibiles particu
lares rez sensibilū solum i imagi
natua ⁊ rememoratua. ad quas
dū intellectus possibilis se cōiitit /
de nouo influunt in ipsum species
intelligibiles ab intelligentia agē
te. **Cum** ergo vis memoratiua et
imaginatiua corumpatur corrup
pto corpore / eo q^d est virtus corpo
ralis organi / sequitur q^d aīa post
mortem nullo modo intelligere poss
sit. per aliquas species a rebus sens
sibilibz acceptas. **Unde** relinquit^r
s^m eos. q^d aīa sepata intelligit per
spēs cōcreatas. sic et āgeli. **Sz** hec
q̄dez positō irratōnabil^r videt^r q̄tū
ad vtz q^z dicit^r. q^d em̄ spēs itellis
gibiles i intellectu possibili nō cōs
uētur ē cōn rōz. q^d em̄ i aliq̄ recipi
tur / ē i eo p mod⁹ recipiētis. **Dñ** cū
intellectus possibilis hēat eē stabis
le et immobile / spēs intelligibiles
oportz q^d i eo recipiēt stabilit^r ⁊ im
mobilit^r. **Est** etiā cōn **Aristo.** qui
dicit i. iij. de aīa. q^d intellect⁹ possi
bilis cū fiat singula. h^o ē accipiens
spēs singuloz vt sciēs id ē sic cōm
git i eo q^d hē sciāz v^l i sciēte (nūc di
cit^r s^m actū) h^o aut^r cōfestim accidit
cū posset opari p seipm. ē q̄dez er

go et tunc potentia quodammodo: non tamen simpliciter / et ante addiscere re aut iuvenire. Ex quibus verbis apparet quod spiritus intelligibiles quoniam sunt habitu intellectu possibili: quoniam a actu non operentur. Illud etiam quod dicitur autem animam humanam habere species intelligibiles creatas irrationabiliter dicitur. Si enim preter eis uti dum est corpori iuncta. sequitur quod homo posset intelligere ea quorum sensum non accipit: utpote quod cecus intelligat colores quod patet esse falsum. Si autem per unionem corporis totaliter impeditur anima humana ut spiritibus intelligibilibus co-creatis uti non possit: sequitur quod unio corporis et anime non sit naturalis. id enim quod est in natura rei non totaliter impeditur per aliquod quod est naturale. alioquin natura faceret alterum illorum frustra. Sic ergo dicitur duplex est: quod anima separata intelligere preter quaedam per spiritus intelligibiles: quod per sensus a rebus acquirit dum est in corpore. Sed iste modus cognoscendi non sufficit: quia multa cognoscit anima separata que nos in hac vita non cognoscimus: maxime quia inchoate videtur quod anime illorum qui in maternis uteris moriuntur: quod forte nullius intellectus usum habuerunt: et per omnes nec aliquas species intelligibiles acqisitas: nihil preter mortem intelligant. Non oportet addere quod anima in sui separatione a corpore recipit influxum spirituum intelligibilium a natura superiori scilicet divina. secundum naturalis ordinem quod exprimitur: ut anima humana quoniam tomagis a corporeis sensibus abstrahitur: tantomagis preter esse preterceptoris superioris influxus. sic preter in dormientibus et alienatis: quod etiam quodammodo fusa preter videtur. Sic ergo anima separata preter aliam animam cognoscere: tantum preter notitiam quam de ea acquirit in hac vita per aliquam similitudinem effectus ipsius: quod est vita hominis: siue per aliquam similitudinem influxum a deo naturali influxu. Et per hoc

patet responsio ad primum. Ad secundum dicitur: quod Dominus loquitur quantum ad me: morari et remitti: quod est per actus cuiusdam potentie sensitivae utentis organo corporali: quod corrupto cessat actus talis potentie; .xxij. .q.

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod non liceat ab aliquo moriente requirere quod reuelatum statum suum post mortem: non enim licet requirere que deus vult esse abscondita. secundum id Ecclesiastici .iij. Altitiora te ne quesieris. sed deus vult esse absconditum statum anime post mortem. quod patet ex hoc quod diviti petenti quod Lazarus mitteretur ad fratres suos est hoc denegatum: sicut dicitur Luce .xvi. non ergo licet hoc a morientibus requirere. Sed contra est quod dicitur sancti Macha .xij. Sancta et salubris est cogitatio pro defunctis exorare. sed ad hoc provocatur homo per hoc quod cognoscit necessitatem eorum quod habent post mortem. ergo licitum est et sanctum hoc a morientibus requirere. Responsio dicendum: quod cum peccatum sit contra naturam ut patet per Damascenum .i. .ij. .li. requirere impletionem naturalis desiderii: non est peccatum nisi aliqua inordinatio adiungatur. sicut patet in sumptione cibi et potus. homo autem naturaliter scire desiderat. Non si quis requirat alicuius rei notitiam non est peccatum nisi forte per accidens: hoc est per aliquam inordinationem adiunctam. puta si per studium et inquisitionem alicuius scire alicuius impediatur ab his quibus tenetur intendere. puta si predicator impediatur ab officio debite predicationis: propter studium geometrie. aut etiam si quis inquirit aliquid cognoscere: superbe et presumptuose de sua facultate confidens: aut si quod alia huiusmodi inordinatio circa hoc contingat. Nulla autem inordinatio in hac inquisitione videtur: si aliquis requirat a moriente cor

gnosceret statum suū post mortem.
supponēdo tamen h̄ dīno iudicio.
Vnde nulla ratio uidet̄ q̄re debeat
dici h̄ esse peccatū nisi forte ex dubi
tatione fidei de futuro statu q̄si ten
tando iquirat. **A**d illud uero q̄d
in cōtrarū obijcit̄ dicendū. q̄ de
vult multa nobis sic esse abscondi
ta. ut eorū noticiam pprijs virib⁹
aut merito acq̄rere nō possimus.
que tamen vult reuelare pie que
rentib⁹. s̄m illud Mat. xi. Abscō
disti hęc a sapiētib⁹ & prudētib⁹ &
reuelasti ea puulis. Vñ nō ē mirū si
sup̄bis fratrib⁹ sup̄bi diuitis deus
noluit aliqua reuelari. que tamē
vult reuelare fidelib⁹ pie et humil
liter requirentibus;

Deinde quesitum est de aīma
q̄ntū ad penā. Et circa hoc
q̄sita sūt duo. Primo utz aī
ma possit pati ab igne corporeo.
Secūdo utrum dānati ī inferno
gaudeāt de pems inimicorū suorū
q̄s vidēt secū puiri; .xxiii. q.

Hoc p̄mum sic p̄cedit. Vide
tur q̄ aīa sepata non possit
pati ab igne corporeo. actio
em̄ agētis est p̄portioata passioī
patientis. sed actio ignis cum sit
corpus p̄physicū est actō nātalis.
que consistit ī moueri. ergo nihil
patit̄ ab igne corporeo nisi quod
mouetur. sed aīa non mouetur cū
sit imp̄tibilis nihil autē imp̄tibi
le mouet̄. ut dicit̄ ī. vi. p̄physi. 8.
aīa non patit̄ ab igne corporeo.

Sed cōn est q̄ duēs ī inferno s̄m
aīam existens dicit Crucior ī hac
flāma ut dicit̄ Luce. xvi. **U**ñ dī
cendum. q̄ aīa patit̄ ab igne cor
poreo. sicut fides docet̄ catholica. q̄
aut̄ ignis corporeus agat ī aīam
sepataz hoc non est ex nātā sua. s̄
inq̄tū est instrumentū dīne iusticie
ut cōmūter dicit̄. Aditēdū tñ ē q̄
nullū instrumentū agit ī v̄tute sup̄is
oris agētis nisi exercendo aliqua

actionem sibi cōnaturalez. alioq̄n
frustra adhiberetur ad effectū. sic
ferra inq̄ntum est instrumentum
artis facit arcam secando. & aqua
baptismalis abluīt aīam ut ī
strumentū diuine misericordie cor
poraliter abluēdo. Si em̄ ignis
corporeus agit ī aīam ut instru
mentum diuine iusticie p̄mētis.
necesse est q̄ hoc fiat per aliquam
actōnem igni corporeo cōnaturas
lem. non autē potest dici q̄ ignis
alteret aīam calefaciendo. vel desic
cando. aut ignēdo ipsaz. vnde re
lmquitur modus quem Aug. po
nit. xxj. de ci. dei. ut scilicet aīa sepa
ta vel spiritus demoms patiatur
penam per alligationem q̄ndā ab
igne corporeo. Videmus em̄ spiri
tum corpori alligari q̄nq̄ quidem.
sicut aīa alligatur corpori. q̄nq̄
autem superiori quadā virtute sic
per v̄tutez superiorū demonū īferi
ores demones alligātur arte ne
romantica imaginibus. vel an
lis. vel alijs huiusmōdi reb⁹. multo
ergo magis virtute diuina demoms
vel etiā aīme alligari possunt
igni corporeo. ut ab eo sumāt pen
nam. Vñ patz r̄spōsio ad id q̄d ī
cōtrariū obijciebat̄ quod p̄cedit de
actione ignis q̄ ē p̄ alteratōz;

.xxiii. q.
Hoc sc̄m sic p̄cedit. Vide q̄
dānati ī inferno gaudeāt et cō
solēt de pems inimicorū. q̄s
secū vidēt ī inferno. q̄ sup̄ illud Es
saie. xiiii. Omnes p̄ncipes t̄re sur
reuerūt de solijs suis. dicit glo. Die.
q̄ solaciū ē malis iūmicos suos so
cios h̄re p̄cāz. **U**ñ dī. oē gau
diū diminuit dolorē ut patz p̄ Phi.
i. vii. Ethi. s̄ dolor dānatorū ē fi
nit⁹ itēsiōne. tātū ḡ possent mul
tiplicai iūmici alic⁹ dānati ī inferno.
q̄ totalit̄ ei⁹ dolor delēt. q̄d est cō
dīmaz iusticiā. **U**ñ dīcēd̄. q̄ nihil
p̄hibz idē s̄m diūsas rōes p̄ dele

stabile et triste: cū simpliciter dicitur tale ab eo quod preminet. ab eo vero quod est minus / denotat ^{3^m} quod. Dicendum ergo est: quod pena inimici est considerata ab eo qui est in inferno / habet quodammodo rationem delectabilis. et quodammodo rationem contristabilis. rationem quidem delectabilis habet in quantum impletur voluntas damnati de malo inimici sui. Descendunt enim ad infernum damnati cum armis suis id est cum affectibus propriis: ut dicitur Ezech. xxxij. Sed ex alia parte habet rationem tristabilis propter duo. primo quidem in quantum in pena inimici impletur divina iusticia. quam odierunt et blasphemant damnati in inferno. secundum illud Apo. xvj. Estuauerunt homines estu magno et blasphemauerunt nomen domini. Secundo propter verum mem conscientie. sic enim in eis proprie affectiones remanebunt. et cum de eis dolent / ad purificationem non ad purificationem erit eis. secundum illud Sapi. v. Penitentiam agentes et per angustia spiritus gementes. Unde sic penitentes in hac vita dolent: et de dolore gaudent / ita damnati in inferno gaudent de penis inimicorum suorum. et tamen de ipso gaudio magis dolent. et precipue si persistit eis damnationis causam. Et per hoc patet responsio ad obiecta; .xxv. .q.

Demum quæsitum est de homine quantum ad corporis sexum. Dicitur si primus homo non peccasset tot fuissent mares quot femine. Et videtur quod sic: in paradiso enim ubi secundum Augustinum fuisset thorus immaculatus et nuptie honorabiles / nullus continisset: sed omnes matrimonio usi fuissent: ut impleveret preceptum domini primis hominibus datum. Crescite et multiplicamini et replete terram. ut habetur Gen. i. sed in statu innocentie nullus masculus habuisset plures uxores: nec aliquis mulier plures viros: nec aliquam mortem sensissent. 8° sequi

tur quod tot mares quot femine nascerentur. Sed contra est quod Grego. iij. Moralium super illud Job nunc enim dormiens sileter dicit. Si penam primum nulla putredo peccati corrumpere / neque ex se filios generare / sed non qui nunc per redemptionem salvandi sunt / soli ab eo electi nascerentur. sed non qui nunc salvandi sunt / non sunt equaliter mares et femine. 8° neque in statu innocentie equaliter nascerentur mares et femine. **H**ic dicitur quod si Adam non peccasset / nec aliquis de stirpe eius / satis videtur concedendum quod tot nascerentur mares quot femine: sicut ratio probat. Ad id vero quod in contrariis obijcit per dicitur quod cum soli deo certus sit numerus electorum / incertum est utrum equaliter salventur mares et femine vel equaliter tot mares quot femine. Sed si supponitur quod non in equali numero mares salventur et femine / per dicitur quod cum dicitur hi qui non per redemptionem salvandi sunt et pro nomine hi non facit personale demonstrationem sed simplicem. sic cum dicitur hec herba crescit in orto meo. ut intelligatur nihil aliud significari: quod soli salvandi nascerentur. quod nullus nascedo ab eo traheret damnationis causam. non autem per dicitur quod non deus homines numero nascerentur / qui nunc nascuntur. manifestum est enim quod non per esse idem homo numero: si ab alio patre vel ab alia matre nascatur. Cum autem multi sint qui ex pluribus uxoribus filios suscipiant qui salvantur / et si in statu innocentie pluralitas uxoris non fuisset / impossibile esset quod iidem homines numero tunc nascerentur qui nunc salvantur;

Demum quæsitum est de actibus convenientibus omnibus hominibus. Et primo de conscientia. Secundo de patientia. Circa primum quæsitum sunt duo. Primo utrum conscientia possit errare. Secundo utrum conscientia erronea liget;

Hoc p̄mū sic p̄ceditur. **V**idet̄
 q̄ consciētia nō possit errare. q̄ ad Ro. ij. dicit glo. q̄
 consciētia est lex intellectus n̄ri. q̄
 est lex nature. sed lex naturalis errare
 non potest. ḡo nec consciētia.
Hic. **H**asilij dicit. q̄ consciētia est
 naturale iudicatoriū. sed naturale
 iudicatoriū nō potest errare vt p̄t̄
 in p̄mis p̄ncipijs idemonstrabili-
 bus. de quibz homo naturaliter iudi-
 cat. ergo cōscia non debet errare.

Sed cōtra est q̄ d̄ns dicit **J**oan.
 .xvi. discipulis loquēs. **V**eit ho-
 ra. vt omis qui interficit vos arbi-
 tret̄ obsequiū se prestare deo. sed
 hoc non est nisi cōscia errate.

Sed dicendū. q̄ cōscia sicut ipsū
 nomen sonat. importat applicati-
 onem scientie vel notitie humane
 ad aliquē p̄riū actum. omis aut̄
 noticia quam homo habet. potest
 ad suum actum applicare siue me-
 moriaz. put homo dicit̄ habere cō-
 scientiam testificantē q̄ fecerit ali-
 quid vel non fecerit. siue etiā sciētis-
 am vniuersalē v̄ p̄ticularē. p̄ quā
 homo potest cognoscere vtz aliqd
 sit faciendū vel non faciendū. p̄m̄ h̄
 cōscia dicit̄ vrgere vel impedire.
Maifestū est autē q̄ si accipiamz
 diuersas hois cogntiones. in ali-
 qua potest esse error. et in aliq̄ nō.
In p̄mis em̄ p̄ncipijs naturaliter
 cogntis. siue sint speculatiua siue
 opatiua. nullz p̄t̄ errare. sic i hoc.
Omne totum est manus sua pte. vel
 nulli iniuriā esse faciendū. **I**n alijs
 aut̄ hūanis cogntioibz magis p̄-
 ticularibz. siue p̄tineāt ad p̄tes sē-
 sitiuam. siue ad rationem inferio-
 rem q̄ cōsiderat hūana. siue ad ra-
 tionem supiorē que cōsiderat di-
 uina. potest multiplex error acide-
 re. **M**aifestum est autem q̄ in ap-
 plicatione multaz cogntionū ad
 actus p̄ueit error. q̄cūqz cogntis

onum fuerit erronea. sicut patz q̄
 falsitas accidit in cōclusionē q̄cūqz
 p̄missarum fuerit falsa. **S**ic ḡo licz
 in cogntioe p̄moz p̄ncipiorum
 iuris naturalis nō sit error. tamen
 q̄ in alijs p̄ncipijs iuris humani
 vel d̄m̄ p̄t̄ error accidere. idō cōsci-
 tia hois errare potest. sic patet q̄
 hereticus q̄ habet cōstietā nunqz
 iurandi. habet cōsciētiam erroneā.
Pter hoc q̄ credit omē iuramen-
 tum esse cō p̄ceptū dei. licet in h̄
 non erret. q̄ estimat nihil esse faci-
 endū q̄d est cō p̄ceptū d̄m̄.

Ad p̄mū ḡo dicendū. q̄ p̄ncipia p̄-
 ticularia habēt virtutē cōcludendi
 ex p̄mis p̄ncipijs vniuersalibz. vnde
 de cōclusio attribuit̄ p̄ncipaliter p̄-
 mis p̄ncipijs sicut effectus prime
 cause. et eadem ratione quia v̄tus
 cōsciētie p̄ncipaliter depēdet ex p̄nci-
 pijs iuris naturalis. sicut ex p̄mis
 et per se notis. p̄ncipaliter cōsci-
 entia dicit̄ lex naturalis vel etiā na-
 turale iudicatoriū. vnde patet so-
 lutio ad secundum.

Secūduz sic p̄cedit. **V**idet̄
 tur q̄ cōscia erronea nō
 liget ad p̄c̄m vt em̄ **A**ugu-
 dicit. xij. cōi. **I**saustū. **O**mne peccas-
 tū est cōt̄ legem et̄naz q̄ est lex dei.
 sed q̄cūqz cōscia errans p̄hibz id
 q̄d est cōi legē dei. sic patet in he-
 ticus qui cōscia erronea prohiben-
 te nolunt iurare. nec comedere car-
 nes. aut bibere vinum. est eis pec-
 catū. si cōt̄ cōsciaz hęc faciant. et
 ita cōscia erronea nō obligat ad
 p̄c̄m. **H**ic. cōscia erronea q̄cūqz
 dicit̄ homini q̄ faciat id quod est
 contra legem dei. sicut heretico sua
 conscientia erronea dicit̄. q̄ p̄s-
 dicet contra fidez catholicam. h̄ fa-
 ciendo contra legem dei peccat mor-
 taliter. si ḡo etiā faciēdo cōt̄ cōsciaz
 erroneaz peccatz mortalit̄. se q̄ret̄
 q̄ v̄trobiz esset p̄c̄m siue p̄c̄dis

caret contra legem dei siue non. et
 ita esset pplexus: quod videt incon-
 uemēs. qz sequeret qz nō pateret
 ei via salutis: cui tamē oībz pate-
 at p penitētiāz i hac vita. non g^o
 cōsciētia erronea ligat. **S**ed cō-
 tra est quod ad Ro. xiiii. sup illud
 Omne quod non est ex fide pccm ē.
 dicit glosa: qz qui facit cōtra cōsciē-
 tiam edificat ad gehēnaz. **I**st^o di-
 cendū: qz cū act⁹ recipiat spēm ab
 obiecto / nō recipit specē ab eo s^m
 materiam obiecti: s^m rationem
 obiecti. sicut visio lapidis nō reci-
 pit spēm a lapide / s^m a colorato: qd
 est per se obiectū visus. Omis aē
 actus hūan⁹ hē rōnez pccī vel me-
 riti / i qntū est volūtari⁹. obiectum
 aē volūtatis s^m p^{ri}ā rōz est bonū
 apprehēsu. et ideo act⁹ hūanus nu-
 dicatur vtuosus v^l viciosus s^m bo-
 nū apprehēsu. i qd p se volūtas fer-
 tur: et nō s^m materiale obiectum
 actus. sic si aliqz credēs occidē pa-
 tres occidat ceruū / i currit p^{ri}adū
 pccm. et ecōiūso: si qz venator pu-
 tās occidē ceruum debita diligētia
 adhibita / occidat casualiter p^{ri}m
 immūis ē a p^{ri}adū crimie. **S**i g^o
 aliqz qd s^m se nō ē cō legē dei / vt
 leuare vestucā de tra v^l iurare / ap-
 p^{ri}hedat cōsciā errāte vt cō legē dei
 exīs / et sic volūtas i ipm feratur:
 maifestū ē qz volūtas feret p se lo-
 qndo z formalit^r i id qd ē cō legem
 dei. materialiter aē i id qd nō ē cō-
 tra legem dei. immo forte i id qd ē
 s^m legē dei. et ideo maifestum ē qz
 ibi cōtempt⁹ ē legis dei. z ideo ne-
 cesse est qz ibi sit pccm. **E**t isto dicē-
 duz est: qz oīs cōsciā siue recta siue
 erronea: siue in p se malis / siue in
 indifferētibz / est obligatōia i hoc:
 qz qui cōtra cōsciāz facit peccat.
Ad p^{ri}mū g^o dicēd⁹: qz licet heretic⁹
 cōsciētia erronea cōtradictē mate-
 rialiter loqndo / non facit cōtra le-
 gem / tamē formaliter loquēdo cō-

tra legem dei facit: vt ostēsu est.
Ad sic m dicēduz: qz si alicui dicat
 cōsciā vt faciat illud qd ē cōtra le-
 gem dei / si facit peccat: z similiter si
 non facit peccat. qz ignorātia iuris
 non excusat a pccō: nisi forte sit ig-
 norātia iuimabilis: sic ē i furiosis
 et amētibz qz oīno excusat. nec ta-
 men seqtur qz sit pplexus simpli-
 ter: sed s^m quid. **P**otest em erro-
 neam cōsciāz deponere z tūc facere
 s^m legem dei: z nō peccat. non ē aē
 icōuemēs qz aliquo casu posito ali-
 quis hō sit pplexus. sic sacerdos qz
 tenetur cantare missaz si sit i pccō
 peccat cantando et non cantando:
 nec tñ est simpliciter pplex⁹. qz pē
 penitētiāz agē z absqz pccō cātare.
Sic etiā in syllogisticis vno qdem
 inconuenienti dato / alia contigūt
 vt dicitur i p^{ri}mo p^{ri}ncipio;

Demū quēstū est de penitē-
 tiā. Et circa h^o q^o sita sūt duo.
Primo vtrū si aliqz sacerdos
 penitēti dicat quicqd bonū feceris sit
 tibi i remissionē pccōru / sit satisfas-
 ctio sacmētalis. **S**ecūdo vtrū ei qui
 ptermisit dīmū officū dicere cuius te-
 neat^r ad ipm possit imponi alia pe-
 nitentia pro tali ommissione. vel an
 sit ei imponendū qz iteret quod om-
 misit;

.xxviii. .q.

Ad primū sic procedit. **D**is-
 dicitur qz predicta satisfactio
 non sit sacramentalis. **S**ac-
 mētāl^r em satisfactō ad aliquid ligat.
 sed ille cui predictus modus
 satisfactōis indicat ad nihil ligat-
 tur. igit^r videtur qz nō sit sacramē-
 talis satisfactio. **S**ed contra: il-
 la videtur esse sacramentalis satis-
 factio / qua pfecta / homo ad nihil
 aliud tenetur. sed penitens cui sic
 talis satisfactio inūgitur a sacer-
 dote / nihil aliud tenetur implere:
 cū nihil aliud sit sibi mandatum.
 igit^r bunūsmōi satisfactio ē sibi sa-

cramentalis. **¶** Dicendum: quod hic quadruplici distinctione utendum est. Primo enim considerandum est: quod peccator est debitor alicuius satisfactionis dupliciter. Uno modo ex iniunctione sacerdotis. Alio modo ex peccato commisso. unde si contingat quod sacerdos minorem satisfactionem imponat penitenti: quod sit illa ad quam obligatur ex quantitate sui peccati: subtrahendo eo quod remittitur virtute clauium et contritionis precedentis: nihilominus penitens ad aliquid ulterius obligatur: quod si in hac vita non perficiet in purgatorio exoluatur. et econverso si sacerdos imponat maiorem penitentiam quam penitens facere teneatur pensata remissione que est facta per unum clauium et contritione precedentem: nihilominus penitens tenetur facere quod sibi iniunctum est si assit facultas. **S**ecundo considerandum est: quod opus quod quis facit ex iniunctione sacerdotis dupliciter valet penitenti. Uno modo ex natura operis. Alio modo ex vi clauium. Cum enim satisfactio a sacerdote absolvente iniuncta sit pars penitentis: manifestum est quod operatur vi clauium: ita quod amplius valet ad expiandum peccatum quam si proprio arbitrio homo faceret idem opus. Tertio considerandum est: quod satisfactio ad duo valet. valet enim ad expiationem culpe preterite: valet etiam ad cautelam culpe future: sicut cum homo ieiunat delet culpam preteritam et per hoc prebetur ei remedium contra futuras concupiscentias carnis. Quarto considerandum est: quod sacerdos potest penitenti satisfactionem iniungere: vel ex proprio arbitrio: vel etiam ex consilio alieno. Est ergo dicendum: quod sicut potest sacerdos iniungere satisfactionem penitenti ex arbitrio alieno: ita etiam ex arbitrio ipsius penitenti: sicut si dicat facias hoc si potes: et si non potes fa-

cias hoc. Et simile dicitur cum sacerdos dicit quicquid boni feceris sit tibi in remissionem peccatorum. videtur autem satis conueniens quod sacerdos non oneret penitentem graui pondere satisfactionis: quod sic prius ignis a multis lignis superpositis defacili extinguitur: ita posset contingere quod prius affectus contritionis in penitente nuper excitatus: propter graue onus satisfactionis extingueretur peccatore totaliter desperante. Unde melius est quod sacerdos penitenti indicet quantum penitentia est sibi pro peccatis iniungenda: et iniungat sibi nihilominus aliquid quod penitens tolerabiliter ferat: ex cuius impletione assuefiat ut maiora impleat: que etiam sacerdos sibi iniungere attentasset: et hec que propter iniunctionem expressam facit: accipit maiorem vim expiationis culpe preterite: ex illa generali iniunctione quam sacerdos dicit: quicquid boni feceris sit tibi in remissionem peccatorum. Non laudabiliter consuevit hoc a multis sacerdotibus dici: licet non habeat maiorem vim ad prebendum remedium contra culpam futuram: et quantum ad hoc talem satisfactio est sacramentalis quantum virtute clauium est culpe commissæ expiatiua. **E**t per hec patet responsio ad obiecta: .xxix. q. **H**ic secundum sic procedit. Videtur quod ei qui omisit dicere dominum officium sit iniungendum quod iterato dicat: quod enim tenetur ad aliquod debitum speciale implendum: non potest liberari nisi idem debitum soluat. Si ergo aliquis tenebatur ad hoc debitum ut scilicet dominum officium diceret: videtur quod non possit absolui nisi hoc debitum soluat. **¶** Contra est quod penitentis sunt arbitrarie: ergo pro facto talem omissionis: quancumque pena sit arbitrii sacerdotis potest imponi. **¶** Dicendum: quod in omni domino officio est hoc conueniens quod pertinet ad laudem dei: et ad suffragium fidelium: sed distinguitur unum officium ab alio secundum diuersitatem locorum et temporum. **R**ationabiliter enim institutum est ut diuisimode de-

us laudet h^m congruentiam temporum
 et locorum. et ideo sicut in officiis diuis
 mis exoluendis obseruanda est con
 gruitas loci / ita etiam congruitas
 temporis. q^d quidem obseruari non pos
 set / si oporteret inuigere omitterenti
 q^d horas diceret q^s omisit. forte em
 in completo diceret Tam lucis or
 to sperare. Et in tpe paschali diceret
 officium domice passionis. q^d esset
 absurdum. Et ideo non videtur esse in
 uigendum ei qui omisit diuinum offi
 cium / q^d horas easdem repetat sⁱ ali
 ud quod ad laudem diuinum pertinet.
 puta q^d dicat septem ps / vel psalte
 rium vel aliq^d huiusmodi / h^m qⁿ
 titatem delicti. ¶ Ad illud vero q^d
 in conuictum obicitur dicens. q^d tpe de
 relictis officiis p^otereute iaz est impo
 tens ad soluendum tempore debito. et
 ideo quia h^o non potest facere / iun
 genda est ei alia penitentia;

Demum quesitum est de creatu
 ra pure corporali. Et circa h^o
 quesita sunt duo. Primo de
 arcu nubium. utrum sit signum diluuii
 non futuri. Secundo utrum possit
 demonstratiue probari q^d mundus
 non sit eternus;

.xxx. .q.

Hoc primum sic proceditur. Videtur
 q^d arcus nubium non sit signum
 diluuii non futuri. illud enim
 quod fit ex necessitate nature non videtur
 esse institutum ad aliquid significan
 dum. sⁱ arcus nubium p^oueit ex ne
 cessitate p^opter oppositionem solis
 ad nubem rotundam. q^d non videtur esse
 signum diluuii non futuri. ¶ Pre
 huiusmodi apparitiones aeris sicut
 iris et halo id est circulus continens solem
 et lunam et alia huiusmodi causantur p^o
 cipue ex vaporibus humidis in aere exi
 stentibus. ex quibus sequitur pluuie q^d di
 luuium faciunt. q^d apparitio iridis ma
 gis est signum diluuii futuri / q^d diluuii
 non futuri. ¶ Pre. si est signum diluuii non
 futuri. aut est signum diluuii nunquam fu

turi. aut est signum diluuii non futuri
 usque ad aliquod tempus. Si autem est signum
 diluuii nunquam futuri / non oportuissimum
 q^d apparuissimum nisi semel. Si autem dilu
 uii non futuri usque ad aliquod tempus /
 oporteret tempus esse determinatum. q^d q^d
 deus nec determinari potest auctoritate scri
 pture nec ratione humana. q^d frustra
 huiusmodi signum datur. ¶ Et est q^d di.
 Gen. ix. Arcum meum ponam in nubibus
 et erit signum federis inter me et terram.
 et postea subditur et non erit ultra aqua dilu
 uii ad delendum uniuersam carnem. ¶ Et di
 cedunt q^d in his que in veteri testamento
 dicuntur / primo quod est obseruanda est veris
 tas literalis. sⁱ q^d veteri testamento est fi
 gura noui / plerumque in veteri testame
 to sic aliquid ponuntur. ut ipse modus lo
 quendi aliquid figurate designat. Di
 cedunt etiam q^d q^d cause rerum multe
 sunt latentes. effectus autem sunt manifesti
 ores. ponuntur q^d effectus in designatione
 cause. Est autem considerandum. q^d pluuiaz
 causa efficiens est quod est sol. materialis
 vero vapor humidus eleuatur ex terra et
 aqua p^o virtute solis. hec autem duo in dis
 positione triplici possunt se habere. Quandoque
 enim calor solis omnino superuincit vapo
 res et exiccat eos. et tunc pluuie se
 quuntur non possunt. Unde in egypto et in tris
 murtu calidis non sunt pluuie in estate
 etiam p^opter p^oportione solis sunt pluuie ra
 riores. in hyeme vero frequentiores.
 quibus vero ecouerso ut sol ad h^o usque va
 let. q^d vapores multiplicat sⁱ tunc non
 potest eos desiccare. et tunc superabun
 dant pluuie. et est ratio diluuii aquarum.
 Quibus vero medio modo habet se ut scilicet vir
 tus solis non solum operatur ad eleuatio
 nem vaporum. sⁱ etiam habet victoriam super
 eos. ut non tantum multiplicentur q^d dilu
 uium possent facere. nec etiam ut va
 pores omnino desiccentur et pluuia non
 sequitur. et ex hac media dispositione
 v^operatone solis ad vapores cau
 sat iris. q^d non apparet vaporibus om
 nino desiccatis. neque eis omnino in aere
 superabundantibus. et ideo iris est signum di

luuij non futuri inq̄ntum p̄cedit a
tali causa que repugnat diluuiō.
Ideo autē scriptura tali modo lo-
quendi vtitur. quia per iridem sig-
nificatur Christus p̄ quē protegimur
a spiritali diluuiō. **U**ad p̄-
mum ergo dicendum. q̄ iris p̄ce-
dit naturaliter ex talibus causis q̄
repugnāt diluuiō. et ideo conuei-
enter iris dicit̄ esse signum diluuij
non futuri. **A**d secūndum dicendū.
q̄ iris potest significare pluuias.
sed nō sup̄ abundātes vsq̄ ad hoc
q̄ faciūt diluuiū. **U**ad terciū dicē-
duz. q̄ iris semel apparens signi-
ficat q̄ tandiu non erit diluuiū q̄s-
diu sol et vapores in eadem dispo-
sitione consistunt. et ideo non ē sup̄-
fluum q̄ frequenter apparet;

.xxxj. .q.

Ad secūduz sic procedit. **V**is-
detur q̄ demonstratiue pro-
bari possit mundū non esse
eternum. si em̄ mundus esset eter-
nus non posset computari nume-
rus annoz ab initio mūdi. hic autē
numer⁹ ascribit̄ paschali cereo. sic
g^o non posset paschalis cereus in
ecclesia b̄ndici. **U**is. ep̄actę cō-
putant̄ s̄m crescētiam annoz lu-
nariū sup̄ annos solozes. sed talis
exrescētia computari non posset si
mundus esset eternus. g^o demōstra-
ri potest q̄ mūdi non est etern⁹
Sed contra est. id qd̄ est fidei. d̄
monstrari non potest. quia fides ē
non apparētū vt dicit̄ ad Hebrē.
.xi. sed mūdi ex quodam prin-
cipio temporis esse creatū est arti-
culus fidei. vñ et p̄phetice a Moy-
se dictū est. **I**n p̄ncipio creauit de-
us celum et terram. vt Gre. dicit̄ i
prima homelia sup̄ Ezech. g^o mū-
di non esse eternum non potest
demōstratiue p̄bari. **U**is. dicēd̄.
q̄ ea q̄ simplici volūtati d̄m̄e subsi-
stūt demonstratiue p̄bari nō pos-
sūt. q̄ vt dicit̄ prim⁹ ad Corin. ij.

que sūt dei nemo nouit nisi spirit⁹
dei. **C**reatio autem mundi non de-
pēdet ex alia causa. nisi ex sola vo-
luntate dei. vnde ea que ad princi-
pium mundi p̄tinēt demōstratiue
p̄bari nō possunt. s̄ sola fide tenē-
tur p̄phetizata et p̄ spiritū s̄ctū re-
uelata. sicut **A**postolus post p̄mis-
sa verba s̄būgit. **N**obis reuelauit
deus p̄ spiritum suū. **E**st autē valde
cauēdū ne ad ea que fidei sūt aliq̄s
demonstrationes p̄sumat adducē
p̄pter duo. **P**rimo quidez quia i s̄
derogat excellentię fidei cuius veri-
tas omēz hūanam rationem exce-
dit s̄m illud **E**ccl̄astici. iij. **P**luima
em̄ sup̄ sensum hoīs ostensa sūt ti-
bi. que autēz demōstratiue p̄bai
possunt rationi hūanę subdūtur.
Secūdo quia cū plerūq̄ tales rati-
ones friuolę sūt et dāt occasionem
irrisiōnis infidelib⁹. duz putant q̄
p̄pter ratōnes huiusmodi n̄s que
sūt fidei assentiām⁹. **E**t hoc exp̄sse
appaz̄ in ratiōib⁹ hic inductis.
que derisibiles sūt et nulli⁹ momē-
ti. **U**od em̄ primo iducit de ce-
reo paschali nō habz̄ robur alic⁹
autoritatis. probare autēz p̄ au-
toritatez nō ē demōstratiue pro-
bare. s̄ fidem vel opimōnez facere.
et tñ multo esset validior autori-
tas sacre scripturę. q̄ paschal̄ ce-
rei ascriptō. p̄sertim cū sine ascri-
ptione annoz munde. cereus pa-
schalis benedici possit. nō enim est
d̄ necessitate paschalis cerei tal̄ a-
scriptio. vnde in multis terris non
est consuetū q̄ aliquid cereo ascri-
batur. **Q**uod em̄ secūdo obijctur
derisibile est. non em̄ exrescentię
annoz lunariū ad solares cō-
putantur ab initio mundi. sed ab
aliq̄ determinata radice. puta ab
aliqua oppositōne solis et lune vel
ab aliqua coniunctōne vsq̄ ab ali-
quo huiusmodi sicuti est in oib⁹
alijs cōputatiōib⁹ astronomicis;

Quodlibetum quartum

Questum est de rebus diuinis et humanis. Circa res diuinas questum est primo de essentialibus. Secundo de personalibus. Circa essentialia questum est primo de scientia dei. Secundo de eius potentia. Circa scientiam dei questum est. vtrum in deo sint plures idee. Et respondetur quod sic. Dicit enim Augustinus in libro .lxxiii. questionum quod deus singula rationibus propriis creatur. et alia ratione hominem et alia ratione equum. sed rationes rerum in mente diuina dicuntur idee ut patet per Augustinum ibidem. ergo sunt plures idee. Preterea hoc sunt aliqua distincta put deus eorum distinctionem cognoscit. cognoscit aut eorum distinctioem in seipso. ergo distinctarum rerum sunt in deo plures et distincte idee.

Sed contra. omne nomen quod in diuinis dicitur aut est essentialiale ut deus. aut personale ut pater. aut notionale ut generans. hoc nomen idea. nec est personale nec notionale quod non conueniret tribus personis. ergo est nomen essentialiale. Sed nullum essentialiale multiplicatur in diuinis. ergo non possumus dicere quod in diuinis sint plures idee. Respondetur quod est duplex pluralitas vna quidem est pluralitas rerum et hoc non sunt plures idee. nominat enim idea formam exemplarem. est enim vna res que omnium est exemplar scilicet diuina essentia quam omnes imitantur in quantum sunt et bona sunt. Alia est pluralitas hoc intelligitur rationem et hoc sunt plures idee. licet enim omnes res in quantum sunt diuinam essentiam imitentur non tamen vno et eodem modo imitantur ipsam. sed diuersimode hoc diuersos gradus. Sic ergo diuina essentia hoc quod imitabilis est hoc modo ab hac creatura est propria ratio et idea huius creature et

huius. et similiter de alijs. Unde hoc sunt plures idee hoc quod intelligitur diuina essentia hoc diuersos respectus quos habet ad ipsas diuersimode imitantes. Diuini aut respectus non solum intelliguntur ab intellectu creato sed etiam ab intellectu increato ipsius dei. scit enim deus et ab eterno sciuit quod diuersae creature diuersimode eius essentiam imitentur. et hoc fuerunt ab eterno in mente diuina plures idee sic rationes proprie rerum intellecte in deo. Hoc enim significat nomen idee ut sit scilicet quedam forma intellecta ab agente ad cuius similitudinem exterius opus producere possit vel intendit. Sicut edificator in mente sua preconcepit formam domus que est quasi idea domus in materia sic de. Ad primum ergo dicendum quod Augustinus intelligit esse aliam et aliam rationem hoc diuersitatem respectuum ut dictum est. Ad secundum dicendum quod cum dicitur hoc res sunt distincte put deus eorum distinctioem cognoscit. hec locutio est duplex. quod enim dicitur hoc quod deus cognoscit potest referri ad cognitionem diuinam vel ex parte cogniti vel ex parte cognoscentis. si ex parte cogniti sic vera est locutio. Est enim sensus quod hoc modo res sunt distincte sicut deus cognoscit eas esse distinctas. Si vero referat ad cognitionem ex parte cognoscentis sic est locutio falsa. Erit enim sensus quod res cognite illi modo distinctionis habeant in intellectu diuino quam habent in seipsis quod falsum est. quia in seipsis res sunt diuersae essentialiter non autem in intellectu diuino. Sic etiam res in seipsis sunt materialiter. in intellectu autem diuino immaterialiter. Et hoc ultimo modo procedebat ratio. Ad tertium dicendum quod ratio illa procedit de pluralitate reali. talis enim pluralitas in no-

minimo essentialibus non inuenitur :
sed solum pluralitas que est secundum
telligentie rationem ;

Unde quesitum est de pertinenti-
bus ad potentiam dei. Et primo.
Vtrum in deo sit virtus.
Secundo de quodam effectu diuine
virtutis. Vtrum scilicet aque sint super
celos. Tercio ad quid virtus diuina
se extendere possit ; .ij. q.

Hoc primum sic procedit. Videtur
quod in deo non sit virtus. quia
ut Philosophus dicit in
primo celi virtus est ultimum potestatis.
sed diuina potentia non habet
ultimum cum sit infinita. ergo in deo non
est virtus. Sed contra omne immediatum
operatum principium est virtus. operatio
enim omnis a virtute aliquo procedit.
Sed in deo est aliquod immediatum
operatum principium. quod deus immediate
aliquo operatur. ergo in deo est virtus. Sed
dicendum quod virtus qualitercumque accipiat
significat potestatis complementum. et ideo
est quod virtus vniuscuiusque rei est quod bonum
facit habere. et opus eius bonum
reddit ut dicitur .ij. ethi. Tunc enim
ostenditur potentia esse completa
quando et agens est perfectum et actio
perfecta. cum ergo potentia dei sit
maxime completa. potissime in deo
virtus inuenitur. unde dicitur Sapientie .xii.
Virtutem ostendis tu que non
crederis esse in virtute summatus
et in patris. magnus dominus et magis
virtus eius. Ad primum ergo
dicendum. quod virtutes quandoque
notificantur non per aliquid quod de
virtute essentialiter predicatur. sed per
illud ad quod virtus ordinatur. Ab
eo enim spei habet sic Augustinus dicit. quod
fides est credere quod non vides. Credere
enim non est ipsa fides sed actus ad quem
ordinatur fides et hoc modo Philosophus
diffinit virtutem cum dicit. quod virtus est
ultimum potestatis. quod scilicet virtus rei attenditur
in ordine ad hoc in quod ultimo potestatis.
Sicut virtus eius qui potest ferre

centum libras / ut ipse ibidem dicit /
non consistit in hoc quod ferat decem
sed in hoc quod ferat illud ultimum in
quod potest scilicet centum. sic ergo
virtus cuiuslibet rei non attenditur
in vno / eorum que potest / sed
respectu totius quod potest. virtus
ergo diuina non potest attendi
in aliquid opus ipsius quod nullius
opus eius est quod adequat eius
virtutem ut deus amplius facere
non posset / sed virtus eius attenditur
in totum in quod potest. Sed
autem est infinitum. quia scilicet
deus infinita facere potest. Unde
et virtus eius est infinita. et hoc est
ultimum ei infinita posse. sicut vir-
tuti finitum est ultimum aliqua de-
terminata posse ;

Hoc secundum sic procedit.
Videtur quod aque habentes
reram speciem aque elementorum
super celos existant. hoc enim
dicitur minor mundus propter similitudinem
quam habet cum mundo maiori. sed
videmus quod in corpore humano
superprapontur cerebrum quod habet
naturam aque cordi quod habet proprietatem
ignis in quantum est fons naturalis
caloris. ergo et in mundo maiori
aqua superponitur aliis elementis.
Et hec ratio videtur esse Augustinus in .xi.
de ciuitate dei capitulo .xxxiii. ubi dicit
de quibusdam quod ponderibus
elementorum mouentur. et ideo non
putant aquam fluidam grauemque
naturam in superioribus mundi
locis potuisse constitui. qui secundum
rationes suas / si ipsi hominem
facere potuissent / non ei pituitam
quod grece phlegma dicitur et tanquam
in elementis corporis nostri aquarum
vicem obtinet in capite ponerent.
Sed contra. partes mundi sunt optime
et ordinatissime dispositae secundum
suam naturam. Sed illud quod habet spe-

2^m

ciem aque naturaliter est pondero-
sum et ita naturaliter subsidet cor-
poribus leuibus scilicet aeri et ig-
ni. non ergo aliquid habens ve-
ram speciem aque super celos exi-
stit. ¶ Responso dicendum quod in
sacra scriptura quod mentiri non po-
test expresse dicitur aquas esse su-
pra celos. Dicitur enim Genesim pri-
mo quod diuisit aquas que sunt sub
firmamento ab aquis que sunt su-
pra firmamentum. Et in psalmo
dicitur aque que super celos sunt
laudent nomen domini. Et ideo si-
cut Augustinus dicit in secundo su-
per Genesim ad litteram quo quo-
modo et qualescunque aque ibi sint
esse ibi eas minime dubitemus.
Maior quippe scripture huius est
auctoritas quam omnis humani in-
genij capacitas. Sed sicut Augu-
stinus primo eiusdem libri dicit tur-
pe est nimis et perniciosum ac ma-
xime cauendum ut christianum de
his rebus scilicet naturalibus quasi
secundum christianas litteras loquente ita
delirare. quilibet infidelis audiat
ut quemadmodum dicitur de toto
celo errare conspiciens risum tene-
re vix possit et non tam molestum
est ut errans homo deridet. sed quod
auctores nostri ab eis qui foris sunt
terra selesse credunt et cum magno eorum
exicio de quorum salute satagimus tam-
quam indocti reprehendunt atque respuunt.
Et ideo sic ipse subiungit multiplices
expositiones ipse posuit in verbis Gene-
sis. ut sic accipiat una expositio quod
alteri expositio non preiudicetur quod
forte melior est. Sic ergo quod dicitur
de aquis super celos existentibus multi-
pliciter potest intelligi. Vno modo ut per
firmamentum vel per celos non intelliga-
mus firmamentum vel celum in quo sunt sy-
dera sed hunc aerem in quo aues vo-
lare dicuntur super quez aerem aque va-
porabiliter eleuatur et exinde plu-
uię generantur. Et de hac exposi-

tionem dicit Augustinus in secundo
super Genesim ad litteras hanc con-
siderationem dignissimam iudico.
quod enim dicitur neque contra fidem
est et prompto documento posito
credi potest. ¶ Si autem per firmamentum
vel celos intelligat firmamentum ubi
sunt sydera posita. sic sciendum est de his
firmamento diuisas opiniones fuisse.
Quidam enim posuerunt firmamentum
illud ex quattuor elementis compositum.
que videtur fuisse positio Empedo-
clis. et secundum hoc nihil prohibet dicere super
hoc celum sydereum esse aquas elementares
tamquam simpliciores et super eas etiam
ignem a quo vocatur celum empyre-
um. Aliorum autem positio est quod celum
vel sit igneę nature sic posuit Plato
vel non sit de natura quattuor elementorum
habens altorem naturam sicut po-
suit Aristoteles. secundum utranque posi-
tionem harum opinionum incon-
ueniens videtur supra firmamen-
tum illud aquam elementarem ma-
terialiter esse dispositam. Nunc enim
sicut Augustinus dicit in secundo
super Genesim quemadmodum de-
us instituerit naturas rerum nos
conuenit querere. nunquid in eis vel
ex eis ad miraculum potentie sue
velit operari. Sed tamen aliqua-
les aquas super huiusmodi firma-
mentum ponere possumus. Vno
modo ut per aquas intelligamus
totam materiam corporalem sicut
accipitur in principio Gene. et secundum
expositionem Augustini. Et ideo
secundum hunc intellectum aquas esse su-
pra celos sydereos nihil est aliud
dicere. quam aliquid de materia cor-
porali super hos celos existere et hoc
etiam a dictis philosophorum mo-
dernorum non discordat qui posue-
runt super octauam spheram in qua
sunt stelle aliam spheram in qua nul-
la est stella. Et hanc expositionem ponit
Augustinus super Gene. contra Maniche-
os. Alio potest dici quod sic celum empy-

reū dicit igneū nō q̄ habeat speci-
em ignis sed p̄pter splendorez ita
etiam aque super celos dicunt. nō
q̄ habeant speciē aque. sed q̄ ha-
bent diaphonitatem ad modum
aque. vt sic supremuz celuz s̄m q̄
empyreū dicit sit totum splendi-
dum. Scdm̄ quod aqueuz dicitur
sit totuz diaphonum. Terciuuz au-
tem celum quod dicitur sydereū sit
ptim lucidū et ptim diaphonum.
Sic igit s̄m quācūq; op̄mionem
potest veritas sacre scripture salua-
ri diuersimode. Vnde nō est coar-
tandus sacre scripture sensus ad
aliquod hoz. Ad primū dicen-
dū q̄ homo assimilatur maiori mū-
do q̄ntuz ad aliqd. scz in q̄ntū con-
stat ex corpali ⁊ spiritali natura
sic et totū vniuersum. nō tñ q̄ntuz
ad omnia assimilatur vniuerso. or-
do em̄ ptū in hoīe nō ē s̄m q̄ exi-
git eoz natura. sed put exigit ra-
tio finis. pomē em̄ cor in medio vt
ex eo diffundant operationes vis-
te defacili p̄ totū corpus. Cerebrū
aut pomē in sup̄mo vt opationes
animales que ibi quodāmodo p̄-
ficiūt nō impediunt per diuersas
corpis transmutatōnes. sic etiam
ordo cogitionis humane non est
s̄m ordmē naturalē cognoscibiliū.
sed quo ad nos. Augus. aut non
inducit hoc asserendo s̄ obuiando
h̄s q̄ scripturā p̄ue interpretat.

DEmde considerādū ē d̄ h̄s ad
que diuina potentia se ex-
tendere potest. Et circa hoc
querūt duo. Primo vtz de⁹ possit
aliquid in nihilum redigere. Se-
cundo si aliquid esset in nihilum re-
ductum vttrum deus possit repare-
re idem numero.

.iii. .q.

Ad primum sic proceditur.
Dicitur q̄ deus possit ali-
qd in nihilū redigere. eq̄-
lis em̄ est distantia non entis ad

ens. et entis ad non ens. sed deus
ex nihilo potest aliquid facere. er-
go deus potest ex aliquo facere ni-
hil. Sed contra. deus nō potest
esse causa defectiua. sed causa que
facit tēdere in nō esse. ē causa defe-
ctiua. ergo deus nō p̄t aliqd redi-
gere in nihilū. H̄s dicendū. q̄ de
potētia dei dupliciter loq̄ possum⁹.
Vno mō absolute considerando eius
potētiā. Alio mō considerādo ipsā in
ordme ad sapientiā vel prescienti-
am suā. loquēdo ergo absolute de
dei potentia. sic deus p̄t vniuersaz
creaturā redigere in nihilū. cuius
ratio ē. q̄ creatura nō soluz pdu-
cit in esse deo agente. sed p̄ actōnē
dei etiaz cōseruat in esse. s̄m illud ad
Hebr̄. j. Portās omnia verbo b̄-
tutis sue. Vnd̄ Augus. dicit q̄rto
sup Gen̄. ad l̄raz. q̄ btus dei si a i-
q̄ ab eis que creata sūt regendis
cessaret. simul et illoruz cessar⁹ spe-
cies. omnisq; natura consideret.
Sicut autem deus propria volun-
tate agit. ⁊ non ex necessitate na-
ture. ad rerum productionem. ita
etiam ad earum conseruationem.
⁊ ideo potest abstrahere suam ope-
rationem vel actionem a rebus cō-
seruandis. qua subtracta omnia
in nihilum reciderent. si vero loqua-
mur de potentia dei in ordine ad
eius sapientiam et prescientiam.
sic non potest fieri. q̄ res in nihilū
redigantur. quia non habet
hoc diuina sapientia. Creauit em̄
deus vt essent omnia. vt dicitur
Sapientie primo. Non vt in ni-
hilum cederent. Primum ergo
concedimus s̄m q̄ procedit de po-
tentia absoluta. Ad secundum
dicendum. q̄ causa defectus ali-
cuius potest esse aliquid duplici-
ter. Vno modo ex propria inten-
tione. sicut cum aliquis subtrahē-
do lumen causat tenebras. et hoc
modo non oportet q̄ sit causa defe-

ctiua illud quod causat defectum :
 sic em̄ deus posset eē causa alicui⁹
 defectus vel excecatōms / vel obdu-
 ratōms / vel annihilatōms / si vel-
 let . Alio° est aliquid causa defect⁹
 p̄ter intentōnē / et sic semp opoz-
 tet q̄ causa defectus sit causa defe-
 ctuua . q̄ ex defectu agētis ottingit /
 q̄ nō iducat p̄fectōz i suo effectu .
 z sic deus nullo mō p̄ eē causa defe-
 ctus v̄l tēdendi i nō eē . .v. .q.

Hsecūdum sic p̄ceditur :
 Videtur q̄ de⁹ id qd̄ i mi-
 hilum redactum est / idem
 in numero reparare nō possit . **D**i-
 cit em̄ **Philosophus** i . ij . de **Ge-
 ne** . q̄ ea quoz substātia corrup-
 pit / non reiterātur eadem nume-
 ro . sed eozū q̄ in nihilū redigunt /
 substātia corrupit . ergo eadem
 numero reparari nō p̄nt . **S**ed
 cōtra est qd̄ aug⁹ . xxij . de ciui . dei .
 dicit . **S**i caro hūana om̄ibus pe-
 r̄isset modis / nec vlla eius materi-
 es in vllis latebris remansisset / tñ
 si vellet eam repararet om̄ipotēs .
Sed si nulla materia remanēte de-
 re corrupta / quod corrumpitur in
 nihilū redigitur . ergo deus id qd̄
 in nihilū est redactū / p̄ idem nu-
 mero reparare . **P**̄ter . differentia ē
 causa numeri vt **Damasceus** di-
 cit . s̄ nihilū nō facit aliquaz diffe-
 rentiā . q̄ non entis neq̄ sūt spēs
 neq̄ differentie s̄m̄ **Philosophus** .
 ergo id qd̄ reparat a deo / p̄ esse
 vnū z idem numero / q̄uis in mihi-
 lū fuerit redactū . **S**̄ dicendū . q̄
 in n̄s que in nihilum redigi p̄nt /
 est quedam differentia attēdenda .
 quedaz em̄ sūt quoz vmitas in sui
 ratione habet duratōis continui-
 tatem / sicut patet in motu et tpe .
 z ideo interruptō talium indirecte
 contrariatur vmitati eozuz s̄m̄ nu-
 mez . ea vero que contradictionez
 implicat / nō continentur sub nu-
 mero deo possibilium . q̄ deficiūt a

ratōne entis . z ideo si huiusmodi
 in nihilū redigant / deus ea non
 potest eadem numero reparare . hoc
 em̄ est facere contradictoria simul
 esse vera . puta si mot⁹ interrupt⁹
 possit esse vn⁹ . **A**lia vero sūt . q̄ruz
 vmitas nō habz in sui ratōe conti-
 nuitatez duratiōis / sicut vmitas
 rez p̄manentium / nisi p̄ccidens
 inquantuz eoz esse / subiectū ē mo-
 tui . sic em̄ huiusmodi mensurātur
 tempore / z eoz esse ē vnū z conti-
 nuū s̄m̄ vmitatem et continuitatez
 t̄pis . z q̄ naturaliter agens non
 p̄ ista producere sine motu / inde
 est q̄ naturale agens / huiusmodi
 nō p̄ reparare eadem numero / si
 in nihilū redacta fuerint / vel si fu-
 erint s̄m̄ substantiam corrupta . s̄
 de⁹ p̄ reparare huiusmodi sine mo-
 tu . quia in eius potestate ē q̄ pro-
 ducat effectus sine causis medijs .
 z ideo p̄ ea eadē numero reparare .
 etiāsi in nihilum lapsa fuerint .

Unde patet responsio ad p̄mū z
 secūdū . **A**d terciū dicendū . q̄ mi-
 hilū nō est differentia alicui⁹ en-
 tis / sed p̄ hoc q̄ aliqd̄ reducat i mi-
 hilū / interrumpit otinuatō essē-
 di . q̄ ptinet ad vmitatē mot⁹ / z eo-
 rū que osequūtur ad motū .

Deinde quesitum est de per-
 sonalibz que ptinent ad
 p̄sonaz filij . **P**rimo q̄ntū
 ad naturam diuinā . **S**ecūdo quā-
 tū ad nat̄az assumptam . **C**irca
 p̄mū q̄sita sūt duo . **P**rimo vtrum
 pater eodē verbo dicat se z creatu-
 raz . **S**cd̄o vtz fili⁹ sua filiatōe di-
 stinguat a sp̄sancto ; .vi. .q.

H p̄mū sic p̄cedit . **V**idēt
 q̄ pater nō eodē verbo di-
 cat se z creat̄az . dicere em̄
 se / soli p̄i ouēit vt aug . dicit . vii .
 de tri . sed dicere creat̄am ouēit toti
 trinitati / ea em̄ q̄ important respe-
 ctū ad creat̄az toti trinitati ouem-
 unt / vt patz p̄ **Dionysiu** . ij . capi /

bent formas oppositas: s^m q^d ge-
 nus diuidit^r oppositis differētijs.
 sicut zephyrus distinguit^r sua for-
 ma ab omib⁹ alijs speciebus et ge-
 nerib⁹ lapidū. Alio modo distin-
 guit^r res naturalis p^r suam formā
 s^m h^{ab}ere et nō habere. et hoc modo
 quod habz aliquā formā natura-
 lem distinguit^r ab omib⁹ nō ha-
 betib⁹ formam illam. sicut zephy-
 rus per suam formam naturalē di-
 stinguit^r nō solū ab alijs generib⁹
 lapidū. sed a speciebus animalium
 et plantarum. Sic ergo dicendū
 ē: q^d filius sua filiatōne distinguit^r
 q^dez a patre s^m oppositōne relati-
 uam filiatōnis ad paternitatem.
 sed a spiritu sancto distinguit^r fili-
 atione p^r hoc q^d spū sanctus non
 habet filiationē quaz fili⁹ habet.
 Et per hoc patet responsio ad ob-
 iecta;

.viii. q.

Dinde quesitum est de filio
 q^dntū ad naturam assum-
 ptā. ¶ Circa hoc quesitum
 est. Vtrum sit vnum numero cor-
 pus christi affixum cruci et iacens
 in sepulchro. ¶ Et videt^r q^d non.
 q^d que differūt specie / differūt nu-
 mero. sed corpus christi suspensū
 in cruce et iacens in sepulchro dif-
 ferūt specie. eo modo quo mortuū
 et viuū differunt specie. ergo nō
 est vnum et idem numero. ¶ Sed
 contra quecūq³ sunt vnum et idēz
 supposito vel hypostasi / sunt vnū
 et idem numero. sed corpus christi
 iacens in sepulchro et appēsū cru-
 ci / est vnum et idem supposito siue
 hypostasi. q^d hypostasis verbi dei
 nunq³ sepata est ab eius corpore.
 ergo corpus christi est vnū et idēz
 numero appensum cruci et iacens i
 sepulchro. ¶ Rūdeo dicendū. q^d
 circa hoc cauendē sunt due dānate
 hereses. quarū vna ē Arrianorū.
 qui cū ponerent christū animā nō

habuisse. sed verbum fuisse in cor-
 pore loco anime / p^r osequēs posu-
 erūt. q^d verbum sepatum ē i mor-
 te a corpore. sicut manifeste patet
 in quodā sermone Arrianorū. cō-
 tra quem Augus. disputat. Alia
 vero heresis Galomicarū. que fuit
 in sexta synodo dānata. qui cū po-
 nerent vnaz naturā cōpositam ex
 diuinitate et humanitate / posue-
 rūt illam naturā simpliciter incor-
 ruptibilē. et ita posuerunt corpus
 christi simpliciter incorruptū. non
 solū putrefactione incorruptum.
 quod fides catholica tenet. s^m id
 ps. non dabis sanctum tuum vi-
 dere corruptionē. sed etiā corrup-
 tione que ptinet ad resurrectionē
 mortis. quod est impium vt patz
 p^r damas. i. iij. libro. Sic ergo ad
 excludendū primā heresim oportz
 nos ponere identitatem s^m suppo-
 situm in corpore Christi appenso
 cruci et posito in sepulchro. Ad ex-
 cludēdū vero secūdā heresim oportz
 nos ponere verā differētiā mor-
 tis et vite. sed q^d p^rma vmitas ma-
 ior ē q^d secunda differentia / dicen-
 dum est. q^d ē idem numero corpus
 christi appensum cruci et iacens in
 sepulchro. ¶ Ad primum ergo
 dicendum. q^d ratio illa non tenet
 in corpore christi propter vmitatez
 hypostasis;

.q. ix.

Dinde quesitum ē de rebo
 hūanis. Et p^rmo de grā.
 secūdo de grē sacramentis.
 tercio de actib⁹ humanis. ¶ Circa
 p^rmū querebat^r. Vtrū de⁹ semp fa-
 ciat nouā grā. ¶ Et videt^r q^d sic.
 Aug⁹. em. viij. sup gen. ad l^raz.
 cōpat ifusionē grē illūmatōi. sic i-
 quit aer p^resēte lumine nō fact⁹ ē
 lucidus. sed fit. quia si factus esset
 non fieret. sed etiam absente lu-
 mine lucidus maneret. sic homo
 deo p^resente sibi illuminat^r. absē-

te autē continue tenebrat: a quo non loꝝ interuallis / sed volun-
tatis auersione discedit. sed sol sē-
per facit nouū lumē in aere. ergo
deus semp facit nouā gratiā in ai-
ma. **¶** Sed contra: nobilioris crea-
ture / nobilius est esse. sed gratia
nobilissima creatura ē qz est perfe-
ctō nature ratiōnalis creatz. ergo
eius esse est nobilius. et ergo non
solū durat in momēto / et ita non
facit semp nouā gratiā. **¶** Sed dis-
cedū qz duplex est actō. quedam
que fit cū motu / et talis actō sēper
est cū innouatione. quia semp in
motu aliquid fit et aliquid delimit
esse. inqñtū accedit ad terminum
et recedit a termino. **¶** Et ppter hoc
Philosophus dicit in viii. phisi-
qz in omni motu est quodāmodo
fieri et corrumpi. **¶** Alia autē actō ē
que ē sine motu p simplicē cōmu-
nicationē forme. inqñtū scz agens
suā similitudinez impmit recipiēti
disposito. et talis actō in pncipio
qdem est cū innouatione. sicut qz de
nouo acqrit forma in subiecto. sicut
continuatō ipsi actōnis sic nullus
habet motū adiunctū. sicut simplices
influxū siue cōmunicatōz. ita etiā
habet nullā innouationē. et hō mō
causat a deo gratia in anima. **¶** Nō
dicendū qz qñdū durat gratia in
anima / deus in aia opat causas eā /
nō tñ ita qz semp faciat nouā gtiā
et qz singulis momentis existens
corrumpat. sicut qz eandē gratiā quā
p̄mo infudit semp opat in anima
seruās ip̄am. qd qdēz difficile ē ad
intelligēdum / nō valētibus abstra-
here cōsideratōnē suā ab actōibus /
que sūt in motu / in qibus semp ali-
quid noui innouat vt dictum est.
¶ Ad primum ergo dicendum qz
lumen semper fit in aere. qz acti-
one solis illuminātis conseruatur
non qz semper fiat aliud et aliud
lumen ;

¶ Deinde quesitū est de sacra-
mentis gtię. Et p̄mo de sa-
cramēto penitētię. **¶** Quid p
absolutionem sacerdotis remitta-
tur culpa. **¶** Secundo de sacramen-
to matrimoniali. **¶** Quid vir possit
accipere crucem si timeat de in-
continentia vxoris non volentis
virum sequi ; .x. .q.

¶ Ad primum sic procedit.
¶ Videtur qz per absolutio-
nē sacerdotis culpa remis-
tatur. **¶** Dicit enim Hugo de san-
cto Victore in libro de sacramen-
tis / qz sententiam Petri sequitur
sententia celi. sed sententia celi ē
de remissione culpe. ergo remissio
culpe sequitur per sententiam Pe-
tri. que est sacerdotis absoluentis.
¶ Preterea sacramenta sunt me-
dicinę contra peccatum. sed p me-
dicinam sanant vulnera vel egri-
tudines. ergo egritudo vel vuln9
peccati sanat p sacramētū penitē-
tię. sicut sacramētū penitētię cōsumat
i hō qz sacerdos dicit ego te absoluo
et cetera / sic sacramētū baptismi
in hoc qz dicit ego baptizo te. er-
go p absolutionem sacerdotis di-
mittit culpa. **¶** Sed contra ē qz
p solam contritionem remittitur
culpa sicut illud psal. Dixi confite-
bor aduersum me iniusticiam meā
dño / et tu remisisti impietatez pec-
cati mei. sed contritio p̄cedit ab-
solutionem sacerdotis. quia sacer-
dos non debet aliquem absoluere
nisi estimet eum contritum. ergo
remissio culpe p̄cedit absolutio-
nem sacerdotis. non ergo per ab-
solutionem sacerdotis remittitur
culpa. **¶** Respondeo dicendum /
qz sacramenta dupliciter operan-
tur. **¶** Uno modo scdm qz exhiben-
tur in actu. **¶** Alio modo secundum
qz habentur in voto / et hoc ideo. qz
sacramenta operantur vt instru-
menta diuinę misericordię iustifi-

antis. dei autem est respicere ho-
minem vel ad hominis cor. sicut il-
lud primi regum. xvj. Homines
vident ea que patent. deus autem
intuetur cor. et ideo que res na-
turales non agant nisi presentia-
liter adhibite. sacramenta tamen
etiam agunt sicut que sunt in voto. sicut
plenus sacramentalem effectum
inducunt quando actu exhibentur.
sicut patet in baptismo. Nam ca-
thecuminus si sit adultus et habeat
baptismum in voto. iam conse-
cutus est effectum baptismi. quan-
tum ad emundationem a pecca-
to. et consecutionem gratie. que
est proprius effectus dei. sed quando
actu baptismum suscipit. consequi-
tur plenus quosdam sacramen-
tales effectus. quia suscipit cha-
racterem et remissionem totius pe-
ccati. Si quis tamen esset. et prius
non haberet baptismum in voto que
actu baptizaretur. sicut precipue
patet in pueris. simul recipit per
baptismum gratiam remittentem
culpam et omnem alium sacramen-
ti effectum. et hoc contingeret in
adulto si simul cum baptizaretur
votum baptismi inciperet habere.
et idem est in sacramento peniten-
tie. quod consummatur in dispen-
satione ministri absoluentis. Cum
enim aliquis actu absoluitur con-
sequitur effectum sacramenti ple-
narie. sed si antequam absoluitur ha-
beat tantum sacramentum in voto.
quando scilicet proponit se subi-
cere clauibus ecclesie. iam virtus
clauium operatur in ipso. et con-
sequitur remissionem culpe. Si quis
tamen in ipsa absolutione incipe-
ret conteri et clauis ecclesie habe-
re in voto. in ipsa absolutione sa-
cerdotis culpa dimitteretur ei per
gratiam que infunditur in hoc sa-
cramento. et aliis sacramentis no-
ue legis. Unde quandoque contin-

git que aliqui non perfecte conuersi
vel contriti virtute clauium gratia-
am contritionis consequuntur dum-
modo non ponant se obicem spiri-
tuali sancto. et idem est in aliis sacra-
mentis noue legis. in quibus gra-
tia confertur. Videtur tamen esse
differentia inter baptismum et pe-
nitentiam. propter hoc que sacra-
mentum penitentie semper exhibe-
tur adultis. in quibus ut pluri-
mum contritio precedit tunc confessio-
nem et absolutionem. Baptismus
autem multotiens confertur pu-
eris in quibus votum baptismi non
precedit. omnino autem simile ap-
paret si etiam baptismus exhibe-
retur adultis. Ad primum
ergo dicendum que verbum Dugo-
mis non est sic intelligendum que sen-
tentia Petri in sacerdote absoluente
precedat tempore. sententiam
celi id est dei remittentis culpam.
sed quia per sententiam petri ap-
parebat sententia dei. Ad secun-
dum dicendum que medicina sacra-
mentalium operatur non solum actu ad hi-
bita sed etiam in proposito existens. et
ideo quandoque sanatio vulnerum
precedit sacramentali absolutione
vel operationem. Ad tertium di-
cendum que nunquam potest esse vera con-
tritio sine voto clauium ecclesie quan-
tuncumque sit dolo. et peccato preter-
rito. et in proposito abstinenti in fu-
turo. et ideo in contritione culpa re-
mittitur. q. xi.

H Ad secundum sic procedit.
Videtur que vir possit acci-
pere crucem ad transfretan-
dum ultra mare. nolente uxore. si
de eius incontinentia timeatur.
Non enim debet homo pretermittere pro-
prium salutem pro salute aliena.
sed homo procurat salutem propriam
per hoc que cruce signatur. consequens
plenam remissionem peccatorum.
ergo non debet hoc pretermittit

re ut prouideat saluti vxoris .
 Sed contra est quod **Augustin⁹**
 dicit . Si abstines sine vxoris vo-
 luntate / tribuis ei fornicatōnis li-
 centiam . et peccat⁹ illius tu⁹ im-
 putabit⁹ abstinenti⁹ . sed accipiē-
 do crucem impeditur a redditione
 debiti . ergo videt⁹ qd peccat⁹ vxor-
 ris si nō contineat viro imputabit⁹ .

Respōsiō dicēdū qd ea que sūt
 necessitatis nō sūt p̄termittenda
 p̄pter ea que sūt p̄prie volūtatis .
 vñ etiā dñs **Matthēi . xv .** reprē-
 hendit phariseos qui dicebant et
 docebant p̄termittere mādātum
 de honoratione parētū . vt aliq̄
 oblationes voluntarie offerrent .

Ex necessitate aut viro immūz vt
 gerat curaz vxoris . qd caput mu-
 lieris est vir . vt dicit p̄mē cor . xi .

Sed qd accipiat crucē ad trāsfre-
 tandū subiacet p̄prie volūtati . vñ
 si vxor sit talis qd seq nō possit p̄p̄
 aliquod legitimū impedimentū .
 et d̄ eius incontinentia timeatur /
 nō est ei consulendum vt accipiat
 crucē et dimittat vxorem . Secus
 aut est si vxor continue volūtarie
 p̄ponat et velit et possit sequi virū
 suū . **A**d primū ergo dicendū
 qd hoc etiā ad salutem viri p̄p̄e p̄-
 tinet vt gerat curaz de salute vxor-
 ris . que viri regimī cōmittit .

Deinde quesitū est de actib⁹
 humanis ⁊ p̄mo d̄ actib⁹
 p̄tinētib⁹ ad p̄elatos .

Secūdo de actib⁹ qui possunt p̄ti-
 nere ad omnes . p̄tinēt aut ad p̄e-
 latos p̄cipere et dispensare et ex-
 cōmunicare rebellātes p̄ceptis .
 et beneficia ecclesiastica conferre .

Quā circa p̄mū querunt⁹ q̄tuor .
Primo de obedientia ad p̄cepta
 p̄elatorū . vtrūz religiosus teneat
 obedire suo p̄elato p̄cipienti ei ī
 v̄tute sancte obedientie vt reuelet
 ei crimē occultum fratris . **S**ecūdo
 circa dispensationē . vtrum **P**ap a

possit dispēsare in digamia . **T**er-
 cio circa excōmunicatiōnem . vtrū
 aliquis teneat vitare illos d̄ quo-
 rum excōmunicatiōne etiam in-
 ter peritos est diuersa sententia .
 quibusdam dicentib⁹ eos esse ex-
 comunicatos . et alijs non esse .
Quarto circa collatiōnez benefici-
 orum . vtrum p̄elatus ecclesie licite
 possit dare beneficiū consanguī-
 neo suo idoneo existētī si equa fa-
 cilitate occurrat ei ali⁹ magis ido-
 neus ; . xij . . q .

Hoc primum sic procedit .
Videtur qd subditus non
 teneatur obedire p̄elato
 p̄cipiēti reuelationem criminis
 occulti . nullus enim tenetur obe-
 dire in hoc quod non subditur ei
 iudicio . sed occulta non subdunt⁹
 iudicio humano sed soli iudicio di-
 uino . ergo circa reuelationem eo-
 rum nullus tenet⁹ obedire p̄ela-
 to suo p̄cipienti . **S**ed contra ē qd
 p̄elatus in capitulo religiosorum
 potest p̄cipere id de quo iudex se-
 cularis vel ecclesiasticus potest ex-
 igere iuramentū . sed talis potest
 exigere iuramentum ab aliquo vt
 reuelet que scit de aliquo occulto
 vt dicit quedā decretalis de purga-
 ergo pari ratione p̄elatus in ca-
 pitulo potest religiosus p̄cipere
 in virtute sancte obedientie . vt si-
 quid sciant dicant ei de aliquo cri-
 mine occulto . **R**espōsiō dicen-
 dum . qd peccatum dupliciter pos-
 test esse occultum . Vno modo sim-
 pliciter ita scilicet qd ad multorum
 noticiam nullo modo peruenit . et
 tale peccatū occultū soli faciēti no-
 cet . et ideo qd tale peccatū occultum
 fratris scit / solū hoc debet attende-
 re vt fratris peccantis salutez pro-
 curet . **V**nde institutus est a domi-
 no ordo correctiōnis fraternalis
 primo quidem vt corripiat ali-
 quis fratres occulte peccantem in-

ter se et ipm solum. postmodū adhibeat duos vel tres testes. Et inde tunc tandē si non corrigiē/ dicat ecclesie. Contra quē ordmē si p̄elatus p̄cipiat vt peccatū fratris occultū dicat ei/ nō est sibi obediendū. et ipse peccat p̄cipiēdo. q̄ oportet deo magis q̄ hominibus obedire. Si autē peccatū fratris nō sit adeo occultum quin p̄ alijs suspirationes in multitudinis noticiam veniūt. vnde multorum scandalum oriat. iam peccatū nō solum nocet illi sed multis. et q̄ bonum multitudinis p̄fert bono vni/ ideo p̄elatus debet discernere veritatem de facto. vt scandalū multitudinis sedet. vel p̄ penā peccātis. vel p̄ eius excusationem. et ideo in tali casu potest p̄cipere scienti crimē fratris q̄ manifestet. et ille cui p̄cipit tenet p̄elato obedire. sic em̄ cū illud omnino sit occultū crimē p̄tinet ad iudiciū p̄elati. et in hoc casu loquit̄ decretalis. nō autē in p̄mo. vnde patz responsio ad obiecta;

.xiii. .q.
Hsecūdū sic procedit. Videt̄ q̄ P̄apa nō possit dispensare in digamie irregularitate. nō em̄ potest ab homine dispensari in ijs que sūt diuinitus instituta. vt Bern. dicit in libro de dispensatione et p̄cepto. Sed doctrina apostoli in qua cōtinet̄ q̄ digam̄ nō pmoueat vt patet. i. ad Timo. iii. et ad Tituz p̄mo diuinit̄ est pmulgata. s̄m illis Apostoli. ii. ad Timo. vltimo. An experimentū queritis eius q̄ in me loquit̄ christus. ergo P̄apa non potest dispensare cū digamis. Sed contra est quod in decretis dicit̄ distinctione p̄ma. Q̄ P̄apa cū quodam digamo dispēsaui. Et dicendū. q̄ P̄apa habet plenitudinem potestatis in ecclesia. ita sc̄ q̄ quecūq̄ sūt istitu-

ta p̄ ecclesiam vel p̄ ecclesie p̄elatos/ sunt dispensabilia a P̄apa. hec em̄ sūt que dicūt̄ iuris humani vel iuris positiui. Circa ea vero que sūt iuris diuini vel iuris naturalis dispensare nō p̄. q̄ ista habēt efficaciaz ex institutione diuina. Jus autē diuinū est quod p̄tinet ad legē nouaz vel veterē. sed hec ē differentia inter lege vtrāq̄. Quia lex vetus determinabat multatā in p̄ceptis cerimonialibus p̄tinentibus ad cultū dei. q̄ in p̄ceptis iudicialibus p̄tinentibus ad iusticiā inter homines cōseruādā. s̄ lex noua que est lex libertatis huiusmodi determinatōnes nō habet. s̄ est cōtenta p̄ceptis moralibus vel legis naturalis et articulis fidei. et sacramentis gratie. Vñ dicitur lex fidei et lex gratie p̄t̄ determinatōne articuloꝝ fidei et efficaciaz sacramētoꝝ. cetera vero que p̄tinet ad determinatōne humanoz iudicioꝝ/ vel ad determinatōnem diuini cultū/ libere pmisit christ̄ q̄ est noue legis lator p̄elatis ecclesie. et p̄cipibus christiani populi determināda. Vñ omēs huiusmodi determinatōnes p̄tinent ad ius hūanū/ in q̄ P̄apa p̄t̄ dispensare. in solis vō ijs que sūt de lege nat̄e et in articulis fidei. et sacramētis noue legis dispensare nō p̄. s̄ em̄ n̄ est̄ posse p̄ veritate s̄ cōt̄ veritatē. manifestū ē autē q̄ digamū n̄ pmouei neq̄ ē de lege nat̄e. neq̄ p̄tinet ad articulos fidei. neq̄ etiā ē de n̄itate sacramenti. Q̄d p̄t̄ ex h̄. q̄ si digam̄ ordiet̄ r̄cipit ord̄is sacramētū. s̄ h̄ p̄t̄ ad quādam determinatōne diuini cultus. Vnde circa hoc P̄apa dispensare potest. licet dispensare non debeat. nisi ex magna et euidenti causa. Sicut etiam dispensare posset circa hoc q̄ aliquis sacerdos non indutus vestibus sacris cōsecraret corp̄ christi

sti. Et eadem ratio est de omnibus alijs huiusmodi que ex institutio-
ne humana processerunt. **A**d
primū ergo dicendum. qd. **A**posto-
lus in doctrina sua dupliciter ali-
qua pponit. quedam sicut pmul-
gans ius diuinum. sicut illud qd
habet **G**alla. v. **S**i circūcidimini
christus nihil vobis pderit. et multa
alia huiusmodi. et in ijs papa
nō potest dispensare. Quedā vero
sicut pprna auctoritate aliqua sta-
tues. nā ipse dicit. i. cor. xi. **C**ete-
ra cū venero disponaz. et infra. xvi.
Mandauit vt collectę que fiunt in
sanctos p vnā sabbati fiāt. quod
non pertinet ad ius dīnū. Et simi-
liter etiā dicit de bigamo nō pmo-
uendo. qd nō est iuris diuini. sed i-
stitutio auctoritatis humane di-
uinitus hominibz concessę.

.q. xiii.

Hoc tertium sic pcedit. **V**id-
et qd nō debeant vitari il-
li excōmunicati circa quo-
rum excōmunicatiōes sapientes cō-
tra opinant. qd p iura **E**piscopū
nō potest auferre beneficiū quod
clerico concessit sine culpa. sed nō
minus debet cōmuniō fidelium cui-
libet fideli. qd beneficiū clerico sibi
ab episcopo collatū. ergo nec cō-
muniō fidelium est alicui sōtrahē-
da sine culpa. sed quādo dubitat
an causa sōsit / promptior debet es-
se animus boni viri ad interpretā-
dum in mitiorem ptem. ergo ex q
dubitat de excōmunicatiōe ali-
quoz / magis debet aliquis p hoc
stare qd non sint excōmunicati. et
ita nō debet eos vitare. **S**ed cō-
tra est qd si aliquis percussus in bel-
lo moriat. si ignoret qui eum per-
cussit / ppter dubiū quilibet qui in
bello interfuit irregularis ē fm iura.
ergo a simili videt qd ex q dubium
ē d aliquibz an sint excōmunicati /
qd ppter maiorem cautelā sint vi-

tādi. **S**i dicēdū. qd dubitatio de
excōmunicatiōe aliquoz aut pce-
dit sententiā iudiciū aut sequit.
Si pcedit / puta qd nondū ē de-
claratū p cōsensū iudicum aliquos
esse excōmunicatos. nō sūt vitādi
quousq certo iudicio terminet. i
hoc em casu verū est. qd in meliores
siue mitiore ptes debem interpretari.
vnde et de utero. xvij. dicit.
Si difficile et ambigū apud te iu-
diciū esse pspexeris. et iudiciū itra
portas tuas videbis verba varia
ri / remes ad sacerdotes et iudices /
querasq ab eis et facies quodcūq
dixerint. s; si ambigū oriat post
concordes iudiciū determinationes /
magis standū est sententię iudiciū
duplici ratione. **P**rimo quidez. qd
iudices solicius discutientes ne-
gociū / pleni possunt veritatez ha-
bere. etiam si sint min piti. qd alij
qui perfunctorie et extraordinarie
cōstituūt. **S**ecundo qd hoc esset in
magnum nocumentū utilitatis cō-
muni status hominū si sententię
iudicis nō staret. sed quilibet pro
suo libitu vellet sententię calūmiaz
facere vel ingerere. qd sic litigia es-
sent interminabilia. et ideo in tali
casu magis est standū sententię
iudiciū. nisi forte sit p appellatiōe
suspēsa. **E**t p hoc patet responsio
ad obiecta. .q. xv.

Hoc quartū sic pcedit. **V**id-
et qd prelatū ecclesię nō
possit ecclesię curaz cōmit-
tere suo cōsanguineo quū idoneo
postposito meliori. p emm sue filie
querit sponsū quez magis scit esse
idoneū. et sponsus sue spōse que-
rit fidelissimū custodez p posse. sed
maior prelatus / ad ecclesiā sibi sō-
iectā cōpat. vel sic pater ad filiā /
vel sic spōsus ad sponsā. ergo debz
ei d pōa idonea puidere qntū me-
li9 pē. **P**rete. **J**o. euāge. marie
fuit idone9. et tñq cōsanguine9 chri

si erat s^m carnē / p^retulit ei Petz
 in regimen ecclesie . ergo etiam si
 p^relatus habeat consanguineum
 eque idoneum non debet ei magis
 p^ruidere i ecclesia q^m alij eque ido-
 neo . multo ergo minus si sit min⁹
 idoneus . **S**ed contra est . q^m s^m
 ordinem rectum charitatis / homo
 pl⁹ d^e diligere sibi magis cōiūctos
 sed ihs quos maxime ex charitate
 diligimus magis debemus p^ruide-
 vnde eoz merituz crescat . cū ergo
 ex bona dispensatione ecclesie cre-
 scat meritum admimistrantis / vi-
 det^r q^m p^relatus magis debeat suis
 q^m extraneis p^ruidere . etiamsi sint
 minus idonei . **I**ss⁹ dicendum . q^m
 aliter est dicendū de consanguineo
 p^relati eque idoneo . et alit^r de mi-
 nus idoneo . Si em̄ sit eque idone-
 us / potest p^relatus suum consan-
 guineum p^rferre . nisi forte ex hoc
 scandalum oriatur . vel alij exinde
 exēplū p^riosū pbabiliter rāpiāt .
 vt si alij p^relati hoc exemplo indu-
 cerent^r ad dandum suis consāgui-
 neis min⁹ idoneis et min⁹ digⁿis
 et ideo q^m nihil de p^rit^r utilitati eccle-
 sie / cum eque idoneo p^ruidet^r . licet
 circa huiusmodi p^ruisionem etiaz
 amor naturali satisfaccere . q^m non
 est contrari⁹ charitati sed magis
 charitate informat^r . et hoc sigⁿifi-
 cat^r gen⁹ . xlvij . vbi Pharao dixit
 ad Joseph de fratrib⁹ suis . si nosti
 meis industriosos / constitue ma-
 gistros ex eis pecoz meoz . **S**i ve-
 ro sit minus idoneus cōsanguine⁹
 p^relati / non debet eum p^rficere ad
 curam ecclesie postposito meliori .
Duplici ratione . Primo quidem
 hoc videtur esse contra fidelitatem
 quam in bono dispensatore domi-
 nus requirit . nō enim faceret fide-
 liter negocium alicuius domini / q^m
 posset rez eius meliorare / si h⁹ p^re-
 termitteret vt suis consanguineis
 satisfacceret . Secundo quia hoc vi-

detur ad personarum acceptiones
 p^rtinere . que consistit in hoc q^m ali-
 quis accipit pro causa conditionē
 personę . que non facit ad negocij
 um . sicut si daret aliquis sententi-
 am pro aliquo quia diues est . et
 nō q^m iusticiam habz . que est con-
 ditio faciēs ad negocium . esse au-
 tem consanguineum non est aliq^m
 conditō pertinens ad curam eccle-
 sie . que non obtinet^r iure sangui-
 nis s⁹ diuino munere . **E**sset autez
 conditio faciēs ad negociū circa
 dispensationem patrimonialium
 bonoruz . vnde si **E**piscopus de pa-
 trimonialib⁹ bonis magis p^ruide-
 at suo consanguineo min⁹ idoneo
 nō ē acceptō personaz . **S**i si ratō-
 ne cōsanguinitatis magis ei pro-
 uideat de p^rimomo christi crucifixi
 non caret vicio acceptionis perso-
 narum . quemadmodum **A**ugus-
 dicit in ecclesiasticis gradibus di-
 spensandis / exponens illud quod
 habetur **Jacobi . ij . Nolite in per-**
sonarum acceptione habere fidem
domini nostri ihesu christi **D**iero-
 etiam dicit . et habet^r . viij . q . j . ca .
Moyse . extrane⁹ ex alia tribu a
Moyse eligi^r vt sigⁿificet p^rincipatū
 in populo non sanguini deferendū
 esse . s⁹ vite . ac nunc cernim⁹ plu-
 rimos hanc rem beneficio facere .
 vt non querant eos in ecclesia co-
 lumnas eligere quos plus cogno-
 scunt ecclesie prodesse et p^resse . s⁹
 quos vel ipsi amant vel quoz ob-
 sequijs sunt delimiti .

Deinde quesitum ē de acti-
 bus qui possunt ad omnes
 homines p^rtinere . Et p^rmo
 de actib⁹ p^rinentib⁹ ad vim intel-
 lectiuam . Secundo de actib⁹ p^rti-
 nentib⁹ ad vim appetitiuā . **C**ir-
 ca p^rimum quesita sūt tria . Primo
 vtz aliquis possit appetere scien-
 tias magicas . Scdo vtz enūcia-
 bile qd̄ semel est veruz sit semp ver⁹

rum. Tercio vtruz magister deter-
minando questōnes theologicas /
magis debeat vti ratione vel au-
doritāte;

.xvi. q.

H primum sic proceditur.
Videtur q̄ homo sine pec-
cato possit appetere scire sci-
entias magicas. nō em̄ peccatum ē
scire vel appetere id / p̄ quod ponit̄
intellectus hominis in optimo. s̄ p̄
quālibet scientiā ponit̄ intellectus
hominis in optimo. q̄a v̄z ē qd̄
dam bonum intellect̄. vt dicit̄. vi.
ethi. Scientia autē ē v̄z. ergo
homo potest licite appetere quālibz
scientiam. et ita sine peccato homo
appeteret scientias magicas. ¶ S̄
contra. phibitō nō est nisi de illicito.
sed scientie magicę sūt phibite.
ergo illicitū est appetere eas scire.
¶ Iſd̄ dicendū q̄ actus humanus
potest dici bonus dupliciter. Vno
modo ex genere. Alio modo ex cir-
cūstantia. Ex quidē genere dicit̄
esse actus bonus / ex eo q̄ act̄ ta-
lis cadit sup̄ debitam materiam.
Debita autē materia appetitus est
bonum. Vnde appetere quodcūqz
bonum est bonum in genere. s̄ om-
nis scientia siue quęcūqz cogitatio
bonum aliquod est. alioquin de-
cui nihil mali iest nō haberet om-
nē scientiā. tam bonoz q̄ maloz.
Vnde appetere quācūqz scientiam
vel noticiā q̄cūqz rerum. siue ma-
larum. siue bonarū est bonū in ge-
nere. Sed tñ s̄m diuersas circum-
stantias additas / p̄ esse bonū vel
malum. et p̄cipue hoc diuersifi-
cat̄ s̄m intentionē finis. nā si ali-
quis appetit scire scientias magi-
cas vt eis v̄tat̄ / est malū. Si autē
appetit eas scire / vt eas cōfutat et
reprobet. sic est bonum et licitum.
Similiter etiā ex conditione p̄so-
narū p̄nt hęc diuersificari. vel etiā
ex modo appetēdi. Si em̄ sic appe-

tat aliquis scire huiusmodi sciēti-
as. vt eaz noticias p̄ferat alijs
vtiliozibz rebz. inordinatus ē ap-
petitus. Et similiter si sit talis p̄so-
na ad quā nō p̄tineat hoc scire / i-
ordinate hoc appetit. ¶ Ad p̄mūz
ergo dicēdū. q̄ om̄is sciētia ponit̄
intellectū i aliq̄ bono siue optimo
q̄ omne v̄z ē quoddā bonū intel-
lect̄. sed nō ois sciētia ponit̄ intel-
lectū in sui optimo. s̄ illa sola que
ē circa p̄mā veritatē. nec etiā v̄z
ē / q̄ magicę artes sint sciētie s̄ po-
tius sunt quedā fabule demonū.

¶ Ad sc̄dm dicendū q̄ huiusmodi
artes sūt phibite q̄ntū ad suū vsū
Si v̄ro phiberet̄ alicui etiā eaz
studiū p̄pter earum piculū vtēdi-
tūc est̄ malū q̄ phibitum;

.q. xvij.

H secūdū sic p̄cedit̄. Vi-
det̄ q̄ nō oportet enūciabi-
le quod semel ē verū sēp fu-
turū eē verū. Si em̄ hoc est̄ verum
in alijs enūciabilibz / pari rōne h̄
esset verū i enūciabilibz de futuro.
s̄ in istis hoc nō ē verū. q̄ vt dicit
philosoph̄ in .ij. p̄heremias
futurus aliquis iadens nō incidz.
ergo nō oportet enūciabile quod
semel ē verū sēp futurū eē verū.
¶ P̄tete. si p̄tes sunt eēdem / et to-
tum est idem. s̄ p̄tes enūciabilis
sunt subiectū p̄dicatum et compo-
sitio. ergo idem est enūciabile ex-
istente eodem subiecto p̄dicato et
cōpositōne. s̄ taliter existēte eodē
enūciabili / at̄ngit / q̄ sit quādoqz
verū quādoqz falsū. sic hoc enūcia-
bile sorte sedere ē verū. sorte sedēte
et falsū eo nō sedēte. q̄ s̄m philo-
sophū i p̄dicamētis. Ex eo q̄ res
est vel nō est oratio est vera vel fal-
sa. ergo enūciabile quod semel ē
verum / p̄tete a nō sēp ē verū.
¶ Sed contra ista enūciabilia sor-
tē currere ⁊ cucurrisse et sortem for-
re cursurū non dr̄nt nisi s̄m diuer-

2^m

sam significatiōe t̄pis. Sed di-
uisa significatiō nō tollit idēitatē
nominis. idēz em̄ nomē dicit̄ esse p̄
omēs casus et in singulari et i plu-
rali numero. ergo etiam p̄dicta
tria enunciabilia sūt vnū enūcia-
bile. sed si vnū eorū semel est verū/
semp̄ oportz q̄ aliquod eorū sit ve-
rum. q̄ si semel est veruz q̄ sortes
currat / p̄us erat veruz q̄ sortes cur-
ret. et postea erit veruz q̄ sortes cu-
rrit. ergo si enūciabile aliqd̄ se-
mel est veruz semp̄ erit verū. **R**e-
sponso dicendū. q̄ hui⁹ dubita-
tionis vis in hoc consistit. vt sciatur
vtrum sit idem enunciabile quod
est de presenti de p̄terito et de fu-
turo. Si em̄ hoc sit verū / cōsequēs
erit q̄ enunciabile semel veruz est
semp̄ veruz. nisi forte hoc aliquam
dubitationem habere possit circa
enunciabile de futuro contingēti.
sed hoc est altioris inquisitionis.
Si vero sint diuersa enunciabilia
de presenti de p̄terito ⁊ futuro / ē
autē idem enunciabile quod est de
presēti q̄litercumq̄ res se habeat /
manifestum est q̄ idem enunciabi-
le q̄nq̄ est veruz ⁊ quādoq̄ est fal-
sum. s̄m q̄ Philosophus dicit in
p̄dica. q̄ eadem oratio ⁊ opinio
q̄nq̄ vera ē q̄nq̄ falsa. **A**d cui⁹
evidentiam sciendū ē q̄ s̄m Philo-
sophūi p̄mo perihermemas tria
quidē p̄ ordinē inueniūt. nā voces
sūt signa conceptuū vel intellectuū.
intellectus aut̄ sūt rez similitudi-
nes. Manifestū est aut̄ q̄ vmitas
vocis significatiue vel diuisitas nō
depēdet ex vmitate ⁊ diuersitate rei
significatē. alias em̄ non essz aliqd̄
nomen equocuz. s̄m hoc em̄ si sint
diuersę rez / tūc sūt diuersa nomi-
na. sed nō idē nomē. oportet ergo
q̄ vmitas vel diuisitas vocis signi-
ficatiue siue cōplexę siue icōplexę
sumat̄ ex vmitate vel diuisitate vo-
cis aut̄ intellectus. quoz vnuz scz

vox ē signū et nō signū. intellectus
aut̄ est signū et signatū. sed terciū
ē signatū tm̄ sicut res. potest ergo
nomē vel enunciabile esse aliud et
aliud. vel p̄pter diuersitatez vocis
tm̄ sicuti ē in synonymis i quibz ē
diuersa vox. s̄ idēz significatū om-
mino. vel etiā cuz diuersitate vocis
p̄t esse diuersitas intellectuū seu
conceptuū. siue p̄pter diuersitatem
rei intellectę. siue p̄pter diuersitatē
modi intelligendi. et hoc contingit
q̄nq̄q̄ ē diuisitas significatiōis
que cōsequit̄ diuersū modū intelli-
gēdi vnā et eādē rez. et p̄cipue
hoc apparet in tpe qd̄ p̄ se cōsequit̄
opationē intellectus humanam cō-
ponētis ⁊ diuidentis vt dicit̄ i. iij.
de aīa. Et ideo dicendū q̄ nō ē idēz
enunciabile sortes sedere ⁊ sortes se-
disse et sortē sessurū esse. sed sortes
sedere est idē enunciabile. q̄ eadez
vox et idēz mod⁹ significādi. ⁊ ideo
patet. q̄ idē enunciabile q̄nq̄ p̄t
esse verum. et q̄nq̄ falsū. **U**nde
p̄ma duo concedim⁹. **A**d terciū
dicendū q̄ diuisitas significatiōis
tollit nominis idēitatez int̄m q̄
obliq̄ s̄m Philosophū nō sūt no-
men s̄ nomina. sūt tm̄ vnū nomē
nō simpliciter s̄ i q̄ntū cōueniūt i vno
ordine declinationis. xviii. q.

Ad terciū sic p̄cedit. Videt̄
q̄ magister determinans
questiōes theologicas de-
bet magis vti autoritatibz q̄ ra-
tōibz. i quibz em̄ scia questiōes op-
time d̄mināt̄ p̄ p̄ma p̄ncipia illi⁹
scie. s̄ p̄ma p̄ncipia scie theologi-
cę sūt articuli fidei. q̄ nobis p̄ au-
toritates inotescunt. ergo maxie
q̄stōes theologice d̄miande sūt p̄
autoritates. **S**z cōtra ē qd̄ d̄r ad
Titū. i. vt sit potēs exhortari in do-
ctrina sana ⁊ cōdicētes reuincere.
s̄ cōtradicētes meli⁹ reuicūt rōmibz
q̄ autoritatibz. ergo magis optz
d̄miare q̄stōes p̄ rōs q̄ autori-

tates. **I**tem dicendum / q̄ quilibz
actus exequendus est s̄m q̄ congruit
ad suum finem. Disputatio autē
ad duplicem finem potest ordina-
ri. Quedam em̄ disputatio ordina-
tur ad remouendum dubitatōez /
an ita sit. ⁊ ī tali disputatōe theo-
logica maxime vtendū est aucto-
ritatibus quas recipiūt illi cū qui-
bus disputandū est. puta si cum
Iudeis disputetur / oportet indu-
cere auctoritates veteris testamē-
ti. si cum Manicheis qui vetus te-
stamentum non recipiunt oportet
vti solū auctoritatibus noui testa-
menti. si autē cū schismaticis q̄ reci-
piunt vetus ⁊ nouū testamentum
nō autē doctrinam nostrorū sācto-
rū / sicut sunt Greci / oportet dispu-
tare ex auctoritatibus veteris et noui
testamenti. et illoꝝ doctorum ⁊
auctoꝝ quos recipiūt. si autē neu-
trum horum / oportet ad eos con-
uincendos ad rationes naturales
confugere. Quedam vero dispu-
tatio ē magistralis ī scholis nō ad
remouendū erroꝝ / s̄ ad instruendū
auditores vt inducant ad intelle-
ctum veritatis quez intendunt. et
tūc oportet ratioibz inmitti inuesti-
gantibus veritatis radicem. et faci-
entibus scire. quomodo sit verū qd̄
dicit. Alioq̄n si nudis auctoꝝ
tibus magister questōez determi-
naret / certificabit quidez auditor
q̄ ita est. sed nihil scientie vel intel-
lectus acquireret. sed vacuus absce-
det. **E**t p̄ hoc patet respōsio ad
obiecta;

Dem̄de quesitum est de re-
bus p̄tinentibus ad vim
appetitiuam. Et primo de
bonis. Secundo de malis. **C**ir-
ca p̄mū querūt duo. Primo vtrū
ad martyriū absq̄ perfecta cha-
ritate possit se aliquis offerre. Se-
cūdo vtrū sustinere martyriū pro
christo sit s̄ p̄cepto; .xix. q.

Primū sic proceditur.
Videtur q̄ aliquis absq̄
charitate perfecta possit se
martyrio offerre. q̄ sup̄ illō psal-
ideo dilexi mādata tua sup̄ aurū et
topasion dicit Glosa / q̄ minima
charitas plus diligit legem dei q̄
milia auri et argenti. ⁊ eadem ra-
tōne q̄ omnia t̄palia. sed illud qd̄
minus diligimus exponimus pro
eo quod magis diligimus. ergo
omnia t̄palia ⁊ etiam p̄p̄iam vi-
tam potest hō exponere pro Chri-
sto qui habet minimā charitatez.
Sed contra. si aliquis absq̄ cha-
ritate perfecta potest se offerre mar-
tyrio / ergo pari rōe poterit mar-
tyriū sustinere absq̄ charitate p̄-
fecta. sed hoc videt esse falsū s̄m il-
lud Joannis. xv. Maiorem cha-
ritatem nemo habet vt animā su-
am ponat p̄ amicis suis. ergo ali-
quis absq̄ charitate perfecta nō p̄-
se ad martyrium offerre. **I**tem di-
cendū / q̄ in operibus virtutum duo
sūt attendenda. sc̄ illud quod fit.
et modus faciendi. Contingit autē
idem factum quod fit s̄m aliquam
virtutem perfectam / fieri etiā non
solum ab habente virtutem par-
uam / sed etiam a nō habente vir-
tutem. sicut aliquis non habens
iusticiam potest facere aliquod iu-
stum opus. sed si attendamus ad
modum faciendi / ille qui non ha-
bet virtutem non potest operari si-
cut ille qui habet / nec ille qui habz
puā sicut ille qui habz magnā. qui
op̄at̄ faciliter p̄mpte ⁊ delectabi-
liter / qd̄ non facit ita ille qui caret
virtute. vel qui parū habz. sic ergo
dicendum est / q̄ hoc opus quod
ē offerre se martyrio vel etiā mar-
tyrium sufferre / p̄ facere nō solū
charitas perfecta sed etiam imper-
fecta. et qd̄ plus ē etiā ille q̄ caret
charitate s̄m illud Apostoli p̄mo.
Corinthio. xiiij. Si tradidero co-

pus meus ita ut ardeam / charitas
tem aut non habuero / nihil sum .
Sed charitas perfecta h^o facit p^om
pte et delectabiliter sicut patet in
beato Laurentio et Vincentio qui
in tormentis hilaritatem ostende
runt . hoc aut non potest facere cha
ritas imperfecta . vel etiam ille qui cha
ritate caret . Et per hoc patz re
sponso ad obiecta ;

.xx. .q.
Hsecundū sic pcedit . **V**idet
det q^o pati martyriū p^otē
christus nō sit i p^ocepto .
minus em videt q^o homo det sua .
q^o q^o p^orium corpus ponat . ut di
cit Grego . i illa omelia . Ego sum
pastor bon^o . sed dimittere omnia
bona sua p^otē christus nō cadit sub
p^ocepto sed etiam sub consilio . ergo
exponere corpus suum martyrio
nō cadit sub p^ocepto . Sed con
tra est quod Augus . dicit . xiii . de
civi . dei tū dictū ē homini morieris
si peccaueris nunc dicit^o martyri
morere ne pecces . Sed id qd nos
oportet facere ne peccem^o cadit s^o
p^ocepto . ergo mors martyriū sub
p^ocepto cadit . **R**ñdeo dicendū .
q^o aliquid cadit sub p^ocepto du
pliciter . Vno mō absolute . Alio
modo s^om animi p^oparationem .
q^o em p^oceptū importat rationes
debiti / illud absolute cadit s^o p^ore
cepto quod est debitū p^oter aliq^o
p^oexistens . sicut p^oceptus de ho
noratione parentū vel de amando
deū . sed quando q^o ōtingit q^o illud
quod facit aliquid esse debitū nō
duz p^ocessit . sed potest occurrere .
Vnde hoc cadit s^o p^ocepto nō ab
solute s^o s^om p^oparationē animi .
ita scz q^o homo habeat animū p^ore
paratus ad faciendū illud qd debitū
reddit^o ex aliqua causa occurrēte .
z hoc modo expom^o Augusti . illa
domini p^ocepta que ponunt^o Ma
th^o . v . Si quis percusserit te i vna

maxillā / p^obe ei et aliam . q^o scz si
op^o eff^o et hoc exigeret salus am
marū / homo debz p^oatus esse ad h^o
faciendū . z p^o hunc modū sustine
re martyriū p^oter christū cadit s^o
p^ocepto . q^o scz homo debz habere
animū paratus ut p^ous p^omitteret
se occidi . q^o q^o christū negaret vel
mortaliter peccaret . z sic etiam re
linquere p^oria bona cadit s^o p^ore
cepto . q^o debz esse p^oatus animus
christiani magis sustinere rapinā
bonoz suoz . q^o christū negare et
mortalit^o peccare . Et p^o hoc patz
responso ad obiecta ;

Onde quesitum est d^o acti
bus malis scilicet de p^om^o
motibz . Et circa hoc que
sita sunt duo . Primo vtrum p^om^o
motus semper sint peccata . Secū
do vtrum in infidelibus sint pecca
ta mortalia ;

.xxi. .q.
Hprimū sic pcedit . **V**idet
q^o primus motus semp sit
peccatū . nā dicit magister
xxi . d^o distinctione secūdi sententiaz
q^o tētato a carne nō potest eē sine
peccato . sed quicūq^o primus mot^o
est tentatio a carne . ergo primus
mot^o nō potest esse absq^o peccato .
Sed contra est qd dicit^o sup illo
ad roma . vi . Nō ergo regnet pec
catum in vestro mortali corpe dicit
glosa . Nō p^ohibet concupiscentiā
que vitari nō p^o . s^o illud qd vitari
nō potest nō ē peccatus . ergo concu
piscētia que est p^omus motus nō ē
peccatum . **R**ñdeo dicendum . q^o
mot^o importat inclinatioē q^o dā
ad terminū . que quidē inclmatio
p^otinz ad appetitū i hūanis actibz
Est aut i hoie triplex appetit^o .
Vn^o qdē naturalis . s^om q^o vis ap
petitiua mouet ad aiāz vegetabile
sic ē vis digestiua expulsiua et res
tētiua . Secūd^o appetit^o ē sēsuāli
tatis . q^o mouet s^om app^orehēsiōz sē

sus. Tercius appetitus est volūta-
 tis. q̄ mouet^r h^m iudiciū rōis. Pec-
 catū autē qd̄ habet rōz culpę de q̄
 loq̄mur / nō p̄ esse nisi in actu vo-
 luntario. q̄ sc̄ est aliq̄liter ī p̄fate
 peccātis. actus autē appetitus na-
 turalis nō subiacet imperio ratōis
 sic nec actus aliaz potentiārū ve-
 getabil^r animę. et ideo ī actu talis
 appetitus nō p̄ cōsistere culpa. si-
 cut q̄ hō esuriat v̄l sitiat absq̄ cul-
 pa est. et idē dicēduz est ī alijs h^m
 modi. Sed actus appetitus sensu-
 tiui subiacet imperio ratōis. qz rō
 p̄ueniēs ipsū / p̄ ei imperare. vel
 etiā eū impedire. et ideo talis mo-
 tus p̄ habere ratōz culpę etsi non
 sequatur iudiciū ratōis. p̄ etiā
 esse peccatū mortale. sicut motus
 exteriorū mēbroz imperati a rōe.
 si autēz p̄ueniat iudiciū ratōis /
 est q̄deꝝ peccatum si tendat ad ali-
 quid illicitum. qz in potestate ho-
 minis fuit ipsū cohibere. est tñ ve-
 male p̄c̄m et leuissimū vt patet p̄
 Augustinū. xij. de. tri. et hoc dici-
 tur p̄mus motus peccati. Motus
 autē superioris appetitus id ē vo-
 luntatis consequens iudiciū rōis
 iam p̄ esse peccatum mortale.
 Primū ergo cōcedimus. Ad se-
 cūdu dicēdu / qz concupiscētia non
 p̄ vitari sic qz nullus cōcupiscētie
 motus surgat. qz dū resistitur vni
 isurgit alijs. possunt tñ vitari sin-
 guli. et ex hoc habet quilibet de ra-
 tōe p̄c̄i / licet nō habeat rōz p̄fecti
 peccati quod ē peccatū mortale ;

xxij. .q.
HD secundum sic procedit
 Videtur qz primi motus
 in infidelibus sint peccata
 mortalia. qz sicut Anselmus di-
 cit in libro de Gratia et Libero ar-
 bitrio / eos qui nō sunt in Christo
 Jesu sequitur damnatio si sentiūt
 cōcupiscētiā. etiā si nō consētiant.
 sed sentire concupiscētiā est ba-

bere p̄mū concupiscētie motum.
 ergo infideles qui nō sūt ī Christo
 Jesu peccant mortaliter h^m p̄mos
 motus / qz dānatio non debet nisi
 peccato mortali. **P**re. quilibz hō
 debet habere originalem iusticiā.
 h^m quā cōcupiscētia reprimat.
 sed cōtra hoc debitū est quilibz cō-
 cupiscētie motus. ergo quilibz cō-
 cupiscētie motus est peccatū mor-
 tale. omne em̄ quod est contra de-
 bitum habz peccati mortalis rati-
 onem. **S**ed contra. quanto est
 gradus altior tanto casus ē gra-
 uior. sed altior ē gradus fidelis q̄
 infidelis. cū ergo p̄mi motus fidelū
 non sūt p̄c̄a mortalia / multo mi-
 nus p̄mi motus infidelū. **I**tem di-
 cendum qz p̄mus motus sicut di-
 ctum est est motus sensualitatis /
 p̄ueniens deliberationem ratio-
 nis. eadem autem est natura sensu-
 alitatis et rationis in fidelibus et ī
 infidelibus. ad naturam autē sen-
 sualitatis et rōis pertinet / qz mo-
 dus sensualitatis qui est absq̄ de-
 liberatione rōis nō p̄ esse peccatū
 mortale. quod consistit in auersi-
 one a deo. ad quem conuerti non
 potest homo nisi p̄ ratōnem. et per
 consequens auersio a deo que con-
 stituit peccatū mortale non p̄ esse
 nisi in ratōne. vt patet per Augu-
 stinum. xij. de tri. Et ideo dicēdu
 ē / qz p̄mi motus infidelū non sunt
 peccata mortalia sed venialia. **A**d
 p̄mū ergo dicēdu / qz dictū Ans-
 depēdet ex dicto Apostoli qui con-
 cludit ad Ro. viij. qz nihil ē dam-
 nationis his q̄ sunt ī Christo Je-
 su q̄ nō h^m carnē ambulāt. **V**ide-
 tur ergo qz his qui nō sunt ī Chri-
 sto Jesu sit aliqd̄ dānationis / etiā
 si non h^m carnē ambulent / motibz
 carnis consētiētes. Alioq̄n nihil
 plus haberēt hi q̄ sūt ī Christo Je-
 su q̄ alijs. **E**st ergo aliqd̄ dānatōis
 his q̄ nō sūt ī Christo Jesu si sen-

tiunt motus carnis quibus non consentiunt. Quod quidem qualiter sit intelligendum ex processu Apostoli apparet. Premiserat enim reparationem gratie inchoata esse in his qui sunt in christo iesu quantum ad mentes licet non quantum ad carnes. Premiserat enim **A**postolus. **E**go ipse quidem mente seruo legi dei nostri. carne autem legi peccati scilicet propter legem fomitis que adhuc manet in corporis christi membris. ne igitur hi qui sunt in christo iesu viderentur adhuc pristine damnationis subiacere propter fomitis motus. concludit **A**postolus quod nihil est damnationis his qui sunt in christo iesu si non secundum carnem ambulant. quod damnatio originalis peccati soluta est per gratiam christi. quibus actu remaneat fomes peccati. damnationem vero actualis peccati non incurrunt. quod non ambulant secundum carnem. in infidelibus vero manet peccatum originale. non solum actu sed etiam reatu. et ideo est eis aliquid damnationis ex parte originalis peccati. non autem ex parte actualis. si concupiscentiis non consentiant. **E**x hoc ergo non sequitur quod in infidelibus primus motus inducat peccati mortalis damnationem. sed sequitur quod habeat annexam damnationem originalis peccati. **A**d secundum dicendum quod debitum originalis iusticie pertinet ad ipsam personam infidelis ratione humane nature quam a primo parente traxit. cui collata est originalis iusticia. et ideo id quod pertinet ad defectum originalis iusticie pertinet ad peccatum nature scilicet ad peccatum originale. non autem ad peccatum actuale quale est peccatum mortale.

.xxiii. .q.
Questio est utrum pueri non exercitati in preceptis

ptis sint recipiendi vel obligandi voto vel iuramento vel beneficiis alliciendi ad ingressum religionis.

¶ Et videtur quod non. perfectio enim consiliorum ad quam ordinantur religiones a christo exordium superius. sed christus primo perfectionis consilium dedit adolescenti qui precepta seruauerat **M**athei. xix. ergo soli illi qui sunt exercitati in preceptis sunt ad religionem obligandi vel recipiendi.

¶ Preterea. **G**regorius dicit super **E**zech. nemo repente fit summus. sed in bona conversatione a minimis quis inchoat ut ad magna perueniat. sed magis sunt consilia que pertinent ad perfectionem vite. minora autem sunt precepta que pertinent ad omnes iusticiam. ergo prius pueri debent exercitari in preceptis quam ad consilia inducantur.

¶ Preterea. **E**xo. xxj. dicitur si quis aperuerit cisternam cecideritque bos vel asinus in eam dominus cisterne reddet precium iumentorum. sed ille qui aliquem puerum nondum in preceptis exercitatum ad religionem inducit quodammodo aperit ei cisternam. quia plures tales religionem ingredienti egrediantur et in desperationem incidunt quasi in quandam spiritualem cisternam. ergo videtur quod ille qui inducit eum hoc ei in peccatum imputetur. **¶** Preterea illud quod est expediens communi utilitati non est tollendum. sed expedit communi utilitati quod homines propria libertate utantur ad bonum faciendum. ergo non est aliquibus auferenda talis libertas per obligationem voti vel iuramenti. **¶** Preterea beatus **B**enedictus monachorum instituto. almius in sua regula statuit quod venientibus ad religionem non sit facilis prebendus ingressus sed probandum an spiritus a deo sit. ergo multo minus sunt aliqui mulieribus vel beneficiis allici-

endi. **P**reterea Gregorius dicit et habetur in decretis distinctione .xlviij. sic. Scimus q̄ edificati parietes nō prius tignorum pondus accipiunt nisi a nouitatis sup̄ humore siccent: ne si ante pondera q̄ solidentur accipiant cūctam simul ad terram fabricam deponant: sed pueri qui nōdum exercitati sunt in p̄ceptis / sūt sicut parietes nō desiccati: ergo nō sūt imponenda eis ligna id est gūia religionis iustitata. **P**reterea status religionis est status penitentię: s̄ pueri excipiuntur ab omni penitentię cōsertiōe. vt habet de penitentiā distinctione quarta: ergo nō sūt ad religionē inducendi. **P**reterea sicut dicitur .xx. q. iij. quod quis nō eligit nec optat profecto nō diligit: quod aut nō diligit facile cōtemnit: sed pueri anteq̄ sunt exercitati non habent firmam electionem: ergo nec firmā dilectionē. facile igit religionē contēnunt si in tali etate ad religionē inducūt. **P**reterea puer .xiiij. substantia festinata minuet: sed videt esse nimia festinatō q̄ aliquis ad cōsilia aduolēt nōdū in p̄ceptis exercitatus: ergo videt q̄ horū substantia spiritualis minuat: nō ergo sunt defacili ad religionē inducendi. **P**reterea nō minor cura adhibenda est ad ingressum religionis q̄ i susceptione ordinis: sed in ordinationibz prohibentur ad maiores accedere qui minores nō acceperūt: ergo etiā nō debz aliquis ad obseruatiam consilioꝝ in religionē trāsire nisi pri⁹ p̄ceptis obseruatis. **P**reterea duo sūt homi necessaria: scilicet . intelligere verum ⁊ operari bonum: sed in intelligendo verum stultus reputaretur qui prius ad difficiliora se transferret q̄ leuiora intelligeret: ergo stultum ē in operatione boni q̄ aliquis prius trās-

seat ad consilia q̄ in p̄ceptis exercitet. **P**reterea cuiuslibz in religionē existenti cōtingit curam agere alioꝝ vel saltem suiip̄uis: sed in his qui eligūtur ad aliquā curam ecclesiasticam oportet eligere meliores: ergo oportet eos qui ad religionē assumuntur eligere meliores: hi aut qui sunt exercitati in p̄ceptis sūt tales: ergo sunt ad religionē inducendi. **P**reterea id quod est in se bonū si ex eo sumat peccati occasio est abñciendū sicut serpens eneus quem Moyses fecit ex mandato domini ad sanādū filios israel vt habetur. **Lu. xxj.** Et hūc **Ezechias** combussit: quia ex eo sumebat idolatrię occasio. Similiter etiā quāuis bñdictō sit s̄m se bona tamē rephendit: si minor p̄sente maiore benedicit: ergo cū aliqui in exercitati i p̄ceptis sumāt occasionez peccati ex ingressu religionis ab ea recedentes / quāuis religio sit s̄m se bona tamē videtur q̄ in exercitatos ad religionē inducere sit vitanduz. **P**reterea Gregorius dicit et habet in decretis di. .xlviij. sic. Casū appetit q̄ ad summi loci fastigia postpositis gradibus p̄ abrupta querit ascensū: p̄cedere autē ad consilia nō obseruatis p̄ceptis et huiusmodi: ergo zc. **P**reterea **Damas.** dicit in secūdo libro q̄ nō ē vtile ierptuz exhibētez et improbatum incorruptione frui vt nō in supbiam inadat et iudiciū diaboli: pari ratione nō est vtile improbatos et imperitos seu ineptos in p̄ceptis ad statum contemplationis assumi ad quam religio ordmat. **P**reterea Gregorius dicit in .vi. moralium post **Lie** amplexus **Jacob** ad **Rachelē** puem: q̄ p̄fectus q̄squis ad actiue vite fecūditatem iungit et post contemplatiue ad requiem copulat: s̄ actiua vita consistit in ob-

em

seruantia p̄ceptoz. status autez religionis p̄tinet ad vitā contem-
platiuā. ergo nō sūt aliq̄ ad r̄ligi-
onē iducēdi anteq̄ sint in p̄ceptis
exercitati. ¶ **P̄re.** nulla p̄missio ē
faciēda cui⁹ solutio nō ē licita. sol-
uere aut̄ aliq̄d alicui p̄ ingressu re-
ligionis nō ē licituz vt dicit. i. q. n̄.
Quā pio. Nūq̄ legim⁹ domin⁹ di-
scipulos vel eoz ministerio ouer-
sos quēpiā ad dei cultum aliq̄ mu-
neris interuentu puocasse. ergo
nō sūt aliq̄ p̄missiomb⁹ ad religi-
onez alliaciendi. ¶ **P̄re.** nullus qui
nō est exercitatus in armis s̄m le-
ges est admittendus ad militiaz
corpale. s̄ religio est stat⁹ militie
spūalis. ergo nō sūt aliq̄ recipiēdi
ad religionē nisi p̄us exercitati in
p̄ceptis q̄si i q̄busdaz spūalib⁹ ar-
mis. ¶ **P̄re.** q̄ non p̄ se obligare
ad minus / non p̄ se obligare ad
maius / nisi sit necessariū. sed puer
a. xiii. a. nū nō p̄ se obligare ad
m̄rimomū qd̄ min⁹ ē. g. m̄to mi-
n⁹ ad religiōz. ¶ **P̄re.** i. Marco le-
git⁹ q̄ domin⁹ demomiacū curatū
nō p̄misit secū it̄rare nauim. que
significat crucē et religionē. p̄ de-
momiacū aut̄ curatū significat ho-
mines a p̄ctis ouersi. ergo nō sūt
ad religionē accipiendi peccatores
statim cōuersi anteq̄ in p̄ceptis
exercitē. ¶ **P̄re.** bonoz opm fru-
ctus habere debem⁹ q̄n de egypto
exim⁹. vt dicit quedā glosa **Exo.**
xii. sed exire de egypto est exire de
mūdo religionēz intrando. ergo illi
q̄ volunt religionē intrare / debent
p̄us fructū bonoz opm habere per
obseruatiā mādatoz. ¶ **P̄re.** Au-
gus. dicit in libro de sermone dñi i
mōte. q̄ oīs p̄sumptio est coercē-
da. s̄ maḡ p̄sūptio videt̄ esse / q̄
velit aliq̄s ascendere ad apicēz cōsi-
lioꝝ. nōdū obseruatis p̄ceptis.
g. tales nō sūt coercēdi et alliaciē-
di ad religionis ingressuz. ¶ **P̄re.**

Augus. dicit in eodē libro. q̄ ma-
iora maioribus minora minori-
bus sunt exhibenda. sed consilia
sunt maiora. ergo non sūt pueris
inexercitatis adhibenda. ⁊ ita pu-
eri nondum exercitati i p̄ceptis
non sunt ad religionem alliaciendi
¶ **Sz** cōtra ē qd̄ dicit. xx. q. n̄. Si
in q̄lib⁹. et infra. **Parētib⁹** sane fi-
lios suos religioni f̄dere nō āpli⁹
q̄ vsq̄ ad decimumq̄rtū etatis suę
ānū licētia esse poterit. postea vero
aut cum volūtate p̄ntū eoz / aut si
suę deuotōnis sit solitariū votū / eit
fili⁹ licitū religionis assumere cul-
tū. s̄ p̄ decimūquartū ānū nō sta-
tim sūt hoies i p̄ceptis exercitati.
g. p̄nt religionē ingredi p̄uei aq̄
sunt i p̄ceptis exercitati. ¶ **P̄re.**
mai⁹ ē q̄ aliq̄s assumat ad r̄gimē
sui et alioꝝ / q̄ q̄ recipiat i r̄ligio-
nez. in qua sub regimine alterius
viuit. sed **Salomon** adhuc puer
existēs / assumptus ē ad regimē sui
et alioꝝ. vñ dicit. i. paralypome-
nō. **xxix.** **Locutus ē Dauid** rex ad
omēz ecclā **Salomonē** filiū meū e-
legit de⁹ adhuc p̄ueꝝ ⁊ adhuc te-
nellū. g. m̄to magis p̄nt p̄uei nō
dū exercitati i p̄ceptis ad religi-
onē recipi vel induci. ¶ **P̄re.** illud
votū nō ē illicitū ex q̄ nō reddūē ali-
q̄ rei / si soluāt. s̄ sic **Ambrosi⁹** dicit
illi q̄ in puellarib⁹ āms cōtinētiāz
vouerint nō cōstituūt rei si votū sol-
uūt. g. q̄ aliq̄ voto astringāt̄ ad
r̄ligiōz i puerilib⁹ āms n̄ ē illicitū.
¶ **P̄re.** nihil ē illicitū p̄ qd̄ aliq̄s
a bono nō retrahit̄. s̄ q̄ puocat̄ ad
meliora non retrahitur a bono. er-
go cum status religionis sit meli-
or in quo obseruantur consilia /
qm̄ status vite secularis in quo
obseruant̄ simpliciter p̄cepta /
videtur q̄ non sit illicitum p̄ueos
inducere ad religionem voto vel
iuramento aut benefici⁹ anteq̄
sint in p̄ceptis exercitati. ¶ **P̄re.**

terea .xx. q. j. dicit. **I**firma tūc erit
p̄fessio virginitatis ex q̄ adulta e-
tas iam esse ceperit. et que solet
apta nuptijs deputari ac p̄fecta.
sed non statim in hac etate viri et
mulieres sūt i p̄ceptis exercitati.
ergo antequam aliñ in p̄ceptis
exercitentur / licite possunt ad re-
ligionem astringi voto vel iuramē-
to. **P**̄ter. si talis obligatō ess̄ illi-
cita / q̄ pueri nō exercitati i p̄ceptis
voto vel iuramēto ad religionē ob-
ligāt. aut h̄ ess̄. q̄ ē h̄m se mala.
aut q̄ ē p̄hibita. h̄ nō ē h̄m se ma-
la. q̄ executio siue impletio p̄mis-
sions sic ess̄ peior. et perseverātia
pessima. cui⁹ cōtrīū videm⁹. q̄ ad
implentes ea q̄ p̄miserāt i pueri-
lib⁹ āmis. et in his p̄missis pseue-
rātes maxie cōmēdāt. **S**ic etia⁹
nō ē illicita talis obligatio q̄ p̄hi-
bita. nō em̄ p̄hibet in lege veteri.
dicit em̄ nuī. xxx. mulier si quippiā
voverit et se astringerit iuramēto /
q̄ ē i domo patris sui et i etate ad-
huc puellari / si cognouerit p̄ vo-
tū qd̄ pollicita ē. et iuramētū q̄ ob-
ligavit aiā suam. et tacuerit / voti
rea ē q̄cqd̄ pollicita ē et iuramētū
ope cōplebit. sin aut̄ cū audierit /
cōdixerit. et vota et iuramēta eius
irrita erūt. nec obnoxia tenebitur
sponsiom. eo q̄ cōdixerit p̄. **S**i-
militer etia⁹ nō ē p̄hibitū iure cano-
nico. q̄ i decreto **L**eoms pape hec
eadē autoritas inducit. sicut etia⁹ nō
ē p̄hibitū lege euāgelij q̄ maxie i-
ducit hoīes a recedendo a mūdo et
ad exequēdū p̄fectionis opa. g° li-
citū ē obligare voto vel iuramento
pueros nōdum exercitados in p̄-
ceptis / ad religionē. **R**̄sio di-
cēdū. q̄ h̄ qd̄ p̄ questōe hic indu-
cit dubitationē non habet. nisi q̄
quidā cōtentioni studentes verita-
tez obnubilare conāt. vñ hic locū
hñt verba que **A**ugus. dicit i sc̄o
de ciui. dei. **Q**uonia⁹ ille ē maior et

sterior incipiētū morbo animarū /
q̄ instabiles mot⁹ suos / etiā post
rationez plene redditā siue imbia
cēitate qua nec apta cernuntur.
siue obstinatissima pernicia qua et
ea que cernūt nō ferūt. eamq̄ sc̄z
cēitatem tanq̄ veritatē defendūt.
Sic necessitas copiosius dicendi
plurimūq̄ res claras velut eas nō
spectantib⁹ mtuendas. h̄ quodā-
modo tangendas palpantib⁹ of-
feram⁹. et tñ quis disceptādi firm⁹
erit / si r̄ndēdū r̄ndētib⁹ semp̄ exi-
stimem⁹. nā q̄ vel nō p̄nt itellige-
re qd̄ dicit. vel tā duri sūt aduersi-
tate mētis. vt etia⁹ si mtellerint
nō obediāt. r̄ndent et loquūt m̄q̄-
tatē. atq̄ infatigabilit̄ v̄ami sunt.
quorū dicta cōtraria si totiens veli-
m⁹ refellere quotiēs ob̄iuxa frōte
statuerint nō cogitare quid dicūt.
dū quocūq̄ mō n̄ris disputatōib⁹
cōtradicat. qm̄ sit m̄fimtū et erum-
nosū et infructuosū vides. **E**rit g°
hic modus seruandus vt veritas
manifeste et quasi palpabilit̄ ostē-
dat. et si qua in cōtrariū dicta fue-
rint / que aliqd̄ pōdus nō habeāt /
cōdēnant. ne semp̄ oporteat easdē
mutilit̄ replicare. h̄ si q̄s cōtrarium
dicere voluerit / scribat qd̄ dicit. vt
aliñ itelligentes diiudicare possint
an doceat veritatē. **P**rimo ergo
circa p̄positā questionē vt singula
discutiam⁹ cōsiderādū ē. q̄ pueros
etiā ifra ānos pubertatis in religi-
onē recipi nō ē h̄m se malū immo ē
expediēs et fructuosus. q̄ illud qd̄
a puericia asuescī⁹ sepe p̄fecti⁹ et
firmi⁹ tenem⁹ h̄m illd̄ p̄. xxij. a-
dolescēs iuxta viā suā ḡdiē. et cū se-
nuerit n̄ r̄cedz ab ea. et iō **A**p̄st̄ isti-
tuerē vt pueri etiā ifantes ad chri-
stianā religionē recipent. vt in ea
nutriti firmi⁹ et perfectius ei inhe-
rerēt. et h̄ ē qd̄ **D**io. dicit i vltio ca-
ce. hie. **S**z̄ legē sc̄az ifirmate i-
fantes ad bitū sc̄m. habebūt cōsue

tudinē ab omni remoto errore. et
 immūde vite exptes. hoc diuinis
 nostris ducib; id est Apostolis ad
 mentes venit. et visū est suscipe in-
 fantes. multo ergo magis excedit
 vita christiana infidelium vitaz / qm
 vita religiosoz vitā seculariū. pre-
 fertim cū i p̄mittua ecclēsia omnū
 christianoz erat p̄fectissim⁹ stat⁹
 religionis. s̄m illud **Actuum. iiii.**
Multitudinis credentium erat cor-
vnū et anima vna. nec quisq; eoz
 que possidebat aliqd suū esse dice-
 bat. s; erāt illis oīa cōmunia. ad c⁹
 vite exēplar oēs religiōes sūt isti-
 tute. et ideo religionū institutores
 ex eadē causa qua ⁊ **Apostoli** moti
 sūt ad recipiendū infantes in reli-
 gionē. vt patz de beato **Benedicto**
 q vt i sc̄do dialogoz legit⁹ recepit
 ad nutriēdū in religionē **Mauruz**
 duodēnem. et **Placidū** septēnē.
Est tñ quedam differentia circa h̄
 attēdenda. naz pueri ante annos
 pubertatis ex naturali iure sūt s̄
 cura parentū. p̄pter hoc q̄ patiūē
 discretōis defectū. s̄m quā possent
 bñ regere seip̄os. ⁊ ideo i hac etas-
 te p̄nt qdē religioni tradi / si a p̄n-
 tib; offerunt. et erit rata traditio
 p̄cipue si cū ad ānos pubertatis
 aduenerint ratā habuerint pat-
 nā oblationē. **Dñ Grego.** dicit. ⁊
 habet. xx. q. 1. **Addidistis.** Si pat-
 vel mat' filiū filiā ue int' septa mo-
 nasterij in infantie annis s̄b regu-
 lari tradiderit disciplina / vtz lice-
 at eis postq; pubertatis impleue-
 rint ānos egredi et m̄rimo mo co-
 pulari. h̄ oīno deuitam⁹. qz nefas
 ē vt oblati a p̄ntib; deo filijs / vo-
 luptatis frenā relaxēt. si aē i hac
 etate p̄pria sp̄ote se r̄ligiom tradid-
 derint. p̄ h̄ p̄ assensū vel dissimula-
 tionē p̄ntū ratū esse. **Dñ dicit.** xx.
 q. 11. **Si i** qualib; minori etate. vel
 religionis tonsuraz / vel religionis
 vestez debita; in vtroq; sexu filijs /

aut vnus aut ābo p̄ntes dederint
 cōsensuz / aut forte vel nolentib; vel
 nesciētib; scz p̄ntib; a se susceptā /
 nō mox visā i filijs abdicauerint /
 s; vel corā se vel **Ep̄o** / palāq; in cō-
 uentu eosdē filios talia habere p-
 miserint / ad seculares r̄uerti habi-
 tū filijs ip̄is quādoq; p̄mit⁹ nō li-
 cebit. **Si** vero pueri annos puber-
 tatis trāscenderint / p̄nt etiā iūitis
 p̄ntib; ad religiōz se trāsserre. nec
 sūt repellēdi. imo magis aduocā-
 di. vt em̄ **Gre.** dicit i quadā home-
 lia. **Ad** vitaz bonā alius in pueri-
 cia / ali⁹ in adolescentia / ali⁹ in iu-
 uentute / ali⁹ in senectute / alius i
 decrepita etate p̄ducit. ⁊ sic cū in
 nulla etate sint repellēdi / minus
 tñ sūt repellēdi in puericia. **Dicit**
 em̄ **Chriso.** sup **Mattheū.** q̄s me-
 res appropinqre christo si repellēt
 ab eo simplex infantia. nā si s̄cti
 futuri sūt qd̄ vetatis filios ad p̄rez
 venire. si aē peccatores futuri sūt /
 vt qd̄ s̄ctētā cōdemnatōis p̄fertis
 anteq; culpā videatis. Quā q̄dem
 sententiā damnatōis p̄ferūt ali-
 qui cū dicūt / nō sūt recipiēdi pu-
 eri ad religionē. qz exhibūt et peio-
 res efficiūt. s; qd̄ addūt quidā. qz
 oportet pueros p̄us exercitari in
 p̄ceptis et postea transire ad cō-
 silia obseruanda in religionē / ex fal-
 so intellectu p̄cedit. arbitranē em̄
 qz p̄cepta parant vias ad cōsilia.
 nō est aut sic. immo potius consi-
 lia pant viam ad p̄cepta seruā-
 da. qz per consilia remouet⁹ homo
 a reb; seculi circa quas occupat⁹.
Difficile ē g⁹ qz innocentia seruet.
Dñ Hilari⁹ dicit sup **Mattheum.**
Graue on⁹ innocentia sensit icre-
 mētis opū occupata. rez em̄ solū
 famulatus dei / nō sine vicij seculi
 cōsequit. **Et** ideo dñs dicit **Matthei**
xix. qz difficile q̄ pecunias h̄nt / in-
 trant in regnum celoꝝ quia diffi-
 cile ē qz hō p̄cepta dei seruet. q̄b; i-

trat^r in regnuz celoz nisi sequens
cōsilia diuitias relinquat. Et ideo
pueri ad hoc q^d innocentia serua
re possint / in obseruātia mādato
rū sunt p^repandi. et quodāmodo
p^remuniendi in exercitio cōsilioz.
nec sūt repellēdi q^uis ieruditi vi
deant^r i p^rceptis. dicit em̄ **Orige**
nes sup **Mat.** quidā puerilem ser
monem habētes offerūt saluatori
pueros infantes. qui aut videntur
p^rfectiores / priusq^{ue} discant ratōez
iusticie / reprehendunt eos q^u pue
ros et infantes adhuc min⁹ erudi
tos offerūt **Christo**. dñs aut ho
tat^r discipulos suos cōdescēdere vti
litatib⁹ pueroz. h^{ec} ergo debem⁹ at
tendere ne estimacione sapientie
excellētoris / cōtemnamus quasi
magm p^rillos ecclesie. phibētes
pueros venire ad iesum. **¶** Sed q^u
vlt^rius querit^r / an ante religiois
ingressuz sint voto vel iuramēto ad
religionē obligādi / manifeste p^rter
q^u sic. sic em̄ in malo q^uto volūtas
est magis obstinata ad malū tan
to peior ē / sic i obstinatis q^u ex ma
licia peccant / ita etiā in bonis tan
to voluntas melior est / q^uto ē ma
gis firmata et astricta ad bonū. cū
g^o bonū sit q^u pueri ad religionem
veniat / multo meli⁹ ē q^u eoz volū
tas ad h^{ec} sit firmata q^uo sit voto vel
iuramēto. **¶** Nō et **Dauid** dicebat.
Turavi et statui custodire iudicia
iusticie tue. et **Augus.** dicit in ep^{ist}a
ad **Paulinū** et **Armarū**. **Isel**ix ne
cessitas que ad meliora compellit.
¶ Vltimo aut cōsiderandū restat.
an sint beneficiis alliciēdi. **¶** Si quis
de⁹ cōuentione vel pacto p^reciū ali
cui de⁹ vel quodcūq^{ue} terrenū bñfici
um vt religionē intret h^{ec} ē illicituz
si aut aliquis aliqua beneficia tem
palia ei cōferat vt auferat impedi
mēta q^uo impedi^t a religiois in
gressu. vel etiā vt eū nutriat vel do
ceri faciat. ad hoc q^u sit religiois

aptus. h^{ec} nō est illicitū sed ē lauda
bile. **¶** Similiter etsi beneficiis t^{em}p^{or}alib⁹
aliq^us aliquē alliciat / vt euz fauo
rabilē sibi reddat nō intendēs glo
riā p^rriā sed gloriā dei et p^rximū sa
lutē / laudabile est. sic et **Ap^{osto}lus** de
seip^{so} dicit. **1. Cor. in. x.** **Per oīa om**
nib⁹ placeo. de⁹ etiā aliq^us t^{em}p^{or}alib⁹
bñficiis allicit ad bñ agēdū. in ec
clesiis etiā q^ubusdā p^r t^{em}p^{or}aliū distri
butionē alliciūt aliq^u ad ecclesie de
seruiendū. nō q^u p^remū accipiant
sed sūt quedā secūdarie allectiua
ad seruiendū deo. **¶** Sic et dñs dicit
Mat. vi. **Primū querite regnum**
dei et iusticiā eius. et hec oīa ad h^{ec}
enē vobis. **¶** Ad p^rmū ergo dicē
dū. q^u sic **Christ⁹** ad cōsilia inuita
uit adolescētē in p^rceptis exercita
tū / ita etiā vocauit **Matthēū** pu
blicanū nō exercitatū i p^rceptis.
sed poti⁹ peccatis implicatū. **¶** Ex q^u
acape possum⁹ q^u ad cōsilia obser
uanda / in religionē aduocādi sūt
nō solū exercitati in p^rceptis. sed
etiā nō exercitati. **¶** Ad secūdū di
cendū. q^u diuersitas graduuz du
plicat^r attēdi p^r. **¶** Vno mō in diuer
sis statib⁹ seu cōditionib⁹. et sic nō
optet q^u tendit ad maiorē statum
vel cōditionē q^u prius exercitet^r in
minori statu vel cōditione. sicut vi
demus q^u illi q^u volunt fieri milites
nō p^rus exercitant^r in lamficio. sed
a puericia exercēt^r i militia. **¶** Simi
liter qui volunt fieri clerici nō p^rus
exercitant^r in vita laicali. sed a pu
ericia instruūt^r in vita clericali. et h^{ec}
modo qui volunt religiosi fieri / nō
optet q^u p^rus exercitent^r in vita se
culari. h^{ec} optimū ē eis / si a puericia
exercēt^r in vita religiois. q^u ma
gis poterint i eis p^rficere. **¶** Nō dicit^r
threnoz. in. **Bonū ē viro cū porta**
uerit iugū ab adolescētia sua. **¶** Alio
mō p^rnt accipi diuisi g^o d⁹ i eodē sta
tu vel cōditōe. et h^{ec} mō dicit **Grego.**
q^u in q^ulibet bona conuersione ias

piendū ē a minoribꝫ vt ad maioꝝ
ra pueniat. sicut em̄ milites a ru-
dimentis militie. et clerici a rudi-
mētis clericature. ita etiā z religi-
osi incipiūt a rudimētis religionis.
vt p̄ficiāt vsqꝫ ad sūmū. **¶** Ad ter-
ciū dicendū. qꝫ duplex ē occasio scz
data et sūpta. tunc q̄dem dat ali-
quis occasionē alicui ruendi. vel in
aeternā cadendi. qñ facit aliq̄d vel
dicit minus rectū. ex quo dat p̄xi-
mo occasio ruine. et tūc ruina p̄xi-
mū imputat danti occasionez. Aliqñ
aut nō est occasio data sed sūpta.
puta cū aliquis inducit aliquē ad
bonū. et ipse ex hoc fit deterioꝝ. nō
ē relinquenda momentio bona p̄pter
hoc qꝫ ille sumit inde occasionē ru-
ine. **¶** Dñ et dñs nō dimisit p̄dica-
tionē veritatis p̄pter scandalū pha-
riseoꝝ. vt habet **Matthēi. xv.** Et
Aug. dicit in ep̄la ad Bomfaciūz.
et hēc. xxiii. q. iiii. ip̄a pietas et i-
fra. **¶** Si plurimi essent ī domo ru-
itura et inde saltez vnꝫ liberari pos-
set. atqꝫ illō qꝫ facere conaremur.
alij semetipsos p̄cipitatione ne-
carent. doleremꝫ de ceteris. vnz d
vnmꝫ saltem salute cōsolaremur.
¶ Ad quartum dicendū. qꝫ libertas
necessitati coactōnis opponit. que
est necessitas absoluta. et talis ne-
cessitas nō ē adhibēda. sed necessi-
tas que est ex suppositione finis.
nō opponit libertati. z tali nēitate
expedit vti ad cōmunē vtilitatē. a-
lioqñ. nec pacta p̄missionibꝫ fir-
mata. nec iuramēta ī rebꝫ hūanis
fieri deberent. multo aut magis p̄
huiusmodi expedit homines obli-
gari ad diuina. que sūt meliora.
¶ Ad q̄ntū dicendū. qꝫ difficultas
ingressus obseruat in religiombꝫ
p̄ hoc. qꝫ dat intrantibꝫ añꝫ p̄ba-
tionis. in quo difficultates religi-
onis experiūt. **¶** Ad sextū dicendū.
qꝫ parieti nōdū desiccato nō ē onꝫ
tignoz iponēdū. tñ nō p̄hibet qñ

sit paries desiccandus. desiccatur aē
paries ab p̄uo humore secularis
affectꝫ p̄ religionē. z ideo conuenit
qꝫ p̄us exercitē aliqui ī religione.
qꝫ eis onus p̄elationis. aut sacro-
rū ordinū imponat. de hoc onere
loquit **Grego.** vt p̄ ea patz que
p̄cedūt in illo capitulo et in sc̄da
homelia **Ezech.** **¶** Ad septimū dicē-
dū. qꝫ status religionis ē statꝫ pe-
nitētie et ē exercitiū siue schola per-
fectōis. vñ ad religionē recipiēdi
sūt peccatores p̄pter penitentiā. et
recipiēdi sūt pueri innocentes. q̄si
in quadā schola p̄fectōis vt per-
fectiꝫ innocentia cōseruet. **¶** Ad o-
ctauū dicendū. qꝫ si omnino multi
pueri ad religionē inducerent. ti-
medū est d̄ casu futuro. s̄ ex q̄ p̄ia
volūtate se obligāt. z religionē in-
grediūt. nō h̄z locū rō inducta.
¶ Ad nonū dicēdū. qꝫ sic magnū et p̄-
uū. multū z paucū s̄m **Phm** dicit
relatiue. ita z festinatū siue velox
et tardū. nā festinatū siue velox est
quod ī p̄uo tpe multū mouet. illa
ḡ s̄bstantia minuit q̄ ē festinata in
respectu ad debitū modū. puta si
aliq̄s aliquē statū aggressus sta-
tim a p̄ncipio cōceptis rudimētis
illiꝫ statꝫ. ea q̄ sūt p̄fectioꝝ insta-
tu illo attētare vellet. nō ē aut s̄ba
festinata. si exercitiū p̄fectōis. z q̄
si quadā scholā que ē religio a pu-
ericia aliq̄s ingrediat. tātū em̄ ē cul-
mē p̄fectōis. vt etiā si a puericia
q̄s huiusmodi p̄fectōz aggredia-
tur. semper habet vbi p̄ficiat. sic
et **Aug.** dicit ad **Volusionū** de do-
ctrina christiana. tāta ē inq̄t chri-
stianoz p̄funditas l̄raz. vt in eis
q̄tidie p̄ficere. si eas solas ab me-
unte puericia vsqꝫ ad decrepitam
senectutē. sūmo studio. melioꝝ in-
gemo conarer addiscere. **¶** Ad. x.
dicēdū. qꝫ diuersi ordines sūt q̄si di-
uisi ḡdꝫ vñꝫ clericalꝫ vite. z ideo o-
p̄t vt a m̄ioribꝫ incipiat q̄ ad ma-

iores tendit. nō aut oportet q̄ qui tendit ad sacros ordines / exercitet̄ in ijs que p̄tinēt ad inferiores statum. laicalis sc̄z vite. et similiter in vita religionis oportet / q̄ a rudis mētis eius incipiat qui religionē ingrediē. vt ad sūmū apicē religionis attingere possit. nō tñ oportet euz p̄us esse exercitatu in seculari vita. **¶ Ad. xj.** dicendū. q̄ in iutel ligilibz etiā oportet. q̄ aliquis a minoribz in eadem scientia incipiat. vt ad maiora pueniat. non tñ oportet q̄ quicūqz vult addiscē a liquā sciētiā maiore / q̄ exercitet̄ i quibet minori. sic qui volūt addiscē artes liberales / nō oportet q̄ p̄us exercitent̄ i mechanicis. sed solum hoc oportet q̄n minor scientia pat viā ad maiorez. vita aut secularis nō pat viam ad religionē sed magis ab ea abducit. vñ Grego. dicit i p̄ncipio moralium. cū adhuc me cogeret anim⁹ p̄nti mūdo quasi spēte n⁹ deseruire / ceperūt multa ex huiusmodi mūdi cura succrescē. vt in eoz iā nō spē s̄ (q̄d ē gūius) mēte retinerer. econuerso aut obseruantia cōsilioz pat viā ad tuti⁹ et p̄fecti⁹ p̄cepta diuina obseruanda. que necesse est etiā in seculari vita obseruari. **¶ Ad. xij.** dicendū. q̄ ratio illa i multis deficit. p̄mo quidē. q̄ ille qui religionē intrat / nō ad hoc eligit. vt sui vel alteri⁹ curaz gerat magis q̄ añ. sed magis vt sit sub obedientia et cura alterius. Secundo q̄ hoc nō cōcedit̄ ab omnibz. q̄ necesse sit eligere meliorem ad regimē p̄latōnis. sed s̄m quosdā sufficit eligere bonū. Tercio q̄ si oportet eligē meliorem ad p̄lationē / nō quidē oportet simplici⁹ meliorem eligere. s̄ meliorem id ē magis idoneū ad h. pueri aut et si nō sint meliores simplici⁹ q̄ adulti / sunt tñ magis idonei ad hoc vt in religione nutriantur.

¶ Dñ Ans. in libro de similitudinibz compat eos qui a puericia nutriunt̄ in religione angelis. alios aē hominibz. q̄ angeli a p̄ncipio homines p̄cessu t̄pis ad vitā eternā pueniūt. Quarto q̄ ad Ep̄atū nō eligiē nisi vn⁹. et ideo maior necessitas ē q̄ melior assumat̄ q̄ de intrantibz religionē. qui plures accipi p̄nt. **¶ Ad. xij.** dicendū. q̄ nō solū illud q̄d est peccatū p̄ebet occasionē rume. sed etiā illud q̄d h̄z speciem mali. vñ et **¶ Ap̄tus** dicit. j. ad **Thessa.** vltimo. **Ab oī spē mala abstinete vos.** z q̄ serpens eneus et si s̄m se esset bon⁹ ex sui institutione. tñ spēz habebat mali p̄ similitudinez idolatrie. ideo apud eos qui erāt ad idolatriā p̄m non erat dimittendus. sed laudabiliter fuit subtract⁹. introitus autē religionis / nec ē s̄m se malus. nec h̄z spēz mali. **¶ B̄ndictio** aut et si sit de gñe suo bona / tñ ad hoc q̄ sit act⁹ virtutis / exigē q̄ sit restita debitis circumstantiis id ē vt sit conueniens et p̄sonē. et loco. et t̄pi. nō ē aut conueniens p̄sonē / q̄n minor p̄sente maiore b̄ndicit. q̄ sic dicit̄ ad **Debr̄.** vñ. Sine ulla cōdictione q̄d minus ē a maiore b̄ndicit. **¶ Ad. xij.** dicendū. q̄ ille qui accedit ad cōsilia / nō querit ascensum per obrupta post positos gradibus. sed magis refecat que possunt hominem impedire ab ob̄uatōe p̄ceptorum sicut dictum est. **¶ Ad. xv.** dicendum. q̄ s̄m dictum **Damasce**ni magis esset contrarium concludendum. ideo enim deus hominibus etiam post generationem incorruptibilitatem nō statim addit. quia hoc non esset eis vtile. s̄ superbiendi occasio. abundantia enim temporalium et corporalium bonorum est materia superbie. et ideo vtile est hōi ad sup̄biam vitādam vt ad cōsilia transeat. tem

poraliū bonoz abundantiā derelin-
quens. ¶ Ad. xvj. dicendū. q̄ am-
plexus Rachelis significat quietē
contemplationis. ad quā etiā consilia
consequētes non a principio puenire
pnt. s̄ post longū exercitiū bonoz
operū. facilius tñ ad predictā quie-
tem puenit p obseruantia consilio-
rum. q̄ p exercitiū mandatorū in
vita seculari. ¶ Ad. xvij. dicendū.
q̄ si beneficijs tpalibz aliqui allia-
ant ad religionē cū pacto. sicut so-
let fieri in emptione et venditione
est illicita solutio. si autēz aliquis
alicui pvideat sine pacto. nō ē illi-
cita solutio. Vnde post premissa
verba in eodē capitulo subiungit
nisi forte de pauperū alimēto quis
incōtigue pponat. Et itēz subdit
duz tñ absit pactio et cesset omnis
conuentio. ¶ Ad. xviii. dicendū. q̄
status religionis q̄ntū ad eos qui
in eo pferunt est spiritualis militi-
tia. q̄ntū vero ad eos qui de nouo
intran. est quasi cuiusdā thiroci-
nij exercitiū. 2 ideo oportet ad ma-
iorem pfectū q̄ a puero aliq̄ hu-
iusmodi exercitiū subeat. sicut et de
exercitio militie tpalis. vt Vege-
tius docet de re militari. ¶ Ad. xix.
dicendū. q̄ obligatio pficiēs ma-
trimoniū corpale. non potest fieri
ante ānos pubertatis. cui obliga-
tionis similis est pfectio que fit in
religione ad perpetue remanēdū ī
ea. s̄ ante annos pubertatis po-
test fieri. aliqua sponsio futuri ma-
trimonij. sicut est ī sponsalibz. cui
assimilat obligatio que fit ad reli-
gionem. ¶ Ad. xx. dicendū. q̄ sicut
glosa exponit p hoc q̄ demomiac⁹
curatus volebat esse in mari in na-
ui cū Christo. designat desiderium
eoz qui sūt a peccato mūdati. quo
cupiūt dissolui et esse cū Christo.
sed hoc nō statim cōcedit. sed optet
q̄ prius ī hac vita laborēt. amū-
ciando verbum dei. vñ patet q̄ nō

est ad ppositū. ¶ Ad. xxi. dicendū.
q̄ q̄nto aliquis magis exercitat⁹
in bono ex egypto id est ex seculo
ad religionē transit. tanto facili⁹
in ea pficere potest. sed q̄ in secu-
lari vita imminēt multa pericula
quibz huiusmodi exercitiū virtu-
tis impedit. tutius est q̄ a prin-
cipio impedimēta dirumpant per
obseruantiam consiliorum. ¶ Ad
xxij. dicendū. q̄ difficilius est ob-
seruari pcepta in vita seculari q̄
in vita religiosa. magna em virt⁹
requirit⁹ ad hoc q̄ aliquis ī seculo
vuiens se immaculatū a vicijs se-
culi conseruet. vnde dicitur Ecclj.
xxij. Beatus diues qui inuent⁹ ē
sine macula. et postea subditur.
Quis est hic et laudabimus eū.
fecit em mirabilia in vita sua. et iō
maioris psumptōnis eē videtur
(si tñ sit psumptio) q̄ aliquis in
seculo vuiens conseruet se imma-
culat⁹. q̄ q̄ tante virtutis se nō
existimans ad religionem transe-
at. vt facilius a peccati macula cō-
seruet⁹ ad modum zachari. qui cum
statura pusillus erat. ad hoc vt
Christum videret ascendit arbore
sycomorum id est ficum fatuam p
quam religio designat. ¶ Ad. xxiii.
dicendū q̄ in vno quoq̄ statu ma-
iora maioribz sūt attribuendā. et
tamen qui ad maiorez statum p-
ficere vult. oportet q̄ dū minor est
pioria illius stat⁹ accipiat. s̄m
illud Ecclj. xxv. Que in iuuentute
nō congregasti. quomodo ī senectu-
te tua inuenies ea. 2 ad hoc q̄ ali-
q̄s pueniat ad pfectōnē religiois
oportet q̄ a principio etatis sup hu-
iusmodi asuescat. .xxiii. .q.
Secūdo querit. Vtz consilia
ordinēt ad pcepta. Et vidē
q̄ nō. illud em ad qd ordi-
natur aliud posterius ē quia finis
est prior in intentione et posteris-
or in executione. sed per obserua-

tionem preceptorum contingit esse pos-
rem in executione / quoniam impletio-
ne consiliorum. ut patet *Mat. xix.* de
adolescente. qui se dixerat seruasse
legis precepta a iuuentute sua cui
dam consilium perfectionis. 8° videtur quod
consilia non ordinantur ad precepta sicut
ad finem. sed potius econuerso. **P**re-
finitis est perfectioribus que sunt ad fi-
nem. sed consilia sunt perfectiora preceptis.
quod consilia pertinet ad perfectionis sta-
tum. precepta pertinet ad communem
iusticiam. vnde et consilia preceptis super-
adduntur. ut patet per hoc quod *Mat.*
xix. dominus dicit adolescenti qui
precepta seruauerat. adhuc vnus
tibi deest. **S**i vis perfectus esse vade
et vende omnia que habes / et da pau-
peribus. ergo consilia non ordinantur
ad precepta sed potius econuerso.
Preterea secundum *Phil. ij.* p. h. sic
se habent principia ad conclusio-
nes / ita se habent fines ad ea que
sunt ad fines. sed talis est habitudo
principiorum ad conclusiones / quod posi-
tis principijs ponuntur conclusio-
nes. non autem econuerso / quod contingit
ex falsis syllogizare verum. ergo ta-
lis habitudo erit finium ad ea que
sunt ad fines. sed positus preceptis
non ponuntur consilia. multi enim ob-
seruant precepta qui non obseruant
consilia. ergo consilia non ordinantur
ad precepta sicut ad finem.
Preterea sicut *Augus.* dicit in libro de
sancta virginitate. Multi desipi-
unt qui propter presens seculum solum vir-
ginitatem obseruandam sentiunt.
sed obseruatio preceptorum pertinet
ad presens seculum. ergo consilium
virginitatis non est implendum
propter precepta. et eadem ratio est
de alijs consilijs. **P**reterea precepta
pertinere videntur ad vitam actiuam.
consilia autem ad vitam contempla-
tiuam. vnde *Matth. xix.* vbi enu-
merantur precepta legis dicit glosa.
ecce vita actiua. vbi autem postea sub-

ditur si vis perfectus esse etc dicit
glosa. **E**cce vita contemplatiua.
sed vita actiua ordinatur ad contem-
platiuam et non econuerso. ergo
precepta ordinantur ad consilia et
non econuerso. **P**reterea dominus bis
miraculose legitur turbas refecisse.
primo quidem quando satiauit quinq-
milia hominum ex quinq- panibus
et duobus piscibus. ut legitur *Matth. xiii.*
Secundo quando de septem panibus
et paucis pisciculis satiauit quatuor-
milia hominum. ut habetur
Matth. xvi. Et sicut dicit glosa
Mat. xiii. Quinq- milia per quinq-
sensibus corporis accipiuntur. ita sunt
qui in seculari habitu exterioribus
recte vti nouerunt hi quinq- panibus
id est legalibus preceptis ad-
huc necesse habent ut instruantur.
nam qui mundo renunciant inte-
gre quattuor milia sunt. et septem
panibus id est euangelica perfectione
sublimes et spirituali gratia refici-
unt. sed prius pauit dominus quinq-
milia hominum ex quinq- panibus /
quod quattuor milia ex septem. ergo
precepta sunt priora consilijs. et non
econuerso. **P**reterea dispositiones
precedunt perfectionem et ordinantur ad ipsam.
sicut precepta sunt dispositiones ad consilia.
dicit enim glosa *Hiero.* in principio
Marc. Quattuor sunt qualitates de quibus
sancta euangelia dixerunt. precepta /
mandata / testimonia / et exempla. **I**n
preceptis iusticia. in mandatis chari-
tas. in testimonijs fides. in exemplis
perfectio ad quam pertinet consilia. 8° vi-
detur quod precepta ordinantur ad consilia. et non
econuerso. **P**reterea primo non est aliquod
preceptum. sicut dicit quodam glosa super psal-
terium. charitas primo mouet pedem ad a-
ditum vite. de actu autem charitatis dantur
precepta. 8° nihil est preceptum in spirituali vita
quod precepta. non 8° consilia ordinantur ad pre-
cepta sicut potius econuerso. **P**reterea sicut illud
psalmus. Sic ablactatus est super matrem suam etc
dicit glosa. Sic quinq- tempora notantur in p-

233

creatione carnali / ita et in spiritu /
ali. Primum ergo tempus est cō-
ceptionis. Secundum in utero ali-
tationis. Tertium emissionis. Quar-
tum portationis et lactationis. Quin-
tum ablactationis. Ita etiā in u-
tero mris ecclesie pmo cōcipimur
dum fidei rudimentis instrumur.
Deinde quasi in utero alimur / in eis-
dem pmodiis pficientes. Deinde
mamb ecclesie portamur / et lacte
nutrimur / donec iam gdatim a la-
cte matris accedamus ad mensas
patris. Et postea sōdiē / multi vero
hunc ordinem puertūt / ut hereti-
ci et schismatici / se ante tpus a la-
cte sepantes / unde extinguūt / sed
separi a lacte est facilioribus dimis-
sis ad difficiliora transire / cū 8° cō-
silia sint difficiliora q̄ p̄cepta / vi-
det q̄ periculo extinctōnis se expo-
nant qui ad cōsilia accedūt / nisi p̄
educēt p̄ceptis / p̄cepta ergo
ordinant ad cōsilia / et nō econuer-
so. ¶ **P̄.** Greg. dicit sup Ezech.
q̄ ex p̄cepto facere hominū icho-
antium est / sed illud quod est inci-
pientium ordinat ad id quod p̄-
fectionis est et non econuerso / er-
go p̄cepta ordinant ad cōsilia / et
non econuerso. ¶ **P̄.** virtus
imitat naturam / sed natura p̄us
operat in corpe animalis ea que
p̄tinent ad esse / sicut membra p̄n-
cipalia q̄ ea que sūt de bñ esse ip-
sius / 8° in p̄gressu virtutis priora
sunt p̄cepta que sunt de esse vir-
tutis / q̄m cōsilia que sunt de bene-
esse ipsius / et sic idē quod prius.
¶ **P̄.** sicut est ordo in addiscendo
ita etiā in opando / sed in addiscē-
do oportet mape a facilioribus ut
ad difficiliora puematur / ergo in
opando oportet prius adimplere
p̄cepta q̄ sūt faciliora / et sic trās-
ire ad cōsilia. ¶ **P̄.** Matthei .v.
dicit in glosa q̄ sermo diuin⁹ ē no-
bis via q̄ currim⁹ / sed sermo diuin⁹

nus p̄ordinat p̄cepta cōsiliis /
ut patet Matthei .v. / **D**bi ponit
id quod p̄ceptum est antiquis /
et postea sup addit a dño id quod
p̄fectionis est / ergo videtur q̄ ob-
seruantiā p̄ceptorū sit p̄ordi-
nanda obseruatiōi cōsiliōrum.
¶ **P̄.** illud quod est minus in a-
liquo genere ordinat in id quod
est maxmū in genere illo / sed mi-
bil est minus in vita christiana q̄
obseruantiā p̄ceptorū / nihil aut
maius q̄ obseruantiā cōsiliōrum / 8°
p̄cepta ordinant ad cōsilia.
¶ **P̄.** Hiero. dicit sup Mat. q̄ p̄-
cepta legis implere negligit / p̄fecti-
ora implere non potest / ergo optz
q̄ prius aliqui impleāt p̄cepta
q̄ cōsilia. ¶ **P̄.** prius est a quo
nō ouertit subsistendi cōsequentiā
sed a p̄ceptis nō ouertit cōsequē-
tia essendi ad cōsilia / nō em seq̄ si
aliq̄s seruat p̄cepta / q̄ seruat cō-
silia / ergo obseruatiō p̄ceptorū
naturalit p̄cedit et ordiat ad ob-
seruatiā cōsiliōrum. ¶ **S**z ut ē qd Au-
gul. dicit in Enchiridion. Quēcūq̄
mādat de⁹ ex q̄b vnū ē nō mech-
aberis / et quēcūq̄ nō iubēt s̄ spū
ali cōsilio monēt ex q̄b vnū ē / bo-
num ē hominū mulierēz nō tange-
re / tūc em recte fiunt / cū dirigunt
ad diligēdū deū / et p̄ximū p̄t deū
s̄ hęc duo cadūt s̄ p̄cepto / ut p̄t
Mat. xxii. 8° cōsilia ordinant ad p̄-
cepta. ¶ **P̄.** illud qd ē electōnis
ordinat in id qd est necessitatis /
q̄ electō ē eoz que sūt ad finē / sed
cōsilia sūt electōnis / p̄cepta aut
necessitatis / 8° cōsilia ordinantur
ad p̄cepta. ¶ **P̄.** eterea / illud per
quod plerūq̄ aliqd p̄ficiē ordinat
ad illud / s̄ p̄ cōsilia plerūq̄ et tutius
cōseruāt p̄cepta / ergo cōsilia ordi-
nantur ad p̄cepta. ¶ **R**espon-
sio dicendum / q̄ p̄cepta dantur
de actibus virtutum / Duplex au-
tem est virtutis actus scilicet inte-

rior et exterior. et vterque actus sub
legis precepto cadit. **Unde Aug.**
dicit contra I faustum. qd qd iudei no
intelligebant homicidium nisi p cor
ruptione corporis humani. aperuit
dñs omnē iniquū nutū ad nocēdū
fratri in homicidij genere deputa
ri. similiter etiā tantūmodo corpale
cū femina illicitā coitionem vocari
mechiā que erat in lege prohibita.
sed etiā dñs demonstravit interio
rem concupiscentiā ad hoc pertinere.
Unde manifestū ē qd etiā interio
res actus virtutum / sibi precepto ca
dunt. consilia ergo ordinant ad pre
cepta et sicut qd sunt de interioribus
virtutum actibus. et sicut qd sunt de exte
rioribus actibus. sed diuersimode. nā
ad interiores actus virtutum or
dinantur sic ad finē. omnes em̄ inte
riores actus virtutum moralium
pertinent ad mentis puritatem. vt scili
cet mens hominis a passionibus mor
dinatis. et ab exteriorum rerū cupi
ditate sit libera. et ulterius omnes vir
tutes tam morales quam theologice or
dinantur ad dilectionē dei et proximi.
et ad hec duo omnia consilia ordinantur
sic ad finē. scilicet ad charitatem dei
et proximi. et ad mentis puritatem.
Unde dicit in colla. p̄m. Quicquid
nos ad virtutē cordis p̄ dirigere /
tota virtute sectandū est. quicquid
autē ab hac retrahit vt p̄ciosum
aut viciū deuitādū ē. p̄ hac em̄ v
mūsa agim⁹ atq; toleram⁹. p̄ hac
p̄ria / p̄ntes / dignitates / diuitie /
delicie mūdi h⁹. et voluptas vni
uersa cōtēmit. vt scilicet puritas cordis p̄
petua retineat. **Et postea subdit.**
p̄ hac ieiuniorū mediā / vigiliā /
labores corporis nuditatez / lectōez /
ceterasq; virtutes debere nos suscipere
nouim⁹. vt p̄ illas ab vniuersis pas
sionibus noxijs illasas preparare cor
n̄m et cōseruare possimus. et ad p̄
fectionez charitatis istis gradibus
immitendo conscendere. **Et hoc idē**

Augus. dicit in libro de moribus ec
clesie nō reijcēdis. **Generibus cibo**
rū quasi pollutis / et concupiscentie p̄
domādē / et dilectionem fratrum retinē
de inuigilet oīs intentō. **Et ibidem**
dicit charitas p̄cipue custodit. / si
charitati virtus. charitati sermo.
charitati habit⁹. charitati vult⁹
apta. **Unde et Ap̄tus. j. Corin. vñ**
vnginitatis consiliū ad h̄ ordinādum
docet. vt mulier inuupta cogitet qd
sūt dei et quomodo placeat deo. **Et**
dñs **Mat. xix. paupertatis** consiliū ad
h̄ ordinat. vt hō deū sequat. qd sit
p̄ rectitudinē et puritatem interioris
affect⁹. sic 8º consilia ordinantur sic in
finē ad p̄cepta. sicut qd sunt de interio
ribus actibus virtutū. h̄ sicut qd sunt de
actibus exterioribus / puta nō occidas
nō furtū facias et cetera / ordinantur
consilia ad p̄cepta. nō sic ad finē.
nō em̄ p̄pter h̄ vnginitatem seruat hō
vt ab adulterio abstineat. neq; h̄
fine alijs suis bonis renunciat vt
nō furet aliena. cum exteriora o
pera consiliorum sūt maiora qm̄ exteri
ora opa p̄ceptorum. ordinantur tñ ad
ea inq̄ntū faciūt ea tuti⁹ et firmi⁹
cōseruare. **Qui em̄ sua dimittit m̄**
tomagis abstinet a rapiendis a
lienis. **Unde et Augustinus** di
cit in decimonono libro contra I fau
stum. **Omnia ex hebreorum lege**
commemorata ita dominus com
mendauit / vt quicquid ex perso
na sua iustum loqueretur vel ad
expositionem commendandaz va
leret si quid illa obscurum posuiss̄.
vel ad tutius obseruanduz qd illa
voluisset. **Et in libro de sermone do**
mini in monte dicit. qd dum fiunt
illa que adduntur ad perfectio
nem / multomagis fiunt illa que
premissa sunt ad inchoationem.
Sic ergo patet qd consilia ordi
nantur sicut in finem ad p̄cepta.
prout sunt de interioribus ac
tibus virtutum. **Sed ad p̄cepta**

2^m

put sūt de exterioribus actibus ordi-
nantur consilia: ad hoc quod tutius et
firmius conseruentur: per modum re-
mouentis prohibens. et horum primum
est causa secundi. firma enim exteri-
orum actuum obseruatio causatur
ex interiori affectione mentis bene
disposita. **¶** Ad primum ergo di-
cendum. quod secundum quosdam. diues ille
mentitus est dicens se precepta ob-
seruasse. et precipue quantum ad unum
preceptum quod ibi commemoratur per-
tinens ad interiorum actum. scilicet di-
liges proximum tuum sicut teipsum.
vnde **Origenes** dicit super **Mattheum**
Scriptum est in euangelio secundum **De-**
brios. quod cum dominus dixisset ei. vade et
vende omnia que habes. cepit di-
ues scalpere caput suum et non placuit
sibi. et dixit ad eum dominus quomodo
dixisti feci legem et prophetas? scri-
ptum est in lege. diliges proximum tuum
sicut teipsum. et ecce multi fra-
tres tui filii **Abrahe** aucti sunt ster-
core morientes pro fame. et domus tua
plena est multis bonis: et non egre-
ditur omnino aliquid ex ea ad eos.
impossibile est enim implere predictum
mandatum et esse diuitem. et maxime
tantas habere possessiones. **¶** Et
idem confirmatur per **Dieronimum**. qui dicit
super **Mattheum**. Mentis adolescentem. si enim
quod positum est in mandatis dili-
ges proximum tuum sicut teipsum
ope compleisset. quomodo postea
audierit. vade et vende omnia que
habes et da pauperibus tristis abiisset?
sed quod **Chrysostomus**. et alii exposito-
res dicunt adolescentem non fuisse
mentitum. vtrumque saluari potest.
nam hoc preceptum diliges proximum
tuum sicut teipsum dupliciter potest
obseruari. Vno modo imperfecte
ut scilicet aliquis non faciat contra pro-
ximum quod non vult fieri sibi. et ut
sine detrimento suo proximo subue-
niat. Alio modo scilicet ut ad subuenien-
dum necessitatibus proximorum cor-

poralibus. ita se habeat sicut ad sub-
ueniendum necessitatibus propriis.
hoc enim modo non implet hoc pre-
ceptum. qui cum multas diuitias
habet. sibi ipsi eas reseruat. permit-
tens proximis egere. consilia au-
tem ad hoc ordinantur ut: prece-
pta perfectius custodiatur. et ideo
dominus obseruanti precepta im-
perfecte. superaddit consilia per que
perfectius obseruantur. **¶** Ad se-
cundum dicendum. quod perfectio vi-
te. in preceptis secundum que sunt de inte-
rioribus actibus virtutum confi-
stit essentialiter. nam charitas est
vinculum perfectionis. sicut **Apostolus**
dicit ad **Colosios**. in. et ideo cum domi-
nus precepta charitatis posuisset
Mattheus. v. subiungit. Estote ergo per-
fecti. sed in consiliis que sunt de quibus-
dam exterioribus actibus con-
sistit perfectio instrumentaliter.
quod scilicet huiusmodi consilia sunt quasi que-
dam instrumenta per que facilius ad
perfectionem peruenit. Vnde in collatio-
nibus patrum dicitur. ieiunia. vigilie.
meditatio scripturarum. nuditas ac
priuatio omnium facultatum. non
perfectio sed perfectionis instrumenta
sunt. quod non in ipsis consistit discipline
illius finis. sed per illa peruenit ad fi-
nem. **¶** Et **Augustinus** dicit in libro de per-
fectione iusticie. Sic audiamus pre-
cepta perfectionis ne currere negli-
gamus ad perfectionem charitatis.
et **Dieronimus** super **Mattheum** dicit. Expones
illis. Ecce nos relinquentes omnia et secu-
ti sumus te. quod inquit non sufficit tamen re-
linquere. iungit quod perfectus est. et secuti
sumus te. quod ergo erit nobis? quasi dicitur
fecimus quod iussisti. quod ergo dabis nobis
premissis? precepta ergo imperfecte obser-
uata pertinent ad omnem iusticiam. sed per-
fectio vite consistit in ipsa plena obserua-
tione preceptorum. **¶** Ad. in. dicitur. quod aliquid
ad finem ordinatur dupliciter. Vno modo ut nunc
ad finem sicut que finis non potest esse. sicut cibum ad
vitam corporis obseruandum. Alio modo sic neces-

sarium ad finē. sine quo ad finem
 nō ita bene pueniri potest. sicut e-
 quus ordimat^r ad iter. non qz sine
 equo aliquis ire nō posset. sed qz ī
 equo melius vadit. similiter et cō-
 silia ordinant^r ad pcepta. nō qz
 sine cōsilij pcepta obseruari nō
 possent. et qntum ad interiores et
 exteriores actus. nā **A**brabā qui
 et contugio et diuitijs vtebat^r fuit
 coram deo pfectus. s̄m illud **Gen.**
xvij. **A**mbula coram me et esto p-
 fectus. sed quia p cōsilia expediti⁹
 et facilius ad pfectam pceptorū
 obseruantiam puenit^r. **A**d q̄r-
 tum dicendū. qz **Augus.** in verbis
 illis intendit excludere quorundā
 dictum. qui credebāt virginitatē
 esse necessariam solum ad carendū
 tribulatione corporis que in ma-
 trimonio sustinet^r. obseruatio autē
 pceptorū et si ī hoc seculo fiet. nō
 tñ ptinet ad hoc seculo. sed fu-
 turo seculo coniungit. **A**d. v. di-
 cendū. qz pcepta ptinet ad acti-
 uam et ad cōtemplatiuam vitam.
 cōsilia vero sunt instrumenta cōtē-
 platiue vite. sed ibi pcessit men-
 tio de pceptis ordinantibz ad p-
 ximum. que ptinent ad vitaz acti-
 uam. **A**d sextum dicendū. qz
 etiam in ipso exercitio pceptorū
 contingit inueniri differentiam p-
 fectiōis et impfectiōis. vnde nō
 p̄ dici qz numerus quinqz milūz
 ptineat ad pcepta. et numerus
 quattuor milium ad cōsilia. s̄ p-
 mum pertinet ad imperfectam ob-
 seruantiā pceptorū qualis etiā
 in seculari vita interdum habet^r.
 scdm vero ptinet ad pfectam ob-
 seruantiā pceptorū ad quaz
 ordinant^r cōsilia. nec tñ quia p-
 mo dominus pauit quinqz milia
 qz quattuor milia. oportz qz aliqz
 pus exerceat in vita seculari. qz
 transeat ad religionem. quia etiā
 religionem intrantes non statim

perfectiōem adipiscuntur. sed ad
 perfectiōem consequendam se ex-
 ercitant. sicut etiaz intrantes scho-
 las logicę non statim efficiunt lo-
 gici. sed ad hoc se exercitant. **U**nd
 et religio. quedam pfectiōis scho-
 la est. **A**d septimum dicendū.
 qz exempla que tradunt^r in euā-
 gelij sunt exempla Christi. que
 pertinent non solum ad cōsilia. s̄
 etiam ad pfectam obseruantiam
 pceptorū. **U**nd et ibidem subdit
 exemplū. vt hoc. **D**iscite a me. qz
 mitis sum et humilis corde. **A**d
 octauum dicendū. qz charitas
 habet multos gradus. nam pmo
 est charitas incipiens. et postea
 proficiens. et vltimo perfecta. **U**nd
 charitas in spiritali vita est prin-
 cipium. et est finis. **A**d nonum
 dicendū. qz obseruatio cōsilio-
 rum est difficilior actus qz obserua-
 tio pceptorū qntum ad exteri-
 ores actus. tamen obseruatio p-
 ceptorum perfecta qntum ad in-
 teriores actus est lōge difficilior.
 Difficilior est em̄ deponere animi
 cupiditates. qm possessiones. et tñ
 difficilior est obseruare exteriores
 actus pceptorū sine cōsilij.
 qm cū cōsilij. sicut ex pmissis
 patet. **A**d decimum dicendū.
 qz incipientes sunt in ordine īstru-
 endorum ab alijs. et ideo ex p-
 cepto mouent^r ad aliquid faciendū.
 tam in vita seculari. qz in religio-
 ne. sed qn iam pficiunt^r. opant^r ex
 interiori habitu quasi ex seipsis.
 nō solū cōsilia s̄ etiā pcepta. **A**d
 xi. dicendū. qz sic dictū ē. charitas ē
 pncipiū vite spūalis et finis. et ideo
 ipa pcedit inchoata. tāqz de esse
 existēs spūalis vite. et ipsa sequit^r
 tanqz pertinens ad pfectū esse spi-
 ritualis vite. et tamen que sūt de
 bene esse. ordinant^r ad cōseruatōz
 eoz q sūt de eē rei. **A**d. xij. dicē-
 dū. qz etiā ī disciplinis pri⁹ addi-

scūt ea p q̄ alia pfecti⁹ itelligunt⁹ :
 q̄uis illa facili⁹ sit itelligē vphabē
 fm̄ cōmunē modū. sic facili⁹ ē sciē
 argumentari eo mō q̄ etiaz idiote
 vtunē dialectica q̄dā / q̄ scire regu-
 las logicas : et tñ p̄eaddiscuntē re-
 gulę logicę. ad hoc q̄ aliquis pfe-
 ctus argumētari valeat / q̄ com-
 munter idiote argumētantē. et si-
 militer facili⁹ ē obseruare p̄cepta
 fm̄ impfectū modū. q̄ obseruare
 cōsilia. et tñ qui tendūt ad pfectaz
 p̄ceptoz obseruātiāz / oportet q̄
 incipiāt a cōsilijs. sic a quibusdam
 istrumētis. ¶ Ad. xiiij. d̄d. q̄ illa
 q̄ dñs sup addit nō sūt cōsilia s̄ p̄e-
 cepta vtz tū ex ipsis v̄bis dñi q̄ ibi
 ponūt. tuz etiā ex expositōe Aug-
 i li. de ser. dñi i mōte. ¶ Ad. xiiij.
 dicendū. q̄ obseruātia p̄ceptoz
 ruz fm̄ impfectū modū / ē minimū
 in vita spūali. sed ē maximū si ob-
 seruēt p̄fecte. ¶ Ad. xv. dicendū.
 q̄ p̄fectiora euāgelij nō solū sunt
 cōsilia. sed etiā p̄cepta vt ex dictis
 patz. ¶ Ad. xvj. dicendū. q̄ illud
 a quo nō ouertit cōsequētia s̄sistē
 di. et si sit p̄us nat̄a quodāmō. nō
 tñ oportet q̄ semp sit p̄us tpe. nō
 em̄ in angelis viuere p̄cedit intel-
 ligere. q̄uis omē itelligēs sit vi-
 uēs. q̄stati a p̄ncipio angeli vitā
 p̄fectaz hñt. q̄ ē itellectual. et s̄si-
 q̄ volūt plei⁹ p̄cepta custodire sta-
 tim a p̄ncipio cōsilia assumē dñt / li-
 cet nō oēs obseruātes p̄cepta ob-
 seruāt cōsilia. .xv. .q.

Querit si carnalis copula
 sit d̄ s̄stātia m̄rimoni.
 Et ostēdit q̄ sic. q̄ si a-
 liqs cōtraheret cū aliqua tali con-
 ditione / q̄ nūq̄ carnali copule cō-
 sentiret / non esset matrimonium.
 ergo consensus requirit v̄triusq̄.
 ¶ Contra. virgo gloriosa vere cō-
 traxit. et tñ carnali copule nō con-
 sensit. vñ dicit Luce. i. Quo modo
 fiet istud. qm̄ viruz nō cognosco.
 id est cognoscere nō p̄pono. ¶

in m̄rimonio cōtrahēdo de lege cō-
 muni requirit consensus in carna-
 le coplaz aut nō erit matrimonium.
 sed de lege et priuilegio sp̄ali aliter
 ē. vbiq̄ em̄ tria bona matrimo-
 ni sūt salua. scz fides proles et sa-
 cramētū / ibi ē m̄rimoniū. et tanto
 purius q̄nto hęc sūt a sordibz re-
 mota. vñ Augus. cōtra Iulij. In il-
 lo m̄rimonio Marię et Ioseph o-
 mia tria dixi bona coniugū esse com-
 pleta. fidē q̄ nullū adulteriū. plē
 q̄ ipm̄ dñm n̄m Iesum christuz.
 sacramētū q̄ nullū diuortiū. si em̄
 alit q̄ p̄ cōubitū p̄les p̄creari pos-
 set / coniuges aptissime libidini cre-
 derēt atq̄ illo malo vterent male.
 Et idē xxiiij. cōtra Iulij. Ne fides
 les christi id q̄ sibi coniuges car-
 ne misceāt / tā magnū i coniugio de-
 putarēt / vt sine h̄ coniuges eē n̄ cre-
 derēt. s̄ poti⁹ dicerēt fidelia coniugia
 m̄to familiari⁹ se adherē mēbris
 christi qm̄ in eo potuissent seq̄ mē-
 bra christi. dico ḡo q̄ v̄go glorios-
 sa nec ip̄licite nec explicite i coplaz
 carnalē cōsēsit. nisi sic nuptui etiaz
 cōsēsit. nec etiā vidē Ioseph exp̄sse
 cōsēsisse vñ cū eēt sibi notū / q̄ v̄o ḡo
 uida eēt d̄ spūsc̄o / aliā sp̄sā nō q̄si-
 uit. ¶ Ad p̄m̄ d̄d. id p̄cedit d̄ m̄ri-
 monio d̄ statu cōni. itē p̄ h̄o cōhē
 cū p̄posito nūq̄ m̄rimoni cōsumādi
 n̄ tñ cū pacto h̄o v̄p̄ cōditōe / q̄ verū
 m̄rimoni n̄ itēdat cōsūare. v̄p̄ a cōsūa-
 tōis iure resilire. In v̄gie at̄ fuit a-
 lud q̄ hēbat familiarē istictū spūsalē
 cōtrahēdo q̄ v̄gitatē nūq̄ p̄derz et h̄ p̄posi-
 tū hēbat dicendo. vix n̄ cognosco.
 hanc quęstōez nōnulli nō hñt.

Quodlibetū. v.
 Quęstū ē d̄ d̄o āgel⁹ et hoī-
 bz d̄ deo q̄sitū ē et q̄ntum
 ad nat̄az d̄imā et q̄ntū ad
 nat̄az allūptaz. q̄ntū ad nat̄az d̄i-
 nā q̄sitū ē d̄ scia et potētia d̄i. Circa
 sciētā d̄i q̄sita sūt duo. p̄o vtz de⁹
 sciat p̄m̄ istās i q̄ potuit creāe m̄dm
 sc̄do vt̄m̄ p̄sciti a d̄o p̄nt d̄mereri.

Prima questio

H primum sic proceditur.
Videtur quod deus sciat pri-
mum instans in quo potuit
it creare mundum / deus enim potuit
it creare mundum antequam creauit
non autem potuit creare ipsum in
infinitum ante. quia sic esset ei co-
eternus. ergo est dare aliquod
instans in quo primo potuit cre-
are mundum. **S**ed contra. deus
nihil scit quod eius omnipotentie pre-
iudicat. preiudicaret autem eius po-
tentie / si esset aliqd instans in quo
primo potuit creare mundum. quia
sic eius potentia ad illud instans
limitaretur. ergo deus nescit primus
instans in quo potuit creare mun-
dum. **R**esponsio dicendum. quod
duplitter dicitur aliquid fieri in ali-
qua mensura loci vel temporis. Uno
modo presupposita ipsa mensura.
et sic particulares effectus produ-
cuntur a deo. vel ab alijs agentibus in
loco vel in tempore. Alio modo ut
simul cum eo quod fit. producat men-
sura loci vel temporis. et hoc modo
mundus in esse a deo producit. non
equidem quasi in aliquo loco vel tem-
pore preexistente. sed quod simul cum
mundo. et locus et tempus produ-
cit. Non aliter est intelligendum
cum dicitur quod deus potuit facere aliquem
particularem effectum. puta ho-
minem vel equum. antequam fecerit. vel
etiam alibi quam fecerit. et aliter cum
de mundo dicitur. Nam cum de homine
vel de equo hoc dicitur / significatur
aliquod tempus vel locus aliquis
esse in quo homo a deo fieri potuit
sed cum hoc de mundo dicitur / non signi-
ficat quod sit aliquod tempus ante
mundum. nec aliquis locus extra
ipsum. sed significat quod deus potuit
it mensuram loci vel temporis mun-
di. facere maiorem. Si ergo que-
ratur. Vtrum deus potuerit mun-
dum facere in infinitum antequam fe-

cerit. Si hoc quidem refertur ad po-
tentiam facientis / manifestum est quod
in infinitum ante facere potuit. dei
enim potentia est eterna. cui nihil ac-
crescere potuit. ut scilicet incipet quicquid
posse facere mundum cum prius non potu-
erat. Si vero refertur ad ipsius mun-
dum. sic non potuit fieri ut esset sempiternus /
supposita catholice fidei veritate. quod
mundum quicquid non fuisse habet. Sicut
enim deus non potest facere ut quod fuit
it non factum esset (ut infra dicitur) ita
non potest facere ut quod fuit quicquid / nunquam
fuerit. Secundum hunc 8° sensum dicitur.
quod deus non potuit mundum facere in
infinitum antequam faceret. Sed et hoc
intelligendum est. quod infinitum capitur du-
pliciter. Uno modo in actu. et sic di-
citur secundum modum predictum. quod deus non
potuit mundum facere in infinitum
antequam faceret id est quod duratio mundi
in infinitum antequam fieret precesserit.
Alio modo dicitur infinitum secundum poten-
tiam. et sic potuit deus in infinitum
mundum facere antequam fecerit. quia
quicquid dicitur deum eum ante fecisse. adhuc
potuit eum post facere. et sic non est dare
primum instans. in quo deus potuit
facere mundum. Est autem dare
primum instans. in quo fecerit. sic
etiam est dare supremum ubi scilicet usque
quo deus mundum fecerit. non ta-
men est dare supremum / ultra quod
facere mundum non potuerat. Et
sic patet questio vera;

.ij. .q.

H secundum sic procedi-
tur. Videtur quod presciti a
deo non possunt demereri.
sicut enim aliqui sunt electi a deo ab eter-
no ad gratiam habendam. ita etiam
aliqui sunt presciti a deo. ad hoc quod
sue nature relinquatur. sed natu-
ralibus non meremur. nec demeremur.
ergo presciti a deo. non de-
merentur. **S**ed contra nullus dicitur
nasci nisi propter demeritum. cum sit deus
iudex iustus. sed presciti damnantur

2^m

tur a deo . ergo demerent. **R**ñsio dicendū . q̄ scientia dei comparatur ad res creatas sicut ars ad artificiatas . vnde sicut ars nō solum est cognoscitiua / sed factiua eorū que s̄m artes fiunt . peccatorū vero q̄ b̄ ab artis regulis deuiat / ē cognoscitiua tm̄ . ita etiā sciētia dei ē factiua ⁊ cognoscitiua oīm bonorū . malorū vero siue peccatorū / q̄ sūt deuiatōs quedam ab eterna gloria et lege ipsius / sciētia dei est cognoscitiua . nō autē causatiua . et sic patz q̄ b̄ m̄ q̄ p̄ gratiā iustificat / nō solū sūt a dō ab et̄no p̄cogmiti . s̄ etiā electi ad gratiā habēdā . peccatores autē qui nō iustificat p̄ gratiā nō sūt electi vel p̄ordmati a deo ad culpam . sed solū p̄sciti q̄ non sint gratiam habituri . sed sup̄ nature sūt relinquēdi . q̄ vero omne agēs potest in illud quod est infra se . nō autem in illud quod ē sup̄ se . **N**atura igit̄ sibi relicta / nō p̄ in actū meritoriū qui est sup̄ facultatē nature . p̄ autē in actū peccati qui est demeritorius . sic in aliquod infra naturā humanā existens . **H**omo em̄ peccando descendit a dignitate sup̄ nature . et sic patz q̄ p̄sciti p̄nt demereri . **A**d p̄mū ḡ dicendū . q̄ s̄ q̄ d̄r̄ . q̄ naturalibz n̄ meremur nec demeremur / p̄ itelligi duplit̄ . **U**no sic . q̄ naturalia nō sūt demerita vel merita . et sic v̄z ē . q̄ merita sūt sup̄ naturā . demerita ōtra naturam . **A**lio modo potest intelligi sic . q̄ naturalia non sint principia merendi vel demerendi . et sic falsū est . naturalia em̄ adiuta p̄ gratiā / sūt p̄ncipia merendi . sibi autē derelicta possunt esse p̄ncipia demerēdi . vt dictum est .

Deinde circa potentiam dei quesita sunt duo . **P**rimo vtz de⁹ possit v̄ginē corruptā r̄pare . **S**ecdo vtz de⁹ possit peccare si vult vel si vellz . . iij . q .

Ad primum sic proceditur . **V**idet̄ q̄ deus possit v̄ginem corruptam reparare . ad omnipotentiam em̄ dei p̄tinet q̄ non sit impossibile apud deum omne verbum . vt dicit̄ **L**uce . i . sed hoc est quoddam verbū / v̄ginem reparare post lapsū . ergo deus potest v̄ginē reparare p̄ lapsū . **S**ed contra est quod **H**iero . dicit̄ . cū deus cetera possit / non potest reparare v̄ginem p̄ ruinam . et habet̄ in decreto . xxxij . q . v . ca . si paulus . **R**ñsio dicendum . q̄ in v̄ginitate duo considerare possumus . quorū vnū est integritas ipsa mentis ⁊ corporis . ⁊ sic deus v̄ginem reparare potest post ruinam . potest em̄ ⁊ mentem reintegrare per gratiam . et corp⁹ consolidare per miraculum . **A**lia autem est causa integritatis p̄dictę . quia scilicet mulier vel virgo non fuit cogmita a viro . et q̄ntum ad hoc deus non potest v̄ginem post ruinam reparare . non em̄ p̄ facere vt ea que iam est cogmita a viro nō fuerit cogmita . sicut nec de aliquo quod factum est / potest facere q̄ factum non fuerit . potentia em̄ dei se extendit ad totum ens . vnde solum illud a dei potentia excluditur / quod repugnat rationi entis . et hoc est simul esse et nō esse . et eiusdem rationis est quod fuit nō fuisse . **V**nde **Augustinus** dicit̄ . xvi . li . ōtra **faustum** . **Q**uisq̄ dicit̄ / si omnipotens est deus / faciat vt ea que facta sunt facta non fuerint / nō videt se hoc dicere . faciat vt ea que vera sunt eo ipso quo vera sunt falsa sint . **A**d argumētum ergo dicendum . q̄ cum verbum sit conceptus mentis / nihil quod implicat contradictionē v̄bum dici potest . quia non cadit in conceptu mentis . vt probatur in quarto **Metaphisicę** .

Questio quarta

Hec secundū sic procedit. **V**idetur quod hec sit falsa deus potest peccare si vult. Sed quocumque enim possum dicere quod homo potest facere illud si vult / potest etiam dici simpliciter quod homo potest facere illud. si ergo hec propositio est vera / deus potest peccare si vult / sequitur quod hec sit vera. deus potest peccare. sed hoc est erroneum ergo et primum.

Sed contra. quicumque vult peccare peccat. sed sequitur si deus peccat / potest peccare. ergo sequitur si vult potest peccare.

Responsum dicendum. quod hec conclusio si ordinem quandam importat. potest autem in proposito duplicem ordinem importare. vno quod dem modo ordinem cause siue principij. et hoc modo propositio falsa est. voluntas enim dei est principium et causa respectu creaturarum. non autem respectu eorum que pertinent ad diuinam naturam. Unde non dicimus quod pater genuit filium voluntate sed naturaliter. ut patet per **N**icolaum in libro de synodis. potentia autem dei ad ipsam naturam diuinam pertinet. vnde hoc ipsum quod est posse peccare / non est subiectum diuine voluntati. alioquin voluntas dei esset principium immutacionis diuine nature quod est impossibile. Alio modo potest importare ordinem consequentie. et sic hec locutio est vera. si deus vult peccare potest peccare. sequitur enim sine conditione. si arguemur ex impossibili posito. deus vult peccare. ergo potest peccare. omnia enim que vult / potest. sed non econuerso.

Ad argumentum ergo dicendum. quod cum dicitur si homo vult currere potest currere antecedens est possibile. et ideo consequens similiter est possibile. sed cum dicitur sic. si deus vult peccare potest peccare / antecedens est impossibile. vnde nihil prohibet conditionalem esse veram antecedente existente impossibili;

Deinde quantum ad naturam assumptam quaesita sunt duo. **P**rimo vtrum totus sanguis quem **C**hristus in sua passione effudit in resurrectione ad corpus eius redierit. **S**ecundo in quo **C**hristus nobis maius signum dilectionis exhibuerit. vtrum in hoc quod passus est pro nobis. vel in hoc quod corpus suum dedit nobis sub sacramento.

Primum sic proceditur. **V**idetur quod totus sanguis **C**hristi qui est in passione eius effusus / ad corpus eius in resurrectione redierit. resurrectio enim nostra consimilis erit resurrectioni **C**hristi. secundum illud ad **P**hilippenses tercio. **R**eformabit corpus humilitatis nostre configuratum corpori claritatis sue. sed ad corpus nostrum in resurrectione redibit totum quod fuit de veritate humane nature. sanguis autem **C**hristi in passione effusus / fuit de veritate humane nature. et sacer dicitur. secundum illud quem sacer cruor perunxit / fusus agni corpore. ergo videtur quod ille sanguis **C**hristi in passione effusus in resurrectione ad corpus eius redierit.

Proterea. verbum dei nunquam deposuit quod in natura nostra assumpsit. partibus humane nature in passione ab inuicem separatis sed verbum dei assumpsit in natura nostra non solum corpus / sed etiam sanguinem. ergo sanguis ille nunquam fuit a verbo depositus. rediit ergo ad ipsum in resurrectione.

Sed contra est quod in aliquibus ecclesijs sanguis **C**hristi vsque hodie dicitur seruari. **R**espondeo quod in resurrectione tantum **C**hristi quod nostra / totum quod fuit de veritate humane nature reparabitur. non autem illa que de veritate humane nature non fuerunt. **E**t quibus circa ea que sunt de veritate humane nature sit diuisa diuisorum opinio. secundum quoniamlibet tamen opinionum non totus sanguis nutritivus. qui ex ci-

111
bis generat' ptinet ad veritatem
humane nature. Cū ergo christus
an passionē suā comedit et bibit/
nihil prohibet in eo fuisse aliquem
sanguinē nutrimentalē. q̄ ad veritatē
humane nature nō pertinebat. et
quē nō oportet ad corpus eius in
resurrectione redire. sed q̄ specia-
liter fit questio de sanguine in pas-
sione eius effuso p̄ redemptōe hu-
mani generis. de hoc magis videt'
dicendū. q̄ totus sanguis in resur-
rectione ad corpus christi redierit
quod patet triplici ratione. Qua-
rū p̄ma accipi potest ex etate chris-
ti patientis. passus est em̄ in per-
fectissima etate. i. qua maxime ea
que i. homine inveniunt' ad verita-
tē humane nature ptinere vidēt'.
tang' ad maximā p̄fectionē edu-
cta. Secūda sumit' ex merito pas-
sionis. Si em̄ sanctorū martyrum
ille p̄tes in quib' passionē p̄ chris-
to sustinuerūt. quendā p̄uilegia-
tum vulgorem i. resurrectione ha-
bebunt. vt Augus. dicit. xxi. de ci-
dei. g. multo magis sanguis chris-
ti quē p̄ salute humane generis
effudit ad gloriosam resurrectio-
nem repatus est. Tercia ratio p̄-
sumi ex ipsa virtute passionis. sā-
guis em̄ ille i. passione effusus hu-
manū genus sanctificauit. s̄m il-
lud ad Hebr. ultimo. Iesus vt
sanctificaret p̄ sanguinē populum
suum. extra portas passus est. hu-
manitas aut' christi salutiferā vir-
tutem habuit ex virtute verbi sibi
vnti vt Damas. dicit in. iij. libro.
vnde manifestum est. q̄ sanguis
christi in passione effusus. q̄ ma-
xime fuit saluber fuit diuinitati
vntus. et ideo oportuit q̄ in resur-
rectione iungeret' alijs humani-
tatis partibus. sanguis aut' chris-
ti qui i. quibusdam ecclesijs ostē-
ditur dicit' ex quadam imagine
christi p̄cussa. miraculose effluxit

se. vel etiā alias ex corpore christi.
et p̄ hoc patz respōsio ad obiecta;

·vi. ·q.
Hsecundum sic procedit.
Videt' q̄ christus manus
signum dilectōis nobis
ostendit tradendo corpus suum in
cibum. q̄ patiēdo pro nobis. cha-
ritas em̄ patrie p̄fectior ē q̄ chari-
tas vie. sed bñficiuz illud qd̄ chris-
tus nobis contulit. corp' suū dans
nobis in cibū. magis assimilat' pa-
trie charitati q̄ plene fruemur do-
passio aut' quā p̄ nobis subñt. ma-
gis assimilat' charitati vie. i. q̄ nobis
p̄ christo imminet patiēdū. g. ma-
ius ē dilectōis signū q̄ christ' cor-
pus suū tradidit nobis in cibuz q̄
passus ē p̄ nobis. **S**z contra ē qd̄
dicit' Joan. xv. Maiorē charitatez
nemo hz vt aimā suā ponat q̄s p̄
aias suis. **I**st' dicit' q̄ illud qd̄
ē potissim' in vno q̄ gñe est mēsurā
ommū eoz que sūt illi' gñis. vtz
p̄ Phm. x. meta. Potissim' autē in
gñe amoris hoīm ē amor q̄ q̄s a-
mat seipm. et ideo ex is amore nō
est mēsuram accipe omnis amo-
ris. quo quis aliū amat. vñ et in
ix. ethi. Phūs dicit. q̄ amabilia
que sūt ad alterum. inveniunt' ex
amicabilib' que sūt ad seipsum.
pertinet autē ad amorem quo quis
amat seipsum vt velit sibi bonum.
vnde tanto aliquis alium magis
probat' amare. quanto magis
bonum quod sibi vult. propter a-
micū p̄termittit. s̄m illud pro-
verbiorum. xij. Qui negligit dā-
nuz p̄pter amicū iustus est. Vult
aut' homo sibi triplex bonū p̄ticularē.
que sūt aimā corpus et res ex-
teriores. ē g. aliquod signū amo-
ris. q̄ aliquis in reb' exteriorib'
propter alium detrimentum pati-
atur. Maius autem amoris si-
gnum est. si etiam corporis pro-
prij detrimentum patiat'ur. vel la-

bores vel verbera p amico sustinēdo. Maximū autē dilectōnis signū est / si etiā animam suam deponere velit pro amico moriendo. q̄ ergo christus pro nobis patiendo animam suam posuerat maximū fuit dilectōnis signum. q̄ autem corpus suum dedit ī cibum sub sacramento / ad nullum detrimentū ipsius ptinet. vnde patet q̄ p̄mū est maius dilectōnis signum. vñ ⁊ hoc sacramentum est memoriale quoddam et figura passionis christi. veritas autem p̄minet figure. et res memoriali. ¶ Ad p̄mum ergo dicendum. q̄ exhibitō corporis christi in sacramento habz figuram quandam charitatis. qua diligit nos de⁹ in patria. S3 passio eius pertinet ad ipsam dei dilectionem nos a perditione ad patriā reuocantem. dilectio autem dei non est maior in patria q̄ sit in p̄senti via;

vñ. .q.
D Einde circa angelos que situm est vnum. scilicet vtrum Lucifer sit subiectus eius. Et videtur q̄ sic. sicut subiectū temporis est primum temporale simplicissimum / ita subiectum eius videtur esse simplicissimum euiternum. hoc autem est Lucifer. qui inter angelos supremus fuit s̄m suā naturam creatus. Euum autē nō respondet gratiē sed nature. alioquin corpora celestia que non sunt susceptiua gratiē euo mensurari non possunt. cum ergo dona naturalia integra remanserunt in demombus post peccatum. sicut Dionysius dicit quarto capitulo de diuinis nominibus / videtur q̄ euius sit in Lucifero sicut in subiecto. Sed contra euum est quedam eternitatis participatio. sed angeli beati magis sunt in participatione eternitatis q̄ Lucifer qui est beatus

tuti dimis expers. ergo Lucifer nō est subiectum eius. sed magis supremus bonoz angeloz. ¶ Responso dicendum. q̄ ex ignorantia lingue grece prouenit / q̄ communiter apud multos euum ab eternitate distinguatur / ac si distingueretur antropus ab homine. quod enim in greco dicitur eon in latino dicitur eternitas. ⁊ sic etiā Dionysius. x. ca. de diu. no. p eodez vti ēternitate et euo. sed q̄ noībz vti dū est vt plures vtrūq; distingua m⁹ ab inuicē. eui em̄ nihil aliud ē q̄ eternitatis participatio. vt essential' eternitas ipsi deo attribuat. eui autē quasi participata eternitas substantiis spūalibz que sūt sup̄ t̄p⁹ q̄ vero id qd p eentiā dicit. semp ē mēsurā ipi⁹ qd dicit p participatōz / p̄ dicit q̄ p̄ma mēsurā omniū euiternoz / ē ipa dei eternitas. sic etiā substantia dei ē mēsurā oīs sb̄z vt dicit commētator in. x. meta. Si q̄s tñ velit accipere mēsurā homogeniā id ē eiusdē generis. dicit qdā. q̄ nō ē vna mēsurā omniū. sed qdlibet euiternū hz suū eui. s̄ n̄ p̄p̄riā voce ignorāt. sic em̄ est v̄z qd dicit / si omnia euiterna essent eqlia. sic em̄ vñ eoz nō esset eui et mēsurā alteri⁹. hoc autē nō ē v̄z. q̄ quasi in angelis ē accipere p̄mū mediū ⁊ vltimū. nō solū s̄m diuersas hierarchias et ordines. s̄ etiā s̄m diuersos angelos in eodē ordine vt ptz p Dio. x. ca. cele. hie. Et q̄ semp id quod ē simplicissimū ē mēsurā ī qlibz genere sic dicit. x. meta. ideo n̄ ē vt duratio simplicissimi euiterni sit eui omniū euiternoz. et illud simplicissimū euiternū ē subiectū eius. S3 attēdēdū ē q̄ sb̄z spūales mēsurā euo n̄ solū q̄ntū ad eaz sb̄z. s̄ etiā q̄ntū ad eaz p̄p̄iaz opatōz. Vñ in libro de causis dicit. q̄ sūt ī momēto eternitatis s̄m substantiā et operatōne. Et sic optz q̄ ille an

gelus qui est subiectus cui sit simplicissimus / nō solū qntū ad eēntiā / sed etiā qntū ad opatōnē. Talis autē est supremus bonoz angeloz cui⁹ opatio maxie est in vno vmita / quod est deus. vñ suprem⁹ bonoz angeloz est subiectus cui / nō autē Lucifer. ¶ Ad primum ergo dicendum / qd aliqui posuerūt Luciferū nō fuisse supremum angelorum / sed sicut Damas. dicit fuit primus eoz qui p̄erant ordim⁹ terrestri. si vero concedim⁹ h^m Greg. qd fuerit supremus omnium / tūc dicendum est / qd sua opatio auersa est ab vno p̄mo / et ouersa ad infinitudinem rerum inferiorum quarum primatum appetijt. Et h^m hoc demones dicunt⁹ mali / et deciderunt a sup̄ma simplicitate cui. vñ Dio. dicit. iiii. ca. de di. no. qd demones dicunt⁹ mali p̄ter hoc qd infirmant circa operationem naturalem;

Deinde quesitum est de hominibus. Et primo qntū ad ea que possunt eē omnibus cōmuna. Scdo qntū ad ea que p̄tinent ad quosdam status hoz. ¶ Circa cōmuna quesitū est quadrupliciter. Primo quidem de his que p̄tinent ad naturam hominis. Scdo de his que p̄tinet ad sacramenta. Tercio de his que p̄tinent ad virtutes. Quarto de his que p̄tinent ad p̄cepta. ¶ Circa p̄mū quesita sunt tria. Primo qntū ad p̄sonas hominū. vtrum scz si Adā nō peccasset iudem homines saluarent⁹ qui nunc saluant⁹. Scdo qntū ad intellectū. vtz scz verbum cordis sit species itelligibilis. Tercio qntū ad voluntatem. vtz scz ea que per timorem fiunt sunt voluntaria;

.viij. .q.
HD primum sic procedit. Videtur qd si Adam non peccasset non iudem salua-

rentur homines qui nō saluant⁹. si enim Adam non peccasset soli electi nascerentur. ergo nō fuissent nati illi peccatores qui finaliter sūt reprobati. et per consequens eorum filij non fuissent nati. quia si non sunt iudem patres / consequens est nec filios esse eosdem. multi autē nunc saluant⁹ ex reprobis p̄ntibus nati. ergo si Adam nō peccasset nō iudem saluarent⁹ qui nunc saluāt.

¶ Dicit⁹ h^m h^m in scdo de anima semen est superfluum alimentum. sed alijs cibis homo vsus fuisset in paradiso si non peccasset ab his quibus nunc vtit⁹. ergo aliud fuisse semen / et per consequens alij filij. ¶ Sed contra est quod Gre. dicit. iiii. moralium. si primum parentem nulla putredo peccati corrumperet / ne quāq̄ ex se filios gehēne generaret. sed nō qui nunc per redemptionem saluandi sunt soli ab eo electi nascerent⁹. ¶ Responso dicendum / qd cum in generatione hominis sic et aliorum animalium semen patris sit agēs / materia vero a matre ministrata sit sicut patiens / ex q̄ corpus humanum format⁹ / impossibile est eundem filium nasci siue sit alius pat̄ siue alia mat̄. sic etiā nō ē idem nūo sigillū / siue sit alia cera siue aliud corpus sigilli / ex cui⁹ impressione cera sigillat⁹. et quāuis superfluum alimentū sit semen h^m h^m diuersitas tñ alimentoz / non sufficeret ad diuersificandū filios / qui ex semine nascūt⁹. qz ex illis cibis nō sumit⁹ semen / nisi q̄ten⁹ aliqui i sbam p̄ntū ouertunt. Dicunt autē quidā sequentes Anselmū qd si hō nō peccasset in illa prima tentatione / statim confirmatus fuisset / et ipse et omnes q̄ ab eo nascerent⁹ fuissent electi. vñ cū nūc mlti qui saluant⁹ / ex peccatoribus nascant⁹ / sicut in obiciendo tangebant / consequens est qd essent alij p̄ntes sal-

uandorum: et alij etiā per consequens
filij. sed hec positio nō videt̄ esse
vera. q̄ s̄m Augus. xiii. d̄ ciui. dei.
Status corporis in homine propor-
tionabiliter respond̄z statui animę.
quādiu ergo homo habuit corpus
animale potens mori et non mori
indigens alimentis / tandu habuit
animam potentem peccare et
non peccare. habuit autē corpus
animale quādiu fuit i statu generādi
quod etiā fuisset si post illam p̄ma-
tentionem non peccasset. et ideo
possibile fuisset q̄ si primus hō nō
peccasset / q̄ etiā ip̄e vel ei⁹ posteri
postmodum peccarent. vt Hugo
de sancto Victore dicit. vnde ex h̄
non sequit̄ parentum diuersitas.
q̄ nunc sunt aliqui peccatores / tūc
autem nō essent: sed est aliud vnde
de necesse est ponere diuersitatem
parentum. quia in primo statu v-
nus homo non habuisset plures
uxores. nec etiam aliqui ex formi-
catione vel adulterio nascerentur:
quod nunc contingit etiam in h̄s
qui saluant̄. multi enim filij vni-
us parentis ex pluribus vxorib⁹
nati saluantur: sicut patet de filij⁹
Jacob. multi etiam ex fornicatio-
ne vel adulterio nati. alioquin eis
frustra sacramenta salutis adhibe-
rent̄. Vnde relinquit̄ q̄ aliqui
nunc saluant̄. qui si primus homo
non peccasset / non nascerentur: et
per consequens non saluarentur.
nec tamen dei p̄destinatio falle-
retur. quia deus p̄destinauit ho-
mines habens scientiam futuri e-
uentus. Quod vero Gregorius
dicit q̄ si primus homo non pec-
casset / nequaquam ex se filios ie-
herme generaret / idubitanter ve-
rum est. non enim in filios trans-
funderet peccatuz originale: sc̄dm
q̄ homines filij ire nascunt̄. quod
autem subdit. q̄ hi soli qui nunc
saluandi sunt nascerentur / intelli-

gendum est q̄ pronomen hi faci-
at simplicem demonstrationem.
quia soli electi nascerentur: quā-
tum est ex ratione originis / non
autem demonstrationem persona-
lem. quia alię p̄sonę essent homi-
num qui saluarentur. Et p̄ h̄ patz
respōsio ad obiecta;

.ix. .q.
Hsecundum sic procedit.
Videt̄ q̄ verbum cordis
sit species intelligibilis. ver-
bum enim cordis est / quo intelle-
ctus videt. hoc autem est species
intelligibilis. ergo verbum cordis
est species intelligibilis. **¶** P̄ter-
cognitio intellectiua a sensu ori-
sed illud quod sensus sentit ē spe-
cies sensibilis. ergo verbum cordis
quo intellectus intelligit / est spe-
cies intelligibilis. **¶** Sed contra.
verbum cordis interius est quod
exteriori verbo significat̄. sed ver-
bum exterius non significat spe-
ciem intelligibile. ergo verbū in-
terius nō est ipsa species intelli-
bilis. **¶** Ad dicendum. q̄ s̄m Au-
gus. xv. de trim. Verbum cordis
importat quoddam procedens a
mēte siue ab intellectu. in quōtū ē cōsti-
tutū p̄ operationē ipsius. Est autē
duplex operatō intellect⁹ s̄m Philo-
sophū. iij. d̄ anima. Vna quidē
que vocat̄ simpliciu intelligentia
siue mdiuidualiu. p̄ quā intellectu⁹
format in se p̄mo distinctionē vel
conceptū alicui⁹ incomplexi. Alia autē
operatō ē intellectu⁹ cōponētis et diui-
dētis. s̄m quā format enūciatōnē.
et vtrūq̄ istoz p̄ operationē intel-
lect⁹ cōstitutoz vocat̄ verbū cordis.
Quoz p̄mū significat̄ p̄ t̄minū.
sc̄dm vero significat̄ p̄ oratōz. Ma-
nifestū ē at̄ q̄ oīs operatō intellectu⁹
p̄cedit ab eo s̄m q̄ ē fact⁹ i actu p̄
sp̄z intelligibile. q̄ nihil opat̄ nisi
s̄m q̄ ē i actu. Vñ necesse ē q̄ spe-
cies intelligibilis que est princi-

apum operationis intellectualis differat a verbo cordis quod p operationem intellectus format. qd quis ipsum verbum possit dici forma vel species intelligibilis: sed sicut p intellectum constituta prout forma artis quaz intellectus adinuenit / dicitur quedaz species et forma intelligibilis. **Q** Ad primum ergo dicendum: qd intellectus intelligit aliquid dupliciter. Vno modo formaliter. et sic intelligit specie intelligibili qua fit in actu. Alio modo sic instrumento quo et quibus utitur ad aliud intelligendum. et hoc modo intellectus verbo intelligit. qd format verbum ad hoc qd intelligat re. **Q** Ad secundum dicendum: qd cognitio sensus exterioris perficitur p solam immutationem sensus a sensibili. unde per formam que sibi a sensibili imprimi sentit. non aut ipse sensus exterior format sibi aliquam formam sensibilem. sed h facit virtus imaginatiua cuius forme quodammodo simile est verbum intellectus;

.x. .q.
H Ad tertium sic procedit. Videtur qd ea que sunt et fiunt ex timore / non sint voluntaria. necessitas enim contrariatur voluntati vt dicitur in .v. Meta. s; ea que sunt ex timore / dicuntur ex necessitate fieri. non ergo sunt voluntaria. **S**ed contra: omne qd quis operatur propter finem e voluntarium. sed ea que quis operatur ex timore operatur propter finem. sed ad vitandum malum quod timet: sicut qui proicit merces in mare vitat summersionem nauis. ergo huiusmodi sunt voluntaria. **R**esponso dicendum: qd cu bonum sit voluntatis obiectum / hoc modo habet se aliquod ad h qd sit voluntarium / quo modo se habet ad hoc qd sit bonum. contingit aut

aliquid in vniuersali consideratum esse bonum: qd tñ p m aliquas particulares circustantias redditur malum. sic generare filios e bonum. s; generare filium ex no sua / est malum. et similit contingit aliquid in vniuersali consideratum esse malum: qd tñ p m aliquas particulares circustantias fit bonum. sic occidere p m se e malum: sed occidere hominem p miosu multitudinem e bonum. et qd actiones que sunt circa singularia / iudicantur bonę vel male. et p consequens voluntarie vel inuoluntarie. **S**impliciter qd e consideratis singularibus circustantiis. p m qd aut p m qd in vniuersali considerat. ea vero que ex timore fiunt in vniuersali qd e considerata / sunt mala et inuoluntaria: sed si considerentur p m singularia que circustant / sunt bona et voluntaria. sic proicere merces in mare p m se consideratum e malum: et no voluntarium. vñ et **Ph**ilosophus dicit in .iii. **E**thi. qd huiusmodi mixta sunt ex voluntario et inuoluntario. simpliciter aut sunt voluntaria: p m qd aut inuoluntaria. et ex necessitate facti. **E**t p h ptz responsio ad obiecta;

D Emde circa sacramenta que sunt est. pmo de sacramento eucharistie. secundo de sacramento penitentie. tercio de sacramento matrimonij. **C**irca eucharistia que sita sunt duo. pmo vtrum forma panis ambilet. Secdo vtz sacerdos dare debeat hostiam no consecratam pctori occulto h petenti;

.xj. .q.
H Ad primū sic procedit. Videtur qd forma panis in sacramento eucharistie ambiletur. id em ambilari videtur qd desinit eē et i nihil cūtit. s; forma panis facta cōsecrōne desinit eē. nec e daē in qd cūtat. no em cūtit i materiā corporis christi: nec etiam in formam eius que est anima. alioqn esset ibi anima ex vi sacramenti. er

go forma panis ambilat. **P**re-
Aug. dicit sup illud Joānis .xvii.
Clarifica me pater &c. Si huma-
na natura ouertatur in uerbum / si
diligentius cogitamus hō p̄iret in
deo. sed illud ambilari dicit quod
perit. ergo si panis ouertit in cor-
pus christi / uidet̄ q̄ ambilet̄.

Sed contra ē quod Augus. dicit ī
libro .lxxxiiij. q. Deus non ē actor
tendendi in nō esse. est aut̄ actor sa-
cramēti eucharistię. ergo ī illo sa-
cramēto nihil ambilat. **R**nsio
dicendū: q̄ ambilatō quendā mo-
tū importat. omnis aut̄ motus de-
nominat̄ a termino ad quē. unde
terminus ambilationis ē nihil.
osecratio aut̄ panis ī sacramēto
eucharistię nō terminat̄ ad nihil.
sed ad corpus christi. alioqn non
esset dare quomō corpus christi ī-
cipiat esse sub sacramēto. nō em̄ ī-
cipit ibi esse p̄ motū localez. alio-
qn desineret esse in celis. relinquit̄
ergo q̄ ī osecratione panis non
ē aliqua ambilatō. sed tr̄substāti-
atio panis ī corpus christi.

Ad p̄mū g° dicendū: q̄ sic ī gene-
ratione naturali / neq; forma neq;
materia ḡnat̄ aut corrupit̄. sed
totū compositū. ita etiā ī sacramē-
to altaris non est querendū seor-
sum de forma aut materia ī quid
ouertat̄. sed totus panis ouertit̄
ī totū corpus christi īquātū ē cor-
pus. Quia si ī triduo mortis chri-
sti fuisset consecratio facta non fu-
isset ibi anima / sed corpus exami-
me. sic ī sepulchro iacebat. **A**d
scdm̄ dicēdū: q̄ p̄ire diceret̄ natu-
ra humana si ouertere in uerbū.
īquātū esse desineret. quod p̄tinet
ad terminū a q̄. nō aut̄ ambilat̄
q̄ntum ad terminum ad quem;

.xii. .q.

H D secundū sic proceditur.
Videtur q̄ sacerdos nō de-
beat dare hostiā nō osecrata

tam peccatori occulto hoc petenti.
nō em̄ debet sacerdos peccatū ocul-
tū publicare. publicaret autē si ei
daret hostiaz nō osecrata. cū alijs
sotis daret osecrata. g° sacerdos
nō debet dare hostiā nō osecratam
peccatori occulto h̄ petenti. **P**re-
hostia osecrata a sacerdote alicui fi-
deli porrecta a circūstātib; adorat̄.
si g° exhiberet alicui hostia nō ose-
crata loco osecratę / q̄ntū ī se ē fa-
ciēt populū idolatrare. qd̄ est ḡue
peccatū. nō ergo sacerdos debet pec-
catori occulto petenti dare hostiā nō
osecrata. **S**3 contra. q̄ sacerdos
ē medicus animaz. sapiēs autēz
medicus uitat q̄ntū potest piculū
īfirmi / quē accepit ī curaz. pec-
catori aut̄ cui? curā habz / imminet
maḡnū piculū si cū oseciētia pecca-
ti mortalis corp; christi accipiat.
q̄ q̄ manducat & bibit indigne u-
dicū sibi māducat et bibit. **U**t di-
citur p̄mē Corin. xi. ergo sacerdos
bene facit ut eius periculum euitet
porrigēs hostiā nō osecrata. **R**e-
sponso dicendū: q̄ ueritati non
est aliqua fictō aduungenda. quia
nulla ē ouētiō lucis ad tenebras.
ut Apostolus dicit scd̄e Corin. vi.
& p̄ter hoc Augustinus probat ī
libro .lxxxiiij. q. q̄ corpus christi n̄
fuit fantasticum. quia ueritas que
est christus non potuit fallere. et
ideo ī sacramentis ecclesię nihil
est per fictionem agendum. & p̄e-
cipue ī sacramento altaris ī q̄
totus christus continet̄. esset au-
tem quedam fictio si hostia nō cō-
secrata / loco consecratę daretur.
et cum hoc etiam sacerdos quan-
tum ī se est populo fieret idola-
trandi occasio. qui quauis pec-
catum idolatrię non incurrat esti-
mans probabiliter hostiam esse
consecratam. tamen sacerdos ī
hoc ipso q̄ hostiam non consecra-
tā populo exhiberet adorādā ido-

latrie crimen incurreret. Unde si
in nullo casu est faciendum / ut ho-
stia non consecrata exhibeatur vni
vel pluribus tanq̄ consecrata. de-
bet ergo sacerdos peccatore occulto
pmo quidez admonere vt pe-
nitentiā agat. et sic ad sacramētū
accedat. q̄ si penitere noluerit / de-
bet ei occulte mhibere ne alijs cō-
municantibus in publico se immi-
sceat. q̄ si se immiscuēt / debz ei da-
re hostiam consecratam. **U**nde
prima duo concedim⁹. **A**d ter-
cium dicendū. q̄ stultus esset me-
dicus qui cuz maiori suo periculo /
minus periculum infirmi vellet im-
pedire. puta si vellet ipse venenū
bibere / ne infirmus biberet vinū.
multo aut magis peccat sacerdos
fictōez faciēs in sacramēto christi /
q̄ peccator indigne sumens. vnde
stultus esset sacerdos si vt vitaret
peccatum subditi / ipse graui⁹ pec-
caret. fictionem faciēs in sacramē-
to altaris;

Deinde circa sacramentum
penitentie quesita sūt du-
o. primo vtrum p̄elatus
debeat subditum suum ab admim-
stratione amouere p̄pter aliquid
quod ab eo i confessione audiuit.
secundo vtruz in meliori statu mo-
riat⁹ ille qui moritur in via eundi
ultra mare / q̄ ille qui moritur in
redeundo; .xiiij. .q.

H primum sic proceditur.
Dicitur q̄ p̄elatus possit
subditum ab admimistra-
tione remouere / p̄pter aliquid qd
ab eo audiuit in confessione. quia
quod institutum est pro charita-
te / contra charitatez non militat.
sed sigillum confessionis institutū
est pro charitate. non ergo mili-
tat contra charitatem. ex qua te-
netur p̄elatus salutē subditorum
prouidere. **E**st autez quando qd
tra salutem subditi / si ea admim-

stratio dimittatur. vtputa si ha-
beat occasionez recidendi in pec-
catum. ergo non obstante sigillo
confessionis / p̄lat⁹ debet eū ab adm-
mistratōe remouē. **S**z dicit⁹. q̄ ni-
hil ē faciendū in p̄iudiciū confessionis.
essz aut p̄iudiciū confessionis si s̄di-
t⁹ ab admimistratōe remoueret⁹.
p̄pter crimē qd suo p̄lato confessus ē.
q̄ p̄ h̄ alij retraherēt a confitēdo. nō
g⁹ debet p̄latus s̄ditū ab admim-
stratōe remouē p̄pter p̄ctm qd ei cō-
fessus ē. **I**ssz dicit⁹. q̄ illd qd p̄ cōfes-
sionē audit⁹ / nullo mō ē manifestāb.
nec vbo. nec signo. nec nutu. nec
etiā aliqd ē faciendū vñ i suspitōem
p̄cti aliq̄s possz deuenire. si vero a-
motō s̄diti ab admimistratōe pos-
set inducē ad manifestādū p̄ctm i
confessione auditū. vel ad aliq̄ pbabi-
lē suspitōz bñdā de ip̄o / nullo mō
p̄lat⁹ debet subditū ab admimistra-
tione remouere. puta si i aliq̄ mo-
nasterio essz cōsuetū q̄ p̄ores nō a-
mouerēt⁹ de suis p̄oratis nisi p̄t
culpā / manifestaret⁹ p̄ctm confitēti⁹ p̄
remotōnē ab admimistratōe. vñ si
abbas h̄ facēt / grauit⁹ peccat⁹ tāq̄
confessionē reuelans. possz tñ eum
secrete charitatiue admonere vt
cum instantia peteret cessionem. si
hoc videret salutē eius expedire. **S**i
vero p̄ amotionem ab admimistra-
tione peccatum nullatenus mani-
festaret⁹. puta si in aliquo mona-
sterio essz cōsuetum q̄ abbas p̄
suo libitu d̄facili aliquos ab adm-
mistratōe amoueret / tunc aliq̄
occasione accepta possz s̄dituz si-
bi confessum ab admimistratōe
remouere. debet tñ hoc facere cū de-
bita cautela. si talis admimistratō
essz subdito piculosa impostez.
q̄uis etiā in hoc casu melius esset
q̄ eum induceret ad cessionē peten-
dā. **S**i vō piculū ipostez nō time-
ret / nō opteret q̄ p̄ p̄cto p̄terito p̄
penitentiaz deleto / eum ab adm-

mistracōne remoueret. sic et Aug.
dicit in libro de adulterinis coniugi-
is. Cur adhuc deputamus adul-
teros / quos tñ credimus pēntē-
tia esse sanatos? qm̄ em̄ pēnten-
tes innocētib; sunt meliores. et p
hoc patet responsio ad obiecta;

.xiii. .q.

H scdm̄ sic pcedit. Videl
q̄ melius moriat̄ cruce si-
gnatus qui morit̄ in via
eundi ultra mare / q̄ ille qui morit̄
redeundo. Qui em̄ morit̄ in eundo
est quasi in exequendo ppositū vel
votum suū vt se exponat morti pro
christo. et ita morit̄ tanq̄ martyr.
qui aut̄ morit̄ redeundo nō mori-
tur in pposito exponendi se p chri-
sto. et ita morit̄ tanq̄ cōfessor. sed
maior est status martyrum q̄ cō-
fessor. ergo in meliori statu mori-
tur qui morit̄ in eundo q̄ qui mori-
rit̄ in redeundo. Sed contra. qui
morit̄ in redeundo iā cōsumauit vo-
tum. qui aut̄ morit̄ eundo / nōdū
cōsumauit sed ē quasi in pncipio.
pfectū aut̄ est melius imperfecto. et
fims pncipio. ergo melius morit̄
quis in redeundo q̄ i eundo. **I**ss
dicendum. q̄ q̄nto aliquis cū plus
rib; meritis morit̄ / tanto melius
morit̄. merita aut̄ manent homini
nō solū que actu agit / sed etiā illa
que iam fecit quasi apud deū depo-
sita. s̄ illd̄ sc̄e ad Timo. j. Scio
cui credidi et certus sum. q̄ potēs
ē depositum meū seruare. Manifes-
stū ē aut̄ / q̄ ille q̄ morit̄ in redeun-
do de ultra mare / ceteris parib; cū
plurib; meritis morit̄ / q̄ ille qui
moritur in eundo. habet em̄ meri-
tum ex assumptione itineris. et vl-
terius ex psecutione in qua forte
multa graua est passus. Et ideo
ceteris parib; melius morit̄ ille q̄
morit̄ in redeundo. quanuis ire sit
magis meritorū q̄ redire. genus
opis cōsiderando. **A**d argumē-

tum ergo dicendum. q̄ illud ppo-
situm exponēdi se morti ppter chri-
stum / habuit etiam iste in eundo.
nec hoc meritū pdidit / si se a pec-
cato immunem custodiuit;

D Emde circa matrimonij
quesita sūt duo. pmo si a-
liquis despondeat aliquā
p verba de futuro. et postea ipsam
carnaliter cognoscat. nō quide; cō-
sentiens in matrimonium. sed so-
lum volens fraudolenter surripere
copulā carnalē. si postmodū cons-
trabat cū alia p verba de pñti / v-
trū sc̄a sit vxor eius. Sc̄do si vir
accusaret vxorem de adulterio oc-
culto. vtz mulier teneat̄ in iudicō
suū peccatū cōfiteri;

.xv. .q.

H D p̄mū sic pcedit. Videl
q̄ ille qui cognouit carnaliter
mulierez quā despō-
derat p verba de futuro / non possit
habere vxorē illā cū qua postea cō-
trabit p verba de pñti. iudicio em̄
cōpellit̄ stare cū p̄ma quā carnaliter
cognouit. sed ecclesia p̄ face-
re psonas illegitimas ad contra-
hēdū. ḡ videt̄ q̄ talis nō possit cū
alia muliere habere matrimonū.
et ita illa cū qua sc̄do cōtraxit p ver-
ba de pñti / nō erit vxor sua. **S**3
contra est. q̄ error hominis nō p̄-
iudicat veritati matrimonij. sed ex
errore hominis p̄sumētis esse cō-
sensum vbi fuit carnalis copula.
cōtingit q̄ per iudiciū ecclesie com-
pellit̄ aliquis eā habere quam cog-
nouit carnaliter post cōtractū per
vba de futuro. ḡ s̄ nō p̄iudicat ve-
ritati sc̄di m̄rimoni qd̄ ē rite cōtra-
ctū p vba de pñti. **S**3 d̄d̄. q̄ sic Ni-
co. Pap̄ dicit / cā m̄rimoni ē cōsē-
sus p vba de pñti exp̄ssus. sine q̄ e-
tiā cet̄ea cū coitu s̄secuta frustra ē.
r̄mota at̄ cā remouet̄ effectū. **N**ñ
cū i pmo m̄rimonio ponat̄ n̄ fuisse
cōsensus / manifestus ē q̄ nō fuit m̄ri-

211
mominus. et quia posita causa ponit
effectus. consequens est ut secundum
fuit matrimonium. in quo ponit fu-
isse mutuus consensus per verba de pre-
senti expressus inter personas a ma-
trimonio solutas. **¶** Ad argumen-
tum ergo dicendum. quod ecclesia in
his que ad matrimonium pertinent /
tripliciter se habet. Primo quidem
modo per modum iudicantis. et quod
homines vident ea que apparent
secundum quod dicitur. i. Regum. xvi. **¶** **Q**uod
bit quod iudex ecclesiasticus iudicet secundum
ea que sibi apparent per confessio-
nes partium. et per idoneos testes.
et per alia legitima documenta. que
bus tamen omnibus adhibitis con-
tingit quandoque veritates latere.
et precipue in his que pertinent ad
interiora cordis que humano tes-
timonio probari non possunt nisi per
aliqua signa exteriora de his pos-
set aliqua coniectura haberi. **¶** Et ideo
iudicium ecclesie circa ea que ad ma-
trimonium pertinent / si veritas la-
teat / non impedit sequens matrimo-
nium contrahendum. nec dirimit
iam contractum. Alio modo habet
se per modum prohibentis vel pu-
nentis. et hoc quidem impedit ma-
trimonium contrahendum sed non
dirimit iam contractum. puta ux-
oricide ecclesia penas imponit. ut
ulterius a matrimonio absteat.
si tamen contraxit matrimonium non
dirimitur. **¶** Tercio modo habet se
per modum statuentis. quod fit so-
lus autoritate summi Pontificis.
et secundum hoc persone aliquę redderent
illegitime ad contrahendum. ita
quod si etiam contrahant matrimonium / di-
rimuntur. ut patet in quibusdam gra-
dibus consanguinitatis et affinita-
tis vel etiam de adulterio cum quis de-
dit ei fidem de contrahendo vel cum
machinatus est in mortem uxoris;

¶ **A**d secundum sic procedit. **¶** **V**idet

quod mulier accusata de adulterio non
teneat peccatum suum in iudicio
confiteri. nullus enim tenet peccatum
suum occultum publicare si autem in
iudicio confitetur ipsum / remittet in publi-
cum. non ergo tenet mulier accusa-
ta de adulterio suum peccatum in iu-
dicio confiteri. **¶** Sed contra est quod debet
prestare iuramentum de veritate dice-
nda. sed nullo modo debet purgare.
ergo debet veritatem confiteri de suo
peccato. **¶** **R**esponsio dicendum. quod
circa hoc est distinguendum. si enim
adulterium sit omnino occultum non
debet peccatum suum in iudicio confite-
ri. nec debet ab ea exigere iuramentum de
veritate dicenda. quod occulta soli di-
uino iudicio reseruantur secundum illud
primę **¶** **C**orin. iiii. Nolite autem tempore
iudicare quo aduersus remittet dominus qui
illuminabit abscondita tenebra-
rum. sed quando de adulterio pre-
cessit infamia vel aliqua signa eui-
dentia apparent. que vehementer
suspicionem facere possunt. vel quando
est semiplene probatum tunc debet ab
ea exigere iuramentum de veritate di-
cenda. et ipsa tenet confiteri veritatem

¶ **E**t per hoc patet responsio ad obiecta;

¶ **Q**uando circa virtutes que
ita sunt duo. **¶** Primum est
circa iustitiam scilicet si aliquis
incidens in latrones permittat eis
pecuniam per sua liberatorem. si mutuo
eas accipiat ab aliquo suo amico
vtrum restituere teneat. **¶** Secundo
circa abstinentiam vtrum aliquis
peccare possit nimis ieiunando;

.xvii. .q.

¶ **H**oc primum sic procedit. **¶** **V**idetur
quod ille qui pecuniam
accepit mutuo ut redime-
ret se a latronibus / non teneat eas re-
stituere. quod ut Augustinus dicit tempore ne-
cessitatis sunt omnia communia. sed
nullus debet quasi proprium petere illud quod est
commune. ut Ambrosius dicit. et habet in de-
cre. xlvii. di. Sic. cum ergo ille qui in la-

trones incidit fuerit in magna necessitate constitutus. utpote in piculo mortis existens. videtur quod factus sit sibi commune id quod erat alterius. et ita non tenetur ei restituere qui mutuauit ac si esset proprium eius.

Pro. nullus tenetur facere recompensationem alicui pro eo quod ille facere tenebatur. sed ille qui mutuauit pecuniam. tenebatur proximum suum a mortis piculo liberare. secundum illud puer. xxiii. Erue eos qui ducuntur ad mortem. ergo videtur quod ille qui est liberatus non teneatur ei restituere pecuniam mutuata.

Sed contra est quod dicit dominus Mat. vii. Omnia quecumque vultis ut faciant vobis homines et vos facite illis. sed ille qui liberatus est a latronibus vellet sibi restitui si quid mutuasset. ergo etiam ipse debet restituere quod mutuo accepit.

Responsum dicendum. quod iusticie actus est unicuique reddere quod sibi debetur. vnde cum ratione contractus bonae fidei qui fuit inter mutuante et mutuū accipientem. restitutio debeatur ex iusticie precepto. tenetur ille qui mutuo accepit pecuniam eam reddere creditori. et tanto magis quanto in maiori necessitate credito sibi subuenit.

Ad primum ergo dicendum. quod tunc in necessitate sunt omnia communia. cum homo non poterit sibi de suo subuenire. ridiculum esset enim si quis famem patiens nollet accipere panem quem haberet in arca. et diceret se accipere panem alienum quasi commune. que autem pro amicis possumus pro nos aliquo modo possumus. Ut Dominus dicit in. iij. Ethic. Iste autem qui in latrones incidit. pro se pro amicis liberare mutuū accipiendo. et ideo non fiunt ei omnia communia.

Ad secundum dicendum. quod unusquisque tenetur ad liberandum proximum a morte secundum suam conditionem et modum. et hoc quidem conuenienter impleuit ille qui pecuniam mutuauit. non autem tenebatur eam do-

nare in casu illo quo ille poterat pro mutuū liberari. xviii. q.

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod homo non possit peccare minus ieiunando vel vigilando. deus enim non potest ab homine minus diligere. sed probatio dilectionis est exhibitio operis ut Gregorius dicit in quadam homelia. ergo videtur quod non possit aliquis peccare minus ieiunando vel vigilando pro deo.

Sed contra est quod beatus Bernardus confitetur se peccasse. de hoc quod corpus suum minus ieiunio et vigiliis debilitauit.

Responsum dicendum. quod secundum Dominum primo in Poli. aliter est iudicandum de fine. et aliter de his que sunt ad finem. illud enim quod queritur tanquam finis. absque mensura querendum est. in his autem que sunt ad finem est adhibenda mensura. secundum proportionem ad finem. sicut medicus sanitatem que est finis eius facit quantumcumque potest maiorem. sed adhibet medicinam secundum quod conuenit ad sanitatem faciendam. est ergo considerandum quod in spirituali vita dilectio dei est sicut finis. ieiunia autem et vigilię et alia exercitia corporalia non queruntur tanquam finis. quia sicut dicitur ad Romanos. xiii. Non est regnum dei esca et potus. sed adhibentur tanquam necessaria ad finem. id est ad domandas concupiscentias carnis secundum illud Apostoli prime corinthiorum. ix. Castigo corpus meum et in seruitutem redigo. Et ideo huiusmodi sunt adhibenda cum quadam mensura rationis. ut scilicet concupiscentia deuicta. et natura non extinguatur secundum illud ad Romanos. xii. Exhibeatis corpora vestra vna hostiam uiuentem. et postea subdit. Rationabile obsequium vestrum. Si vero aliquis in tantum virtutem nature debilitat pro ieiunia vigiliis et alia huiusmodi. quod non sufficiat debita opera exequi. puta predicator predicare. doctor docere. cantor can-

21^m
tare. et sic de alijs absq; dubio peccat. Sicut etiā peccaret vir qui minima abstinentia se impotem redderet ad debitū uxori reddendum.

Dñ Hiero dicit. De rapina holo-
caustum offert qui vel ciborum minima egestate vel somni penuria imoderate corpus affligit. Et iterū rationalis hominis dignitatez amittit qui ieiuniū charitati vel vigiliis sensus integritati p̄fert. Et p̄ hoc patz responsio ad obiecta;

Deinde circa p̄cepta que-
sita sunt duo. p̄mo vtrum p̄cepta ordie nature p̄cedāt cōsilia. Sc̄do vtz peccata que fiunt contra p̄cepta sc̄de tabule sint grauiora p̄ceptis que fiunt cōt̄ p̄cepta p̄me tabule; xix. q.

Primū sic proceditur.

Videtur q̄ p̄cepta ordie nature p̄cedant cōsilia. id em̄ est prius ordie nature alio ad quod natura p̄mo istigat.

Sed p̄cepta sūt de p̄mo istinctu nature. q̄ sūt de dictamine rationis naturalis. non aut̄ cōsilia. ḡo p̄cepta sūt p̄ora ordie nature q̄ cōsilia. **S**ed contra est q̄ p̄us natura dicit̄ aliquid tripliciter. Vno modo sicut imperfectum ē p̄us p̄fecto. et hoc modo p̄cepta nō sūt p̄ora cōsilijs. q̄ in p̄ceptis charitatis p̄cipue consistit p̄fectio.

Sc̄do p̄ modū cause tpe p̄cedētis effectum. et sic etiā nō sūt p̄ora. q̄ non est necessariū q̄ aliquis impleat prius p̄cepta q̄ cōsilia.

Tercio p̄ modum originis. q̄n p̄ncipiū est simul tpe. sic lux solis et radius. sed nec hoc modo p̄cepta sūt p̄ora. q̄ non ē necessario q̄ quicumq; seruat p̄cepta / seruet cōsilia. ergo nullo modo p̄cepta ordie nature p̄cedunt cōsilia.

Responsio dicendū. q̄ circa h̄ necesse est duo cōsiderare. **P**rimo q̄d sit esse prius ordie nature. Sc̄do

quid sit p̄ceptum. et quid cōsiliū. q̄b; manifestatis appāebit eudēt q̄d querit̄. **D**e p̄mo ḡ sciendū q̄ s̄m **P**h̄m̄ in. v. **M**eta. prius et posterius dicit̄ i q̄libz ordie p̄compatōez ad p̄ncipiū illius ordie. sic in loco p̄ cōpationē ad p̄ncipiū loci. et in disciplinis p̄ cōpationez ad p̄ncipia discipline. Sic ḡo ordie nature dicit̄ aliquid esse p̄us p̄ cōpationē ad nature p̄ncipia. q̄ q̄dē sūt quattuor cause / vñ s̄m vnūq; q̄ genus cause / p̄ in ordie ē q̄d p̄m̄q; est cause. Quāuis autē cause sint quattuor / tres tñ eorū scz efficiens formalis et finalis cōueniunt in idez. **V**nde relinquitur q̄ ordo nature sit triplex. vnus q̄dē s̄m rationez cause materialis. s̄m quē imperfectū ē p̄us p̄fecto et potētia actu. **A**lius aut̄ ordo ē nature s̄m rationē aliaz triū causarū s̄m quē p̄fectū ē p̄us imperfecto. et actū / potentia. **V**ñ et **P**h̄s dicit in. v. **M**eta. q̄ alia sūt p̄tate p̄ora alia p̄fectione. et q̄ forma ē magis natura q̄ materia vt p̄bat in i. et. ii. **P**h̄i / cōuenētius dicit̄ esse p̄us natura actus qui est prior in substantia et specie (vt dicit̄ in. ix. **M**eta.) q̄ potentia que in vno et eodem est p̄or generatione et tpe. **V**ñ et **P**h̄s dicit in. ii. **P**erih̄er. q̄ in ijs que contingit esse actu et p̄tate / ea que sūt actu sūt natura p̄ora. et tempore posteriora. **C**irca sc̄dm vero scz circa rationē cōsiliū et p̄cepti cōsiderandum est q̄ p̄ceptum importat rationem debiti. **D**ebitum autem est aliquid dupliciter. Vno modo s̄m se. et hoc mō firmis ē debitus in vnoq; negotio. medicus em̄ p̄pter se debz querere sanitatem. **A**lio modo ē aliquid debitum p̄pter aliud. scz illud sine quo non potest perueniri ad finem. sic medicus debet indicere dietam in firmo sine qua non potest sana

ri. id vero quod ordinat in finem /
ut melius aut facilius ad finem
sequatur. si sine hoc possit aliquantulum
haberi finis / non habet rationem de-
bitam. **C**onsilium autem spirituale qui lege
diuina ordinatur est duplex. **U**nus
quidem principalis scilicet adherere deo
per charitatem. unde prime ad **Timo.** i.
dicitur. **C**onsilium precepti charitas est. **A**-
lius autem est finis scilicet puritas et rectitudo
cordis. que consistit in interioribus
actibus aliarum virtutum. **U**nde **Apostolus**
dicit ad **Ro.** vi. **H**abetis fructum
vestrum in sanctificatione. sic etiam in
generatone naturali finis est et ipsa
forma substantialis et ultima dis-
positio ad formam. **U**nde manifestum
est quod principalia precepta diuina sunt
quidem de dilectione dei et proximi ut
patet **Mat.** xxii. scilicet de interiori
sanctificatione secundum illud prime
ad **Thessa.** iii. **N**ec est voluntas
dei sanctificatio vestra. **O**mnia vero
alia que sunt spiritualis vite ordinantur
in predicta sic in finem. sed du-
pliciter. **Q**uedam enim sunt talia sine quibus
predicti fines esse non possunt. et hec
cadunt sub precepto. sic non habebis deos
alienos. non furtum facias. **Q**uedam
autem sunt sine quibus ad predictos fi-
nes perueniri potest (unde non cadunt
sub precepto) sed quia per huiusmodi
facilius et melius peruenitur ad fines
predictos / dantur de eis consilia. sic
patet de paupertate / virginitate /
et aliis huiusmodi. **E**t est simile. si
aliquis ex precepto debet esse **R**o-
me certo die quotidie tenetur ex de-
bito precepti **R**omam ire. non autem tene-
tur ex precepto ire eques. quia sine
hoc posset Romam peruenire. tam ca-
dit hoc sub consilio in quantum equitans
do facilius et melius peruenit ad fi-
nem. **I**dis ergo visis. patet defacili
quod querebatur. si enim comparemus
consilia ad precepta finalia que sunt
de dilectione dei et proximi et de inte-

riori cordis puritate / manifestum
est quod precepta sunt priora consiliis
naturaliter ordine perfectionis. sic
actus naturaliter prior est potens-
tia. et finis prior que sunt ad finem.
Sed consilia naturaliter priora erunt
ordine generationis temporis. in
quantum scilicet per consilia ad puritatem
perfectam cordis et dilectionem dei
et proximi peruenimus. **S**i autem com-
paremus consilia ad alia precepta
que ordinantur ex necessitate in pre-
dictos fines / sic erit duplex consi-
deratio. **N**am in consiliis necesse est
ut includantur precepta. qui enim om-
nia dimittit / non rapit aliena. et qui
virginitatem seruat / non mechatur.
sicut etiam qui equitat vadit. sed non
conuertitur. **E**rit autem una compa-
ratio consiliorum ad precepta abso-
lute considerata. **E**t hoc modo pre-
cepta erunt ordine nature priora con-
siliis. sic genus est naturaliter pri-
us specie. consilia autem econuerso
naturaliter sunt priora preceptis.
sicut species sunt partes secundum naturam
quibus genera ut patet per **Philosophum** in primo
Physicorum. **C**omparatur enim genus
ad speciem sicut potentia ad actum.
Precepta autem absolute sumpta
se habent per modum generis ad
obseruationem preceptorum cum consiliis et si-
ne consiliis. sic non mechatur ad non me-
chatur cum virginitate. et ad non me-
chatur cum misericordia. et ire commune est
ad ire equitatem et ad ire peditem. **A**lia
vero est comparatio consiliorum ad pre-
cepta sine consiliis obseruata. sic si co-
paremus eundem in equo ad eundem qui vadit
pedibus. **S**imilis est enim comparatio virginitatis
seu continentis ad misericordiam. et paupe-
ris propter christum. ad eum qui in seculo suis
contemnitur. **E**t sic sicut ordine nature consi-
lia sunt priora preceptis / tamquam perfecta in-
perfectis. nec oportet quod precepta sic ac-
cepta precedant naturaliter in ordine generatio-
nis et temporis consilia. non enim oportet
quod ille qui vult continentiam vel virgini-

411

mitatem seruare / prius matrimo-
mo iungat. nec etiam oportet qd il-
le qui vult esse pauper ppter chri-
stum / prius secularem vitam agat.
in qua suis diuitijs sit contentus.
sic etiam non oportet qd ille qui vult
eques ire romam / prius vadat pedes.
et postea eques. sed melius est qd
a principio eques vadat. ¶ Et per
hoc patet responsio ad obiecta;

.xx. .q.

Hoc scdm sic procedit. Videt
qd peccata que sunt contra
precepta scdm tabule / sint
graviora peccatis que sunt contra pre-
cepta prime tabule. Peccatum est enim
con preceptum scdm tabule contempto
bono incommutabili / commutabili bo-
no adherere. sic patet in furto et ad-
ulterio et alijs huiusmodi. Sed con-
temptus incommutabilis boni / est
peccatum contra precepta prime tabule.
quibus ordinamur ad exhibendam re-
uerentiam deo. ergo peccata que sunt
con precepta scdm tabule includunt
peccata que sunt con precepta prime
tabule. et aliquid addunt. ergo sunt
graviora. ¶ Pre. simonia est peccatum
maximum. sed simonia cum sit spes
auaricie est con precepta scdm tabule.
ergo peccata que sunt contra prece-
pta scdm tabule sunt graviora. ¶ Sed
contra est qd peccata contra prece-
pta prime tabule sunt infidelitas et
desperatio. et alia huiusmodi que
sunt grauissima peccata. ergo pec-
cata que sunt contra precepta prime
tabule sunt grauiora. ¶ Ratio di-
cendum. qd formalis ratio peccati
mortalis consistit in auersione a deo.
si enim est inordinata conuersio ad bonum
commutabile sine auersione a deo /
non esset peccatum mortale. precepta
autem prime tabule sunt se directe ordi-
nant homines ad deum. vnde dicunt ad dile-
ctionem dei pertinere. et ideo peccata que
sunt contra precepta prime tabule / di-
recte et secundum se important auersionem

a deo. peccata autem que sunt con pre-
cepta scdm tabule / per se quidem deo
ordinant nos principaliter circa bona com-
mutabilia circa que ordinant prece-
pta scdm tabule. ex consequenti autem
deo ordinant nos a deo. in vno quoque autem
genere potissimum est illud quod est per
se. vnde peccata que sunt contra prece-
pta prime tabule secundum suum genus
sunt grauissima in genere peccato-
rum. ¶ Ad primum ergo dicendum.
qd contemptus dei per se intentus est in
peccatis que sunt contra precepta
prime tabule. sic autem non ex neces-
sitate includit in peccatis que sunt
contra precepta secunde tabule.
non enim ille qui fornicat intendit
hoc agere in contemptum dei. sed
intendit principaliter delectari. ad
quod consequitur / qd deum contemnat
preter principalem eius intentionem
nec mandata eius simpliciter transgreden-
do. ¶ Ad secundum dicendum. qd simo-
nia non est peccatum maximum sim-
pliciter. Sed maximum inter illa
que committuntur circa contractus
pecuniariorum. et hoc etiam est ex hoc
qd irreuerenter se habet homo ad
res sacras. in quo attingit peccata
que sunt contra precepta prime tabule

Deinde quesitum est de his que
pertinent specialiter ad quos-
dam hominum status. et pri-
mo de his que pertinent ad prelatos.
secundo de his que pertinent ad docto-
res. tercio de his que pertinent ad reli-
giosos. quarto de pertinentibus ad clei-
cos. ¶ Circa primum quesita sunt tria. pri-
mo vtrum beatus Mattheus vocatus sit
statim de teloneo ad statum apostolatus
et perfectionis. Secundo vtrum ille qui eli-
gitur canonicus in episcopum / melius faciat
at consentiendo electioni de se facte.
vel eam recusando. Tercio vtrum pla-
tus qui dat beneficium ecclesiasticum
cum alicui suo sanguineo sperans per
hoc suum genus exaltari et ditari /
committat simoniam;

Ad primum sic proceditur.
 Videtur quod beatus Mattheus non fuerit vocatus statim sed telongo ad statum Apfatus et perfectionis. dicit enim Grego. super Ezech. Nemo repente fit summus. sed status Apfatus et perfectionis euangelice est summus status humane vite. ergo Mattheus non fuit statim vocatus ad statum perfectionis et Apfatus. Sed contra est quod Hiero dicit super Mat. quod de publicano repente fit Apfatus. et Beda dicit super Lucam quod de publicano in Apfatum de telonario in euangelista est mutatus. Et quedam glossa dicit Lucam. v. quod nullam prorsus cogitationem vel respectum huius vite sibi reseruauit. quod est perfectionis euangelice. ergo statim vocatus est ad statum Apfatus et perfectionis.

Responso dicendum. quod questio ista ex verbis euangelii determinari potest. si enim loquimur de Apfatu manifestum est secundum narrationem Mat. Marci et Lucam quod dominus post uocationem Matthei aliquanto tempore spacio interiecto ex suis discipulis. xij. Apfatos elegit. inter quos unus fuit Mattheus. et sic patet quod statim in principio fuit vocatus ad discipulum christi. non autem ad Apfatum nisi secundum preordinationem christi qui eum in Apfatum sumendum disponebat. et secundum hoc intelligenda sunt uerba Hiero. et Bede. Si autem loquimur de perfectione euangelica sic manifestum est. quod statim a principio vocatus est ad statum perfectionis. dicit enim Lucam. v. quod surgens relictis omnibus secutus est eum. quod etiam ad disciplinatum christi pertinebat. secundum illud quod dicit Lucam. xiiij. Nisi quis renunciauerit omnibus que possidet non potest esse meus discipulus. Ad primum ergo dicendum. quod summum in uita humana potest accipi dupliciter. Uno modo secundum comparisonem status

tus ad statum. secundum quod in humana uita unus status est maior alio. et aliquis est summus. et sic nihil prohibet aliquid fieri repente summum id est attingere ad statum summum. et hoc apparet tam in seculari quam spirituali uita. inueniunt enim aliqui statim a puericia ad statum religionis qui est perfectissimus conuolasse. vel proprio arbitrio sic beatus Joannes baptista et beatus Benedictus. vel etiam deuotione prout sic illi qui monasterio traduntur a parentibus. sic enim non oportet ut aliquis in seculari uita exerceatur antequam ad religionem transeat. sicut non oportet quod aliquis exerceatur in laicali uita antequam clericus fiat. similiter etiam aliqui repente assumuntur ad regnum. uel ab ipsa puericia sicut Salomon et Josias reges iuda. uel etiam ex ultimo statu sicut Saul. Et ecclesiastes. iij. dicit. quod de carcere catenisque interdum quis ad regnum egreditur.

Alio modo potest accipi summum secundum comparisonem graduum quibus proficit hic perfectio unius hominis. Et sic intelligit Grego. quod nemo repente fit summus. Dicit enim Augustinus super canonicam Joannis. quod charitas non mox cum nascitur perfecta est. nam ut proficiat nascitur. cum fuerit nata nutritur. cum fuerit nutrita roboratur. cum fuerit roborata proficit. contingit tamen quandoque quod unus homo incipit repente ab altiori gradu sanctitatis. quam sit summum ad quod contingit perfectio alterius hominis. ut patet de beato Benedicto de quo dicit Gregorius in secundo Dialogo. quod presentes et futuri omnes agnoscat quod Benedictus puer conuersationis gratiam a perfectione cepisset.

Ad secundum sic proceditur.
 Videtur quod melius faciat qui consentit electioni canonicę de se factę quam qui eam recusat. Nam dicit Grego. xx. mora. Potestas cum prout

nō ex libidine amanda est. sed qñ aliquis p canonicā electionē Episcopale dignitatez adipiscit / non p̄cipit eā ex libidine . ergo debz eā amare . nō ergo debet eā recusare .

¶ S3 con ē quod Gre . dicit . xxviii . mora . Qz p̄latio p meliorē intētionē fugienda ē . **¶** S3 dicendum . qz i eo qui electioni canonicę de se factę assentit / considerari p̄cipue debet quid intendat . si em̄ intendit aliquod tpale . puta honozē / diuitias / excutere se a iugo religionis / aut aliqd̄ huiusmodi / manifestus est qz ē p̄ua intentio . vñ melius faceret si nō assentiret . si aut̄ intendit p̄fectū ecclesie / planū ē qz ē bona intentio . Vñ Augus . in . xix . de ciui . dei . In actione nō ē amāduz honoz in hac vita siue potentia . s3 opus ipsuz si recte atqz vtiliter sit id est vt valeat ad salutez subditoruz . & inducit illud Ap̄li qd̄ habetur . i . ad Timo . iij . Si quis Episcopatu desiderat bonū opus desiderat . **¶** Et tñ sciendū ē qz ad h̄ op̄ maxime requirit̄ idoneitas . qz vt Gre . dicit in pasto . Tantuz actiozem populi debet actio transcendere p̄sulis / qñtū distare solz a grege vita pastoris . ad qd̄ humana fragilitas s̄m p̄prias vires sufficiens nō est . s̄m illud Apostoli . ij . Corin . ij . Et ad hęc quis tam idoneus / sed tñ ex auxilio gratię diuine / homines idonei et sufficētes reddunt̄ . sicut ipse postmodum s̄dit . Idoneos nos fecit ministros noui testamenti . potest ergo aliquis laudabiliter considerans p̄prium defectū ex humilitate officū p̄lationis recusare . sic Hieremias dicit . Nescio loqui qz puer ego sū . Postest etiā laudabiliter assentire ex fraterna charitate vt salutē aīaz p̄curet . sic Esaias q̄ dixit Esaię . vi . Ecce ego / mitte me . sed sic Gre . dicit i pasto . li . i . ca . viij . Et i vtrog

est subtiliter intuentum . qz et is qui recusauit plene non resistit . et is qui mitti voluit ante se per altaris calculū purgatum vidit . ne aut nō purgatus adire sacra mysteria quisqz audeat . aut quē supra grā elegit sub humilitatis specie superne dispōmī contradicat . Quia ergo valde difficile est purgatum se quenlibet posse agnoscere / p̄lationis officium tutius declinat̄ . non tamen pertinaciter cū ad suscipiendum hoc superna voluntas agnoscitur / denegatur .

¶ Ad primum ergo dicendum . qz illud verbum Gre . non debet sic intelligi . potestas cū ex libidine non p̄cipit̄ amanda est . sed ita potestas cum p̄cipit̄ / non est amanda ex libidine . subdit em̄ . Sed ex longanimitate toleranda . **¶** Ad secunduz dicēd̄ . qz melior est intentio p̄lationem fugientium s̄m p̄prium desiderū . dūmodo nō assit necessitas ex pte imponentis hoc onus . Vñ Augus . dicit . xix . de ci . dei . Superior loc⁹ sine q̄ regi p̄p̄us nō p̄t̄ . etsi teneat̄ ita vt decz / tñ indeceter appetit̄ . oīū em̄ sanctū q̄rit charitas veritatis . negociū aut̄ iustum suscipit̄ n̄citas charitatis ;

.xxiii. .q.
¶ Terciuuz sic p̄cedit̄ . **¶** Videt̄ qz p̄latus qui beneficiū ecclesiasticū dat alicui suo sanguineo vel amico / vt alij eius sanguinei exaltē / simoniaz cōmittat . Est em̄ simonia studiosa volūtas emēdi vel redēdi aliquod spūale vel spūali anexū . s3 in casu p̄dicto videt̄ esse emptio et reditio rei spūalis . qz in h̄is nō p̄t̄ esse emptō & reditō i q̄bz ē liberalitas . hic aut̄ h̄ sperat̄ vt liberalit̄ recōp̄set . ergo ibi est simonia . **¶** Sed contra est quod Esaias dicit eiusdem xxxiii . ca . Beat⁹ q̄ excutit manus suas ab oī munē . sup̄ q̄ di . glo . qz tri

plex ē munus . a manu . a lingua .
ab obsequio . quoz nullū ē in ppo
sito casu . ergo non est ibi simonia .

¶ Dicendū . q̄ cū simonia circa
emptions et venditionē consistat /
hic distinguendū videt̄ . q̄ si pla
tus intendit obligare eum cui dat
beneficiū ecclesiasticū ad aliquā re
compensationē tpalem faciendā
sibi vel suis sanguineis / intentō si
mionica est . intendit em quādam
tacitam venditionē . si vero nō intē
dat eū ad h̄ obligare / s̄ intēdat q̄
ille sibi vel suis p̄ria sponte tpalit̄
recompēset / est quedā p̄ua intētō
et carnalis . s̄ nō simionica . **¶** Ad
p̄mum ergo dicendū . q̄ s̄m p̄m
iii . **¶** Eth̄i . liberalitas nō ē circa quē
libet vsum pecunie . sed est circa da
tōnes ⁊ sūptus . Simonia aut̄ est
circa emptionē et venditionem ;

Dem̄de circa doctores que
sita sunt duo . primo si do
ctor sp̄ pdicauerit a docue
rit p̄ncipaliter p̄pter manē glori
am / vtz habeat aureolā si p̄mi
teat in morte . Sc̄do si ex doctrina
alicuius doctoris aliq̄ reuocent̄ a
meliori bono / vtz ille doctor tene
at̄ reuocare ;

.xxiii. .q.

Ad p̄mum sic p̄ceditur . Vi
det̄ q̄ ille q̄ semp̄ p̄pter in
anē gloriā docuit p̄ p̄mi
tētā aureolā recuperet . aureola ei
doctrinē debet̄ fructui sc̄z ouersio
ni fidelium . s̄m illud ad philippē
iii . Gaudiū meum ⁊ corona mea
sed potuit contingere q̄ ex p̄dicatōe
eius qui p̄pter manem gloriā p̄n
cipaliter pdicauit / secutus est fru
ctus ouersionis fidelium . ergo si p̄
mteat / debet̄ ei aureola . **¶** D̄re . si
cut v̄ginitati debet̄ aureola / ita et
doctrinē . sed si illa que cū sit v̄go
carne / mēte tñ ē corrupta / p̄mitē
tiā agat recuperat aureolā . ergo
pari ratōe ⁊ doctor q̄ p̄pter manē

gloriā pdicauit . **¶** Sc̄z cōn̄ ē q̄ opa
mortua p̄ p̄mitētā nō reuiuiscūt .
sed opa istius doctoris p̄pter ma
nē gloriā pdicantis fuerūt mortua
id ē cū peccato factō . ḡ nō reuiu
scūt p̄ p̄mitētā ad p̄mū c̄sequē
dū . **¶** Dicendū . q̄ cū aureola i
portat quādā singularē excellētā
p̄mij / necesse ē q̄ p̄supponat aure
am sic compatiū p̄supponit pos
itiuū . et h̄ significat̄ **Exo . xxv .** vbi
dicit̄ . **¶** Facias sup̄ coronā aureā al
teraz aureolam . et ideo q̄ non me
ret̄ aureā id ē p̄mū eēntiale / non
meret̄ aureolā . q̄ aut̄ p̄pter manē
gloriā opant̄ / nō meret̄ p̄mum
eēntiale . q̄ receperūt mercedē su
am . vt dicit̄ **Mat . vi .** vñ nec me
ret̄ aureolā . **¶** P̄mitētā aut̄ resti
tuit homini p̄mia p̄us habita . nō
aut̄ c̄fert ei ea que nō habuit . nisi
in q̄ntū ip̄e motus p̄mitētē ē me
ritorius . vñ talis nō meret̄ aure
olā . **¶** Ad p̄mū ḡ dicendū . q̄ cū
sioni fidelium debet̄ aureola p̄suppo
sito merito eēntialis p̄mij . in eo q̄
pdicauit alio q̄n locū habz qd̄ dicit̄
Mat . xvi . Quid p̄dest homi si vni
uersuz lucret̄ mūdū anime vero sup̄
detrimētū patiat̄ . **¶** Ad sc̄dm di
cendū . q̄ aureola v̄ginitatis debet̄
integritati carnis . que manet p̄
p̄mitentiam et ideo debetur virgi
ni p̄mitenti aureola . sed aureola
doctrinē debet̄ actui doctoris qui
transit . et ideo post p̄mitentiam
non debet̄ doctori nisi actus reite
retur ;

.xxv. .q.

Ad sc̄dm sic p̄ceditur . Vi
det̄ q̄ si per doctrinā alic
aliqui retrahent̄ a meliori
bono / q̄ ille teneatur suam doctri
nam reuocare . talis em̄ doctor in
sua doctrina facit scandalum acti
uum . quia doctor informat intel
lectum . intellectus autem info
rmat affectū . et p̄cōns actū . s̄ scan

2 m

dalum actiuum tenet^r quilibet res mouere. ergo talis doctor tenetur suam doctrinā reuocare. ¶ Preter spūalia sūt temporalib⁹ potiora. sed in temporalib⁹ vt Augus. dicit non dimittit^r peccatuz nisi restituat^r ablatū. ergo multo magis doctori q̄ facit damnū in spūalib⁹ non dimittit^r peccatū nisi restituat^r ablatū. quod fit p̄ reuocatione^m doctrine. ¶ Sed contra ē q̄d Gre. dicit. Veritas nō ē dimittenda p̄pter scandalū. ¶ Responso dicendū. q̄ hic distinguenduz videt^r. si em̄ doctor doceat falsam doctrinā / tenet^r eaz omnib⁹ modis reuocare. et maxie si ex ea spūale damnū sequat^r. Si vero doceat verā doctrinā / p̄ ex ea sequi detrimentum spūale in auditorib⁹ dupliciter. Vno mō ex defectu ipsius qui docet. q̄ doctrinam subtilē et altaz p̄poneret rudib⁹. q̄ nō essent illius doctrine capaces. qui ex hoc detrimēta salutis incurrerēt. Contra exemplū Ap̄li q̄ dicit p̄me Corin. iij. Tanḡ puulis in christo lac potū dedi vobis non escā. Alio modo q̄ ofuse et inordinate p̄ponit non p̄ferēs maiora minorib⁹. contra illud quod Gre. dicit in pasto. sic laudanda sūt bona summa ne dispergent^r vltima. Sic nutriēda sūt bona vltima / ne dum sufficere credunt. nequaquē tēdat^r ad sūma. et in his casib⁹ tenet^r doctor ex cuius doctrina damnū spūale accidit con̄ hoc damnuz remediū ponere in q̄ntū p̄. exponēdo saltē doctrinā suaz. Alio mō p̄ contingere ex auditorum defectu. puta si aliq̄ docendo v̄ in aliqua erronea inducerent homines p̄ trāda religione. sic q̄ putarēt q̄ q̄ cūq̄ intrat talē religionē statim erit eq̄lis meriti sic b̄tus Petr⁹ et in b̄ casu nō tenet^r cessare a sua doctrina. int̄re em̄ religionē p̄t̄ errorez n̄ ē mī⁹ bo^m q̄ foris manē. vñ sic n̄

retrahit hoīnes a meliori bono talis doctor. Et hoc est quod Gre. dicit in pasto. sic incauta locutio in errozē p̄trahit / ita indiscretū silentiū eos qui erudiri poterāt in erroze derelinquit. Et p̄ hoc patz responsio ad obiecta;

DEmde circa religiosos q̄sita sūt duo. p̄mo vtz religiosi teneant^r patient^r tolerare iniurias sibi factas. sc̄do vtz ille q̄ iurat se non intratur religionem / possit licite religionez intrare;

.xxvi. .q.

HD p̄mum sic p̄ceditur. Videtur q̄ religiosi nō debeāt tolerare suos impugnatores. in impugnatoe em̄ p̄fectoz viroz deus impugnat. vñ domi⁹ Saulo p̄sequēti discipulos christi dixit Actū. ix. Saule saule q̄d me p̄sequeris. sed p̄fecti viri non debēt impugnatores dei tolerare. ergo neq̄ impugnatores p̄prias. ¶ Preter q̄libz p̄fect⁹ debz obuiare n̄s que statui p̄fectionis p̄iudicāt et derogant. Vñ Ap̄lus dicit sc̄de Corin. vi. Vt nō vitupet ministeriū nostrū. sed p̄ hoc q̄ p̄fecti impugnant^r statui p̄fectionis derogat^r. ergo p̄fecti viri nō debēt tolerare suos impugnatores. ¶ Sed con̄ est quod Gre. dicit. Nō sum⁹ p̄fecti si alioz inordinaciones ferre nō possumus. ¶ Itē dicendū. q̄ p̄fecti viri dupliciter impugnari possūt. Vno mō q̄ntū ad p̄sonas p̄prias. vtpote cū inferūt^r eis iniurię p̄sonales. Alio modo possunt impugnari q̄ntuz ad statū eoz. vtpote cū aliq̄ verbis vel factis / p̄fectionis statui derogant. et hec duo tangunt^r Luce. ij. nōne diuites per potentiam opprimūt vos? q̄d p̄tinet ad p̄sonales iniurias. nō ne ip̄i blasphemāt bonū nom̄ q̄d iuocatū ē s̄r vos q̄d p̄tinet ad reli-

gionem vel statū. In iniurijs ergo psonalibz decet pfectos viros esse maxime patiētes. vt sint etiā pati plura sufferre s̄m illud **Mat. v.** si quis percussit te in vnā maxillā p̄be ei et alteraz. Statū vero suum impugnare nō debent pati. sed qñ tuz possunt resistant. hoc em̄ v̄gēt in iniuriā. **Dñ** cōn quosdam dicit **Exch. xiiij.** Non ascēdistis ex aduerso nec opposuistis vos murum p̄ domo israel. Et ideo dñs iniurias que cōn hūamitatez eius inferebāt patienter tolerauit. sic cuz iudei dicebāt. Ecce hō vorax et potator vim. vt habet **Mat. iiii.** Et sic cū diabolus ei dixit mitte te deorsum quod videbat ad p̄prias iniuriā ptinere. sed iniurias dei non tolerabat. **Dñ** phariseos dure redarguit **Mat. xii.** qz dicebāt qz in beelzebub eieceret demonia. qd̄ ptinebat ad iniurias spūssancti. Et similiter cuz diabolus ei dixit. hec omnia tibi dabo si cadēs adoraue ris me. quod ad iniuriā dei ptinebat. statim em̄ eū repulit dicens. vade retro sathana vt habet **Mat. iiii.** **Ubi** **Chriſt.** dicit. Illius discam⁹ exēplo nostras quidē iniurias magnanimiter sustinere. dei autē iniurias ne vsqz ad auditū sufferre. qm̄ in p̄prias iniurijs eē quēlibz patientē landabile est. iūrias autē dei dissimulaē nimis impiū ē. et p̄ hoc patz rñsio ad obiecta;

Adiscōm sic p̄cedit. **Vidēt** qz ille q̄ iurauit se nō intras tuz religionē nō possit licite intrare. om̄is em̄ obligatio licita est adimplēda. sed licitū erat isti nō intrare religionē. g° cū ad h̄ iuramēto se obligauit vidēt qz teneat nō intrare. **Sz** cōn ē. qz nullū impedimētuz spūal̄ p̄fect⁹ ē ex deo. s̄ iuramētū ē ex deo. g° p̄ iuramētū nō impediēt spūalis p̄fectus

intrādi religionem. **U**bi dicēduz qz obligatio tripliciter potest se habere. qñqz em̄ ē illicita obligatio & de re illicita. puta cū aliquis iurat se fornicatur⁹. et tale iuramētū nō tenet homo adimplere. nec etiā licitū ē adimplere. **Quādoqz** vero ē obligatio licita et de re licita. puta si aliquis iurat elemosynam se daturum et tale iuramentum p̄terire non licet. **Quādoqz** vero est obligatō illicita sed de re licita. puta cū aliquis iurat se non facturuz aliquod maius bonum quod tam facere non tenet. puta non ieiunare vel non dare aliquā elemosynā vel religionē non intrare. tunc em̄ illud ad quod iuramento se obligat licitū ē. sed tñ obligatio ē illicita. et p̄ hoc homo qñtum in se est obfirmat se contra gratiā spūssancti. que facit hominem in suo corde ascensionē disponere. **Vnde** tale iuramentum licite potest homo adimplere abstimēdo ab illo bono qd̄ facere non tenet. **Non** tñ cogit⁹ ex illo iuramento ad hoc qz impleat quod iurauit. qz iuramētū ad hoc qz sit obligatoriuū debet habere tres comites. scz iudiciū / iusticiam / & veritatē. vt habet **Diere. iiii.** **Quic** aut iuramento deest iudiciū discretiōis. qz vergit in deteriozem exitum. retrahēdo a maiori bono.

Et p̄ hoc patz rñsio ad obiecta;

DEmde circa clericos quē situm est vnum. **Utrum** liceat clerico qui tenet⁹ ad horas canonicas dicere matutinas sequentis diei de sero. **Et** vidēt qz non. dicitur enim **Ecclesiasticū. ij.** **Las**ciuus et imprudens non seruabit tempus. sed iste in dicendo matutinas nō obseruat tēpus. cū em̄ dies incipit a media nocte vidēt qz matutinas sequentis diei dicat in die p̄cedenti. ergo vidēt h̄ ad

lasciuam et imprudentiam pertinē.

Sed contra deus est clementior quolibet homine. sed homo nō imputat debitori in culpam si debitū reddat sibi ante tēpus. ergo multo minus deus. **R**ñsio dicendū. q̄ hic cōsideranda est intentio eius qui p̄uenit tēpus in matutinis dicendis vel ī quibuscūq; horis canonicis. si em̄ hoc facit p̄pter lasciuam ut sc̄z liberius et quietius sōs nolentis et voluptati vacet. non ē absq; peccato. si vero hoc facit p̄t necessitatem licitarum et honestarū occupationum. puta si clericus ā magister debet videre lectōs suas de nocte vel p̄pter aliq̄d aliud huiusmodi. licite potest de sero dicere matutinas et in alijs horis canonicis tempus p̄uenire sicut etia; hoc in solemnib; fit ecclesijs. quia melius est deo utrunq; reddere sc̄z et debitas laudes et alia honesta officia. q̄ q̄ p̄ vnuz aliud īpediat.

Ad primum ergo dicendū. q̄ q̄ntum ad contractus et alia huiusmodi. dies incipit a media nocte. sed q̄ntum ad ecclesiasticū officium et solemnitatū celebritates incipit dies a vesp̄is. vnde si aliquis post dictas vesp̄as et cōpletorium dicat matutinas iam s̄p̄tinet ad diem sequentem;

¶ Quodlibetū. vi.

Questio nostra circa tria d̄sabat. primo circa ea que pertinent ad naturam. secundo circa ea q̄ ad culpam et ad gratiam pertinent. tercio circa ea que pertinent ad gloriam et ad penā. Circa p̄mū q̄rebat p̄mo de pertinētibus ad naturā icreatā. sc̄do de pertinētibus ad naturā creatā. Circa naturā icreatā q̄rebat duo. p̄mo an senarij numerus s̄m quē omnes creature dicuntur perfecte sit creator vel creatura. secundo de ratiōni

bus idealibus que sunt in mente diuina. vtrum per prius respiciāt exēplata sc̄z creaturas ratione sue singularitatis vel rōne nature specialis vel specificę; .i. .q.

Ad primum sic proceditur. Videtur q̄ p̄dictus numerus senarij sit creator. remota em̄ omni creatura. p̄fectō non remanet nisi in creatore. sed remota omni creatura facta in operibus sex dierum. remanet p̄fectio in numero senario. vnde dicit Augustinus quarto super Genesim ad litteram. si illa nō essent sc̄licet opera sex dierum. p̄fectus ille esset sc̄licet senarius. nisi autē ille p̄fectus esset. illa s̄m eum p̄fecta non forent. ergo senarij numerus est creator. Sed dicebatur q̄ Augustinus loquebatur de senario quantum ad ideam senarij que est in mente diuina. Sed contra. sicut remotis omnibus creaturis remanet p̄fectio in idea senarij. ita remanet idea lapidis in mente diuina. ergo in hoc non habet numerus senarius aliquā p̄minentiam ad lapidem. quod tñ videt esse contra August. intentionem.

¶ D̄r̄. q̄d est p̄manentior omni creatura. nō ē creatū sed creator. sed senarius nūc est p̄manētōr celo et terra q̄ tñ vident esse p̄manētissime creature. Dñ dicit August. iiii. sup Gen. ad l̄r̄az. Is facilius est celū et terram transire q̄ s̄m senariū nūc fabricata sūt. q̄ effici posse ut senarij nūc nō suis p̄tib; compleat. 8° senarij nūc nō ē creator s̄ creator. **¶** S̄z cont̄. creatoris p̄fectō nō cōsistit ex aliq̄b; p̄tib;. nec ē in eo aliq̄d h̄ns p̄tes. s̄ sic dicit August. ī eodē li. Inueni; senariū nūc eē p̄fectū ea rōe. ut suis p̄tib; compleat. 8° senarius nō ē creator s̄ creatura. **¶** Iñ d̄. q̄ s̄m Auicennā in sua meta. t̄plex ē alicuius cōsi

deratio. vna put considerat^r s^m eē
qđ habet ī singularib^z. sic nasa la-
pidis in hoc et in illo lapide. **A**lia
vero est cōsideratio alicuius nature
s^m esse suū intelligibile. sic natura
lapidis put est ī intellectu. **T**ercia
vero consideratō nature absoluta.
put abstrahit ab vtroq^z esse. s^m
quā cōsiderationē cōsiderat^r natura
lapidis vel cuiuscūq^z alteri⁹ rei ad
eaq^z p se cōpetūt tali nature. **D**az
quidē cōsiderationū duę semp vni⁹
formiter eundem ordinē seruāt. p
oz em̄ est cōsideratio alicui⁹ nature
absoluta / q̄ consideratio eius s^m
esse qđ habet in singularib^z. sed r̄
cia cōsideratō nature que ē s^m esse
qđ habet in intellectu / nō semper
habz eūdē ordinē ad alias cōsidera-
tiones. cōsideratio em̄ nature s^m
esse qđ habet in intellectu quā ac-
cipit a reb^z / sequit^r vtrāq^z aliarū
cōsiderationū. hoc em̄ ordinē scibi-
le p̄cedit scientiam / z sensibile se-
sum. sic mouēs motū et causa cau-
satū. sed consideratio nature s^m ef-
se qđ habz ī intellectu causate rez /
p̄cedit alias duas cōsiderationes.
cū em̄ intellect⁹ artificis / adinue-
nit aliquam formā artificiati / ip̄a
natura seu forma artificiati in se cō-
siderata / est posterior intellectu ar-
tificis. et p̄sequens etiā arca se-
sibilis que talē formā vel sp̄z h̄t.
Sic autē se habz intellectus artificis
ad artificiata / ita se habz intellect⁹
diuin⁹ ad omnes creaturas. vnde
vniuscuiusq^z nature create prima
cōsideratō ē s^m qđ ē ī intellectu dīmo-
scda vero eius cōsideratio est ip̄ius
nature absolute. tertia s^m qđ ha-
bet esse ī reb^z ip̄is. vel in mente ā-
gelica. quarta s^m esse qđ habet in
intellectu humano. **E**t idō **D**io. xi-
ca. de di. no. hūc ordinē assignat.
qđ p̄mo inter omnia est ip̄e substā
tificatoz rez deus. postea vero ip̄sa
dona dei que creaturis exhibēt. et

vniuersaliter et p̄ticulariter consi-
derata. vt per se pulcritudinem p
se vitam. quam dicit esse donuz ex
deo p̄uenēs. z ipsam naturā vi-
te. deinde ipsa p̄ticipantia et vni-
saliter et p̄ticulariter considera-
ta que sunt res in quibus natura
esse habet. in his enim semper qđ
est p̄ius ē posteriorū ratio. z res
moto posteriori remanet p̄ius. et
non econuerso. **E**t inde est hoc qđ
illud quod competit nature s^m ab-
solutam considerationē est ratio
quare competat nature alicui s^m
esse quod habet in singularibus.
et non econuerso. **D**eō em̄ **S**or-
tes est rationalis quia homo ē ra-
tionalis. et non econuerso. **V**nde
dato qđ **S**ortes et **P**lato nō eēnt /
adhuc nature humane rationa-
litas competeret. **S**imiliter et in-
tellectus diuinus est ratio nature
et absolute considerate et in singu-
laribus. et ipsa natura absolute
considerata et in singularibus est
ratio intellectus humani. z qđā
modo mensura ipsius. possunt g^o
verba **A**ugustini de senario intels-
ligi dupliciter. **N**o modo vt per
senarium intelligatur ipsa natura
senarij absolute. cui p̄mo et p se cō-
petit p̄fectō. que quidē est ratio p̄-
fectiois eaz que senariū p̄ticipāt.
vñ remotis omnib^z que ī senario
p̄ficiūt. adhuc p̄fectio. nature se-
narij competit. et hoc modo sena-
rius nominat naturam creatam.
Alio modo p̄telligi senarius
s^m esse quod habet in intellectu
diuino. et sic eius p̄fectio est ratio
p̄fectiois ī creaturis iuēte que s^m
senarium sunt condite. quibus e-
tiam remotis / in p̄dicto senario
p̄fectio remaneret. **S**ic autē se-
narius non erit creatura. sed ratō
creature ī creatore / que est idea se-
narij. z idem s^m rem quod diuina
essentia. rōne tñ differēs. **A**d p̄-

mum ergo dicendum: quod remotis omnibus creaturis que sunt perfecte in senario dicitur: non dicitur quod perfectio remaneat in senario numero: quasi senarius aliquod esse habeat in rerum natura: nulla creatura existens: sed quod remoto omni esse creato remaneat absoluta consideratio nature senarii: puta abstrahit a quolibet esse: et sic attribueret sibi perfectio sicut remotis omnibus singularibus hominibus adhuc remaneret rationalitas attribuibilis nature humane. **A**d secundum dicendum: quod sic in rebus creatis: quedam sunt magis communes: et quedam magis contracte: ita etiam rationes rerum in deo magis communium ad plura se extendunt: minus vero communium ad pauciora: quia unitas et multitudo sunt omnibus creaturis communia: ideo etiam potentialis ratio nulli ad omnes creaturas se extendit. Unde dicit Boetius in principio Arithmetice: Omnia quecumque a prima re nata constituta sunt: nullorum vel nulli ratione formata sunt: hoc enim fuit principale et commune generationis exemplar: lapidis quidem idea non se extendit ad omnes creaturas. Et ideo si senarius accipiatur per idea senarii: quantum ad hoc senarius eminentior erit lapide id est quasi idea lapidis: puta scilicet ad plura se extendit: et iterum: puta perfectio competit senario secundum naturam senarii: non autem lapidi. **A**d tertium dicendum: quod non est intentio Augustini dicere quod si celum et terra transseant et cetera creature: quod senarius maneat secundum aliquod esse creatum: sed quia si omnes creature ab esse deficient: remanebit adhuc natura senarii: puta abstrahit a quolibet esse huiusmodi: quod ei perfectio competit: sic et natura humana manebit talis quod ei competit rationalitas. Ad id vero quod in contrarium obiicit dicendum: quod quamvis in deo

non possit esse aliquod huiusmodi partes tam perfecte esse in eo ratio huiusmodi partes et sic est in eo ratio senarii ex partibus constituti et ratio suarum partium; .ij. .q.

Hoc secundum sic procedit. Videtur quod idee que sunt in mente divina per prius respiciant res quantum ad naturam singularium: quam quantum ad naturam speciei: quod sicut dicit Augustinus in libro lxxxij. q. idee sunt quedam forme vel rationes rerum stabiles: que divina intelligentia continentur: et cum ipse neque orientur neque intereant: secundum eas tamen formam dicitur omne quod oriri vel iteriri potest: et omne quod oritur et iterit: sed solum singulare est quod oritur et iterit: id est quod generatur et corrumpitur. 8° idee respiciunt singulare. **S**ed contra: cum idee sint forme exemplares: requiritur ad rationem idee assimilatio ideati ad ipsum: sed ideatum id est res creata magis assimilatur divino exemplari secundum formam a qua est ratio speciei: quam secundum materiam que est in diuiduationis principium: ergo idee per prius respiciunt naturam speciei quam singularitatem indiuidui.

Responsio dicendum: quod cum in mente divina sint omnium creaturarum forme exemplares que idee dicuntur: sicut in mente artificis forme artificiarum: hoc tamen est inter formas exemplares que sunt in mente divina: et in mente artificis creati. Creatus enim artifex agit ex pre-supposita materia: unde forme exemplares que sunt in mente eius: non sunt factive materie que est in diuiduationis principium: sed solius forme a qua est species artificiatum. Et ideo huiusmodi forme exemplares non respiciunt directe artificiatum quantum ad indiuiduum: sed quantum ad speciem solum. forme autem exemplares intellectus diuini sunt actiue toti rei siue quantum ad formam siue quantum ad materiam: et ideo respiciunt creas

turam non solū qñtū ad naturam speciei. sed etiā qñtū ad singularitatem indiuidui. p̄ prius tñ qñtū ad naturā speciei qđ ex hinc pt̄z. Exemplar em̄ est ad cuius imitationē fit aliquid. vñ ad rationem exemplaris requirit̄ qđ ip̄a assimilatio operis ad exemplar sit intēta ab agente. alias talis assimilatio casu accideret. et nō s̄m viā exemplaritatis. sic ergo in ratione exemplaris includit̄ intentio agētis. Ad hoc ergo p̄ prius exemplar respicit̄ quod agens primo intendit in ope. agens aut̄ quodlibz p̄cipue intendit in ope id quod perfectius est. natura aut̄ speciei perfectissimuz est in vtroq; indiuiduo. p̄ ip̄am em̄ duplex imperfectio p̄ficiat̄. imperfectio scz materie que est singularitatis p̄ncipiū. que cū sit ī potentia ad formā speciei p̄ficiat̄. qñ naturā speciei cōsequit̄. et itēz imperfectō forme generalis que ita se habet ad differentias specificas in potentia vt materia ad formas. Dñ species specialissima ē p̄mo d̄ intentione nature vt patet p̄ **A**ugustinū in sua meta. in p̄ncipio. Nō em̄ natura intendit generare p̄ncipaliter sorte. alias destructo sorte ordo et intentio nature p̄iret. ītendit aut̄ in sorte generare hominē. similiter nō intendit p̄ncipaliter gnare animal. alioqñ cōsceretur ei actō qñ ad naturā animal produxisset. cū tñ indiuiduo gnato p̄us compleat̄ natura animalis. qđ natura hominis. vt patet in. xvj. d̄ animalibz. Nō aut̄ p̄9 ē hō qđ hic hō. vñ exemplar qđ est in mēte d̄ma p̄mo naturā speciei respicit in q̄libet creatura. **A**d p̄mū ergo d̄d̄. qđ id qđ ē p̄mū in intētionē ē vltimū in executōne. vñ q̄uis natura p̄us itendat gnare hominē. p̄ prius tñ gnaf̄ hic hō. nō em̄ hō gnaf̄ nisi p̄ hō qđ hic hō gnet̄. et p̄pter h̄ ī dif-

finitione idē dicit̄ qđ s̄m eas oriē omne qđ oriē qñtū ad viā executionis in qua singularia sūt p̄mo.

Scđm qđ ē in cōtrariū cōcedi. **D**ēinde querebat̄ de h̄s qđ p̄tinēt ad naturā creatam. Et p̄mo de h̄s que p̄tinēt ad naturam humanā. scđo de h̄s que p̄tinēt ad corpus. **C**irca p̄mū querebat̄ duo. p̄mo vtz anima accipiat spēs q̄bz cognoscit̄ a rebus que sūt extra animā. scđo quomōd̄ charitas aut aliq̄s alī h̄itus a nō h̄nte cognoscit̄. .iij. .q.

Ad p̄mū sic p̄cedit̄. **V**idet̄ qđ anima nō accipiat a rebus species que sūt extra animam. dicit enim **A**ugustinus. xij. super **G**ene. ad litteras. Imaginem corporis non corpus in spiritu. sed ipse spiritus in seipso facit celeritate mirabili. non autēz ī seipso faceret si a rebus exterioribus eam acciperet. ergo anima nō accipit a rebus species quibus cognoscit̄. **P**reterea. eius solus est dimensionem a rebus dimensionatis abstrahere. cuius est dimensionē corporibus dare. quod est solus creatoris. sed ad hoc qđ species recipiantur in anima a rebus. oportet qđ ab ipsa specie dimensiones separentur. quia ī rebus extra animam habet esse dimensionale. nō autēz in anima. maxime quantum ad intellectū. ergo anima nō potest recipere species a rebus sensibilibus. **I**n cōtrarium est tota **P**hilosophorum doctrina. que sensū a sensibilibus. imaginem a sensu. intellectū a fantasmatibus accipere fatetur. **R**esponsio dicendum. qđ anima humana similitudines rerum quibus cognoscit̄ a rebus accipit. illo modo accipiendi quo patiens accipit ab agente. quod non est ita intelligendum quasi agēs īflu-

at in patiens eadem numero spes quam habet in seipso. sed generat sui similem. educendo de potentia in actum. Et per hunc modum dicitur species coloris deferri a corpore colorato ad visum. sed in agentibus et patientibus distinguendum est. Est enim quoddam agens quod de se sufficiens est ad inducendum formam in patientem. sicut ignis sufficiens est de se ad calefaciendum. Quoddam vero agens est quod non sufficit de se ad inducendum formam in patientem. nisi superueniat aliud agens. sicut calor ignis non sufficit ad complendum actionem nutritionis nisi per virtutem anime nutritive. unde virtus anime nutritive est principaliter agens. calor autem ignis instrumentaliter. Similiter est diuersitas ex parte patientium. quoddam enim est patientem quod in nullo cooperatur agenti. sicut lapis cum sursum prouidetur vel lignum cum ex eo fit scannum. Quoddam vero est patientem quod agenti cooperatur sicut lapis cum deorsum prouidetur. et corpus hominis cum sanat per artem. Et secundum hoc res que sunt extra animam tripliciter se habent ad diuersas anime potentias. ad sensus enim exteriores habent se sicut agentia sufficientia. quibus patientia corpora non cooperantur. sed recipiunt tantum. Quod autem color per se non potest mouere visum nisi superueniat lux. non est contra hoc quod dictum est. quod tam color quam lux inter ea que sunt extra animam computantur. sensus autem exteriores suscipiunt tantum a rebus per modum patientium. sine his que aliquid operantur ad sui formationem. queuis iam formati habeant propriam operationem que est iudicium de propriis obiectis. Sed ad imaginationem res que sunt extra animam cooperantur ut agentia sufficientia. actio enim rei sensibilis non consistit in sensu sed ulterius pertingit usque ad fantasiam siue imaginationem. tamen imaginatio est patientem quod coopera-

tur agenti. ipsa enim imaginatio format sibi aliquarum rerum similitudines. quas nunquam sensu percipit. Ex iis tamen que sensu percipiuntur componendo et diuidendo. sicut imaginamur montes aureos quos nunquam vidimus. ex hoc quod vidimus aurum et montes. sed ad intellectum possibilem cooperantur res sicut agentia insufficientia. actio enim ipsa rerum sensibilium nec in imaginatione sistit. sed fantasmata ulterius mouent intellectum possibilem. non autem ad hoc ex seipsis sufficiunt cum sint in potentia intelligibilia. intellectus autem non mouetur nisi ab intelligibili in actu. unde oportet quod superueniat actio intellectus agentis. cuius illustratione fantasmata fiunt intelligibilia in actu. sicut illustratione lucis corporalis fiunt colores visibiles actu. et sic patet quod intellectus agens est principale agens. quod agit rerum similitudines in intellectu possibili. fantasmata autem que a rebus exterioribus accipiuntur sunt quasi agentia instrumentalia. intellectus etiam possibilis cooperatur ad res quarum notitias accepit sicut patientem. quod cooperatur agenti. multo enim magis potest intellectus formare quidditatem rei que non accidit sub sensu. quam imaginatio. Ad primum ergo dicendum. quod si verbis Augustini referatur ad intellectum. sic planum est quod res non faciunt sui similitudinem in intellectu possibili principaliter sed intellectus agens. si autem referatur ad imaginationem. faciunt quidem. quia etiam ipsa imaginatio cooperatur ut dictum est. in sensu autem facit corpus sui similitudinem sufficienter et solum. sed de hoc non loquitur Augustinus. quia sensum contra spiritum diuidit. siue corporalem visionem contra spirituales. Ad secundum dicitur. quod ratio illa procedit ac si illa eadem spes nu-

mero que ē in rebo vel in imagina-
tione postmodū fieret ī intellectu.
Sic em oporteret q̄ aufererēt ab ea
dimensiones. et h̄ ptz eē falsū;

.iiii. .q.
HD secundū sic p̄cedit. **Di-**
det q̄ nō h̄ns charitatez /
eā cognoscat p̄ sp̄z. om-
ne em qd̄ cognoscit / cognoscit per
essentiam vel p̄ sui similitudinē. s̄
charitas a nō h̄nte nō cognoscit p̄
sui essentiā. q̄ nō ē essentialiter in
eo. ḡ si cognoscit a non habēte /
cognoscit p̄ sui similitudinē. **P̄**
aliquis h̄ns charitatē aliquo mō
cognoscit se habere eā ad min⁹ per
coniecturas vel reuelationē. et simi-
lit̄ postq̄ eā amisit p̄ recordari se
charitatē habuisse. quod esse non
potest nisi p̄ eius speciē in memo-
ria reseruatā. ḡ charitas a nō ha-
bēte q̄ prius habuit / p̄ sui similitu-
dinē cognoscit. et eadez ratione a
quolibz nō h̄nte. **P̄** dicit Au-
g. 2. 2. hoc modo se habz memo-
ria ad intelligētā / sic v̄ter animal
ruminantis ad os. q̄ sic id qd̄ ē in
v̄tre animalis ruminantis reducitur
ad os / ita quod est in memoria re-
ducit̄ ad intelligētā. si ḡ ī memo-
ria reseruat̄ charitas p̄ sui similitu-
dinē. et ab intelligētia capit̄ p̄ sui
similitudinē. **S**ed contra est quod
Augus. dicit. vñ. sup̄ Gene. 4. ha-
bet̄ ī glo. p̄m̄e **Corin. xiiij.** **Q** intel-
lectualis visio ē eaz q̄ nō h̄nt spe-
cies sui similes q̄ nō sint qd̄ ip̄e. et
inter huiusmodi ponit charitatē.
ḡ charitas non p̄ cognosci p̄ sui
similitudinē. sed solū p̄ essentiam.
Ist̄ dicēdū. q̄ duplex ē cognitō
charitatis. **U**na qua cognoscitur
qd̄ est charitas. **A**lia q̄ charitas
p̄cipit̄. vt cū aliq̄s cognoscit se ha-
bere charitatē qd̄ ptinet ad cogni-
tionē an est. prima quidez cogni-
tō charitatis eodē modo competit
b̄nti et nō b̄nti charitatē. nā intel-

lectus human⁹ natus ē rerū qui-
ditates cōprehēdere. in q̄bz cog⁹ /
scēdis naturalit̄ p̄cedit. sic in cogno-
scēdis cōclusionibz cōplexis. insūt
em nobis naturalit̄ quedaz p̄nci-
pia cōplexa ab oibz nota. ex q̄bz
ratio p̄cedit ad cognoscēdū cōclu-
siones in actu. que in p̄dictis p̄nci-
pijs potētionalit̄ cognoscimus.
siue p̄ inuentionē p̄priā. siue p̄ do-
ctrinā alienā. siue p̄ reuelationem
dīmā. in q̄bz oibz cognoscēdi mo-
dis / hō inuat̄ ex p̄ncipijs naturalit̄
notis. vel ita q̄ ip̄a p̄ncipia ad co-
gnitionē acq̄rēdā sufficiūt admi-
mulationibz sensu ⁊ imaginatione.
sic cū aliquā cogntionē acq̄rim⁹
p̄ inuentionez vel doctrinā. vel ita
q̄ p̄ncipia p̄dicta nō sufficiūt ad
cogntionē acq̄rēdā / nihilomin⁹
tñ in huiusmodi cognoscendis p̄n-
cipia dirigūt inq̄ntū inueniunt̄ n̄
repugnare p̄ncipijs naturalit̄ co-
gnitis. qd̄ si esset / intellectus nul-
lo modo assentiret. sic nō p̄ dissen-
tire p̄ncipijs. similiter etiā in intel-
lectu insūt nobis naturalit̄ q̄dam
cōceptōnes ab omibz note. vt veri-
entis boni vni⁹ et huiusmodi. a
q̄bz eodē mō p̄cedit intellect⁹ ad co-
gnoscēdū quiditatē vni⁹ cuiusq̄
rei. p̄ quē p̄cedit a p̄ncipijs per se
notis ad cognoscēdū cōclusiones.
et hoc. vel p̄ ea q̄ aliquis sensu p̄ci-
pit. sic p̄ sensibiles p̄prietates cōci-
pim⁹ illius rei quiditatē. vel per ea
que ab alijs quis audit. vt cū lai-
cus qui nescit quid sit musica / cum
audit aliquam artem per quam
scit canere vel spallere / quiditatem
musicę concipit. cum ipse p̄sciat
quid sit ars aut quid canere. aut
etiā p̄ ea que ex reuelatōne ha-
bentur. vt contingit in ijs que fi-
dei sunt. cum enim credimus ali-
quid nobis diuinitus datum / quo
affectus noster deo vnitur / conci-
pimus charitatis quiditatē intel-

ligentes esse donū dei quo affect⁹
 deo vni⁹. precognoscētes tñ quid
 sit donū. qd affect⁹. et qd vni⁹. de
 quib⁹ etiam qd sint sciēre nō possu
 m⁹. nisi resoluēdo in aliq̄ p̄us no
 ta. et sic quousq̄ p̄uemam⁹ ad p̄
 mas cōceptōnes humam̄ intelle
 ct⁹. que sūt om̄ib⁹ naturalit̄ notē. ⁊
 qz naturalis cognitio est quedā si
 militudo diuine veritatis menti no
 stre impressa. s̄m illd̄ p̄s. Signa
 tur⁹ est sup nos lumē vult⁹ tui dñe
 ⁊ c. Et ideo dicit Aug⁹. x. de trim.
 qz huiusmōi cognoscunt⁹ i p̄ma ve
 ritate. Ipa aut̄ cōceptō charitatis
 quā intellect⁹ format mō p̄dicto.
 non ē soluz silitudo charitatis sicut
 spēs reruz in sensu vel in imagina
 tōe. qz sēsus ⁊ imaginatio nunq̄
 p̄tingūt ad cognoscēduz naturaz
 rei. s̄ solūmodo accidētia que cirā
 dant rem. et ideo spēs que sūt i sē
 su vel imaginatōe. nō rep̄ntat na
 turaz ei⁹ s̄ solū accētia. sicut statua
 r̄ntat hōiem quo ad accētia. sed in
 tellectus cognoscit ip̄am naturaz
 ⁊ s̄bam rei. Nō spēs intelligibiles
 sūt silitudo ip̄ius essentie rei. et est
 quodā mō ip̄a q̄ditas ⁊ natura rei
 s̄m esse intelligibile nō s̄m esse natu
 rale. put̄ est in reb⁹. Et ideo om̄ia
 que nō cadūt s̄b sensu p̄ imaginati
 one. s̄ solum s̄b solo intellectu. co
 gnoscunt⁹ p̄ s̄ qz eēntie p̄ q̄ditates
 eoz sūt aliquo mō in intellectu. ⁊
 hic est mod⁹ q̄ charitas cognosca
 tur cognitōe qd ē. tam ab habēte
 charitatē qz a nō hūte ip̄az. s̄ s̄m
 aliū modū cognoscēdi charitatez.
 neqz charitas neqz aliq̄s habitus
 siue potentia p̄cipit⁹ a n̄ro intelle
 ctu. nisi p̄ s̄ qz actus p̄cipiunt⁹ vtz
 p̄ p̄m. ix ethi. Act⁹ aut̄ charita
 tis vel alteri⁹ habit⁹ eliciunt⁹ ab
 ipsa charitate. P̄ ab alio habitu p̄
 p̄riā eēntiā charitatis v̄l alteri⁹
 habit⁹ ⁊ p̄ hūc modū dicit⁹ aliq̄s
 cognoscere se h̄re charitatē p̄ aliū

habitum p̄ ip̄am essentiaz s̄m esse
 naturale qd habz in reruz natura. et
 nō solū i intellectu. Sic aut̄ null⁹
 p̄ cognoscere charitatez nisi cha
 ritatē h̄ns. qz actus charitatis et
 aliaz vtutū. p̄cipue cōsistūt in mo
 tib⁹ interiorib⁹. qui nō p̄nt eē co
 gniti nisi op̄anti. et q̄tin⁹ manife
 stet⁹ ex actib⁹ exteriorib⁹. et sic p̄
 q̄ndam dicitur. aliquis nō h̄ns
 charitatē p̄ p̄cipue aliū charitatē
 h̄re. Hoc aut̄ dico supponendo qz
 aliq̄s possz scire se h̄re charitatē.
 qd tñ nō puto esse v̄z. qz i actib⁹
 ip̄i⁹ charitatis nō possumus suffi
 cient p̄cipue. qz sint a charitate eli
 citi. p̄pter silitudinē dilectōis na
 turali. cū dilectōe ḡtuita. Ad p̄
 mū ḡ dicendū. qz i nō h̄nte chari
 tatē n̄ s̄m esse nature s̄ s̄m esse intelli
 gibile est essentia charitatis. Ad
 scdm̄ dicendū. qz postqz aliq̄s desi
 mt h̄re charitatē s̄m esse nature
 charitatis. adhuc charitas manz
 i ip̄o s̄m esse intelligibile. et sic p̄
 scire qd est charitas. manet etiā i
 memoria act⁹ charitatis quos fa
 cit etiā i memoria sensibili. p̄pter
 actus sensibiles charitatis. qz vtz
 qz manēt s̄m suas silitudines. sicut
 ⁊ cetera sensibilla et ex his memo
 rat⁹ se h̄uisse charitatē. Ad ter
 ciū dicendū. qz illud qd est i memo
 ria redit ad intelligentiaz. non ita
 qz eadem species numero que est
 i memoria postmodū fiat i intel
 lectu. s̄ s̄m illū modum loquendi
 quo fantasmata dicunt⁹ fieri i in
 tellectu.

v. q.
DEmde queritur quantum
 pertinet ad corpus huma
 num. Vtrum alimentum
 cōuertatur in veritatem humane
 nature. Et videtur qz non. quia
 in corpore humano id quod est de
 veritate humane nature ē caro vel
 os s̄m speciem. sed alimentū nō cō

uertitur in illud quod est secundum speciem.
sed in illud quod est secundum materiam. ut
videtur dicere Philosophus in primo de ge-
neratione. ergo alimentum non con-
uertitur in veritatem humane nature.
Preterea id quod est de verita-
te humane nature. oportet quod semper
in homine maneat. alias non re-
maneret homo idem numero. sed id
quod generatur ex alimento non semper
manet. immo fluit et refluit. ut patet
ex primo de generatione. ergo id quod
generatur ex alimento non est de verita-
te humane nature. **P**reterea Au-
gustinus dicit quod nos fuimus in Adama
dupliciter. scilicet secundum semialem rationem.
et secundum corruptibilem substantiam. Chri-
stus autem fuit in eo secundum corruptibilem
substantiam et non secundum semialem ratio-
nem. illud autem quod ex alimento
aggeneratur nobis. non fuit in Adama.
ergo id quod est de veritate corrupti-
bilem substantie nostre non est ex alimen-
to generatum. **S**ed dicebatur. quod to-
ta substantia nostra fuerit in Adam
originaliter et essentialiter. **S**ed con-
tra. semen origine rei importat.
si ergo dicimur in Adama fuisse secundum cor-
ruptibilem substantiam. originaliter
tamen erit idem esse secundum corrupti-
bilem substantiam et secundum semialem
rationem. quod est falsum. ergo idem
est quod prius. **S**ed contra. dicitur in
secundo de anima. Alimentum est po-
tentia tale. quale est id quod nutri-
tur. **S**ed illud quod est potentia ali-
quale. illud conuerti potest in illud
quod nutritur. ergo alimentum
conuertitur in illud quod est de ve-
ritate humane nature. **P**reterea.
semen ex quo fit generatio.
maxime videtur ad veritatem hu-
mane nature pertinere. sed semen
secundum philosophum. xv. de animalibus. est ex
superfluo alimenti. ergo alimentum
conuertitur in veritatem humane na-
ture. **I**tem dicendum. quod ad huius
questionis euidentiam oportet primo

videre quid sit veritas humane natu-
re. **V**eritas autem uniuscuiusque rei
ut Avicenna dicit in metaphisica
sua nihil est aliud quam proprietas sui esse.
quod stabilitum est ei. sic id quod
proprie habet esse aurum. attingens
ad terminos stabilitos. nec a ma-
teria dicitur vere esse aurum. unum
quodque autem proprie habet esse in
aliqua natura. per hoc quod substans
complete forme proprie illius na-
ture a qua est ratio esse. et ratio spe-
ciei in natura illa. **N**on illud pertinet
ad veritatem uniuscuiusque rei. quod
est completum per formam illius rei. et
pertinet directe et per se ad completio-
nem illius rei. tam enim in naturalibus quam
in artificialibus. inueniuntur que-
dam in quibus consistit principaliter
ratio rei. alia autem que sunt ordinata ad
horum conseruationem vel meliorationem. **S**ic
stipes et fructus per se pertinet ad com-
pletum arboris. unde sunt de ve-
ritate nature ipsius. folia autem sunt
quodammodo ordinata ad fructuum
conseruationem. et quantum ad hoc non
videntur esse de veritate nature arboris
principaliter. **S**imiliter ratio gladii
est in ferro et in acumine. vagina
autem est de conseruatione eius.
unde si gladius esset res naturalis.
ferrum esset de veritate nature eius. non
autem vagina. **S**ic etiam de veritate
humane nature esse dicimus. illud quod
per se pertinet ad perfectionem humane
nature. complete participans for-
mam speciei. id autem non est de ve-
ritate humane nature in homine.
quod est ordinatum solummodo ad con-
seruationem horum vel melioratio-
nem quacumque. **S**ciendum autem
est quod natura humana potest dupliciter
considerari. vel secundum totam speciem hu-
manam. vel secundum esse quod habet in
hoc indiuiduo. et secundum hoc in pre-
senti questione inueniuntur tres opi-
niones. **Q**uidam enim dicunt quod ali-
mentum non conuertitur in veri-

tate humane nature. neq[ue] s[ecundu]m spe-
 cie[m]. neq[ue] s[ecundu]m individuū. dicūt em̄.
 q[uo]d tota materia que nata est esse /
 nunq[ua]m vere sub sp[eci]e humane natu-
 re fuit in corpe. **A**d e[andem] nec alia p[ossu]n[t] fi-
 eri vere subst[an]s sp[eci]ei. **E**t de illa ma-
 teria ex qua corpus p[ri]mi hominis cō-
 stabat / fuit aliq[ui]d pars decis[um]. que q[ui]-
 dem p[er] multiplicatōem siue additi-
 onē exterioris materie augmēta-
 ta est in tantu[m]. q[uo]d p[er]uenit vsq[ue] ad
 cōpletam q[ua]ntitatē in corpe zeth.
Sed ex quo ite[m] decisū est aliq[ui]d in
 formatiōe corp[or]is filij sui. et p[re]dicto
 mō multiplicatū. ⁊ sic totū huma-
 num gen[us] multiplicatū est. ex il-
 la materia que fuit i[n] corpe p[ri]mi ho-
 mis. siue alicui[us] intrinseci additiōe
Id aut[em] q[uo]d ex alimento g[en]eratū est /
 est necessariū nobis ad cōseruatōez
 illi[us] humiditatis que est de verita-
 te hūane nature. vt sc[ilicet] calor natu-
 ralis habeat aliq[ui]d aliud q[uo]d consu-
 mat. sc[ilicet] hūiditate[m] ex alimēto ge-
 neratā. q[ui]a accidētalem ⁊ non con-
 sumat humiditatē / que est de veri-
 tate hūane nature. sicut artifices
 apponūt plumbū argento. vt cō-
 sumat plumbū. et argentū in con-
 flatorio nō dep[er]dat. **N**ō in resurre-
 ctōne q[ua]n[do] veritas humane nature
 erit incōsumptibilis. alimēto nō i[n]-
 digebim[us]. nec resurget aliq[ui]d i[n]
 nobis q[uo]d ex alimento sit genera-
 tum. sed soluz id quod fuit i[n] **A**dā.
Sed inconueniēs est hec positō p[ro]-
 pter duo / q[ua]ntu[m] ad p[ri]ncipaliter p[er]tinet. q[uo]d
 eiusdem rationis est formam ali-
 quā nihil amittere de materia s[ub]-
 iecta. et nihil de nouo acquirere.
 cuius em̄ subst[an]tię vel nature ni-
 hil accrescit. nec deperit aliq[ui]d ei[us].
 constat autem q[uo]d aliqua materia
 que erat subst[an]s vere hūane na-
 ture / desinit esse humane nature
 subst[an]s. sicut patet in morte ho-
 minis cuiuscunq[ue]. vnde nisi mate-
 ria aliqua de nouo adderetur na-

tate humane. sequeretur q[uo]d minus
 esset modo aliq[ui]d quod est de ve-
 ritate humane nature in actu. q[uo]d
 tempore **A**d e[andem]. et sic natura speciei
 non p[er]fecte saluaretur per genera-
 tione[m]. **S**ecūdo quia ista mutatio
 quam multiplicatiōem dicūt / nul-
 lo modo est s[ecundu]m essentiā ipsius ma-
 terie. sed solūmodo s[ecundu]m quātitatē.
 vel dimensiones ei accidētes. nō
 enim dicunt vt aliq[ui]d materie p[er]
 essentiā de nouo creetur. vel aliū
 de addatur. sed q[uo]d illa eade[m] mate-
 ria que p[ri]us erat minor / postea fit
 maior. nihil est autem aliud rare-
 fieri et condensari / q[uo]d mutari d[icitur] ma-
 gnis dimensiōibus in paruas et
 econuerso. vnde sequeretur s[ecundu]m p[re]-
 dictas positio[n]ez. q[uo]d illud quod est
 de veritate humane nature semp[er]
 rareficeret p[er] continuam generatō-
 nem. et tantum q[ua]ntum natura su-
 stinere nō posset. esset enim iam id
 quod est d[icitur] veritate humane natu-
 re innumerabiliter magis rare[m] q[uo]d
 ignis q[uo]d patet esse falsuz. **E**t ideo
 alia opinio dicit. q[uo]d alimentū con-
 uertit[ur] i[n] veritate[m] humane natu-
 re. et p[ri]ncipaliter s[ecundu]m sp[eci]ez. nō aut[em]
 s[ecundu]m individuū nisi sc[ilicet] sc[ilicet]ario. dicūt em̄
 q[uo]d i[n] vno q[ui]q[ue] m[er]itū sp[eci]ei hūa-
 ne id p[ri]mo ⁊ p[ri]ncipaliter est de ve-
 ritate hūane nature q[uo]d a parenti-
 bus traxit. ⁊ hoc vocat[ur] a philoso-
 pho caro s[ecundu]m sp[eci]em que semp[er] ma-
 net. s[ed] quia id cū sit modicu[m] nō suf-
 ficeret ad p[er]fectas q[ua]ntitatē / debi-
 tam humane nature sine additio-
 ne. adiūgit[ur] em̄ id q[uo]d ex alimento
 g[en]eratur. non solum ad h[oc] q[uo]d cōserue-
 tur id q[uo]d fuit a p[ri]mis parētib[us] acce-
 ptū. vt dicebat p[ri]ma opinio. s[ed] ad
 h[oc] q[uo]d cōpleat[ur] ex huiusmōdi additio-
 p[er]fecta q[ua]ntitas. **E**t sic id q[uo]d ex ali-
 mēto g[en]erat[ur] nō est d[icitur] veritate hūane
 nature i[n] h[oc] individuo p[ri]ncipaliter. s[ed] t[ame]n
 sc[ilicet]ario m[er]itū ē necessariuz ad q[ua]n-
 titatē debitā. ⁊ h[oc] vocat[ur] **P**h[ilosophu]s caro

nem et os s̄m materiam que fluit et refluit. s̄ tñ ex hoc aliqua pars seminalit̄ tñsit in gn̄ationez plis et efficit̄ p̄ncipalit̄ de veritate hūane nature in p̄re. vt q̄dam volūt. vel sine admixtiōe eius. vt alij dicūt. q̄d est magis cōsonum dictis **H**ī in. xv. de aīalibz. qui vlt sp̄ma esse totalit̄ ex supfluo alimēto. et sic q̄d gn̄atur ex alimēto. nō p̄ esse q̄ sit p̄ncipaliter de veritate humane nature in ipso q̄ nutritur. s̄ p̄ esse de veritate hūane nature p̄ncipalit̄ in alio eiusdē sp̄i. scz in filio eius. et s̄m hāc opimōne dicunt. q̄ id q̄d est p̄ncipaliter de veritate hūane nature in vno q̄ totum in ip̄o resurget. nō aut̄ totum q̄d ex alimento aggenerat̄. s̄ solū q̄ntum sufficit ad completōez q̄ntitatis. cū p̄pter cōpletōez q̄ntitatis tantūmō ad veritatē humane nature p̄tineat aliq̄litez. Et hęc opimō cōsonat sentētię **A**lexādrī commētatoris qui exposuit carnē s̄m sp̄m quaz **H**ūs dicit semper manere esse id q̄d a p̄ntibz strahitur. carnem s̄o s̄m materiam illd q̄d a parentibz gn̄atur ex alimēto. que fluit et refluit. **S**z hāc opimōnem commētator **A**uerrois reprobat̄ i tractatu quē fecit sup libz de gn̄atione. **C**um em̄ id quod ex alimento gn̄at̄ nutriat̄ in q̄ntum ē potentia quanta caro. vt dicit̄ in ij. de aīa id quod gn̄atur ex alimēto. postq̄ recepit speciem carnis. efficit̄ vnuz cū illo cui p̄us inerat. qz in fine conuersum iam est simile. vnde non videt̄ eē aliqua ratō. quare calor naturalis aliquid possit cōsumere de illa humiditate carnis. que ex alimento generatur. et non de humiditate que a parētibz contrahitur. nec possit aliquo modo necessario illud pbare. **E**t ideo tam illud quod est a parētibz. q̄ quod ex alimento agge

neratur. equaliter se habz ad hoc qz maneat vel corrumpatur seu cōsumatur per calorem naturalem. et ad hoc qz restauretur per nutrimentum. quod est fluere et refluerē. et sic equaliter p̄tinet ad veritatem humane nature quod generatur ex alimēto. et quod a parētibz contrahitur. **E**t s̄m hoc est tertia opimō. qz alimentum conuitur i hoc quod est p̄ncipaliter de veritate humane nature et quantum ad speciem et quātum ad indiuiduum. **P**ont emz hęc opimō. qz vtrunqz. scz quod ex alimēto generatur. et quod a parentibus trahit̄. indifferenter et equaliter forma humana perficitur. et vtrunqz indifferenter manet vel consumit̄. manet quidem s̄m speciem. consumitur aut̄ et restaurat̄ s̄m materiam. **S**icut em̄ in aliqua republica diuersi hoīes nūo. ad communitatem pertinent. quibusdam morietibus et alijs in locum eorum succedentibus. et sic non manet vna respublica s̄m materiam. quia sūt alij et alij homines. manet tamen vna numero q̄ntum ad sp̄m siue formā p̄pter ordms vnitatem i officijs distinctis. ita etiā in corpore humano manet caro et os. et vna queqz partium eadez numero q̄ntum ad speciem et formam. que cōsideratur in determinato situ virtute et figura. non aut̄ manet q̄ntum ad materiam. qz illa materia carnis i qua p̄us talis forma erat. cōsumpta est. et alia in locū eius successit. sic patz de igne. qui cōtinuat̄ s̄m eandēz formam vel modū. p̄ s̄ qz cōsumptis q̄busdaz ligms. alia supponunt̄ q̄ ignem sustinent. **E**t s̄m hāc opimōne de vtroqz dictoz indr̄nter. scz gn̄ato ex alimento et p̄ducto seu tracto a p̄ntibz tantū resurget q̄tū ē necessariuz ad speciem et q̄ntitatem debitā hūani cor

poris. Et hec opinio videtur ceteris
 pbabilior. Scdm hac 8° ad pmu
 dicendum. qd distinctio phi qua di
 stinguunt carne fm spem et fm ma
 teria non est sic accipienda. qd alia
 sit caro que dicitur fm spem scz a pa
 rentibus tracta. et alia que sit fm
 materiam scz ex alimento genera
 ta. hz vna eadē caro pē considerari
 fm spem quā habz. et fm materi
 am. et qd hic sit intellectus Philo
 sophi. ptz ex hz qd ipse dicit ibidez.
 qd hz mō distinguunt caro fm spem et
 fm materia sic fm vnūqđqz hnti
 um spem in materia. In alijs autē
 habētibz spem in materia sic est la
 pis ferrū et huiusmodi non habz
 locū pma distinctio. sed scda. vt p
 se patet. Et ideo dicendū est. qd ali
 mentū ouertit in carnē fm spem
 id est que habet speciē. non tñ ita
 qd alimētū fiat spēs carnis. sed sit
 carnis materia. ratōne cuius pē di
 ci qd ouertit in carnē qntuz ad ma
 teriam nō autē qntum ad spem.

Ad scdm dicendū. qd veritas hūa
 ne nature et cuiuslibz alterius est a
 spē. et ideo cū illō qd est in homīe
 manet fm spem. q̄uis non manet
 fm materiā. nihilominus veritas
 humane nature dicitur nec desinit ho
 mo esse idem numero ppter muta
 tōem que est fm materiā. qz non
 tota materia simul a forma abstra
 hitur. vt alia tota simul formā ac
 cipiat. hec em̄ est gnatio et corru
 ptio. sicut si totus vnus ignis extin
 gueret. et alius totus accenderet.
 sed aliqua pars materie assumit
 et alia in eius locum surrogatur.
 que efficitur vna materia cum pre
 cedenti. p hoc qd ei adiungitur ad
 sustinendam eandē formā huma
 ni corpis. sicut si vnū lignum usu
 matur. et aliud loco eius appona
 tur. erit idē ignis numero. Ad
 terciū dicendū. qd ad conceptionē
 humane corporis duo requiruntur et

concurrunt. scz materia ex qua for
 matur conceptus. et iterum vis for
 matiua / que conceptus format. q̄
 rum pmum Augustinus vocat cor
 pulentam substantiaz. scdm vero
 seminalem ratōnem. Dicunt autē
 omēs fm vtrunqz istoruz fuisse in
 Adam originaliter. inq̄ntum scilicet
 cet materia conceptus preparata
 est p virtutē generatiuā matris.
 vis aut formatiua est in semie pa
 tris. et vtrūqz eorum reducitur in
 Adam sic in pmam originē a qua
 naturam humanā traxerūt et vir
 tutes osequentes. Corpus autē chris
 ti formatum fuit p virtutē spūsā
 ctī actiuam. sed materiā mater mī
 strauit. qz ex purissimis sāguimbz
 vrginis conceptus est vt Damascenus
 dicit. et ideo non fuit in Adam fm
 semialem rationē. sed fm corpulē
 tam sbam. non tñ ita qd eadē nūo
 que fuit in nobis et etiā in christo.
 fuit in Adam. Et ex hoc etiā patz
 respōsio ad sequentes;

Deinde querit de his que p
 tinēt ad culpā. et p^o queri
 tur de his que ptinēt ad g
 tiam. scdo de his que ptinēt ad cul
 pam. Q̄ntum ad ptinentia ad g
 tiam. pmo queritur de his que per
 tinent ad prelatos tm. scdo de his
 que ptinēt ad omnes cōmuniter.
 Quātum ad prelatos queruntur
 duo. pmo de electione prelatorū.
 vtrum scz necesse sit semp eligere
 meliorem. vel sufficiat eligere bo^m.
 scdo de honore prelato exhibēdo.
 scz vtrum mali prelati sint honora
 di vel non. .vi. .q.

Ad pmuz sic pcedit. Videt
 qd nce sit semp eligere me
 liorē. dicit emz. in. Re. x.
 eligite meliorem et eum ponite su
 per solum patris sui. ergo multo
 fortius in spūalibus officijs meli
 ores preeligendi sunt. Pre. p.
 me ad timo. in. oportz epm irrep

hensibilem esse. ubi dicit glo. talis eligat pontifex cuius compatōe ceteri grex dicant. 8° oportet episcopus semper eligere meliorem. ¶ **Præ.** Leo papa dicit. Qui melior est in presbyteris et diaconibus in episcopum eligat. ¶ **Præ.** qui est propinquior ad hereditatem possidendam debet preferri. sed christo cuius primo ius possidet prelati et clerici est propinquior qui est melior. 8° ad prelationes et beneficia ecclesiastica semper sunt meliores preferendi. ¶ **Præ.** si alicui commissum esset a domino suo ut ei fidelem et idoneum ministrum quereret non ageret fideliter erga dominum suum si pretermisso magis idoneo minus idoneum acciperet. 8° multo magis peccat ille cui commissum est eligere aliquem ministrum dei si pretermisso meliori minus bonum eligat. ¶ Sed contra est quod decretalis dicit. quod sufficit eligere bonum nec requiritur quod melior eligatur. ¶ **¶** dicendum. quod aliquis homo per se dicitur bonus vel melior altero dupliciter. Uno modo simpliciter et sic melior est qui est charitate perfectior. Alio modo secundum quod. et sic dicit aliquis melior altero. vel ad militiam. vel ad magistrum. vel ad prelationem. vel ad aliud huiusmodi qui non est melior simpliciter. eo quod in singulis officiis tantum spiritualibus quam corporalibus requiruntur aliquid propter bonitatem moralem. ad hoc quod aliquis sit idoneus ad illud officium exercendum. Dicendum 8° quod oportet eligere ad prelationem vel ad quodcumque officium ecclesiasticum aliquem qui sit bonus simpliciter. eo quod per quodlibet peccatum mortale aliquis redigitur indignus ad quodlibet spirituale exercendum vel exequendum. unde dicit Dio. in epistola ad Demophilum monachum loquens de sacerdote. Qui non est gratia illuminatus non est iste sacerdos. sed inimicus dolosus. delusor suipius. et lupus contra dominum propter pelle ovina armatus. non tamen

oportet quod semper eligatur ille qui est melior simpliciter. possibile enim est quod illi qui est in charitate perfectior deficiant multa que requiruntur ad hoc quod sit prelatum idoneus. que in alio qui est minoris charitatis inveniuntur. ut patet. scilicet scientia / industria / potentia / et alia huiusmodi. Unde non oportet semper eligere meliorem simpliciter. sed eum qui sit melior ad officium. Si autem eligat quis eum quem reputat minus idoneum ad tale officium peccat. non enim potest esse quod de duobus unus alteri preeligat nisi propter aliquid quod in ipso consideratur. illud autem quod consideratur in eo quod est minus idoneus (ad hoc quod magis idoneo preferat) est aliqua conditio indebite movens. utpote familiaritas. vel consanguinitas. vel aliquid huiusmodi. non autem potest esse aliquid conditio pertinens ad prelatum idoneitatem. ex qua alter simpliciter magis idoneus reputatur. et sic indebite movetur. et ita in tali electione est acceptio persone. que sine peccato esse non potest. ¶ **Ad primum ergo dicendum.** quod cum dicitur. Eligite meliorem intelligitur de meliori ad talem dignitatem. ad quam erat eligendus. ¶ **Ad secundum dicendum.** quod in comparatione prelati debent alii esse quasi grex. non considerata solum sanctitate morum. sed discretionem et strenuitate. et aliis huiusmodi que in pastore exiguntur ad gregem regendum. ¶ **Ad tertium dicendum.** sic ad primum. ¶ **Ad quartum dicendum.** quod ille qui eligitur in prelatum non eligitur quasi in hereditatem possidendam. quia hereditas christianorum non est in terra. sed in celo. scilicet ipse deus. secundum illud psalmi. Dominus pars hereditatis mee. debet autem eligi velut dispensator in familia domini alicuius. secundum illud primo Cor. iii. Sic nos existimet homo ut ministros christi. Dispense

fator autē non semp eligit qui est
 p̄pinq̄oz: s̄ qui est magis idoneus
Ad q̄ntum dicendum: q̄ similit̄
 etiā ctingeret in p̄curatione serui
 alicui⁹ dñi t̄p̄alis: q̄ nō oporteret
 querere hoīem meliorem simp̄r.
 s̄ meliorem ad h̄uendū. **A**d illd̄
 vero qd̄ in c̄trariū obij̄at̄ dicens:
 q̄ decretalis intelligenda est q̄ntū
 ad h̄: q̄ nō semp oportz eligere me
 liorem simp̄r: s̄ sufficit eligere bo
 nū. **M**el dicendū q̄ nō loquat̄ q̄n
 tum ad forū c̄sciēt̄e: s̄ q̄ntuz ad fo
 rum c̄tentiosuz i quo nō reproba
 tur electō ex h̄: q̄ p̄ aliq̄s ali⁹ ma
 gis idoneus inueniri: dūmō ille q̄
 eligit̄ idoneus sit. alias om̄s ele
 ctō calumniā pateret;

·vñ. ·q.
Ad scdm̄ sic p̄cedit̄. **V**idet̄
 q̄ malis p̄relatis nō sit ex
 hibend⁹ honor. Sicut em̄
 dicit Boeci⁹ in li. de conso. Nō pos
 sumus ob honores reuerendos iu
 dicare: quos ip̄is honorib⁹ repu
 tam⁹ indignos. s̄ mali p̄relati nō
 sūt honorib⁹ digni. ḡ nō p̄nt iudi
 cari esse reuerēdi a suis s̄bditis.
Pre. honor non debet̄ p̄lati⁹ ma
 lis nisi rōne p̄latōis. cū ergo sūt p̄
 latōne indigni: sūt etiā p̄ cōseq̄ns
 indigni ad honores: et ad oīa alia
 que sūt p̄relatōni p̄pria. **S**z cō
 tra est qd̄ d̄r Exo. xx. **N**onora pa
 trem tuū. glo. id ē p̄relatos. cū ḡ
 idiff̄m̄te loq̄tur: videt̄ q̄ om̄es p̄
 lati: tam boni q̄ mali sint honorā
 di. **I**st̄ dicendū: q̄ i p̄relato duo
 possum⁹ c̄siderare. scz p̄sonā p̄p̄
 am: et dignitatē s̄m quā est que
 dam p̄sona publica. Si ḡ p̄rela
 tus sit malus: rōne p̄sonę suę non
 ē honorād⁹. qz cū honor sit reuerē
 tia alicui exhibita i testimoniu b̄
 tutis: s̄m̄ testimoniu d̄ eo p̄ferret̄
 si q̄s eū obtentu p̄p̄ie p̄sonę hono
 raret. c̄tra illud qd̄ dicit̄ Exo. xx.
 Non loq̄ris c̄tra p̄ximū tuū falsū

testimoniū. s̄ inq̄tū est p̄sona pu
 blica: sic gerit t̄p̄pū et locum: non
 sui p̄p̄i⁹: s̄ alteri⁹: scz christi i eccle
 sia: vel reipublicę: vt dñs in secula
 rib⁹ dignitatib⁹. et sic valor eius
 non cōputat̄ s̄m p̄sonā: s̄ s̄m eū
 cui⁹ loco p̄sident. sic est de lapillo q̄ i
 computatōib⁹ ponit̄ loco centum
 marcarū cū i se nihil valeat: vt di
 cit̄ **Pr**ou. xxvi. Sic qui mittit la
 pidem in aceruū Mercurij: ita qui
 tribuit insipiēt̄i honorē. Mercuri
 us em̄ dicebat̄ deus rōamj ⁊ mer
 catōis. et ita est ei honor exhiben
 d⁹: nō p̄pter se: s̄ p̄pter eū cui⁹ lo
 cuz obtinet. sic adoratio imaginis
 refert̄ ad p̄tot̄p̄pū vt dicit **D**ama
 vñ et mal⁹ p̄relatus idolo compa
 tur. **Z**acha. xi. **O** pastor ⁊ idolu de
 relinquens gregem. **A**d p̄mu⁹
 ergo dicendum: q̄ intentio boeci
 est dicere: q̄ mali homies non iu
 dicant̄ vt reuerēdi in p̄p̄is p̄so
 nis: q̄nuis eis exhibeamus hono
 res: p̄pter officia in quibus sunt cō
 stituti. **A**d secunduz dicendum:
 q̄ malus p̄relatus: et indignus ē
 p̄relatione et honoribus qui p̄re
 lato debentur. sed ille cui⁹ vicēz ge
 rit dignus est: vt eius vicario ta
 lis honor exhibeatur. sicut beata
 virgo digna est: vt eius imaginez
 depictā in pariete reuerēamur: q̄
 uis tali reuerētia ipsa imago di
 gna non sit;

Dem̄de queritur de pertinē
 tibus ad gratiā q̄ntuz ad
 omnes: et que cōmumiter
 omni statui conuenit. **E**t circa h̄
 queruntur tria. **P**rimo vtruz ora
 tio ad deum valeat: facta pro alio
 sicut facta pro se. **S**ecundo de suf
 fragiis vtruz magis prosint pau
 peri magis digno: q̄ diuiti p̄ quo
 specialiter fiunt. **T**ercio de votis.
 vtruz votum simplex dirimat ma
 trimonium contractum;

·vñ. ·q.

Ad primum sic procedit. **V**idetur quod oratio plus valeat pro se facta quam pro alio. Ita enim dicitur in quadam glossa quod specialiores orationes plus valent. sed illa est maxime specialis in qua quis pro se orat. ergo plus valet oratio pro se facta quam pro alio. **P**ropter hoc dicitur in libro de spiritu et anima oratio nihil aliud est quam deuotio mentis in deum. sed magis deuote aliquis pro se orat quam pro alio. ergo plus valet oratio pro se facta quam pro alio. **S**ed contra. oratio tanto valet amplius quanto magis est deuota. sed quicquid deuotius aliquis orat pro alio quam pro seipso. ergo plus valet oratio pro alio facta quam pro seipso. **R**espondens dicitur quod duplex est valor orationis. unus qui est orationis proprius secundum quem dicitur oratio valere ad impetrandum illud quod petitur. sicut oratio Petri valuit ad suscitacionem Thabite. Alius valor est communis orationi et alijs operibus virtutum. secundum quem oratio valere dicitur ad merendum aliquid ipsi oranti. puta charitate informat. sicut oratio Petri qua sustentacionem Thabite impetravit fuit meritoria Petro vite eterne. in quantum erat actus charitate informatus. loquendo ergo de primo valore ceteris paribus plus valet oratio pro se facta quam pro alio. quia efficacia orationis in impetrandis potest amittere suam efficaciam. quicquid pro alio. sicut ex aliquo impedimento. quod inueniunt in eo pro quo orat. **N**on vna de conditionibus orationis que faciunt eam efficacem ad impetrandum ponitur. ut aliquis pro se orat. **Q**uoties autem ad secundum valorem oratio magis valet que ex maiori charitate procedit. siue pro se siue pro alio fiat. si autem de intensiori charitate pro exteriora opera debet iudicari. tunc illa comparatio dupliciter potest intelligi. **U**no modo ut aliquis ita orat pro alio. quod etiam pro seipso. et tunc maioris meriti est pro alio orare et

pro seipso quam pro seipso tamen. maioris enim meriti est amicum et beneficium esse sibi et alii quam sibi tamen. **A**lio modo potest intelligi. ut aliquis orat pro alio et non pro seipso. et sic ostenderet alteri benivolus magis quam sibi. et ita peccaret in ordine charitatis. magis alium quam se diligens. et hoc modo intelligendo comparacionem melius est pro se orare quam pro alio. **A**d primum ergo dicendum. quod ratio illa non est ad propositum. quia specialis oratio dicitur in glossa illa pro quocumque specialiter fiat. siue pro se siue pro alio. **A**d secundum dicendum. quod licet ut pluries pro se homo deuotius orat. tamen deuotius quam quis orat pro alio. et ita secundum hoc non potest sumi iudicium que oratio plus valeat. **E**t sic dicendum est ad tertium quod in contrarium obicitur.

Ad secundum sic procedit. **V**idetur quod suffragia ecclesie specialiter facta pro aliquo diuitem equaliter valeant pauperi pro quo non sunt. si sit equalis meriti. unde enim dicitur **A**ugustinus. huiusmodi suffragia tantum valent unicuique post mortem quantum meruit viuens ut prodeant. sed predicti duo equaliter meruerunt. ergo equaliter suffragia eis prosunt. **P**ropter hoc passio christi semper plus prodest ei qui est maioris meriti. sed in missa quod est proprium suffragium est memoria passionis dominice. ergo equaliter prosunt eis qui sunt equalis meriti. **S**ed contra. deus accipit huiusmodi merita et suffragia secundum intentum faciendum. sed faciens intendit quod plus valeant diuitem pro quo facit. ergo plus eis prosunt. **P**ropter hoc non est dicendum quod frustraret pia intentio eorum qui pro suis charis specialia suffragia faciunt. frustraret autem si eis specialiter non prodeant. ergo plus eis prosunt pro quibus sunt. **R**espondens dicitur quod circa hec duplex est opinio. **Q**uidam enim dicunt quod suffragia ecclesie specialiter pro aliquo facta valeant omnibus qui sunt in purgatorio. equaliter quod est nisi qui sunt et

qualis meriti: plus vero n̄s q̄ sūt maioris: min⁹ vero n̄s qui sūt minoris: sic cādela accensa p̄ aliquo diuite in aliqua domo / vbi sūt mlti alij equaliter p̄dest n̄s qui sunt equalis visus: plus vero n̄s q̄ sūt melioris: min⁹ vero n̄s qui sūt peioris: quāuis sit diuiti magis ad quēdam honore. Sic etiaz lectō q̄ legit sp̄aliter p̄ aliquo / multis sif audientib⁹ equaliter valet n̄s qui sūt equalis capacitatis: plus n̄s q̄ maioris / min⁹ n̄s qui minoris.

Alij vero dicunt q̄ suffragia plus valent n̄s p̄ quib⁹ fiunt sp̄aliter. Vtrac⁹ aut̄ opinio / s̄m aliqd̄ ē vera. Ad cui⁹ euidentiā scienduz: q̄ opa vni⁹ non valent alteri q̄ntuz ad p̄mū essentialē (quā sic vnus q̄sq̄ ex pp̄rijs actib⁹ iudicat⁹) sed solū q̄ntū ad aliqd̄ acēntale gaudiū: vel q̄ntum ad remissionem alicui⁹ p̄ne t̄palis: & sic suffragia viuoruz p̄nt p̄desse defunctis. Vni⁹ modi aut̄ cōmunicatō op̄m cōtingit dupl̄. Vno modo ex vni⁹ charitatis p̄ quā om̄es christifideles efficiunt vni⁹ corp⁹: & sic act⁹ vni⁹ quodāmodo redundat in iuuentuz alterius: sic et in membris materialis corp̄is videm⁹: & sic vnus iuuat⁹ ex actu alterius in q̄ntum quilibet existens in charitate gaudet de quolibet bono ope: et q̄nto est maioris charitatis: tāto ampli⁹ gaudet: siue sit in purgatorio siue in paradiso siue etiaz in mūdo: et q̄ntū ad hoc est p̄ma opinio vera. Alio mō actus vni⁹ sit cōmūnis alteri p̄ intentōem faciētis: q̄ facit p̄ illo: vel vice illi⁹: q̄d valet p̄cipue in debitis soluendis: et sic suffragia ecclesie valēt defunctis / in q̄ntum viuus soluit deo satisfacionez: quā mortuus soluere tenebatur: et sic valo: suffragij sequitur intentōem faciētis: et q̄ntum ad hoc sc̄da opinio est vera.

Ad p̄mum ergo dicenduz q̄ meritum illud de quo loquit̄ Aug⁹: est meritum conditōnatum: meretur em̄ aliquis viuēs: vt sibi suffragia post mortē valeant: si p̄ eo fiant: que quidez conditio extat in vno: et non extat in alio: et ideo nō equaliter p̄sunt ad finez vtriq̄. Ad secundum dicendum: q̄ passio christi fuit exhibita p̄ om̄ib⁹: sacrificiū aut̄ missē sp̄aliter p̄ aliquibus offertur: et ideo non est simile.

Alia duo cōcedim⁹: .x. .q.

Ad tertium sic p̄cedit. Dicitur q̄ votuz simplex cōtinentie dirimat m̄rimomū cōtractuz: si em̄ aliquis det alicui: q̄d p̄us alteri dederat: sc̄da datio nulla est: s̄ ille qui emittit votum simplex cōtinentie / dat corp⁹ suū deo: ḡ cū postea cōtrahēdo matrimonū det corp⁹ suū vxori: cōtractus iste m̄rimomij nihil valere videt⁹: et sic votum simplex m̄rimomū cōtractum dirimit. Sed contra est q̄d decretalis dicit: q̄ votuz simplex impedit m̄rimomū cōtrahendū: sed nō dirimit iam cōtractum. H̄c dicendum: q̄ votū simplex non dirimit m̄rimomū iaz cōtractum: sed solum solenne: cuius ratio patz: si differētia vtriusq̄ voti inspiciatur: in voto em̄ simplicis est solum p̄missio quā quis p̄mittit deo cōtinentiam se seruatur: ex sola aut̄ p̄missione nō transfertur dominū: vnde si aliquis p̄mittat rem aliqm̄ alicui: et postea dat eādem alteri: huiusmodi donatio nō potest rescindi p̄ p̄orem p̄missione: q̄uis male faciat dando: & sic ille qui emisit votum simplex cōtinentie: potest postmoduz corp⁹ suum tradere vxori: et quuis peccet hoc faciēdo: t̄n m̄rimomū nō dirimit p̄pter votum p̄cedēs. In voto autē solenni est simul p̄missio et collatio: tunc enim est votum so:

lenne. qñ simul cum voto aliq̄s cōsecrat̄ deo. et ponitur i aliquo statu sanctitatis. vel p̄ susceptōem ordinis. vel p̄ p̄fessionem certę regule. et sic non p̄ corp̄ suū vlt̄erius tradē vxori. et si tradat. contractus nullus est. et sic m̄rimo mū dirimuntur p̄ votum solenne. nō aut̄ p̄ votum simplex. ¶ Ratō aut̄ in contrariū adducta falsū supponebat. sc̄z q̄ p̄ votum simplex aliq̄s corpus suū det deo. nō em̄ dat. s̄ p̄mittit.

Deinde querit̄ de his que p̄tinent ad culpaz. Et circa hoc querunt̄ qñq̄. Primo vtz peccet qui ad eccl̄iaz vadit p̄pter distributōes. alias non iturus. q̄uis a p̄ncipio p̄bendā accipiat vt deo seruiat. Sec̄do vtrū aliq̄s hñs de supfluo peccet. si nō dederit paupi petenti. Tercio vtrū qñ sūt diuise opimiones de aliquo factō. ille qui sequit̄ viā minus tūtam peccet. sic de duplicatōne p̄bendaz. Quarto vtz mendacium sit semp̄ peccatū. Quinto vtz qñ aliquis intendit peccare tm̄ peccet.

Hic p̄mū sic p̄cedit̄. Videatur q̄ ille qui vadit ad eccl̄iam p̄pter distributōem. alias non iturus. peccet. ip̄e em̄ videtur ponere obsequium d̄inum (q̄d ē imp̄ciabile) s̄b p̄cio rei t̄p̄alis. ḡo cōmittit simoniā. et ita videt̄ q̄ mortaliter peccet. ¶ Sed contra. ille q̄ facit votum bona intentōne. si p̄ modū in p̄secutōe voti mutet̄ ei⁹ voluntas. vt inuitus faciat q̄d volēs p̄misit. nō euacuat̄ meritū voti. vt An̄s. videt̄ dicere in li. de similitudinibz. ergo eadē rōne qui accipit p̄bendā vt deo seruiat. nō peccabit. q̄uis postea mutetur eius intentio. ¶ It̄ dicendū. Ad euidentiam hui⁹ questiom̄ notādū est. q̄ aliquis actus dicit̄ esse sp̄ualis dupl̄. Vno mō ex p̄te p̄ncipij.

qñ sc̄z actus competit alicui personę p̄pter aliquod sp̄uale. quod est in ip̄o sicut ep̄o cōsecrare basilicaz. et diacono legere euāgelium. et i talibus actibus cōmittit̄ simoniā. si aliquis intendit suū actum vendere. ¶ Alio mō est aliq̄s act⁹ sp̄ualis nō ex rōne p̄ncipij. s̄ ex p̄te finis tm̄. sic docere artes liberales quaz veritas est sp̄ualis. s̄ huiusmodi doctrina nō competit alicui p̄pter aliquod sp̄uale officium. cū etiā gentilibz liceat huiusmodi docere. et i hui⁹ mōi actibus cōmittit̄ simoniā. si vendat̄ finis q̄ sp̄ualis ē. sc̄z ipsa veritas. non aut̄ si aliquis sua opa locet. ¶ Celebrare ḡo d̄inum officium in eccl̄ia est act⁹ sp̄ualis p̄mo mō. competit em̄ alicui ex hoc q̄ ē clericus. et ideo simoniā committit. q̄ huiusmodi actum vendere intendit. ¶ In qualibz aut̄ venditōe p̄cium accipit̄ quasi finis. et ideo in p̄dicto casu distinguendū est. si em̄ huiusmodi distributōes recipit̄ quasi finem sui opis p̄ncipaliter intentū. simoniā committit. et ita mortaliter peccat. si aut̄ habz p̄ncipales finē. deū in tali actu. et huiusmodi distributiones respicit sc̄dario. nō q̄si i finem. sed sicut est necessarium ad suam sustentatōem. constat q̄ nō vendit actum sp̄ualē. et ita simoniā nō cōmittit. nec peccat. sic em̄ acceptō distributionū nō erit causa q̄re nūc ad eccl̄iam vadit. s̄ p̄prie huius determinatiōis quare nunc vadat et non alia vice. ¶ Et sic patet responsio ad primum q̄d non ponit imp̄ciabile sub p̄cio. ¶ Ad id vero quod in cōtrarium obijciatur dicendum. q̄ tūc in vouente non euacuat̄ meritum voti. qñ intentio mouentis fertur super licitum. vt cum aliquis vellet non facere id quod vouit. si non vouisset. si aut̄ feratur directe super illicitum tunc euacuat̄ meritū voti. vt cū ali

quis vult absolute nō facere id qđ
vult. ille autē qui vult ire ad eccle
siam p pecunia sicut p sine pncipa
li / habet voluntatem delatam sup
illicitum. et ideo peccat zc;

H d secundū sic pcedit. **V**idetur
qđ ille qui nō dat pau
pi petenti si habeat d supfluo / pec
cat. facere em elemosynam de sup
fluo est in pcepto **Luce. xi.** Verū
tamen quod sup est / date elemosy
nam. ergo peccat si petenti nō tri
buat. **P** d. aliquis tenet in qui
rere de ijs que sūt necessaria ad sa
lutem. sed necessariū est ad salutē /
vt aliquis subueniat existenti i ex
trema necessitate. ideo tenet de ijs
inquire. vel statim ei dare. **I**n cō
trariū est. quia sic videt qđ omnes
essent damnati. **I** d. dicendū. qđ
circa ijs distinguendū ē. supposito
em qđ aliquis habeat de supfluo.
et respectu indiuidui. et respectu p
sonę quod tenet paupib; eroga
re. aut videt i paupere petenti eui
dencia signa extreme necessitatis.
aut non. si videt / certū est qđ tene
tur dare. et peccat non dādo. in ijs
em casu loquitur **Ambrosius**. **P**a
sce fame morientē. qđ si nō paue
ris / occidisti. si vero non apparēt /
non tenet paupi petenti dare. qđ
quuis teneat superfluū dare pau
perib; / non tamē omib; dare. nec
etiam huic dare. s; dū tribuere s; m
qđ videt sibi oportunū. nec tene
tur inquire. quia hoc eēt nimis
graue qđ de omnibus paupibus
inquireret. et pncipue cum ad eum
qui necessitatem patitur ptineat /
vt necessitatem suam exponat.

Et p hoc patet rñsio ad obiecta ;

H d tertiū sic pcedit. **V**idetur
qđ ille qui habet plures p
bendas peccat. ex hoc ipso
qđ opimones mgroz sūt in cōtrari

um. **Q**uicumq; talis enim cōmit
tit se discrimini vt videtur cum fa
cit contra multoz pitorum senten
tiam. ergo videtur qđ peccet. **S**z
cōtra. potest esse qđ in tali casu ali
quis adhibet diligentia inqrens.
an habere plures pbendas sit licit
uz. nec inuenit aliquid quod mo
ueat eū ad hoc qđ sit illicituz. ergo
videtur qđ sine peccato poss; plures
pbendas habere. **I** d. dicendū.
qđ duobus modis aliquis ad pec
catum obligat. **U**no modo facien
do contra legem. vt cum quis for
nicatur. **A**lio modo faciendo con
tra conscientiam. etiā si non sit cō
tra legem. vt si cōscientia dicit ali
cui / qđ leuare vestucam de terra sit
pccm mortale. **E**x cōscientia aut ob
ligat aliq; ad peccatū. siue habe
at certam fidē de cōtrario eius qđ
agat. siue etiā habeat opimonez
cū aliqua dubitatōne. id ergo qđ
agitur contra legem semp est ma
lū. nec excusat p hoc qđ non ē con
tra cōscientia. et similiter qđ est cō
tra cōscientia est malū qđuis nō sit
cōtra lege. qđ aut nec contra con
scientiam nec contra legem ē / non
potest esse peccatū. dicendū est er
go. qđ qñ sūt due opimones cōtra
rie de eodē. oportet alterā esse verā
et alteram falsam. **A**ut ergo ille qđ
facit cōtra opimone mgroz. vtpo
te habendo plures pbendas facit
cōtra verā opimone. et sic cū faciat
contra legem dei / non excusatur a
peccato. quuis non facit contra cō
scientiam. sic em; contra legem dei
facit. **A**ut ergo illa opimio nō est
vera. sed magis contraria quam
iste sequitur. ita qđ vere liceat plu
res pbendas habere. et sic distin
guendum est. quia aut talis habz
conscientiam de contrario. et sic ite
rum peccat. vtpote contra conscien
tiam faciens quuis non contra le
ge. **A**ut nō habet cōscientia de cō

trario s̄m certitudinem: s̄ tamē in
quādam dubitatōem inducit̄ ex cō
trarietate opinionū. ⁊ sic si manē
te tali dubitatōe plures p̄bendas
habet / periculo se cōmittit. ⁊ sic p̄
culdubio peccat. vtpote magis a
mās bñficium tpale / q̄ ppriam sa
lutem. Aut ex cōtrarijs opinio
bus ī nullā dubitatōem inducit̄.
et sic nō cōmittit se discrimini nec
peccat. Unde patet solutio ad ob
iecta; .xiii. .q.

Ad quartum sic p̄cedit̄. Vi
det̄ q̄ nō omne mendaciū
sit p̄c̄m. maius em̄ est ho
micidiū q̄ mendaciū. s̄ homicidi
um p̄ licite fieri / vtpote cum iudex
occidit latronem. ḡ et mendaciū.

P̄ter. in sacra scriptura q̄dam lau
dant̄. q̄n t̄n̄ mentiti eē intelligūt̄.
vt obstetrices **Jacob** ⁊ **Judith**. er
go mendaciū nō est semp̄ peccatū

Sed cōtra est q̄d **Auḡ** determi
nat in li. de mendacō. **I**tem dicen
dum. q̄ quicunq̄ aliq̄s actus ha
bet aliquā inordinatōez inseparabi
lit̄ annexaz / nunq̄ p̄ bñ fieri. q̄
ip̄a inordinatō est aliq̄d supfluum
vel diminutū. et ita non p̄ in tali
actu mediū accipi in quo v̄tus cō
sistat. vt p̄ p̄ **Ph̄m** in. ij. **Ethi**.
huiusmodi aut̄ actus est mendaci
um. ad h̄ em̄ inuenta sunt v̄ba vel
voces / vt sint signa intellectuū. vt
dicit̄ in p̄mo p̄heremias. et id̄
q̄n aliquis voce annūciat / q̄d non
habet in mente / q̄d importat̄ noīe
mendaci / ibi ē inordinatō p̄ abu
sum vocis. et ideo cōcedim̄ q̄ mē
daciū semp̄ sit p̄c̄m. **A**d p̄mū
ḡ dicendū. q̄ homicidiū etiā semp̄
p̄c̄m est. q̄ habz inordinatōez in
separabilit̄ annexam. homicidiū em̄
plus importat̄ q̄ occasio hoīs. cō
posita em̄ nomia fr̄q̄nter plus im
portat̄ q̄ cōponētia. importat̄ em̄
homicidiū occasione hoīs indebitā.
et ideo homicidiū nunq̄ est licitū /

quīs hoīem occidere aliquā liceat.
Ad sc̄dm dicendum. q̄ (sic dicit
Auḡ in li. de mendacō. et habet̄
in glo. sup̄ illud **Ps̄**. p̄des om̄es q̄
loquūtur mendaciū) dupliciter ali
q̄s laudat̄ in scriptura. **Q**uidam
p̄pter perfectum statum virtutis.
et horum facta ponunt̄ om̄ibz ī ex
emplū. ⁊ de talibz nō loquit̄ q̄ mē
titi sūt. aut si aliqua dixerint que
mendacia vident̄ / s̄m t̄n̄ intentōz
quā ex m̄st̄m̄tu sp̄ūsancti cōcepe
perunt mendacia non sūt. **Q**uidaz
vero laudant̄ p̄pter virtutis incho
lem. et sic in aliquibus mendaciū
legitur laudatū maxime officio
sum. sicut patet de obstetricibus.
non enim commendantur p̄pter h̄
q̄ mentite sunt. s̄ p̄pter misericordiam
ex qua mendaciū inciderūt. ⁊ sic ap
paret in eis quēdā incholes id ē p̄
fectus v̄tutis non aut̄ p̄fectio;

.xv. .q.
Ad quintū sic p̄cedit̄. Vi
det̄ q̄ non oportz q̄ si ali
q̄s intendat peccare mor
taliter / vt peccat mortaliter. deus
em̄ p̄mor est ad miserandū q̄ ad
p̄mendum. vt habetur in glo. ī
p̄ncipio **Diere**. **P**̄ter. si aliquis ī
tendit peccare venialiter / non seq̄
tur q̄ p̄pter hoc venialiter peccat.
ergo non oportet. q̄ qui intendit
peccare mortaliter / q̄ peccet morta
liter. **S**ed contra. quicunq̄ intē
dit peccare mortaliter facit contra
conscientiam. sed om̄is talis pec
cat mortaliter. ergo ⁊ c̄. **I**tem dicen
dū. q̄ improp̄e dicit̄ q̄ aliq̄s īten
dit mortalit̄ vel venialit̄ peccare.
malū em̄ ē p̄ter intentōem et volū
tatē. vt **Dionys**. dicit. iij. ca de di
no. s̄ aliquis ītendit facere aliq̄d.
quod credit esse peccatum morta
le. et ex h̄ dicitur q̄ intendit pecca
re mortaliter. p̄dicta ergo que
stio nihil aliud querit / nisi quare
aliq̄s credens esse peccatum mor /

tale quod facit peccat mortaliter: non enim est necesse quod sit veniale si creditur veniale esse: utpote si credit fornicationem esse peccatum veniale. cuius questionis defacili patet responsio. quod cum conscientia (etiam erronea) habeat vim ligandi: ex hoc ipso quod contra conscientiam facit mortaliter peccat. Error autem conscientie quicquid habet vim absolvendi siue excusandi: quoniam scilicet procedit ex ignorantia eius quod aliquis scire non possit: vel scire non tenet. et in tali casu: quicquid factum de se sit mortale: tamen intendens peccare venialiter peccat venialiter. sic si aliquis intendens accedere ad uxorem suam causa delectationis: et ita intendit peccare venialiter: si alia ei supponeretur eo nesciente nihilominus peccaret venialiter. quoniam hoc error conscientie non habet vim excusandi vel absolvendi: quoniam scilicet ipse error peccatum est: ut cum procedit ex ignorantia eius quod quod scire potest et tenet. sic si crederet fornicationem simpliciter simpliciter esse peccatum veniale: et tunc quicquid crederet peccare venialiter: non tamen peccat venialiter sed mortaliter. Et per hoc patet solutio ad obiecta;

Deinde queritur de his que pertinent ad penam et gloriam. Et primo de his que pertinent ad penam. Secundo de his que pertinent ad gloriam. Circa penam autem queritur primo de pena spirituali. Secundo de pena corporali damnatorum. Circa primum queruntur duo. Primo utrum damnati videant gloriam sanctorum: maxime post diem iudicii. Secundo utrum damnati velint suos propinquos esse damnatos; .xvi. .q.

Ad primum sic proceditur. Dicitur quod damnati post diem iudicii videant gloriam sanctorum. sic se enim habet gloria ad miseriam: ita miseria ad gloriam: sed de perfectione glorie sanctorum est: ut videant miseriam damnatorum: ut

habetur **Esaię vii. Egre dient et videbunt cadavera impiorum. 8º et de perfectione miserie damnatorum est: ut videant gloriam sanctorum. et sic etiam post diem iudicii quoniam erunt in perfecta miseria: damnati videbunt gloriam sanctorum. ¶**Preterea post diem iudicii nulla afflictio a damnatis subtrahetur: sed quia affligentur damnati de hoc quod vident gloriam sanctorum. sicut in illud **Esaię. xxvi. Videant et confundantur zelantes populi. 8º et post diem iudicii gloriam sanctorum videbunt. ¶**Sed contra omnis delectatio omnis materia damnatis post diem iudicii subtrahetur: sed videre sanctorum gloriam est quedam delectationis materia. 8º tali visione damnati post mortem et diem iudicii carebunt. **¶** Respondens quod videre sanctorum gloriam dupliciter contingit. Uno modo ut capiat quod sit ipsa gloria: et qualis: et quanta: et sic nullus potest videre gloriam nisi qui est in gloria: superat enim et desiderium: et intellectum eorum qui eam non experiuntur: hoc enim est manna absconditum: et nomen novum scriptum in calculo: quod nemo scit nisi qui accipit: ut habetur **Apoca. ii. Alio modo contingit videre gloriam beatorum: ut videantur ipsi esse bene in quadam gloria inenarrabili: et excedenti intellectu. et sic damnati ante diem iudicii vident gloriam sanctorum: non autem post diem iudicii: eo quod tunc penitus erunt a consortio sanctorum alienati: utpote qui iam ad summam miserie pervenerunt: et ideo nec etiam visione sanctorum digni habentur: nam videns aliquod consortium habet cum eo quod videt. ¶**Ad primum ergo dicendum: quod videre miseriam damnatorum erit factis omnino ad gloriam: gaudebunt enim de dei iusticia: et de sua evasione. sicut in illud **Ps. Retabitur iustus cum viderit vindictam. sed videre san-**

etorum gloriam aliquid perfectio in
portat qua post diem iudicii dam-
nati puniuntur. **A**d secundum dicē-
dum. quod damnati in inferno exi-
tes post diem iudicii memores erunt glo-
rie sanctorum. quia ante iudicium et iu-
dicio viderant. et sic cognoscēt eos
esse in maxima gloria. quibus non vi-
deant ipsos esse beatos. nec eorum glori-
am. et ita in invidia torquebuntur.
et sic afflictio que in eis nunc est ex ta-
li visione / manebit visione sublata.
de quo etiam magis dolebunt / viden-
tes se et sanctorum visione indignos re-
putatos. **A**d id vero quod in contra-
rium obiebat dicendum. quod videre san-
ctorum gloriam non est materia delecta-
tionis / nisi secundum primum modum videatur.
qualiter nec etiam ante iudicium a da-
natis videtur. scilicet non autem modo videre et
non habere / est magis afflictio causa
propter invidiam. xvij. .q.

Hoc secundum sic procedit. Vide-
tur quod damnati non vellet
suos propinquos esse danna-
tos. dicit enim Luca. xvi. quod dives in
inferno damnatus petebat Lazarum
mitti ad fratres suos. ut testaretur
illis ne veniret in locum tormentorum.
petitio autem est voluntatis designa-
tio. ergo damnati non volunt suos propin-
quos damnari. **S**ed contra est quod
(sup illud Esaię. Surrexerunt de so-
litis suis) dicit gloria. solacium est da-
natis socios habere super miserie. ergo ipsi
vellet omnes esse damnatos. **I**tem di-
cendum. quod vicia spiritualia in damnatis
confirmantur. quod figuratur Ezechiel
xxij. ubi dicitur de impiis. quod cum armis
suis ad infernum descendunt. Et ideo
in eis perfecta invidia est. ad quam
pertinet dolere de bono alterius. quod
ipse non habet. et sic etiam ipse vellet
omnes pati malum quod ipse patitur.
liberari autem a malo quoddam bo-
num est. **Q**ue quidem invidia in aliis
quibus etiam in hac vita inuale-
scit. ut suis propinquissimis inuide-

ant de bonis que ipsi non habent.
Unde multo amplius damnati in
vidia stimulantur vellet propinquos su-
os cum omnibus aliis esse damnatos.
et dolebunt si sciunt aliquis esse salva-
tos. sed tamen si non omnes debent damna-
ri / sed aliqui saluari / malunt suos pro-
pinquos quam alios a damnatione li-
berari. quod in hoc etiam invidia torque-
buntur si videant alios saluari et su-
os damnari. et per hunc modum di-
ues damnatus nolebat suorum danna-
tionem. **E**t per hoc patet responsio
ad obiecta. xvij. .q.

Quando queritur de pena cor-
porali damnatorum. utrum scilicet sit
ibi tamen pena ignis / vel etiam
pena aque. **E**t videtur quod sic. per id quod
habetur Job. xiiij. Impii transibunt
de aquis vivum ad calorem vivum.
Sed contra. omnis delectatio et refrige-
rum damnatis auferitur. sed non potest
esse sine quodam refrigerio / quod quod
afflictus calore / ad frigus transe-
at aque. vel econverso. ergo talis pen-
narum alternatio non erit in damna-
tis. **I**tem dicendum. quod sic dicit Basi-
lius exponens id psalmi. Vox domini decidit
flamma ignis. In fine mundi ignis
dividetur. et alia elementa. et que
quod est in eis pulchrum et clarum / manebit
superius ad gloriam electorum. quod vero in
eis fetulentum et penosum est descendet ad
infernum ad penam damnatorum. et ita
fex totius creature ad infernum colli-
getur. et erit damnatis in penam. et non
solum patientur penam ignis. **I**ustus
enim est ut qui creatorem offenderunt. ut
ab omni creatura puniantur. ut dicitur
Sapientia. v. Quia orbis terrarum pugna-
bit contra sensatos. **A**d illud ve-
ro quod in contrarium obiebat di-
cendum. quod ex huiusmodi varietate
penarum nullum erit in damna-
tis refrigerium. ignis enim et aqua et
huiusmodi non agunt in corpora da-
natorum actione nature ita quod re-
linquant suas qualitates in corporis

ribz damnatoruz fm esse nature .
 sic ignis relinquit calore in lignis
 que facit esse calida . alioqn cu con
 traria non pnt simul esse in eodez /
 oporteret corpa damnatoruz suas q
 litates pdere . et sic tnsmutata na
 tura organoz / fieret pena min9
 sensibilis . s3 agunt in corpa dāna
 toz actōne spūali impmēdo suas
 qlitates in corpibus damnatoruz
 fm esse spūale p modum quo spe
 cies coloruz sunt in aere et pupilla .
 non q ita fiūt colorata . Vnde cor
 pora damnatoruz sentiūt afflictōez
 ignis sine hoc q ouertant in ma
 teriaz ignis . et ideo varietates pe
 narum nō faciūt in eis aliqd refri
 geriaz . Refrigeriū em nūc ex alte
 ratōne penaz pueniēs / causatur
 ex tnsmutatōe nature inqntū per
 frigus aque supfluitas calefactō
 nis remittit . 7 sic ad mediū venit .
 qd est delectabile ;

DEmde querit de gloria be
 atoruz . Et circa hoc querū
 tur duo . Primo utz bea
 titudo sanctoruz p puz consistat in in
 tellectu qz i affectu vel ecōiūso . Se
 cūdo utz p puz beati ferant ad vi
 dendum humanitatem christi . qz
 eius diuinitatem ; . xix . . q .

Hoc pimum sic pcedit . Di
 det q beatitudo sanctorū
 pcpue consistat i intellectu
 Sic em dicit Aug9 . x . cōfessi . Bea
 titudo est gaudiū de vitate . s3 veri
 tas ptinet ad intellectum . ergo et
 beatitudo . ¶ Dicit Joannis . xvij .
 dicit . hec est vita eterna vt cogno
 scant te rex deum et quē misisti ie
 sum christū . cognitio aut ad intel
 lectū ptinet . g° et vita bfa siue bfi
 tudo . ¶ Dicit Aug9 . dicit i pmo de
 trim . q visio est tota merces . mer
 ces aut est bfitudo . g° ptinet pnci
 paliter ad visionē intellect9 . ¶ S3
 con . pmiū rndet merito . s3 merituz
 pcpue consistit in voluntate . g° bfitu

do que est pmiū . ¶ s3 dicendū . q
 felicitas siue bfitudo / in opatōne
 consistit . et in habitu . vt p hūs p
 bat in pmo Ethi . Vn bfitudo ho
 mis pt compari ad aliquā poten
 tiam aīme duplr . Vno mō sic ob
 iectum potentie . et sic bfitudo pcp
 cipue compat ad voluntatem . no
 miat em bfitudo vltimū finem ho
 mis . et sumuz bonū ipi9 . finis aut
 et bonum sūt obiectum voluntatis .
 Alio modo sic actus ad potentiā .
 et sic bfitudo originaliter et sbaliē
 consistit in actu intellectus . formali
 ter aut et completiue in actu volū
 tatis . qz impossibile est ipm actuz
 voluntatis esse vltimum finem ho
 mims . Vltimus enim finis homi
 nis est id quod ē pmo desideratū .
 non aut potest esse / q pmo volitū
 sit actus voluntatis . puz emz est
 potentiam ferri in aliquod obie
 ctum / qz q ferat sup actum suuz .
 puz em intelligitur actus alicui9
 potentie qz reflexio eius sup actuz
 illum . actus aut terminat ad obie
 ctum . et ita quelibz potentia puz
 fertur in obiectū qz in actū suum .
 sicut visus puz videt colorem . qz
 videat se videre colorem . Et ita vo
 luntas etiam prius vult aliquod
 bonum / qm velit se velle . 7 sic act9
 voluntatis nō potest esse pmo vo
 litum . et per cōsequens nec vltim9
 finis . sed quodcumqz aliud bonum
 exterius desideratum / est quasi fi
 nis . et ille actus videt esse nobis
 quasi finis interior . quo pmo per
 fecte attingim9 ad ipsum . sicut di
 cimus q comestio est finis et bea
 titudo eius / qui ponit finem suum
 cibum . et possessio eius / qui ponit
 finem suum pecuniam . Ifinis autē
 nostri desiderii deus est . vnde act9
 quo pmo ei coniungimur est ori
 ginaliter et substantialiter nostra
 beatitudo . pmo aut deo cōiungimur
 p actū intellect9 . et ideo ipa dei vi

fio que est actus intellectus / e sba
liter et originaliter nra bñtudo. s
qz hęc opatio pfectissima e / et ob
iectu ouemetissimu / ideo sequitur
maxima delectatio / que quidez de
corat ipam opatõem z pficit eaz /
sic pulchritudo iuuentute. vt dicit
Phūs in .x. Ethicoz. Nñ ipa de
lectatõ que voluntatis est e forma
liter complēs bñtudine. z ita bñ
tudinis vltimę origo / est in visio
ne. cõplementu aut in fruitõne.

Tres gº pme ratões cõcedẽde sũt .
qz s onduunt. qz bñtudo sbafr cõsi
stit in actu intellectus. ¶ Ad id bõ
qõ in contrariu obñat dicendũ. qz
meritũ cõsistit in agendo. pmiũ in
recipiendo. actio autē pmo ptinet
ad volũtatez. eo qz ipa mouet om
nes alias vires. sed receptio pmo
ptinet ad intellectũ. vnde pmiũ p
prius attribuit intellectui. meri
tum aut volũtati. .xx. .q.

H scdm sic pcedit. Videf
qz beati in gloria p̄us ferã
tur ad cõtemplandã chri
sti dimitatem / qz eius hũamitatẽ .
altissimo em̄ statui altissimũ actũ
p̄mo et p̄ncipaliter competit. s; be
ati sũt in statu beatissimo. cũ ergo
actus intellectus qui est potentia
altissima / cuius est ferri in deum / sit
actus nobilissimus / videtur qz hic
actus p̄mo bñtis competit. vt deũ
cõtemplent. ¶ Dicitur s ad impfecti
onẽ vie ptinet. qz oportet nos ab
inferiorib; ad superiora cõtemplan
da cõscẽdere. s; i bñtis erit pfectõ cõ
ria impfectõi vie. gº ipi ecõuerso
p̄ p̄us altiora cõtemplabũt. et sic
p̄mo christi dimitatẽ qz eius hũa
mitatem. ¶ Sed cõtra. ad extremũ
non puenit nisi p mediũ. sed me
diũ inter deũ et hoĩem est christi
hũamitas. p̄me ad Timo. ij. me
diator dei et hoĩm christus iesus .
ergo sancti non puenient ad pfe
ctõnem dimitatis christi. nisi p̄us

cõtemplando hũamitatem eius.

Rñdeo dicenduz. qz vnusqz p̄us
desiderat regulã opis qz s̄m regu
lam opet. bñi aut / deo adeo sũt cõ
iuncti. vt ip̄e eis sit ratõ cogitio
nis et opis (aliter em̄ actus beati
tudinis p̄ alias cogitões z ope
ratões sanctorum impediretur)
et ideo id ad qd̄ primo beati inten
dunt / est ip̄e deus. z ipse habz me
diũ cuiuslibet cogitõnis et regu
lam cuiuslibet opationis. z sic per
p̄us cõtemplantur christi deita
tem qz eius hũamitatem. in vtraqz
tñ cõtemplatõne delectatõem in
ueniunt. vñ dicit Ioannis .x. ¶ Ingre
dientur scz beati ad cõtemplan
dum diuinitatem christi. z egredi
entur ad cõtemplanduz eius hu
mamitatem. et vtrõiqz pascua in
uenient id e delectatõnem. vt po
nitur in libro de spiritu et anima .

¶ Duas ergo p̄mas ratões con
cedimus. ¶ Ad illud vero quod in
contrariu obñatur dicendũ. qz ra
tio illa pcedit quantum ad statuz
vie. i qua nõdum sumus deo pfe
cte coniuncti. sed oportet nos ad
deum per christum ascendere. sed
cum iam deo in beatitudine coniu
cti erimus / p̄ p̄us intendem; chri
sti dimitati qz hũamitati;

¶ Quodlibetum septimum;

Quia sunt quesita. Pri
mo quedã ptinẽtia ad
spirituales substãtias.
Secõdo quedã pertinentia
ad sacramentũ altaris
Tercio quedã ptinẽtia ad corpa dã
natorum. ¶ Circa substãtias spi
rituales querebat p̄mo de cogitõ
tõne eaz. Secõdo de fruitõne aĩe chri
sti tpe passionis. Tercio de plurali
tate i substãtias spũalib; iuenta
Circa p̄mũ querebant q̄ttuor. P̄mo
vtruz aliq; intellectus creatus possit
immediate d̄nam eẽntiã videre.
Secõdo vtruz intellectus creatus pos

fit simul multa intelligere. Tercio
vtrū intellectus angelicus possit co-
gnoscere singularia. Quarto vtrū
noticia quā Aug⁹. dicit plē men-
tis sit accidens vel non; .j. .q.

Hoc primum sic pcedit. Vide-
tur quod intellectus creatus
nō possit immediate essen-
tia dīnaz videre. intellectus em̄ cre-
atus cui immediate se habeat ad
omnia intelligibilia et indr̄nter / co-
gnoscere non p̄t aliquid determinate
nisi p̄ obiectū suū determinet. s̄ eēn-
tia dīna nō est obiectū quod possit in-
tellectū determinare. quod est summus
ī ētibz et maxime gn̄alitat̄is. nul-
lo mō determinatum. g⁹ intellectus
creatus ip̄m videre nō p̄t. **P**re-
ad h̄ quod intellectus cognoscat aliqd
oportet quod fiat in actu. nihil enim
opat̄ h̄m quod est in potentia. nō aē-
fit intellectus in actu / nisi h̄m quod sp̄e
intelligibili informat̄. Cum ergo
essentia dīna non possit p̄ seip̄am
informare intellectū ut formaliter
faciat ip̄m esse in actu. oportet quod
si debz p̄ intellectū cognosci / quod per
aliquā similitudinem intellectum
informet ad h̄ quod cognoscat. et ita
non poterit nisi mediāte sua simi-
litudine videre. **P**re. ad hoc quod
intellectus creatus essentia dīnaz
videat / oportet quod lumie glorie p̄fi-
ciat. s̄ lumen glorie est mediū di-
stans ab ip̄o intellectu et ab essen-
tia dīna que est b̄fitudo increata.
cum lumē p̄dictū dicat̄ b̄fitudo cre-
ata. g⁹ intellectus creatus non po-
test videre essentia dīnam immedi-
ate. **P**re. h̄m **P** h̄m in. in. de aīa
sic sensus ad sēibile / ita intellectus
ad intelligibile. s̄ ad hoc quod sensus
visus suum obiectū p̄cipiat dupli-
ci indiget medio. scz lumine et sp̄e
que est similitudo rei visē. g⁹ h̄ idē
est necessarius intellectui in visioe
dīne essentie. et sic non immedi-
ate eam videbit. **S**z cōtra est quod

dicat̄ p̄mē **J**oannis. in. videbim⁹
eum sicuti est. **P**re. ad hoc quod in-
tellectus intelligat nihil aliud vi-
det̄ requirere / nisi quod intelligibile fi-
at in actu. et quod intellectui cūnga-
tur. sed essentia dīna p̄ seip̄am est
intelligibilis in actu suo / cū sit im-
materialis. intellectui etiam p̄ns
est. quod ut dicit Aug⁹. vnicui⁹ rei
intimior est deus. quoniam ip̄a res sibi.
ergo intellectus creatus immedi-
ate essentiam dīnaz videre poterit
Sz dicendum. quod absqz dubio te-
nendum est / quod essentia dīna in pa-
tria immediate ab intellectu glo-
rificato videt̄. **A**d cui⁹ intelligē-
tiam notandum est quod in visione i-
tellectus triplex mediū contingit
esse. Primum sub quo intellectus vis-
det quod disponit ip̄m ad videndum.
et hoc est in nobis intellectus agēs.
qui se habet ad intellectum possi-
bilem nostrum. sicut lumen solis
ad oculum. Aliud mediū est quo
videtur. et hoc est species intelli-
bilis que intellectum possibilez de-
terminat. et habz se ad intellectū
possibilem sicut species lapidis ad
oculum. Tercium mediū est in quō
aliquid videtur. et hoc est res ali-
qua per quam in cognitionem al-
terius deuenimus. sicut in effectu
videmus causam. et in vno simili-
um vel contrariorū videtur aliud.
et hoc mediū ad intellectū se ha-
bet sicut speculum ad visum corp̄a-
lem. in quo oculus aliquam rem
videt. Primum ergo mediū et se-
cundū nō faciunt mediatam visio-
nem. immediate em̄ dicor videre
lapidem. quoniam visus eum p̄ species eius
in oculo recipiam. et p̄ lumen vi-
deam. quod visus non fert̄ in hęc me-
dia sic in uisibilia. s̄ p̄ hęc media
fert̄ in vnu visibile quod ē ext̄ oculus.
Sz terciū mediū facit visionē me-
diatā. visus ei p̄ fert̄ in speculū sic
in uisibile. quod mediāte accipit speci-

em rei vise in speculo. similiter in
tellectus cognoscens causam fertur
in causatum. sicut in quoddam intelli-
gibile ex quo transit in cognitōez
causę. et quę essentiā diuinā in statu
vie in effectibus suis cognoscim⁹ nō
videmus eam immediate. vnde in
pria vbi immediate videbit tale me-
diū penit⁹ subtrahetur. similiter etiā
nō erit ibi mediū terciū. scz aliqua
species essentię diuinę intellectū in-
formā. quę quā aliqd videt immediate
p suā speciē / oportet quę illa species
representet rem s̄m completū esse
sue speciē. alias nō diceret res illa
videri immediate sed quędā umbra
eius sicut similitudo lucis in oculo
fieret p modū coloris quę est lux ob-
umbrata. Cū autē omne quod recipit in
aliquo recipiat p modū recipiētis /
impossibile est in intellectu creato
similitudinē diuinę essentię recipi.
quę eā perfecte s̄m totam suam rati-
onē representet. Vnde si p aliquā
similitudinē talem / essentia diui-
na a nobis videret⁹ immediate / nō
viderem⁹ essentiā diuinā s̄ quādā
umbram eius. Restat ergo quę solū
primum mediū erit in illa visione.
scz lumen glorię quo intellect⁹ p-
ficiet ad videndū essentiā diuinam
De quo ps. in lumine tuo videbi-
mus lumen. hoc autē lumen nō est
necessariū ad hoc quę faciat intelli-
gibile potentia / eē intelligibile in
actu. ad quod est nobis necessari-
um nunc lumen intellectus agen-
tis (quę ipsa essentia diuina cum sit
a materia sepata / est p se in actu
intelligibilis) sed erit necessarium
ad pficiendum intellectum. ad quod
etiā nunc lumen intellectus agē-
tis valet. Predictū autē lumen glo-
rię sufficienter pficiet intellectū ad
videndum diuinam essentiā. eo
quę ipsa diuina essentia totaliter lux
intelligibilis est. vnde lumen glo-
rię ab ea in intellectum descendens /

facit hoc respectu diuinę essentię in
intellectu quod facit respectu aliorū in-
telligibiliū quę nō sūt lux tm̄ / spēs
rei intellectę s̄ et lumē. sicut si lux se-
sibilis p se existeret / ad ei⁹ visiōez
sufficeret lumen oculi pficiens sine
aliq̄ similitudine. ¶ Ad p̄m ḡ dicēs
quę aliqd dicit determinatū dupliciter.
Primo ratione limitatōis. Alio modo
rōe distinctōis. eēntia autē diuina nō ē quod
dā determinatū p̄m mō. s̄ scdo. quę for-
ma limitat⁹ ex h̄ quę in alio recipit. cui
materia cōmesurat⁹. in eēntia autē diuina
nō ē aliqd in alio receptū. eo quę eē ei⁹
ē ipsa natura diuina subsistēs. quod in nlla
re alia cōtingit. Nā quilibz res alia h̄z
esse receptū et sic limitatū. et mō est
quę essentia diuina ab omnibus dis-
tinguit⁹ p hoc quę est in alio nō re-
cipi. sicut si esset aliqua albedo subsi-
stens non in subiecto / ex hoc ipso
distingueret⁹ a qualibet albedine in
subiecto existente. quęuis in ratione
albedinis nō esset recepta et sic nec li-
mitata. Patet ergo quę eēntia diui-
na / nō est quod generale in essendo. cui⁹
sit ab omnibus alijs distincta. s̄ so-
lū in causando. quę quod p se ē cau-
sa ē eorū quę p se nō sūt. vñ esse per
se subsistens / ē causa omnis eē in
alio recepti. et ita essentia diuina ē
intelligibile quod potest determi-
nare intellectum. ¶ Ad secundū
dicendum. quę intellectus creatus
sit actu ad videndum diuinam es-
sentiā per lumē glorię. et hoc suf-
ficiat vt dictum est. ¶ Ad terciū
dicendum. quę illud lumen glorię
quęuis ab essentia diuina et ab in-
tellectu sit differens p essentiā /
non tamen facit mediatam visio-
nem vt ex dictis patet. ¶ Ad quā-
rtū dicendum quę visibilia nō sūt
lux tantum. et ideo oportet ad hoc
quę visus determinetur ad ea quę nō
solum sit ibi lumen. sed etiam spe-
cies rei vise. essentia autem diuina
est pure lux et ideo non requirit ali-

quā aliam speciē ad hoc ut videatur / ut patz ex dictis ;

.ij. .q.

Hsecūdu sic pcedit. videtur q intellectus creatus possit multa simul intelligere. nā potentia sensitua cū sit materialis inferior est intellectua. s; sensus pē simul plura sentire. sicut sensus omnis simul sentit albu; & dulce. dū eorū dīam cognoscit. 8° intellectus multo fortius pē simul plura intelligere. ¶ Preterea: plura intelligibilia pnt simul cognosci i qntum sūt vnū. s; omnia intelligibilia sūt vnum mntuz sūt intelligibilia. ergo omnia intelligibilia pnt simul cognosci. ¶ Preterea: sicut se habet intellectus in habitu ad intelligibile in habitu / ita se habz intellectus in actu ad intelligibile in actu. s; intellectus in habitu simul plura intelligibilia in habitu comprehendit. ergo intellectus in actu plura intelligibilia comprehendit in actu. ¶ Preterea: ad cognitōez intellectus sufficit species rei intelligibilis i intellectu existens. s; species intelligibiles nō se ipeūit qn simul sūt i intellectu. cū nō sint contrarie. eo q sūt a materia separte. ergo intellectus non impedit quin possit simul plura intelligere. ¶ Preterea. intellectus capacitas maior est qm cuiuscunq; corporis. sed aliquod corpus est. in quo possūt esse plures species contrariorū. sic patet q in vno puncto aeris (in quo intersecant se due linee dirctę a duobus visibilibus ad duos videntes) est species vtriusq; visibilis. ergo multo fortius possunt plures spēs actu simul esse i intellectu et ita intellectus pē simul plura intelligē. ¶ Sz con est qd dīc phūs in .ij. topico. cōtingit plura scire. intelligē autez solū vnū. ¶ Sz dō: q intellectus duplī aliqd intelligit

scz pmo: & ex cōseqnti. ex cōseqnti qdēz cōtingit plura intelligē. mntum hnt ordinez ad vnū intelligibile. et h contingit duplī. vno mō ex vnitāte ei; q intelligitur. sic qn plura intelligibilia p vnā spēm intelligūt. sic intellectus diuinus simul omnia videt p vnā suā essentiā. et eodē mō intellectus creatus videns eēntiam dīnaz / pē simul oīa vidē. que p essentiā dīnā videt. alio mō ex vnitāte ei; quod intelligit. qn plura intelligūt vt vnū. tūc em illud vnuz est pmo intellectū. et illa plura sūt intellecta ex cōseqnti i illo. sic intellectus cū intelligit lineā / s; intelligit ptes lineę vt dicit in .ij. de aīa. & cū intelligit pōez intelligit simul subiectuz & pdicatū. & cū intelligit similitudinē & dīam aliquoz / s; intelligit ea quoz est similitudo & dīa. s; q simul intellectus intelligat plura intelligibilia pmo & pncipalit; h ē impossibile. cui; rō est. q intellectus s; m actuz est oīno & pfecte res intellecta. vt in .ij. de aīa dī: qd qdē nō ē itelligēdu; / q eēntia intellectus fiat res intelligibilis vel spēs eius. sed q complete informat p speciē rei intellectę. dū eā actu intelligit. ¶ Nō intellectum simul intelligere plura idem est ac si vna res esset plures. In rebo aut materialib; videmus q vna res nūo nō potest simul in actu esse plura. s; plura in potentia vel s; m dispositionē possunt esse vnū et idem. Idem enim aer ē simul potentia / aqua & ignis. et possunt etiam dispositiones tā ad vtrunq; qm ad aliquid / inesse eidem. sicut si aer ex vna parte calefieret / et ex alia parte in spissaretur. sed q aer sit actu ignis et aq est impossibile. et similiter q aliquid sit simul lapis et ferrum que non videntur contraria s; disperata. ¶ Intellectus autez ex ipsa ratō

ne sui potentie est simul in potentia
omnia intelligibilia. sic et sensus omnia
sensibilia. **P**otentia autem sensitiva
per similitudines sensibilium reducat
in actum dupliciter. **U**no modo complete per
modum dispositionis. quoniam scilicet species sen-
sibiles sunt in ea ut dispositiones. quod
appellat Avicenna esse ut in thesau-
ro. **A**lio modo perfecte. quoniam scilicet species sen-
sibiles in actu informant potentiam
sensitivam. et hoc vocat Avicenna ap-
prehensionem sensus. distinguens po-
tentias sensitivas apprehendentes
ab illis in quibus sunt forme sensibiles
ut in thesauro. **S**icut in intellectu in
habitu sunt similitudines intelligibi-
lium ut dispositiones. **S**ed quoniam actu in-
telligit sunt in eo ut forme perfectae.
et tunc intellectus fit omnino res intel-
lecta. et hoc contingit per intentio-
nem que coniungit intellectum intelli-
gibili et sensum sensibili. ut Augu-
stinus dicit. **U**nde patet quod sic una
res materialis non potest esse simul plu-
ra in actu. ita unus intellectus non po-
test simul plura intelligere primo.
Et hoc est quod Agazel dicit. **Q**uia sic unus
corpus non potest simul figurari pluri-
bus figuris. ita unus intellectus non
potest simul plura intelligere. **N**ec potest
dici quod intellectus informat perfecte
simul pluribus speciebus intelligibilibus.
sic unus corpus informat figura et
colore. quia figura et color non sunt for-
me unius generis. nec in eodem ordine
accipiuntur. quia non ordinantur ad p-
ficiendum in esse unius rationis. sed omnes
forme intelligibiles sunt unius generis.
et in eodem ordine se habent ad intelle-
ctum. in quantum perficiunt eum in hoc quod est
esse intellectum in actu. **N**on plures
species intelligibiles se habent ut plu-
res forme vel plures colores. quod si
actu in eodem. secundum idem esse non possunt.
Ad primum gradum dicendum. quod sicut est
potentia sensitiva que non potest simul
plura sentire. sed ex consequenti in quantum
plura accipiuntur ut unum. sicut sen-

sibilia differentia ununtur in una
differentia. et plura sensibilia que
sunt partes unum in uno toto. unum quoniam
sentit totum. sentiunt simul et par-
tes plures ex consequenti. et tunc inten-
tio sensus non fertur ad aliquam partem
principaliter. sed ad totum. quia si ad ali-
quam partem ferretur ut ad sensibile prin-
cipale. non simul sentiret alia. ite-
rum sensus communis quibus sit una po-
tentia secundum essentiam. tamen alio modo
multiplicatur secundum esse. in quantum con-
iungitur sensibilibus. prout sicut unum
centrum coniungitur pluribus lineis.
unde immutationes omnium sensuum
simul terminantur ad sensum comu-
nem. sicut motus qui essent per om-
nes lineas possunt simul terminari ad
centrum. sed intellectus non mul-
tiplicatur modo predicto in plures po-
tentias. et ideo non est simile. **A**d
secundum dicendum. quod cognoscibilia que
simul cognoscuntur oportet quod acci-
pantur ut cognoscibile unum nu-
mero. omnia autem intelligibilia in quan-
tum huiusmodi sunt unum genere non
numero. et ideo ratio non sequitur.
Ad tertium dicendum. quod iam patet ex
dictis quod non eodem modo habet se in-
tellectus in habitu ad intelligibi-
lia in habitu que sunt in ipso ut di-
spositiones. et intellectus in actu
ad intelligibilia in actu que sunt in
ipso ut ultime perfectiones. **A**d quar-
tum dicendum. quod non prohibet res ali-
qua esse plura. et contraria esse simul.
sed etiam esse plura disperata. ut patet
ex dictis. **N**on quibus forme intelli-
gibiles in intellectu non sint contra-
rie. nihilominus tamen intellectus pro-
hibetur simul plura intelligere. ut
patet ex dictis. **A**d quintum di-
cendum. quod species sensibiles que
sunt in medio deferente sunt in me-
dio per modum dispositionis. et non
per modum ultime perfectionis.
quia sunt ibi sicut in quodam flu-
xu. **U**nde non est simile.

.ij. .q.

HD terciū sic pcedit. Vide
tur q intellectus angeli
cus nō possit cognoscere singlaria
Si em cognoscit aut p spēm acq
sitā. aut p spēm creatā. h nō per
acq̄sitam. q̄ vel illa spēs est p̄ticu
laris ⁊ p̄ se q̄ns materialis. ⁊ ita
ī intellectu angeli immateriali eē
non possit. vel esset v̄niuersalis. et sic
p̄ eam singulare cognosci non pos
set. Sicut neq̄ p̄ spēm creatā. q̄
spēs creatā angelo a p̄ncipio cre
atōis fuit in ip̄o. ad cognitionem
aut̄ alicui⁹ sufficit. q̄ spēs eius sit
in intellectu. et sic si p̄ spēm crea
tā possit aliquod p̄ticulare cogno
sci. dum est p̄ns. a p̄ncipio creati
ōis sup̄ illud cognouisset. q̄n ad
huc erat futur⁹. q̄d nō potest esse.
q̄ sol⁹ dei ē fūa cognoscē. Esaię
iij. Annūciate que futura sūt ⁊ sci
emus. q̄d n̄ estis. ergo angel⁹ sin
gularia cognoscere non p̄t. Si di
catur. q̄ spēs ille faciūt cogitōez
p̄nti⁹ h non futurorū. Sed cont̄.
non potest aliqua noua cogitō
fieri nisi fiat aliqua innouatio ī co
gnoscente. h p̄ hoc q̄ p̄ticulare q̄d
erat futur⁹ sit p̄ns. non sit aliqua
innouatō ī intellectu angelico. cū
nihil recipiat a re extra se. ergo si
p̄ns dum erat futurum nō cogno
scebatur. nec dum sit p̄ns cognosce
re p̄t. Si dicat⁹ q̄ quis nihil acci
piat t̄n formā quā apud se habe
bat p̄ns. applicat ad p̄ticulare q̄d
sic de nouo fit. Cont̄. intellect⁹ nō
potest aliquid applicare ad aliud.
nisi p̄cognoscat hoc q̄d applicat.
⁊ id cui applicat. q̄ p̄ns ē cogno
scere duo v̄m se q̄ cōpositōez v̄m⁹
ad alteruz. ergo applicatio p̄dicta
sequeret⁹ cogitōnē singulari⁹.
et sic nō p̄t eē causa eius. ¶ Pre. si
angel⁹ cognoscit singularia. aut
vna spēs. aut plurib⁹. h non pluri
bus. quia sic oporteret q̄ infinitas

m

spēs apud se haberet. cū infinita
sint p̄ticularia ad min⁹ in potēti.
sicut nec vna. q̄ sic intellect⁹ ange
licus equaret⁹ intellectui diuino. q̄
vno scz eēntia sua plura intelligit.
ergo intellectus angelicus singu
laria cognoscere non potest. Si di
cat⁹ q̄ nō cognoscat p̄ vnam spēm
om̄ia. h p̄ vna⁹ spēm om̄ia indiui
dua v̄m⁹ spēs. Cōtra illa spēs nō
habz se magis ad v̄nū indiuiduuz
q̄ ad aliud. sed oportet q̄ p̄ spēm
intelligibilem intellectus determi
net⁹ ad determinatuz cognoscibile.
g⁹ p̄ spēm illā non poterit cogno
scere hoc determinatū p̄ticulare.
Sed con̄ est q̄d dicit⁹ ad Hebrę. i.
Om̄es sūt administratorij spūs. ī m̄
isteriū missi p̄pter eos qui hēre
ditatem capiūt salutis. q̄d nō pos
set eē nisi cognoscerent singulares
hoīes. ¶ Sed dicendū. q̄ angel⁹ si
ne dubio cognoscit singularia. vt
aut̄ videamus quō hoc sit possibi
le. cōsiderādū ē. q̄ ad h̄ q̄ singulare
aliquid cognoscat. oportet q̄ in po
tētia cognoscitiua sit similitudo ei⁹.
m̄ntuz singulare vel p̄ticulare ē.
om̄is autē forma de se cōmuns ē.
Vnde additio formę ad formaz nō
p̄t esse indiuiduōis causa. q̄ que
cūq̄ formę simp̄ cōgregent⁹ vt albū
bicubicū et huiusmōi. nondū cōsti
tuūt p̄ticulare. q̄ hęc om̄ia sicut ī
vno ita et in plurib⁹ potentijs pos
sibile est inueniri. sed indiuidua
tio formę est a materia per quam
forma cōtrahitur ad hoc determi
natum. vnde ad hoc q̄ particula
re cognoscat. oportet q̄ in cogno
scente sit similitudo nō solū formę.
sed aliquo modo materie. Similitu
do autem rei cogitę dupliciter est
in cognoscente. Vno modo sicut
causata a re. sicut ī h̄s que cogno
scuntur per speciem abstractam a
rebus. Alio modo sicut causa rei vt
patet in artifice. q̄ cognoscat artifi

ciatum p̄ illam formam p̄ quā ip̄m
facit. spēs aut̄ que est in sensu cau
sata a re sensibili / inq̄ntū nō ē om
mino a cōditionibz materialibz de
purata est similitudo forme h̄m q̄
est in materia. et ideo p̄ eaz cogno
scitur p̄ticulare inq̄ntum p̄ticula
re est. Sed q̄ h̄m q̄ i intellectu no
stro recipit spēs rei sēnsibilis ē om
mino iam a materialibz cōditionibz
depurata / non p̄ intellectu n̄r p̄
eā directe p̄ticulare cognoscē. h̄ p̄
q̄ndā reflectōem intellectus ad po
tentias sensitivas / a quibus spe
cies intelligibiles abstrahunt. p̄
formam aut̄ que est causa rei / hoc
modo cognoscit̄ res h̄m q̄ forma il
la est causa eius. Et q̄ homo arti
fex p̄ formā artis nō p̄ducit mate
riam. h̄ materia p̄supposita indu
cit formam artis. forma aut̄ artis
que est in mente artificis non ē si
militudo artificiati. nisi quo ad for
mam t̄m. vnde p̄ eā non cognoscit
artificiatū in p̄ticulari. nisi formā
artificiati p̄ sensum accipiat. Arti
fex aut̄ increatus sc̄z deus / non so
lum p̄ducit formā h̄ et iā materiā.
v̄n rōnes ideales i mente ip̄ius ex
istētes non solum sūt efficaces ad
cognitōez v̄niuersaliū. h̄ etiā ad sin
gularia cognoscēda. sic aut̄ ille ra
tōes ideales effluūt a deo in res p̄
ducendas in esse suo materiali. in
quo p̄ticulariter v̄nūquodqz s̄s̄i
stit in forma et materia. ita et p̄ce
dunt in mentes angelicas. vt sint
eis p̄ncipiū cognoscēdi res h̄m to
tum suū esse in quo s̄s̄istunt. et sic
p̄ spēs influxas sibi ab arte d̄ma /
angeli nō solū v̄niuersalia h̄ etiā p̄ti
cularia cognoscūt sic etiā de9. Est
t̄m d̄ra in duobz. quia idee que sūt
in mente d̄ma sūt forme factiue re
rum. et nō solū p̄ncipia cognoscen
di. h̄ spēs que recipiuntur i mēte an
gelica / sūt solū p̄ncipia cognoscen
di. et nō factiue sed exēplate a fa

ctiuis. quia intellectus q̄nto ē alti
or et p̄spiciator / tanto ex vno po
test plura cognoscere. et quia intel
lectus d̄mus est altissim9 / p̄ v̄nā
suā simplicē essentiā om̄ia cogno
scit. nec ē ibi aliqua pluralitas for
maz idealī / nisi h̄m diuisos respe
ctus d̄ine eēntie ad res cognitaf.
h̄ in intellectu creato multiplicat̄
h̄m rem / qd̄ est vnum in mente di
uina. vt non possit om̄ia p̄ v̄nū co
gnoscere. ita t̄m q̄ q̄nto intellect9
creatus est altior / tanto habz pau
ciores formas ad plura cognoscē
da efficaces. Et hoc ē qd̄ Diony.
dicit. xij. ca. celest. hierar. Q̄ supi
ores ordines h̄nt sc̄iaz magis v̄ni
uersalē inferioribz. Et i libro de caus
dicit. Q̄ intelligētie superiores h̄nt
formas magis v̄niuersales. hoc ta
men obseruato q̄ infimis angelis
sint forme t̄m adhuc v̄niuersales. q̄
p̄ v̄nā formam possint cognoscere
om̄ia indiuidua eiusde9 sp̄ei. ita q̄
illa spēs sit p̄pria similitudo v̄niuersa
lusqz p̄ticulariū h̄m diuisos respe
ctus ei9 ad p̄ticularia. sic essentia
d̄ma efficit̄ p̄pria similitudo singu
lorum h̄m diuersos respectus. sed
intellectus humanus qui est vlti
mus in ordine s̄b̄az intellectu
um / habz formas intantū p̄ticula
res / vt nō possit p̄ v̄nam spēm nisi
vruz intelligere vel cognoscere. Et
ideo similitudo sp̄ei existens i intel
lectu humano / non sufficit ad co
gnoscenda plura singularia. et p̄
pter hoc intellectui adiūcti sūt sen
sus q̄bus singularia accipiat.
¶ Ad p̄mū ḡ dicenduz / q̄ angelus
nullo modo cognoscit singularia
per speciem acquisitam. quia nec
per speciem acceptaz a re. quia sic
res agerent in intellectum eius.
quod est impossibile. nec per ali
quam speciem de nouo influxam
a deo. reuelante ipsi angelo ali
quid de nouo. quia species q̄s ha

^m

bet angelus apud se creatas suffi-
ciunt ad omnia cognoscibilia cognos-
cenda. sed secundum quod per lumen altius
intellectus angeli eleuatur in altio-
res conceptus ex illis speciebus per
per se. sic etiam ex eisdem fantasmatum
speciebus intellectus prophetie lumine per
prophetie adiutus aliquam cognitionem
accipit ad quam non sufficiebat na-
turale lumen intellectus agentis.
Restat ergo quod angelus singularia co-
gnoscat per species creatas. sic autem
per unam speciem creatam per cognos-
cere plura indiuidua. ita etiam multo
amplius per cognoscere per unam speciem
quicquid est in uno indiuiduo. nec
oporteat eum alias species habere qua
cognoscit colorem. et aliam qua odo-
rem vniuersi pomi. sed solum cogno-
scendo hoc pomum. cognoscit quicquid
est in hoc pomo et essentialiter et ac-
cidentaliter. effectus autem non est in
sua causa. ut possit cognosci in ea nisi
si causa determinata sit ad effectum
illum. sicut patet in causis necessa-
riis quibus cognitio cognoscuntur
eorum effectus. sed contingens non deter-
minat ad effectum suum. nisi quando
actu producit ipsum. unde in causa
contingente non est effectus eius ut
in ea possit cognosci. nisi quando actu pro-
ductus est. Et ideo angelus per spe-
cies co-creatas cognoscens causas
vniuersales omnium singularium con-
tingentium. non cognoscit natu-
rali cognitione effectus eorum antequam
sint in actu. sed statim cum actu sunt.
Ad secundum dicendum. quod quando
aliquid incepit esse per se. angelus
de nouo cognoscit illud non facta
aliqua renouatione in ipso. sed in
re cognoscibili in qua est aliquid quod
prius non fuit. quod tamen ea cog-
nita cognoscit. Ad tertium di-
cendum. quod applicatio illa intelligenda
est per istum modum qua deus ideas
ad res cognoscendas applicat.
non sicut vnum cognoscibile ad ali-

ud. sed sicut medium cognoscendi ad
rem cognitam. alias nihil valeret
ad propositum. sicut ostensum est in
obiciendo. Ad quartum dicen-
dum. quod intellectus angeli nec vna
specie intelligit omnia. nec tot spe-
cies habet quot sunt indiuidua. ut
ex dictis patet. Ad v. dicitur. quod illa
vna species efficit propria ratio cogno-
scendi quodlibet indiuiduum. secundum res-
pectum ad ipsum. ut ex dictis. .iii. q.

Ad quartum sic proceditur.
Videtur quod noticia que ab
Augustino ponitur pro-
les mentis non sit in mente sic ac-
cidents in subiecto. nullum enim acci-
dens excedit suum subiectum. sed
noticia excedit mentem. quia non
solum seipsum sed et alia per notici-
am nouit. ergo noticia non est acci-
dens mentis. Preterea. nullum acci-
dens est equale suo subiecto. sed no-
ticia equalis est menti. alias in no-
ticia mente et amore non consisteret
imago trinitatis. quam Augustinus
ponit. ergo noticia non est acci-
dens mentis. Preterea. idem videtur ex ver-
bis Augustini. ix. de trinitate qui
dicit quod noticia et amor in anima ex-
istunt substantialiter. vel ut ita di-
cam essentialiter. non tanquam in sub-
iecto. ut color aut figura in corpe.
Sed contra. noticia mentis ni-
hil aliud esse videtur quam scientia. sed sci-
entia est accidens. cum sit in prima
specie qualitatis. ergo et noticia.
Iste dicendum. quod noticia quattu-
or modis accipi potest. Primo per
ipsam naturam cognoscitiua. Secundo pro-
poni cognoscitiua. Tertio per habitum co-
gnoscitiua. Quarto per ipsum cognitionis
actu. Sic habet nomen sensus quod non
naturam sensitiua. put scilicet est principium
habere nature que est sensibile. quod non
ipsam potentiam. quod non est ipsum actu. lo-
quendo ergo de noticia primo modo accepta.
constat quod non est in substantia mentis sic
accidens in subiecto. sed essentialiter et sub

fecta siue beatitudo. ¶ Ad scđm dicendum! qđ aīma christi pfectius fruebat qđ aīme sanctorū in p̄ria! loquēdo intensiue! non aut loq̄ndo extensiue. qđ in p̄ria gaudiū fructōis ad inferiores vires / et etiam ad corpus glorificandū pueniet! qđ si ī christo fuisset nō fuisset viator

Demūde querit̄ de pluralitate in substātijs spūalibz inuenta. Et circa h̄ querunt̄ duo. primo utz immensitas diuina excludat psonarū pluralitatē. Secūdo utz angelica simplicitas patiatur compositionē ex subiecto et accidente; .vi. .q.

Hoc p̄mum sic p̄ceditur. Videt̄ qđ immensitas diuina excludat psonarū pluralitatem. ome em̄ immensum cū sit īdeterminatū stat in vno. s̄ quicqđ est in diuis est immensum. ḡo cum psona sit in diuis stabit in vno! ita qđ non erunt ibi plures psonę. Si dicat̄ qđ psonę hoc modo stant in vno qđ omes sunt in vna essentia.

Contra! sicut essentia ē immensa ita et psona. s̄ immensitas eēntię facit qđ vna tm̄ sit eēntia. ḡo immensitas psonę facit qđ vna tm̄ sit psona. Si dicat̄ qđ psona s̄m intellectum aliquid addit sup essentiaz. Contra! quicqđ intelligit̄ in diuis intelligit̄ vt immensū. ḡo p̄ter immensitatē essentię erit in diuis immensitas in psona! que facit in diuis vnā tm̄ psonam. ¶ Sed cōtra est quod dicitur p̄me Joā. v. Tres sūt qui testimoniū dant ī celo ꝛc. ¶ Istud dicendum! qđ immensitas nō excludit pluralitatem / nisi s̄m qđ tollit determinationē que est pluralitatis p̄ncipiū p̄mū. Sicut aut̄ p̄us dictum est duplex est determinatio. scz limitatiōis et distinctiōis. in diuis autē nullo modo cadit limitatiōis determinatio. Cadit autē distinctiōis determinatio

dupliciter. Vno modo s̄m qđ distinguit̄ per essentiam ab omnibz creatis. vt non limitatur a limitatis. Alio mō s̄m qđ psona a psona distinguitur p̄ relatōem originis! qđ quidem distinctiō non est per aliquā limitatiōem! s̄ ratione oppositiōis que est in relatōne. Vnde h̄ac distinctiōnez immensitas diuina nō tollit nec excludit. ꝛ p̄ seōns nec pluralitatem psonarū. ¶ Et per hoc patet r̄sio ad p̄mum. ¶ Ad scđm dicendum! qđ quicqđ psona sit immensa / tamen immensitas ē essentialiale non psonale. sicut psona est bona bonitate essentiali. vnde non oportet qđ immensitas faciat distinctiōnem in psonis! s̄ ī eē materie. ¶ Ad terciū dicendum! qđ psona non dicitur addere aliquid sup essentiam s̄m intellectum qđ intellectus debeat intelligere aliqd additum essentię. esset em̄ falsus intellectus! s̄ intelligendo psonā intelligit essentiaz de necessitate. sed non econuerso. vnde obiectio non procedit; .vii. .q.

Hoc scđm sic p̄cedit̄. Videt̄ qđ in angelis non sit compositio subiecti et accidentis. quia eē accidentale causat̄ ab esse sbali. ḡo et cōpositio accidentalis a cōpositiōne sbali. s̄ in angelis nō est compositio sbalis. quia sunt sbstantię simplices vt Diony. dicit. ergo nec cōpositio accidētis. ¶ Pre. Boe. dicit ī li. de trim. qđ forma simplex subiectū eē non p̄. s̄ angeli sūt forme simplices s̄m Diony. ḡo nō p̄nt eē subiectum accidētis. ¶ Sed cont̄ ē qđ Aug⁹. sbstantias spūales ponit de ficere a simplicitate diuina. p̄ hoc qđ est in eis compositio subiecti et accidentis. ¶ Respon̄sio dicendum! qđ ex hoc aliquid est susceptiuum forme substantialis vel accidentalis! quia habet aliqd potentiōna;

litas. q̄ de ratiōe potentie est vt actui s̄sternat qui forma dicit̄. De angelis aut̄ diuisi diuisa sentiunt. quidaz em̄ dicūt q̄ sint cōpositi ex materia ⁊ forma. Alij dicūt q̄ sint compositi ex esse et q̄d est vt Boe. dicit. et vtroq̄ modo oportz p̄one re pluralitatē in angelo. De p̄mo aut̄ modo patz. s̄l̄ de sc̄do patere p̄t. Quia om̄e id q̄d non est suum eē / oportz q̄ habeat eē receptū ab alio. q̄d est sibi causa eēndi. et ita in se cōsideratū est i potentia respec̄tu illi⁹ eē q̄d recipit ab alio. et h̄ mō ad min⁹ pluralitatez i angelo oportet ponē. q̄ angel⁹ nō est suū esse. hoc em̄ soli⁹ dei est. et ita relin̄ q̄tur q̄ angelus possit eē s̄biectuz accidentalis forme. ¶ Ad p̄mū ḡ dicendū. q̄ s̄balis simplicitas i angelis excludit compositōem forme et materie / non aut̄ compositōem esse et q̄d est. quā compositōez ad min⁹ acc̄ntis compositō p̄suppōit. Et iterū nō oportet q̄ si esse acc̄ntis causez a s̄bali / q̄ cōpositō accidēta lis a compositōe s̄bali causez. q̄ s̄ba aliquo mō simplex / potest eē s̄biectū acc̄ntis. ¶ Ad sc̄dm d̄d. q̄ Boe. loq̄t̄ de illa simplici forma que est actus purus. cui nihil potentialitatis admiscetur. et talis est solus deus.

Dem̄de querit̄ de sacramēto altaris. et circa h̄ que r̄untur tria. Primo vtrū corpus christi s̄m totā suam q̄ntitatem cōtineat̄ s̄b sp̄ibus p̄amis. Secundo vtrum in eodem instan̄ti sit p̄amis et corpus christi. Tercio vtrum deus possit facere q̄ albedo et alię qualitates sint sine quātitate. sicut facit q̄ quantitas i sacramento altaris est sine s̄biecto.

H p̄mum sic p̄ceditur. Videtur q̄ non possit totum corpus christi sub specie

bus p̄amis cōtineri. non em̄ p̄t etiā p̄ miraculum fieri vt duo contradictoria sint simul vera. vt August. dicit cōtra I faustum. hoc autē sequeret̄ si totum corp⁹ christi eēt sub illis sp̄ibus. Si em̄ totum est sub illis sp̄ibus / totum nō ē mai⁹ illis sp̄ibus. cum non excedit eas. cum t̄n̄ s̄m rei veritatem est mai⁹ cū sit bicubicū v̄l amplius. ⁊ sic est eodem mai⁹ et non mai⁹. ergo etiā nō potest p̄ miraculuz fieri q̄ sub illis sp̄ibus totum corp⁹ christi contineat̄. ¶ Sed contra. vbi cumq̄ est pars alicui⁹ corp⁹ ibi ē et totum corpus. nisi corpus sit diuisum. cum aut̄ sit impassibile corpus christi. non est diuisum. ergo cum aliquid corp⁹ christi sit sub sp̄ibus illis. vt dicit̄ Mat. xxvi. h̄ est corpus meum. oportet ergo q̄ sub illis sp̄ibus totum corp⁹ christi contineatur. ¶ Sed dicenduz. q̄ sub speciebus illis absq̄ dubio cōtinet̄ totum corpus christi et tota quantitas eius. Ad cuius euidentiam sciendum est. q̄ in sacramento altaris dupliciter aliquid continet̄. Vno modo ex vi sacramenti. Alio mō ex naturali concomitantia. vbi ḡra / sub sp̄ibus p̄amis cōtinet̄ corpus christi et s̄nguis christi. sed corpus ex vi sacramenti. ⁊ sanguis ex naturali cōcomitantia. quia corpus christi nō est sine sanguine. s̄b sp̄ibus aut̄ vni ē ecōiūso. ¶ Aliud autē cōtinet̄ i sacmēto ex vi sacmēti. q̄d est t̄nsbatiōis termin⁹. et p̄pter hoc aīa et deitas nō continentur i sacramento ex vi sacramenti. cum p̄amis et vinum in ea non conuertantur. sed ex naturali concomitantia qua aīa inseparabiliter v̄nit̄ corp⁹. et d̄mitas h̄uāmitati. Cum aut̄ ex p̄te p̄amis s̄ba transeat. et quantitas maneat cū alijs accidētibus. patet q̄ directe t̄nsbatiōis t̄min⁹ ē substā

tia corporis christi. Est enim ibi ex vi sacramenti. s; quantitas ex naturali concomitantia. Non oportet quod substantia corporis christi immediate habeat ordinem ad dimensiones panis remanentes. quantitas vero corporis christi quasi ex consequenti. Contrario est in ordine locati ad locum. quod substantia locati ordinatur ad locum mediatis dimensionibus propriis. et inde est quod oportet dimensiones locati commensurari dimensionibus continetis loci. non autem oportet dimensiones corporis christi commensurari dimensionibus spere. quod substantia quilibet puulis dimensionibus panis. potest esse totum corpus christi sicut tota natura substantie alicuius corporis saluat in qualibus parte illius corporis. Ad primum dicitur. quod non sequitur ex hoc. corpus christi non est maius illis spere. quod non continetur sub illis. quod non continetur sub eis quasi commensuratum. et sic non sequitur contradictoria si est vera;

Hic scdm sic proceditur. Videtur quod in eodem instanti sub illis spere sit substantia panis et corporis christi. aut enim sunt duo instantia aut unum. sed non duo. quia cum inter quolibet duo instantia sit tempus medium. esset aliquod tempus dare in quo esset ibi nec corpus christi. nec panis. ergo oportet quod sit unum instans. et sic in eodem instanti est ibi panis et corpus christi. Si dicatur. quod non est dare ultimum instans in quo est panis. Contra. esse panem mensurat quodam tempore. s; mensura propria equatur mensuratio. 8. in quolibet instanti illius temporis est ibi panis. et sic in ultimo instanti. **P**ro. sic se habet tempus ad motum continuu. sic se habet instantia ad mutationes instantaneas. s; tempus includit utrumque terminum motus continui. 8. instantia includit utrumque terminum transsubstantiationis que est mutatio instantanea. eius autem termini sunt panis et corpus christi.

ergo in eodem instanti est substantia panis et corpus christi. **P**ro. in qualibet mutatione instantanea simul verum est dicere quod fit. et quod factum est. sed corpus christi est de rebus permanentibus. in quibus quod fit. non est quod factum est. 8. corpus christi simul ibi est et non est. sed quando est. est ibi corpus christi. et quando non est. est ibi substantia panis. ergo simul in eodem instanti est ibi corpus christi et substantia panis. **S**ed contra. due forme substantiales disparate non possunt in eodem instanti eisdem inesse. s; forma panis et corpus christi sunt huiusmodi. ergo non possunt eidem inesse simul in eodem instanti. **R**espondeo. dicendum nullo modo in eodem instanti est ibi corpus christi et substantia panis. nec est assignare ultimum instans in quo est ibi panis. s; ultimum tempus quod continuatur ad instantia illud in quo est ibi corpus christi.

Ad cuius evidentiam sciendum. quod in rebus naturalibus mutationes instantaneas sunt termini motus sempiterni. cuius ratio est. quia huiusmodi mutationes habent per terminis formam et privationem. sicut generatio ignis / ignem. et non ignem. inter formam autem et privationem non potest esse aliquod medium nisi per accensum. in quantum scilicet id quod privatur forma magis et minus appropinquat ad formam. ratione alicuius dispositionis ad formam. que intenditur et remittitur per motum continuu. et ideo oportet persistere motum alterationis qui terminetur ad generationem. et sic generatio habet duos terminos. unum sui generis scilicet ultimam dispositionem que est necessaria ad formam (quod alteratio est motus in qualitate) et alium alterius generis scilicet formam substantialem. et eodem modo illuminationis est terminus motus localis solus. que est mutatio instantanea existens inter formam luminis et privationem eius scilicet tenebras. cuiuslibet autem motus qui mensuratur

rat³ tēpore aliq̄ . oportet q̄ ultim⁹
tēminus sit in vltio instanti t̄pis .
vñ cū substāialis forma sit quidā
tēmin⁹ alteratiōis / oportet q̄ i vlti
mo instāti illius tēporis introdu
catur forma substāialis . corrup
tio autē et generatio s̄currūt . q̄
gnatio vni⁹ ē corruptio alterius .
oportet g^o q̄ in vltimo instāti illius
t̄pis sit t̄m⁹ corruptōis sic aeris . et
t̄minus gnatiōis alteri⁹ vt ignis .
t̄minus autē corruptōis est nō eē .
g^o oportet q̄ in vltimo instanti il
lius temporis sit p̄mo non aer . et
p̄mo ignis . sed an vltimū instans
alterius temporis nō potest accipi
penultimū . quia inter q̄libet duo
instātia ē tēpus mediu⁹ s̄m . **H**il
losofū . et sic non est accipe vltim⁹
instans in quo sit aer . s̄ in toto tē
pore mēsurāte motum alteratiōis
erat aer . et in vltimo eius instāti ē
p̄mo non aer . et p̄mo ignis . s̄
trāsbatatō ē tēmin⁹ cuiusdā mo
tus q̄ consistit in platione v̄boz . vñ
in vltimo instāti tēporis mēsurātis
illā plationē / p̄mo est nō panis .
et p̄mo corpus christi . et sic nō est
dare vltimū instans in quo est pa
nis . sed vltimū tēpus . inter tēp⁹
autē et instāns non oportet q̄ aliq̄n
sit nec panis et aliquando nec cor
pus christi . et ita patet solutio ad
p̄mū . **A**d sc̄dm d̄d . q̄ p̄uctuz ad
ditum vel subtractum a linea non
facit magis et minus . et similiter ē
de instanti apposito tēpori vel sub
tracto ab eo . **N**ō q̄uis i vltimo in
stāti t̄pis mēsurātis eē panē nō sit
panis / tñ nō seq̄t^r q̄ tēpus illd sit
mai⁹ vlt⁹ min⁹ q̄ duratō eē panis .
et q̄ mēsurā nō equat^r mēsurato
Ad terciū dicendū . q̄ instāns di
citur mēsurare mutatōnem aliq̄
instantaneam . in quantum mēsu
rat terminum eius ad quem . quia
terminus eius a quo coniungitur
cum toto motu p̄cedenti . et ita mē

suratur tempore mēsurante mo
tum p̄cedentem . sed tempus mē
surat motū ratione vtusq̄ termi
ni . et ideo nō ē s̄se . **A**d q̄rtum di
cendū . q̄ fieri duplicat^r accipitur .
vno modo p̄ moueri ad eē . et sic il
lud quod generat^r i toto tēpore al
teratiōis p̄cedēs fieri dicit^r fieri . et
hoc mō loq̄t^r **H**ilosoph⁹ de fieri in
vi . **H**ysicoz . vbi ostēdit q̄ omē
factū eē p̄cedit fieri . et omē fieri p̄
cedit factū eē . et sic nō ē v̄z q̄ ali
qd s̄ fiat et factū sit . et sic ē v̄z q̄
illud qd sit nō ē . **A**lio mō dicit^r fie
ri res q̄n introducūt forma . et sic fie
ri nō ē moueri s̄ t̄miāre motū . vñ
sic simul termiat^r motus et t̄miā
tus ē / ita simul aliqd sit et factū ē .
Sed hoc modo id quod sit est . quia
terminus factiōis est esse in quo
ponitur esse id qd dicit^r h̄ mō fieri ;

.x. .q.
Ad terciū sic p̄cedit . videt^r
q̄ de⁹ non possit facere q̄
albedo aut aliqua q̄litas
sit sine q̄ntitate . q̄ q̄ntitas est p̄
ma dispositō corporis . eo q̄ imme
diate adheret s̄be vt dicit **B**oe . et
omētator . v . **M**etaphy . s̄ primū
m vnoq̄ ḡne est causa eozū q̄ sunt
post . vt dicit^r secundo **M**etaphy .
ergo a quantitate habent omnia
accidentia q̄ sint dispositōnes cor
porales . ergo remota quantitate
nulla dispositio corporalis rema
nebit . **P**reterea . quantitas spi
ritualis vt scientia vel virtus est
nobilior q̄m qualitas corporis . s̄
qualitas spiritalis etiam miracu
lose non potest esse sine s̄bieto ad
minus quod est quantitas . **P**re
terea . magis est remotum a natu
ra q̄ qualitas corporalis sit om
nino sine subiecto q̄m q̄ sit in sub
iecto spiritali . quia esse in subie
cto spiritali est qualitatis spūalis
que ē in eodē p̄dicamēto cuz q̄lita
te corpali . s̄ esse omnino sine sub

iecto est substantie que est aliud p-
dicamentū. s; nō posset miraculose
fieri. q; qualitas corpalis esset ī s-
iecto spūali. vt albedo in angelo.
ergo multo min⁹ potest fieri q; q-
litas corpis nō habeat s-iectū ad
min⁹ qntitatē. ¶ **P**re magis de-
pendet qlitas a s-ia q; econu-
so. sed deus non p-ē facere aliquam s-iam
creatam absq; aliquo accn-ē. q; ad
min⁹ creature inest relatio ad
suū creatorē. ergo multo min⁹ p-ē
fieri q; qlitas sit sine s-iecto. ¶ **S**z
cont. hoc p-ē fieri in sacramento alta-
ris q; qntitas sit sine s-ia. q; qnti-
tas p- essentiā differt a s-ia. sed si-
milis qualitas p- eēntiam differt a
qntitate. 8° eadez rōne fieri poss;.
vt qlitas esset sine qntitate. ¶ **I**st
dicendū. q; dīne potentie rōne sup-
immēditatis attribuendū est quic-
qd in defectū non sonat. tamē ali-
qua sūt que natura creata nō pa-
tit vt fiat. p-ter aliquā repugnā-
tiam quā important rōne cōtradi-
ctōis implicite. et de talibus cōsue-
uit ab aliquib; dici. q; deus posset
ea facere. q; uis fieri non possent.
¶ **U**t 8° videamus vtz posset fieri a
deo q; albedo sit sine qntitate. sciē-
dum est. q; in albedie et alia qlib; z
qlitate corpali ē duo cōsiderare. scz
īpam naturā albedinis p- quā spe-
ciē fortit. et indiuiduatōnem eius
s-ī quā est hec albedo s-nsibilis ab
alia albedie s-nsibili distincta. pos-
set aut fieri dīno miraculo vt natu-
ra albedinis s-nsisteret absq; omni
qntitate. tamen hec albedo non es-
set sic hec albedo s-nsibilis. s; esset
quēdā forma intelligibilis ad mo-
dū formaz sepatarū quas Plato
posuit. s; q; hec albedo s-nsibilis ī-
diuiduata. esset sine qntitate fieri
non posset. q; uis fieri poss; q; qnti-
tas indiuiduata sit sine substantia.
quia quantitas non indiuiduat
solum ex s-iecto sicut alia accn-ā.

s; etiā ex situ q; est de rōe īp-ius qn-
titatis dimensiuę. que est qntitas
positōem h-ns. et ideo possibile est
imaginari duas lineas sepatas
eiusdē sp-ī/numero diuisas s-ī di-
uersum situm. alias linea non es-
diuisibilis ex īp-ā rōe sui g-ns. nō
em diuidit. linea nisi ī lineas. plu-
res aut albedines sine s-iecto ima-
ginari est impossibile. et sic patz q;
albedo non indiuiduat nisi ex sub-
iecto. et p-ter hoc non posset esse ī
diuidua nisi in aliquo s-iecto ad-
minus in quantitate. s; quātitas
habz vñ indiuiduet. z iā absq; s-
iecto. et ideo p- miraculuz potest eē
hec qntitas absq; s-iecto. sic patz
in corpe christi. ¶ **A**d pmū ergo di-
cendū. q; albedo si sine qntitate es-
set. iā nō es- qntitas corpalis s; spi-
ritualis vt ex dictis patet. ¶ **A**d
scdm dicendū. q; de qlitate spūali
oīno dicendū videt. q; de qualita-
te corpali dictum est. ¶ **A**d terciū
dicendū. q; cū s-stantia spūalis qn-
titate careat. non potest fieri q; qli-
tas corpalis sit ī s-ia spūali. nisi p-
illum modū quo p-ē esse sine qnti-
tate vt dictum ē. ¶ **A**d qrtū dicē-
dum. q; ex hoc ip-ō q; s-stantia cre-
ata compat. ad deū. cōsequit. īp-az
aliquod accidens sicut relatio crea-
tionis aut seruitutis aut alia simi-
lis relatio. vnde sicut deus non p-ē
facere q; creatura nō dependeat ab
ip-ō. ita nō potest facere q; es- abs-
q; alijs accn-ibus. accidens autē
non habet s-iectū ex h- q; compat
ad deum. et ideo nihil p-hibet quin
deus possit facere aliqd accn- sine
s-iecto. ¶ **A**d qntum quod in con-
trariū obijcit patz. q; nō est eadē
ratō de qlitate z qntitate. vt ex di-
ctis manifestum est.

Dem de corporibus dam-
natorum queritur. Et cir-
ca hoc queruntur tria. p-
mo vtz corpa dānatorz sint incor-

ruptibilia. Sec^odo vtrum resurgent cum suis deformitatibus. Tercio vtrum puniendi sint in inferno v^ome et fletu corporali;

.xi. .q.

HD p^omū sic p^ocedit. videt^r q^o corpora damnatorum non erunt incorruptibilia. Corpus enim non potest esse incorruptibile nisi p^o naturā. vt corpus celeste. vel p^o gratiā innocentie vt corpus hominis in p^omo statu. vel p^o gloriā sic corpus hominis beati post resurrectionē. sed nullū illorū cōpetit corp^oib^o damnatorū. 8° corpora dānatorū non erunt incorruptibilia. Si dicat^r q^o erūt incorruptibilia ex decreto d^ome iusticie vt p^opetue puniāt^r. Cōn. culpe nō debet^r pena p^opetua. nisi s^om q^o habet aliquid p^opetuitatis. s^o p^opetuitas culpe non est ex parte corporis. s^o ex parte volūtatis que eligit p^opetuo in peccato manere. 8° diuina iusticia non req^orit vt corp^o eternaliter puniatur. ¶ D^octe. corpus non punit^r p^o peccato anime nisi in quātum est organum anime opantis peccatū. sed in aliquib^o anime p^o eē peccatū mortale. in quib^o corp^o nō cōmunicat. sicut patet in peccatis spūalib^o. 8° si aliquis solū pro eis dānaret^r. corpori eius non deberet^r pena p^opetua. ¶ D^octe. sicut aliq^os dānat^r p^o p^octm t^onsgressio^onis. ita etiā p^opter peccatum ommissionis. sed ad ommissionem nihil operatur corp^o. ergo nec debetur sibi pena p^opetua. si propter peccatum ommissionis aliquis dānaret^r. et sic diuina iusticia non requirit corpora damnatorum esse incorruptibilia. ¶ Sed contra remota causa remouet^r et effect^o. s^o post resurrectionem cessabit motus celi qui ē causa corruptionis in corporibus. ergo cessabit corruptio. et sic corpora damnatorum erunt incorrupti-

bilia. ¶ **U**bi dicendum. q^o corpora damnatorum incorruptibilia erūt quāuis passibilia. incorruptionis autem causa p^omo et p^oncipaliter ē d^oma iusticia. que cōseruabit corpora damnatorum in p^opetuis p^oem^os. sed causa secūdaria et coadiuuans erit quies motus celi. quo quiescente. nulla actō vel passio poterit eē in corporibus pertinens ad transformationem nature. vnde et corpora damnatorum nō patientur ab igne passione nature qua natura corporis humani transmutetur. sed patient^r passione anime sicut organū sensus a sēibili. sustinendo similitudinez q^olitas sensibilis. ¶ Ad primum ergo dicēdū. q^o ratio illa p^ocedit ex insufficienti diuisione. ē em alia causa incorruptionis a trib^o q^o tangunt^r in obijciendo. scz decretū diuine iusticie. quāuis dici posset q^o aliq^o mō p^o naturam erūt incorruptibilia. inq^ontū scz remouebitur naturale principiū corruptionis scz motus celi. ¶ Ad secundum d^os. q^o peccatū et rationē culpe et p^opetuitatis habet ex aīma et nō ex corp^o. vñ sic corp^o p^ouit^r p^o p^octo inq^ontū est instrumētū peccati rōe culpe habētis ab aīma. ita p^opetue p^ouri debz inq^ontū ē instrumētū peccati. q^od habz p^opetuitatez ex voluntate. ¶ Ad. iij. d^os. q^o hec nō ē rō p^oncipalis q^ore punit^r p^o peccato anime. q^oa est instrumentum anime opantis. sed magis q^oa est p^os eēntialis hoīnis qui opat^r. p^oprie em loquēdo homo est qui peccat per animā. et ideo si puniret^r aīa tm. nō puniretur q^o peccat. aīa em p^oprie loquēdo nō peccauit sed hō. Nec tñ ē verum q^o act^o hoīs aliquis sit in vita p^onti in quo nō cōmunicet corp^o. q^o quāuis in actib^o intellectuē p^otis non cōmunicet corp^o sic instrumētū act^o. cōmunicat tñ sic p^ontans obiectū. quia obiectū intellectus ē fanta-

forma: sic color visus: ut dicit in. in. de anima. fantasma autem non est sine organo corporali. et sic patet quod etiam in intelligendo et in aliis actibus anime uti mur aliquid modo corpore. Ad quartum dicitur quod pro peccato omissionis non datur aliquid: quod aliquid agatur: sed quod omittitur id quod est debitum fieri. erat autem debitum fieri ab anima et corpore in quantum corpus communitur actibus anime. et ita eodem modo peccatum transgressivum omnis et omissionis pertinet ad corpus et ad animam. .xii. .q.

Hoc dicitur sic procedit. videtur quod corpora damnatorum resurgent sine deformatibus. resurrectio enim fiet virtute divina que est perfecta: forma. et virtutis perfecte perfecta est operatio: et effectus perfectus. ergo corpora resurgenti erunt perfecta. et ita corpora damnatorum resurgent sine deformatibus. Sed contra: sapientie. xi. Per quem quis peccat per hoc et torquetur. sed damnati peccaverunt per corpora deformitatem habentia. ergo resurgent eorum corpora cum deformatibus. Responsio: quod deformitas potest esse in corpore ex duobus. Uno modo ex defectu alicuius membri. et talis deformitas (ut communiter dicitur) in corporibus damnatorum non erit. quod omnes resurgent incorrupti et sine defectu alicuius membri. ut sic totum corpus puniatur in reprobis et premietur in electis. Alio modo potest esse deformitas vel defectus corporis ex imdebita proportione partium. sicut febris accidit ex imdebita proportione humorum. et sic accidit ex superabundantia carnis in aliquo parte. et de tali deformitate vel defectu est duplex opinio. Quidam enim attendentes dantiam in peccatorum ut nihil mali eis deesset dixerunt quod talibus deformatibus non carebunt. Alii vero attendentes virtutem resuscitantis (que sic nascitur condidit in opere creaturis: ita nascitur in resurrectione repabit) dicunt quod omnes

defectus qui ex vicio nascitur acciderunt auctori: nascitur remouebit. ut febres et huiusmodi. sed defectus qui in corporibus ex pura voluntate processerunt: remanebunt. sic sunt macule et reatus peccatorum. Quod autem horum verius sit Augustinus in Enchiridionibus sub dubio relinquit. dicens quod nulla debet esse. questio de pulchritudine illorum quorum est certa damnatio. His visis de facili patet solutio ad obiecta .xii. .q.

Hoc tertium sic procedit. videtur quod corpora damnatorum virtutibus et fletu corporali puniantur. Iudith vltima. Dabit ignem et virtutem in carnes eorum. sed virtutis spiritualis non datur in carne sed in anima. ergo virtutes quo reprobi puniuntur non sunt tantum spirituales sed etiam corporales. Item Lucę xii dicit quodam glosa. quod pro fletu quo dominus reprobis committitur potest probari vera corporum resurrectio: quod non esset si fletus ille esset tantum spiritualis. ergo etc. Sed contra est quod virtutibus quo puniuntur reprobi est immortalis. Esaię vltimo. vermis eorum non morietur. sed nullum animal habet ordinem ad immortalitatem: nisi homo. ergo vermis ille non erit corporalis. Preterea in fletu corporali fit quedam resolutio lacrymarum. sed omne corpus finitum a quo continue aliquid resoluitur: si non fiat aliqua restauratio: tandem totum consumitur. cum ergo in corporibus damnatorum nulla restauratio fiat deperdit: videtur quod fletus ille qui est in eis perpetuus non erit corporalis. Responsio dicitur quod circa hoc Augustinus in libro. ii. de ciuitate dei ponit opinionem diuersas sic dicens. in penis malorum intertingibilis ignis: virtutibus dissimulatus ab aliis aliter atque aliter est expositus. Alii quippe virtutibus ad animam retulerunt. alii virtutibus ad corpus: alii ad corpus

pus ignem: ad aīam ppice v̄mē: qđ esse credibili⁹ videt̄. vnde seq̄n tes Auguſ. dicim⁹ qđ v̄m̄is iſte ſpi ritualis ē. vt ip̄e remorſus oſcīe i teri⁹ aīam corrodens v̄m̄is dica tur. Et ita ſiſt̄ fletus ē ſpūalis: vt ip̄e doloꝝ fletus dicat̄. Aliq̄ tñ mō p̄f̄ dici corp̄alis fletus etiā ſine la chrymaz̄ emiſſiōe. vt fletus dicat̄ nō ſoluꝝ doloꝝ aīme. ſ; ip̄a diſpoſi tio qua corpus diſponit̄ aīma do lēte. ¶ Ad p̄mū g° dicendū: qđ lo cutio illa tropica ē: ſ; ſic poſſumus p̄ carnes aīmas impioꝝ qđ carna les fuerūt exponere. ¶ Ad ſcđm di cendū: qđ fletus corp̄alis mō p̄di cto ſine lachrymaz̄ emiſſiōe ſuffi cit ad veritatē inſinuādaz̄ resurre ctōnis. ſi tñ ſuſtineret̄ qđ fletus et verm̄is eēnt corp̄ales / poſſ; dici qđ v̄tute dīna v̄m̄is ille ſuſtētareſ: et lachrymaz̄ dep̄ditio reſtauraret̄;

Dēinde querit̄ de ſenſib⁹ ſa cre ſcripture. Et circa hoc tria querunt̄. Primo vtz̄ p̄ter ſeſus l̄rales in v̄bis ſacre ſcri pture lateāt alij ſeſus ſpirituales. Scđo de numero ſenſuū ſacre ſcri pture. Tercio vtz̄ iſti ſenſus inue mant̄ i alijs ſcripturis. xiiij. q.

Ad p̄mum ſic p̄cedit̄. **V**id et̄ qđ in eiſdeꝝ v̄bis ſacre ſcripte n̄ lateāt plures ſe ſus. qđ dictōib⁹ ſemel ſumptis nō eſt vtendū equoꝝce vel multiplici t̄. ſ; pluralitas ſenſuū facit multipli cē locutōnem. g° in eadē locutōne ſacre ſcripture nō p̄nt plures ſen ſus latere. ¶ **P**re: ſac̄ ſcriptura eſt ordinata ad intellectū. **D**s. Deda ratio ſ; monū tuoz̄ zc̄. ſ; m̄ultiplici tas ſenſuū obnubilat intellectuz̄. g° debēt in ſacra ſcriptura nō mul ti ſenſus eē. ¶ **P**re: id qđ p̄f̄ eē oc caſio erroris / debz̄ in ſac̄ ſcripta vi tari. ſ; ponē alios ſenſus p̄ter l̄ra lem in ſcriptura p̄f̄ eſſe occaſio er roꝝis. qđ q̄libz̄ poſſet exponere ſcri

pturā ſm qđ ip̄e vellet ad oſirma tōez̄ op̄mōis ſue. g° nō debēt plu res ſenſus eē in ſacra ſcriptura.

Pre. Auguſ. dicit. ij. ſup Gen. ad l̄ram. qđ maior eſt ſacre ſcripture autoritas / qđ om̄is hūam̄ ingenn̄ p̄ſpicacitas. g° ille ſenſus qui non habz̄ autoritates aliq̄s ad oſirmā dū nō eſt ouemēs ſenſus. ſ; null⁹ ſenſus ſacre ſcripture p̄ter l̄ralem habz̄ robur ad aliqđ oſirmādūz̄: vt p̄t̄z̄ p̄ Diony. in ep̄la ad Titū. dicit em̄ ſymboloica theologia id ē que ex ſimilitudib⁹ p̄cedit / nō eſt argumētatiua. ergo ſac̄ ſcriptura alios ſenſus p̄ter l̄rales non habz̄. ¶ **P**re: Quicūq; ſenſus ex verbis alicui⁹ ſcripture trahitur quē au tor nō intendit / nō ē p̄p̄ius ſeſus. ſ; autor p̄ vnā ſcripturā nō p̄f̄ itel ligere niſi vnum. g° non otingit ſi mul plura intelligere ſm **D**hm̄. ez go nō p̄nt eſſe plures ſenſus ſacre ſcripture. ¶ **S**z̄ con̄ eſt qđ dicitur **D**ameſ. xij. Pert̄nſibūt plurimi z̄ multiplex erit ſcia. ¶ **P**re. Hiero. dicit in p̄logo **B**iblie. in v̄bis ſin gulis multiplices latēt intelligen tię. ¶ **I**ſ; dicendū: qđ ſacra ſcriptu ra ad hoc diuinitus eſt ordinata / vt p̄ eam nobis veritas manifeſte tur neceſſaria ad ſalutem. manife ſtatio autem vel expreſſio alicui⁹ v̄itatis poteſt fieri d̄ aliquib⁹ reb⁹ et verbis in quantum ſcilicet verba ſignificant res. z̄ vna res poteſt eē figura alterius. autor autem rez̄ / non ſolum poteſt verba accommo dare ad aliquid ſignificandum: ſ; etiam res poteſt diſponere in figu ram alterius. Et ideo ſm hoc in ſa cra ſcriptura manifeſtatur veritas dupliciter. Vno modo ſm qđ res ſignificātur per verba. et in hoc cō ſiſtit ſenſus litteralis. Alio modo ſm qđ res ſunt figure aliarum re rum. et in hoc conſiſtit ſenſus ſpi ritalis. et ſic ſcripte ſacre plures cō

petunt sensus. **A**d primum 8° dicendum: quod varietas sensuum quorum unus non procedit ex alio facit multipliciter locutionis. sed semper sensus spiritualis fundantur super litteralem et procedit ex eo. Unde ex hoc quod sacra scriptura exponitur literaliter et spiritualiter non est in ipsa aliqua multipliciter. **A**d secundum dicitur: quod sic dicit Augustinus in libro de doctrina christiana. utiliter est a deo dispositum: ut veritas in sacra scriptura cum aliqua difficultate manifestetur. est enim hoc utile ad tollendum fastidium. quia ad ea que sunt difficilia. maior surgit attentio que tedium tollit. Similiter ex hoc tollitur superbiendi occasio. dum homo difficulter veritatem sacre scripture capere potest. Similiter ex hoc veritas fidei ab irrisione infidelium defenditur. Unde dicit dominus Matthei septimo. nolite sanctum dare canibus. et Dionysius. Timotheum monebat ut sancta ab immundis in contaminata seruetur. et ita patet quod expedit fidei veritatem sub diuersis sensibus in sacra scriptura tradi. **A**d tertium dicendum: quod sicut dicit Augustinus de doctrina christiana. nihil est quod occulte in aliquo loco sacre scripture tradatur: quod non alibi manifeste exponatur. Unde spiritualis expositio semper debet habere fulcrum ab aliqua literalis expositione sacre scripture. et ita vitatur omnis erroris occasio. **A**d quartum dicendum: quod non est propter defectum autoritatis quod ex sensu spirituali non potest trahi efficax argumentum. sed est ex ipsa natura similitudinis in qua fundatur spiritualis sensus. una enim res pluribus similibus esse potest. unde non potest ab illa quando in sacra scriptura proponitur procedi ad aliquam aliam determinate. sed est fallacia consequentis. ubi gratia. **Q**uo propter aliquam similitudinem significat christum et diabolum. unde per hoc quod aliquid dicitur de leone dicitur in sacra scriptura ad neutrum

potest fieri processus arguendo. **A**d v. dicitur: quod autor principalis sacre scripture est spiritus sanctus qui in uno verbo sacre scripture intelligit multo plura quam expositores sacre scripture differant. Non est etiam inconueniens quod homo qui fuit autor instrumentalis sacre scripture in uno verbo intelligeret plura. quod prophete (ut Hierodicit super osee) ita loquebantur de factis presentibus que etiam intenderunt futura significare. Unde non est impossibile si multa plura intelligere in quantum unum est figura alterius. **E**t per hoc patet ratio ad obiecta. xv. q.

Hoc secundum sic procedit. videtur quod non debeant distinguere quatuor sensus sacre scripture scilicet historialis literalis allegoricus moralis et anagogicus. sic enim in sacra scriptura aliqua figuratiue dicuntur de christo: ita etiam figuratiue dicuntur de aliis hominibus. sicut **D**aniel octauo per hircum capram significat rex grecorum. sed huiusmodi figuratiue locutiones non faciunt aliquem sensum propter litteralem in sacra scriptura. 8° nec allegoricus sensus per quem exponuntur de christo ea que precesserunt in figura ipsius debet alius sensus ab historico poni. **P**roterea: una persona est capitis et membrorum. sed sensus allegoricus videtur pertinere ad caput ecclesie scilicet christum: sensus autem moralis dicitur pertinere ad membra eius scilicet fideles. ergo sensus moralis non debet ab allegorico distinguere.

Proterea: sensus moralis est qui ad morum instructionem pertinet. sed sacra scriptura secundum litteralem sensum in pluribus locis mores instruit. ergo moralis sensus non debet distinguere a literalis. **P**roterea: sicut christus est caput ecclesie militantis: ita est caput ecclesie triumphantis: nec est alius et alius christus. ergo sensus anagogicus per quem aliquid expo-

^m

gmificant^r duodecim apostoli. sed
moralis sensus pertinet ad membra christi
sicut quantum ad proprios eorum actus et
non secundum quod considerantur ut membra.
Ad tertium dicendum: quod moralis sensus
non dicitur omnis sensus per quem
mores instruuntur: sed per quem instru-
ctio morum sumitur ex similitudine ali-
quarum rerum gestarum. sic enim mora-
lis sensus est per sensus spiritualis. unde
patet quod nunquam est idem sensus mo-
ralis et literalis. **A**d quartum dicen-
dum: quod sicut sensus allegoricus per-
tinet ad christum secundum quod est caput
ecclesie militantis iustificans et gra-
tiam infundens: ita et sensus ana-
gogicus pertinet ad eum secundum quod est ca-
put triumphantis: glorificans eam.
Ad quintum dicendum: quod isti quatuor
sensus non attribuuntur sacre
scripture: ita quod in qualibet eius parte
sint istis quattuor modis exponen-
da. sed quicquid istis quattuor: quicquid tri-
bus: quicquid duobus: quicquid uno tantum.
In sacra enim scriptura precipue ex pro-
poribus posteriora figurantur. et ideo
quicquid in sacra scriptura secundum sensum literalem
dicitur aliquid de prioribus quod per spi-
ritualiter exponitur de posterioribus: sed
non conuertitur. inter omnia autem que in
sacra scriptura narrantur prima sunt
que ad vetus testamentum pertinent.
et ideo ea que secundum literalem sensum ad
facta veteris testamenti pertinent: pos-
sunt quattuor sensibus exponi. **S**ecun-
da vero sunt que pertinent ad statum
presentis ecclesie in quibus illa sunt priora que
ad caput pertinent: respectu illorum que
pertinent ad membra. quod ipsum corpus
christi videtur: et ea que in eo sunt ge-
sta: sunt figura corporis mystici: et eo-
rum que in ipso geruntur. ex ipso etiam id est
christo exemplum vivendi sumere de-
bemus. in christo etiam facta gloria
nobis premonstrata est. unde que ad literam
de ipso christo capite dicuntur: presentem
exponitur et allegoricè referendo ad cor-
pus eius mysticum: et moraliter referen-

do ad actus nostros que secundum ipsum debent
informari: et analogicè in quantum in
ipso christo est nobis iter glorie de-
monstratum. Sed quoniam secundum literalem sensum
dicitur aliquid de ecclesia: non potest expo-
ni allegoricè: nisi forte ea que dicuntur
de primitiva ecclesia exponantur quan-
tum ad futurum statum ecclesie presentis. presentem
tamen exponitur moraliter et analogicè.
Ea vero que moraliter dicuntur secundum mo-
ralis sensum non consueverunt exponi nisi
allegoricè. **I**lla vero que secundum sensum litera-
lem pertinent ad statum glorie: nullo
alio sensu consueverunt exponi. eo quod
ipsa non sunt figura aliorum: sed ab om-
nibus alijs figurata: .xvi. .q.

Hoc tertium sic procedit. **V**idetur
quod in alijs scripturis pre-
dicti sensus distinguere debe-
ant. sensus enim spirituales in sacra scri-
ptura accipiuntur ex quibusdam similitu-
dibus: sed in alijs scientijs etiam procedit
ex quibusdam similitudinibus. **g**o in scri-
ptura aliarum scientiarum presentem spirituales sen-
sus inveniuntur. **P**oetice artis
est veritate rerum aliquibus similitudinibus fi-
ctis designare. **g**o videtur quod etiam in di-
ctis poetarum spirituales sensus inveni-
antur. et non solum in scriptura sa-
cra. **P**oetice: **P**hilostratus dicit quod qui dicit
unum: quodammodo multa dicit. **g**o
videtur quod in alijs scientijs in uno
sensu presentem multa designari. et sic non
solum scriptura sacra hos sensus spi-
rituales habet. **S**ed contra est
quod dicit Gregorius. .xx. moralium.
Sacra scriptura omnes scienti-
as atque doctrinas ipso etiam locuti-
onis sue more transcendit: quod uno
eodemque sermone duos narrat gestus: per
dicit mysterium. **S**ed dicitur quod spiritualis
sensus sacre scripture accipitur ex his
que res cursum suum pagentes: ali-
quid aliud significant. quod per spi-
ritualem accipitur sensum. sic au-
tem ordinantur in cursu suo: ut ex
eis talis significatio possit accipi
quod est eius solius qui sua prout

dentia res gubernat: qui solus deus est. Sicut enim homo potest adhibere ad aliqd significandum aliquas voces vel aliquas similitudines fictas. ita etiā deus adhibet ad significatōnem aliquoz / ipm cursum rez sue puidētie sbiectarū. **S**ignificare aut aliqd p vba vel p similitudines fictas ad significandū ordīnatas / non facit nisi fm sensū lrālez. vt ex dictis patz. **N**ō in nullo la scientia hūana industria inuenta / ppe loqndo potest inueniri nisi lrālis sēsus. h solū in illa scriptura cuius spūscs est autor. hō vero instrumentū. fm illd ps. lingua mea calam⁹ scribe z c. **A**d p̄mūz gō dicendum. q̄ in alijs sciētis pcedit ex alijs similitudinib⁹ argumētatio. non q̄ verbis quib⁹ vna res significat⁹ significet et alia res. **A**d scdm dicendū. q̄ fictiōes poetice non sūt ordīnate ad significandū aliqd spūale. vel nō ad figurandū. h solū ad significandū. vñ talis significatio nō supgredit modum lrālis sensus. **A**d terciū dicendū. q̄ qui dicit vnūz quodāmodū dicit multa scz potētia. fm q̄ pōn conclusiones sunt i pncipijs. ex vno em pncipio conclusiones multe sequūtur. non q̄ in alijs sciētis per modū significatiōis quod dicit de vna re simul de alijs intelligat⁹ vt signatum. licz inde trahi posset p argumētationem;

Quodlibetum. viij. **D**esitū est d capite chri sti deinde de mēbris ei⁹. de p̄mo quesitū est tripl̄. **P**rio q̄ntū ad naturā diuinā. **S**cdo q̄ntum ad vni onem hūane nature cū diua. **T**ercio q̄ntum ad spēs sb quib⁹ in sacmēto altaris cōtinet⁹. .j. .q.

Quia p̄mūm querit⁹. vtz deus possit facere infinita esse in actu. **E**t videtur q̄

non. deus em potest facere aliquod maius omi eo qd fecit. quia eius potentia non adēqt opus. vt **D**ugo de sancto victore dicit. h infimito in actu non p̄t aliqd esse mai⁹. gō non potest esse q̄ deus faciat in finitum i actu. **S**ed contra. pl⁹ deus potest facere q̄ homo dicere vel cogitare. fm illud **L**uce p̄mo. **N**on erit impossibile apud deum omne verbum. sed homo potest dicere infinitū esse in actu z etiam cogitare. cum quidam **P**hilosophi posuerunt. vt patet in tercio **P**hysicorum. ergo deus potest facere in finitum in actu. **I**tem dicendū. q̄ cum dicitur deus non posse aliquid facere / hoc non est p̄pter defectum dīne potētie. sed p̄pter impossibilitatem que importatur in facto. **Q**uod quidez contingit dupliciter. vno modo quia repugnat facto i q̄ntum est factum. sicut dicit deum non posse facere aliquā creaturaz que se i esse conseruet. quia ex hoc ipso q̄ res aliqua pōtē habere factorem / pōtē etiam indigere conseruatione. cum sit idem causa eēdi rei et cōsuans rem in esse. **A**lio modo q̄ repugnat facto huic. in q̄ntum est hoc factum. sicut si dicamus non posse deum facere equuz rōnalem. esse em rationale q̄uis non repugnat facto / in q̄ntum est factum. cum aliqd factum sit rōnale / repugnat tamē equo in q̄ntum est equus. in cuius diffinitione cadit irrōnale. **Q**uidam em dicūt q̄ deus non possit facere infinitū esse i actu. quia esse infinitū repugnat facto in q̄ntum est factum. est emz contra rationem creature q̄ creatorz adēquet. qd oporteret ponere si eēt aliq̄ creatura infinita. infinitū em infimito maius nō est. h illud nō videt rōnabiliter dici. nihil enim p̄hibet id quod ē infinitūz p vnū modū supari ab eo qd ē infini

inūm pluribus modis. sic si esset
 aliq̄ corpus infinitū s̄m longitu
 dimē. finitū v̄o s̄m latitudinē. eēt
 min⁹ corpe z latitudine z longitu
 dime infimto. Dato autē q̄ de⁹ face
 ret aliq̄ corp⁹ infimtu i actu. cor
 pus quidem hoc eēt infimtu q̄nti
 tate dimēsiua. s̄ de necessitate ha
 beret naturā spē terminatā. et li
 mitatum eēt ex hoc ip̄o q̄ esset res
 materialis. vñ non equaret⁹ deo.
 cui⁹ esse et eētia omibus mōis ē
 infimta. Alij vero dixerunt. q̄ eē i
 finitum in actu s̄m aliquē modū.
 nō est repugnās factō inq̄ntum ē
 factum. neq̄ huic factō (inq̄ntuz
 est factum) q̄d est ens in actu. ali
 quo vero mō repugnat enti i actu
 esse infimtum. z hec est opinio Al
 gazelis. distinguit em duplex infi
 nitum. scz infimtu p se et infimtu
 p accēs. cui⁹ distinctōis itellect⁹
 ex hoc accipi p̄t. q̄ cū infimtu p̄n
 cipaliter in q̄ntitate inueniat⁹ s̄m
 s̄m i p̄mo s̄m hys. si q̄ntita in q̄
 infimtu consistit habeat talē multi
 tudiez. cui⁹ vnaqueq̄ ps ab alia
 dependeat. et certū ordinē habeat.
 ita q̄ vnaqueq̄ ps illi⁹ multitu
 dimis requirat⁹ p se. tūc infimtu i
 tali q̄ntitate consistens. dicet⁹ infimtu
 p se. sic patz i hoc q̄ baculus mo
 uet⁹ a manu. man⁹ a lacertis z nez
 uis q̄ mouet⁹ ab aīa. q̄ si i infimtu
 p̄cedat vt scz aīa ab alio mouea
 tur. et sic deinceps i infimtu. erit
 multitudo istoz mouētū et moto
 rū infimta p se. Si v̄o q̄ntitas in q̄
 consistit infimtu resultat ex aliquib⁹
 plurib⁹ q̄ eūdez ordinē s̄uāt. et q̄
 rū nis nō req̄rit⁹ nisi p accēs. tūc
 erit infimtu per accēs. Sic si aliq̄s
 faber cultellū faciat. ad cui⁹ consti
 tōem plurib⁹ martellis indigeat.
 ex h̄ q̄ vn⁹ post aliū frāgit⁹ et vn⁹
 in locū succedit. vltimus eundē or
 diem tenēs. si talis multitudo i in
 finitū excreseat. dicet⁹ infimtu p

accidens non p se. accidit em fabri
 li operi multitudo martelloz infini
 ta. cū p vnū martellū si duraret
 poss̄ equaliter cultellus expleri sic
 p infinitos. dicūt ḡ q̄ infimtu p se
 repugnat ei q̄d est esse in actu. eo
 q̄ oportet i h̄s que p se ordinē ha
 bent. non compleri postremuz seu
 postpositum nisi per compatōnem
 q̄dam oīm p̄oz. et sic ad vnū
 constitutum requireret⁹ infimtoz
 iordinata influentia. si esset aliq̄s i
 finitū p se. et ita nunq̄ possēt com
 pleri. cum infimta non lit p̄transire
 s̄ infimtu per accēs non repugt
 ei q̄d est esse i actu. cum vna pars
 multitudinis ab altera non depen
 deat. vñ s̄m hoc nihil p̄hibet infini
 tum esse i actu. sicut Algazel dicit i
 sua Metaphy. aīmas rōles hoīm
 defunctorū infimtas i actu. eo q̄ po
 nit gnationē hoīm ab eterno fuis
 se. z aīmas post mortē corporis re
 manere. z s̄m hanc opinionē de⁹
 possēt facere infimta vel infimtu. etiā
 si infimtu in actu non inuenitur
 i natura. Sed econuerso Cōmen
 tator. n̄. Metaphy. dicit. q̄ i actu
 esse non potest neq̄ infimtu per
 se neq̄ infimtu per accidens. in
 potentia vero. infimtu per acci
 dens inuenitur. sed non infimtu
 per se. et sic s̄m eum omne infimtu
 repugnat ei quod est esse in actu.
 et hoc verius esse videtur. non em
 potest esse in actu in rerum natu
 ra. aliquod non specificum ad diu
 sas species indifferenter se habēs.
 quāuis enim intellectus concipiat
 animal non specificatuz rationali
 vel irrātōnali differētia. non tamē
 potest eē actu aīmal q̄d nō sit actu
 rōnale vel irrōnale. Vñ s̄m s̄m
 non est in genere quod non est in
 aliqua eius specie. vnaqueq̄ ve
 ro q̄ntitas specificat⁹ p certā termi
 natōez q̄ntitatis. sic multitudinis
 species sūt duo tria zc. et magni

tudinis bicubicū tricubicūz vel fm
 aliquā determinatāz mensurā. **N**ō
 impossibile est inuenire aliquā qn
 titatem in actu que non sit pms
 termis limitata. cū aut infimū cō
 gruat qntitati. et dicat ptium re /
 motōez / impossibile est infinitum
 eē i actu. **P**ropter qd dicit **Ph**ūs
 in. in. **P**hysicōz. qd infimū est sic
 materia nōdum specificata. sed sb
 puatōe exns. et q se habz magis
 in rōne ptis et cōtenti q̄ totū et cō
 tinētis. **E**t ideo sic deus non p̄ fa
 cere equū rōnalem / ita non potest
 facere ens actu esse infimū. **N**ō
 p̄mum dcedimus qd verū ocludit.
 q̄uis nō recte ocludat. eo qd si po
 nat deum facere aliqd infimū fm
 vnum modū / adhuc p̄ aliud infi
 mitū facere in ordme alio. sic si pos
 set facē infimōs hoies / adhuc pos
 set facere infimōs leones. infimi
 to em non est aliqd maius i illo or
 dime in quo est infimū. s; fm aliū
 ordinē nihil phibet esse mai⁹ infi
 mito. sic numeri pares sūt infimī.
 et tñ pares z impares sūt accepti /
 sūt plures niis paribz. **A**d illd
 vero qd in cōtrariū obijcit est dicen
 dum. qd vbum intelligit nō soluz
 qd vbo p̄fert. s; qd mente cōcipit.
 qd aut sibiipi est repugnās / mēte
 cōcipi non p̄. qd nullus potest itel
 ligere cōtradictoria simul eē vera.
 vt p̄bat. in. **Methaphy.** **D**nde
 cū esse infimū repugnat ei qd est
 esse in actu s; nō est vbu. infimū
 in actu. vñ nō sequit qd sit deo pos
 sibile. **P**hi aut q posuerūt infimū
 eē i actu p̄riā vocē ignorauerūt.

Deinde queritur de christo
 qntū ad vmonē humane
 nature cuz dīma. et circa h
 querunt tria. **P**rimo vtz in chri
 sto sit vna hypostasis tm̄. **S**cdo
 vtrum sit in eo vnum esse tm̄. **T**er
 cio vtz sit in eo vna filiatō tm̄.

Hypmum sic p̄cedit. **V**is
 det qd i christo plures sūt
 hypostases. vmo em aīe
 ad corpus p̄supponitur ad assum
 ptōem. qd christus hūanitatez si
 ue hūanam naturāz assumpsit. q̄
 cū sit forma totū / dicit aliqd cōpo
 sitū ex corpe z aīa. s; corpus z aīa
 vmta faciūt hypostasim hois. **g**o
 hypostasis in hūana natura p̄m
 telligit assumptōi. s; id qd p̄intel
 ligitur / potest dici assumptum. **g**o
 hypostasis verbi / assumpsit hypo
 stasim homis. assumēs autē non ē
 assumptū fm **Boeciū.** ergo i chris
 to est alia hypostasis hois z alia
 verbi. et sic sūt ibi due hypostases

Pre. corpus p̄intelligit assum
 ptōem esse assumptibile. s; corp⁹
 non est assumptibile nisi vmitum
 aīe rōnali. non em dicit corpus
 maīmatum eē assumptibile. ergo
 vmo corporis et aīe p̄intelligit
 ad assumptōem hūane nature. z
 sic idem qd prius. **P**re. medum
 vmonis p̄supponit ad vmonem.
 s; grā est mediū vmonis humane
 nature ad diuinam naturam. vn
 de dicitur gratia vmonis. ergo p̄
 supponitur ad vmonē. gratia aut
 non potest intelligi nisi in aīma / z
 nec in anima anteqm corpori vma
 tur. quia creando infunditur et in
 fundendo creatur. ergo oportz vni
 onem aīe cum corpore intellige
 re ante vmonem humane nature
 cū dīma. et sic idem quod prius.

Pre. humanitas est quedā forma
 sbalis. omis aut forma sbalis req
 rit aliqd quod p̄ ipsam informeē.
 nō aut potest dici qd hypostasis vel
 suppositū eternum informeē p̄ ali
 quā formam creatam. **g**o i christo
 oportet ponere aliquod suppositūz
 vel hypostasim creatā. que hūani
 tate informeē. et sic erunt i christo
 due hypostases. scz hypostasis v
 bi z hypostasis hois. **S**ed con

tra: ea que sunt ab invicem dispensata / non predicantur de se invicem: nisi per hoc quod conveniunt in vno supposito. sicut dicimus quod albus est dulcis propter unitatem subiecti. sed divina natura et humana sunt penitus dispensata. predicantur autem de se invicem in secreto. dicimus enim deus est homo. et homo est deus. ergo est ibi vnum suppositum tamen et vna hypostasis. Si dicat: quod predicantur de se invicem propter hoc quod communicant in vna persona. non tamen in vno supposito vel hypostasi vna. Contra: persona non addit super hypostasim vel suppositum nisi aliquid accens: scilicet proprietatem ad dignitatem pertinentem. si ergo in christo esset vna persona et non vnum suppositum vel hypostasis / divina natura et humana essent unite in christo solum in accente quod est falsum. **U**nde dicitur quod secundum opinionem scilicet quod magister in di. vi. tercii libri sententiarum ponit: que est opinio modernorum et aliorum multo verior et securior: in christo est vnum suppositum tamen. et vna hypostasis tamen: sicut et persona vna. oportet nos namque secundum doctrinam fidei ponere vnam rem subsistentem in duabus naturis: divina scilicet et humana: alias non posset dici quod vnus esset dominus Iesus christus secundum sententiam apostoli prime ad timotheum. unde et Nestorius damnatus est: propter hoc quod christus presumpsit dividere: duas introducens personas. id autem quod est subsistens in natura / est aliquid individuum et singulare. vnde unitas christi in qua due nature vniuntur attribuenda est alicui nomini per quod singularitas designetur. Nominum autem singularitatem signantium: quodam designant singulare in quolibet genere entis. sicut hoc nomen singulare et particulare et individuum. quia hec albedo singulare quoddam est et individuum et particulare. Nam vni-

uisale et particulare circueunt omne genus. Quodam vero significant singularitatem solum in genere sicut hoc nomen hypostasis: quod significat individuum substantiam. et hoc nomen persona quod significat individuum personam rationalis nature. et sicut hoc nomen suppositum vel res nature: quorum nullum de hac albedine potest predicari: quia hec albedo sit singularis. eo quod vnumquodque significat aliquid per se subsistens. accensa vero non subsistunt. partes vero substantiarum quibus sint de natura subsistentium / non tamen per se subsistunt. sed in alijs sunt. vnde et predicta nomina de partibus substantiarum non dicuntur. non enim dicimus quod hec manus sit hypostasis vel persona aut suppositum vel res nature: quia possit dici quod sit individuum quoddam vel particulare vel singulare. quod nomina etiam de accidentibus dicebantur. non enim potest dici quod humana natura in christo vel aliqua pars eius sit subsistens per se. hoc enim vniomni repugnat. nisi poneremus vniomnem secundum quid et non simpliciter. sicut vniuntur lapides vel duo homines per affectum amoris: vel per aliquam imitationis similitudinem que omnia dicimus esse vnum secundum quod et non simpliciter. quod enim est simpliciter vnum per se subsistens nihil continet actu per se subsistens: sed forte in potentia. vnde huata vniomnis veritate in christo oportet ponere sicut vnam personam: ita vnam hypostasim et vnum suppositum et vnam rem naturarum duarum. sed ipsam naturam in christo nihil prohibet dicere esse quoddam individuum aut singulare aut particulare. et similiter quolibet pars humane nature. ut manus pedes et ossa: quorum quodlibet est quoddam individuum. non tamen quod de toto predicetur. quia nullus eorum est individuum per se subsistens vel singulare. sed individuum per se subsistens vel singulare vel particulare quod per

dicat^r de christo est vnum tm̄. **N**ō
possum⁹ dicere in christo esse plu
ra indiuidua vel singularia vel pti
cualia: sed plures hypostasēs vel
supposita nō possum⁹ dicere esse in
christo. **¶** Ad p̄mum ergo dicen
dū. q̄ ex v̄mione aīme & corp̄is cō
stituit^r homo et hūamitas: que q̄
dem duo hoc mō differūt: q̄ hūa
mtas significat^r p̄ modū partis.
eo q̄ humanitas dicit^r qua homo
est homo. et sic p̄cise significat eēn
tialia p̄ncipia speciei: p̄ que hoc i
diuiduū in tali sp̄e collocat^r. vnde
se habz ad modum ptis: cum p̄t̄
ter huiusmōi p̄ncipia: multa alia
in rebz nature inueniant^r. sed ho
mo significat^r p̄ modum toti⁹. ho
mo em̄ dicit^r habēs humanitatem
vel s̄stans in hūamitate sine p̄cisi
one quozūcūq; alioz sup̄uemen
tiuz eēntialibz p̄ncipijs sp̄ei. q̄ p̄
hoc qd̄ dico / habēs hūamitatē / nō
p̄ditur q̄ habeat colorem et q̄n
titates et alia huiusmodi. **S**c̄dm
g^o hanc sc̄dam op̄imonē v̄mionis
humane nature cū d̄ma / p̄suppo
nitur v̄mo aīme et corp̄is: s̄m qd̄
cōstituit humanitatez: nō s̄m q̄ cō
stituit hoīem. id em̄ qd̄ in christo
cōstitutum est ex anima et corpore
tm̄ / quod v̄mionē p̄supponit^r / non
est totum quod p̄ se s̄sistit: s̄ ali
quid eius. et ideo non potest signifi
ficari vt homo sed vt humanitas.
¶ Vnde oportet dicere q̄ in ip̄a v̄m
ione humane nature ad d̄maz: q̄
si in termino assumptōis intelligat^r
in christo p̄mo ratio homis: quia
tunc p̄mo intelligit^r vt res p̄ se ex
istens cōpleta. et in hoc differt ab
alijs duabz op̄imionibus. **N**az p̄
ma op̄imio ponit q̄ v̄mo aīme ad
carnem p̄supponit^r s̄m intellectuz
assumptōi humane nature: nō so
lum s̄m q̄ cōstituit humanitatē:
s̄ etiā s̄m q̄ cōstituit homiē. dicit
em̄ homiē esse assumptū. **T**ercia

vero op̄imio ponit: q̄ etiā intelligat^r
in termino assumptōis aīma corp̄i
v̄mta nec ad cōstituendū hoīem:
nec ad cōstituendā hūanam natu
ram. dicit em̄ humanā naturā su
m̄ materialiter sc̄z p̄ ptibz ei⁹ aīa
et corp̄e / cū dicim⁹ hūanam natu
rā assumptā a v̄bo. vnde patet q̄
nec vere dicit christuz esse homiē:
nec vere ponit humanā naturā in
christo. et ideo est tanqm̄ heretica
cōdemnata. **¶** Ad sc̄dm dicendū. q̄
corp⁹ aīme v̄mtū p̄ntelligit^r assū
ptōm humane nature. v̄mtū aut
dico / v̄mione cōstituente hūamita
tez: nō aut v̄mione cōstituente ho
minem. **¶** Ad terciū dicendū: q̄
gr̄a habitualis non intelligitur vt
mediū v̄mionis: qd̄ s̄m intellectuz
v̄mionē p̄cedit. non em̄ est mediū
tale qd̄ causat v̄mionē vel v̄mbili
tatem. s̄ mediū qd̄ facit ad cōgrui
tatē v̄mionis. sic decora vestis facit
ad cōiūctōis m̄rimomalis cōgrui
tatem. et s̄m sciētie et omēs alię p̄
fectōes christi p̄nt dici mediū v̄m
ionis. et p̄ tāto gr̄a habitualis chri
sti p̄nt dici gr̄a v̄mionis. verius tam
puto q̄ gr̄a v̄mionis dicat^r vel ip̄a
gratuita dei voluntas / que gratis
nullis p̄cedētibz meritis v̄mionem
facit. vel poti⁹ ip̄m donū gratis da
tuz hūane nature quod est esse in
p̄sona d̄ma. si tm̄ aīma v̄mta cor
p̄i p̄ntelligat^r ad assumptōez / sal
uat^r sic p̄us. **¶** Ad q̄rtū dicendū:
q̄ humanitas non est forma ptis
que dicat^r forma. quia iformat ali
quā naturam vel s̄biectū. s̄ dicitur
forma toti⁹ in qua suppositū natu
re cōsistit. vnde nō oportet ponere
q̄ hypostasis icreata iformet hu
māitate: s̄ q̄ cōsistit i ea. **¶** .iij. q.
H **D** sc̄dm sic p̄cedit. **V**idet^r
q̄ i christo sit tm̄ vnuz eē
v̄uē ei s̄m p̄ h̄m. n̄. de aīa
v̄uētibz eē. s̄ i christo n̄ ē tm̄ vnū
v̄uē: cuz sit i eo et vita creata q̄ v̄i

uit corpus p̄ ammā. ⁊ vita icreas
ta qua uiuit ōbum per seipsum.
ergo nec in christo ē vnū esse tm̄.
Pre. sic esse ē suppositi. et opa-
tio similiter. s̄ vnitas suppositi nō
facit quī i christo sint plures opa-
tiones. 8° non facit q̄ in christo
sit vnū tm̄ esse. **P**re. generatio
est mutatio de non esse ad esse. sed
in christo ē quedam gnatio tpa-
lis. d̄ q̄ hētur Mat. i. Christi autē
generatio sic erat q̄ non poterat
terminari ad esse eternū. 8° termi-
nabat̄ ad aliqd̄ esse tēpale ⁊ crea-
tū. 8° i christo ē duplex eē cū i ip̄o
maifeste sit eē icreatū. **P**re. vni-
cūq̄ ē attribuēduz eē d̄ q̄ cōueni-
ēter q̄ri potest an ē. sed de huā na-
tafa. p̄t cōueniēter queri an ē. 8°
hūana natura habet pp̄rie esse in
christo. ⁊ sic ē in eo duplex esse. cū
etiā diuina nat̄a suum esse habe-
at. **S**ed cōn. q̄cūq̄ sūt distincta
stōm esse / in supposito sunt distin-
cta. s̄ in christo est vnū tm̄ supposi-
tū. ergo vnū tm̄ eē. **R**nsio. d̄d̄.
q̄ eē duplicat̄ dicit̄. vt ptz p̄ **P**hm̄
m. v. meta. et in q̄dam glosa Ori-
gemis super p̄ncipium iosue. vno
modo s̄m q̄ ē copla verbalis s̄ns
opom̄ cuiuslibz enūciatōis quā aīa
facit. **U**nd̄ esse hoc nō est aliquid i
rerum natura. sed attribuit̄ tm̄ in
actu amme componētis ⁊ diuiden-
tis. et sic esse attribuitur ōm̄ ei de
quo p̄positio potest formari. siue
sit ens siue sit priuatio entis. dicit̄
enim ceitatē esse. **A**lio mō
dicit̄ actus entis in quātum ē ens.
id est in quātū denotat̄ aliqd̄ ens
actu in rerum natura. et sic esse nō
attribuit̄ nisi rebz ipsis. que in .x.
generibus continent̄. **U**nd̄ ens
a tali esse dictum p̄ .x. genera diui-
dit̄. s̄ hoc esse attribuit̄ alicui rei
duplicat̄. **U**no mō sic q̄d̄ vere ⁊ p̄-
prie habz esse vel ē. et sic attribuit̄
soli s̄bz per se s̄sistētī. vn̄ q̄d̄ vere ē

dicitur s̄ba in primo. **P**hy. omnia
vero que non per se subsistunt. sed
in alio. ⁊ cum alio. siue sint accidē-
cia. siue forme substantiales. siue
quelibet pars. nō habent esse ita
q̄ ipsa vere sint. s̄ attribuitur eis
esse alio mō id ē quo aliqd̄ est. sic
albedo dicitur esse. non qui a ipsa i
esse subsistat. sed quia ea aliquid
habet esse album. esse ergo vere et
proprie non attribuitur nisi rei p̄
se subsistenti. huic autem attribui-
tur esse duplex. vnum scilicet esse
quod resultat ex n̄s ex quibz eius
vnitas integratur. quod est pro-
prium esse suppositi substantiale.
aliud esse supposito est attributum
preter ea que integrant ipsum.
quod est esse superadditum scilicet
accidentale. vt esse albū attribuit̄.
Sorti. cū dicitur sortes est albus.
quia ergo in christo ponimus tm̄
vn̄am rem subsistentem. ad cuius
integritatem cōcurrit etiam ipsa
humant̄as. (quia vn̄um supposi-
tum ē vtriusq̄ nature) ideo oportet
dicere q̄ esse s̄bstantiale q̄d̄ pro-
prie attribuit̄ supposito in christo
est vn̄um tm̄. habet enim vnitatez
ex supposito ip̄so. et nō ex naturis.
si tamen ponatur natura hūamita-
tis a diuinitate separi. tunc hūa-
nitas suum esse habebit. aliud ab
esse diuino. non enim impediēbat
quin proprium esse habebat. ni-
si q̄ nō erat per se subsistens. sicut
si arca esset quoddam i diuiduum
nat̄ale. ipsa tota non haberet nisi
vn̄um esse. quolibz tamē partium
ab arca sepata pp̄rium esse habe-
bit. et sic patet quia s̄m secūda 3 o-
p̄mionem oportet dicere q̄ in chri-
sto est vn̄um esse substantiale. se-
cūdu q̄d̄ eē p̄pe ē suppositi. q̄ uis
sit m̄plex actuale esse. **A**d. i.
8° d̄d̄. q̄ viuere dicit̄ eē q̄ddā speci-
ficiū per sp̄ale eēndi p̄ncipiū. et ideo
diuinitas vite ose q̄t̄ diuinitatē potē

tiarum viuendi h̄ esse magis respicit ad suppositum subsistens. ¶ Ad .ij. d̄d̄. q̄ operatio suppositi nō est de integritate vnitatis eius. h̄ sequitur eius vnitatem. vnd̄ vnius suppositi inuenim̄ multas opationes h̄m diuisa opationū p̄ncipia. que supposito insūt. sicut h̄o aliud opatur manu et lingua. sed esse ē illud ī quo fundatur vnitatis suppositi. vnde esse mutiplex p̄iudicat vnitati. ¶ D̄ tertium dicendum. q̄ generatio temporalis terminatur non ad esse suppositi eterm̄ vt simpliciter p̄ eam eē incipiat. sed q̄ incipiat esse suppositū habens illud esse sic suppositum humane nate. ¶ Ad .iij. d̄d̄. q̄ obiectō illa procedit d̄ esse q̄d in actu anime consistit. h̄m q̄d etiā ea que sunt p̄ animam esse dicūt. cū pari ratione etiā d̄ ceitate posset queri .iij. .q.

H D̄ tertium sic p̄cedit. ¶ Videtur q̄ in christo nō sit tm̄ vna filiatio. multiplicata em̄ causa multiplicatur et effectus. h̄ natiuitas est causa filiatiois. cū 8° in christo sint due natiuitates. erūt due filiatioēs. ¶ D̄re. impossibile est idē simul manē z corūpi. h̄ poīto q̄ beata v̄go ante mortem christi mortua fuis̄. corrupta eēt filiatio. qua filius mat̄s dicebat. maneret aut̄ filiatio eterma q̄ dicit̄ patris filius. 8° alia filiatione dicit̄ christus fili⁹ patris. z alia filius mat̄s. Si dicat̄. q̄ ē ali⁹ respectus nō filiatio alia. ¶ Con̄. fili⁹ est relatiō h̄m eē z non tm̄ relatiō h̄m dici. h̄ huiusmodi relatiua h̄m p̄m̄ ī p̄dicam̄tis sūt quorū eē ē ad aliud se habē. 8° eē filiatiois ē respectus q̄ refert̄ ad aliud. z ita si sint p̄les respect⁹ sūt p̄les filiatioēs. ¶ D̄re. in relatiōe nihil inuenit̄ nisi respect⁹ et causa siue fundam̄tus respectus. sic v̄itas q̄ntitatis ē fundam̄tus relatiōis que ē q̄litas. h̄ respect⁹ sūt

diuisi q̄b̄ christ⁹ refert̄ ad patrē et et ad matrē. fundam̄ta aut̄ eorū respectuū siue cause sūt diuisē. sc̄z ip̄se natiuitates. nā filiatio ē relatiō oīs ḡnis. q̄ sūt p̄les filiatioēs in christo. ¶ Sed con̄. filiatio ē relatiō p̄sonalis. h̄ ī christo ē vna p̄soā tm̄. 8° vna tm̄ filiatio. ¶ D̄re. q̄ in christo ē vna tm̄ filiatio h̄m rem̄ q̄ uis sint p̄les respect⁹ relatiui h̄m relatiōz. ¶ Ad cuius euidētiā sciēdū. q̄ in h̄ differt ad aliqd̄ ab alijs generib̄. q̄ alia genera ex p̄pria sua ratione habēt q̄ aliqd̄ sint. sic q̄ntitas ex hoc ip̄o q̄ q̄ntitas ē aliqd̄ ponit̄. et similiter est in alijs. h̄ ad aliqd̄ ex propria ratioē sui generis non habet q̄ ponat aliqd̄. h̄ est ad aliud. ¶ Nō inueniuntur que dam ad aliqd̄. que nec sūt ī re natura. sed sunt in ratione. q̄d in alijs generib̄ non contingit. et q̄ uis ad aliqd̄ ex ratione sui generis non habeat q̄ aliqd̄ ponat. non tamē habet ex ipsa ratioē generis q̄ nihil ponat. quia sic nlla relatiō est aliqd̄ in re natura. ¶ Vnde sic ad aliqd̄ nō est vnū de x. generib̄ et p̄dicam̄tis. ¶ Habz at̄ relatiō q̄ sit aliqd̄ reale ex eo q̄d relationem causat. cum enim in aliquo inuenitur aliqd̄ per q̄d ad alterum comparet̄ et dependeat. tunc dicitur realiter comparari v̄l dependere vel referri. sicut equalitas relatiō realis ponitur ex virtute quantitatis. que equalitatem causat. ¶ Quia vero ex eodem res habet esse et vnitatem. ideo realis v̄ntas ipsius relatiōis pensanda est ex ip̄o relatiōis fundam̄to vel causa. vt quia est vna quantitas per quam pluribus sum̄ q̄lis. in me non est nisi vna relatiō realis equalitatis. habēs respectus ad p̄les. sicut. q̄ vna natiuitate ex p̄re et m̄re gēit̄ sūt. vna filiatio reali dicoz fili⁹ v̄triusq̄ q̄ uis m̄tri.

placens respectus. sed in christo non
possumus dicere unam esse causam
filiationis. sicut quod refertur ad pa-
trem et ad matrem. cum sint due na-
tuitates penitus disparate. unde
si esset aliquid quod filiationem temporalem
posset recipere quasi subiectum. oportet
ponere in christo plures fili-
ationes. nunc autem filiatione est talis
relatio que non potest habere pro subie-
cto nisi ipsum suppositum. in christo
autem non est nisi suppositum eternum. quod
quidem non potest esse subiectum alicuius
temporalis relationis. quecumque enim rela-
tiones temporales de aliquo eterno di-
cuntur sunt relationes rationis et non
rei. Unde filiatione qua christus refertur
ad patrem non est realis relatio sed
rationis tantum. sic et cetera que dicuntur
de deo in respectu ad creaturas. non
enim potest dici quod subiectum filiationis sit
suppositum eternum ratione humane
nature vel alicuius partis eius. sicut
dicitur suppositum mortis vel alicuius
passionis. quod sic humana natura
vel pars eius esset primum subiectum filia-
tionis. et denominaretur per ipsam. sic
contingit etiam de aliis accidentibus. que
attribuuntur christo ratione huma-
ne nature. filiatione vero nihil deno-
minat nisi ipsum suppositum. nec potest
aliud pro subiecto habere. Nihil tamen
prohibet aliquas reales relationes
in esse christo ad virginem. sic cum dici-
mus corpus christi esse originatum
a virgine. sed ista relatio non habet
rationem filiationis. nisi poneretur
sicut prima opinio suppositum crea-
tum esse aliud in christo ab increa-
to. Ad primum ergo dicendum. quod
ex natiuitate temporalis non innascitur filia-
tio realis sed rationis tantum. quam-
uis christus realiter sit filius vir-
ginis. sic et deus realiter est dominus
creature. quamuis in eo dominum
non sit relatio realis. dicitur enim realiter
dominus propter reale potestatem. et
sic dicitur christus realiter propter rea-

lem natiuitatem. Ad secundum dicitur.
quod respectus relationis dependet ex
termino ad quem aliquid refertur. et ideo
destructo termino respectus auferretur.
sed tamen realis filiatione ad patrem re-
manet in christo etiam supposita
morte matris. Ad tertium dicitur.
quod in illa philosophi descriptione
esse ponitur pro ratione essendi. sicut quod
diffinitio dicitur oratio significans quod
est esse. unde non oportet quod realiter
habeat esse relatio ex respectu. sed
ex causa respectus. ex respectu vero
habet propria rationem generis vel speciei.

Ad. iii. dicitur. quod quibus sit et respec-
tus filiationis diuersus. et causa
filiationis diuersa. tamen filiationes
non possunt esse due. ratione iam dicta.

Deinde queritur de christo
quantum ad species sub quibus
in sacramento altaris conti-
netur. utrum scilicet sint ibi accidentia sine
subiecto. Et videtur quod non. non enim deus
potest facere contradictoria simul esse ve-
ra. hoc autem esset si ab aliquo remoueret
quod est de sua diffinitione. cum igitur in dif-
finitione accidentis cadat esse in subie-
cto (quod accidentis esse est in esse) videtur
quod deus non possit facere accens esse sine
subiecto. Preterea de quocumque predicatur
diffinitio et diffinitum. sed ens pro se
est diffinitio vel descriptio substantie.
si igitur in sacramento altaris accensia sint
pro se et non in subiecto. sequitur quod sint
substantie quod est absurdum. Preterea ex
accidentibus non potest generari substantia.
Sed videmus ex illis speciebus ge-
nerari et vermes et cineres que con-
stat non generari ex corpore christi.
ergo accidentia non sunt ibi sine subie-
cto. Si dicatur quod generantur ibi miracu-
lose. Contra miracula ordinantur
ad fidei edificationem. sed hoc non
ordinatur ad fidei edificationem.
sed magis ad scandalum. quod ver-
mes exinde generentur. ergo non
sunt miraculose. Preterea in sacramento rei-

tatis nihil debz eē inordinatū. sed
extra ordinez que de 9 nō ibi iposuit /
ē accēs eē sine sbiecto. 8° nō sūt ibi
bi accēs sine sbiecto. **S**3 cōn. sen
sus non decipitur in pprio sensato
fm **P**hm. n. d. aia. h. sensus diuidi
cat ibi eē colorē saporē ⁊ alia huus
mōi. 8° hęc accēs vere sūt ibi. n. aē
sūt in corpore christi velut in sbies
cto. nec itez in aere. cū neutrū sit
natum affici talibz accidentibz. 8°
accētia illa sūt ibi sine sbiecto.
S dicēd. q. p. paul dubio accē
dentia in sacramēto altaris sūt sine
sbiecto. hoc aut qualiter eē possit
hic cōsiderādus est. In omnibz em
causis ordinatis fm **P**roclū in li
de causis / vehementius impmit in
causatur cause scōg. causa pma qz
causa scōa. ⁊ inde fit qz causa pma
nō trahit opationē suā ab effectu
etiā post qz scōa retraxerit. vt dicit
ibidē in cōmento. **M**uerialis aē
causa et pma omnū entū deus ē.
et nō solū substantiaz sed etiā ac
cidentū. ipse em creator est ⁊ sbstā
tie et accidentis. sed entia pdeunt
ex eo quodam ordine. naz mediā
tibz sbstātie pncipis / accidentia
pducūt. vñ fm nature ordinē ac
cidentia a pncipis sbstātie depē
dent. vt sine sbiecto eē nō possint.
et p hoc tñ nō excludit. quin deus
quasi causa pma possit accidentia
in esse cōseruare / substantia remo
ta. et p hūc modū miraculose acci
dentia sūt in sacramēto altaris sine
sbiecto. scz vtute dīma ea tenente
in esse. **A**d pimum ergo dicēdū.
qz cū dicit accidentis esse est iesse.
vel qualitercūqz ponat in diffiniti
one accidentis sbiectū / intelligit
esse diffinitio p additionē. vt dicit
in. vñ. **M**eta. **E**t dicit diffinitio p
additionē qñ in diffinitione ponit
aliquid quod est extra naturaz dif
finiti. sic natus ponit in diffinitio
ne simi. hoc aut ē ppter naturalez

depēdētiāz accidentis a sbiecto.
sed hoc nō impediēte / deus pē acci
dentia sine sbiecto cōseruare. nec
tñ sequit contradictoria simul esse
vera. qz sbiectū nō ē de eētia acci
dentis. **A**d secūdū dicēdū. qz fm
Auicēma in sua **M**eta. esse nō po
test pom i diffinitōe gnīs vel spēi.
qz omnia particularia vniunt in
diffinitōe gnīs vel speciei. cū tam
genus vel species nō sit fm vnum
esse eius in omnibz. et ideo hęc nō
est vera diffinitio sbstātie. sbstā
tia ē quod ē p se. **D**el accidens est
qđ est in alio. sed ē circūlocutō ves
re descriptionis. que talis intelli
gitur. substantia ē res cuius nature
debet esse nō in alio. **A**ccēs est res
cuius nature debet esse in alio. vñ
patet. qz quū accidens miraculo
se sit nō in alio / tñ ptinet ad diffi
nitionē sbstātie. nō em fit vt eius
nature sit debitū esse nō i alio. nec
egreditur rationē accidentis. qz ad
huc natura eius remanet talis vt
ei debeat esse in alio. **A**d terciū
dicēdū. qz de hīs que gnant ex spe
ciebz. vt vñmibz / cineribz / et aliqbz
huusmōi / due sūt opiones pba
biles. **Q**uaz vna ē vt dicat qz sba
pāis rdit ex q huusmōi pnt gnāl
hęc opio vidē i pprietatē cōtinere
ppr duo. nō dbito mō itelligat. **P**ri
mo. qz nō pē eē. qz itez sit i sba pāis
ā ei ponēt i eē sba pāis ite ito spēbz
rmanētibz. ⁊ sic cū corp⁹ xpi tādū
sit sb sacmto / qz diu spēs manēt sb
sacmto / seqt qz aliqñ ibi eēt corp⁹
christi ⁊ sba pāis. qđ nō sustiet. ā h
eēt dstructis spēbz. h itez ē isueiēs
qz sba pāis sit sine ppriis accētibz
pāis. **S**cdo a ppz i ppietas pp no
mē rdit. si ei aliqd ē i alterz cū sū
nō pē dici redire nō illō rūtāt i ipm.
sba aē pāis nō ē āmhilata. h tñ sba
ta i corp⁹ christi. vñ nō pē intelli
gi qz sbstātia pāis redeat. nisi cor
pus christi cūtat in pāez qđ ē ab

surdū. Unde si debz ista opio susti-
neri / i intelligenda ē p substātiā pa-
mis materia paīs. nō q̄ redat que
pus erat. s̄ q̄ destructis speciebus
a deo de alia materia accidentibus
pvideat. vel p creationē vel q̄cūq̄
alio mō ex qua possunt huiusmodi
corpora generari. Alia vero opio ē
plamor. vt dicat q̄ illis accidētibus
cū datū ē p se s̄sister diuina v̄tute /
simul datū ē eis vt agāt. vt ex eis
fiat quicquid fieret ex substātia pa-
mis. vel quicquid ageret / si mane-
ret. ex hac v̄tute nutriūt et v̄mes
et cineres q̄ exinde generant. ¶ Ad
·iij. d̄d. q̄ h̄ miraculū ordiat ad fi-
dem. ne scz fides meritū pdat et sac-
mētī mysteriū deprehendat. ¶ Ad
·v. d̄d. q̄ nihil phibz aliqd̄ esse or-
diatū (cōsiderato cōmuni cursu et
ordine) cuius contrariū etiā ordia-
tū est / p aliq̄ causa speciali. et hoc
mō quāuis s̄m ordinē cōmunem re-
cte diuinitus ordiatū sit / vt accidens
sit i s̄biecto. nihil tamen phibz re-
cte ordiatū esse. vt i sacramēto al-
taris accidēs sit sine s̄biecto. vt scz
fides meritum habeat per latentia
sacramenti

Dinde querit̄ de membris
christi et p̄mo de angelis.
sc̄do de hominibus. De āge-
lis queruntur quinque. Primo quā-
tum ad naturam ipsorū. vtrū sint
cōpositi ex materia et forma. Sc̄do
quātum ad cognitionē intellectū.
vtrū simul in actu possint esse in
cognitione matutina et vespertina. h̄
est vtrū simul cognoscāt res i p̄pria
natura et in v̄bo. Tercio quātum
ad meritum voluntatis. vtrū scz
potuerit eodē actu charitatis meri-
fruitionē et frui. Quarto quantū
ad motū. vtrū moueant̄ in instāti
Quinto quātum ad effectum. vtrū
possint imprimere vel aliquid face-
re in istis corporabilibus;
·vj. ·q.

Ad p̄mū sic p̄cedit̄. videt̄ q̄
āgelus sit cōpositus ex mate-
ria et forma. Aug⁹ em̄ di-
cit i ·iij. libro de mirabilibus sacre
scripture. oipotens deus ex mate-
ria et forma quam pus cōdidit / cor-
paliū et incorpaliū / sensibiliū et in-
sensibiliū / intellectualiū et intelle-
ctu carentiū / multiformes species di-
uisit. angeli em̄ sūt intellectuales
et incorporei. ḡo habent materia de
sui corpore. ¶ Pre. Boe. dicit in li-
bro d̄ v̄tate et vno. Quoddā est
v̄nū cōiunctiōe simpliciū. vt āgelus
et aīa. quorū vnūq̄q̄ ē vnū cōiuncti-
one materie et forme. et sic idē q̄d p̄
us. ¶ Pre. d̄ne q̄d ē in genere ha-
bz gen⁹ et differētiā. gen⁹ aut̄ s̄m
Auicēna in sua meta. sumitur ex
nata materie. differētia vero ex na-
ta forme. ḡo d̄ne q̄d ē i genere ē cō-
positū ex materia et forma. āgelus
autē ē in genere s̄statiē. cū sit s̄s-
tatiā habēs speciē litatā. ḡo ē cō-
positus ex materia et forma. Si dica-
t̄. q̄ differētia āgeli nō sūt ex fo-
ma. s̄ ex formali q̄d ē ip̄m eē āgeli.
Cōn. differētia cuiuslibz rei ē d̄ es-
sētia ei⁹. et intrat diffinitōe ei⁹ vt
dicit Auicēna ḡo differētia āgeli
nō p̄t sumi ex eē ip̄i⁹. ¶ Pre. ideo
ostēdit̄ impossibile eē plura sūma
bona / q̄ oportet ea i aliq̄ ouēire.
cū vtrūq̄ sit sūmū bonū. et i aliq̄ dif-
ferre alias nō essent plura. et sic es-
sent cōposita. s̄ cōstat eē plures es-
sēntias āgelicas. ḡo oportet eas i
aliq̄ ouēire et in aliquo differre.
et sic oportet eas esse cōpositas. sed
ptes essēntiē sūt materia et forma.
ergo angeli ex materia et forma cō-
ponūt. Sed cōn. ē q̄d Boe. dicit. in
libro de duabus nat̄is et vna p̄sona
christi. ¶ Omēs incorporee s̄bz
nat̄e nullo mō imtūt̄ fundamēto.
s̄ āgeli sūt s̄statiē incorporee. ḡo nō
ē i eis materia. ¶ R̄. d̄d. q̄ quidā
ponūt āgelos cōpositi ex materia et fo-

ma. sed hoc videtur repugnans natu-
re eorum propter duo que in eis inueni-
untur. **Primo** quod intellectuales sunt.
si enim angeli haberent materiam de
sua compositione / oportet omnem
quod in eis est / eis inesse per modum ma-
terie conuenientem. cum omne quod est in al-
tero est in eo per modum recipientis. ut
habetur in libro de causis. **Secundo** autem
aliquod hoc modo est in materia quod in ea
habet esse particulare et materiale.
Unde si angeli essent ex materia com-
positi / oportet quod forme quibus intel-
liguntur quicquid sint essent in eis secundum esse
materiale et particulare. et sic sequeretur
hoc impossibile. scilicet quod angelus
nunc cognosceret nisi particulare. quod
forma particulariter in aliquo recep-
ta non posset esse vniuersalis cog-
nitionis principium. sic patet in sensu.
nec potest obuiari ex hoc quod angelus pos-
nat componi ex materia alterius
nature quam haec materia corporalis.
quod quicquid esset illa materia constat quod
reciperet formam substantialem angeli particu-
lariter. alias angelus non esset res par-
ticularis. et sic illa materia conueni-
ret cum hac materia. quod forme in eam
reciperent per modum particularis. vnde
impossibile est angelum aut aliquam
aliam substantiam intellectualem ex materia
componi. cum alterius modi sit recep-
tio quod recipit intellectus formam.
et quod recipit materia prima ut dictum
est. et ut dicit **Commentator** in de anima.
vnde et **Philosophus** sententia est quod in-
tellectualitas consequitur immunitatem
a materia. **Secundo** repugnat eis per
hoc quod incorpales sunt. Quicquid enim
ex materia componitur / oportet in
materia conuenire. eo quod materia in
se accepta non habet aliquam distinc-
tionis rationem. supposita enim vni-
tate materie impossibile est quod vna
materia contrarias et disparatas for-
mas recipiat. nisi secundum diuersas par-
tes. non enim potest materia eadem et secundum
idem accipere formam angeli et formam

lapidis. diuersitas enim partium / non potest
intelligi in materia non intellecta di-
uisione. nec diuisione / non intellecta
dimensione. quod substantia quantitate substantia
remanet indiuisibilis. ut dicitur in primo
Philosophus vnde oportet omnia que sunt compo-
sita ex materia dimensionata esse.
et ideo nullum incorporeum potest esse ex ma-
teria compositum. sed quod substantia angeli non
est suum esse (hoc enim soli deo competit cui esse
competit ex se ipso. et ideo non ab alio)
inuenimus in angelo et substantiam siue
quiditatem que consistit. et esse eius in quo
consistit. sic quod de actu eundem dicitur esse. sic
actu currere aliquid dicitur currere. et sic
dicitur angelum esse compositum ex quo est. et quod est
vel secundum verbum **Boetii** ex esse. et quod est.
et quod ipsa substantia angeli in se considerata est
in potentia ad esse (cum habeat esse ab
alio) et ipsum esse est actus / ideo est in eo
compositio actus et potentie et sic posset
occurri in eo materia et forma. si om-
nis actus debeat dici forma. et omnis
potentia materia. sed non competit in
proposito. quod esse non est actus quod sit pars es-
sentie. sic forma ipsa. **Etiam** quod dicitur
angeli vel substantia est per se subsistens quod ma-
terie competit. **Ad primum** ergo dicitur
quod **Augustinus** super **Genesim** ad litteram materiam
et formam quam deus primo condidit /
dicit significari per celum et terram.
cum dicitur **In principio creauit**
deus celum et terram. ut per terram
significatur materia informis visibilium
rerum. per celum autem ipsa
natura angelica / nondum formata
per conuersionem ad verbum vel
ad deum. ut ipsa naturalia angelo-
rum attribuantur eis quasi forma
vnde non est ad propositum auto-
ritas adducta. **Ad secundum** dicendum.
quod liber iste non est **Boetii**. vnde non
oportet quod in autoritate recipiatur.
sustinendo tamen librum potest di-
ci quod formam et materiam large ac-
cipit pro actu et potentia ut dictum
est. **Ad tertium** dicendum. quod ipsa
substantia angeli quodammodo se habet

by ad esse eius sicut materia ad formam ut dictum est. materia autem si eius essentia diffunderetur haberet per se ipsam suum ordinem ad formam. et per se ipsam suam substantiam. et similiter in angelis ipsa natura substantie eorum accipitur ut genus. ex proportionatione vero huius substantie ad esse huius substantie accipitur specifica differentia. ut secundum hoc angeli differunt specie secundum quod in substantia unum est plus vel minus de potentia quam in substantia alteri. **Q**uartum procedimus non enim ab ipso esse sumitur differentia. sed magis ab habitudine ipsius substantie ad esse. **A**d quantum dicendum. quod in summo bono nulla diversitas esse potest cum in eo sit idem esse et quod est. unde hoc sufficit ad eius pluralitatem remouendam. sed compositio quod in angelo inuenitur sufficit ad eius pluralitatem ut ex dictis patet; .vii. .q.

Hoc secundum sic procedit. Videtur quod angelus non possit cognoscere simul res in verbo et in propria natura. Eadem enim potentia non potest geminum actum habere. ut quod intellectus simul intelligat diuersa. sed alius actus est quam intellectus angeli videt res in verbo et in propria natura. ergo impossibile est quod simul videat res in verbo et in propria natura. sicut intellectus non simul videt eclipsis et causam eius. **C**ontra. cum intellectus non simul videt eclipsis et causam eius. accipit causam ut rationem intelligendi eclipsis. ergo accipit eclipsis et causam eius ut unum intelligibile. et sic erit unum tantum actus.

Respondeo. unus non potest esse nisi unus terminus ultimus. sicut una linea non terminatur ex una parte. nisi ad unum punctum. sed ultimus terminus potentie est compositio. ergo non potest una potentia simul duas operationes habere. et sic idem quod prius.

Respondeo. sic se habet potentia ad actum. ita actus ad obiectum. sed unum actus non potest terminari ad duo obiecta. 8° nec una potentia potest simul habere plures operationes vel actus. et sic idem quod prius. **Q**uod contra. visio quam angeli vident res in verbo est visio beata quam quidem non potest esse intermixta sed continua. si ergo non possunt simul videre res in propria natura et in verbo. nunquam vident res in propria natura. et propterea hoc videtur in anima christi que ab initio sue creationis vidit verbum et res in verbo. **I**tem dicitur quod anima vel angelus simul potest videre res in verbo et in propria natura. et hoc expresse potest haberi ab Augustino. in x. super Genesim. ad litteram. ubi vult. quod dies ille et vespere et mane in eis non sunt ordinate secundum suam successione sed solum in ordine nature. unde simul est primus dies cum secundo et mane cum vespere. et simul rerum visio in verbo et in propria natura. quod qualiter sit possibile videndum est. operari siquidem non proprie attribuitur potentie. sed rei subsistenti que per potentiam operatur. ut ipsa potentia intellectus non sit operans intelligendo. sed magis operationis principium. sicut a potentia intellectiva fit principium intelligendi ipsi substantie. ita species intelligibilis fit principium intelligendi ipsi potentie. unde sic una substantia potest simul diuersos actus habere secundum diuersas potentias. ut anima simul vult et intelligit simul. ita ex una potentia intellectiva possent simul prodire diuisi actus si simul diuisis speciebus unum perfecte. **I**tem dicitur eadem causa. **A**lgas assignat quare non est possibile multa intelligere. quod scilicet non est possibile simul intellectum formari multis speciebus in actu perfecto. sicut nec idem corpus figurari simul diuersis figuris. visio autem qua angelus videt res in propria natura fit per speciem intelligibilem concretam vel infus

saz inherentem. **V**isio autem res in
 verbo fit per ipsam speciem verbi iue ef
 sentiam que non est inherens. sed ei intely
 lectus vult ut intelligibili. **S**peci
 es autem creata inherens non repugnet
 vniuersi intellectus angelici ad ver
 bum. cum non sit vniuersi ratio in et ipsa
 species. et quicquid est perfectionis in
 ipso intellectu angelico sit quasi
 materialis dispositio ad illam visio
 nem beatam. **U**nde simul ex intellectu
 angeli procedit duplex operatio. vna
 ratione vniuersi ad verbum qua scilicet
 videt res in verbo. alia ratione spei
 intelligibilis qua informat. qua
 videt res in propria natura. nec vna
 harum actionum debilitat seu attenuat
 per attentionem ad alteram. sed ma
 gis confortat. cum vna sit ratio alteri
 us sicut imaginatio rei in se confortat.
 cum ostendit in actu oculo exteriori.
Actio enim beatitudinis in beatis est ratio
 cuiuslibet alterius actionis in eis
 inuente. **E**t per hoc patet ratio ad pri
 mum. **A**d secundum dicendum. procedimus quod
 exemplum illud non est conueniens.
Ad tertium dicendum. quod potentia angeli
 intellectiva non terminatur ad duos
 actus secundum idem. sed secundum diuersas spe
 cies quibus ad actum ordinatur. **A**d
 quartum dicendum. quod inter actum et ob
 iectum nihil cadit medium. sicut species cas
 dit media inter intellectum et ens actu.
 vnde non est simile etc.

.viii. .q.

Ad tertium sic procedit. **V**idetur
 quod angelus non meruerit
 suam beatitudinem. quod enim
 est beatitudo perfecta est. quod autem meretur est
 adhuc imperfectum. si non potest simul
 idem esse perfectum et imperfectum. ergo non potest
 angelus mereri beatitudinem dum ha
 bet eam. **R**espondeo. angelus beatus est com
 pletus. nullus autem meretur nisi vis
 ator. si igitur in primo instanti quod beatus
 fuit angelus. beatitudinem meruerit.
 simul fuit viator et completus. quod
 falsum est. cum soli christi sit. **R**espondeo.

beatitudo secundum beatum in actu consistit. si
 in actu perfecto. et similiter meritum in
 actu. sed imperfecto. non autem potest esse quod
 actus angeli fuerit perfectus et imp
 perfectus. ergo non potuit esse quod simul es
 set beatus. et suam beatitudinem meruit.
Sed contra. beatitudo a nulla pu
 ra creatura habetur sine merito cum habeat
 propriam rationem. sed angelus non potuit
 esse mereri nisi in primo instanti in
 quo primo beatus fuit. quia ante gratiam non ha
 buit ut quodammodo ponit. et sic mereri non
 potuit. ergo in primo instanti sue beatitu
 dinis eam meruit. **R**espondeo dicendum. quod
 de condicione angeli triplex est opinio.
Quidam enim posuerunt quod angelus in
 primo instanti sue creatiois fuerit be
 atus. sed hoc non videtur conueniens quod pa
 ri ratione alij in primo instanti fuisset
 miser. quod etiam quidam dicunt. sed
 absurdum et condennatum est. **A**lij vero
 dicunt quod fuerunt in gratia conditi omnes.
 et in ea perseuerantes eam meruerunt.
 alij vero contra eam agentes facti sunt
 miseri. **E**t hec opinio nihil difficul
 tatis habet. vnde per ceteris magis mi
 hi placet. **T**ercij vero dicunt quod fue
 runt creati angeli in puris naturali
 bus. et quibusdam diuisis ad bonum si
 mul collata est et gratia et gloria. **E**t hi
 diuiduntur in tres vias. **Q**uidam enim
 dicunt quod nunquam beatitudinem meru
 erunt sed hoc non videtur competere
 nisi soli christo qui est filius natu
 ralis ut hereditatem diuine fructi
 onis sine merito habeat. **A**lij vero
 dicunt quod merentur eam ex operi
 bus que circa nos agunt. sed hoc
 etiam non videtur conueniens. ut
 meritum sequatur premium. **T**er
 cij vero dicunt quod in primo instan
 ti beatitudinem meruerunt. ex hoc
 ipso quod ad bonum conuersi sunt.
Et hec inter has tres probabilis
 or est. **U**nde ad huius euiden
 tiam sciendum est quod meritum se
 habet ad premium sicut motus
 ad terminum. et sicut fieri ad factum

ctum esse. In his aut que fiunt successiue plus e fieri q factu esse. In his aut que fiut subito simul est fieri et factu ee. sic simul aer illuiat et illuiatus e. simul res creatur et creata e. cuius ratio e qz istas illud i q pmo aliqd factuz e e t minus te poris pcedetis in quo non erat et erat. et sic aliqd de pprietate illius teporis retinet. igitur p dicit q ante hoc instans ista res non fuit. Et quis i his que p motu successiuu fiut / fieri attribuatur tepori pcedenti / in momētaneis tamē actōibus nō pē fieri attribui nisi ipi in stāti pmo. qd diuidit inter ee et nō esse rei. vñ quis i oibus alijs istātibz sequētibz posset dici q ee factu / non tamē potest dici q hoc fiat et factu est nisi i pmo. Sicut dico q i pmo instāti quo mēs angeli ouersa est ad vbi fruitionem / et beata quidē erat ratione pfecte fructiois qsi in facto esse existēs. et beatitudinem merebat in fieri q ouertebat ad vbum. nō pexistēte beatitudis pfectioē / s qsi existēs i ipso fieri beatitudis. s postmodū mēs angeli e in t mō bēitudis et nō beatitudinem mereat. Et simile e de oritione. quia i eodem instāti est terminus preparationis ad gratiam. et gratie ifusio. Ad pimum ergo dicenduz. q non oportet ponere idem simul esse pfectum et impfectu. s idem esse simul pfectum et terminū impfectionis. vel nunc p mū esse pfectum. Ad scdm dō. q angelus meret vt viator. nō qz distās a terino / s quia in termino vie existēs. Ad tercium dō sicut ad pimum

.q.

.ix.

Ad qrtum sic pcedit. videtur q angelus moueatur in instanti. sic enim dicitur i libro de intelligētis. In motu angeli magmitudo spacii distantiam

nō opat. s ppter distātiā quā facit magitudo spacii attingit / q aliqd nō eque cito pueit ad ppinquū vl distās. g° angelus eque cito puenit ad ppinquū vl distās. s oīne tale mouet i instāti. **Pre.** sic se habz mobile diuisibile ad motū diuisibilem vl successiuū / ita se habz mobile indiuisibile ad motū indiuisibilem et instātaneā. s corpus qd est mobile diuisibile / mouet successiue in tpe diuisibili. g° angelus q e mobile indiuisibile (ex hoc q caret qntitate) mouetur subito in instāti. **Pre.** Phūs. i. iiii. Physi. pbat q si aliqd moueret i vacuo / moueret i instāti. ppter hoc q medium mobili nō resisteret. s sic vacuū nō resistit corpori in motu / ita nec aliqd qd plenum ipsi āgelo. g° āgelus mouet i instāti. **Sed** con ē qd dicit Aug⁹. viii. sup Gen. ad litterā. q de⁹ mouet creaturā spūales p tpa. āgelus aut creatā spūalis est. ergo mouetur per tempus et non in instanti. **Responsio** dicendum. q i omi motu oportz intelligere successione et tpe p aliquē modū. eo q tmi cuiuslibz motus sūt inuicē mōpositi et motigētes vt patet i pmo physi. **Vnde** oportet q oīne mobile itelligat ee plus in vno t mō mot⁹ / et postei⁹ in alio. et sic seqtur successio. s trāsire de vno t mō i alterz i motibz comparabilibz attingit duplicat. **Vno** mō sic de instāti i instās. s aut ee nō pē nisi qn tales sunt tmi motus inter quos est accipere aliquo modo medium. sic inter duo instātia est tepus medium. vt patet in loci mutatione / alteratione / augmentatione / diminutioē. et hi motus dicuntur otinui ppter otinuitatē eius super quod transit motus. cuius e continue pl⁹ et minus accipere. **Alio** mō trāsit de vno t mō mot⁹ in aliū. sic d tēpoē i instās. et s ac

adit in motibus quorum termini sunt
pauatio et forma. inter que constat
mediū non eē. vñ nō p̄t dici sic trā-
siri d̄ vno extremo in alterum. vt
quāq; i neutro extremorum sit. sic trā-
situr de i istate instās. ita q; in neu-
tro instatiū est. sed i medio tēpore.
et huiusmodi motus sūt generatio
et corruptō et huiusmodi. in quibus
oportet dicere q; vnus terminus eāt
in toto tēpore p̄cedēti et alius i istā-
ti ad quod tēpus terminat. huiusmo-
di em̄ mutatioēs sūt termini motus
cuiusdā. sic illuatiō diei ē terminus
motus localis solis. vñ in toto tē-
pore p̄cedēti quo sol mouebat̄ ad
pūctū directe oppositiōis. erāt te-
nebre. in ipso vero instati quo pre-
mit sol ad pūctū p̄dictū est lumē.
Et similiter est de generatioē et corru-
ptioē que sūt termini alteratiois. et
quia inter tēpus et instās non cadit
aliquod mediū. nec ē aliquod instās
accipere imediate p̄cedēs vltimū
instās tēporis. ide ē q; i huiusmo-
di mutationibus absq; omni medio
trāsīt de vno extremo i aliud. nec
est aliquod instās accipere i q; fuit
in termino a quo. sed vltimum tēpus
ad quod terminat̄ instās in quo est
in termino ad quem. et ideo huius-
modi mutatioēs instātanee dicūt̄. h̄
autē dici non potest de motu āgeli.
eo q; nullum ordinē habet ad ali-
quē motū otinuū vt possit dici tē-
nus eius. **N**ō oportet ponere q; i-
telligat̄ trāsire de vno termino mo-
tus in terminū motus. sic trāsīt de i-
stati i instās. eo q; tēpus non pos-
test itelligi siue motu. vñ cū eē an-
geli i termino a q; a nullo motu d̄pē-
deat. nō potest dici q; sit ibi in tēpo-
re. h̄ in qdā nūc. et similiter i termino
ad quē in alio nūc. huiusmodi nūc
nō sūt termini huiusmodi tēporis qd
est numerus motus celi. vt eius nu-
mero mēsuret̄. nec oportet ea otis-
nuari p̄ mediū tēpus. otinuitas em̄

tēporis seq̄t otinuitatē motus. et otī-
nuitas motus seq̄t otinuitatē magi-
tudis. sup quā trāsīt motus vt h̄c
i. vi. phy. h̄ i opatōibus ipi⁹ angeli
ratōe quālibet dicat̄ moueri p̄ diuisa
loca. nō ē īremēi aliq; otinuitatē.
h̄ otseq̄nt̄ habēt se ad īvicē. vnde et
nō que mēsurāt motū āgeli. sūt cō-
seq̄nt̄ se habētia. et nō ē iter ea ali-
quod otinuās. et ista pluālitās nō se-
otseq̄ntiū ē qd dā tēpus i q; dicit̄ āges-
lū mouei. et h̄ otōāt dicit̄ **Phy. in**
.vi. **Phy.** vbi dicit q; eiusdem ras-
tiois ē indiuisibile moueri. et tēpus
otponi ex nūc. **Ad. i. d̄d.** q; nō r̄q-
ritur tēpus in motu angeli p̄pter
distātiā spacii. h̄ p̄pter motigētiā
terminorum et corporum. quia scilicet nō
otigit āgelū eē in duobus locis siml̄
Ad. ii. d̄d. q; successio motus nō
solū seq̄t̄ dimēsiōnē mobilis. sed
etiā eius sup quod trāsīt motus. q;
h̄m p̄us et posteri⁹ i magmtudine
est p̄us et posteri⁹ in motu. vt dicit̄
in. iii. **Phy.** Licet 8° āgel⁹ sit i diui-
sibilis. tamen loca h̄m que dicitur
moueri sunt diuersa ab īvicem. et
ideo oportet in motu eius itelligi
aliquā diuisionē. **Ad. tertiū** dicen-
dum. q; quamuis nō impediāt ali-
quod plenum angelum in suo mo-
tu. tamē propter rationem iam di-
ctam oportet in motu suo itelligi
diuersa nūc. ratio autem **Phy.** est
magis ducens ad impossibile qm
ostēsiua. vt **Comentator** ibidē dis-
cit; .x. .q.

Ad quintum sic procedit.
Dicitur q; angeli nō possunt
sint agere i ista inferiora.
actio em̄ esse non potest nisi inter
ea que habent aliquam otremens-
tiam ad īvicem. sed angeli non
habet conuementiam cum istis in-
ferioribus. cum corruptibilium et
inotruptibilium etiā gen⁹ nō sit
vnū. vt dicit̄ in. x. **Meta. 8°** āgeli
i h̄c inferiora corpora agē nō possunt

Pre: si agunt angeli in hec corpora aut agunt per imperium: aut per influxum: si per imperium: equaliter agere possunt in propinquum et in distans: quod est contra Damasc. qui dicit quod ubi operantur ibi sunt: si vero per influxum oportet quod illud quod influunt transeat per medium: medium autem corporale non est receptivum spiritualis impressionis. 8° angeli nullo modo agere possunt in hec inferiora corpora: nec in animas nostras. **P**re: non possunt dici agere et influere sic fons influunt riuo: ut idem numero quod plus est in angelo postmodum in inferioribus fiat: quia sic ipsi in agendo aliquid amitterent: nec iterum id quod in his inferioribus recipi dicitur per eorum sit in fluxum creandum: quia angeli creatores non sunt: nec iterum educendo de potentia ad actum: quia ad hoc natura sufficit. 8° nullo modo angeli in inferiora agunt. **S**ed contra est: quod Augustinus dicit in tercio de trinitate quod omnia que diuinitus agunt in corporalibus ministerio angelorum fiunt. **G**regori. etiam dicit. .iiij. **D**ialogorum. quod omnia corporalia per spirituales substantias administrantur. **R**espondeo dicitur quod de actione angelorum in hec inferiora corpora duplex est opinio apud philosophos. **C**ometator enim vult in .x. **M**eta quod substantie spirituales non possunt imprimere in hec inferiora corpora: nisi mediatis corporibus celestibus que a substantiis incorporeis moventur et hoc secundum philosophum. **A**uicenna autem vult in sua meta. et in .viij. naturalium. quod dupliciter imprimunt in hec inferiora. vno modo per motum orbium et alio modo immediate per imperium: quia forme intellectus eorum sunt factive secundum eum: et materia sensibili obedit eorum conceptionibus plus quam qualitatibus actiuis et passiuis. et exinde est secundum eum quod in istis inferioribus sunt aliquid transmuta-

tiones aliquando ex conceptionibus superiorum substantiarum preter totum ordinem causarum naturalium. sed hec opinio scilicet repugnat dictis Augustini in tercio de trinitate ubi dicitur quod angelo non fuit ad nutum materia corporalis: repugnat etiam rationi: quia quamuis quod est potentia in materia sit in actu in substantiis spiritualibus: multo nobilius tamen: quia materia corporalis non est proportionata respectu actus: quo substantie spirituales in actu sunt. oportet enim agens quod educit potentiam in actum: potentie esse proportionatum: unde non potest esse quod virtus substantie spiritualis creature se extendat ad materie transmutationem immediate: sed mediante aliquid agente naturali: quamuis ei non obediat corporalis materia ad formalem transmutationem: obedit tamen ei ad motum localem. et per hanc virtutem possunt congregare et circumponere aliqua agentia naturalia ad aliquem effectum perficiendum. ea vero ad que nulla virtus naturalis se extendit fiunt sola virtute diuina: que sola potest naturalis ordinem immutare. **S**ed quia mentes nostre sunt proportionate et propinque ad recipiendum actionem angelorum ideo in mentes nostras agere possunt dupliciter. vno modo confortando intellectum nostrum: sic in corporalibus corpus minus calidum confortatur per magis calidum. **A**lio modo per agens naturale ipsum in intellectu. sic etiam agit in corpora et hoc est in quantum luce angelico illustrantur fantasmata ad aliquos nobiliores conceptiones imprimendas que luce in intellectu agente exprimi possunt. **A**d .iij. dicitur quod angeli habent conceptionem cum istis inferioribus corporibus: que conceptionem moventur ad motum: prout enim mouentur motu locali: non solum illa celestia immediate sed hec inferiora ut sic sententia non

stra de actione angelorum in corpora
 fit media inter duas opinioniones
 philosophorum predictas. **A**d secundum dicitur
 quod angelus agit in hec inferiora mo-
 uendo ea localiter per imperium.
 sed hoc imperium non est sine virtu-
 te actiua quam oportet aliquid modo con-
 tingere corpus motum. cum mouens
 et motum oporteat esse simile. ut habe-
 t in .vij. physicorum. actio vero que in-
 fluit dicitur in animam confortando eam
 ad intelligendum. non oportet quod
 transeat per medium corporale. quia
 hoc facit in spiritualibus ordo quod in
 corporalibus situs secundum Augusti-
 num. anime vero nostre ordine nature
 quasi continguntur ipsis angelis.
 sicut et angelus inferiori superiori.
 unde non oportet quod interueniat me-
 dium corporale. **A**d tertium dicitur
 quod angeli neque in anima nostra neque in
 natura corporali aliqua creantur. sed
 solum educuntur de potentia in actum.
 et quous naturale agens de poten-
 tia in actum educere possit. non ta-
 men ita perfecte sicut angelus;

Deinde queritur de his que
 pertinent ad homines. et pri-
 mo quantum ad naturam.
 secundo quantum ad gratiam. tertio quantum
 ad culpam. quarto quantum ad glori-
 am. Quantum ad naturam queruntur
 duo. Primo utrum vegetabilis vel sen-
 sibilis anima sit a creatione. Secundo
 utrum imperare sit voluntatis; .xj. q.

Hoc primum sic procedit. videtur
 quod anima sensibilis et vegetabilis
 educantur in esse per creationem. ut
 ei dicit Augustinus in libro de vera religione.
 Substantia viuens nature ordine preferretur
 non viuenti. sed anima vegetabilis et sen-
 sibilis sunt substantie viuentes. ergo sunt
 nobiliores omnibus substantiis non viu-
 entibus. aliquid autem non viuens substantie
 sunt a deo immediate create. ut ele-
 menta huius mundi. ergo anima sen-
 sibilis et vegetabilis immediate a
 deo creantur. cum nobilitas facietis

demostret nobilitatem facti. **P**ro-
 batione cui proprie dicitur fieri. vel fit ex
 nihilo. vel ex alio. sed anima sensibilis
 dicitur proprie fieri. ergo cum non fiat ex
 aliquo (quod non habet materia per se
 sui) relinquitur quod fiat ex nihilo. et sic
 erit in esse per creationem. probatio mi-
 noris. donec quod proprie habet esse si non
 semper fuit. proprie dicitur fieri. sed anima
 sensibilis proprie et vere habet esse. cum sit
 substantia operans. mouet enim corpus
 nihil autem habet propriam operationem
 nisi habeat proprium esse. ergo cum anima
 sensibilis huius animalis non semper fu-
 it. proprie dicitur ei fieri. et sic restat
 quod creatur. **S**ed contra est quod philosophus
 dicit. .ij. de anima quod sensibilis vel sensi-
 tiui prima mutatio fit a generatione.
 prima autem mutatio sensitiui est secundum
 quam acquirit actum primum. qui est
 anima sensitiua. ergo fit per generationem
 et non creationem. **P**ro. omne illud
 quod procedit in semine hominis vel anima-
 lis est per generationem. et non per crea-
 tionem. sed anima sensibilis et vegetabilis
 procedunt in semine hominis. quia prius est
 viuens quam animal. et animal quam homo. secundum
 philosophum in .xvi. de animalibus. ergo in ho-
 mine anima sensibilis et vegetabilis
 est per generationem. **P**ro. cum deus in
 instanti operet. natura vero successiue.
 donec id quod per actionem successiuam existit
 in esse est ab aliquo agente naturali. sed sen-
 sibilis et vegetabilis producantur acti-
 one successiua. quia determinato
 spacio temporis viuificatur conceptus
 et sensibilis. ergo anima sensibilis et ve-
 getabilis sunt a naturali agente. et
 non per creationem. **R**espondeo dicitur. quod cir-
 ca hanc questionem est duplex opinio. que-
 dam enim dicit animam vegetabilem et
 sensibilem esse a creatione. alij vero
 ponunt eas ex tunc et hec diuersitas
 apud philosophos inuenitur non solum de
 istis animalibus. sed etiam de omnibus foris
 substantiis. **Q**uidam enim ut Plato et
 Auicenna posuerunt omnes formas ab
 extrinseco esse. que proprie ex duobus mo-

uebant. primo quidem quod cum et forme non habeant materiam partem sui non possunt fieri nisi ex nihilo. unde oportet quod a creatore fiat. scilicet quod in rebus inferioribus non videbantur principia actionum nisi qualitates actiuas et passiuas. quas videbantur insufficientes ad productionem formarum substantialium. cum nihil agat ultra suam speciem. Sed in hoc videntur esse decepti. quod attribuebant fieri proprie ipsis formis. cuius fieri non sit nisi oppositi cuius etiam proprie est esse. forme enim dicuntur esse non sicut subsistentes. sed ut quibus opposita sunt. unde etiam fieri dicuntur non propria factione. sed per factionem compositorum que sunt per transmutationem materie de potentia in actum. Non sicut opposita fiunt per agentia naturalia. ita et forme substantiales. Qualitates autem actiuas et passiuas agunt ad formas substantiales. in virtute formarum substantialium quarum sunt instrumenta. sicut calor ignis agit ut instrumentum anime nutritiue. ut dicitur in secundo de anima. anime autem sensibilis et vegetabilis non sunt forme subsistentes. alias remanerent post corpora. unde oportet quod fiant a generante per factionem compositorum sicut et ceteras formas materiales. sola autem anima intellectiua que habet esse subsistens (cum maneat post corpus) est ab extrinseco per creationem. Si autem sensibile vegetabile et intellectiuum in homine radicatur in diuersis substantiis anime. tunc et vegetabile et sensibilis anima hominis erit a generante. Sed quod hec opinio repugnat et dicitur per philosophum (quod in vno animato vna tantum anima ponitur ad quam omnes anime operationes pertinent) et est etiam contra dicta sanctorum improbatum dualitatem animarum. ut patet in libro de ecclesiasticis dogmatibus. id est approbato quod in homine sit tantum vna anima substantia. cuius potentie sunt vegetatiuum sensitiuum et intellectiuum. dicimus quod anima hominis que habet omnes potentias susti-

net a deo creatur. quous per operationem agentis naturalis fiat ut corpus organatum actu perficiatur per potentias que sunt corporaliu per actum. Ad primum dicitur. per animam sensibilem et vegetabilem non sunt subiecte viuentes. sicut nec subsistentes. sed sunt principia viuendi et eendi. et iterum non oportet quod si aliquid minus nobile sit a deo immediate. quod sit etiam magis nobile. quod deus cuius non habeat limitatam virtutem. nec agat ex necessitate nature. per agere in nobiliora et minus nobiliora secundum suam voluntatem. sicut immediate produxit prima indiuidua brutorum animalium. quibus tamen homines que nunc generantur ex semine nobiliores sunt. Ad secundum dicitur. quod anime sensitiuas non conuenit per se esse. nec fieri. nec operari. nulla enim est actio anime sensitiuas in qua corpus non communicet. Est enim duplex potentia motiua anime sensitiuas vna que imperat. anima scilicet appetitiua. cuius actus constat quod non exercetur sine corpore. altera que imperatur que est affixa musculis id est neruis que est principium mobilitatis in eis. sed ipsa distinctio corporalium facit quod vna pars animalis est mouens. et alia mota. et ita possunt moueri ex se. Alia que sunt in ordine procedunt nisi in quantum pertinent ad hominem in cuius semine quouis procedunt vegetatiua et sensitiuas anima. tamen illis cessantibus introducit per creationem anima rationalis que perfecte continet quod in eis erat imperfecte. Nam secundum Auicennam in generatione animalis ex semine interueniunt multe generationes et corruptiones. .xii. q.

H Ad secundum sic procedit. Videtur quod imperare sit actus rationis. quod ut dicitur in .i. Ethicorum. Ratio recte et ad omnia deprecatur et obedit ei quod est continentis. 8. imperare et deprecari videtur ad rationem pertinere. Sed dicitur imperare ad de-

mimū ptinet. sed nos sum⁹ domi
ni nostrorū actū p voluntatez. er
go impare est actus voluntatis.

Rñsio dicēd. q̄ in impio duo
sunt quorū vnum est ratiois. ali
ud voluntatis. qui em̄ impat incli
nat ad faciendum quod ē volunta
tis. ipsius em̄ est mouere p modū
agentis. ⁊ itēz ordimat eum cui
pat ad exequendū id quod impat
et hoc ad rationem ptinet. cuius ē
ordinare. et si horū duorū ordo cōsi
deret. muem̄t. p̄mum esse inclina
tio volūtatis in aliud p electiōez.
⁊ postea in p̄ncipio executionis or
dmat. p qd fieri debet qd electum
ē. et sic imperiū immediate erit ac
tus ratiois. sed volūtatis quasi
p̄mo mouentis. Et p hoc patz so
lutio ad obiecta;

.xiii. .q.

Deinde querit. q̄ntū ad ḡ
tiaz ptinet. vtz charitas
s̄m sui essentiaz augeat.
Et videt. q̄ nō. q̄z em̄ au
gmentū sit quedā mutatio vel var
riatio. q̄q̄ s̄m eēntiā augeat. s̄m
essentiā variat. vel mutat. ⁊ qd
variāt. s̄m eēntiā vel mutat. aut
gnat. aut corrūpit. si ergo chari
tas s̄m eēntiā augeat. corrūpit.
nō em̄ gnāt. cū p̄us fuerit. **H**ic.
charitas nō hz q̄ntitatez nisi v̄tus
alem. sed v̄tus charitatis est ipsa
essentia eius. ergo q̄ntitas chari
tatis est essentia eius. nō em̄ p̄ ef
se q̄ q̄ntitas charitatis variet. si
ne variatione essentiae eius. et sic
si charitas augeat. s̄m suam eēnti
am oportet q̄ sua essentia variet.
vel corrumpat. **S**z cont. p̄mūz
essentiale r̄ndet ipsi essentiae chari
tatis. sed quidā p̄ficiūt ad matū
s̄mū essentiale. ergo in eis chari
tas s̄m sui eēntiā augeat. **R**ñsio
dicēd. q̄ charitas s̄m sui eēnti
am augeat. Sed notandū. q̄ hec
p̄positio s̄m. inter varias habi

tudines quas importat. q̄nq̄ de
notat s̄biectū. vt cū dicit. iste ē al
bus s̄m pedez. q̄ pes ē s̄biectū al
bedinis. q̄nq̄ vero formā. vt cū di
cit. iste ē coloratus s̄m albedinem.
ergo cū dicit. aliquid s̄m hoc mo
ueri p̄t intelligi s̄m s̄biectū. vel for
mā. cū em̄ dicit. iste mouet. s̄m ma
nuz. notat. s̄biectū motus. cū autē
dicit. iste mouet. s̄m locū. notat. id
quod formaliter specificat motuz.
Sic 8. cū dicim⁹ charitatē s̄m eēn
tiā augeri notat s̄biectū augmētū.
vt sit sensus. ipsa essentia augetur
charitatis. sic dicim⁹ aīmal auge
tur s̄m suam eēntiā. nō autē desig
nat. forma specificans motuz. vt
sit sensus auget. s̄m eēntiā id est
augmētū eius ē motus in esse vel i
essentia. et sic dicit. augmētuz esse
s̄m q̄ntitatē. Et q̄uis q̄ntitas q̄ ē
v̄tus sit idē qd eēntia charitatis.
nō sequit. q̄ eēntia charitatis tol
lat. q̄ i augmēto corpali essentia
q̄ntitatis nō tollit. cū semp rema
neat dim̄sio it̄m̄nata. s̄z s̄m diuisas
terminationes sit mutatio de puo
in magnū. que est augmētū. ita
etiā ipsa virtus charitatis nō tol
lit. p eēntiā suā. sed variat. termi
natio eius. **O**mmis em̄ forma recep
pta in aliquo s̄biecto. terminatio
nez recipit s̄m capacitātē recipien
tis. vñ q̄nto s̄biectū charitatis ma
gis dispondit ad charitatem p cos
ḡmitionē vel cōgregationē sui ad
deum. tanto maiorē p̄cipat chari
ritatem. ⁊ sic charitas s̄m suā eēn
tiā augeri dicit. et p hoc patet res
sponso ad obiecta;

.xiii. .q.

Deinde queruntur duo q̄n
tum ad culpam. **P**rimo
vtrum Petrus negando
christū mortaliter peccauerit. **S**e
cundo vtrum habere plures p̄bē
das sine cura animarū absq̄ dispē
satione sit peccatū mortale;

Ad primum sic procedit. Videtur quod Petrus negando christum non peccauit mortaliter. dicit enim quedam glosa. quod peccauit per surreptionem. sed peccatum per surreptionem est veniale et non mortale. unde primum motus qui per surreptionem fuerunt sunt venialia peccata. ergo peccauit venialiter et non mortaliter. **P**roterea Bernardus dicit in libro de diligendo deum. quod in Petro fuit charitas sopita non extincta. sed per peccatum mortale charitas extinguitur. ergo Petrus non peccauit mortaliter. **S**ed contra est quod dicit Gregorius in moralibus. quod Petrus ab ipsis faucibus diaboli eripitur. sed in faucibus diaboli non est aliquis nisi per peccatum mortale detentus. ergo Petrus peccauit mortaliter. **R**espondendum dicendum. quod absque dubio peccauit mortaliter negando christum. quod quidem patet ex duobus. primo quia negauit fidem christi in loco ubi periclitabatur. et eius confessio requirebatur. **O**re enim fit confessio ad salutem ut dicitur ad Romanos. x. ex quo videtur quod sit de necessitate salutis confessio fidei in casu predicto. et precipue mendacium in his que fidei sunt periculosum est secundum Augustinum in libro de mendacio. **S**ecundo quia defectui confessionis et mendacio addidit perurium et blasphemiam. quia ut dicitur Matthei. xxvi. **C**epit detestari et iurare quia non nouisset hominem. que constat esse grauia peccata. unde glosa dicit ibidem. **C**epit detestari et iurare quia non nouisset hominem. quia perseverare in peccato dat incrementum scelerum. et qui minimus spernit cadit in maiora. **A**d primum ergo dicendum. quod surreptio accipitur dupliciter. **U**no modo secundum quod opponitur deliberationi. et sic primum motus dicuntur esse ex surreptione. sic autem Petrus ex surreptione non peccauit. **A**lio modo secundum quod opponitur electioni. et sic Petrus ex surreptione peccauit. quia non peccauit ex electione quasi ex certa malicia. sed ex passione timoris. talis autem surreptio non excusat a mortali. sicut patet de incontinenti qui formatur motus concupiscentia. cum habeat propositum continentiam. **A**d secundum dicendum. quod Bernardus ibi proprie loquitur. et ut eius verbum verificetur est intelligendum de quadam dilectione familiaritatis quare Petrus ad christum conceperat. que in eo mansit etiam post negationem. vel si intelligatur de charitate gratuita intelligendum quod non fuit extincta secundum predestinationem diuinam. que eius penitentiam preparabat. **Q**uis est in se extincta secundum actum. **C**xv. q.

Ad secundum sic procedit. Videtur quod habere plures prebendas sine cura ammarum absque dispensatione sit peccatum mortale. quicunque enim facit contra statutum cuius peccatum mortaliter. sed qui habet plures prebendas facit contra statutum cuius generaliter. **g**o peccatum mortaliter. **P**robatio medie distinxit. dicitur in quodam decreto **D**ebam **D**a. quod incipit sanctorum canonum. omnia autem in duobus aliquem titulari ecclesiarum non liceat. sed unusquisque in quo titularis est in ea tamen canonicus habeat. licet enim episcopi dispensatione seu dispositione unus diuersis prebendis possit. **C**anonicus tamen prebendatus nisi unus ecclesie in qua descriptus est esse non debet. **P**roterea. **C**xv. q. i. dicit quoddam decretum septime synodi. **C**lericus alias electus ab instanti tempore in duobus non connumeretur ecclesiis. negociationis enim est et turpis lucri commodum et ab ecclesiastica consuetudine penitus alienum. et sic idem quod per. **C**hrystianus dicit. quod tenebra erubuit. lumina erubescat. quod figure non fuit cessum rei reor esse licitum. figure autem non fuit cessum quod inter leuitas qui capiebat in Betle.

Ad secundum sic procedit. Videtur quod habere plures prebendas sine cura ammarum absque dispensatione sit peccatum mortale. quicunque enim facit contra statutum cuius peccatum mortaliter. sed qui habet plures prebendas facit contra statutum cuius generaliter. **g**o peccatum mortaliter. **P**robatio medie distinxit. dicitur in quodam decreto **D**ebam **D**a. quod incipit sanctorum canonum. omnia autem in duobus aliquem titulari ecclesiarum non liceat. sed unusquisque in quo titularis est in ea tamen canonicus habeat. licet enim episcopi dispensatione seu dispositione unus diuersis prebendis possit. **C**anonicus tamen prebendatus nisi unus ecclesie in qua descriptus est esse non debet. **P**roterea. **C**xv. q. i. dicit quoddam decretum septime synodi. **C**lericus alias electus ab instanti tempore in duobus non connumeretur ecclesiis. negociationis enim est et turpis lucri commodum et ab ecclesiastica consuetudine penitus alienum. et sic idem quod per. **C**hrystianus dicit. quod tenebra erubuit. lumina erubescat. quod figure non fuit cessum rei reor esse licitum. figure autem non fuit cessum quod inter leuitas qui capiebat in Betle.

27

hem capet. in Hierusalem cum 8° p
fectiores esse debeamus. q^o capit i
Tyro non capit i Damasco. **Pre.**
Bernardus dicit qui non vnus sed plu
res est in beneficiis. non vnus sed plu
res erit in suppliciis sed q^o habet plu
res prebendas plures est in bene
ficiis. 8° plures erit in suppliciis.
et sic gravissime peccat. **Pre.** q^o cum
q^o committit se discrimini et periculo pec
cati mortalis peccat mortaliter. sed
ille qui accipit duas prebendas com
mittit se discrimini et periculo peccati
mortalis. q^o recipiendo plures pre
bendas iurabit statuta utriusque ec
clesie in quibus prebenda est. q^o aliquis
non potest simul fructuare. ut puta si
in eodem tpe vocet ad electionem
in utraque ecclesia. vel ad aliquam eccle
sie negocia pagenda. et precipue si sit
causa inter ambas ecclesias cum utri
que teneat. 8° videt q^o peccat morta
liter. **Sed** contra. id q^o dicitur in com
mune periculum non est ab ecclesia sus
tinetur. ecclesia autem sustinet
ut aliqui communiter habeant plu
res prebendas. 8° in hoc non est pericu
lum peccati mortalis. **Pre.** licitum
est patrimonium habenti ecclesi
am accipere. sed maior est clementia
inter ecclesiastica beneficia q^o inter
patrimonium et prebendam. 8° etiam licitum
est habenti unam prebendam al
teram accipere. **R.** ratio dicit q^o omnis
questio in qua de peccato mortali
querit nisi expresse veritas habe
atur periculose determinat. quia
error quo non credit esse peccatum
mortale quod peccatum mortale est
conscientiam non excusat a toto sed for
te a tanto. Error vero quo creditur
esse peccatum mortale q^o mortale
non est conscientiam ligat ad peccatum
mortale. precipue vero periculosum
est ubi veritas ambigua est. quod
in hac questione accidit. hec enim
questio ad theologos pertinet. in
quantum dependet ex iure diuino ut

ex iure naturali. et ad iuristas in
quantum dependet ex iure positio. In re
niunt et theologo theologis et iu
riste iuristis contraria sentire. in iure
tamen diuino non inveniuntur ex
se determinata. cum in sacra scriptura
expresse mentio de ea non fiat. q^o
uis ad eam argumenta ex aliqui
bus autoritatibus sacre scripture
adduci possent. que tamen non di
lucidam veritatem ostendunt. **Co**
siderando vero eam secundum ius natura
le. sic de ea videt ad presens dicen
dum. q^o actionum humanarum mul
tiplex est differentia. **Quedam** enim
sunt que habent deformitatem inse
parabiliter eis annexam. ut fornicatio
et adulterium et alia huiusmodi. q^o
nullo modo bene fieri possunt. et tale
non est habere plures prebendas.
alias in nullo casu dispensationem
recipere possunt. q^o nullus dicit. **Que**
dam vero sunt actiones que de se in
differentes sunt ad bonum vel ad
malum. ut leuare vestucam de ter
ra vel aliquod huiusmodi. inter q^o
numerum quidam computant habe
re plures prebendas. dicentes ita
licitum esse habere plures preben
das sicut habere plura poma. sed
hoc non videt verum esse. cum habere plu
res prebendas de se inordinacionem
contineat. utpote q^o non est possibile
aliquem in pluribus ecclesiis deseruire
in quibus est prebendatus. cum preben
de videantur esse ordinatę quasi que
dam stipendia deo ibi ministratiu.
Sequitur etiam diminutio cultus diuini
dum vnus loco pluriu constituit. **Seq**
tur etiam in quibusdam defraudatio vo
luntatu testatoru. qui ad hoc talia
bona ecclesiis contulerunt. ut certus
numerus deo seruiendi ibi esset. **Sequitur**
etiam iniquitas dum pluribus bene
ficiis abundat vnus. et alius nec unum
habere potest. et multa alia huiusmodi. q^o
facile est considerare. vnus non potest contineri
inter differentes actiones et multo

dominus inter ea que sunt secundum se bona. ut dare elemosinam et alia huiusmodi. Sunt vero quedam alie que absolute considerate deformitates et inordinaciones quaedam importat. que aliquibus circumstantiis aduentibus bene efficiuntur. sic occidere hominem et percutere in se deformitatem quandam importat. sed si ad datur occidere malefactorem propter iustitiam vel percutere delinquentem causa discipline non erit peccatum sed virtuosum. et in hanc actionum numero videtur esse habere plures prebendas. quibus enim inordinaciones aliquas contineat. tamen possunt alie circumstantie superuenire ita honestates actuum. que predictas inordinaciones totaliter euacuarent. ut puta si sit necessarium in pluribus ecclesiis eius obsequium et possit plus deservire ecclesie. vel tantumdes etiam absens quantum alius presens. et si qua alia sunt huiusmodi. et tunc istis conditionibus superuenientibus cum recta intentione non erit peccatum. etiam nulla dispensatione interueniente si consideretur tamen secundum ius naturale. quod dispensatio ad ius naturale non pertinet sed solum ad positivum. Si quis vero hac intentione plura beneficia habeat. ut sit ditior. vel laucius vivat. vel facilius ad episcopatum valeat promoueri in alia ecclesia ubi prebendatus existit electus. non tolluntur predictas deformitates sed augentur. quod cum tali intentione unum beneficium habere (quod nullam inordinacionem de se importat) esset illicitum. Et sic quidem esset dicendum secundum ius naturale positivum superueniente. nunc autem certum est per antiqua iura hoc esse prohibendum. patet etiam huic prohibitioni consuetudinem esse contrariam. propter quam quidam dicunt illa iura esse abrogata. nam per contrariam consuetudinem iura humana abrogantur. Quidam vero dicunt per hanc consuetudinem antiqua iura non abrogari. eo

quod quedam decretalis dicit multa per patientiam tolerantur que si in iudicium fuerint deducta iusticia cogentur cessare. et hec controuersia iuristis est relinquenda. Quamuis hoc videatur probabile quod quantum ad hoc que iura antiqua contineant ius naturale abrogari non possunt per contrariam consuetudinem. utpote irrationabilem. quantum vero ad hoc quod solum iure positivo continetur possunt esse abrogata. precipue si dissimulantes hanc contrariam consuetudinem in quorum potestate est ius positivum mutare intendunt per talem dissimulationem antiqua iura mutare. si ergo antiqua iura que hoc prohibent in suo rigore maneant. contraria consuetudine non obstante. certum est non posse aliquem plures prebendas habere absque dispensatione. etiam illis circumstantiis superuenientibus que secundum considerationem iuris naturalis actum poterant honestare. si autem antiqua iura sunt per consuetudinem abrogata. tunc predictis circumstantiis aduentibus etiam sine dispensatione licitum est habere plures prebendas. sine quibus circumstantiis illicitum est quantumcumque dispensatio superueniat. eo quod dispensatio humana non aufert ligamen iuris positivum quod per hominem statuitur. et per hominem dispensari potest. Ex his defacili potest patere solutio ad argumenta;

.xvi. .q.
Deinde queritur quantum ad gloriam pertinet. utrum omnes sancti qui sunt per ecclesiam canonizati sint in gloria. vel aliqui eorum sint in inferno. Et videtur quod aliqui possint esse in inferno de his qui sunt ab ecclesia canonizati. nullus enim potest esse ita certus de statu alicuius sicut ipsemet de se. quod quod sunt homines nemo novit nisi spiritus hominis qui in ipso est. ut dicitur

tur p̄ me Corinthiorum .ij. sed ho-
 mo non potest esse certus de seip-
 so. vtruz sit in statu salutis. Eccle-
 siastes .ix. Nemo scit vtruz sit di-
 gnus odio vel amore. ergo multo
 minus Papa scit. ergo potest in
 canomzando errare. **P**roter. qui
 cumq; in iudicando immit̄ medio
 fallibili p̄ errare. s; ecclia i canom-
 zado sc̄os immit̄ medio fallibili.
 sc̄z testimoniū hūano. cū inq̄rat p̄ te-
 stes de vita & miraculis. 8° cū testi-
 moniū hōinū sit fallibile. videt̄ q̄
 ecclia i canomzādo sc̄os possit erra-
 re. **S**ed otra. i ecclia nō p̄ eē er-
 roz dānabilis. s; hic eēt error dāna-
 bilis si veneraret tanq̄ sc̄z q̄ fuit
 p̄ctor. q̄ aliq̄ sciētes peccata eius
 v̄ heresim. possent ad errozē pdu-
 ci. 8° ecclia i talib; errare nō p̄.
Proter Augustinus dicit in epistola
 ad Hiero. q̄ si i scriptura canoica
 aliquod mendacium admittatur.
 mutabit̄ vel mutabit fides nostra
 que ex scriptura canonica depēdet.
 sed sicut tenemur credē id quod ē
 in sacra scriptura. ita id quod com-
 munit̄ p̄ ecclesiam determinat̄.
 v̄n hereticus iudicat̄ qui sentit oē
 determinationem conciliorum. er-
 go cōmune iudiciū ecclie erro-
 neum esse non potest. et sic idēz qd̄
 prius. **R**nsio dicendum. q̄ ali-
 quid p̄ iudicari possibile s̄m se cō-
 sideratū. quod relatum ad aliud ex-
 trinsecum impossibile inuenit̄. di-
 co ergo q̄ iudiciū eorum qui p̄e-
 sunt ecclie errare in quibuscunq;
 (si p̄sonę eorum respiciantur tm̄)
 possibile est. si vero cōsideret̄ diuina
 prouidentia que ecclesiam suaz spi-
 ritus sancto dirigit vt non erret. si-
 cut ipse promisit Joannis .xiii. q̄
 spiritus sanctus adueniēs docebit
 omnem veritatem de necessarijs sci-
 licet ad salutem. certum est q̄ iudi-
 cium ecclie v̄uersalis errare in
 nis que ad fidem pertinent impos-

sibile est. vnde magis est standuz
 sententię. **P**ape ad quem pertinet
 determinare de fide quam in iudi-
 cio profert. q̄ quozunlibet sapien-
 tum hominum in scripturis opi-
 mom. cum Caiphas quanuis ne-
 quam tamen pontifex legatur etis-
 am miscus p̄phatasse Joannis .xi.
In alijs vero sententijs q̄ ad par-
 ticularia facta p̄tinent. vt cūz agi-
 tur de possessionibus vel de crimini-
 bus vel de huiusm̄odi. possibile est
 iudiciū ecclie errare p̄pter fal-
 sos testes. **C**anomzatio vero san-
 ctorum medium est iter hec duo.
 quia cum honoz quem sanctus ex-
 hibemus quedam professio est ei-
 dei. qua sanctorum gloriam credi-
 mus. pie credendum est q̄ nec in
 nis etiam iudiciū ecclie errare
 possit. **A**d primum ergo dicēdū.
 q̄ Pontifex cuius est canomzare
 sanctos potest certificari de statu
 alicuius per inquisitionem vite et
 attestationem miraculorum. et p̄-
 cipue per instmctum spiritus san-
 cti q̄ omnia scruta ē etiā profunda
 dei. **A**d secūdū dicēdū. q̄ diuina
 prouidentia p̄seruat eccliam ne p̄-
 tale fallibile testimoniū fallatur.

Quodlibetum .ix.
Vesiti in est deo / ange-
 lo / et anima. **D**e deo
 quesita sunt tria. **P**ri-
 mo de eius v̄mitate. vtruz
 videlicet v̄mitas remo-
 tionem tm̄ et non aliquid positue
 in diuinis importet. **S**ecundo de eius
 iudicio. vtrum videlicet christus
 descensurus sit in terram ad iudicā-
 dum. **T**ercio de eius sacramento.
 sc̄z de sp̄eb; v̄m̄ pot̄ t̄ ossecrationem
 si cōmisceri possint. .i. q.

Ad p̄mū sic p̄cedit. **V**idel̄
 q̄ v̄mitas aliqd̄ positue
 in d̄nis et nō remotionez
 tm̄ (s̄m opinionē r̄ngū) importet
 seu dicat. ex puatōib; em̄ nō cōsti-

tionis et rei simul. qd sic p̄fz. vñ
em̄ qd non diuidit. diuisio autē q̄
negat p̄ vñ qd ouertit cū ente.
oportet q̄ sit talis q̄ in omni di-
uisione saluet. hec autē est diuisio
p̄ affirmationem et negationem.
et huiusmodi diuisionis negatio
stituit rationē vñ. est em̄ vñ
qd nō diuidit. tali diuisione q̄ sit
in eo accipe h̄. z nō h̄. et sic vñ
in q̄ntum negat affirmatōm z ne-
gationē s̄p̄. ē negatō rei z negatō
ms simul. p̄dicta vero diuisio iclu-
dit i ratione m̄titudis. z sic i cludi-
tur ibi negatio rei. q̄ multa sūt q̄
sic diuidūt. q̄ eoz vñ nō ē alter;

H . n̄ . sic p̄cedit . videtur q̄
christ⁹ nō sit descēsurus i
terrā ad iudiciū . q̄a sup illud **D**s .
dominus in templo sancto suo zc
dicit glosa . q̄ dñs i celo sedens de-
boms z malis iudicat . ergo iudici-
um nō erit futur⁹ i terra . s̄ in celo .
Pre . ad dignitatez iudicis per-
tinet q̄ iudicādi ad eum accedāt .
et nō ecōuerso . s̄ christ⁹ ē dignis-
simus cuius locus ē celū . g° ones
homines i celū ascendent vt ibi iudi-
cent . nō aut ipse i terrā descēdet ho-
mines iudicaturus . **P**re . si iudiciū
sit i terra futur⁹ . p̄cipue videt⁹ q̄ sit
in valle iosaphat vt habet Joelis
iij . s̄ locus ille nō posset tātā mul-
titudinem hominū cape . et sic non
erit ibi futur⁹ iudiciū . g° i nullo lo-
co terre erit futurū iudiciū . **S**ed
con̄ ē qd dicit prime **T**hessa . iij .
ipse dominus in iussu et in voce ar-
changeli et in tuba dei descendet de
celo . et ita videt⁹ q̄ iudiciū i ter-
ra nō in celo sit futur⁹ . **P**re . in iu-
dicio comparebūt nō soluz boni s̄
etiaz reprobi qui habebūt corpora
grossa z graua . z sic nō opetit eis
locus celestis . s̄ loc⁹ terrestris . g°
iudiciū nō ē futur⁹ in celo s̄ i terra .
Iss . d̄s . q̄ iudiciū ordinat⁹ ad

retributionem p̄mioruz . vnde s̄m
duplex p̄mū scilicet aīme z corpo-
ris ē duplex iudiciū . vñ quo bea-
tificat⁹ z dānant hoīnes quo ad ai-
mam . z hoc iudiciū per totuz tēp⁹
agitur . Aliud est iudiciū quo p̄-
mabuntur vel pumentur homi-
nes quo ad corpora . et illud iudici-
um fiet post resurrectionez in fine
temporis . primum autem iudiciū
conuenit christo ratione diuinita-
tis . sed scdm̄ ratioē humanitatis .
quia sic dicit Aug⁹ . sup Joannem
v̄bū dei viuificat animas . sed v̄bū
caro factum viuificat corpora . vñ
Joannis quinto . **P**otestatem de-
dit ei iudiciū facere . quia fili⁹ ho-
minis est . sic ergo vltimum iudici-
um est futurum in loco qui christo
competit ratōe sup̄ humanitatis .
scilicet circa terrā vbi passus et na-
tus est . z reliq̄ humanitatis offi-
cia compleuit . propter quod dicit⁹
q̄ in valle Josaphat iudiciū est
futurum . quia vallis illa subiacet
monti oliueti vnde christus ascen-
dit i celum . vt sic ostendat idē esse
qui ascendit regnaturus . et qui de-
scendit iudicaturus s̄m illud **A**ctu-
um primo . quemadmoduz vidi-
stis eū eūtē i celū zc **A**d p̄mū g°
dicendum . q̄ glosa illa loquit⁹ d̄ p̄-
mo iudicio quod competit christo
rōe diuinitatis . ad executōez cui⁹ ce-
lum pro loco ei assignatur . nō q̄
diuinitas loco claudat . sed quia in
celo precipue inter ceteras corpa-
les creaturas apparent iudicia ma-
iestatis diuine . vnde celum locus
dei d̄r z sanctor⁹ q̄ deo fruūt **A**d
ñ . d̄s . q̄ accessus ad locum iudicis
scz ascēsus i celū est p̄mū qd ex iu-
dicio reportatur . vnde debet iudiciū
sequi non p̄cedere . non autē ita se
habet ad iudiciū humanum ac-
cessus ad locuz iudicis . et ideo non
est s̄p̄ . **A**d terciū d̄s . q̄ in iudicō
neq̄ christ⁹ neq̄ electi erūt i ter-

ra / sed solū reprobi . Christus em̄
z electi erūt ī aere s̄m̄ illud p̄me ad
thimo . iiii . Rapiemur in nubibus
obuiā christo ī aera . reprobi autē
erunt non solum in valle illa sed z
in regione circunquaqz . vñd̄ chris-
tus z electos videre possint tuz ras-
tione altitudinis . tuz ratiōe clar-
ritatis . q . iiii .

HD terciū sic proceditur . **V**i-
detur q̄ species v̄m̄ que re-
manent ī sacramento alta-
ris post consecrationē aliū liquori
adm̄sceri non possint . quia secun-
dū **P**hm̄ in primo de generatione
Miscibilia sūt in mixto potētia nō
actu . Si ergo vna species v̄m̄ ali-
teri liquori misceatur / post mixtōz
nō remanebit illa species in actu .
s̄z deficiente specie deficit eē sanguis /
et corp⁹ christi ī sacramento . ergo
p̄ mixtionem non remanebit ibi
sanguis . sed hoc ē inconueniens .
quia secundum **p**hm̄ que sunt mi-
scibilia sunt etiam sepabilia . et sic
illa spēs altei liq̄ri adm̄xta / pote-
rit iterū separari . qua separatione fa-
cta erit ibi verum corp⁹ et sanguis .
cū enim tandū corpus z sanguis
christi sit sub specie quamdiu spēs
est . ergo denuo incipiet ibi esse s̄g-
uis christi sub specie v̄m̄ alio mo-
do q̄ p̄ consecrationem . quod est
inconueniens . **S**ed cōtra forma
mixti ē forma accidentalis . sed ac-
cidens superueniens non corrūpit
subiectum . ergo p̄ mixtionē spe-
ciei cū aliquo liquore adhuc maēt
illa species . et sic nulluz seq̄tur in-
conueniens . **R**espondendum . q̄ q̄-
dam dicūt illis speciebus nullo mo-
do posse adm̄sceri liquorē . q̄n̄ sta-
tim s̄z totis illis speciebus deficiat
esse sanguis . z hoc ideo . quia mu-
tatis speciebus / nō remanet ibi rei-
tas corp⁹is . z sanguinis christi . p̄
additionē autem cuiuscūqz liq̄ris
fit alia quātitas q̄ s̄z s̄z in illo sa-

cramento alijs accidētibus . fit enim
maior quātitas . et sic nō remaēt
ibi sanguis christi . sed s̄z nō uidet̄
verū . q̄ spēs que ī sacm̄to p̄ cō-
secratōz remanēt / eodemō corrū-
puntur et non aliter . q̄ accidisset
de substātijs p̄existētibus q̄z spēs
manēt . sicut ad s̄sū p̄s̄ . q̄ icme-
rantur z transmutāt̄ alijs modis .
oīno sic accidisset de substātia pa-
nis z v̄m̄ an̄ consecrōz . cōstat autē
q̄ p̄ adm̄xtōz v̄m̄ gutte aque nō
fuis̄z totū v̄m̄ destructū . vñd̄ nec
p̄ hoc tota spēs v̄m̄ corrumpit̄
p̄ cōsecrationē . **N**ec oportz si auget̄
quātitas q̄ p̄ hoc sit ibi alia speci-
es . nā ip̄a additio nō tollit dimē-
sionis essentiā . s̄z variatōz e⁹ . que
q̄dem variat̄ / nō solū p̄ additionē /
s̄z p̄ diuisionem . vñ si talis variatō
sufficeret ad hoc q̄ desineret esse s̄z
spēs corp⁹ z sanguis christi / seq̄-
ret̄ q̄ p̄ diuisionē spēs similis esse
desineret . q̄d patz esse flm̄ . **E**t ideo
dicendū . q̄ aliq̄ adm̄xtō alterius
liq̄ris facit vt totalit̄ desinat eē s̄g-
uis christi s̄z spēs . z aliq̄ nō . sed
solū s̄z p̄te spēs . si em̄ esset ibi sub-
stātia v̄m̄ et si aliq̄s liq̄r ī magna
quātitate adm̄sceret̄ / totalit̄ illud
v̄m̄z corrumpere et desineret esse
v̄m̄z . si liq̄r adm̄xtus essz alteri⁹
spēs . vt desineret eē hoc v̄m̄z si eēt
eiusdē spēs . **S**i autē ali⁹ liq̄r in pua
quātitate adm̄sceret̄ / nō posset illi⁹
liq̄ris p̄mixtio ad totū puenire vi-
nū s̄z ad aliq̄ p̄tem eiu⁹ . quaz vai-
aret̄ . **V**el s̄m̄ spēm . si essz alterius
spēs . quaz per mixtionē nō totalit̄
amitteret̄ . vt s̄m̄ numerz si eēt e⁹ /
dem spēs . vel spēm suā p̄ mixtionē
suam totaliter amitterz . sicut gut-
ta aque p̄iecta ī amphoraz v̄m̄ .
sic ergo si speciei post consecratio-
nez fiet tanta extranei liquoris per-
mixtio que sufficeret ad totam sub-
stantiaz v̄m̄ corrūpendam / ibi eē
desinerz s̄guis christi sub totis spēs

mib; dispositiōib; et operatōib;. q; sñ his substātia nō iueit̄ i reruz natura. **S**ecūdo modo p̄ accipi substātia absq; suis dispositiōib;. q; cōsideratio substātie nō depēdet a cōsideratōe suaz dispositiōnum. at; tribuēdo ergo mēsurā duratiōis rei s̄m p̄mū moduz / soli deo cōpetit duratio. que sit tota simul. nō aut̄ alicui creature. eo q; sol⁹ deus est immutabilis q̄ntuz ad essentialē. et quātū ad om̄ia. que circa essentialē cōsiderari p̄nt. quolib; aut̄ creatura est variabilis vel secunduz substātiā v̄l secūdu aliquam aliam dispositiōez aut operatiōez. **E**t secunduz hoc **Augustin⁹** xxi. q ad **Orosiuz** ponit omnes creaturas eē in tempore. etiaz āgelos. **S**ed at; tribuēdo mēsuram duratiōis āgelo secūdo mō. put scilicet cōsideratur eius substātia absolute. sic pōit̄ e⁹ mēsurā euū. et nō temp⁹. **D**e quo q̄dem euo est duplex opinio. quidaz em̄ dicūt q; in euo est prius et posterius. s; nō sicut i tpe. nāq; in tpe est prius et posterius cū inouatione in euo sine inouatione. s; hoc non est itelligibile. ipossibile ē enim esse alicui⁹ duratiōis duas ptes s̄l. quarū vna alteram nō includit sic mensis icludit diē. **U**nde s̄l ē aliqd̄ in die et in mense. s; duo dies et duo menses simul esse non p̄nt. vñ q̄ndocūq; in aliq; duratiōe ponūtur due partes q̄ruz vna est p̄o; et alia posteio; / oportz q; vna trāseūte / alia de nouo adueiat. et sic oportet q; in omni duratiōe in q̄e prius et posterius sit inouatio. mēsurā aut̄ duratiōis inouatōz habere non p̄t. nisi illud quod per duratiōez mēsurat̄ / inouatōez recipere possz. **E**ssē aut̄ āgeli ē absq; inouatione. quia ex quo esse cepit immutabile pseuerat. cū i eo nec sit motus. nec alicui motui sit subiectū. sicut esse rerum corruptibiliū

est subiectum motui celesti. **S**i ergo attribuat̄ mēsurā angelo q̄ntū ad substātiā tantuz / illa non habz prius et posterius. sic em̄ mēsuratur eoz esse euo. et similiter si attribuat̄ ei mēsurā duratiōis quantū ad essentialē opatiōē beatitudinis sic em̄ sūt in p̄cipatōe eternitatis. **S**i vero attribuat̄ eis mēsurā duratiōis rōne aliaz operatiōnū vel affectōnū / sic eoz mēsurā habet prius et posterius. ita em̄ mēsuratur tempore secundum q; dicit **Augusti. viij. super genesim ad litteram. q; deus mouet creaturam spiritualem per tempus.**

Ad primum ergo dicendum. q; rei eterne vel eūterne aliquid p̄t attribui dupliciter. **U**no modo ratione sui ipsius. et sic non attribuit̄ ei nec futuruz esse nec fuisse. sed solum esse. q; i p̄terito et futuro implicatur prius et posterius nō aut̄ in p̄senti. **A**lio modo ratione mēsure adiacētis vel sbiacētis id est ratione temporis. et sic attribuit̄ ei fuisse p̄ cōcomitantiā ad tēpus p̄teritum. et futurum esse p̄ cōcomitantiā ad futurum tempus. ipsum enim momentū eternitatis adest om̄i tempori. **U**nde dicit **Augustinus** de deo q; fuit. q; nūquaz defuit. erit. quia nūquaz deerit. sic ergo deus non potest facere āgeluz non fuisse. quia nō potest facere vt esse angeli nō sit simul cū tempore. quod p̄sens ē nūc v̄l erit in futuro. et ista diuersitas magis depēdet ex mō locutiōis q; ex natura rei.

Ad. ij. dicendū. q; infinitū dicitur aliqd̄ dupliciter. **U**no mō p̄uatiue. et sic non attribuit̄ nisi iis que habent intensiōem v̄l que habēt extēsiōem v̄l q̄ntitatē. s; em̄ soluz natū ē habere finē. et ita euū n̄llo mō hz infinitatē. q; non hz aliq; extēsiōem siue extēsiō i eo cōsideret̄ ex cōparatiōe mēsure iacentis. scilicet

cet temporis siue alias . et ita nul-
 lū creatum est infinitū actu . Alio
 modo dicitur infinitum negatiue . id
 est q̄ non habet finem . et sic etiaz
 indiuisibilia infinita dicuntur : vt p̄-
 ctum et v̄itas . q̄ non sūt finita .
 z h̄ mō eū ē infinitū . q̄ sc̄z non fi-
 nit̄ . sic autem aliq̄d creatum esse
 s̄m aliquid infinitum actu nihil p̄-
 hibet . **A**d tertium dicendū . q̄ p̄
 eundem modum est esse angeli infi-
 nitum et eū . **A**d .iiii . dicendū
 q̄ inter p̄teritatem z eūz potest
 assignari triplex differētia . Qua-
 rum vna potest sumi ex premissis .
 nam p̄teritas mensurat ipsā sub-
 stantiam p̄teriti . s̄m q̄ est in rerū
 natura . id est cū ōmibus que ei at-
 tribuuntur . nō autem eūm vt di-
 ctum est . **A**lia sumit̄ ex hoc q̄ p̄-
 teritas mensurat esse p̄ se stans . vñ
 p̄teritas est idem cū substantia p̄-
 teriti . eūm autem mensurat esse cre-
 atum . q̄d non est p̄ se stans . q̄ ē
 aliud a substantia etis creati . **T**er-
 tia p̄ sumi ex h̄ q̄ eūz q̄ius sit it̄-
 minabile ex pte finis / nō tñ ex pte
 p̄ncipiū . p̄teritas v̄o ex pte vtriusq̄
 . et p̄ hęc ptz solutō ad obiecta ;

Deinde querit̄ de aīa et p̄mo
 q̄ntū ad naturam . **S**ecūdo
 q̄ntū ad ḡtiā . **T**er^o q̄ntū ad
 culpā . **Q**uar^o q̄ntū ad penā et ad
 gloriam . **C**irca naturalia anime
 quesitum ē de eius substantia z opa-
 tione . **C**irca substantiaz quesita sūt
 duo . **P**rimo vtrum aīa sit sup̄ po-
 tentie . **S**ecūdo vtrum aīa s̄m suaz
 substantiā sit corruptibilis ; . v . q .

Hoc primum sic p̄ceditur . vi-
 detur q̄ anima sit sup̄ po-
 tentie . q̄ in libro de spū z
 anima dicit̄ : q̄ anima est quedam
 sua scilicet potentie : quedam vero
 sua non est scilicet virtutes . **A**ugustinus
 dicit in libro de tri . q̄
 memoīa intelligentia et voluntas
 sunt vna vita . vna essentia . h̄ hęc

tria s̄m magistrū in tercia distincti-
 one p̄imi libri sunt tres anime vi-
 res . ergo vires anime sūt ipā ei⁹
 essentia . **S**ed contra est q̄ **D**io-
 xi . capitulo . ce . hier . distinguit su-
 piores substantias : scilicet āgelos
 in tria : scilicet substantiam virtutē
 et opationem . sed angelus non ē
 minoris simplicitatis qm anima .
 ergo etiam in anima / sua substantia
 nō ē sua virt⁹ siue potentia . **P**re-
 eoz que sūt idem s̄m idem / si vnū
 multiplicetur / z reliquum . si ergo
 anima sit idem q̄d sup̄ potentie / vi-
 detur q̄ cum potentie sunt multe /
 essentia anime vna esse nō potest .

Responsio dicendū q̄ de anima
 loq̄ dupliciter possum⁹ . **V**no modo
 s̄m q̄ est quedam substantia . et sic
 impossibile est q̄ anima sit sup̄ po-
 tentie : q̄d duplici patz ratōe . q̄z
 vna sumitur ex eo quod est anime
 propriū . q̄ scilicet impossibile ē /
 vt idē s̄m idē sit naturalit̄ p̄ncipiū
 plurium et diuersoz numero et q̄si
 oppositorum . anima autez s̄m di-
 uersas potentias inuenit̄ eē p̄nci-
 piū diuersorum actuū s̄m sp̄em
 et q̄si oppositorum . vñ impossibile
 ē q̄ ipā essentia anime que ē vna /
 sit immediatum horum p̄ncipiūz .
 z ideo oportet ponere in aīa p̄ter
 substantiam potentias naturales .
 que sūt horum actuū immedia-
 tum p̄ncipiū . **A**lia ratio sumit̄
 ex eo quod est commune anime z
 omni substantie create / in nulla em̄
 substantia creata est idem eē z sua
 opatio . h̄ em̄ soli⁹ dei ē . eēntia aut̄
 ē eēndi p̄ncipiū . potētia vero opa-
 tionis . vñ cū ab vno naturalit̄ nō
 sit nisi vnū / nulla s̄bā nisi diuina ē
 sua potētia . nec eēt istātia de potē-
 tia materie : etiā dato q̄ sit sua po-
 tētia . q̄ t̄his potētiā nō ē ad opatōz
 s̄z ad eē . **A**lio mō possu⁹ loq̄ de aīa
 s̄m q̄ ē q̄dā totū potentiale : z
 sic diuersę potentie sunt diuersę p̄-

tes eius. et ita aia predicat^r de po-
tētijs. v^t ecōuerso. abusiua predi-
catōe. sic totū integrale de suis ptis
b^ov^t ecōuerso. quūis minor sit ab-
usio ī toto potētiōnali q̄ ītegrū. q̄
totum potētiōnale s^m substantiaz
adest cuilibz parti. nō autē integra-
le. ¶ Et per h̄ patet solutio ad ob-
iecta. .vi. .q.

Hoc s^m sic pceditur. Videt^r
q̄ aia rōnalis sit corruptibi-
lis. q̄ s^m Damasce. nul-
la substātia p̄ esse sine p̄pria opa-
tione. p̄pria autē aie rōnalis opa-
tio est intelligere. ad quam indigz
corpore. cum nō sit intelligere sine
fantasmate. ut patet p̄ Philoso-
phum. iij. de anima. ergo destru-
cto corpore / substantia anime rō-
nalis nō manet. ¶ D^re. id q̄d ha-
bet v̄tutem vt sit semp / nō inueniē
q̄nq̄ esse et nō esse. tandū em̄ res
est. quandū v̄tus rei exposcit. er-
go q̄d inueniē q̄nq̄ esse / z quādo-
q̄ nō esse / nō habet v̄tutem ut sit
semp. q̄ omne q̄d incipit eē / non
habz v̄tutē vt sit semp. et ita nihil
q̄d incipit esse p̄ esse icorruptibi-
le. s̄ aia rōnalis incipit esse. ergo
nō p̄ esse icorruptibilis. ¶ D^re.
hominis compositi ex anima et cor-
pore est q̄daz esse. aut ergo p̄ter
hoc esse / anima habz aliud esse
aut nō. si habet aliud. ergo com-
positio est anime supuēmes p̄ eē
completum. ergo huiusmōi com-
sitō / est anime accidētalis. z sic hō
nō erit ens p̄ se / s̄ ens per accidēs
q̄d est inuēmes. Si autē nō habz
aliud esse anima p̄ter esse cōposi-
ti. ergo postq̄ deficit esse cōpositi /
anima esse nō potest. sed in morte
corporali deficit eē cōpositi. ergo aia
post mortē corporis nō remanet.
¶ D^re. si anima ē forma corporis.
aut ergo p̄ essentiā suā. aut p̄ ali-
quod accidēs. si per aliquod acci-
dens / sequit^r q̄ compositō anime z

corporis sit accidentalis. sicut hōis
ad indumentū. Si p̄ essentiā cum
forma inq̄ntum forma nō possit eē
sine materia / videt^r q̄ anima post
mortem corporis r̄manere nō pos-
sit. ¶ Sed cōtra ē q̄d dicit Ph̄s
in. ij. de anima. q̄ rationale se-
parat^r ab alijs tanq̄ p̄petuū a cor-
ruptibili. ¶ D^re. Philosophus ī
.x. ethicoz ostēdit felicitatem cō-
templatiuā p̄minere ciuili. eo q̄
est diuturnior. sed ciuil^r durat vsq̄
ad mortem. ergo cōtemplatiua est
etiā post mortem. et sic anima p̄t^r
mortē corporis manet. ¶ I^s dicē-
dū. q̄ necesse est ponere substātiā
anime rationalis icorruptibilē es-
se. si em̄ corrumpit^r / aut p̄ se aut p̄
accidēs. p̄ se quidē corrumpi nō
possz / nisi essz composita ex materia
z forma cōtrietatem h̄ntē. quod
esse nō possz / nisi essz elementum.
aut ex elementis. vt antiqui phi-
losophi posuerūt. quoz positiones
in p̄mo de aia reprobat^r. ¶ Per acci-
dens aut corrūpi nō possz / nisi pos-
neret^r q̄ nō haberet eē p̄ se. sed so-
lum esse cū alio. sic est de alijs for-
mis materialibz. que p̄prie nō h̄nt
esse subsistens. sed sūt p̄ esse com-
positorū subsistentiū. quoz sūt p̄-
tes. z sic p̄ accidēs corrūpunt^r cor-
ruptis cōpositis. s̄ h̄ de aia rationa-
li dici nō p̄. nam q̄d nō habz p̄ se
esse impossibile ē q̄ per se opetur.
¶ Unde alię forme nō opāt^r s̄ cōposi-
ta p̄ formas / aia atē rōnal^r h̄t p̄ se
opatōz quaz exercet nullo organo
mediātē. scz intelligere. vt probat
Ph̄s ī. iij. de aia. nō em̄ possz oī-
um sēsibiliū formas cōgnoscere. ni-
si ab oībz formis sēsilibz esset de-
nudata. vel nisi essz actus oīm / cum
nihil r̄cipiat q̄d iā h̄t. ergo oportz
si aia p̄ aliq̄d organū intelligeret / q̄
suū organū careret oī forma sēsibi-
li. cū omēs formas sēsibiles sit na-
ta intelligere. sic pupilla carz oī ca-

loze: ad hoc q̄ visus possit omnes colores cognoscere. impossibile aē est esse aliq̄ organū corporale carens omī forma sēsibili. relinquit̄ ergo s̄btātiā aīe intellectiue eē incorruptibilem. vnde ⁊ **Phīl** dicit in .j. de aīa. **Q**ue intellectus videtur esse quēdā s̄btantia et nō corrumpi. hūc aut̄ incorruptibilem intellectū quidāz ponūt extra hōiem esse. ponētes animā que est pars hominis corruptibilem fore. Cui ponunt intellectū sepatum cōtinuari dupliciter. **U**no modo per illustrationē s̄m eos qui ponunt intellectum agentem sepatum ⁊ incorruptibilem. intellectū vero possibilem coniunctū ⁊ corruptibilem. **A**lio modo per continuationē intellectus ad fantasmatā. sc̄dum eos qui etiam ponunt intellectum possibilem esse sepatum ⁊ incorruptibilem. **S**ed p̄mū horū esse non potest. quia si i nobis non est alia virtus nisi materialis. lumen intellectus agentis non potest in nobis recipi nisi materialit̄. cū receptum sit in recipiente per modū recipientis. et ita non recipiet̄ mō intelligibili. ⁊ sic non potēim⁹ esse itelligētes. similiter sc̄dum esse non potest. nam fantasmatā sūt in nobis per nostraz operationem. que cōsequitur esse s̄btātiāle. ⁊ sic hō non haberet esse specificum ex hoc q̄ est rationalis. cū non sit rationalis nisi ex hoc q̄ intellectui coniungitur. **R**estat ergo q̄ ipsa aīa humana que est forma corporis. sit intellectus incorruptibilis. **A**d p̄mum ergo dicendū. q̄ anima indiget aliq̄ corporali ad suaz operationem dupliciter. **U**no modo sicut organo. per quod operatur. sicut indiget oculo ad videndum. et sic ad intelligendum (vt probatum est) non indiget aliquo organo. si autē sic indigeret organo ad

itelligendū. ess̄ corruptibilis vtpote nō potēs p se operari. **A**lio mō aīa ad operāduz indiget aliq̄ corporali sic obiecto. sic ad videndū indiget corpore colorato. et sic aīa rōnalis indiget fantasmate ad itelligendū. q̄ fantasmatā sūt vt sēsibilia aīe intellectiue vt dicit̄ i. iij. de anima. operatio aut̄ que sic indiget corporali re a p̄ncipio nō p̄ esse sine corporali illo. potest aut̄ postea. sicut anima sēsitiua nullā operatōz habere p̄. nisi p̄mo moueat̄ a sēsibilibus. q̄ sūt ext̄ aīaz. s̄ postea remanet actus imaginatōis. sēsibilibus abeūtibus. **E**t similiter destructis fantasmatibus. opatō itellec̄tiua i aīa remanere p̄. **A**d .ij. dicendū. q̄ illa rō est p̄batio **Phīl** in .j. celi et mūdi. q̄ ondit q̄ omne ḡnatus est corruptibile. et h̄c locū i illis que sūt et corrupūt̄ naturalit̄. in q̄bus ex defectu v̄tutis est. q̄ nō p̄nt nec sp̄ fuisse. nec semp̄ fore. nō aē h̄c locū in n̄s que p̄ creatōz sūt. ⁊ que accipiūt a deo v̄tutē vt sint sp̄. p̄ quā eē nō p̄nt aīq̄ eā accipiūt. **A**d terciū dicendū. q̄ aīa eē suū cōcat corpi. q̄d q̄dē ita acq̄rit̄ aīe in corpore. vt s̄m ip̄m s̄sistere possit. q̄d nō ē de alijs formis. ⁊ sic ip̄m eē aīe fit eē cōpōiti. et idō manz destructo cōpōito. **A**d .iiij. dicendū. q̄ aīa s̄m suā eēntiaz nō ē forma corporis. nec destructo corpore destruit̄ in aīa id s̄m q̄d est forma sed soluz desinit esse forma in actu.

Deinde q̄rit̄ de opatōe aīe. **E**t circa h̄ querūt̄ duo. p̄mo vtz aīa intellectiua oīa que cognoscit. i p̄ma v̄tate cognoscat. **S**c̄do vtz aīa sepatā a corpore. habeat actū sēsitiuaz potētiaz.

.vij. .q.

Ad p̄mū sic p̄ceditur. **V**idet̄ q̄ anima quicquid itelligit. itelligat i p̄ma v̄tate. **A**ug. em̄ dicit i p̄mo cōfess. **S**i ābo videas

am⁹ id verū esse qđ dico: vbi que-
so vidē⁹? nō ego ī te: nec tu ī me:
s; ābo ī ea que sup nos ē icōmuta-
bili veritate. et sic omē verū qđ aīa
cognoscit/ ī p^{ri}ma veritate videt.

¶ Scete: verū addit sup ens mani-
festationē. ergo p^{ri}ma veritas ē p
quā oīa manifestāt. sed id q̄ aliqd
manifestat oportet maxie esse ma-
nifestū. sic patz de p^{ri}ncipis demō-
strationis: 7 d luce corpali: p quā
visus corpa vidz. ergo p^{ri}ma veritas
ē maxie oīb; mētib; maifesta. 7 sic
nō solū per eā / s; ī ea oīa cognoscūt

¶ Sed contra: multi de conclusio-
nibus demonstratiuis verā cogno-
sitionē habent / qui de p^{ri}ma verita-
te nihil cōsiderāt. ergo nō omne ve-
rum ī p^{ri}ma cognoscit^r veritate.

¶ Scete. Augus. dicit ī libro d li-
bero arbitrio: qđ nullus d p^{ri}ma ve-
ritate iudicat. 7 ita si de ea non iu-
datur: nec alia cognoscūt^r ī ea.

¶ Scē dicendū: qđ sic dicit qđā glo.
sup illud Diminute sūt veritates et
cetera. Ab vna p^{ri}ma veritate / mlti-
te veritates ī mētib; hominuz re-
sultāt: sic ab vna facie hominis re-
sultant multe facies ī speculo fra-
cto. hęc autē resultatō veritatis ē
q̄ntū ad duo: scz q̄ntū ad lumē ī-
tellectuale: de q̄ ī ps. dicit. Signū
ē sup nos lumen vult⁹ tui dñe. et
q̄ntū ad p^{ri}ncipia naturalit^r nota.
siue sint complexa siue icomplexa
nihil aut possum⁹ veritatis cogno-
scere / nisi ex p^{ri}mis p^{ri}ncipis: 7 ex
lumne intellectuali: que veritatez
manifestare nō possunt: nisi s^m qđ
sūt similitudo illi⁹ p^{ri}me veritatis:
7 ex hoc etiā habēt qđā immuta-
bilitatem et infallibilitatez. sic er-
go ī p^{ri}ma veritate s^m suam essen-
tiā nō omnia vident^r a nobis ī sta-
tu vie. cū nec ipa p suā eēntiā a vi-
satorib; videat^r. sed ī ipsa ratione
sup imaginis: scz veritatis a nobis
cognoscit^r. Et exinde ē qđ duo / idē

verū habēt: ī q̄ntū de p^{ri}ma veritas
te resultat exemplata veritas ī mēs-
te vtriusq;: et ita mtelligendū est
dictum Augustini. Et sic patet so-
lutio ad p^{ri}mu. **¶** Ad secundum
dicendū: qđ opari aliquo siue mo-
uere dicit^r dupliciter. Vno modo
sic p^{ri}ncipio formali operis vel mo-
tus. et sic nō oportet qđ motio mo-
uētis ī ope opantis terminet^r ad
id quo opat^r. nō em̄ ignis calefa-
cit calorem quo calefacit. Alio mō
sic instrumēto. et sic motio mouē-
tis terminat^r ad id quo mouet: sic
manus / baculo mouet lapidem et
baculū mouz. **¶** Ergo quo cogno-
scim⁹ sic instrumēto / oportz nobis
esse p^{ri}mo notū. 7 sic cognoscim⁹
cōclusiones p p^{ri}ncipia naturaliter
nota: ad que opat^r intellect⁹ agēs
sic ad instrumētū vt dicit Cōmen-
tator ī tercio de anima. sed id quo
cognoscim⁹ sic forma cognoscētis
nō oportz esse notū. qđ nec oculus
videt lucē que ē de oculi opatione:
nec speciē p quā videt. et ita etiam
nō est necessariū: vt q̄cūq; mtelli-
git aliqd mtelligat intellectū suū q̄
itelligit vel lumē mtelligibile. Sic
ergo vitas a p^{ri}ma vitate ī mētib;
exēplata: a nobis p^{ri} cognoſcit^r de
nōitate: ad s; qđ alia ī ea cognoscāt^r
scz q̄ntū ad ipa p^{ri}ncipia 7 p^{ri}mo nō
d nōitate cognoscit^r scz q̄ntū ad i-
tellectuale lumē; ipa vero exēplās
veritas a nobis p essentiā suā nō
videtur; .viii. .q.

¶ Ad secundū sic pcedit: **¶** Di-
det qđ aīa sepata actū sēsi-
tiua⁹ potētia⁹ hēre possit
Cassi. em̄ dicit ī libro suo d aīa qđ
aīa sine corpe vidz et audit et reli-
q; sēlib; viget **¶** Scē. Luce. xvi.
quēdā dicūt d diuīte ī infernuz se-
pulto: que sine actu sensuū esse nō
possunt: sed constat qđ ibi erat tm̄
anima sine corpore: ergo anima
sine corpe operatōnez sēsuū ha-

ribus: sicut est introitus religionis de quo quidam varie opinantur. Dicunt enim aliqui: quod si aliquis habet patrem indigentem debet ei dimittere siquid habet ad eius sustentationem. et sic per licite religionem intrare / pro curam patri celesti committens qui omnes creaturas parit. sed quod hec opinio nimis videtur aspera / melius videtur dicendum: quod aut iste qui habet propositum intrandi religionem / in seculo non possit vivere sine peccato mortali vel non defacili: sed timet sibi periculum imminere peccati mortalis (cum magis teneatur saluti anime sue providere quam corporali necessitati parentum) non debet retardari ab ingressu religionis propter provisionem parentum. si autem videt se in seculo posse conservari absque peccato / distinguendum videtur. quod aut sine eius obsequio parentes nullo modo vivere possunt. et sic tenentur eis servire: et alia opera perfectionis pretermittere. quod peccaret eos dimittens. si vero sine eius obsequio possent parentes aliquo modo sustentari / non autem honorifice / non propter hoc tenentur opera perfectionis dimittere. Secus autem est in illo qui iam religionem intrauit. quod iam cum sit mortuus mundo propter perfectionem / solutus est a lege que in mundanis obsequiis parentibus tenebat. secundum doctrinam Apostoli ad Romanos. vii. In aliis autem spiritualibus puta orationibus et huiusmodi tenentur eis servire. Et hoc quod dictum est de introitu religionis / pertinet etiam de observantia virginitatis et de aliis operationibus perfectionis dicitur. Ad primum ergo dicendum: quod si non esset virginitatem professus / non deberet mori fame antequam minimum contraheret. Ad secundum dicendum: quod preceptum contrariari consilio nihil prohibet in casu;

Ad secundum sic procedit. Videtur

quod religiosus qui emisit votum obedientie / teneat in omnibus prelati obedire: etiam in idruntibus. quod per votum castitatis religiosus omni concubitu abrenunciat. ergo pro votum obedientie abrenunciat proprie voluntati: et quantum ad omnia. **¶** Dicit beatus Bernardus dicit in regula: quod etiam prelati si impossibile iubeat tentandum est adimplere. ergo multo magis in idruntibus tenentur obedire. **¶** Dicitur. votum obedientie ad statum perfectionis pertinet. hoc autem non est / si non teneretur obedire nisi de his que in regula continentur. quod quilibet subdit / etiam secularis tenentur suo prelati obedire in aliis que pertinet ad ius prelati. ergo videtur quod religiosus tenentur simpliciter obedire in omnibus. Sed religiosus non tenentur ad plura quam secularis nisi quantum se per votum obligavit. sed per votum professio nisi non se obligavit ad obediendum. nisi secundum regulam. ergo in pluribus obedire non tenentur / quam que sunt secundum regulam. **¶** Dicit Bernardus dicit de dispensatione et precepto. Nihil precepiat mihi prelati eorum que non promissum. nihil prohibeat eorum que promissum. **¶** Dicitur dicendum: quod circa hoc partim omnes conveniunt: et partim ab invicem dissentiunt. quod enim religiosus non teneat prelati obedire in his que sunt contra deum vel contra contrarium quantum ad ea in quibus prelati dispensatio non committit / omnes conveniunt dicunt / quod etiam in his que sunt artiora seu altiora quam regule obedire / non teneat. sed obedire in illis que sunt obedientie et perfecte ab omnibus dicitur. Sed circa idem vel ea que sunt infra artitudines regule aut equalia regule / dicitur sunt opinioniones. quibusdam dicentibus quod obedire in huiusmodi est de necessitate obedientie. alii autem / quod non de necessitate sed de perfectione: que quidem opinioniones / etsi multum differre videantur quantum ad vocem / tamen quantum ad rem parum vel nihil differre inveniuntur. nam ad regulam pertinere intelligenda sunt / non solum ea que sunt expressis scripta in re;

Itra

gula: h̄ illa que quecūq; mō ad re-
gulā r̄ducūt: vt puta que ptinent
ad obseqū fratne societatis: et ad
punitōz culpaz ad que duo oīa in
differentia huiusmodi p̄nt r̄duci.
Sed tamē aliq̄ sūt que nullaten⁹
ad regulā reducūt: videt̄ ergo eē
verior opinio / q̄ obedire ad hui⁹
modi nō sit de necessitate obediē-
tię: sed de p̄fectōne. vt hoc ma-
nifeste dicit Bern. in libro d̄ disp̄-
et p̄cep. et hoc ideo q̄ obedientia
non extendit se vltra potestātē vel
ius p̄relatioms: que quidē s̄m re-
gulā imitant. ¶ Ad p̄mū ergo di-
cendū. q̄ votum cōtinentię respicit
speciale genus act⁹ / sed votū obe-
dientię respicit generaliter omnes
actus. vñd̄ nisi determinaret̄ eius
generalitas / ess̄ cōfusio. q̄ omnes
ad idēz tenerent̄. ¶ Ad secūndum
dicendū. q̄ loquit̄ q̄ntū ad p̄fecti-
onē obedientię. ¶ Ad terciū dicē-
dū. q̄ p̄ votū obedientię supponit̄
religiosus p̄elato suo / q̄ntū ad ge-
neralē dispositionēz vitę sup̄. licet
nō q̄ntū ad omnes act⁹ p̄ticulares
seculares aut̄ suo p̄elato tenent̄
obedire / q̄ntū ad aliq̄s act⁹ speci-
ales: nō q̄ntū ad generalē sup̄ vi-
tę dispositionē. .xj. .q.

HD terciū sic procedit. Vi-
det̄ q̄ post votū simplex ca-
stitatis / aliq̄s contrahens
matrimoniu⁹: debitū nec reddere
nec exigere poss̄. q̄ apud deū non
mī⁹ obligat votū simplex / q̄ solē-
ne vt canō di. S̄ p̄⁹ votū solemne
emissūz cōhēs aliq̄s. d̄bitū nec red-
dere nec petere p̄. 8. nec p̄⁹ emis-
siōz simplicis voti. ¶ D̄. p̄ p̄c̄m
null⁹ excusat a p̄c̄o. h̄ ille q̄ cōtrahit
post votū simplex: peccat. q̄ndo p̄-
mo debitū reddit: q̄ adhuc potest
votū implere religionē intrando.
ergo postq̄ sem̄ reddidit: adhuc
peccat / vel reddendo vel exigendo.

¶ Sed cōtra. ecclesia nō cogit ali-

quē ad peccandū. eū aut̄ q̄ cōtrahit
m̄rimoniū corā se / cōpellit ad coitū
aut reddere d̄bitū: etiā post votūz
simplex castitatis. ergo reddendo
debitū nō peccat. ¶ Q̄d̄ dicendū. q̄
q̄ntū ad redditōz d̄biti omēs cōue-
niūt. q̄ p̄⁹ votū simplex cōtinentię /
tēt̄ reddere d̄bitū. q̄ votū simplex
m̄rimoniū cōtractū nō dirimit. Et
ex quo matrimoniu⁹ est cōtractum
vir nō habz p̄tātē sui corp̄is: h̄ mu-
lier. vñ tenet mulieri petēti d̄bitūz
reddere. S̄ circa petitiōz d̄biti q̄-
dā dicūt: q̄ cū q̄ntū ad h̄ sit in sua
libertate: tenet adhuc votū imple-
re. et ita peccat debitū petēdo. Alij
vero dicūt. q̄ si p̄ signa appareat /
q̄ mulier sibi debitū reddi velit q̄-
uis ip̄a petere erubescat: q̄ vir eti-
am petere debeat / etiā post simplex
votū et p̄cipue si timeat vxori de-
lapsu. h̄ h̄ in idē reddit cū p̄mo. nā
h̄ ē ex pte vxoris q̄dā interpretati-
ua petitiō. et sic vir petēdo reddit.
vñ nec efficit̄ ex pte vxoris q̄uius
matrimoniu⁹. q̄ ess̄ si semp̄ eā exp̄sse
petere oporteret. ¶ Ad p̄mū ergo
dicēd̄. q̄ ex h̄ q̄ vtriusq; voti trās-
gressio inducit reatū peccati mor-
talis: dicitur q̄ equaliter obligat
vtrūq; apud deū. h̄ q̄ntū ad impe-
dimētū matrimoni nō h̄z vtrūq;
equalem efficaciam. nā p̄ votū solē-
ne transfert se vouēs quasi in cor-
porale obsequiū ipsius dei per su-
sceptionē ord̄inis: vel introitū reli-
gionis. q̄d̄ autē aliquis semel vñ
dedit: non potest postmodū alteri
dare. et ideo post votum solemne
nō p̄t̄ aliq̄s se tradere in p̄tātē vx-
oris: m̄rimoniūz cōtrahēdo. S̄ in
voto simplici ē sola p̄missio. q̄d̄ aē
aliq̄s alicui p̄mittit / p̄t̄ illd̄ alteri
dare: licz fidē p̄missiōis n̄ h̄uet. et
iō ille q̄ simplex votum emittit / p̄t̄
p̄⁹ modū m̄rimoniū cōtrahere: licz
peccz. q̄ p̄ oīē fidē irritā fecit. ¶ Ad
scdm̄ di. q̄ p̄m⁹ cōtrahit / nō excu-

sat sequētes quibus debitus redditus
a peccato / in quantum est peccatum .
sed in quantum est actus quidam matri-
monij consummatus ;

Quoniam querit de iis que per-
tinent ad culpā . et primo quod
tum ad culpā que contrariat
recte actōm . Secundo quantum ad cul-
pam que contrariat fidei recte . Cir-
ca primū querunt tria . primo de ac-
ceptōne personarū utrum qui honorat
diuitē propter diuitias peccet . Secū-
do de cōtemptu fame . utrum aliquis
non repellendo infamā peccet . Ter-
cio de preciositate vestium . utrum
semper sit peccatum ;

.xij. .q.

Ad primū sic procedit . Videt
quod qui honorat diuitem pro-
pter diuitias peccat . ita enim di-
cit glossa Jacobi . ij . sup illud . Si in-
troierit in uentū uirum uir . Mūdus
pauperem abijcit . diuitē extollit . si-
des christi eccliam facit . si facere cōtra
fidē christi ē peccatum . ergo honorare
diuitem propter diuitias ē peccatum .

De . honor . s . m . **De** h . m . i . ethico .
debet rebus dimis . si in diuitē propter di-
uitias nō ē aliqd dimū . ergo nō de-
bet ei honor propter diuitias . **De** .
ex . v . b . i . **De** h . i . i . iii . ethi . colligit quod
honor ē exhibitio reuerētię in testi-
moniu virtutis . sed aliqui diues nō
ē virtuosus . cū ergo falsū testimoiu
directe sit peccatum quod nō debz fieri propter
scādaliū . videt ergo quod nec etiā cau-
sa vitādi scādali diues propter diui-
tias debeat honorari . Sed conf-
est quod glo . Aug . di . sup illud Ja-
cobi . ij . Si introierit et cetera Si de
excessibus quotidianis loquitur quis .
si esse poterit peccatum . non tñ peccat
nisi eū apud semetipsū iudicet ut
tāto sit melior quāto ditior . si nō sp
aliquis huiusmodi exterioribus hono-
ribus diuitē honorās eū propter hū
dicat meliorē . ergo non sp peccat .

Ad dicēdū . quod accipe personarū / di-

stinguitur ut accipe causas . **Accipe**
enī causā ē iudiciū formare ex aliq
quod facit ad causā . quod laudabile ē .
Accipe vero personā est iformare iu-
diciū ex aliq dōditōe personę . que nō
facit ad causā / quod vicōsū ē . **Quō** cō-
tingit quod ex eadē dōditōe personę cō-
siderata quā sit iudiciū iustū . quā
est acceptō personarū . sic si in aliq cō-
trouersia detur sūma p aliq / quod ē lra-
tor . erit acceptio personarū . si autē ex
hac cōsideratōe in licētiādo ad ma-
gisteriū unū alteri pferat . nō erit
acceptio personarū . si ergo aliquis ho-
nor exhibet diuiti propter diuitias /
ad quē diuitie aliquid faciūt . non
erit acceptio personarū . erit autē si
ad hūc nihil diuitie operentur . Est autē
duplex honor unū qui debet alicui
rōe sui ipsius . propter propriā virtutē .
sic est cōmēdatio / inuitatio / et alia
huiusmodi . et ad hūc honorē diui-
tie nihil faciūt . unū si talis honor a-
licui exhibeat erit acceptō personarū .
Quō dicit **Valerius** maximus .
quod honores qui virtuti debentur . si-
cut triumphus / et alia huiusmodi /
apud romanos nulla pecunia em-
poterāt . Alius honor alicui debet
et propter statū quē habet in re publica .
sic enim in persona res publica honora-
tur . et propter hoc reges / et principes /
et huiusmodi honorantur . s . m . illud
p . me **Petri** scdo **Regē** honorifica-
te . et quod in republica terrena diui-
tes statū obtinēt altōrē . idō ciues
celestis hierusalē quāsi in **Babyloniā**
peregrinātes debent eorum inter
quos cōuersantur morem gerere .
De **Augustinus** dicit in libro de ci-
uitate dei . in iis que nō sūt contra
deum . Et sic etiā diuites honora-
re / illis duntaxat honoribus qui ad
exteriorem conuictum pertinent /
non est malum . **Ad** primū er-
go dicēdū . quod in iis que ad fidem
Christi pertinent / peccatū esset di-
uites pauperibus pferre . sic sūt mi-

mstrationes sacramentoz: & hu-
iismodi. sed in his que mundi cō-
uictus requirit / oportet mundi ge-
rere morem. **A**d secundum dicē-
dum: q̄ etiam diuitie mōntū sunt
quoddā bonū / sunt aliquod diui-
num. et p̄cipue mōntum p̄bet
facultatem ad multa bñ agenda.

Ad tertium dicendum: q̄ ratio
illa p̄cedit de honore qui ex h. be-
aliciū ratione suiipsius;

xiii. .q.

Hd secundum sic p̄cedit.
Videtur q̄ aliquis peccet
infamiam nō repellendo.
crudelis emm dicitur qui famā suā
negligit. sed crudelitas peccatum
est. ergo peccatum est / infamie nō
resistere. **P̄** eccl. xvij. dicitur
v̄m̄cuq; mandauit deus d̄ p̄ximo
suo. vt scz ei p̄sistat et verbo et exem-
plo. sed hoc impedit per infamiaz
ergo quilibet infamiam repellere
tenetur. **S**ed contra est. q̄ con-
temnere infamiam videt̄ esse hu-
militatis actus. vnde in vitis pa-
trum legit̄ de iustis et sanctis pa-
tribz q̄ p̄p̄riam infamiam sustine-
bant non repellentes. ergo non est
peccatū. **R**ūdeo dicēdū: q̄ vtrū-
q; scz cōtēptus fame. et appetitus
potest esse laudabile et viciosum.
Infama em̄ non ē necessaria homini
p̄pter seipm. sed p̄pter p̄ximū edifi-
candū. **A**ppetere ergo famā p̄t̄
p̄ximū charitatis ē. appetere vero
p̄pter seipm ad manez gloriā p̄ti-
net. et ecōuerso. cōtēptus fame ra-
tione suiipsiū humilitatis ē. ratō-
ne vero p̄ximū ignauie ē et crude-
litas. **I**lli ergo quibz incūbit ex
officio vel ex statu p̄fectōis alioz
saluti p̄uidere / peccāt nisi infamā
p̄p̄riā iuxta posse repellāt. alij vero
quibz magis custodia sue p̄p̄rie sa-
lutis imminet / possent sue humili-
tati p̄uidētes famā vel infamā cō-
temnere. **S**ed cū infamia duplici-

ter repellat̄ scz occasionē detrahē-
do: & linguas d̄trahētū cōpescēdo
Primo modo omnes tenent̄ infas-
miā vitare. alias sine scandalo oc-
casio trāsire nō posset: quod semp
ē peccatū. **S**ed secūdo mō nō omēs
tenēt̄. nisi q̄tenus debz aliq̄s salu-
ti p̄ximū p̄uidere. et hoc est quod
Greg. dicit. ix. omelia sup̄ **E**zech.
linguas detrahētū sic nō debem⁹
nostro studio excitare ne ipsi pere-
ant / ita p̄ suā maliciā excitatas de-
bem⁹ equanimit̄ tolerare vt no-
bis meritū crescat. **A**liq̄n etiā cō-
pescere: ne dū de nobis mala dese-
minant eorum que nos ad bona
audire poterant corda innocentiū
corrūpant. et infra. **S**i etem quoz
vita in exēplū imitationis ē posita
debent si p̄nt detrahētū sibi verba
cōpescere: ne eoz p̄dicatōnē nō au-
diāt: q̄ audire poterāt. et i imp̄is
moribz remanētes / bene viuere cō-
temnāt. **E**t ex his patet solutō
ad obiecta; .xiii. .q.

Ad tertium sic p̄cedit. **V**idēt̄
q̄ vti vestibz p̄ciosis sēp
sit peccatū. omē em̄ qd sit
p̄t̄ vanā gloriā / peccatū ē. s; p̄p̄-
ciosa vestimenta nō portāt nisi ad
gloriam manē. vñ **G**rego. dicit in
ome d̄ diuite epulone nemo q̄ppe
vestimēta p̄cipua nisi ad manez
gloriā querit. videlicz vt honora-
bilior ceteris videat̄. q̄ nūq; nisi p̄
sola iam gloria p̄ciosū vestimētū
querat̄ / ip̄a res testat̄. q̄ nō vult
ibi p̄ciosis vestibz indui / vbi ab
alijs nō possit videri. ergo vsus p̄-
ciosaz vestimēta sēp ē peccatū. **P̄** sup̄
illo ad **T**imo. vi. **D**ntes at̄ ali-
mēta: & q̄bz tegamur his cōtēti si-
m⁹. dicit glo. qd ampli⁹ ē a malo
ē. s; p̄ciositas vestimēta apli⁹ est ergo
p̄t̄mē. **S**z cōt. **G**ene. di. ad quādam
regimā. **I**ndue s̄licate: nō p̄t̄ te: s;
ne digitas regia vilescat. **P̄** p̄
Tio. ij. **N**on in tortis (alias com-

stoli atq; eorū discipuli ī religione
cautela vtebantur: vt nec verbi com-
munionem q̄dem cū aliquo eorum
qui a veritate declinauerunt / habe-
re paterentur. hoc tñ intelligendū est
nisi cū aliquo loquerentur ppter eius
salutem. **A**d primum ergo dicen-
dū: q̄ ī illo p̄cepto patrissimili-
as duplex intelligitur cōditio. **V**na
est vt exponatur p̄ceptum de vni-
uersali sepatōne malorū a bonis: et h̄
accipitur ex ip̄a questōne messoz:
qui dicunt: vis et colligam⁹ ea: hoc
em̄ nō est nisi vsq; ad diem iudicij.
Secūda cōditio ē vt intelligatur p̄-
ceptum: qm̄ mali sine piculo bonoz
extirpari nō possunt. et h̄ patet ex
respōsione patrissimilias: q̄ dixit:
Ne forte colligentes zizania eradi-
cetis simul cū eis ⁊ triticuz. **Q**uod
q̄dem tribus modis cōtingere pos-
sunt. **V**no modo. si aliquis p̄cedetur
an̄q; de eius malicia cōstaret. **V**nde
dicit glosa: q̄ monet dñs ne ambi-
gue iudicemus. **S**ecundo si nō esset
in malicia obstinatus. **V**n̄ ⁊ null⁹
excommunicatur nisi ppter contuma-
cia. **V**nde dicit glosa ibidem inter-
linealis. **M**ouemur nō cito āputa-
re: qz qui hodie errat forsitan cras
defendet vel discet veritatē. **E**t ideo
ad Titum tercio dicit: hereticū ho-
minem post vnaz et secundam cor-
reptōne deuota. **T**ercio ne simul bo-
ni cū malis involuātur: ppter h̄ qd̄ di-
cit ibi glosa Augustini: qz multitu-
do non est excommunicanda: nec p̄-
ceps et populi: istis autez remotis
debēt mali p̄cedi. **S**im id p̄mē Cor-
quinto. **A**uferite malū a vobis ip̄is:
Et p̄ hęc patet solutō ad obiecta;

.xvi. .q.

Ad secundum sic p̄ceditur.
Videt qz heretici redeūtes
ad ecclesiam nō sint recipi-
endi: qz peccauerunt contra fidem
que est fundamentum ecclesie. **E**t
ideo p̄ditō ecclesie nō debent sup-

edificari. ergo non debent ab eccle-
sia recipi. **S**ed cont̄ est qz ecclesia
nulli debz claudere gremiū: sic chri-
stus q̄ de se dicit. **E**um q̄ v̄it ad me
non en̄ciam foras. **J**oan. vi. **S**ed
dicendum: qz quādiu h̄ vitę sta-
tus durat / hō non potest eē totalit̄
in peccato obstinatus. sed hoc erit
in dānatis p̄ mortē. ⁊ ideo quan-
diu in hac vita v̄uit / cuilibet r̄lin-
q̄t loc⁹ penitentię ⁊ q̄libz q̄lit cūq;
deliq̄rit / v̄l in moribz v̄l ī fide / ē ab
ecclesia recipiendus. ⁊ si contrariū
dicat / dicit esse heresis facinoroz.
Sed tñ nō est necessarium qz p̄ter
ad dignitates recipiantur nisi cū ali-
quibus misericorditer dispensetur
p̄cipue ppter bonuz pacis v̄l fructū
aliū qui inde sequatur. **A**d p̄mum
ergo dicendum / qz quādiu aliq̄s
fundamentuz fidei nō habet / ab ec-
clesia recipi nō debz. h̄ post q̄ d̄uisus
īcipit h̄re / recipiend⁹ ē; xvij. q.

Deinde querit̄ de hoc qd̄ p̄ti-
net ad gloriam scilicet de vi-
sione ip̄atria. **V**tr̄ scz intel-
lect⁹ creat⁹ possit videre deū p̄ eēn-
tiā. **E**t videt qz n̄ / qz intellect⁹ ad intel-
ligibile ē aliqua p̄portō: h̄ intellect⁹
creati ad diuinā eēntiam nulla est
p̄portō: cū in īfinituz distant / ergo
intellect⁹ creat⁹ diuinaz eēntiā vi-
dere nō p̄t. **V**tr̄ plus distat sp̄s
īcreat⁹ ab intellectu creato qz sp̄s
creatus a sensu: h̄ s̄sus nō p̄t cog-
noscere sp̄m creatū / ergo nec intel-
lect⁹ sp̄m īcreatū. **S**ed cōn̄ est qd̄
Exodi xxxij. sup̄ illud **N**ō videbit
me hō et v̄uet / dicit glosa **G**rego-
fuere nōnulli q̄ deū dicerēt etiā ī illa
regione beatitudinis ī clāitate sua
conspici: sed in natura minime vi-
dei. q̄s minuz minor inquisitionis
utilitas fefellit: neq; em̄ illi simpli-
ci ⁊ īmutabili eēntie / aliud ē clāi-
tas / aliud ē natura. h̄ ipsa ei⁹ clāitas
natura ē: ⁊ ita eēntia dei videbitur a
beatis. **S**ed dicē: qz necesse ē ponere di-

uinam essentiā a beatis videri. beatitudo enim est vltima perfectō nature rationalis. nihil autem est finaliter perfectum nisi attingat ad suum principium s̄m modum suū. Et ideo dico q̄ ad principū quod est deus attingit aliquid dupliciter. Vno modo per similitudinem q̄ est commune creature. quia scilicet tantum habet de perfectione / q̄ntū cōsequitur de diuina similitudine. Alio modo per operationē. vt p̄mittatur ille modus qui ē christo singularis. scilicet in v̄itate p̄sonę. dico etiam per operationem iq̄ntum rationalis creatura cognoscit et amat deum. et quia anima immediate facta est a deo / ideo beata esse non poterit. nisi immediate videat deum id est absq̄ medio. quod sit similitudo rei cognite. sicut species visibilis in pupilla vel in speculo. non autē absq̄ medio. quia est lumen cōfortans intellectū quod est lumen glorie. de quo in ps̄ dicit. In lumine vultus tui videbimus lumen. hoc autē ē per essentiā deum videre. Vnde in hoc ponimus beatitudinem rationalis creature. q̄ deum p̄ essentiā videbimus. sicut Philosophi qui posuerunt animas nostras fluere ab intelligentia agente / posuerunt vltimā felicitatem in continuatione intellectus nostri ad ipsam. Ad p̄mum ergo dicendū. q̄ p̄porcio dicitur dupliciter. Vno modo p̄prie s̄m q̄ importat quendam determinatū excessum. et sic p̄porcio requirit inter intellectum et intelligibile ad hoc q̄ sit cognitio cum comprehensione. qualiter diuina essentia nūq̄ ab intellectu creato comprehendit. Alio modo dicitur cōmuniter pro qualibet habitudine. et sic infinitum potest habere p̄porcionē ad finitū si sit eius perfectio. vel aliaz huiusmodi ap-

titudinez habet ad ipsum. et talis p̄porcio sufficit ad hoc q̄ intellectus noster videat diuinā essentiā. attingendo. non cōprehendendo.

Ad secūdū dicendū. q̄ obiectō illa p̄cedit de distantia s̄m p̄prietatem nature. nō s̄m ratōne cognitionis. nā spiritus creatus non ē sensibilis. sed spiritus increatus ē intelligibilis. Quodlibetū. x.

Quesitum fuit de deo. de angelis. et de hominibus. De deo quesitū fuit de immensitate ipsius.

de cognitione eius. et de eius p̄destinatione.

Circa immensitatē vero dei quesitū fuit. vtz solius dei sit p̄prie esse vbiq̄. Et ostendebat q̄ nō. numerus ē in numeratis rebus. sed constat q̄ omnes partes vniuersi sūt numerate. ergo numerus ē in oibz ptibz vniuersi. et sic videt q̄ sit vbiq̄. nō ē ergo solius dei p̄prie esse vbiq̄.

Preter. vniuersale est q̄ est vbiq̄ et semp. s̄ vniuersale nō ē hoc q̄ deus. ergo nō ē p̄prie soli dei esse vbiq̄ et sep.

Preter. substantia spiritualis excedit corpale. s̄ hoc q̄ dicit esse vbi p̄tinet ad substantiā corpale. q̄ in solis corpalibz ē p̄prie assignare locū. ergo multo magis esse vbiq̄ p̄tinet ad substantias spirituales. et sic videt q̄ nō sit soli dei p̄prie.

Preter. ad cōmendationēz terrem regis p̄tinet. q̄ possit gubernare etiā in absentia sua regnū. s̄ deus ē cōmendabilior oī rege. ergo videt q̄ etiā cōpetit sibi ad cōmendationē. vt gubernet totū vniuersū. vel aliquas p̄tes in absentia sua. et sic nō videt. q̄ sit dei p̄prie esse vbiq̄. **P**reter. constat q̄ q̄dā dicunt deo p̄prie esse et q̄dā remota. et q̄nto magis sūt remota. tāto magis sūt corruptibilia. nō autē possent esse aliq̄ p̄prie et aliq̄ remota deo. si deus esset vbiq̄. ergo videt q̄ nō sit vbiq̄. **P**reter. dato q̄ totū ma-

china mūdialis esset vnus corp⁹
tinuū / ostat q̄ illud corp⁹ eēt vbi⁹
q̄ . nō ergo est solius dei pprius esse
vbi⁹ . **C**ontra Ambrosi⁹ pbat
spiritum sanctum esse deum . q̄ est
vbi⁹ . sed si esse vbi⁹ non esset so-
lius dei pprium / ratio Ambro . non
valeret . cum ergo ratio hui⁹ valeat
at / videtur q̄ sit solius dei pprium
eē vbi⁹ . **R**esponso dicendū .
q̄ spiritualia dicuntur esse in loco
nō quidem p̄ contactū magnitudis .
s̄ virtutis . et ideo s̄m rationē vir-
tutis cuiuslibz rei spiritualis / opor-
tet nos loqui de loco in quo ē . vir-
tus autem dei est infinita . que q̄dē
infinitas apparet quantum ad duo
primo q̄ nō solū excedit creaturas
que fuerunt ⁊ erunt . sed etiā d̄nes
que possunt imaginari . ergo deus
non solum est in illis que sunt fue-
runt ⁊ erunt / s̄ in illis que possunt
imaginari esse . **S**ecundo q̄ virt⁹
dei simul et semel i omnibz opat⁹ .
simul ⁊ in singulis s̄m modū ppriū
rerum . ⁊ ideo esse vbi⁹ pprie accē-
ptum / soli deo opetit . **A**liis autem
rebus esse vbi⁹ opetit improprie . ⁊
distinguit⁹ modus q̄ deus ē vbi⁹ .
⁊ quo alię res q̄bus aliquo modo
opetit eē vbi⁹ . naz huiusmodi di-
cunt⁹ eē vbi⁹ . q̄ sūt tm̄ in iis / que
sunt . ⁊ presentia sunt . deus autem
nō solū est in iis que sunt . sed ima-
ginatis preteritis et i futuris . **T**ē
alię res non sunt vbi⁹ . sic in vno
loco . sed sic in diuersis locis . s̄ de⁹
ita est vbi⁹ / q̄ est in quolibet et in
toto . q̄ ei⁹ virtus habet efficaciaz
nō soluz in id q̄d est cōmune vni⁹
so . s̄ etiā in id quod est ppriū vni⁹
cui⁹ rei pticulate . **E**t ideo est i om-
bz sicut in vno loco . et sicut in plu-
ribz . quod est pprie eē vbi⁹ . **A**d
primum ergo dicendū / q̄ nume-
rus non est in rebus numeratis sic
accidens in subiecto . **P**re . vnus
numerus licet sit in omnibus nu-

meratis / sicut omnia essentia . nō tm̄
est in qualibz parte . q̄ non queli-
bz pars numeratur eodez numero .
Terz numer⁹ nō est omnino vnus / s̄
multitudo quedam . deus autē est
in rebus p̄ virtutē suā . ⁊ i singulis
opatur . vt dictum est . **A**d . ii .
dicendū q̄ vniuersale dicit⁹ eē vbi⁹
et semper / magis p̄ remotionē q̄
p̄ positionem . nō em̄ dicit⁹ eē vbi⁹
et semp / eo q̄ sit in omni loco et in
om̄ tempore . s̄ quia abstrahit ab
iis que determinant locuz ⁊ tēpus
determinatum . ⁊ preterea vniuersa-
lia nō sūt subsistentia . **A**d terci-
um dicendū q̄ spiritualis s̄stā-
tia excedit corporale excessu digm-
tatis nature . s̄ non i virtute agēdi
immo videmus q̄ multe s̄stātie
spirituales habēt determinata cor-
pora in quibus agant / sicut anima
rationalis corp⁹ humanuz . et ideo
nō tenet . **A**d . iiii . dicēdū q̄ nō esse
vbi⁹ p̄ regnuz ē ex defectu regis t̄-
remi . pp̄ arcū scriptiōnē suę s̄stā-
tie . de⁹ autē cū sit in arcū scriptus / ē
vbi⁹ . ⁊ tm̄ si nō esset vbi⁹ / nihilo-
min⁹ gubernaret omnia sua natura .
Unde i rege terreno / non esse pre-
sens / ē ad defectū . sed q̄ gubernat
in absentia est ad cōmendationē .
de⁹ autē ⁊ vbi⁹ ē et omnia guber-
nat . **A**d . v . dicēdū q̄ huiusmodi
distātia et pp̄q̄tas creaturarū ad
deū / nō ē s̄m locū . s̄ s̄m similitudi-
nē ⁊ dissimilitudinē . **M**az illa que
magis assimilāt⁹ deo / dicūt⁹ eē pp̄i-
q̄ora . que vero magis recedūt a si-
militudinē ipi⁹ / dicūt⁹ eē sibi r̄motō-
ra . **A**d . vi . dicēdū q̄ dato q̄ tota
machia mūdialis eēt vnū corp⁹ oti-
nuū / nō pp̄t s̄ possz imaginari q̄ essz
vbi⁹ . sed in vno loco tm̄ . q̄ tunc
illud in q̄ eēt accipet⁹ p̄ vno loco . ⁊
sic nō attigerz q̄dlibz pticulare . q̄d
eē vbi⁹ oplectit⁹ i sua rōne . ii . q̄ .
Arcū cogitōz vero dei quere-
bat . utz de⁹ cognoscat ma-

lū p bonū. Et videt̄ q̄ non. quia
vnū cognoscere per aliud pertinet
ad defectum cognitionis. sed in di-
uina cognitione null⁹ defectus esse
p̄t. ergo videt̄ q̄ de⁹ nō cognoscat
malum p bonum. **P̄te.** cognosce-
re vnū p aliud est in cognoscēdo
discurrere. s̄ in diuina cognitione
non est discursus. ergo cuz cogno-
scere maluz p bonuz sit cognoscere
vnū p aliud. videt̄ q̄ de⁹ non co-
gnoscat malū p bonum. **P̄te.**
quic qd de⁹ cognoscit / cognoscit p
essentiam suam. sed malum neq̄ ē
effect⁹ essentie diuine. ne ei oppo-
situz. vt dicit Augustin⁹. ergo vi-
det̄ q̄ deus non cognoscat malum
p bonum. **P̄te.** Philosophus
dicit in tercio de aia. q̄ intellectus
qui semper ē in actu non cognoscit
p̄uacionem. sed intellectus diui-
nus est semper in actu. ergo ⁊ ce-
tera. **P̄te.** omne quod cog-
noscitur cognoscitur per aliquam
similitudinē i ipō cognoscēte exi-
tē. s̄ malum non habet aliquaz simi-
litudinē in deo. ergo de⁹ nō cog-
noscit malū p aliqd bonū. qd in eo
existit. **Cōtra** est qd dicit Aug.
q̄ malum cognoscit̄ s̄m q̄ a bono
discordat. **Is̄** dicenduz. q̄ pp̄ia
cognitio vnus cuiusq̄ rei est s̄m q̄
cognoscit̄ s̄m pp̄ia rōz. In cogno-
scibilib⁹ aut̄ quedā sūt que hnt p
pp̄iam rationē absolutā. vt homo
vel lapis. q̄ pp̄ia rō non depēdet
ex alio. **Quedam** vero sūt que nō
hnt pp̄ia rationē absolutā. sed ex
alio depēdentē. sic est in relatiuis ⁊
p̄uatiuis ⁊ negatiuis. q̄ rō de-
pēdz ex ordie que hnt ad alia. **Nā**
rō ceitatis nō est absoluta. s̄ de-
pēdens inq̄ntū hz ordinem ad visū
cuius ē p̄uatio. **Cū** ergo deus oīa
cognoscat s̄m pp̄ias ratōnes. di-
co q̄ illa q̄rū rō est absoluta. cog-
noscit absolute. et nō p aliud. illa
vero q̄rū pp̄ia ratio est dependens

ex ordine ad alia. cognoscit secun-
dum ordinem ad illa ex q̄bz depen-
dent. cū ergo ratō mali non sit ab-
soluta. s̄ depēdens inq̄ntū scz discor-
dat a bono creato. cognoscit malū
s̄m q̄ discordat ab ipso bono. **Ad**
.i. ergo dicēd. q̄ i illis que habēt
ratōz absolutam. ē ad defectū cog-
nitōis cognoscere vnū per aliud.
s̄ non in h̄s q̄z rō ē ad aliud vt di-
ctū ē. **Ad. ii.** dicēd. q̄ cognitō
discursiua. ē cognoscere vnuz cog-
nitū p aliud cognitū absolute. sed
cognoscere vnū incognitū p aliud
cognitum ad qd ordinat̄ non ē di-
scurrere in cognoscendo. ⁊ h̄ modo
cognoscit̄ malū. **Ad terciū** dicēd.
q̄ licz malum non sit opposituz di-
uine essentie. nam bonū increatuz
non habz malū opposituz. s̄ bonis
effectib⁹ q̄ creant̄ a bono increato
opponit̄ malū. ⁊ inq̄ntū discordat
ab h̄s effectib⁹. cognoscit̄. **Ad**
.iiii. dicēd. q̄ id habz locū in illo
intellectu q̄ cognoscit res p adēq̄ti-
onez et sp̄s suas. et iste mod⁹ co-
gnoscēdi nō ē i deo. q̄ cognoscit oīa
p essentiam suā. **Ad. v.** dicēd.
q̄ licet maluz nō habeat aliq̄ simi-
litudinē i deo. sic i causa sua. tamē
oppositū mali. scz bonū creatū ha-
bz similitudinē i deo. sic i causa sua.
⁊ ita bonū cognoscit p seip̄. maluz
vero p bonum.

.iiij. .q.
Circa p̄destinatōz quere-
bat̄. vtrum p̄destinatio
imponat necessitatem. Et
ostēdebat̄ q̄ sic. cōstat em̄ q̄ p̄e-
destinatus oīno saluat̄. sed h̄ nō
ess̄ nisi necessariū ess̄ p̄destinatus
saluari. ergo videt̄. q̄ p̄destina-
tio necessitatez imponat. **P̄te.** ad
ro. ix. dicit **Apostolus.** Nō est cur-
rentis neq̄ volentis sed miserentis
dei. ergo videt̄ q̄ quicquid hō ha-
bet de salute sit ex sola p̄destinatioe
diuina. ⁊ ex nullo alio. ⁊ sic videt̄ n̄ci

tatem imponere. **C**ontra Aug.
dicit q̄ creauit te sine te non iustifi-
cabit te sine te. **I**tem dicendum q̄
p̄destinatio certitudinem habet.
et tamen necessitatem nō imponit.
in p̄destinatiōe autē tria conside-
rari oportet: q̄ruz duo p̄supponit
ipsa p̄destinatio. scilicet p̄scien-
tiā dei et dilectionez dei id ē volun-
tatez q̄ vult p̄destinatus saluare.
et tertium est ipsa p̄destinatio. q̄
nihil aliud ē q̄ directio ī finē. quez
vult deus rei dilectę. quodlibz autē
horum triuz certitudinem habet. et
tamen necessitatē non imponit. **E**t
q̄ p̄scientia diuina certitudinem
habeat p̄t. deus em̄ cognoscit res
nobilior mō q̄ nos cognoscimus.
nam cognitio nostra est in tempo-
re. et ideo intuitus noster respicit res
secūdū rationez tempōis p̄sētis /
p̄teriti. et futuri. vt scz cognoscat
p̄terita vt p̄terita. p̄sētia vt
p̄sētia. futura vt futura. **N**atu-
ralis vero cognitio diuina est sup̄
tempus. et mensuratur eternitate
solum. **E**t ideo non cognoscit p̄t
sūt in tempore. s̄ p̄t sūt in eter-
nitate. scz p̄t p̄sētia sunt ei tā
necessaria q̄ contingētia. **N**ō oīa
cognoscit tanquā p̄sētia sua p̄s-
sentialitate. ergo cum intellectus
noster certitudinaliter cognoscat.
p̄sētia mltō magis deus oīa sibi
p̄sētia certitudinalit̄ cognoscit. ex
h̄ autē nulla necessitas rebz cognit̄is
īducit. sic videm⁹ q̄ aliqs existēs
ī loco eminenti. certitudinalit̄ videt
ordīnē aliq̄z eūtiū p̄ vias. ille autē
qui est in plano. non videt nisi quez
sibi p̄sētia sūt. et tamē ex hoc ho-
mimbz illis nulla necessitas impo-
nitur. nam hoc non est nisi ex eo q̄
in alto existens intuet̄ omnia. vt
p̄sētia. quez eunti in plano sunt
p̄terita. scilicet illa quez retro sūt.
p̄sētia sūt illa quez sunt iuxta se.
et futura illa scilicet quez āteiora sūt.

Q autē volūtas diuina certitudinē
habeat. et tamen necessitatem non
imponat. sic patet. volūtas enim
dei efficax ē et p̄fecta causa omniuz
rerū. q̄ quecunqz voluit dominus
fecit. eius autez p̄fectio et efficacia
apparet ex hoc. q̄ non solū mouet
et creat res. sed etiam dat eis talē
modū causandi. in quātum cuiuslibz
rei talem determinatum modū co-
tulit. quo suos effectus p̄duceret.
Unde q̄ ipse voluit quedam eē in
vniuerso necessaria et quedaz con-
tingētia. constituit quasdā causas
quibz contulit vt contingēter causa-
rent. et quibusdam contulit vt ne-
cessario causarent effectus. vñ vo-
luit istū vel istū effectū non solum
esse. sed etiaz tali modo esse. scilicet
vel contingēter vel necessario. scilicet
q̄ voluit Petrum nō solū currere.
sed etiaz cōtingēter currere. **E**tiaz
similiter voluit istū vel illū hominē
saluare. sed eo modo vt arbitrii li-
bertatē non p̄deret. et sic q̄ Petrus
vel Martin⁹ saluetur habet duas
causas. vnā scilicet voluntatem di-
uinam. et hęc habet certitudinē.
aliam liberum arbitriuz. et hęc hz
contingētia. et sic ē in alijs re-
bus. q̄ q̄ sunt contingētia pro-
ueit eis ex causa proxia. q̄ vero sūt
certa et necessaria prouenit eis ex
causa p̄ma. **N**ō p̄ma causa rerum
scz volūtas diuina. etiā de cōtingē-
tibz certitudinē habet. ex q̄ quidez
certitudinē nō imponit̄ ipsis rebz
aliq̄ necessitas. q̄ non solū vult ea
eē h̄ tali modo esse. sed necessario vt
contingēter vt dictum est. **Q** vero
p̄destinatio certitudinem habeat
et necessitatem nō imponat simili-
patz. motus enim vel directio vel
p̄positū dirigēdi in finē. quez ē ipā
p̄destinatio. ē s̄m cōstitutiōnez et
ordīnem causarū a deo cōstitutarū
constat autē q̄ q̄ sūt duę cause or-
dinate. q̄ vnā ē necētia et alia cōtin-

x

gens / effectus semp est cōtingēs .
i p̄destinatōe aut sūt duę cause :
quaz vna est necessaria scz deus : z
alia cōtingēs scilic3 libez arbitriū .
z ideo oportet effectū p̄destinati-
onis cōtingentem esse . vnde qz de9
scit et vult istū vel illum cōsequi ta-
lem finem p̄destinatio certitudi-
nem habz . qz vero de9 vult vt fm
li . ar . in talem finem dirigat . p̄t
h̄ huiusmodi certitudo nullaz p̄e-
destinatiōi necessitatē impōit .

Ad p̄mū ergo dicendum : qz hic
p̄destinatus omnino saluetur
ē ex certitudine diuine p̄destinati-
onis : non tamen est necessitas ab-
soluta : sed conditionalis . qz si ta-
lis ē p̄destinat9 / necessario salua-
tur / non autem est necessariuz sim-
pliciter . **A**d secundum dicenduz :
qz verbuz Apostoli non ē sic intelli-
gēdū . qz sit necessariū velle z curre-
re ex pte n̄ra : sed qz p̄ncipiū p̄mū
bene operandi / nō est a nobis : sed
ex misericordia diuina infundēte ḡ-
tiaz . nihilomin9 tamen oportet qz
ex pte nostra sit aliqđ p̄ncipiū ;

.iii. .q.

Circa angelos quesitus fuit
de motu angeli . **D**truz sci-
licet motus ei9 sit in instā-
ti . **E**t videt9 qz sic . cōstat enim qz
mutatio āgeli simplicior ē om̄i mu-
tatione corpali . h̄ muem̄t aliqua
mutatio corporalis in instanti ; sic
illuminatō et huiusmodi . ergo mul-
to magis motus angeli est in instā-
ti . **P**̄e . nobilissime creature con-
petit nobilissim9 motus . nobilissi-
mus aut mot9 ē ille qz sit in instanti .
ergo competit nobilissime creature
scilicet angelo . **S**ed cōtra : omnis
motus habet p̄us et posterius : p̄-
us aut et posteiuz i motu ē nume-
rus t̄pis . ergo i om̄i motu ē t̄pus .
null9 ergo motus etiam angeli est
i instanti . **R**̄ dicēd9 : qz om̄is muta-
tio habet duos terminos : q̄s non

cōtingit simul eē . vnde impossibile
est qz aliq̄s motus vel mutatio sit
in instanti hoc mō . qz idem instās
ambos terminos cōplectat9 . **E**t
scienduz qz in rebus corporalibus
duo termin9 mot9 vel mutatiōis
dupliciter se p̄nt h̄re . **N**o modo
qz sit assignare instans in q̄ termin9
ad quem p̄mo est . et aliud instās
in quo terminus a quo vltimo ē .
et sic cū inter quelibet duo instātia
cadat tempus mediū / sequit9 qz ab
vno termino mot9 in aliuz fiat t̄n-
situs p̄ t̄pus . et sic talis mutatio ē
in t̄pe z nō in instanti . h̄ aut cōtin-
git q̄maz iter duos terminos mo-
tus / est aliquod medium accipere .
sicut inter album et nigrum : z esse
hic z esse ibi . **S**z aliq̄ termin9 mu-
tatiōis sunt : inter quos nō ē ac-
cipe mediū . sic inter album z non
albū : iter ignem z non ignē : inter
tenebrososum et luminosuz . qz affir-
matio z negatio sunt fm se imme-
diata . et similiter p̄uatio et forma
in subiecto determinato . et i talib9
licet sit accipe instans in q̄ primo ē
termin9 ad quez / nō tamen est ac-
cipe instans in q̄ ē vltim9 termin9
a quo . cum enim inter quolib9 duo
instātia sit temp9 mediū / sequit9
qz in illo t̄pe medio i neutro extre-
moz eēt : qđ est impossibile : cū sint
extrema om̄ino immediata . **O**portz
ergo isto modo dicere : qz cum illud
instās i q̄ p̄mo ē termin9 ad quez /
sit termin9 alic9 temporis quod in
toto t̄pe p̄cedēti duret / termin9
a quo . et sic cū inter temp9 et instās
qđ ē termin9 t̄pis non sit t̄ps me-
diū / nō fit t̄nsit9 de vna extrema-
te i aliam in t̄pe . h̄ in instanti p̄-
mo desinit eē termin9 a q̄ : z incipit
termin9 ad quez . et huiusmodi mu-
tatiōes dicunt9 esse instātanee . sic
gnatio / corruptō / illuminatō . fm
qz iste mutatiōes sint t̄m motuū cō-
nuoz : z i t̄pe ex̄ntiū . qz t̄p9 i q̄ vl-

tempus est terminus a quo: mensurat
aliquem motum secundum quem subiectus
accedit ad terminum ad quem. sicut per
alterationem materia disponitur
ad formam. et per motum localem
corpus luminosum accedit ad situm.
in quo illuminatur. et secundum hoc dicitur
quod generatio et corruptio sunt
termini alterationis. et illuminatio/
motus localis. sicut ergo duae sunt
dispositiones et mutationes corporis
aliud. sed neutra harum potest esse in
motu angeli. cum enim motus angeli
attendatur secundum diuisos con-
tactus virtuales angeli ad diuersa
loca. qui quidem contactus non sunt
continui. sequitur quod motus angeli non
sit continuus. et ita tempus quod proprie
mensurat motum angeli. non est con-
tinuum. cum continuus tempus sit ex conti-
nuitate motus. ut dicitur in quarto
philosophicorum. Non enim potest dici quod motus
angeli mensuret tempus continuo. quod
est numerus motus celi. quod motus
angeli non dependet ex motu celi.
et sic sequitur quod motus angeli men-
surat quodam tempore. in quo sunt instantia
sibi succedentia sine continuitate. quod
tempus ex hoc quod est numerus non est
continuum. sed ex hoc quod est numerus
motus continui. sic ergo in motu an-
geli duo extrema motus. non sunt in
duobus instantibus. inter quae sit
tempus medium. neque iterum unum extre-
morum est in tempore. et aliud in instanti quod
terminat tempus. sed duo extrema
sunt in duobus instantibus inter quae non
est tempus medium. et sic oportet dice-
re quod motus angeli sit in tempore.
licet alio modo quam motus corporales
sunt in tempore. Ad primum ergo
dicendum. quod mutatio angeli secundum
praedicta ostenditur esse simplicior
quam alia mutatio corporalis. est enim
simplicior quam illa mutatio. cuius duo
extrema sunt in duobus instantibus.
inter quae cadit tempus medium. cum iterum
duo instantia motus angeli non cadat

tempus medium. similiter etiam sim-
plicior est quam illa. cuius unum extre-
mum est toto continuo. cum unum extremum
sit in instanti indivisibili. et tamen
non intercedit tempus medium. sicut
nec ibi. est quia simplicior. ideo etiam
sequitur quod sit nobilior. unde patet so-
lutio ad secundum.

Questio. v.

Demum quaesitum est de
homine. et circa homi-
nem quaesitum est de parti-
bus naturae humanae. de sacramentis et
de conversatione humanae vitae. Circa
ca primus quaerebantur duo. primo
de anima. secundo de corpore. De
anima quaesitum fuit. utrum sint eius-
dem substantiae anima sensitiva et in-
tellectiva. Et ostendebatur quod non
nam anima sensitiva educitur de
potentia materiae. intellectiva vero est
per creationem. non ergo est eas-
dem substantia utriusque. Praeterea.
in nulla substantia quae sit una et eas-
dem. est eodem tempore motus ad
opposita sed sensus et ratio eodem tempore
mouentur ad opposita sic dicit apostolus.
ad romam. vñ. Video aliam legem
in membris meis repugnantem
et cetera. ergo anima sensitiva et ra-
tionalis non sunt unius substantiae.
Praeterea constat quod corruptibile
et incorruptibile non sunt eiusdem
generis. ergo nec eiusdem numeri.
Nam anima sensitiva est corruptibilis.
intellectiva vero incorruptibilis.
ergo sensitiva et intellectiva. non
sunt eadem numero. et sic nec eiusdem
substantiae. Praeterea anima sen-
sitiva est communis nobis et brutis.
sed in brutis educitur de potentia ma-
teriae. ergo et in nobis. non est er-
go eadem cum intellectiva. quae est
per creationem. Contra. unum
perfectibile una est perfectio. sed
corpus humanum unum est perfe-
ctibile. ergo anima quae est eius perfectio
non est nisi una. Et dicendum. quod circa or-

dimem formarum est opinio duplex.
Vna est Avicenne et quorundam sequen-
tium eius opinio. quod dicitur quod secundum ordi-
nem generum et specierum sunt diuise for-
me substantiales sibi inuicem aduenientes. sic
est substantia et est corpus / et est animatum corpus /
et anima. Dicunt ergo quod quedam for-
ma substantialis est per quam aliquid est substantia
tota. et postea est quedam alia per quam
est corpus. et alia per quam est animatum. et
alia per quam est anima. similiter etiam
et alia per quam est homo. et sic dicunt de
aliis formis substantialibus rebus. Sed hec
positio stare non potest. quia cum forma sub-
stantialis sit que facit habere aliquid et dat
esse substantiale rei. tunc solum prima forma
est substantialis. cum ipsa sola daret esse
substantiale rei. et faceret habere aliquid. omnes autem
alije per primam essent accidentales. et
accidentaliter aduenientes. nec darent
esse simpliciter rei. sed esse tale. et
sic in amissione vel acquisitione ipsarum
non esset generatio et corruptio. sed alte-
ratio tantum. unde patet habere non esse verum.
Similiter etiam est in potentia anime
natura sola prima scilicet anima vegetabilis est
forma substantialis. et faceret habere aliquid. alije
vero essent accidentaliter adueni-
entes. quod omnino falsum est. Et ideo dicitur
dum est quod huiusmodi forme dunt secundum
perfectum et imperfectum. est enim aliquid for-
ma que non dat nisi esse corpus tantum.
Alia est magis perfecta. et dat esse et
vivere quantum ad modum vivendi. Alia que
cum his dat etiam sensum. unde patet quod sepe
ultima est perfectior primis. et habet se
ad partes sic perfectissimum ad imper-
fectissimum. et ideo quicquid continetur in
ipsis. totum est virtute in ultima. Unde
dicendum est. quod vna et eadem essentia anime
est intellectiva et sensitiva. sed intel-
lectiva habet se ad sensitivam sic perfectius
ad imperfectum. quod autem specialiter anima
intellectiva et sensitiva sunt unius essen-
tie. signum est. quod nisi vires anime radi-
carentur in vna essentia. nunquam vna
impediret ab alia. nec virtus unius
redunderet in aliam. Item cum in

tellektus non habeat determinatum
organum in corpore. quod mediante ex-
erret operationes suas ad quod vivetur
tur corpori. nisi esset eiusdem essentie
cum anima sensitiva. Sic ergo patet
quod vna essentia est anime sensitiva et in-
tellectiva. sed differunt secundum perfectum
et imperfectum. ut dictum est. Ad
primum ergo dicendum. quod anima sensiti-
va educatur de potentia materie in bru-
tis. in nobis vero non. sed per creati-
onem cum eius essentia sit anime ratio-
nalis essentia que est per creationem
Ad. ii. dicendum. quod non est inueni-
ens aliquid idem existens et secundum diu-
ersas vires vel partes moveri ad opposi-
ta. et ideo licet substantia anime humane sit
eadem sensitiva et intellectiva. tamen per
secundum diuersas partes vel vires moueri
ad opposita. ut scilicet sensus moue-
atur ad ea que sunt sibi propria. et
ratio ad ea ad que ordinatur. Ad. iii.
dicendum. quod licet incorruptibile non
sit idem cum corruptibili. tamen in-
uenitur aliquid incorruptibile quod
habet aliquam proprietatem communem
cum corruptibili. et sic est in anima
rationali. nam ipsa essentia anime
est incorruptibilis. nihilominus tamen
habet aliquid in se. scilicet sensitivam
que est communis et corruptibilis
Ad. iii. dicendum. quod licet sensiti-
ua sit communis nobis et brutis quan-
tum ad rationem generis. tamen
quantum ad rationem speciei alia
est in homine sensitiva et alia in bru-
tis. et similiter alia in asino. et alia
in equo et boue. quia secundum quod differunt
aliqua specie. ita etiam in eis diffe-
runt anime sensitiva. et ideo non sequitur
quod si in brutis educatur de potentia ma-
terie quod etiam in homine quia in homine est altio-
ris speciei. et est per creatorem. ut dictum est.
Deinde de corpore questum est
utrum resurgat idem numero.
Et videtur quod non. quia secundum philosophum
in topicis. illud dicitur esse idem numero
quod est idem in proprio. accidente et diffi-

mtōe. s; corp⁹ i resurrectōe nō erit
idē pprio. qz nē risibile / tūc nō / nō
eodē accidēte. qz nūc alb⁹ / crisp⁹ /
musicus / et huiusmodi / q̄ tunc nō
erūt. nō etiā eadē diffinitōne. qz
nūc diffinit⁹ p mortale. et tē nō erit
mortale. 8° videt⁹ qz non resurgat
idē numero. ¶ **P**re. identitas ma-
terię facit idem numero. s; materia
corporis resurgentis non erit eadē
cū corpe qd nūc est / cū mltē forme
reiteret in ea. 8° corp⁹ nō resurget
idē numero. ¶ **P**re. **P**hūs dicit in
li. de aīa. qz nō ē eadem statua nu-
mero q̄ destruit⁹. z de eodē ere refi-
ciē. pari 8° ratōne corp⁹ qd nē cor-
rūpit⁹ nō erit idē numero cū eo qd
resurget. ¶ **P**re. constat qz hō huma-
nitate ē hō. et vna hūanitate vn⁹
hō. s; i corpe qd nē ē / et qd resurget
erit duę hūanitates. qz p mortem
destruit⁹ forma totius. 8° erūt duo
hōmes. et sic videt⁹ qz corpa nō re-
surgēt eadē numero. ¶ **S**z dicit⁹. Job
. xix. dicit⁹. Quē visur⁹ sū ego ipe
z c. ¶ **I**st⁹ dicēdū. qz ad h̄ qz aliqd sic
idē numero requirit⁹ identitas pnci-
pioꝝ essentialiū. vñ qd cū qz pnci-
piū eēntialū i ipō idiuiduo varia-
t⁹. nē ē identitatez materialē vari-
ari. id aē ē eēntiale cuiuslibz idiui-
duū. qd ē de rōe ipi⁹ idiuiduū. sic cu-
iuslibz rei sunt eēntialia materia et
forma. vñ si accidētia varientur et
mutēt⁹ remanētibz pncipijs eēnti-
alibz indiuidui. ipm indiuiduū r̄ma-
nēz idē. Cū 8° pncipia eēntialia ho-
mīs sint aīa et corp⁹. z hęc remanē-
āt. ita qz resurgēt eadē nūo / dicēdū
qz corpa hoīm resurgāt eadem nūo
¶ **A**d .i. 8° dicēdū. qz obiectō illa
pcedit ex flō itellctū līę. nō em̄ dici-
tur idē numero aliqd qd hz idē ac-
cidēs nūc z postea. z idē ppriū. sed
illd ē idē numero qd ē idē cūz acci-
dēte. z idē cū pprio / sic cū sbiectū ē
idē cū accīte / pprio / z diffinitōe. et
nō illa q̄ habēt idē accīs / idē ppri-
ū / z vnā diffinitōez. Vnde ptz qz
obijciēs flē itellctū textū. dato aē

qz p̄millū itellctū pcedat obie-
ctō. dicēd qz itelligit⁹ d̄ accītibz in
diuiduātibus / scz de dimēsiōibz et
hęc erūt i corpibz gloificatis. item
erit ibi idē ppriū scz risus. Job viij.
Implebit⁹ os tuū risu. et labia tua
iubilo. De diffinitōe vō dicēdū. qz
licz resurgz imortalis. tñ nat̄a mor-
talitatis nō tollet⁹ ab eo. qz natura
hūana erit q̄ ex se hz vt sit mortalis
¶ **A**d .ij. dicēd. qz licz eadē mate-
ria faciat idē nūo. nō tñ vt nuda.
s; vna materia p̄m qz ē sb̄ dimēsiōibz
t̄minatibz ipaz / facit idē nūo. Vñ
licz mltē forme reiterēt⁹ in materia
corpis resurgētis. tñ resurget corp⁹
sb̄ eisdē dimēsiōibz. z cū eisdē pnci-
pijs eēntialibz. ¶ **A**d .iij. dicit⁹. qz Aug
dicit contrariū. ipe em̄ vult qz si sta-
tua r̄ficiat⁹ ex eodē ere qz sit eadem
nūo. imhilomī⁹ tñ dicēd. qz oīa ar-
tificialia dupl̄ ponūt⁹ i gnē. vlp̄ spē.
qz vel p̄ materiā suā / vlp̄ formā suā
s̄ forme aē artificiales qz sūt accīa.
iō oportz qz collocēt⁹ i gnē vlp̄ spē p̄
materiā. Nat̄ales vō nō. qz sūt sb̄a-
les. Dico ergo qz si cōsidēt⁹ statua
put pot̄ i gnē vlp̄ spē p̄ materiā
suā. sic r̄ficiat⁹ eadē statua. Si vō cō-
sidēt⁹ put pot̄ i gnē vlp̄ spē p̄ for-
mā. sic dico qz nō reficiat⁹ eadē s; alia
qz alia ē forma h̄z illi⁹. i corpe aē
nō ē sic. qz i corpe erit eadem forma
¶ **A**d .iij. dicēd. qz nō sūt duę hūa-
nitates i corpe. qd corrūpit⁹ / et qd
resurgz. s; vna. qz pncipia eēntialia
nō mutāt⁹. sed eadē manēt.

.vñ. .q.
DE sacmētis ḡtie q̄sita sūt t̄a.
p̄ d̄ sacmēto cōfirmatōis. 8°
d̄ sacmēto eucharistie. iij. d̄ sacmēto
m̄rimoni. Circa p̄m̄ q̄rit⁹ vtz sol⁹
ep̄s d̄beat cōferre sacmētū cōfirmatio-
nis vlp̄ etiā ali⁹. et videt⁹ qz nō solū
ep̄s dz ipm sacmētū cōferre. s; etiā q̄
libz sacdos. Cōstat em̄ qz i cōfirma-
tōe cōfertur ḡtia spiritualis. s; hu-
iusmodi gratie collatio sic ē ordinā-
da vt nō possit impediri. cōstat aē
qz p̄ absētiā ep̄oz multotiens im-

peditur. qz non sunt ubiqz pntes.
ergo debet offerri p ministerium sa-
cerdotum qui sunt ubiqz presentes
¶ Hec sacramenta instituta snt ppter
utilitatem. ergo debent eodem mo-
do offerri quo competunt utilitati omni.
non autem omni utilitati competet.
si solus epus offerret h sacramentum
quo datur robur spussancti. qz no
omnes habent oportunitatem epi-
scopi. ergo debz fieri p sacerdotes p
qs oes consequi possunt huiusmodi
utilitatem. **¶** Hec constat qz sacra-
mentum baptismi est maius qz sacra-
mentum confirmationis. h baptismus pfer-
ri p qlibet sacerdotes. 8o mul-
tomagis et confirmatio. **¶** In contrarium
est consuetudo ecclesie. **¶** Hec dicendum.
qz prius minister sacramenti confir-
mationis est episcopus. et h pba-
tur auctoritate et ratione. Ratione
quidem. qz confirmatio ad h fit vt ho i
qda perfectione constituitur. cu detur
ad robur spussancti. vt scilicet ho-
mo ex h fiat fortis et robustus ad
confitendum et ad proponendum fides
coram regibus et principibus. **¶** Unde et
ppter hoc fit in fronte. vt non pti-
mescat. nec confundatur proponere fi-
dem coram hominibus et defendere.
¶ Sic autem **Dio.** dicit. tres snt actoes
hierarchie. scz purgare. illumina-
re. et pficere. purgare est proprium
diaconorum. illuminare vero presbytero-
rum. et h maxime consistit in eucha-
ristia. pficere vero eporum e. **¶** Et ideo
oia sacramenta que ad perfectionem con-
feruntur pertinent ad collationem episco-
pi. que snt et collatio ordinum. et con-
firmationis. no ergo potest alius sa-
cramentum confirmationis offerre qz eps.
¶ Hoc etiam ppter auctoritatem sacre scri-
pture. confirmatio enim fit in locum
impositionis manuum. hoc autem
non poterat fieri nisi per solos apo-
stolos. **¶** Unde p **Philippum** qz predica-
uerat verbis domini i **Samaia** non

imponerat manus. apostoli qui
erant hierosolymis audito qz rece-
pissz **Samaia** verbis domini miserunt
ad illos **Petrus** et **Ioannes**. et postea
sequitur tunc imposuerunt manus
super illos. **¶** Unde cum epi succedunt i locum
apostolorum. solis epi debet colla-
tio sacramenti confirmationis. **¶** Inveni-
mus tamen qz aliquid que in quibusdam per-
fectione consistit ex dispensatione com-
mittunt simplicibus sacerdotibus. sic
collatio minorum ordinum et huiusmo-
di. qd etiam de confirmatione fieri possit
cum dispensatione. **¶** Sine dispen-
satione vero nullus debet offerre hu-
iusmodi sacramentum. nisi solus eps.
¶ Ad primum 8o dicendum. qz omnia
sacramenta in quibus confertur gratia
spiritualis. pferri a sacerdote conferre. vn-
licet in sacramento confirmationis con-
feratur gratia spiritualis. no tamen com-
petit sacerdoti. qz eodem modo et in sacra-
mento ordinis confertur gratia spiritualis.
qd reseruat solis epi ppter perfectio-
nem in qua consistit. et eodem modo con-
firmatio. nec obstat de impedimen-
to scz de periculo. qz pnt recurrere
ad civitates ubi snt epi pntes. et p
hoc ppter solutio ad. **¶** Ad iij. dice-
ndum. qz sacramentum baptismi est maius
necessitate. et no perfectione. et ideo no
solum sacerdotes. h qlibet christia-
nus pferri baptizare in casu necessita-
tis. et ubi non habet copia sacer-
dotum. huata nihilominus forma sa-
cramenti. **¶** Confirmatio vero qz non est
adeo necessaria. et consistit i qda per-
fectione vt dictum est. maioribus
reseruat salicet epi;

¶ Circa sacramentum eucharistie
quesita sunt duo. primo de
illis qui excluduntur a consecra-
tione p fornicationes. secundo vero de
illis que excluduntur a participatione sa-
cramenti p excommunicationem. **¶** Cir-
ca primum quesitum e. vtz alius possit
audire missam sacerdotis fornicari-
um qui peccet mortaliter. **¶** Et videz

t' q' nō possz audire missaz ab eo sn
 pctō mortali. Ecce em pcepit sub
 anathemate q' null' audiat missā
 a sacerdote fornicario. s; facē ut hu
 iumōi mādatū ecclē ē peccare mor
 talit' g' q'cūq; audit a tali sacerdote
 missaz peccat mortalit'. Cōtra ē qd
 ī mltis locis p mundū sustinet. **N**
 dicēd. q' circa hē cōsidrād. q' aliqd
 qntū ad ius naturale ē p se maluz. et
 aliqd est malū qntum ad ius posi
 tiuū. Quicunq; em sacerdos ī pctō
 mortali celebrat peccat mortaliter.
N si cōstaret mibi eū esse ī peccato
 mortali. z inducerem eum ad cele
 brandum. peccarez mortaliter. Et
 hoc est ppter ipsū ius naturale. qz
 hoc est puocare eum ad peccatum
 mortale. Ius autem positū addit
 plus. qz non solum si induceres euz
 ad celebrandum. s; etiam si audio
 ei' missaz pecco mortaliter. Quod
 qdem institutum est in penā sacer
 dotis fornicarij. Attendendū tamē
 est. q' h' non intelligit' de quolibet
 sacerdote fornicario sed d' publicis
 fornicarijs. Et p'prie illi dicūt' esse
 publici q' iudicio ecclē p' sententi
 am vocant' publici fornicarij. **N**
 qn' aliquis iudicō ecclē vocat' ē
 public' fornicarius nlls debz audi
 re missaz suam. alias mortalit' pec
 cat. **A**d id qd obijcit' dicendū. q'
 si sustinetur a p'elatis. nō p' hoc
 excusatur. qz hoc est vel p' negli
 gentiam vel p' miseriaz et defc'm
 ipoz p'latoz. q' nō sūt ausi corrigē
 alios. cū ī se corrigēda mltā cōmit
 tūt. vel etiā aliqn' p' timorē. **N**
 p' h' nō excusat'. .ix. .q.

Circa scdm queritur utz ali
 quis comedendo loquendo
 seu stādo cūz ex cōmunicatis
 peccet mortaliter. Et videtur q' sic.
 qz magistri mlti decretoz h' dicūt.
 z similiter magni. **D**icterea facere
 ut ecclē pceptuz ē mortale pctm. s;
 pctā mādat q' null' loq' nec come

dat cū excōmunicatis. g' q' h' facit
 peccat mortaliter. **P**re. qdā decre
 talis dicit. **U**bi cōsulebat' sum' pō
 tifer utz possz excommunicatis pti
 cipari. **R**ndet q' h' etiaz p vitando
 dispendio mortis non debz facere.
Et huiusmodi assignat causas. qz
 ē pctm mortale. g' videt' q' q'cūq;
 in aliq' ptiipat cūz eis peccat mor
 taliter. Sed contra est. q' multos
 pfectos viros videm' h' faciētes q'
 nullo mō hoc facerent si esset pctm
 mortale. **H** dicēd. q' homo per
 excommunicatōem sepat' a cōm
 munionē fidelū. non aut' hominū
 msi pccidens. qz intm sepat' a cō
 munionē hominū. mōntū cōtingit
 separi a cōmunionē fidelū. **D**ico g'
 q' quis p' cōmunicare seu ptiipare
 cū excōmunicato directe et indirecte.
Directe quidē ī n's q' sūt fidelis seu
 fidelū. et sic ille q' h' mō cōmunicat
 cū excōmunicato peccat mortalit'. Et
 h' cōtingit tripliat'. qz si cōmunicō
 secum in diuinis. sic si orez p eo vel
 audiā missam cū eo et in alijs spū
 alibz. **I**tez si contēptu. et sic q'cūq;
 cōmunicat cum eo q' si contēptus
 mādatuz ecclē. peccat mortalit'.
Item q'cūq; ptiipat secū ī criminis
 ne z in causa. **I**ndirecte vero aliqs
 cōmunicat cum eo in n's que sūt
 hōis sic in verbo cibo et in n's q' sūt
 simplicit' hūanę cōiūctōis. Et h'm
 h' non peccat mortalit' s; veialit'. msi
 faciat ex cōtēptu ut dictū ē. **A**d p'm
 g' dicēd. q' opinio dretistaz nō
 est vera. q' ipi pl' assentiūt ī his z
 z sequūt' ius hūanū q' d'mū. cum
 pl' sit tñ assentiēdū d'mo iudicō q'
 hūaō. z iō melior ē opio eoz q' di
 cūt cōtrū. **A**d. n. dicēd. q' excōmu
 nicato cōmunicare directe ē ut p'cep
 ptū ecclē z h' ē pctm mortale. Sed
 indirecte nō ē ut p'ceptū ecclē. et h' nō
 ē pctm mortale. s; veiale. **N** sciēd
 ē. q' quedā sūt h'm se mala. et hec
 nō pnt sine pctō fieri. sic ē excōmu

x

micare excommunicato in his que sunt
excommunicati. et ideo non possunt fieri sine
peccato. Quaedam vero sunt actiones
malorum tantum. et ista possunt fieri sine
peccato mortali. ut est loqui vel comedere
cum excommunicatis. **A**d tertium
dicendum. quod non solum quis debet scire
mortem antequam peccet mortaliter. sed
etiam antequam peccet venialiter. quod pec-
catum in quantum peccatum nunquam est eli-
gibile. si enim esset eligibile nunquam
esset peccatum. et sic non peccarem si fa-
cerem. Et propter hoc non excluditur.
quod ideo non sit participandum eis. quod est
peccatum mortale. et quod facit peccatum mor-
taliter. quod etiam si esset veniale. non
est participandum eis. et tamen non peccaret
mortaliter si participaret. vel dicens
est quod decretalis illa intelligitur de illis
quod directe communicant excommunicatis;

.x. .q.

Circa sacramentum matrimo-
nij quesita sunt duo. Primo
de maleficiis. Secundo de
frigidis. Circa primum quesitum est.
Utrum maleficia impediunt matrimo-
nium. et ostendebatur quod non. quod opus
dei fortius est quam opus diaboli. sed ma-
trimonium est opus dei. maleficium opus
diaboli. ergo matrimonium est for-
tius diabulo. non ergo impeditur
per ipsum. **S**ed contra maior est potestas
demonis quam hominis. sed homo potest ma-
trimonium impedire. ergo et demon.
Respondendum. quod matrimonium est quasi
quoddam pactum. nam per matrimonium
unus tradit potestatem sui corporis alteri
ad copulam carnalem. Constat autem
quod pactum de impossibili nullum est.
cum nullus possit se obligare ad im-
possibile. et quando aliquis se obligat per
matrimonium ad copulam carnalem.
si hoc sit ei impossibile. matrimonium
nullum est. Sed notandum quod impossibili-
tas carnalis copule. ex aliquo impe-
dimento proveniens. potest dupliciter con-
siderari. quod vel illud est impedimen-
tum superveniens matrimonio iam con-

sumato. vel precedens. Si quidem
est superveniens. tunc matrimonium
consumatum nunquam soluitur. si autem
impedimentum precedit. tunc ma-
trimonium nondum consumatum
soluitur. Item circa hoc considerandum.
quod impedimenta huiusmodi vel sunt
perpetua. vel ad tempus. Si quidem
perpetua sunt. tunc matrimonium illud
simpliciter impeditur. Si vero sunt
temporalia tunc matrimonium non im-
peditur simpliciter. sed ad tempus.
ita tamen quod impedimentum utriusque pre-
cedat. De maleficiis autem sciendum
est. quod quidam dixerunt quod maleficium
nihil est. et hoc proveniebat ex infir-
mitate. quod volebant quod demones ni-
hil sint nisi ab imaginatione homi-
num. in quantum scilicet homines ima-
ginantur eos. et ex ista imagina-
tione nati ledebantur. Fides autem
catholica vult. et quod demones sint.
et possent eorum operationibus lede-
re et impedire carnalem copulam. et
huiusmodi impedimenta si precedant.
et sint perpetua. ut dictum est. simpli-
citer impediunt matrimonium. **A**d
primum ergo dicens. quod etiam diabolus
est opus dei. et non solum matrimo-
nium. et inter opera dei unum est for-
tius alio. et unum impeditur per aliud
magis forte. Unde cum diabolus sit
fortior quam matrimonium. nihil prohibet
per ipsum matrimonium impe-
diri posse;

.xi. .q.

Circa secundum quesitum est. Utrum
frigiditas impediatur matri-
monium. et videtur quod non. quod
senes sunt frigidi et tamen contra-
hant matrimonium. **I**n contra-
rium est quod nullus obligat se ad im-
possibile. sed impossibile est frigi-
dum carnaliter copulari. ergo si ad hoc
obligat se. huiusmodi pactum nul-
lum est. **R**espondendum. quod frigiditas
eadem ratione impedit matri-
monium sicut maleficium. cum sit ea-

dem impossibilitas in utroque. Nihilominus tamen differt frigidus et maleficus. frigidus enim est impotens simpliciter: et quantum ad omnes. Maleficus vero est impotens non tantum quantum ad omnes sed ad unam tantum. Nam maleficius consistit in imaginatione viri respectu unius mulieris: in quantum scilicet ex operatione de mōis fit sibi horroz: et abominatio respectu alius mulieris: propter quem horrozem refugit copulam eius. Et ideo aliter impedit frigiditas et aliter maleficius. Nam frigiditas impedit aliquem quod ad omnes. et ideo oportet quod remaneat absque omni spe contrahendi si ab una retrahatur. Unde si aliunde efficitur potest oportet reintegrare primum minimum. Unde frigiditas soluit contractum et impedit contrahendum. Maleficiatus autem impeditur quantum ad unam tantum. unde datur ei licentia nubendi alteri: et mulieri similiter.

Ad primum ergo dicendum: quod senes sunt frigidi non quantum ad actum generationis: sed ad generationem plis: et ideo cum possunt carnaliter copulari: non soluit matrimonium. Frigiditas vero que omnino carnalem copulam impedit soluit matrimonium ut dictum est; .xij. .q.

Quia consulationem humane vite quesita sunt quedam per compassionem ad proximum. Quedam per compassionem ad res: que in usu hominum remunt. Quantum ad compassionem ad proximum quesitum est de correctione fratris: circa quam quesita sunt duo. Primo utrum debeat aliquis in publico vel in privato corrigere fratrem suum. Et videtur quod occulte **Matth. xviii.** Si peccaverit in te frater tuus vade et corripe eum inter te et ipsum solum. 8º videtur quod occulte sit corrigendus frater delinquens. Sed contra. j. ad **Thimo. v.** peccantem coram

omnibus argue. **P**roterea aliquę constitutiones hoc habent: ut scilicet publice puniantur et corrigantur. **I**tem dicitur: quod huiusmodi correctio ex charitate debet procedere. et inde est quod dicitur fraterna correctio. et ideo oportet ordinem fraternelle correctionis sumere secundum ordinem charitatis. Ordo autem charitatis est. ut quis bono proximi preferat bonum commune. Item ut velit bonum proximi conscientie et fame: et in his magis velit bonum conscientie quam utrumque haberi non potest. Et ideo etiam his consideratis credo quod si esset aliquod peccatum corporale vel spirituale quod in multitudinis haberet detrimentum: statim esset reuelandum cum prepararet bonum commune in ordine charitatis ut dictum est bono proximi siue sit fame siue conscientie. Quando vero non timetur multitudinis detrimentum: tunc debet quis utrumque custodire bonum scilicet fame et conscientie: corrigendo occulte inter se et ipsum. si autem ex hoc correctio non sequatur: tunc post hoc secundum ordinem euangelii debet se adhibere alii vel etiam referre ecclesie: nihilominus tamen et in his seruandus est ordo: ut si peccatum sit publicum publice corrigatur: si vero occultum: occulte corrigatur. Et ideo dicitur: si peccaverit in te et id est sciente te solo: quantum ad occultum. Quantum vero ad publicum dicitur. Peccantem scilicet publice coram omnibus argue. Et sic patet solutio ad primum.

Ad secundum dicendum: quod illud de constitutionibus ordinatum est: et seruari debet in his que videntur in periculum et detrimentum societatis et collegii; .xiiij. .q.

Dico querebatur utrum si aliquis sciat peccatum proximi: peccet mortaliter referendo illud statim suo prelati: et videtur quod sic. quod referre contra ordinem euangelii seu facere est peccatum mortale: sed statim prelati referre est contra ordinem euangelii. 8º peccat mortaliter. Con-

tra ē q̄ hoc faciūt mlti p̄fecti viri :
 q̄ nullo mō h̄ facerēt si eſſet peccatuz
 mortale ¶ **P**reterea: p̄lati non ſolū
 p̄nt de p̄teitis ſed etiā de futuro :
 p̄bere cautelā . et ideo ſi eis referat̄
 nō videtur eſſe p̄c̄m mortale ¶ **I**ſt
 dicendū : q̄ verba dñi que dicuntur
 Matth . xviii . ſ̄ correctōe frat̄na :
 ſūt intelligenda ſic alia verba que
 dicit p̄tinētia ad humanos act̄ .
 ⁊ ſeruari debēt ſm q̄ depēdēt a cha
 ritate . Et ideo dico cum debitis cir
 cūſtātijs ſp̄ intelligenda ſunt ſicut
 alia . Scienduz eſt aut̄ : q̄ in crimi
 nibus tripliciter p̄cedit̄ ſm iura .
 q̄ p̄ inq̄ſitionem ⁊ hoc in peccatis
 publicis . ⁊ huiusmodi non debent
 r̄ferri niſi p̄cedat clamor congre
 gationis . Item p̄ denunciationem
 ⁊ p̄ accusationē et h̄ eſt in p̄uatis .
 Si autē p̄cedatur p̄ accusationē
 tunc oportet fieri p̄ſcriptionē : q̄
 obligatur accusans ad talionē : et
 in hoc attendit̄ vt ſinis bonum rei
 publice . vñ hoc p̄ fieri ſm volūta
 tem : ſiue publice ſiue p̄uati . Si
 aut̄ p̄cedatur p̄ denūciationē tūc
 debet p̄cedere frat̄na admōitio .
 q̄ ſinis huius eſt emendatō p̄xi
 mi . ideo oportet ſeruari ordo frater
 ne correctionis . **D**icit̄ autē ſtatim
 cū quis ſcit fratrem ſuū peccare / de
 beat denunciare p̄lato . dico q̄ in
 n̄s eſt diſtinguendū de conditōibz
 ſubditi ⁊ p̄lati . **M**ax ſi ego ſcio q̄
 frater p̄ me corrigat̄ : tūc nō debeo
 hoc denunciare p̄lato . Si autem
 hoc melius fiat p̄ p̄latuz . p̄la
 tus nihilomin⁹ ſit p̄ discretus ⁊
 ſpiritualis : nō h̄ abēs rancorē ſiue
 odiū aduerſus illum ſb̄ditum : tūc
 licite h̄ poteſt denūciare ſibi . et tūc
 non dicit eccleſie . q̄ non dicit ei ſic
 p̄lato . ſed ſic p̄ſone p̄ficiēti ad
 correctionem p̄xi mi et emendam .
 Sed q̄ p̄pter conditōnes diuſas ⁊
 p̄lati et ſubditorum : nō p̄ in hoc
 dari ḡnale iudicium . q̄ aliquando

p̄latus vel mouet̄ ad odiū ſus
 ſubditum : v̄ ſubditus acerbe ferat
 verba p̄lati . **I**deo hoc tenendū eſt
 p̄ regula q̄ i omnibus iſtis ſemp
 ſeruanda eſt charitas : ⁊ quod me
 lius et magis expedire videt̄ . et ſi
 hoc intendat ſcilicet emendationē
 p̄xi mi et ſeruet quantum p̄ bonū
 charitatis : tunc de denūciādo non
 peccat . Si vero denūciat cuiq̄ p̄
 ſone h̄ : ex malicia et vt p̄xi m⁹ cō
 fundat̄ vel dep̄mat̄ : tūc denūciās
 ſiue accusans peccat mortaliter ¶ **A**d
 p̄mu⁹ ergo dicendū : q̄ ſi aliq̄s ſtati
 r̄ferat p̄lato adhibēs debitas cir
 cūſtāntias . cōſiderās magis ex
 pedire hoc : non facit cō p̄ceptū
 euangelij . quia nō dicit hoc eccle
 ſie . ſed p̄ſone p̄ficiēti vt dictū
 eſt : et ideo non peccat mortaliter
 ¶ **A**d ſecundum dicendum : q̄ eti
 am p̄fecti viri peccarent mortali
 ter ſi denūciādo p̄lato vel alicui p̄
 ſone intenderent aliquid quod eſt
 contra intentionem p̄cepti ¶ **A**d
 tertium dicendum : q̄ ſi aliquis re
 ferat p̄lato culpam p̄xi mi : inten
 dens vel cautelā in futurum vel ali
 quod huiusmodi quod ad emēda
 tionem p̄xi mi videt̄ expedire : nō
 peccat . Si aut̄ hoc dixerit ſiue p̄
 lato ſiue alicui aīco ſuo ex malicia :
 tunc peccat mortaliter . q̄ ſi ex cau
 tela dixerit alicui hoc : ita tamen q̄
 nō p̄ueniat inde aliud vel in fama
 vel vituperiuz p̄xi mo deliquenti tē
 non peccat mortaliter : eſt incaute
 agat ;

Quodlibetum . xi .
Queſitum eſt de deo an
 gelo de homine et crea
 turis pure corp̄alibz .
Circa deum queſitū eſt
 vnū ſcilicet . **Q**uotū v̄mitas eſſentie
 ponat̄ in numerum cum v̄mitate p̄
 ſone . Et videt̄ q̄ nō : ſūt em̄ tres p̄
 ſone diuine . ſi ergo v̄mitas eētie
 poneret̄ in numeruz cu⁹ v̄mitate p̄

sonē: sequitur q̄ in deo esset quat-
mitas quod est hereticum. non er-
go vmitas essentīe ponit in nume-
ruz vmitate personē. **S**ed contra
si vmitas essentīe sit penitus idēz cū
vmitate personē non ponens cū ea
in numez / sequeret̄ q̄ de quocun-
q̄z p̄dicatur vnum / p̄dicaret̄ et
reliquum. sed vmitas essentīe p̄e-
dicat̄ de tribus personis. Dicimus
enim q̄ pater et filius et spūssāct̄
sunt vnū. 8° vmitas p̄sonalis p̄di-
catur de eis. vt dicat̄ q̄ pater et fi-
lius et spūssāct̄ sunt vnus.
quod patet esse falsum. **R**espon-
sio dicendum: q̄ vnūquodq̄ in tā-
tum est vnum iquantum est ens.
Unde ens et vnum conuertuntur.
Est autē vnūquodq̄ ens p̄ suā
formam. vnde et vnūquodq̄ per
suam formam habz vmitatem. **E**t
inde est q̄ que est compatio formē
ad formam: eadez est comperatio
vmitatis ad vmitatez. **D**eus autēz
est formaliter deus per suam essen-
tiam. p̄rietas autem personalis ē
quasi forma constituens personā.
q̄ quidem realiter distinguat̄ ab
alia persona p̄pter oppositōz relati-
uam. **S**ed p̄rietas personalis nō
distinguit̄ realiter ab essentia. ali-
oquin sequeret̄ q̄ in deo esset cō-
positō. et q̄ aliquid aduemeret ei p̄
moduz accidentis. **M**az omne q̄d ē
extra essentiaz rei accidentaliter ad-
uemit. **D**iffert tamen p̄rietas p̄so-
nalis ab essentia s̄m modum itel-
ligendi z significandi. **N**am essen-
tia dicitur absolute. p̄rietas vero
p̄sonalis importat relationez. **N**ū
patet q̄ vmitas personē non ponit
in numerum cū vmitate essentīe q̄si
realiter ab ea differens. sed solum
s̄m modum intelligendi. **E**t p̄ h̄
patet responsio ad obiecta. **N**am
p̄imum procedebat s̄m differētiaz
rei que q̄ non est ī diuinis int̄ vmi-
tatem essentīe et personē. ideo non

237
potest poni quatermitas ī deo. **S**e-
cundum vero procedebat s̄m differē-
tiam que est ex modo itelligendi et
significandi. ex qua p̄uenit q̄ dici-
mus q̄ pater et filius et spūssāct̄
sunt vnum. sed non vnus;

Deinde circa angelos quere-
bant̄ duo. **P**rimo de actōz
ne ipsorum vtz scilicet q̄c q̄d
agūt agant p̄ voluntatis impūi.
Secundo de loco ip̄oz scz vtz p̄nt
esse ī conuexo celi empyrei. quod
etiaz querebatur circa corpora glo-
riosa;

·ñ· ·q·
H **D** p̄imū sic proceditur. **V**i-
detur q̄ non q̄c q̄d agat an-
gelus agat p̄ impūi volūta-
tis. **V**oluntas em̄ equaliter se ha-
bz ad p̄p̄inqua et remota. **S**i ergo
āgelus ageret p̄ solum imperium
voluntatis. sequeret̄ q̄ non differ-
ret. ad hoc q̄ angelus aliquid agerz
q̄d essz p̄p̄inquū vel remotum illud
in quod agit. et sic nunq̄ oportet
q̄ de celo ad terram descenderet ad
aliquid hic agendum. q̄d est contra
traditionē sacre scripture. **P**̄e-
quātum ad volūtatē non differt
vmitas z multitudo. sicut em̄z ali-
q̄s p̄ velle mouere vnā rem. ita
potest et velle mouere plures res /
v̄l etiam totum vniūsum. **S**i ergo
āgelus ageret soluz p̄ imperiū vo-
luntatis. sequeret̄ q̄ posset mo-
uere totum vniūsum q̄d erit impossi-
bile. cum ip̄e sit pars vniūsi. nō 8°
angelus agit solo imperio volūtat̄.
Sz ōtra. om̄is actō ē ab aliq̄ v̄tu-
te. s̄m āgelo nō ē alia v̄tus q̄ itel-
lectus et volūtas. intellectus autēz
nō agit nisi p̄ volūtatē. 8° ōis actō
āgeli ē p̄ imperiū volūtat̄. **I**h̄ di-
cendum. q̄ ōis actio cuiuscūq̄ rei ē
p̄ formam nature illi rei. **N**am et
si sint aliq̄ forme accidentales p̄nci-
pia actōnū alic̄ rei. oportet q̄ hu-
iusmōi actōes r̄ducant̄ sic ī p̄m p̄nci-

pium in forma3 specificaz illius rei agentis. sic actio caloris ignis / re ducitur sic in primū pncipiū in for mā sbalem ipsius. que etiam ē pncipiū omnū accidentiū pncipioz ignis. Et ideo oportet se aliter habere in actionib3 alicui3 rei habētis natura3 simplicē z i actōib3 rei hntis natura3 oppositaz. Si em fuerit aliquid habēs natura3 simplicēz oīs actio eius erit s^m pncipietatez et modum illius nature. qd non continet si habeat naturā compositam. Omis em actio ignis est s^m pncipietatez nature ignis. in cultello aut ignito est quedaz actio nō ptinēs ad pncipietatem ignis scz incisio. Et hoc etiam cōsiderandum est i sb3 s spiritualib3. Aīa em humana non est totaliter intellectus. s3 pncipiat intellectualitatē. Vnde ē in ea aliquid qua virtus et actio. que nō ptinet ad intellectualē naturā. sic pncipue patet in iis que ptinent ad aīmaz vegetabilez. Sed angelus ē totalit intellectualis nature. z iō oportet qz oīs ei3 actio sit s^m intellectū. vt bñs Dio. dicit q^rto capitulo de diuinis nominib3 qz angeli habēt sbstantias virtutes et opationes intellectuales. intellect3 autez nō agit nisi mediāte volūtate. qz motus voluntatis est inclinatio seqns formam intellectam. Vñ oportet qz quicquid āgel3 agit. agit p imperiū voluntatis. S3 tamē cōsideranduz ē. qz cū virtus sit media inter essentiam z opatōz. oportet qz virtus et opatio cuiuslib3 rei pporcionet3 ei3 essentia. Vñ superioris angeli cuius eēntia est nobilior etiam vtus est efficacior. sic ad intelligendum. ita etiam ad agendū in res exteriores. et s^m hoc angeli actio limitat3 ad aliquēz effectū. qz nec virtutē nec essentia habz infinitam. Ad pncipium ergo dicēd3. qz actio voluntatis āgelicę radical

in essentia eius. a qua pcedit eius virtus et opatio. oportet aut mo uens esse simul cū mobili et moto qd ab eo mouet3. vt habet in. vii. phisicoz. et ideo oportet sbstantiā angeli equaliter coniungi rebus quas mouet. Ad. ii. dicēd3. qz actio voluntatis limitat3 s^m modū essentia. nō oportet qz angel3 possit agere oīa q p velle. .i. .q.

H Dicēd3 sic pcedit. Videret qz angelus non possit esse in ouero celi empyrei. Dicit em Anst3. qz in mbilo mbil potest esse. sed extra celum empyreuz mbil esse potest. ergo angelus nō potest esse i ouero celi empyrei. sic em esset extra celū empyreū. Item videtur qz nec corpus gloriosuz ibi esse possit. omne em corp3 necesse est in loco esse. s3 extra celū empyreum nō ē aliquis locus. ergo non potest esse corpus gloriosum extra celum empyreum. Sed contra. si non potest ibi eē angelus aut corpus gloriosum. aut hoc est qz non potest ibi ascendere aut qz non potest pfunditatem celi empyrei penetrare. aut qz indiget loco et continente aut qz indiget conseruāte. sed omnia hec sunt remota a perfectione corporis gloriosi. et multo magis a conditione angeloz. g^o corp3 gloriosū z angelus pnt esse i conuero celi empyrei. Responsio dicendum. qz ad euidētia3 huius questionis notāduz qz apud anti quos fuerūt due opimones maxime pbabiles. quaz vna fuit qz locus sit quoddam spacium. siue dimensiones p se existentes. que qz dem opimo si vera esset. corp3 deberetur locus ex hoc ipso qz corpus est dimensiones habēs. quas necesse est aliquas dimensiones occupare. Sed hec opimo de loco a Philo sopho est in quarto phisicoz reprobata. Vnde est alia ei

us opinio qd loc9 sit superficies cor-
poris continentis. nō qdē inqntuz ē
huiusmodi corporis qd immediate
cōtinet alioqn sequeret qd corpus
qescens nō semp esset in eodē loco.
Putā si homo staret in fluuio p c9
decursum cōtinue renouaret diuise
superficies aq̄ circa ipsū. s; superficies
corporis immediate continentis h3
qd sit locus ex ordine ad p̄mū conti-
nens. Vnde accipit̄ idē locus s̄m
eundē situz ad p̄mū cōtinēs. et p̄t
hoc locus ē immobilis s̄m p̄mū.
Scdm̄ g° hāc opinionez que vera
est: necessitas existendi in loco cō-
uenit corpi ex hoc qd depēdet a pri-
mo cōtinente. z p̄ter hoc primum
cōtinens nō est in loco nisi per acci-
dens et s̄m p̄tes: vt dicit̄ i quarto
p̄hificoz. Angel9 autem nō depē-
det a p̄mo cōtinente: nec etiā corpi9
gloriosum qd p̄ficiat̄ p̄ ammam ex
diuina fruitione beatificataz. Et iō
nulla necessitas ē qd corpus glori-
ficatum aut angelus ab aliq̄ locali
corpore ambiatur. et p̄ter hoc mi-
hil p̄hibet corpus glorificatum v̄t
etiā angelū in cōuexo celi empprei
esse. ¶ Ad p̄mū g° dicendū: qd ver-
bum illud Anst. itelligendū ē ex vi
affirmationis. nō em̄ possibile est
qd aliqd sit i nihilo tanq̄m i cōtinē-
te. sed iste itellectus nihil facit ad
p̄positum. ¶ Ad. ij. dicenduz: qd ra-
tio illa p̄cedit de corpore depēdente
a primo continente;

Dicēde quesitum est de n̄s q̄
p̄tinēt ad hominē. Et p̄mo
de spiritualibus. Secundo
de corporalibus. Circa spūalia q̄si-
tum est primo de sacramentis. Se-
cūdo de virtutibus. Tercio de pec-
catis. Circa sacramēta quesita sūt
duo de baptismo. primo de necessi-
tate baptismi. Vtrum scilicet puer
qui nascitur i deserto vbi nō potest
aq̄ haberi: moriens sine baptismo
saluari possit in fide matris fidelis.

Secūdo de impedimento matrimo-
nii qd p̄uenit ex baptismo. Vtz
scilicet christianus qui baptizat uir-
deā cui primo dederat fidem de con-
trahēdo si baptizaretur: cognoscēs
eam postea carnalit̄ consumet ma-
trimonium;

.iij. .q.

Ad primum sic proceditur.
Videtur qd puer ille i deserts
to natus possit absq̄ bap-
tismo saluari in fide parentum. nō
em̄ ē minois efficacē fides tpe gra-
tię q̄ tpe legis natę. sed tpe legis
natę saluabāt̄ pueri in fide p̄ntū:
vt Gregorius dicit. ergo etiā nūc
tempore gratię. ¶ Vtērea: p̄ chris-
tum non est artata hominib9 via
salutis. cum ipse dicat Joannis. x.
Ego veni vt vitam habeant z abū-
dantiuz habeant. sed ante christi
aduentum saluabant̄ aliq̄ pueri i
fide parentum. ergo multo magis
nunc post christi aduentum. Sed
contra est quod domin9 dicit Joā-
iij. in fine. Nisi quis renatus fuerit
ex aqua z spiritu nō potest intrare
in regnum celoz. ¶ Responso di-
cendum: qd ab illa dānatione quā
humanuz genus incurrit p̄t̄ pec-
catum primi parentis: nullus pos-
test liberari nisi per christuz: q̄ sol9
ab illa dānatione immunis iuēt̄.
ita scilicet vt ei i corpore sicut capi-
ti membrum. hoc autem tripliciter fi-
eri potest. Primo quidem p̄ susce-
ptōz baptismi. s̄m id ad Gal. iij.
Omnes qui in christo baptizati es-
tis christū iduistis. Secūdo p̄ san-
guinis effusionez p̄ter christum.
quia per hoc etiā aliquis passiōi
christi conformat̄ a qua efficaciaz
fortitur baptismus. Vnde dicitur
de martyrib9 Apocalypsis. vj.
Qz lauerunt stolas suas in sangui-
ne agni. Tercio modo per fidem et
dilectionē. s̄m id p̄ ouerbioz xv.
Per misericordiam z fidez purgā;

tur peccata. Et Actū .xv. dicit si
de purificans corda eorum. et per fidē
christus habitat in cordibus nris.
vt habet ad Eph. iij. Vnde et ipse
baptismus dicitur fidei sacramētū. et
hinc hoc dicitur eē triplex baptismus
scilicet aq. spūs. et sāguinis. q. alia
duo / supplem vicem baptismi aq.
si tamen assit ppositū suscipiendi
baptismū. ita scz q. articulus nēta
tis / non autēz contēpt⁹ religiōis.
sacramētū excludat. Manifestū ē autē
q. in pueris nondū habentib⁹ vsū
rōnis nō pē eē motus fidei et dile
ctiomis. aut ppositum suscipiendi
baptisma. et ideo nō possunt salua
ri nisi p baptismū aq. v. p. bap
tismū sāguinis. si p. christū occi
dant. ex quo non solū christiani.
s. etiā martyres sūt. vt di. Aug.
de innocentibus. Et sic p. q. puer
ille in deserto moriens sine bap
tismo salutes non cōsequit. Ad .i.
ergo dicendū. q. hinc quosdam tpe
legis nature nō sufficiebat ad salu
tes paruulorū sol⁹ motus fidei in
tibus. s. requirebatur aliqua exte
rior ptestatio fidei p aliquō sensibi
le signū. et hinc hoc nihil differebat
q. tunc requirebat. ab eo q. nūc
requiritur ad salutem. nisi q. nunc
signum sensibile est determinatū.
tunc autem erat indeterminatū.
et p voto exhibebatur seu adhibe
batur. Aliorū opinio est q. solus in
terior motus fidei relatus ad salu
tes pueri. sufficiebat ad salutē pu
eri. nec tñ nūc diminuta ē fidei vir
tus. s. augmentat⁹ grad⁹ salutis.
q. nūc qui saluatur p christum in
troducitur in regnum celorum statim.
q. tunc non erat. vnde non est in
ueniens si ad hoc amplius req. rat⁹
scz baptismus. vt dicitur Joā. iij.
Ad .ij. dicendū. q. p christum
in hoc ipso ampliata est via salu
tis hominibus. q. per eum apta ē
eis ianua vite eterne. que an clau

sa erat p peccatū pmi parētis;

Ad secundum sic pceditur.
Videt⁹ q. nō possit esse ma
trimoniū m. christianum et
iudeaz baptizatam ab eo. quā car
naliter cognouit post fidem de con
trahendo datam. dicitur enim in de
cretis. xxx. q. i. q. filius sacerdotis
non potest ducere in uxorem puel
laz quaz pater eius baptizauit. 8.
multo minus si ipsemet baptizasset
eam. non posset eam habere in ux
ore. si ergo iste christianus bap
tizasset iudeam. nō potest eam in ux
orem accipere. Sed contra ē. q. hinc
iura quando post fidem datā de cō
trahendo p verba de futuro / sequit
copula carnalis / est matrimoniū
presumptū. presumptione iuris.
contra quam non admittitur pro
batio. s. ita est in pposito. ergo est
verum matrimoniū. Responsio
dicendū. q. spiritualis cognatio
impedit matrimoniū contrahen
dum et dirimit iaz contractū. Ma
nifestum est autem q. ex h. q. chri
stianus baptizat iudeam. contra
bitur inter eos spiritualis cogna
tio. quia fit eius filia spiritualis.
vnde nullum ē matrimoniū sequit
etiam si expresse cōtrahat per vba
de presenti. et etiam subsequat⁹ car
nalis copula. Et p hoc patz respō
sio ad obiecta. nam quod dictū ē
de iuris presumptione. intelligendū
ē quando non interuenit ali quod
impedimentum matrimoni;

Deinde quesitum est de vir
tutibus et primo quantū
ad fidem. Vtrūz scilicet cer
titudō inhesionis que est in here
tico v. malo catholico / sit actus ip
sius fidei virtutis. Secundo de qui
busdam pertinentibus ad religio
nem siue ad latriam. Tercio de qui
busdam pertinentibus ad charitatem;

Ad primū sic pceditur. **D**icitur qd certitudo inhesionis in heretico vel malo catholico sit actus virtutis. qd fm philosophum in scdo Ethic. Tria sunt in anima / potentia / passio / et habitus / s; illa certitudo adhesionis nō p̄t attribui potentie. qz ē meritoia vel demeritoria. potentis em̄ non meremur nec demeremur. similiter aē non p̄t p̄tinere ad passiones qz passioēs p̄tinēt ad appetitū sēsitiuū. q̄ non potest extendi ad hoc qd adherat veritati diuine. ergo reliq̄t qd p̄tineat ad aliquem habitum. sed habitus ad quem p̄tinet certitudo adhesionis ē virtus fidei. 8° certitudo adhesionis ab heretico vel malo catholico est actus ipsius fidei. **P**roterea. omē qd agit ad similitudinem alicuius. videtur agere in virtute illius. s; hereticus p̄ certitudinem adherens n̄s que credit. agit fm similitudine fidei. qz in tantum certitudinaliter inheret in quantum estimat se rectā fidem habere. ergo opatur in virtute fidei. et ita videtur qd illa certitudo adhesionis sit actus virtutis fidei. **P**roterea. tota firmitas spiritualis edificij est a fide fm illud matth. vñ. **V**enerūt flumina flauerunt vēti. et nō poterunt mouere eam. fundata enim erat supra firmam petram. scz per fidem. sed certitudo adhesionis ad firmitatem fidei p̄tinet. 8° est actus virtutis fidei. **S**ed con̄. qd nō ē. nō potest agere sed in heretico vel malo catholico nō est virtus fidei. ergo certitudo adhesionis non p̄t in eis esse actus virtutis fidei. **R**espondeo dicēdū. qd si aliq̄s id qd ē commune multis. accipiat vt p̄p̄riū vni. necesse est vt decipiatur. certitudo aut adhesionis nō ē p̄p̄ria virtutis fidei. **P**rimo qdem qz cōuenit virtutibus intellectualibus puta sapientie scis etie et intellectui. **S**ecundo qz non

solum conuenit fidei vere. s; etiam fidei false. sic em̄ est opinio vera vel falsa. ita et fides. nec min⁹ firmiter inheret aliq̄s veritati qm falsitati. vt **P**hūs dicit i. vñ. **E**thic. **T**ercio qz certitudo inhesionis non semper puenit ex aliquo habitu. s; etiam ex p̄prio arbitrio aliq̄s p̄t assensū suum firmare ad aliquod verū vel falsum. antequāz habeat habitū. **Q**uarto qz certitudo inhesionis nō solū competit fidei formate que est virtus. s; etiam fidei informi q̄ non est virtus. **D**icendum ergo. qd in heretico certitudo inhesionis ē actus falsus fidei. in malo etiam catholico est fidei actus informis. et sic in neutro est actus virtutis fidei. **A**d **P**rimū ergo dicendū. qd diuisio illa datur de n̄s que sunt in anima p̄ modum p̄ncipij actus. nam oīs opatō anime aut est ex aliq̄ passione anime aut ex aliq̄ habitu aut ex pura potentia. huiusmodi aut certitudo inhesionis non potest eē ex passione. in malo autem catholico est ex habitu fidei informis. **S**ed in heretico ē vel ex habitu p̄uise fidei. vel ex pura potentia. sicut i p̄ncipio atēqm habitum acquisiuit. nō enim potest dici qd p̄uersa fides sit habitus infusus. **Q**uod autem dicitur qd potentis nō meremur. nec demeremur. hoc ipso qd habē⁹ potentias. verum est. si autem sic intelligat⁹ qd potentia pura nō possit eē p̄ncipiū merēdi. neqz demerēdi. verū ē qntū ad meritū quod nō potest esse sine gratia. non est autem verum quantum ad demeritū. alioquin ille qui a principio peccat antequāz acquirit habitum viciōsū. non demeretur. **A**d secundū dicendū. qd aliq̄d potest agere fm similitudinem alicuius dupliciter. **U**no modo secūduz similitudinem veram. et sic vere agit aliquo modo in virtute illius. **A**lio modo fm simi-

litudinem apparentem. et sic agit in apparentia virtutis illius et ita est in proposito. Non in heretico certitudo inebriationis est actus fidei apparentis. non autem fidei vere. Ad tunc dicens. quod sic ex fide vera dependet firmitas spiritualis edificij ita etiam ex fide falsa procedit firmitas diaboli edificij;

Deinde quantum ad actus latrice siue religionis quanta sunt quatuor. Primo de celebratioe festorum. utrum scilicet liceat celebrare festum conceptionis domine nostre. Secundo de solutione officiorum. utrum scilicet deicatur huius beneficii cum cura vel sine cura. ex his in scholis teneatur dicere officium mortuorum. Tertio de collatione beneficiorum. utrum scilicet episcopus teneatur dare beneficium meliori. Quarto de solutione decimarum. utrum scilicet aliquis pauper teneatur decimas dare diuiti sacerdoti;

vñ. .q.

Hoc primum sic proceditur. Videtur quod liceat celebrare conceptionem domine nostre. si enim non licet hoc non est nisi quod fuit concepta in originali peccato. sed non fuit concepta in originali peccato. quia beata virgo sancta est ut specialiter et specialiter modo est habitaculum dei. debuit ad hoc specialiter preparari. non autem preparari specialiter secundum corpus quod conceptum est ex semine mixtione. nec etiam quantum ad animam. quia etiam alii leguntur sanctificati in utero et ita relinquitur quod fuit specialiter preparata per immunitatem ab originali peccato. et sic licet ei conceptio celebrare. Sed contra est quod hoc privilegium solius christi dicitur esse quod sine peccato originali est conceptus. non ergo competit beate virgini et ita eius conceptio non est celebranda. Ad dicendum. quod hic inducuntur due questiones. una principalis. et alia accessoria scilicet an beata virgo fuerit concepta cum originali. quod oportet nos primo determinare. Est ergo considerandum quod unusquisque peccatum originale contrahit ex hoc quod fuit in Adam secundum seminalem rationem. ut

Aug. dicit super Genesim ad litteram Omnes autem illi in Adam fuerunt secundum seminalem rationem quod non solum ab eo carne acceperunt. sed etiam secundum naturalem modum originis ab eo sunt propagati. Sic autem processit ab Adam beata virgo quod nata fuit per mixtionem sexuum sic et ceteri. Et ideo concepta fuit cum originali peccato. et concluditur in universitate illorum quibus Apostolus dicit ad Romanos. v. In quo omnes peccaverunt a qua universitate solus christus excipitur. quod in Adam non fuit secundum seminalem rationem. alioquin si alteri hoc conveniret quod christo. non indigeret christi redemptione. et ideo non tantum debemus dare matri. quod subtrahatur aliquid honori filii. qui est salvator omnium hominum ut dicit Apostolus primo Timotheo. iii. Quavis autem sancta virgo in originali concepta fuerit. creditur tamen in utero fuisse sanctificata antequam nata. Et ideo ulterius circa celebrationem conceptionis eius diversa ecclesiarum consuetudo inolevit. nam romana ecclesia et plures alie considerantes conceptionem eiusdem virginis in originali peccato fuisse. festum conceptionis non celebrant. Alii vero considerantes sanctificationem eius in utero cuius tempus ignoratur celebrant conceptionem. Creditur enim quod cito post conceptionem et anime infusione fuerit sanctificata. unde illa celebritas non est referenda ad conceptionem rationem conceptionis. sed potius ratione sanctificationis. sic ergo non est ideo celebranda conceptio predicta. quia fuerit sine peccato originali concepta. non enim per hoc tollitur quin fuerit specialius ceteris preparata et sanctificata. eo quod in ipsa sanctificatione copiosius ceteris munus gratie accepit. non solum ut purgaretur a peccato originali. sed ut tota eius vita redderetur immunis ab omni peccato. tam mortali quam re

mali ut dicit Anst; .viii. .q.

H D scdm sic pceditur. Videtur qd clericus beneficiatus i scholis existēs teneatur dicere officium mortuorum. Ille em qd recipit bona temporalia alic9 tenetur ei i spiritualib9 rcompensare. s; iste clericus accipit bona que fuerūt defunctor9. 8o p eis tenet dicere officiu mortuor9. 9o con. ille qui min9 rcpit mi9 tenet. s; cleric9 qd i scholis existit p morat9 mi9 recipit qm alij qui in ecclesia residentiam faciunt. qui recipiūt quotidianas distributiones. ergo non tenet dicere officium mortuorum sicut illi.

Ist dicendū. qd clericus ex h ipso qd est clericus. 7 pcepue in sacris ordinibus constitutus. dicere tenetur horas canonicas. Videtur em tales specialiter esse assumpti ad laudē dinā fm illd *Esaie. xliij.* Et omēz qd iuocat nomē meū. i gloriā meam creauit euz. s; in qntum ē clericus beneficiatus in hac ecclesia. tenetur dicere officium fm modū illius ecclesie. Est autez cōsiderāb. qd officium mortuorum quandoq; i ecclesia dicit sic ordinarie ptinēs ad ecclesie officium. sic i tota ecclesia in die animar9 dicit officium p mortuis. Et in qualibz ecclesia aliqua sup hoc ē specialis cōsuetudo. puta vt dicatur ordinarie officiu mortuorum semel i septimana. vel qualicūq; aliter fm certuz tps. et ad huiusmodi officiu mortuor9 tenetur clericus beneficiatus i aliq ecclesia. etiā in scholis existēs. Et p hoc satisfiat mortuis quoz recipit bona. aliquando vero dicit officiu mortuor9 i ecclesia extordinarie ppter aliquam causam specialiter emergentē. puta ad preces alic9 psonę vel ppter aliqd huiusmodi. z ad huiusmodi officiu mortuorū non tenet clericus existēs i scholis et p h ptz respōsio ad obiecta;

.ix. .q.

H D tertium sic pcedit. Videtur qd ep̄s peccet dās beneficium bono. si ptermittat meliorem. qd qui facit cōn cōscientiam edificat ad gehemā. Sed iste ep̄s ptermittens meliorem videtur facere contra cōscientiam. 8o peccat mortalit9 edificans ad gehemā. Sed cōn est. qd fm iura sufficit dare bono si sit idone9 ad seruandū in ecclesia. **I**st dicendū. qd aliquis potest dici melior dupliciter. Vno modo simpliciter qd scz est factior pl9 habēs de charitate. Alio modo dicit aliquis melior quo ad aliquid. contingit autē qnq; aliquē meliorem esse simpliciter. qui tamē non dicit melior qntum ad hoc qd beneficium ptiat. quia aliis forte potest ecclesiā magis iuuare. vel p cōsilium sapiētie. vel p auxiliuz potentie. vel quia seruiuit in ecclesia. non ergo ep̄s tenetur semper dare meliori simpliciter. sed tenet dare meliori qd ad h. nō em pē esse qd vnuz pferat alteri. nisi ppter aliquam causam. que siquidem ptineat ad honorem dei et vtilitatem ecclesie. **T**am quātum ad hoc iste ē melior. si autem illa causa ad hoc non ptineat. erit acceptio personarum. que tanto est grauior. qntuz in reb9 diuinis committitur. **V**n super illud *Jacobi. ij.* Tu sede hic bn. dicit glosa *Augustini.* Si hanc distantiam sedendi et standi ad honores ecclesiasticos referamus. nō est putandum leue esse peccatum i personaruz acceptōne habere fidē dñi glorie. Quis em eligat vel ferat eligi diuitem ad sedem honoris ecclesie. cōtēpto paupere sanctiore z instructore. **E**t p hoc ptz solutio ad obiecta.

.x. .q.

H D qrtū sic pcedit. Videtur qd paup nō teneat decias soluere diuiti sacerdoti. iō

em institutum ē vt decime soluātur
ad sustentationez ministrorū ecclē.
s; sacerdos diues habz alias vñ sus-
tētet. 8° nō sūt ei decime soluēde /
et p̄cipue a paupe. **P**re. in mul-
tis terris decime non soluūt. quod
tamē p̄lati corrigerent si hoīnes ex
necessitate iuris diuini decimas sol-
uere tenerent. non 8° videt. z pre-
sertim q̄ pauperes teneant solue-
re decimas diuitibus sacerdotibus.
Sed contra. dñs **Matth. xxiij.**
dicit. hec oportuit facē scz iudicium
et veritatem et illa nō omittēre. sci-
licz ea que p̄tinent ad decimarū so-
lutionē. **P**re. **Luce. xviij.** dicit
phariseus **Decimas do oīm q̄ pos-
sideo.** **I**h̄s dicendū. q̄ sic ph̄s do-
cet in quinto **Ethicoz** mediū iusti-
cie accipit. nō soluz quo ad nos sic
in ceteris virtutibus. s; etiā s̄m rez.
q̄ scz in alijs virtutibus attendunt
diuerse conditiones p̄sonarū. s̄m
q̄ mediū diuersificat. sicut circa ci-
bos q̄d est multum vñ. est paucū
alteri vel moderatū. **S**ed i iusticia
non variat. mediū s̄m diuersas p̄-
sonę conditōnes. s; attendit solum
ad quātitatem rei / qui em̄ emit rē
aliq̄ debet tātū soluere q̄ntum va-
lz. siue a paupe siue a diuite emat.
Reddē aē s̄bitū ē act̄ iusticie. z iō
ad h̄ q̄ alicui reddatur q̄d ei debet.
non refert vtz sit diues vel paup.
Decime autēz sacerdotibus debēt. i
communi q̄dem s̄m ius naturale.
nat̄alis em̄ ratio dicitat. vt illi qui
p̄ populo in sp̄ualibus laborant.
a p̄p̄o stipendia id ē sustentationes
accipiāt. z s̄m h̄ i nouo testamēto
ē de iure dīmo sancituz. **N**ā vt dicit
p̄mē **Corin. ix.** **D**ñs ordinauit n̄s
q̄ euāgeliiū ānunciant. vt de euā-
gelio viuant. **S**ed i lege veteri iudi-
ciali p̄cepto taxata ē quātitas ei9.
q̄d ministris dei a p̄p̄o est soluend.
scz decima. **E**t hoc similr̄ ecclā statu-
it in p̄p̄o christiano soluend. **D**ñ

cu3 sacerdotibus decime debeāt. tū ex
iure nat̄ali. tū ex iure dīmo. tū etiāz
ex statuto ecclē. q̄muis sacerdos sit
diues nihilom̄ paup tenetur ei
soluere decimas. **A**d p̄m 8° oportz
r̄ndē dupliciter. **D**no mō vt dicat
q̄ decimarū solutō ē instituta nō so-
lum ad sustentationē ministrorū ecclē.
s; etiā ad sustentationem pauperū
quibus debz de domo dei p̄uidei. **D**ñ
dicit **Malach. iij.** **I**nferte oīnez de-
cimā in horreuz. vt sit cibz in domo
mea. z sic sacerdoti (q̄ nō solum si-
bi / sed pauperibus p̄uidere debet)
q̄ntuncunq̄ diuiti sūt decime neces-
sarie. **A**lio modo p̄t dicit q̄ neces-
sitas sustentationis ministrorū fuit ra-
tio ecclesiastice institutionis de de-
cimarū solutione. **S**ed ex quo effe-
ctum ē alicui debitū p̄ statutū ecclē.
nihilom̄ ei debetur q̄uis sit diues.
Ad s̄m dicendum. q̄ sic **P**aulus
laudabiliter nō exigebat sumpt9
q̄ sibi p̄pter p̄dicationem euāgelii
debeāt. ne q̄d impedimētū fieret
euāgelio. aut scādalum fidelibus
christi. nō tñ illi peccabant nō mi-
nistrantes s̄ptus q̄s. **A**p̄tus sibi
debitos remittebat. ita etiam p̄e-
lati ecclē laudabiliter faciunt nō exi-
gendo decimas in terris illis in quibus
p̄pter disuetudinem timēt scādalum
gnari nec peccant illi q̄ nō soluunt
decimas in terris i quibus non ē c̄sue-
tuz. peccarent autē si obstinate exi-
gentibus dare recusarent. et ideo vt
huic peccato obuiēnt sacerdotes in
terris illis non exigūt decimas.

Deinde questuz ē de actibus
charitatis. **E**t p̄o de obediē-
tia. et primo scilicet vtrum
sit magis meritorius obedire p̄e-
lato v̄l facere aliq̄d ad dictuz fr̄is.
Secundo de elemosyna;

.xj. .q.
Ad primum sic proceditur.
Videtur q̄ magis sit meri-
torius obedire p̄lato q̄ aliq̄d fa-

cere ad dictum fratris . maiori enim
 merito mai⁹ demeritum opponit^r .
 s; magis demeret^r ille q est inobe-
 diens p^relato . q; ille q nō assentit
 dicto fratris . ergo r magis mere^r
 aliq; obediendo p^relato q; assenti-
 ens dicto fratris . Sed o^rtra . Vbi
 est maior humilitas ibi videt^r esse
 maior meritum . q; humilib; de⁹
 dat gratiā . vt dicit^r Jaco quarto s;
 maioris humilitatis videt^r esse . q;
 aliquis equali se subñciat faciens
 aliqd ad dictū ei⁹ . q; q; aliquis se
 subñciat superiori obediēs p^relato . g^o
 magis videt^r esse meit^riu⁹ q; facit
 aliqd ad dictum fratris q; q; obe-
 diat p^relato . s; dicens . q; aliquis
 act⁹ p^r dicit magis meritorius du-
 plicat . Vno mō ex g^rie opis et sic
 ille act⁹ est magis meit^riu⁹ q; ē ex-
 cellēti^r virtutis . manifestū ē a^r
 q; latria p^r quaz aliq; seruit deo . ē
 excellēti^r virtus q; beneficia qua
 q; satisfacit p^rimo . sic et diligere
 deū est magis meritoriu⁹ q; diligere
 p^rimū . Q; aut aliqd fiat ad dictū
 fratris p^rinet ad amicitia vel bñfi-
 centiā q; quis diligit p^rimū . q; a^r
 obediāt p^relato in qntum est dei mi-
 nister p^rinet ad religionē . q; q; co-
 lit et diligit deum . et ideo magis ē
 meit^riu⁹ q; aliq; faciat aliqd obe-
 diēs p^relato . P^reruās votuz . q; si ali-
 qd aliud faciat ad dictuz fr̄is . Alio
 mō p^r dicit aliq; act⁹ magis meito-
 rius ex eo q; pcedit ex maiori chai-
 tate . licet sit minus ī suo g^rie . et sic
 nihil p^rhib; magis mereri illū qui
 facit aliquid ad dictū fratris . P^ris-
 mum ergo ocedim⁹ . Ad . ij . dicen-
 dū . q; ille q; facit aliqd ad dictū fra-
 tris facit p^ria sponte . vñ minoris
 humilitatis eē videt^r . q; q; aliquis
 obediāt p^relato tanquā superiori .
Unde questuz ē de elemo-
 spna . r primo d elemospna
 clericor⁹ . Secūdo de elemo-
 spnis que sūt p mortuis ;

.xij. .q.
Ad p^rimum sic proceditur .
 Videt^r q; clerici peccēt mor-
 taliter si que eis supfluūt .
 in elemospnis nō largiāt^r . q; sup
 illud Luce tercio Qui habet duas
 tunicas det vnā nō habēti . Dicit
 glo . de duabus tunicis diuidendis
 datur p^rceptuz . q; si vna diuidat^r
 nemo restitur ī dimidia tunica . et
 nudus remanet qui accipit et q; de-
 dit . s; p largitōnem vnus tunice
 mtelligitur largitio eoz que sup-
 fluunt ad necessitatez vite . vt patz
 per ea que in eadem glosa p^remitt^r
 untur . g^o dare supflua est in p^re-
 cepto . s; q; tñsgredit^r p^rceptū pec-
 cat mortaliter . g^o ille q; nō dat sup-
 flua paupib; peccat mortalit^r . Pre-
 te p^rceptu pl⁹ obligat q; osiliū . s;
 dare omnia que q; possidet est osili-
 um et tñ adhuc hō obligat in casu
 extreme nēitatis . g^o etiā ext casum
 extreme nēitatis tenet^r aliq; sup-
 flua dare pauperib; . cu; hoc sit in
 p^rcepto . et ita q; nō largit^r peccat
 mortaliter . Preterea . quecunq;
 consumit quod est alterius tenet^r
 ad restitutionem . Sed bona cleri-
 corum sunt bona pauperuz . vt patz
 p glosa hieronymi sup illud Esaie
 tercio . Rapinā pauperum in domo
 vestra . ergo si clerici iutiliter bona
 euangelica consumant tenētur re-
 stitute pauperibus aliunde . si ha-
 buerint . Preterea quicunq; facit
 se impotentē ad id qd facere tene-
 tur peccat mortaliter . s; clerici faci-
 endo supfluas expensas . faciunt se
 impotentē ad subuendū pau-
 peribus ad quod tenent^r . ergo vi-
 detur q; peccēt mortaliter . Sed
 in contrarium videtur esse consue-
 tudo que apud multos p^rualuit .
Responso dicendum . q; aliter
 videtur se habere circa bona patri-
 momialia et circa bona ecclesiasti-
 ca . nam bonorum patrimonialiu;

vel licite acquiritorum homo vere ē
dominus. Unde quantum pertinet
ad conditionem ipsius rei potest re
sua uti ut vult. et ex hac parte nō
accidit peccatum. potest tamē pec
catus accidere ex inordinato modo
utendi. vel sup̄ abūdātia / duz scz in
utiliter consumit bona ppria. in ea
in que non oportet. vel s̄m defectū.
inquātuz scilicet nō erogat ea in q̄
oportet. utroq; em̄ modo corrūp̄
virtus. ut dicit̄ ī secūdo **E**thicoz.
Bonoz vero ecclesiasticoz clerici
nō sūt rei domini. s̄ dispensatores
s̄m id p̄mē **C**orinth. ix. dispēsatio
aut̄ m̄hi credita est. Pertinet aut̄
ad dispensatōrē ut fidelit̄ distribu
at ea eis que sup̄ dispēsatiōi cōmit
tunt̄. s̄m id p̄mē **C**orin. iiii. Dic
iam querit̄ inter dispensatores ut
fidelis q̄s muemiat̄. In his ergo
p̄ peccatus dupliciter contingere.
Uno modo ex conditiōe ipsi⁹ rei
dum scilicet usurpat sibi rem ecclē
się quasi rem ppriā. z in suos vsus
conūtit id qd̄ esset alijs erogādū.
Alio modo ex inordinato vsu eoz
q̄ in p̄tem suam cedunt. sic etiā de
alijs dictum est. vtz qz hoz dispē
satio. fidei dispēsatoris committit̄
ut dētm̄ est. Si q̄s bona fide dispē
set ecclesiastica bona inde accipiēs
qd̄ sibi conuenit. s̄m conditionem
status z p̄sonę z alijs largit̄. s̄m
qz similiter videt̄ bona fide expedire
sibi. nō peccat mortalit̄. etiāsi forte
aliquid plus in suos vsus conūtit
q̄ oportet. talia em̄ qz in singula
ribz est eoz iudiciuz non possunt p̄
om̄imodaz certitudinē diffimiri.
vñ si nō sit mult⁹ excessus p̄ cōpa
ti fidē bonam dispensatoris. si vero
multus excessus fiat nō p̄ latere. et
ita nō p̄ euz bona fide dispēsatoris
s̄agi. si aut̄ nō seruat bonā fidē in
dispensādo. peccat mortalit̄. **Q**uod
p̄m̄ ergo dicendum. qz sic **A**ug.
dicit. Illa p̄cepta que dñs tradis

dit **Matth. v.** Qui te p̄cutit ī vnā
maxillaz p̄be ei et alteraz. et alia
que ibi sequūt̄ sunt itelligēda s̄m
p̄pationē animi. ut scilicet pat⁹
sit hō facere qn̄ necessitas h̄ requirit.
Unde non est peccatus mortale qn̄
homo hoc non facit. s̄ qn̄ videt ne
cessitatem imminere. si non facit tē
peccat mortaliter. z eadez ratio est
de h̄ p̄cepto. qui habet duas tu
micas dēt vnā non habenti. et de
om̄ibz osimilibus. Unde non sp̄
peccat mortaliter q̄tienscūq; non
dat paupi qui sup̄fluum habet. s̄
qn̄ necessitas iminet. quando autē
sit talis n̄citas que obligat ad pec
catum mortale. non p̄ ratione de
terminari s̄ committitur prudentię z
fidei dispensantis. **U**n̄ si bona fide
det qn̄ sibi videtur expedire. immu
nis est a peccato. alioquin morta
liter peccat. **Q**uod ad. ii. dicendum. qz
illa eadem que sunt consimilia. cas
dunt sub p̄cepto s̄m animi p̄p
ationem. nullum em̄ consilium ē
p̄fectius qz qz homo tradat animā
suam pro fratribus suis. et tamen
hoc cadit sub p̄cepto s̄m animi p̄
pationem s̄m illud p̄mē **J**oānis
.iii. Et nos debem⁹ pro fratribus
animam ponere. Et similiter om̄ia
sua dare pauperibus cadit s̄ p̄p
cepto. s̄m animi p̄pationem. ut
scilicet homo sit paratus hoc facere.
si necessitas iminet. minor tamen
necessitas requirit̄ sup̄flua erogā
da. qz ad om̄ia exhibēda. tamē h̄
totum ratione vniūsalī determina
ri non potest. s̄ committitur pru
dentię dispensatoris ut dictum est
Quod ad. iiii. dicendum. qz bona ecclē
siastica non solum sunt dispensan
da pauperibus. sed etiam ecclēsię
ministris. Unde s̄m canones s̄bēt
diuidi h̄ modo. ut aliqua pars ces
dat in vsus pauperum. et aliqua ī
vsus ministrorum et ī cultuz ecclē
się. **A**liē ē ḡo dicēdū d̄ illis ecclēsiā

sticis bonis que principaliter sunt attributa necessitatibus pauperum: et ex consequenti necessitatibus ministrorum: sic sunt bona hospitalium et aliorum huiusmodi. et aliter de illis bonis que sunt principaliter attributa vobis ministrorum: sic sunt prebende clericorum et alia huiusmodi. nam in primis bonis peccatum committitur: non solum ex abusu: sed etiam ex ipsa re et condicione dum aliquis in suos usus assuit quod est alteri: et ideo tenetur ad restitutionem tanquam defraudator rei aliene. In secundis vero bonis non committitur peccatum nisi per abusu: sic de bonis primoialibus peccatum est. unde non tenetur quis ad restitutionem sed solum ad penitentiam pagendam. **Ad. iij.** dicendum: quod nec moderatus usus diuitiarum nec bona fides dispensatoris saluari videtur in eo qui scienter superflua facit expensas: in voluptuosis conuiujs et alijs huiusmodi superfluis et superfluitatibus. et sic non est dubium quoniam in talibus peccat mortaliter. **Unde dicitur Matth. xxiii.** Si dixerit malus seruus in corde suo: moram facit dominus meus venire: et cepit percutere seruos suos quod pertinet ad superbium et crudeliter dominum: manducet autem et bibat cum ebriosis: quod pertinet ad superflua et voluptuosa conuiuia: veniet dominus huius illius in die quam non sperat et hora qua ignorat: et diuidet eum scilicet a societate sanctorum: pro tempore eius ponetur cum hypocritis scilicet in inferno. **Unde ibidem subditur** ibi erit fletus et stridor dentium. Si autem aliquis non multum in talibus excedit: pro bona fide sua ab aliquo qui vult secundum decetiam suam statum morum gerere non quibus conuiuat;

Deinde quesitum est de elemosinis que fiunt pro mortuis. Et circa hec quesita sunt duo. **Primo** utrum mortuus patiatur aliquod detrimentum si executor eius differat dare elemosinas que ipse in testamento dare mandauit. **Secundo**

utrum executor licite possit differre distributionem elemosinarum ad hoc ut res defuncti melius vendantur in posterum. **.xij. .q.**

Hoc primum sic procedit. **Videtur** quod mortuus nullum detrimentum sentiat ex hoc quod elemosine quas mandauit dari retardantur: huiusmodi enim retardatio puenit ex negligentia executoris: sed negligentia vnius non imputatur alteri. **8º** nullum detrimentum mortuus patitur ex huiusmodi tarditate. **Sed** est quod propter huiusmodi tarditatem retardantur orationes et sacrificia que fierent pro anima defuncti: ex quibus plurimum iuuaretur. **9º** ex huiusmodi tarditate patitur detrimentum. **Hec** dicendum: quod hic est opus duplicis distinctionis. **Primo** quidem ex parte ipsius detrimenti: distinctionem enim est duplex detrimentum: nam quoddam detrimentum est quod pertinet ad tolerantiam penae: secundum id prope corinth. iij. Si cuius opus arserit detrimentum patietur. **Aliud** autem est quod pertinet ad subtractionem remedij. **Secundo** est etiam distinctionem ex parte elemosine. **Circa** quam potest etiam considerari meritum ipsius elemosine et effectus ipsius. **Quantum** igitur ad meritum ipsius elemosine nullum detrimentum patitur defunctus ex ipsa tarditate: maxime si quantum in ipso fuit causam adhibuit: ut huiusmodi elemosine cito darentur: quod meritum principaliter ex uoluntate et intentione dependet. **Sed** quantum ad effectum elemosine patitur detrimentum: non quidem ut pro huiusmodi tarditate puniatur: sed quod remedium ei non adhibetur dum suffragia differuntur ex quibus plurimum iuuaretur. **Ad** primum ergo dicendum: quod negligentia vnius non imputatur alteri ad penam: pro tamen reddere in alterum quantum ad effectum remedij: secundum quod vnus ho

mo ab alio iuuari potest;

.xiii. .q.

Hic dicitur sic proceditur. Videtur quod executor debet tardare distributionem elemosynarum: ad hoc ut res defuncti melius vendat. quod ex hoc sequitur quod patres elemosynas poterit facere pro defuncto. ex quibus defunctus magis iuuabitur. 8o si differat videtur quod laudabiliter et fideliter hoc faciat. Sed contra est quod ex tarditate elemosynarum sequitur retardatio remedii quod forte deus indiget. 8o videtur quod ex huiusmodi tarditate grauetur defunctus potius quam iuuetur. **H**ic dicendum quod in mora modici temporis non videtur esse magni periculum. **N**on si executor per modicum tempus elemosynas dare differat: ut rebus defuncti melius venditis ampliores elemosynas faciat. non est timenda culpa. **S**i vero dilatio sit magna: et forte alio fine non videtur esse absque culpa: quia forte defunctus a purgatorio liberaretur: in quo existenti remedium suffragiorum maxime necessarium erat. **H**ec autem requirunt prudentis executoris examen: ut scilicet consideratis dilatione temporis et conditione persone. quod creditur citius vel tardius liberanda: et etiam quantitate augmenti elemosynarum faciat quod videbitur expedire defuncto;

Deinde questum est de peccatis. et circa hoc questita sunt tria. **P**rimo de peccato originali. vtrum scilicet ille qui baptizatus est transmittat peccatum originale in prolem. **S**ecundo de peccato actuali in generali: quod scilicet sit peccatum. vtrum auersio a deo vel conuersio ad commutabile bonum. **T**ercio specialiter de mendacio. quod mendacium sit grauius vtriusque id quod fit verbo vel id quod fit facto; .xv. .q.

Hic dicitur sic procedit. Videtur quod ille qui est baptizatus non

transmittat peccatum originale in prolem: in eo enim qui nascitur tria possunt considerari: scilicet corpus anima et vniuersitas. sed non contrahit originale peccatum secundum corpus quod a parentibus contrahitur: quia parentes totaliter erant mundati. similiter etiam nec secundum animam quam habet ex creatione dei: in quam peccatum non cadit. et per consequens nec secundum vniuersitatem vtriusque. ergo ille qui nascitur ex baptizati nullo modo contrahit peccatum originale. **S**ed contra est quod remedium non adhibetur nisi vulneratis. sed baptismus qui est medicinale remedium contra vulnus originale peccati: filiis paruulis baptizatorum adhibetur secundum communem consuetudinem ecclesie. ergo cum originali peccato nascuntur. **R**espondendum quod peccatum quod ex transgressione primorum parentum in omnes posteros originaliter deriuatur: non nisi per christi gratiam aboletur: quod de peccato damnauit peccatum in carne: ut dicitur ad Romanos .viij. **S**ed hoc quodam ordine patet. nam primo in statu presentis vite per sacramenta gratie christi remouetur originale peccatum quantum ad iniquitatem anime: ut scilicet non imputetur homini ad culpam. remanet tamen interim quantum ad corruptionem fomitibus in carne. unde **A**postolus dicebat ad Romanos .vii. **E**go ipse mente huic legi dei: carne autem legi peccati. in quantum scilicet concupiscit aduersus spiritum. **U**nde homo baptizatus secundum mentem viuunt in spiritu nouitate. sed secundum carnem adhuc retinet vetustatem. **A**d hoc etiam idem sic per spirituale generationem quod scilicet per euangelium et sacramentum aliquis generatur. producit filios in christo absque peccato. **I**ta et secundum carnalem generationem producit filios in vetustate. **A**d hoc autem originaliter peccato. **E**t per hoc patet solutio ad obiecta .xvi. .q.

HD. n. sic pcedit. Videt
q̄ i peccato actuali p̄us
sit auersio q̄ ouersio. au
sio em̄ importat recessū a termino.
ouersio aut̄ accessū ad terminum.
s̄ in motu corpali p̄us est recessus
a termino / q̄ accessus ad terminum.
ergo et in motu sp̄iali p̄cti p̄or est
auersio q̄ ouersio. sed contra ē qd̄
Dio. dicit quarto. capi. de. diuinis
nomimb. nemo itendens ad ma
lum / opat. s̄ intendens ad bonū.
ergo p̄us amm̄ peccantis cōtit̄
p̄ appetitum ad cōmutabile bonū /
q̄ auitat. a deo. **S** dicend. q̄ pe
ccatum p̄ncipaliter i volūtate con
sistit vt b̄s August. dicit / q̄ntū aē
ad voluntatem id est p̄as qd̄ p̄nci
paliter itendit. et ideo in peccatis
in q̄b. p̄ncipaliter intendit̄ fruitio
boni cōmutabilis / sic i luxuria auai
cia / et similib. p̄us est naturaliter
ouersio q̄m auersio. q̄ nō p̄ncipalit̄ itē
ta. s̄ p̄ter intentionem cōseq̄t̄ ex
inordinata ouisione. in peccatis aē
i q̄b. directe attendit̄ auersio a deo /
sic est infidelitas / despatio / et alia
huiusmodi / p̄us ē auersio ab incom
mutabili bono. et postea est ouersio
ad cōmutabile bonū. sic p̄t̄ i illis q̄
despantes / seipsos tradūt impudi
cicie vt d̄r ad eph. iiii. **A**d. j. ergo
dicendū. q̄ q̄uis in motib. corpa
lib. recessus a termino p̄or sit in exe
cutione / accessus tamen ad terminū
p̄or est in intentione in qua p̄nci
paliter consistit peccatum;

.xvii .q.
HD. iij. sic pcedit. Videtur
q̄ mai⁹ peccatū sit / cū aliq̄s
mentit̄ facto / q̄ cū aliq̄s
mentiat̄ verbo. mai⁹ em̄ peccatū eē
videt̄ cū aliq̄s mētiēdo abutit̄ eo
cui magis creditur. sed sicut Anst̄.
dicit in libro de veritate / magis cre
ditur factis q̄ verbis. ergo graui⁹
peccat qui mentit̄ factis q̄ verbis.
ergo et cetera. **S**ed contra est.

q̄ sic beatus Aug⁹. di. i li de doctri
na christiana. Inter omnia signa
locum p̄cipuuz tenent verba. n̄s
autem abutit̄ ille qui verbo menti
tur. ergo videt̄ q̄ grauius peccat
ille qui verbo mentit̄ / q̄ qui facto
mentitur. **R**esponsio dicendum.
q̄ sicut beatus Ambrosius dicit in
quodam sermone. non solū in fal
sis v̄bis sed etiā i simulatis opib.
mendacium est. Peccatum autem
mēdaci p̄ncipaliter consistit in i
tentōne fallēdi. vñ ille q̄ dicit falsū
qd̄ putat esse verū / non mentitur.
magis autem est re⁹ mendaci ille
qui dicit verum / quod putat esse fa
lsum / vt patet per beatum Augus.
libro de mendacio. Vnde cum ead̄
intentio fallēdi sit in eo qui men
titur verbo / et in eo qui mentit̄ fa
cto / vterq̄ equaliter peccat. v̄buz
emm̄ et factum assumuntur vt in
strumenta fallēdi. Vnde non re
fert quantum ad peccatuz menda
cij / vtrum aliquis verbo vel scripto
vel nutu vel quocunq̄ facto men
tiatur. sicut non refert quantum ad
peccatum homicidij / vtruz q̄s gla
dio vel securi interficiat homines.
et per hoc patet respōsio ad obie
cta.

.xv. .q.
Quesitum est circa corpalia
hominis. vtrum scilicet ali
quis naturaliter possit esse
vel miraculose simul pater et virgo
Et videtur q̄ hoc posset esse mi
raculose. quia pater et mater simul
sunt generationis principia. s̄ ali
qua mulier fuit simul virgo et ma
ter. ergo pari ratione videt̄ q̄ ali
quis miraculose potest simul esse
virgo et pater. **I**tem videtur q̄
hoc potest esse absque miraculo.
q̄ demon incubus posset furari se
men viri virginis i somno polluti.
et transfundere i matricē mulieis.
ex quo quidez semine potest concipi

pi ples: cuius quidem pater non est
 demon: sed ille ex eius semine generatur.
 quia virtute eius a quo resolutum est
 agit. ergo videtur quod etiam absque mira-
 culo possit esse aliquis virgo et pater.
Contra: mulier absque miraculo
 non potest esse simul virgo et mater. 8.
 pari ratione nec vir absque miracu-
 lo potest simul esse virgo et pater. Itē
 videtur quod nec per miraculum. quod si fi-
 lius qui est natus miraculose de virgi-
 ne ex alia parte corporis virginalis
 carnes assumpsisset quam ex illa. unde
 de muliere naturaliter concipitur pu-
 ta de manu aut pede: non diceretur
 filius virginis sicut nec **E**ua dicta est
 filia. **A**de quibus sit formata de costa
 ipsius. Sed non posset contingere
 salva virginitate viri quod ex eadem
 parte corporis et ex eodem loco prole
 generaret: sicut naturaliter generatur. 8.
 nec miraculose fieri potest quod simul ali-
 quis esset pater et virgo. **I**tem di-
 cendum: quod ad huius evidentiam oportet
 videre quid ad virginitatem re-
 quiritur. Requiritur autem tria ad eius
 perfectionem: quorum primum est principale et
 formale scilicet electio seu intentio vo-
 luntatis: sicut et in omnibus moralibus.
Unde illud ex necessitate ad virgi-
 nitatem requiritur quod alicui assidua
 voluntas nunquam experiendi delectati-
 onem veneream. **S**ecundum autem est mate-
 riale scilicet passio appetitus sensitivi: scilicet
 delectatio quam quis experit in actu vene-
 reo: cuius privatio requiritur ad per-
 fectam virginitatem materialiter.
 nam passiones sensitivae sunt materia
 virtutum moralium. si tamen praeter
 electionem propriae voluntatis hoc desit
 puta cum quis in somno polluitur: vel cum
 mulier per violentiam ab hoste op-
 primatur: non perit virtus virgini-
 tatis ut patet per beatum Augustinum primo de civi-
 tate dei. **T**ertium autem est quasi pa-
 tidens et concomitantem se ad virgini-
 tatem habens: scilicet integritas cor-
 poralis. unde si claustra pudoris corrū-

pantur aliter quam per venereum actum.
 puta si obstetrix vel medicus ferro
 ad sanandum incidat: nihil virgini-
 tati deperit: sicut beatus Augustinus dicit
 primo de civitate dei. **S**ic ergo si vir-
 ginitas accipiatur secundum suum esse per-
 fectum: puta ad virginitatem praedi-
 cta tria concurrunt: mulier quidem
 salva virginitate non potest esse mater:
 ita quod concipiat et pariat nisi miracu-
 lose. quod proles egredi non potest cum hoc
 quod permaneat integre claustra pudoris:
 nisi per miraculum sicut accidit in ma-
 tre dei. **P**osset tamen forte absque mi-
 raculo mulier salva omnimoda vir-
 ginitate concipere. sicut dicitur accidisse
 de quadam pubescente puella quae
 cum propter pudoris custodiam praeter lecto
 suo habebat quod dum in somno pollueretur:
 semen ad matricem descendit et pu-
 ella concepit. **V**ir autem absque semi-
 nis resolutione non potest esse pater
 neque naturaliter neque miraculose.
 quod si de corpore eius proles miraculose
 formaretur non posset dici pater. **S**i
 vero virginitas largius accipiatur
 puta solum interiore electione re-
 quirat mentis: sicut patet de muliere
 quidem quod naturaliter potest esse mater ta-
 li virginitate manente. sicut si aliqua per
 violentiam opprimetur ab hoste et inde
 concipit: et multo magis posset fieri
 miraculose. **V**ir autem salva tali vir-
 ginitate posset naturaliter esse pa-
 ter propter pollutionem nocturnam: quod
 quicumque casu ad matricem mulieris per-
 ueniret: non autem ita congrueret quod
 miraculose vir fieret praeter: sicut quod vir-
 go fieret mater. tum quod virgo facta
 miraculose est mater spiritu sancto for-
 mate corpus ex purissimis sangui-
 nibus eius: ut dicitur Damascenus. **R**esolutio
 autem seminis sine qua vir praeter esse non potest
 non congruit operationi spiritus sancti: tunc
 quod vir in generatione est sicut agens. mu-
 lier autem sicut patiens. agens autem ap-
 petit agere: et non pati. **U**nde magis
 congruit ut deus miraculose supple-

at illud qd deest ex pte viri qd id qd
deest ex pte mulieris . et p hoc ptz .
respōsio ad obiecta; . xix . q .

Deinde ultimo q̄sitū ē de cre-
atura pure corpali . **D**tz scz
celuz empyreuz habeat influ-
entiā sup alia corpa . Et videtur q̄
nō . qz omne corpa qd naturaliter
influit ī alia corpa p̄ p̄us influit in
pp̄inqua q̄ remota . si ḡ celuz em-
pyreuz īfluere in corpa īferiora . p̄
p̄us īfluere ī celuz aqueū qd ē sibi
pp̄iq̄us q̄ ī celū sp̄dereū . qd videt̄
īcōueniens . qz celuz sp̄dereū simili9
ē celo empyreo . cū neutz sit de na-
tura q̄ttuor̄ elem̄toz q̄ celū aqueū
qd ē de natura elem̄toz . qz ille aq̄
dicūt̄ ibi esse positē ad refrigerand̄
calorē q̄ p̄mit̄ ex motu celi . **R**ati-
one c̄s̄act̄n9 q̄ ē altior̄ inter plane-
tas d̄r̄ habere frigiditatez . nō ergo
celuz empyreū influit in corpa īferiora .
Sz c̄tra ē qd ī libro d̄ itelligēt̄is
d̄r̄ . qz omne qd influit in alia est lux
vel lucē h̄ns . et ī cōmento dicit̄ . qz
oīs influentia d̄r̄ esse p̄ virtutē lucis .
sz celuz empyreuz maxime h̄z lucez
īter alia corpa . ḡ maxime influit in
alia corpa . **S**z dicēd̄ . qz qdā ponūt
celū empyreū influentiaz nō habe-
re in alia corpa . qz nō ē īstitutū ad
naturales effectus . sz ad hoc vt sit
beatorū locus . et hoc mihi aliq̄ndo
visuz ē . sz diligent̄ cōsideranti ma-
gis videt̄ dicēdū eē . qz īfluat ī ista
corpa īferiora . qz totū vniūsum est
vnū vnitatē ord̄inis . vt ptz p̄ philo-
sophū ī xij . metaphy . **D**ec autē
vmitas ord̄inis attēdit̄ s̄m qz qdaz
ord̄ine regūt̄ corpa p̄ sp̄ualia . et
īferiora corpa p̄ superiora . vt bea-
tus Aug . dicit̄ in tercio de tri . **N**ū
si celuz empyreū nō īfluere ī cor-
pa īferiora . nō cōtinētur sub vni-
tate vniūsi . qd ē īcōueniens . **V**id-
et̄ autē pp̄rius effect9 ei9 esse pp̄etu-
us . et pm̄āsiō īferioz corpm . naz
sc̄dm̄ **S**̄b̄m̄ ī xij . metha . **I**n celo s̄t

duo mot9 p̄ncipaliter . quoz vn9 ē
ab oriente in occidentē . q̄ vocat̄ dis-
urn9 . et ē sup polos eq̄noxialis . et
qz iste ē v̄miformis qz causat v̄mita-
tez seu pp̄etuitatē ī inferiorib9 mo-
tib9 . Ali9 at̄ mot9 ē ab occidente in
orientē q̄ mouet̄ sol . et alij plane-
te / q̄ mot9 ē sup polos zodiaci p̄ quez
plane- te accedūt et recedūt a nobis .
vn̄ iste mot9 pp̄rie causat differen-
tiam gn̄ationis et corruptionis . et
ceteroz motuz in istis īferiorib9 .
et sic cōtinuatur gn̄atio et corruptō
īstoz īferioz q̄usqz de9 vult . q̄ qd ē
q̄ntū ad cōtinuitatez causat̄ a p̄mo
motu . q̄ntum autem ad contrarie-
tatē a sc̄do . sic autem v̄miformitas
mot9 p̄cedit̄ diff̄ormitatez . ita etiā
v̄mitas q̄etis p̄cedit̄ v̄miformitatez
motus . qz moueri ē aliter se habe-
re nūc q̄ p̄us . **Q**uiescere autem ē
eodem mō se habere nūc et p̄ius .
et sic q̄es habet puram v̄mitatem .
Vmiformitas at̄ mot9 h̄z v̄mitatez
cū diūsitatē . et ideo p̄mū celū scilicet
empyreuz singulariter p̄ suaz qui-
etem influit . **S**cdm̄ autē celū quod
dicit̄ aqueum per suum motuz v̄m-
formem . **T**erciu9 autem celū scz sp̄-
dereuz per suum motum diff̄ormē /
hoc autē est p̄p̄riūm corpa huic .
qz īfluat absqz motu īq̄ntū ē sup̄e-
mū . attigēs qdāmō ord̄inē s̄baruz
sp̄ualiu9 . put̄ dicit̄ beatus Diony-
sius sc̄do capitulo de diuinis nomi-
nibus . diuina sapientia cōiungit
p̄ncipia sc̄doz s̄mbus p̄morum
Ad p̄mu9 ergo dicendum . qz cel-
uz empyren9 magis influit in ce-
lū aqueum . q̄ ī corpa īferiora . in-
quātuz scz celū aqueū p̄l9 recipit de
īfluentia celi empyrei . vt v̄miformi-
tatis motus eius ostēdit . vn̄ etiā
magis conuenit̄ euz celo empyreo
rōe sue v̄miformitatis / q̄ celū sp̄de-
reū . **E**st autē de celestib9 corporib9
duplex op̄inio . **V**na qz sit de natu-
ra elem̄toz s̄m quā celū empyreū est

Precepta ad precepta seruanda oēs tenentur. sed ad labores manuum non oēs tenentur. alias qui sunt diuites et maiores non laborant mortaliter peccarent. 8º labor manuum non est in precepto. **P**recepta ad precepta non magis tenentur religiosi quam seculares. **D**ñs Aug. in li. de opibus monachorum. reprehendit monachos qui non laborant. non autem alios 8º et c. **P**recepta usus liberalium artium nobilior est quam mechanicarum qui in opere manuali consistit. sed usus liberalium artium non est in precepto. 8º multo minus labor manuum. **I**tem dicens. quod iudicium de vna quacumque re seruandum est secundum finem ad quem ordinatur. labor autem manuum ad tria esse utilis inuenitur. Primo ad otium tollendum vñ Hiero. ad Rusticum monachum. Semp aliqñd operis facito vt te diabolus occupatum inueniat. et quod intelligat de opere manuali. partem per hoc quod subiungit vñ viscellam texendo. et postea subdit in desiderijs est ois otiosus. Secundo ad corpus domandus. **D**ñs scđe Cor. vi. Aliis carnis macerationibus subiungit. vbi dicitur in laboribus sanctus opus quod maioribus suis operabat. et subdit in vigilijs et ieiunijs et c. Tercio ordinatur ad acquirendum victus. **A**ctuū. xx. Ad ea que mihi opus erat et in quibus mecum erant ministrauerunt manus iste. Si igitur consideret labor manuum secundum quod ordinatur ad tollendum otium vel corpus domandus. sic idem iudicium est de labore manuum et de alijs exercitijs ad eadem ordinatis. non est enim in precepto quod tollatur otium tali et tali occupatione. sed sufficit ad otium tollendum quacumque licita occupatio vt ab otio quis desistat. et sic occupatio seu labor manuum non est in precepto consideratus hoc fine. Et similis est ratio de labore manuum secundum quod ordinatur ad corpus domandus. quod multis exercitijs corpus domari potest. sic vigilijs ieiunijs et c. Et multis alijs huiusmodi. **D**nde nullus eorum inquitur

ordinatur ad talem finem est in precepto in speciali. quauis in generali sit in precepto corpus domari quali cumque exercitio quod mortifere concupiscentie repugnat. **S**ecundum autem quod ordinatur ad victum querendum. sic videtur esse in precepto. **D**nde dicitur prima ad Thessa quarto. operamini maioribus vris sicut precipitur vobis. nec solum in precepto iuris positiuo sed etiam iuris naturalis. illa enim sunt de lege naturali ad que homo ex suis naturalibus inclinatur. sicut autem ex ipsa dispositione corporis habet homo naturale dispositionem ad opus corporale et manuale. propter quod dicitur Job. v. Homo ad laborem nascitur et auis ad volatum. **C**um enim alijs animalibus natura sufficenter prouiderit in his que ad sustentationem sue vite pertinent in cibis. et armis. et tegumentis. homini in his non prouidit. quia ipse est prouidens ratione per quam potest sibi prouidere in omnibus supradictis. **D**ñs et sibi dedit loco omnium predictorum manus ouerentes ad diuersa opera. quibus preceptiones romis diuisis artificijs exequuntur. vt dicitur xiiii. de animalibus. **S**ciendum tamen est quod duplex est preceptum legis nature. quoddam quod ordinatur ad tollendum defectum vnius singularis personae. vel spirituale sicut de actibus virtutum vel corporeale sicut preceptum quod deus dedit homini Gene. scđo. De omni ligno quod est in paradiso comedet. **A**liud vero est quod ordinatur ad tollendum defectum totius speciei. sic habet quod datur Gene. i. Crescite et multiplicamini et replete terram. **I**n his enim precipitur actus generalis. in quo natura saluatur et multiplicatur. **H**is autem est iter hec duogenera preceptorum. quod primum preceptum legis nature tenet quilibet singulariter obseruare. **S**ed ad secundum preceptum non tenet quilibet singulariter. in his enim que pertinent ad speciem oēs homines computantur sicut quod vnus homo. participa

tione enim sp̄i plures hoīnes sūt vn⁹ hō sic dī. **D**orphi. Sic aē vn⁹ hō hz diuisa mēbra q̄ occupāt ī diuisis officiis ordinatis ad tollēduz ppriū defectuz. q̄ nō p̄nt oīa p vnū mēbz exerceri. sic ocul⁹ videt totuz corp⁹. ⁊ pes totū corp⁹ portat. ita oportet eē in n̄s q̄ ad totā sp̄z p̄tinet. nō em̄ sufficeret vn⁹ hō ad excedēda oīa q̄bz huāna vita indigz et societas. Et iō diuisis officiis oportz occupari diuisos. vt dī. ad Ro. xij. Sic ī vno corpe mltā mēbra habem⁹. hęc aē diuisificatō hoīm ī diuisis officiis. oueit seu p̄ueit p̄mo ex dīna p̄uidētia que ita hoīmū stat⁹ distribuit. vt nihil vnq̄z deēē videat⁹ de necessarijs ad vitaz. Scđo etiā ex causis naturalib⁹ ī q̄bz ouem̄t et p̄ueit q̄ ex diuisis hoīb⁹ sint diuisē inclinatōnes ad diuisos modos viuēdi. q̄ g⁹ labore manuū aliq̄s p̄ s̄buenire et pp̄rio defectui. et alieno. cū nō possit vn⁹ hō ī oībz sibi sufficere. s̄z idigz alieno auxilio. p̄tz q̄ p̄ceptū de labore manuum q̄dāmō sub vtroq̄z ḡnē p̄ceptoz p̄dictoz cōtinet. inq̄ntum em̄ labore manuū vnus s̄bueit⁹ necessitatib⁹ alioz. sic p̄tinz ad scđm gen⁹ naturalū p̄ceptoz. īq̄ntuz aē aliq̄s p̄ s̄ suis n̄citatib⁹ s̄bueit p̄tinz ad p̄mū gen⁹. sic p̄ceptuz de comedendo. P̄ceptū aūt q̄d ordinaē ad tollēdu defectū corp̄alē. nō obligat nisi defectu existēte. Nō si aliq̄s est q̄ possz viuē sine cibo nō obligaretur p̄cepto de comedendo. Sic ergo p̄ceptū de labore manuū nō obligat aque siḡlāt s̄m q̄ ordinaē ad tollēdu defectū communē. q̄ p̄ tolli p̄ aliū v̄l alio mō. neq̄ s̄m q̄ ordinaē ad tollēdu ppriū. nisi defectu existēte. Et ideo ille q̄ habz vn̄ licite viuē possz. nō tenet⁹ maīb⁹ opari. q̄ aūt nō habet vn̄ licite viuē possz alias. v̄l nisi aliq̄ licito negocio victū acq̄rat. tenet⁹ maīb⁹ laborare. et s̄

patet p̄ **A**postoluz ī tribus locis. **U**bi de manuum opatione p̄ceptū dat. **P**riō ad **E**ph. iij. vbi p̄hibendo furtū inuigil manuū opationē dicens. **Q**ui iurabat⁹ nō iam furet. magis autē laboret maīb⁹ suis. **S**cđo. i. ad **T**imoth. iij. vbi p̄cipit laborem manuū. p̄hibēs concupiscētiam rerum alienarum. **O**panimi inq̄t maīb⁹ vestris. sic p̄cepim⁹ vobis vt honeste ambuletis. ad eos qui foris sunt et n̄lius aliquid desideretis. **T**ercio ad **T**hesso. iij. vbi p̄cepit opationez manuū. p̄hibens turpia negocia a q̄bz aliqui victum q̄rebāt. **A**uduim⁹ inquit inter vos quosdam ambulare in q̄ete nihil opantes s̄z curiose agentes. glo. **Q**ui feda cura sibi necessaria p̄uidēt. et subdit n̄s aūt qui huiusmodi sūt denunciemus et obsecram⁹ in domino **J**esu **C**risto. vt cū silentio opantes panem suum manducēt. **S**ciendū etiā est. q̄ sicut visus ē p̄ncipiū inter alios sensus ratione cui⁹ omnes alij sensus vsū sortiūtur vt **A**ugustin⁹ dicit. ita manu (q̄ ad plurima opera necessaria eē dicit) dicimus organum organorum. **E**t ideo per operationem manualet intelligitur nō solum quod maīb⁹ fit. sed quo cunq̄ corp̄ali instrumento. **E**t breuiter quodcūq̄ officiū homo agit. de quo licite possz victum acq̄rere. sub labore manuum comprehenditur. **N**on em̄ videtur rationabile q̄ magistri artium mechanicarū possent viuere de arte sua. ⁊ magistri liberalium artium nō possent viuere de arte sua. similiter et aduocati possunt viuē de p̄cimo quod p̄stant in causis. et similiter de omnibus alijs licitis occupatōibus. **Q**uia ergo p̄ceptum est sed non oēs obligat. **I**deo ad vtrasq̄ rationes respondendum est. **A**d pri

mun ergo et scdm patz solutio ex dictis. qz cedimus labore manu eē i pcepto. nō tñ ad hoc oēs singularit obligari. **Ad. iij.** dicēdū. qz sic ex dictis ptz Apostol⁹ loq^r casu illo. qñ p̄termisso labore maū u^z de fēdis negocijs sibi victū acq^r rebāt. i q̄ casu obligāt^r ad p̄ceptuz seruādū. et ideo erāt dig^r excōmunicari. **Ad q̄rtū** dicēd^r. qz illa v̄ba dñi magis sūt p̄nunciātis penā q̄ p̄cipētis satisfactōez. vñ p̄missit maledicta terra i ope tuo. sp̄mas et tribulos. zc. **Similiter** et mulier dixit. i dolore paries filios zc. z iō nō sequit^r qz ad laborādūz q̄libz hō teneat^r ex n̄citate p̄cepti. alias tēneret^r ad agriculturaz. de q̄ ibidem domin⁹ facit mentionē. **Ad. v.** dicēd^r. qz vita sp̄ualis a nullo p̄f conseruari nisi p̄ actus virtutū. et ideo q̄libz obligatur ad s̄uādūz p̄cepta q̄ sūt de actibz virtutum. s̄ vita corp̄alis a multis p̄f conseruāi sine h̄ qz maibz opet^r. z ideo q̄uis sit generaliter i p̄cepto. non tñ q̄libet ad opationē vel obseruationē e⁹ teneatur. **Ad sextum** dicendum. qz non manducare non est peccatum mortale. nisi quando sine manducatione vita non potest conseruari. tūc aliq̄s non manducādo seipm occideret. z similiter nō oportz qz aliq̄s peccet nō laborādo maibus. nisi qñ alias vitā s̄uare nō p̄f. nisi illicitis curis. z ideo cū illicite cure sint modis omnibz fugiende. sub eadē distinctione posuit Apostol⁹ nō māducare et nō opari. dicēs. qui non vult opari nō māducat. **Ad pmū** aut eoz q̄ i contrariū obñciūt dñd. qz non phibz dñs apostolis omnē sollicitudinē. scz in h̄s q̄ p̄tinent ad victum corp̄oris. alias ip̄i loculos nō habuissent. s̄ phibuit sollicitudinē suffocātē q̄ mes duplicat suffocāt. **Uno** mō vt i rebz t̄palibz finē

ponat recte opationis. h̄ prohibz dñs. **Un** Aug. dicit i libro de opibz monachoz exponēs illud. Nolite solliciti esse zc. non vt ista non p̄curent quātuz necessitatis ē qd̄ honeste poterint. s̄ vt ista nō itueāt^r et videāt. et p̄t ista faciant q̄cqd̄ i p̄dicatione euāgelij facere iubent. et habetur i glo. prima ad **Timo** quarto. **Secdo** suffocat^r mens p̄dicta sollicitudine. qñ fiduciā d̄ deo amittit. et ideo hoc dñs phibere i tēdit. vt dicit glo. sup illud **Mat.** vj. h̄ exemplo non phibet p̄uidētia et laborez scz de auibz et lilij. s̄ sollicitudinē vt tota fiducia v̄ra sit in deo per quē et aues sine cura viuunt. **Ad. ij.** dicēd^r. qz nō omia q̄ sūt in p̄cepto continentur expli^{te} in p̄ceptis decalogi. sed ad ea possunt reduci cum in eis implicite contineantur. z sic p̄ceptuz de labore manuz p̄ quez vita corp̄alis conseruatur. reducit^r ad hoc p̄ceptum non occides. sicut etiam p̄ceptuz de māducādo. vel ad hoc p̄ceptum nō furtum facias. quo omne illicitum lucrum quod per laborem manuz euitatur prohibetur. **Ad tertiū** dicendū. qz i quolibet p̄cepto duo sūt consideranda scilicet finis p̄cepti et possibilitas obseruandi. quia omnia p̄cepta cuiuslibet legis sūt ordinata ad aliquid quod bonum inducendum vel malum tollendū. nec aliquod impossibile homini ordiate p̄cipi p̄f. **Un** de dicit **Hieronimus**. qui dicit deum p̄cepisse aliquod impossibile anathema sit. si ergo sit tale p̄ceptuz qd̄ nullo modo reddi possz impossibile obseruandum et sine eo finis intentus haberi non possit. obligatio p̄cepti semper manet. sicut est in p̄ceptis de actibus virtutū. qz ad min⁹ act⁹ itiores sep̄ss i hois p̄fate. z sine eis vita sp̄iri

tualis obseruari non potest ut dictum est. Duobus igitur modis preceptum de operatione manuum obligationem amittit. Uno modo quando aliquis redditur impotens ad laborandum propter corporis imbecillitatem. Alio modo quando finis huius precepti scilicet obseruationem corporalis vite consequi potest sine labore manuum. ut ex dictis patet. **Ad. iiii.** dicendum. quod ad laborem manuum per se loquendo equaliter religiosi et seculares tenentur. quod patet ex duobus. Primo ex verbo Apostoli ad Thessa. iiii. ubi ponit de operatione manuum preceptum. dicens. Subtrahatis vos ab omni fratre ambulante inordinato. fratres enim omnes christianos vocat. non enim tunc temporis aliqui religiosi iueiebantur vel determinati erant. Secundo patet ex hoc quod religiosi non tenentur ad alia quam seculares. nisi ad ea quibus se ex voto obligauerunt. Sed pacidus ostendit quod hoc preceptum magis tangit religiosos quam alios. et hoc dupliciter. Primo quod religiosi viuunt in paupertate. unde facilius potest eis accidere quod non habeant unde viuunt quam secularibus. Secundo ex statuto regule in aliquibus ordinibus. Unde dicit Hieronymus ad Rusticum monachum. Egyptorum monasteria hunc tenent morem. ut nullus absque ope et labore suscipiat. non tamen propter victus necessaria quam propter anime salutem. ne vageat preciosis cogitationibus. sic etiam ad vigilias et alia quibus domat corpus tenentur quandoque religiosi ex statutis suis. ad que seculares non tenentur.

Ad. v. dicens. quod cuius usus liberalium artium sit nobilior. non tamen ita necesse est ad vitam corporis sustentandam. et propterea sub ope manuum non comprehenditur sic ex dictis patet. **xxi. q.**

Hoc secundum sic proceditur. Videtur quod illi qui spiritualibus vacant operationibus non excusentur a labore manuum. quod prima ad Thessa. iiii. super id. Si quis non vult operari non manducet. dicit glo. Aug. dicit quod de

opibus spiritualibus hoc Apostolum precepisse. et postea subdit. Sed superflue conatur et sibi et ceteris caliginem obducere. ut quod charitas vult moneret non solum facere noluit. sed nec intelligere. et ita videtur quod per spiritualia opera a labore manuum non excusentur.

Patet inter omnia maxime spiritualia sunt oratio lectio et predicatio. sed per ista opera non excusantur a labore manuali. igitur probatio medie Aug. di. i. li. de opibus monachorum. quid agant qui corporaliter operari non lunt scire desidero et cui rei vacent. orationibus inquirunt. et lectionibus et verbo dei. et postea subdit. sed si ab his amouendi non sumus. nec manducandum est nec esse prepare. si autem ad ista vacare seruos dei certis interuallis tempore infirmitatis necessitas cogit. cur etiam preceptis apostolicis obseruandis aliquis partes tempore non deputamus. et quantum ad orantes ait. citius exauditur una obediens oratio quam decem milia contemnitus. Quantum vero ad psallentes subdit. cantica diuina cantare etiam manibus operantes facile possunt. et ipsum laborem diuino tanquam cantico consolari. Quantum vero ad legentes subdit. qui autem dicunt se lectioni vacare. nome illic inueniunt quod precepit Apostolus. Que ergo ista peruersitas se nolle lectioni obtemperare dum vult ei vacare. quis enim nesciat tanto citius quamque proficere cum bona legit. quanto citius facit quod legit. Quantum vero ad predicantes subiungit. Si autem est alicui sermo erogandus et ita se occupat ut manibus operari non vacet. nunquid non omnes possunt hoc in monasterio venientibus ad se vel diuinas lectiones exponere. vel ad aliquibus disputationibus salubriter vacare. quando ergo non omnes possunt cur sub hoc obtentu omnes vacare volunt. quandoque si omnes possent vicissitudine facere deberent. et non solum ut ceteri a ne-

cessarijs actibz occupazēt. h̄ etiā qz
sufficit pt pluribz audiētibz vn̄ lo
q̄r. **P̄re.** clerici maxie spūalibz op̄i
bz insistent. h̄ si ad laborez manuū
tenerent ab istis impedirent p̄ba
tō medie. lxxxii. di. c. iiii. dr̄. **Cleri**
cus victuz a restitū sibi artificō vel
agricultā absqz officij sui dūtarat
decremēto acq̄rat. **Ite** capitulo se
quēti. **Clericus** qui v̄bo dei erudi
tus est. artificō victuz querat. **Ite**
omnes clerici q̄ ad op̄anduz validi
sūt. et artificiola et litteras discāt
P̄re. religiosi q̄ omnia reliquerūt
maxime op̄ationibus spūalibz va
cant. h̄ tales tenent ad manuū la
bozē. p̄batō medie **Luce** xii. dicit.
Vendite q̄ possidetis. glo. non tm̄
cibos vestros commūcate pauperi
bz. h̄ etiam vendite possessiones ves
stras vt oibz vestris simul p̄ dño
cōsumptis. postea labore manuuz
op̄amini vnde viuatis et elemosp
nā faciatis. **P̄re.** xxii. di. ca. ii. q̄
ille ē hereticus qui facit contra sta
tutū **Romane** ecclesie. sed illi q̄ mē
dicant nō laborātes p̄p̄is maibz.
faciūt contra statutū **Calixti** pape
xii. q. i. **Videntes** sūm sacerdotes
z̄. vbi dicitur qz ecclesia statuit qz
iter eos q̄ commū vita degere vo
lunt. null⁹ egens inueniat. g° re
ligiosi p̄pter opa spūalia nō excu
sanē a labore manuuz. immo si mē
dicant sūt heretici. **P̄re.** q̄ expōit
se piculo mortis peccat. quasi ten
tās deū. sic si aliq̄s vidēt vrsū rem
ētē ī furia z̄ deponeret arma q̄bus
se posset defendere. tentaret deum.
h̄ ille qui relinquit oīa et non labo
rat maibz. abñat a se n̄caia vict⁹.
q̄bz r̄sistit cōsumptiōm q̄ fit ī corpe p̄
calozē nafalem. g° talis peccat q̄si
tentās deū. **P̄re.** ad **Philippē.** iij.
dicit **Apostol⁹.** **Imitatores** mei es
tote fratres. h̄ q̄uis ip̄e p̄dicaret.
z̄ op̄ibz spūalibz vacarz. mbiloī⁹
ope manuū victū q̄rebat. **Et** n̄. ad

Thessa. iij. **Ipsi** scitis quēadmod
et vos oporteat imitari nos. q̄ non
inqueti fuim⁹ iter vos. neqz ḡtis pa
nē maducaim⁹ ab aliq̄. h̄ m labo
re z̄ fatigatione nocte ac die op̄ā
tes ne quē v̄m ḡuarem⁹. **P̄re.**
Gene. xxiiij. sup illud cōfirmat⁹ est
ager z̄c. dicit glo. qz p̄fect⁹ p̄dica
tor aīaz suā abscondit s̄b lectōe bone
op̄atōis z̄ cōtēplatōis r̄gimine. et
sic illi q̄ op̄ibz spūalibz insistent p̄
tēplatoz. dicūt etiā exteioibz op̄ibz
vacare p̄ actōnē. z̄ sic opa spūalia
nō excusāt a labore manuū. **Sed**
cōn **Luce** ix. **Sime** vt mortui sepeli
ant mortuos suos. glo. dñs docet
minora bona p̄ maioribz eē dimittē
tēda. h̄ opa spūalia sūt maiora bo
na q̄ opa maūalia. g° h̄o debz h̄c
p̄mittere p̄pter illa. **P̄re.** opa
pietatis sūt potōra q̄ exercitia cor
palia. i. ad **Timo.** iij. **Corpale** ex
ercitatio ad modicū vtilis ē. pietas
aut ad oīa valet. h̄ opa pietatis et
misericordie sūt dimittēda. vt vacet
tur p̄dicatōi. **Actū** vi. **Nō** ē equū
vos dereliquē verbū dei et ministra
re mēsis. **Luce.** ix. **Sime** mortuos
sepelire mortuos suos. tu aut vade
ānūcia regnuz dei. g° multo fortius
p̄pter p̄dicationē z̄ alia opa spūa
lia ē dimittend⁹ op⁹ maūale. z̄ alia
q̄ p̄tinēt ad exercitacionē corpalez
P̄re. n̄. ad **Thio.** ii. **Nō** militā
do implicat se negocijs secl̄aribus
glo. **illa** sūt secl̄aria negocia q̄bz
aī⁹ occupat colligēde pecūie cura.
h̄ q̄ op̄at maibz h̄z curā d̄ colligēda
pecūia. g° implicat secl̄aribz nego
cijs. z̄ ita illi q̄ militāt deo ī spūali
bz op̄ibz. nō dñt op̄ibz manuū oc
cupat. **S̄** dñdū. qz veritas huus
q̄stōis apparet ex n̄s q̄ ī superiori
q̄stione dicta sūt. nā dictū ē sup. qz
illi tantuz obligantur ad obserua
tōnē huus p̄cepti. scilicet de opere
manuum qui nō habent alias vn̄
de licite viuē possent. **Et** ideo q̄ spi

21

ritualia opa exercent: et alias possunt licite viuere quae de labore manuum non tenentur laborare. Non distinguendum videtur de operibus spiritualibus: sunt enim quaedam opera spiritualia seu bona quae in bonum omnino cedunt: quaedam vero quae ad singularem profectum facientis pertinent: non sunt autem quae in spiritualibus operibus operantur ad utilitates communem pertinentibus: debent prouideri ab his quorum utilitati deseruiunt: quod patet per auctoritatem prima **Cori. ix.** Si nos vobis spiritualia seminamus: non est magnus si carnalia vestra metamus: hoc etiam patet per rationem: quia utilitas spiritualis profertur carnali: eis autem qui omnino utilitati deseruiunt in temporalibus: debet sustentatio: ex proprio labore quo utilitati communi deseruiunt: sicut patet de militibus: qui pro pace reipublice militant. Non primum **Corinthi. ix.** Quis militat suis stipendiis vni: quae: unde multo magis quam in spiritualibus bonis: prouentus in tali ministerio sustentari possunt: et sic non tenentur manibus laborare. Sunt autem quattuor opera spiritualia: quibus communis utilitas prouocatur et ex his stipendia debentur. Primum est occupatio in iudiciis ecclesiasticis exequendis: dicitur enim ad **Ro. xiiij.** de potestate seculari. Qui iudicium seculare exercet: et ideo tributa praestatis seculis iudicibus: ministri enim dei sunt in hoc ipso seruientes vobis. Et propter hoc **Aug.** dicit in libro de operibus monachorum quod debent manuum operibus insistere: illi dum taxat quae ab ecclesiasticis vacant occupationibus: unde se excusat a labore manuum propter iudicia ecclesiastica quibus occupabat dicens: Quaeque dicere possumus quod militat suis stipendiis vni: quae: tamen dominus noster Iesum christum in uoco teste super aiam meam: quoniam quantum ad meum attingit commodum multo malle per singulos dies certis horis (quantum bene moderatis monasterijs constitutum

est) aliquid operari manibus: et certas horas habere ad legendum et orandum: a aliquid de divinis litteris agendum liberis: quae tumultuosissimas perplexitates alienarum curarum pati de negociis spiritualibus vel secularibus: vel indagando de immundis vel interueniendo vel precipiendo. Secundum opus spirituale quod in bonum omnino reducat est opus praedicationis: quod fructus animarum procurat: et ideo dicitur primum **Cor. ix.** Dominus ordinavit his quae euangelium annunciant ut de euangelio uiuant: nec debet referri tantum ad illos qui habent auctoritatem praedicandi: sic sunt prelati: sed etiam ad illos qui qualitercumque praedicant ex commissione prelatorum: quia stipendia non dantur et debent potestati sed operi et labori: ut dicitur secundo ad **Timo. secundo.** laborantem agricolam oportet primum de fructibus accipere gloriam: scilicet praedicatorum qui in agro ecclesiae: ligone ubi: excolit corda auditum: nec tantum illi qui praedicant praesentem de euangelio viuere: sed etiam illi qui eis ministrant ad hoc officium cooperantes: quod patet ad **Ro. xv.** Sed spiritualium eorum participes facti sunt gentiles: debent etiam in carnalibus ministrare eis: gloria: eorum scilicet iudiciorum qui miserunt praedicores ab Hierosolymis: unde etiam illi qui praedicores mittunt praesentem de fructu euangelii viuere. Tertium opus spirituale quod cedit in bonum omnino sunt orationes: quae fiunt in horis canonicis ad salutem ecclesiae ut auertat ira dei a populo: **Ezech. xiiij.** Non opposuistis vos murum pro domo israel ut staretis in praesidio in die domini: gladius: praesentem dimicantes: et dimensio setentiae resistentes. Et ideo dicitur primum **Cor. ix.** quod quae altario deseruiunt cum altario participat: et de his duobus operibus dicit **Aug.** in libro de operibus monachorum: Si euangelistae sunt: fateor habent potestatem seculi viuendi de sumptibus ecclesiae fidelium: quia de hoc loquitur: si ministri altaris dispensatores sacramentorum sunt: unde ista sibi non arrogat: sed praedicant potestatem. Quartum opus spirituum

ale qđ rđūdat i bonuz cōmune: est
 elucidatio sacre scripture. Qui em̄
 elucidatōm sacre scripture vacant
 ad alios instruendos / pñt d̄ hoc ope
 spūali viuere. p̄ma ad **Timo. v.** q̄
 bene p̄sūt p̄sbyteri / duplici honore
 digni habeantur. maxime ať q̄ labo
 rant i v̄bo 7 doctrina. glo. vt eis spi
 ritualit̄ obediāt et exteriora minis
 trant. q̄ laborāt i v̄bo glo. id ē / ex
 ho:tatōe si deliū sciētū / 7 doctrina /
 nesciētū. Et h̄ plam̄ dicit **Hiero.**
 ad vigilantū hec in iudea vsq; ho
 die p̄seuerat cōsuetudo / nō solū a
 pud nos s; etiā apud hebreos / vt
 q̄ i lege dñi meditat̄ die ac nocte /
 p̄rez nō hēāt i tra nisi solū deū et sy
 nagogaz totū orbis foueant̄ mis
 misteris. **Itz 8.** q̄ illi q̄ p̄dictis
 opib; spūalib; vacāt nō tenēt̄ ma
 mb; laborare. De n̄s ať q̄ vacant
 spūalib; q̄ nō directe i bonū cōne ec
 clesie redūdāt. s; i bo^m faciētis. sic
 oīos p̄uate / ieiunia et huiusmōi /
 distiguēs. q̄ a illi qui in religione
 istis opib; occupāt̄ hñt i seculo vñ
 viuerent sine labore manuū. a nō.
 si sint tales cū ad religionē reuert̄
 nō tenēt̄ maib; laborare. **Vñ Au.**
 in li. d̄ opib; monachoz. sic dicit.
 Si hēant aliqd in h̄ seculo q̄ facile
 sine opificō sustētarēt vitaz suā. q̄
 cūsi ad deū idigētib; dispersi sūt
 zc. credēda ē eoz infirmitas 7 ferē
 da. solēt em̄ tales lāguidi; educati
 laborem corpalez sustinere nō pos
 se. Si ať i seculo opifices fuerūt 7 d̄
 labore n̄manuū viuētes s̄t. ex dupli
 ci causa reuētes ad monasteiuz las
 borare recusant. Vno mō ex pigri
 cia opandi volētes in ocio viuē. et
 tales peccant. et hoc est qđ **Aug.**
 dicit in p̄dicto libro. **Plerūq;** re
 munt ad professionē seruitutis dei
 ex professione seruili. 7 vita rustica
 na / et opifica exercitatione / et ple
 beio labore. Et postea sudit ergo ta
 les si non operantur / de infirmita

te corporis excusai nō pñt. p̄terite
 q̄ppe vite cōsuetudine cūcūt. Et
 iterpōnt. nō apparz. vt ex p̄po
 sito h̄uitutis dei / an vitā laboriosaz
 7 iopē fugiētes ad monasteria ve
 nerit. Alio mō intermittunt aliq; o
 p; maūale ex itentōne dñi amo
 ris. q̄ ad op; cōtemplatōis cōtinue
 s̄bleuāt. t̄tes cū spū dei agāt nō pec
 cāt. q̄ vbi spūs dñi ibi libertas. **Vñ**
Gre. dic. si Ezech. Cōtēplatiua vi
 ta ē charitatē dei 7 p̄ximi toto cor
 de retinē. ab exteriori ope q̄escē. so
 lo desiderio cōditoris i herere. vt ni
 hil iam agere libeat. Et hoc idē ha
 betur in glosa quadā **Gene. xxiii.**
 confirmatus est ager 7 cetera. Cō
 templatiua vita a cunctis actionis
 bus fundit; diuidit;. Et h̄ ē etiā
 qđ hēē **Mat. vi.** i glo. si illud. Cōsi
 derate volatilia celi. Sācti viri auis
 bz opant q̄ celū petūt. 7 qđā ita r;
 moti a mōo vt iā i tris nihil agāt.
 nihil laborāt. s; sola cōtēplacōe iā i
 celo degūt. **Ad. i.** 8. dñs. q̄ glosa
 illa assuit̄ ab **Augus. i li.** de opib;
 monachoz. q̄ lib; illuz scripsit cō
 qđā monachos. q̄ dicebāt q̄ nō li
 ceret suos dei maib; opai. Et h̄ qđ
 dicit **Apostol;** q̄ nō vult opari nō
 māducz. exponebāt d̄ ope spūali.
 quā **Aug. i li.** suo m̄plicat̄ p̄bat.
Vñ dñs. q̄ illud **Apostoli** q̄ nō la
 borat nō māduzet. zc. d̄ ope maū
 ali itelligat. nō tñ seqt̄ q̄ ad hu
 iusmodi p̄cepti impletōne om̄s te
 neāt. q̄ ip̄e nō tenebat. vñ p̄mi
 sit q̄si nō habuerim; p̄fatez scz sū
 ptus accipiēdi 7 viuēdi sine labore
 manuum. vnde patet q̄ glosa illa
 non est ad propositum. Ad scđm
 dicendum. q̄ in omnibus operib;
 que tangit obiectio distinguendū
 est. vel quia possunt esse publica o
 pera vel priuata. intelligit enim de
 orationibus in canticis priuatis.
 non de n̄s q̄ cantantur in ecclesia
 solēnter. qđ patet ex hoc. q̄ **Dio;**

npsius dicit: q̄ possunt s̄p̄ q̄ maib̄
 opantur d̄ina cantica cantare: q̄d
 nō esset conueniēs si d̄ horis cano-
 micis diceretur vel intelligeret. **S**im-
 militer q̄d dicit de lectiombus. lo-
 q̄t̄ de illis q̄ vacant lectōm ad utili-
 tatem ⁊ ppriam consolationeꝝ tm̄-
 sic in monasterijs monachi faciūt.
 non aut̄ de illis quorū vita studio
 scripturarū deputatur / ad suā et ali-
 orū instructionem. non ē em̄ dubi-
 um quin p̄ labore manuuꝝ studiū
 impeditur. **S**imiliter q̄d dicitur de
 p̄dicatione / itelligendū ē de illis
 qui nō publice p̄dicant s̄ aliq̄ v̄ba
 edificatoria (ad se hominib̄ remi-
 entibus) loquūt̄. sic patres s̄cti
 in heremo cōsueuerunt facere. et h̄
 patet ex ip̄is verbis s̄ iductis. **N**ō
 etiā dicit si sermo erogandus ē zc̄.
 q̄ ibi dicit glo. p̄m̄e **Coꝝ. ij. super**
 illud sermo meus et p̄dicatō mea.
 Sermo est qui puatim fiebat / s̄ p̄
 dicatio q̄ fiebat in om̄i. **A**d t̄cium
 dicendū. q̄ decretū loq̄t̄ de clericis
 q̄bus non sufficiunt oblationes ⁊
 elemosyne q̄ eis a fidelib̄ fiunt. v̄l
 ecclesie facultates. **E**adem em̄ ratō
 ē d̄ illis q̄ viuūt de facultatib̄ eccle-
 sie: ⁊ d̄ illis q̄ viuūt p̄ticulariter de
 elemosynis. q̄ facultates ecclesie
 eleosyne sūt: ⁊ ad sustētatōz pau-
 perū dāt̄. **N**ō dicit glo. s̄ illd̄ **Esai.**
ij. Rapina paup̄is ī domo vestra.
 in domib̄ p̄ncipū rapina paup̄m
 ē: dū ecclesie opes sibi thesaurizāt.
 et in delicijs abutuntur q̄ ad sustē-
 tationē dant̄ pauperū. **E**t hoc etiā
 habetur. **xvj. q. i. ca. si. propter**
 quod. etiam dicitur. **i. q. ij. capi.**
 sacerdos. q̄ sacerdos cui dispensa-
 tōnis cura commissa ē / nō solū si-
 ne cupiditate s̄ etiā cū laude pietas-
 tis accipit a populo dispensanda.
 ⁊ fidelit̄ dispēsat accepta. q̄ oīa sua
 aut reliquit parentib̄ aut distri-
 buit pauperib̄: aut eccl̄e rebus ad-
 iūxit. et se ī numerū et vitā pauperū

paupertatis amore constituit. vt vñ
 paup̄ibus summiſtrat. h̄ns tñ et
 ip̄e tanq̄ paup̄ voluntari⁹ viuat.
 ⁊ sic patet q̄ clerici q̄ de eccl̄e rebus
 viuūt eādēz rationē vtēdi eis h̄nt.
 sic illi q̄ facultatib̄ carētes d̄ elemo-
 synis sibi datis viuūt. **A**d. iij. d̄d̄.
 q̄ glo. illa nō imponit n̄citateꝝ n̄s
 q̄ sua r̄liq̄rūt vt maib̄ opent̄. sed
 ostēdit q̄ddā bonū q̄d possunt. qui
 sua reliq̄rūt. sc̄z vt ex manuū labo-
 re acq̄rant vñ sibi p̄uideāt. et alijs
 elemosynā faciāt. nec tñ p̄pter hoc
 excludūt̄ quin etiāz benefaciant / si
 manib̄ nō laborantes sp̄ualibus
 elemosynis vacent que sūt corpa-
 lib̄ potiores. **A**d. v. dicēdum. q̄
 illius rationis p̄ma falsa ē. nō em̄
 q̄ frāgit statutū p̄pter h̄ hereti-
 cus. nisi forte credat p̄pter hoc nō eē
 obediēdū. **N**ō in canone. et decre-
 d̄. **Q**ui Romā ecclesie p̄uilegiūz
 ab ip̄so sūmo om̄iū eccl̄az capite
 traditum auferre conāt̄. h̄i p̄cul-
 dubio in heresim labunt̄. p̄uilegiū
 aut̄ p̄dictū cōsistit in h̄ q̄ ei debet ab
 om̄ib̄ christianis obediri. Similit̄
 etiā minor falsa est. nō ē em̄ cōn̄ sta-
 tutū eccl̄e q̄ aliq̄s mēdicet vel̄ sta-
 tū egestatis se ponat. s̄ h̄ ē cōn̄ sta-
 tutū si ab eis q̄ facultates eccl̄e pos-
 sidēt eorū necessitatib̄ nō p̄uidēt.
Nō hec sūt verba capituli iducti p̄
 sidentibus declaranda ex q̄b̄ sc̄z re-
 b̄ eccl̄e ep̄i et dispēsatōres eorū. oī-
 b̄ cōmū vita degere volentib̄ mi-
 nistrare tūcta n̄caria p̄ūt meli⁹ po-
 tuerit. vt n̄o ī eis egēs inueniat̄.
Ad. vj. d̄n̄d̄. q̄ illi q̄ cūcta reliq̄-
 rūt nihil sibi obseruātes nec mani-
 b̄ opātes. nec p̄pter h̄ discrimi se ex-
 ponūt. q̄ donatio fidelū tāta p̄ba-
 bilit̄ estimat̄ et exp̄imēto discit̄. q̄
 eis in necessarijs prouidet. nec eti-
 am ipsi tentant deum. q̄ ip̄e p̄mi-
 sit monendo alias eis ī necessitati-
 bus p̄uidere. vt patz **Mat. vj. ⁊ q̄**
dā glo. dicit Luce. x. tanta p̄dica

tori debet eē fiducia in deo vt pntis vite sūpt⁹ et si non pūdeat: sibi tñ nō defutura certissime sciat: ne duz occupat⁹ mēs ad tpalia min⁹ pdis cet eterna. Similit⁹ si aliq⁹ es⁹ iter armatos q⁹ euz defenderent: et aliq⁹ causa arma deponeret / non tētaret deū. si aut eēt sol⁹ videretur tentare deū nisi forte iteriori spiratione se⁹ curus es⁹ de dīmo auxilio. sic beat⁹ Martinus dixit. Ego signo crucis nō clipeo zc Similit⁹ videt eē dei tē⁹ tatio si aliq⁹ inter infideles v⁹ ho⁹ mines inhospitabiles: s⁹ necessarijs vici⁹ sibi nō pūderet. Dñ di. glo. Lucē. xxij. sup illud. q⁹ h⁹z sacculuz tollat zc In n⁹s v⁹bis dat exēplum vt nō unq⁹ causa instāte q⁹dā de n⁹i ppositi rigore sine culpe pmissio ne itermittere possum⁹. v⁹bi g⁹tia. si p inhospitabiles regiones iter facim⁹ / plura viatica licet procurare qm domi habeamus. licet tñ aliqui i d⁹serto sine labore manuū sustēta⁹ ti sūt: pane dimit⁹ mīssio vt i vitis patrū legiē. sed pūilegia paucorū nō faciūt legē cōmunē. Ad. viij. di. cēd⁹: q⁹ Apostol⁹ laborauit cuz poss⁹ s⁹ euangelio viuere et fuit supero⁹ gās: vt pat⁹z p⁹me Corinth. ix. Et iō ali⁹ p⁹dicatores nō tenēt⁹ eum in hac vita imitari. Sciēd⁹ tamē q⁹ ali q⁹ndo p⁹dicato⁹ bñfacēz nō accipiē⁹ do sūpt⁹ ab n⁹s q⁹ b⁹ p⁹dicat. s⁹ d⁹ la⁹ bore viuēdo in casibus illis: scz i q⁹ b⁹ Apostolus laborabat: scz ne scā dalizar⁹ illos q⁹ b⁹ p⁹dicabat: q⁹ p⁹ auaricia⁹ dare sūpt⁹ g⁹uabant. Et hanc causam ponit ad Thessa. iij. Nocte ac die laborantes ne quem v⁹m g⁹uaremus. Itē vt suo exēplo ali⁹ ab ocio retraherēt. Dñ ibidem s⁹dit n⁹ q⁹i nos nō habuēim⁹ p⁹fatē. s⁹ nosmetip⁹os formā daremus v⁹ bis ad imitā⁹ nos. Itē ad rep⁹mē dū rapacitatē pseudo Apostolor⁹. Dñ dic. scēg. Cor. xi. q⁹d a⁹ facio: z faciā: vt ampute occasionē eoz:

q⁹ volūt occasionē i q⁹ gloriāt⁹ ne tas les iuemiāt⁹ sic et vos. aliter autem malefacerent p⁹dicatores si labori⁹ b⁹ manuū se implicarent: scz si p⁹ la borem a p⁹dicatōe r⁹traherēt. Vnde glo. Lucē. x. Cauēduz est p⁹dicato ri ne dum occupat⁹ mēs ad tpalia: min⁹ p⁹dicet eterna. Ideo dicit Au. in sepe dicto libro q⁹ Apostol⁹ duz esset Athēis: vbi oportebat eum quotidie p⁹dicare / nō opabat⁹ mas mib⁹: sic postea veniens Corinthū vbi iudeis p⁹dicabat sola die sab⁹ bati. P⁹dicatores em nō solū ne cessarium ē vt habeant tpus libez ab occupationib⁹ in quo p⁹dicent: s⁹ etiā in quo studeant cuz non ha⁹ beant scientiā ex infusione sic Apo stoli. s⁹ continuo studio. Vnde di. Greg. in pastoralī exponens illud Exodi. xxv. Vectes sp⁹ erūt i circulis zc Vectes semper erunt in cir culis. quia miruz necesse est vt q⁹ ad officium p⁹dicatiōis excubāt: a sacre lectōis studio nō recedāt. Ad viij. dicēd⁹: q⁹ p⁹ actionē nō soluz intelligit⁹ opus manuale: s⁹ omnia q⁹ ad actiuam vitaz p⁹tinēt. sollicitudo autem que req⁹rit⁹ a p⁹ dicatores: circa eos q⁹ b⁹ p⁹dicant ad actiuam vitam p⁹tinē. Respo⁹ siones in contrariuz concedo: et cū vltra inducitur p⁹ter intentionē. glo. emz dicit secularia negocia eē que fiunt causa pecunie colligēde sine ope manuali: sicut per mercas tionem et huiusmodi: a quibus se debent serui dei penitus abstinere. Quodlibetū xij. .i. q. Desitum est de rebus que sunt supra homi⁹ nē: et de rebus huma mis. Circa p⁹m q⁹sitū ē de deo q⁹ntū ad suū eē: q⁹ntuz ad sua potentia: et q⁹ntuz ad eius p⁹destinationem. Circa pri⁹ mum quesitum est. Vtrum in deo sit tantū vnum esse scilic⁹ essentia⁹

le. vel pte istud sit etiā in deo eē p /
sonale. Et videt q sic. qz aliud est
přez eē. aliud filiū / aliud spūsan /
ctū / scz esse psonale. h esse essenti /
ale nō ē aliud z aliud. ¶ Pte. ppi /
uz forme ē q det eē. h i diuinis sūt
tres proprietates personales. que
obtinēt vicem forme. ergo. ¶ Cō
tra. Augustin⁹ dicit q i diuinis sit
tm vnū esse. ¶ Respōsio dicenduz /
q veritas fidei habz q in dōmis so /
luz ē distinctō q est fm relatōnes
oppositas. rlatio aut sic z qlibz for
ma habz eē ex cōpatōne ad aliud
cui inest. vn esse filiationis ē p cō /
patōne ad sbiectū cui inest. relatō
aut in dōmis non distinguit ab eo
cui inest ipa res q refert. h distin /
guīt solū ex pte eius cui opponit.
et ex hac pte nō cōsiderat esse rela /
tionis. h distinctio et oppositio ei⁹.
et ideo est in deo vnū tm esse scz eēn
tiale. ¶ Ad pmū g° dñd. q esse du /
pliciter dī. qñqz em idēz ē qd actus
entis. qñqz aut designat cōpositōz
enūciationis. et sic significat actuz
intellect⁹ q mō itelligit qñ dicit q
aliud est eē patris. z aliud filij. nō
pmo mō. ¶ Ad scdm dicēd. q sicut
quelibet forma facit esse. ita et pat
ritas facit esse. scilicet patres. qui
est diuinum esse. et facit tm vnū
esse in quātuz paternitas facit eē;

·n. ·q.
Dēinde quesituz ē de poten /
tia dei. Et pmo vtruz deus
possit facere cōtradictoria
esse simul. scdo vtruz possit facere i /
finita i actu. ¶ Respōdēd ad pmū.
q nō. z hoc non importat in deo im
pfectōnez potentie. h qz nō habz
rationē possibilis. nam oīs virtus
actiua pducit effectuz similes sibi.
omē af qd agit / agit i quātū ē ens
actu. ergo effectus agētis est ens
actu. quicquid g° repugnat actui
effectus. repugnat potētie actiue.
qd esset si cōtradictoria simul essent

¶ Ad scdm dicēd. q esse aliqd i /
finituz actu pē suspicai ex pmo aspe
ctu. qd essz impossibile. qz equaret
illud esse equale deo. h h nō seqt.
qz ei qd ē i finitū oibz modis nō eq
tur illud quod ē i finitū vno mō.
dato em q esset ignis i finit⁹ fm
magntudmem non adēqbit deo.
qz et si sit i finit⁹ ignis i qñtitate.
tm ē quid finitū spē. deus aut oibz
modis ē i finit⁹. ¶ Cū g° querit vtruz
sit possibile deo facere aliqd i finitū
actu. dñd qd nō. potētie em agen
tis p intellectuz repugnat aliquid
dupliciter. vno modo qz repugnat
potētie eius. Alio modo qz repug
nat modo quo agit. primo mō nō
r pugnat potētie dei absolute. qz
non implicat contradictionē. sed si
consideretur mod⁹ quo deus agit.
non est possibile. de⁹ em agit p suū
intellectum. et per verbum quod ē
formatiuum omniuz. vnde oportet
q omnia que agit sint formata. i /
finituz aut accipitur sine materia et
sine forma. nam i finituz tenet se ex
parte materie. si ergo deus h age
ret. sequeretur q aliquod op⁹ dei
esset informe. et hoc repugnat ei
per quod agit et modo agendi. qz
p verbum suū omnia agit quo etiā
omnia formantur;

·m. ·q.
Dēinde quesitum est de pte /
destinatione. ¶ Vtruz sit cer
ta. Et videtur q non. quia
possibile est pdestinatuz dānari.
sicut Petrum si statim fuisset mor
tuus quando peccauit christuz ne
gādo. Si dicas q p predicta locutio
est de modo vera de re vero nō. Con
tra. qz hoc habet locū in formis se
parabilibz. sed hec forma que est
pdestinatō ē inseparabilis. ¶ Res
dicendum. q pdestinatio ē qdaz
pars diuine prouidentie. prouidē
tia af dicit directō āqz i finē z hec
psupponit sciaz z volūtatem. sic er /

go p̄destinatō habz certitudinē ex
pte sciētię dei q̄ non p̄falli et ex p̄
te volūtatis d̄mę: cui nō p̄falli re
sistere ex pte p̄uidentię q̄ certissi
mo modo ducit ad finem cuz domi
nus sit sapiētissimus. **U**ad p̄mum
ḡ dicendū: q̄ p̄destinatō habz cer
titudinē: et tñ nō est necessariuz p̄
destinatus saluari: s̄ remanet con
tingens. dictuz ē em̄ q̄ h̄z certitu
dinē ex sciētia: volūtate: z p̄uidē
tia: z nulluz istoz cōtingētiā impe
dit. **S**ciētia nō: q̄ sciētia dei ē futu
roz p̄ut sūt in p̄nti: et s̄m h̄z sūt de
terminata. **V**olūtās nō: q̄ volū
tas dei est p̄ncipiū entis: ḡ non ca
dit s̄b ratione cōtingentis seu cōtin
gentis: vel necessitatis: s̄ h̄z efflu
unt et ordinantur ex dei volūtate:
et sic dei voluntas facit quedaz esse
cōtingētiā p̄parādo causas cōtingē
tes: illis rebus quas facit eē cōtin
gentes. **E**t similiter necessariā cau
sas r̄bus et effectibz necessariis: et
sic volūtās dei s̄p̄ impletur: nō tñ
aliqua n̄cario euemūt: s̄ eo modo
quo vult ea esse: et vult q̄ sint cō
tingēter. **P**rouidētia etiam nō: q̄
nō tollit cōtingētiā. **A**d sc̄dm̄ di
cendū: q̄ bona ē distīctio: s̄ ad ob
iectiōnē de formis dicēdū: q̄ alit̄ est
de formis realibz: et aliter de p̄dica
tis q̄ important aliqd̄ p̄tinens ad
actum rationis: q̄ i p̄mis si i eis
debeat habere locū talis distīctio:
oportet ibi eē sepatōz in re z in cō
sideratione: i sc̄dis vero nō req̄rit̄:
s̄ oportet q̄ res illa cadat sub hac
cōsideratione: et sic dico q̄ iste p̄
destinat⁹ p̄ cōsiderari: v̄t i se: vel
d̄mę cognitiōi relatus: et sic vno
mō attribuit̄ ei q̄ possz d̄nari: alio
mō non; .iij. .q.

Deinde q̄situm ē de fato. **V**t
oīa s̄b sint fato. **H**ic dicendū:
q̄ p̄ oportz scire qd̄ sit fatū:
et sic postea faciliter patebit p̄posi
tuz: videm⁹ aut̄ multa cōtingenter

euemire: et ideo fuit olim dubium:
v̄t ista q̄ variantur z inordinata
cōtingunt: reducāt̄ ad aliquā cau
sā ordinatā: et qui dicunt q̄ nō: di
cūt fatū nihil esse: v̄t Tullius dicit.
Quidā dicūt q̄ in aliqz causā supe
riorē reducuntur: z isti denomina
uerunt fatū a for̄ faris: q̄si h̄z oīa
sint p̄fata a quadā superiorī causa.
Sed h̄z ē triplex opinio. **Q**uidā
em̄ reducerunt h̄c i quadam se
riem causarū quā dicūt fatum: sicut
stoici qui dicūt q̄ nihil ē qd̄ nō ha
beat causā: et posita causa necesse ē
ponere effectuz: si ergo euemūt vel ē
talis vel talis effectus: habuit cau
sā: et h̄z causa aliam causam z sic
deinceps: sicut aliqz occisus est de
nocte q̄ exiuit domū: q̄ sitiuit: q̄ re
hoc: q̄ salsa comedit: et sic q̄ salsa
comedit ex necessitate morit̄. **A**ris
respondet negans duo. **P**rimo q̄
nō quicquid fit habet causā sed tñ
quod fit p̄ se: q̄ autez ego occidor
me exeunte ē p̄accidens. **S**c̄do ne
gat q̄ posita causa ponat̄ effect⁹:
q̄ potest impediri: et ideo non seq̄t̄
q̄ non stet series causarū. **A**lii re
ducūt hoc i aliam causā scilicet in
corpa celestia: ex quoz necessitate
dicūt omnia accidere: v̄nde dicūt q̄
fatuz nihil aliud sit q̄ vis positōis
sp̄deruz: h̄z aut̄ opinio dupliciter
dicitur esse falsa: p̄mo quātum ad
res humanas que p̄uemunt ab i
tellectu qui cuz sit virtus icorporea
non subiacet actioni alicuius corpo
ris: et ponere animaz s̄biacere cor
pori vel virtuti corpoz celestiuꝝ ni
hil aliud est q̄m ponere intellectuz
non differre a sensu: v̄t dicit **A**risto
in p̄mo de anima in fine: tñ p̄acci
dens z occasionaliter subditur aīa
celo: in quātum intellectus afficit̄
per passiones corporis non tamen
ex necessitate mouetur ab eo: sc̄do
quia in rebus naturalibus cōtingūt
q̄ non accidunt ex n̄citate celi: s̄ p̄

accidens et non hnt causas. **A**lñ re-
ducit omnia hęc i causã sup̄celestę
vel i providentiam dei a q̄ sũt omnia
predeterminata et ordinata. et h̄m
istos fatuz erit qdã effect9 puidẽs
tig. qz puidẽtia mbil aliud ẽ q̄ ras-
tio ordinis rez. put est i mente di-
uina. fatuz vero est explicatõ illius
ordinis put est i reb9. **U**nde Boe-
fatuz ẽ immobilis dispositio r̄bus
mobilib9 iherẽs. **S**ic gº accipiẽdo
fatuz p̄f̄ dici qz oia s̄b̄i cũtur fatõ.
Unde dicitur **O**see ij. sup̄ illud nõ
vocatit me vltra **B**aali h̄ vir me9
qd̄ idem ẽ. vtrũ (scz de9) noluit. h̄.
qz **B**aalim nomẽ erat cuiusdã gẽ-
tium. et ideo sunt vitanda nomina
gẽtiliũ cũ quibus nec nomina cons-
uenit habere commuia. 7 iõ **A**ug-
dicit. si q̄s hoc mō itelligat fatum.
suã teneat ligua3 et corrigat vt nõ
dicat fatũ h̄ puidẽtia dei; .v. q.

Deinde quesitũ ẽ de angelis.
7 circa hoc quesita sũt duo.
Primo vtruz esse angeli sit
accidẽs ei9. **E**t videt9 qz non. qz acci-
dens intelligitur esse alicui p̄existẽ-
ti. **A**ngelus autem nõ p̄existit ipsi
esse. **C**õtrariũ dicit **D**ilari9. **C**õ-
dicẽdu3. qz fuit opimo **A**uicẽne qz
vnuz et ens sp̄ p̄dicant accidens. h̄
aut non est rez. qz vnuz put ouer-
titur cũ ente significat substãtiam
rei et similiter ens. sed vnuz put ẽ
principium numeri significat acci-
dẽs. **S**ciẽdu3 gº qz vnũq̄d̄ qd̄ ẽ
in potentia et i actu. fit actu p̄ h̄ qz
pticipat actum superiore3. p̄ h̄ aut
aliq̄d̄ maxime fit in actu. qd̄ ptici-
pat per similitudine3 p̄mũ et puz
actũ. p̄m9 aut act9 ẽ esse subsistẽs
p̄ se. vnde cõpletionem vnũq̄d̄ re-
cipit p̄ h̄ qz pticipat eẽ. **U**n̄ eẽ ẽ cõ-
pletiuũ ois forme. qz p̄ h̄ complet9
qz habz esse cum ẽ actu. et sic nulla
forma ẽ nisi per esse. et similiter di-
co qz esse substãtiale rei non ẽ acci-
dẽs. h̄ actualitas cuiuslibz forme si

ue sine materia siue cũ materia. et
quia est completio omnũ. inde est
qz proprius effectus dei est esse. et
nulla res causabat eẽ rez. nisi qn-
tum participat opationẽ diuinã.
et sic proprie loquendo non est ac-
cidens. **E**t qz **D**ilarius ita dicit. di-
co qz accidens capit large put di-
citur omne quod non est pars eẽn-
tie. et sic est esse in reb9 creatis. qz
i solo deo esse est eius essentia;

Secundo quesitum est. **U**trũ
diabolus cognoscat cogitati-
ones hominũ. **R**espõdend9.
qz cognoscere cogitationes cordis
potest contingere dupliciter. in se vel
p̄ se / et i aliq̄ effectũ. **P**rimo mō so-
lus dei est **D**iere. xvij. **P**rauius est
cor hominis et inscrutabile. vñ nec
angeli sic eas cognoscũt. cuius ra-
tio est triplex. vna ppter debilitatẽ
esse quod hnt eo qz sunt gradus q̄
aliq̄d̄ est ens in potentia. et ḡd9 q̄
res sũt in actu. **A**lia ratio ẽ. qz qd̄ ẽ
in v̄tute alicuius cause non potest
cognosci nisi a causa que nata ẽ mo-
uere illaz. voluntate3 autẽ mouet
solus deus. cuz ergo cogitationes
depẽdeant a voluntate sic a sua cau-
sa. solus deus eas cognoscet. **A**lia
ratio est qz ãgeli ea que cognoscũt
naturalit9. cognoscunt per species
naturaliter inditas / et hęc sũt sp̄es
rerum naturalium non aute3 cogi-
tationum. qz hęc non reducuntur
ad causam naturalẽ / vel nõ ptinẽt
ad cognitionẽ naturaluz. cũ p̄ effe-
ctuz cõgnitionẽ cognoscunt cogi-
tationes. sicut et hõ facit. tñ et ipsi
subtilius cognoscunt effect9 q̄ cau-
sãt ex cogitationib9. nã h̄m cogita-
tõs huiusmodi efficit aliq̄ passio.
et per has mouetur cor et per hos
motus ipsi subtilius cognoscũt q̄
nos. et sic cognoscunt aliquid d̄ co-
gitationibus cordis. **E**t hoc **A**u-
gustinus dicit i libro de diuinatione

mbus demonum. licet alibi dicat quod
determinare in eis tale cognitionem
sit presumptuosum; .vii. .q.

Demumde quesitum est de celo. et
circa hoc duo fuerunt quesita.
primo utrum celum vel mundus sit
eternus. **R**espondens quod non. sed mundum
incipisse esse est de nullo eorum quod cadunt
sub fide. et non indigent demonstratione. quod
cadunt sub simplici voluntate dei. nam
possunt esse et non esse. et ex hoc quod sit non
inducit aliqua necessitas ex parte
dei. Similiter autem bonitas quod est finis rerum pre-
terita esse si non sit modo sic si sit; .viii. .q.

Secundo queritur. **U**trum celum sit
aiatum. **R**espondens quod de hoc
diuisimode seferunt doctores. ecce.
Hieronymus enim dicit super Ecclesiasticum
quod solus est aiatus. **D**amasius hoc negat.
Et similitudinem diuisitas est apud philosophos
Platonem et **A**ristoteli. ponunt cor-
pora super celestia esse aiata. **A**naxa-
goras autem non. et ideo legitur fuisse
occisus. **E**go autem dico secundum **A**ugustinum
super **G**eneseam. ad litteram quod non refert
ad fidem. utrum sit vel non sit aiatum.
unde hoc non determinat in **E**nchiridion.
addens quod si ponamus cor-
pora super celestia esse animata. et ideo
erunt in iudicio tres ordines iudi-
candorum. scilicet angelorum / hominum /
et animarum. quod ille anime com-
putabuntur cum angelis. et hoc sen-
sisse videtur ille qui fecit prefationem
cum dicit. celi celorumque virtutes. et
idoneo patet quid sit dicendum; .ix. .q.

Demumde quesitum est de homine
quantum ad naturam et quantum
ad gratiam. et quantum ad culpam.
Circa primum quesita sunt tria. primo
quantum ad animam. scilicet de cog-
nitione anime. tertio de effectu cog-
nitionis. **C**irca animam quesita sunt
duo. primo utrum anima perficiat cor-
pus immediate vel mediante cor-
poralitate. **U**nde respondens quod in
nullo corpore est nisi una forma sub-
stantialis. cuius ratio est triplex. prima quod

si essent plures / sequens non esset for-
ma substantialis que facit esse simpliciter.
sed solum accidentalis que facit esse hoc.
Item si sit acquisitio forme substan-
tialis non erit generatio simplex. **I**tem
quod non esset compositum ex anima et corpore
vnum simpliciter sed duo. et sic vnum per
accidens. **S**i dicatur corporalitas for-
ma corporis. corporalitas dupliciter
dicitur. quoniam tres dimensiones et hec
non est forma substantialis sed accidens. aliquando
dicitur quod anima forma ex qua prouenit trina dimen-
sio. et hec non est alia forma specifi-
ca; .x. .q.

Hoc queritur. **U**trum anima sit ex
duce. **R**espondens quod **A**ugustinus
hanc questionem non determinat sed
indeterminatam relinquit libro de ecclesia-
sticis dogmatibus sed ille liber non est
Augustinus. sed **E**ugaudij alias **G**a-
ladij. **G**regorius etiam ipse non vult deter-
minare. **C**redendum est tamen quod non ex
vna ratione. **H**ic in libro de animalibus di-
centis. quod impossibile est quod virtus cor-
poralis inducat et producat id quod
excedit corpora. virtus autem semis est virtus
corporalis. **A**lia ratio est ex septimo
metaphysice. quoniam quodam posuerunt quod
forme naturales sunt ex creatore. cum
enim materia aeris recipit formam ignis.
antequam ibi erat. et sic est latitatio. aut
non. **G**regorius sic fit de nouo. non ex aliquo
sed ex nihilo. **G**regorius creat. soluit **H**ic. quod
forma non fit sic nec ens vel esse habens
per se. sed fit compositum quod habet esse sub-
sistens. si **G**regorius est aliquid forma que per se sub-
sistat. illa habet per se fieri. **A**nima autem per se
habet esse subsistens et remanet cor-
rupto corpore. et ita oportet quod habeat
suum esse in fieri; .xi. .q.

Demumde quesitum est de cognitione
hominis. **U**trum intellectus humanus
cognoscat singularia. **R**espondens
dicens quod aliquid cognoscit dupliciter.
directe et indirecte scilicet per reflexiones.
Differt autem intellectus humanus et diuinus. quod
humanus non cognoscit directe singu-
lare sic diuinus. quod cognitio fit per simi-

tudinez cogiti in cognoscente. et h̄
 ē i intellectu n̄o p abstractionem
 a conditionibz indiuiduantibz ⁊ a
 materia. et ideo cū directa cognitio
 sit p sp̄z. ḡo non cognoscit directe
 nisi immateriale. Intellectus autē
 d̄m̄ nō cognoscit p similitudinem
 a re acceptaz. s̄ p extensionem sup
 eēntie ad res. et h̄c similitudo sci
 licet d̄ma essentia in deo ē om̄iuz q̄
 sūt in re exp̄ssa. et ideo directe cog
 noscit quicq̄d est in re et qd̄ p̄tinet
 ad naturaz indiuidualez. **S̄z** q̄rēs
H̄b̄s si sepatus esset intellectus.
 q̄mō cognoscat q̄ sūt i materia. di
 cit q̄ optz q̄ h̄c cognoscat p alia.
 sic et formas sepatas cognoscat in
 tellectu cūct̄ materię p imagina
 tionē. ⁊ alio mō scz p extensionem
 iquantum cūgit̄ fantasie q̄ rep̄sētāt
 sibi fantasma et sic i directe cogno
 scit. .xij. .q.

Deinde q̄sitū ē de effectu cog
 nitionis. et p̄mo. **Q**trum
 habitus sciētie acq̄sītē r̄ma
 neat p̄ h̄c vitaz. **R**espōdend̄. q̄
 circa hoc ē duplex op̄mo. **Q**uidā
 dicūt nō. sequētes **A**uicemā i. vi.
 metha. et in vi. naturaliu libro di
 centē. q̄ sp̄s acq̄sītē nō manēt in
 intellectu possibili nisi q̄d̄iu actu in
 telligit. qd̄ est falsū. naz intellectus
 possibilis recipit sp̄s et retinz s̄m
 suū moduz. vnde cū ip̄e sit immobi
 lis vtpote immaterialis et incorru
 ptibilis / recipit sp̄s intelligibiles
 s̄m modū suū ⁊ nūq̄ inde recedūt.
 et q̄ etiā sint ibi dū actu non intel
 ligit. scz in habitu. et sic dico q̄ re
 manēt siue i d̄natis siue i bonis.
 s̄ destruunt̄ hi habitus sciētiarum
 q̄ntuz ad modū sciētie. q̄hic s̄p
 intellectus cōuertit se ad fantasmata
 p̄pter corp̄. et nō soluz p̄pter hoc
 fantasmata idigem̄. s̄ ad vtē
 bis sp̄bz. ⁊ iste modus nō erit tūc.
 q̄ non conūtet se ad fantasmata.
 .xij. .q.

Secūdo q̄rit̄. **Q**trum v̄ba hu
 mana habeāt v̄ ad mouē
 dū bruta sic serpētes. **R**e
 spōdēd̄. q̄ aliqd̄ p̄ habere virtu
 tem aliq̄ ⁊ s̄m p̄riā naturā. ⁊ s̄m
 vtutē superioris causē. verbi ḡtia.
 q̄ mixtū ex elemētis habeat virtu
 tez ex materia elemētōz s̄m modū
 p̄dominantis elementi. aliam ha
 bz ex corp̄e celesti. sicut q̄ adamas
 attrahit ferruz. qd̄ non reducit̄ ad
 virtutē elemētōz. **A**liq̄ ergo dicūt
 q̄ non solum naturalia corpora. s̄
 artificialia sortiuntur virtutes ali
 quas ex imp̄ssione corp̄m celestiu.
 puta imagines vel figure sub certa
 constellatione formate. Et si h̄c eēt ve
 rum scz q̄ sup artificialia sit huius
 modi vtus imp̄ssa / possēt etiā dici
 q̄ v̄ba plata in tpe certo et debito
 haberēt etiā efficaciaz mouēdi. s̄ h̄
 nō ē ver̄. naz i rebz naturalibz oīa
 q̄ habēt virtutē aliq̄ ex corp̄e cele
 sti h̄nt illā cōsequētē aliq̄ formaz.
 vñ nihil agit ad sp̄m nisi ex vtute
 corp̄is celestis. et sic ē forma p̄us i
 vno q̄q̄ q̄ virtus ad talia. remoto
 ḡo p̄ori / r̄mouet̄ postēi. si igiē hu
 iusmodi vtutes attribuāt̄ aliq̄bz.
 oportet q̄ radicēt sup formā aliq̄.
 forme at̄ artificiales nō sūt nisi figu
 re q̄dā. et iō s̄m ē q̄ v̄ba et huius
 modi vtutes aliq̄s h̄ant ex corp̄e
 celesti. s̄ si h̄nt aliq̄ / h̄c h̄nt ex spi
 ritu imm̄do q̄ immiscit se v̄bis ho
 minū. vt d̄cipiat s̄m **A**ug. vñ aq̄n
 vtūf v̄bis fabulosis falsis ⁊ vaīs.
 q̄bz ad illudēd̄ hoīnes se immiscēt.
Qnde oīa ista friuola ⁊ supsticiosa
 sūt. et imagines astronoice. i q̄bz
 etsi nō assit aliq̄ exp̄ssa iuocatio de
 monū tñ est ibi tacit̄ qd̄ā cōsēsus.
 cū si aliq̄s dicat v̄ba dei et facit sine
 iuocatione et fraude. sed bona et
 diuina intentione nō ē incantatio
 seu iuocatio sed oratio. **C**hrisost.
 tamen super **M**attheum. ibi dila
 tāt p̄bilateria sua et cetera. repre

hendiſt illos q̄ collo euāgelij verba
suspendunt. cū virtus euāgelij nō
sit in v̄bis vel figuris l̄raz. s̄ i fide
hoīnū dei. q̄ circa se gerūt ex deuo
tione euāgelij. q̄ b̄sa Cecilia eua
gelij christi sp̄ gerebat i pectore.
sine tñ additione v̄l verboꝝ vel cha
racterē vel aliquoꝝ suspectoꝝ;

.xiii.

.q.

Dem̄de quesitū ē de homine
q̄ntū ad gr̄tiā. Et circa h̄ res
qrūt̄ tria. p̄mo d̄ sac̄m̄tis.
sc̄do de virtutibꝝ. tercio de officijs.
De p̄mo tria sūt q̄sita. p̄mo de sac̄
m̄tis gr̄tie. sc̄do de effectu sac̄men
toꝝ. tercio de v̄mitate ecclesie. De sa
cram̄tis gr̄tie q̄re b̄at̄ duo. p̄mo de
baptismo. sc̄do de penitētia. De p̄
mo querit̄. **U**tr̄ aqua habeat vir
tuteꝝ ad emūdatōnē vel v̄tr̄ pp̄ria
virtute m̄det. vel i virtute cōmitā
te. **R**espōdend̄. q̄ duplex ē op̄m̄io
in huiusmodi. non soluz de aq̄ s̄ de
om̄ibꝝ ecclesie sacram̄tis. **Q**uidā
em̄ dicūt q̄ sac̄m̄ta non habēt vir
tuteꝝ vel v̄m̄ op̄andi in aīaz. s̄ tñ
extra. et d̄ma virt̄ cōmitās facit
illū effectū. et inducūt exēplum. vt
sit aliq̄s ep̄s q̄ iuestiat aliquē ad p̄
bēdam p̄ amuluz. amulus nō est
causa p̄bēde. s̄ signuz. **S**ed h̄ nō ē
sane dictū. q̄ sic nō essent aliq̄ p̄
rogatiua sacram̄toꝝ noue legis
ad vetera. q̄ etiā in illis v̄tus coa
sistens fidei credentium christū v̄s
turū iustificabant. **E**t ideo dicend̄.
q̄ sacram̄ta habent in se virtutem
iustificandi. et ad aliq̄s ord̄m̄atuz
effectus ad quos sunt. et q̄ non so
lum sunt signū. **U**nde **A**ugustin̄
queꝝ tanta vis aq̄ vt corp̄ tangat
et cor abluat. **S**ciendum tamē q̄
duplex est virtus scilicet pp̄ria et in
strumentalis. sicut patet i scriptu
ra sacra. et sic sacram̄ta habent
virtutem instrumentalem ad spiri
tualem effectum. q̄ cum sacram̄
tum adhibetur cū inuocatione di

uina efficit hunc effectum. et hoc ē
conueniens. q̄ verbuz p̄ quod oīa
sacram̄ta habent virtutem. ha
buit carnem et fuit verbum dei. et si
cut caro christi habuit virtuteꝝ in
strumentalem ad faciendum mira
cula p̄opter continuationē et v̄m̄
onem ad verbum. ita sacram̄ta
p̄ continuationem et v̄m̄onem ad
christū crucifixū et passū; .xv. .q.

Dem̄de quesitum est de peni
tentia. et p̄mo **U**tr̄ non
habens curam aīmaz pos
sit absoluere i foro cōfessionis. **R**e
spondendum q̄ aliud est in sacras
mento penitētie. et aliud in qui
busdam alijs sacram̄tis. naz in
quibusdam que habent ord̄m̄ē pos
sunt ex hoc ipso inducere effectum
sacram̄ti in omni casu. scilicet in
illis speciebus in quibus quod est
effectus sacram̄toꝝ. est res exis
tens extra sacram̄toꝝ. **U**nde sa
cerdos degradat̄ et excom̄nicat̄.
licet pecc̄z tñ cōfēt et baptizat. et si
militer ep̄s cōfēt q̄ cōfert et impr
mit characterē. i penitētia autē nō
impr̄mit̄ characterē. nec effect̄ nisi
iustificatō penitētis. q̄d nō p̄ fieri
nisi p̄ p̄tate iudicatiuā. nō h̄ns aī
curā aīmaz nō h̄z h̄c p̄tate;

.xvi.

.q.

Sc̄do v̄tr̄ liceat i aliq̄ cau r̄ue
are cōfessionē. **R**̄ d̄nd̄. q̄ nō
nec verbo nec nutu nec aliq̄
signo. est̄ em̄ sacrilegiū. nā ita ē in
sac̄m̄tis noue legis q̄ efficiūt q̄d si
gurāt. **E**ffect̄ autē penitētie ē occul
tatō ab oculis dei viuentis. et hoc
occultatō significat̄ p̄ secretum cōf
fessionis. et iō sic p̄phanaret sac̄m̄toꝝ
q̄ confic̄z corp̄ et sāguinē christi
de alio q̄ de pane et v̄mo. ita est̄ re
uelas cōfessionē sacrileḡ; .xvii. .q.

Tercio v̄tr̄ liceat appetē ep̄a
tū. **R**̄ d̄nd̄. q̄ cōtingit appetē p̄
latōnē dupl̄. aut pp̄ n̄citas
tē v̄gētem aut non v̄gētem. **P**ri

mo dupliciter / vel qñ imponitur a superiori. qñ nō inuenit aliq̄s qui velit onus p̄lationis s̄bire: tali necessitate existēte meritorius ē appetere. **Dñ** Esa. vi. **Q**uē mittaz & q̄s ibit nobis: respōdit. **E**cce ego: mitte me. cū aut dicit se indignū. **S**e: cūdo mō: qñdo scz nō vrgz nēitas sic nō licet / qz non p̄ carere aut vicio aut iniusticia: si velit se minozē p̄ferre maioribz. aut vicio p̄sūptio: nis si reputet se sufficientem p̄ferri alijs. **C**hris. primat⁹ ecclesiasticos appetē non ē iustuz nec vtile. super illud. **R**eges gentium dominant;

Deinde quesituz est de effectu sacmētoꝝ. **D**tz compatermitas causet⁹ ex p̄ambulis ad sacramētū: puta ex cathecismo et huiusmodi: et videtur qz sic. **D**icit enim quedā decretalis: qz a p̄mo pabulo salis non p̄ fieri vxoꝝ. **g**o cōtra: hīc ibi compatermitas. **P**re. cathecumin⁹ censet⁹ christian⁹. s; q̄ dat christianismū v̄ efficit compater. **g**o **R**espōdēd. qdā dicūt: qz omia illa sacmēta sufficiūt ad causādum compatermitatē. qdā dicūt qz solum cōtrahit⁹ quātū ad tria. scz i cathecismo / baptismo / et confirmatōe. qz compatermitas similitudo qdā est patermitatis. p̄mitas aut nō fit nisi gnatione. et ideo solū i illis sacmētis in q̄bus ē quedā gnatio spūalis cōtrahitur compatermitas q̄ m̄ris moꝝ impedit. **A**d p̄mū **g**o dicēdum: qz illa non sūt intelligenda singulati. s; sūt accipiēda collecti & simul. qz q̄ in oibz istis adest comp̄ efficit. **A**d. ij. dñs: qz cathecumin⁹ d̄r christian⁹ p̄ fidem et nō p̄ baptismū quē nōdū suscepit. et tñ ille dat christianismū q̄ dat sacmētū baptisimū & efficit v̄ cōp̄; xix. q

Deinde quesitum fuit. **D**tz it vna ecclesia q̄ fuit in p̄ncipio tpe apostoloꝝ: et q̄ ē

mō. **E**t videt⁹ qz nō. qz nūc nō vtit⁹ eisdeꝝ regulis tūc em̄ plati sine auro et argēto i somis suis iusserunt. **g**o **P**re. nō legit⁹ qz christ⁹ et apostoli tūc habuissent castra. mō af ecclesia hz. **g**o **S**z cōtra. **M**at. vltimo. **E**cce ego vobiscū sū vsqz ad cōsumationē seculi. s; af nō itelligitur de apostolis. qz oēs mortui sunt et adhuc seculū nō ē cōsumatuz. ergo **U**is dicēd. qz eadē nūo ē ecclia q̄ tē erat & nūc ē. qz eadē ē fides: & eadē fidei sacmēta: eadē autoritas et eadē p̄fessio. **D**ñ dicit **A**postolus. diuisus ē christus: absit. **A**d. ij. **g**o dicēd. qz v̄ba **M**at. t̄plicat⁹ exponūt **M**ila. & **A**m. exponūt s̄m m̄sti cū s̄sū dicētes. **N**olite portare auro & c̄ id ē nihil i spūalibz m̄sterijs auro v̄dati: nō duas tunicas id ē nō duplicē aiāz habeatis. **A**lii exponūt ad litterā & ē expositō **A**ug. q̄ dicit qz illa v̄ba nō ponūt⁹ p̄ modū p̄cepti: s; p̄missiois. ita qz qui nō s̄uat nō peccat. nec q̄ s̄uat m̄li⁹ facit. vt sit sensus. **N**olite portare. id ē qñ itis ad p̄adiū ne solite m̄ de exp̄sis q̄ dant⁹ vobis a p̄p̄o. dign⁹ ē em̄ mercenari⁹ mercede sua. qd̄ iō p̄mitto qz nō portetis. qz diḡ estis acipe ab alijs q̄bz p̄dicatis. **P**aul⁹ s; nō s̄uauit et tñ cōi iusticiaz & r̄gulā hāc non fecit s; s̄erogauit. **A**lia expositō ē alioꝝ sc̄oꝝ qui dicūt: qz h̄c s̄ dicta p̄ceptiue. s; s; p̄ceptū datū ē ad nō s̄p̄ s̄uādū sed ad p̄mā missionē. bis em̄ eos misit scz an̄ passionez iudeis: & p̄ resur̄ rectionē gētibz. **I**n p̄ma dixit eis: i viā gētū ne abieitis. **I**n sc̄da dixit: docete oēs gētes. in p̄ma māda uit qz p̄dicta s̄uarēt: nō af i sc̄da. **E**t rō h̄ ē. qz i p̄ma solū mittebāt ad iudeos: apud quos cōsuetū erat qz m̄gri eorum ab eis sustentarentur. et ideo sine scandalo poterant accipere & vti potestate sibi concessa. apud gentiles aut nō erat cōs

fuetudo q̄ apud eos non erant p̄dicatores. et ideo fuisset eis scandalum visū q̄ p̄ questu Apostoli. p̄dicarent. et iō Paulus h̄ p̄ceptū nō seruauit in gentibz. et ideo in secūda missione dñs dixit. nūc q̄ habz sacculum tollat et perā. **C**Ad. ij. dicens. q̄ Augustin⁹ r̄ndet in epistola cōtra donatistas ⁊ habet sup illud ps̄. Quare fremuerūt gē ⁊ c. distiguit em̄ diuisa tpa ecclesie. fuit em̄ tpus q̄n̄ astiterunt reges ad uersus christum. et in illo tpe non solum nō dabāt fidelibz. s̄ etiā eos occidebāt. Aliud uero temp⁹ ē nūc q̄ reges itelligūt et eruditi seruiūt dño n̄ro Iesu christo in timore. ⁊ c. Et ideo isto tpe reges sūt phasalli ecclesie. et ideo ē alius status n̄c et tūc. nō aut̄ ē alia ecclesia;

.xix. .q.
DEmde quesitum est de virtutibus. et p̄mo d̄ q̄dam virtute intellectuali. scz de veritate. secūdo de vtutibz moralibz. De veritate quesita sunt duo. p̄mo de fortitudine veritatis. secūdo de confirmatione veritatis que ē p̄ iuramentū. Circa p̄mū q̄sitū ē. vtrū veritas sit fortior inter v̄m ū. regē. ⁊ mulierem. Et videt̄ q̄ v̄mū. q̄ maxime immutat hominē. Itē q̄ rex. q̄ pellit hominē ad id qd̄ ē difficillimū. ita q̄ se exponat periculo mortis. Itē q̄ mulier. q̄ dñat̄ regibz. **S**ed cōtra ē qd̄. Esdr̄ d̄. q̄ fortior ē veritas. **S**ed dicens. q̄ hec ē questio inueibus p̄posita et dissoluenda in Esdra. **S**ciendū igit̄. q̄ si cōsiderem⁹ ista quattuor s̄m se. scz v̄mū. regem. mulierē. ⁊ veritatem. non sūt cōpabilia. q̄ nō sūt eiusdē ḡnis. tñ si cōsiderent̄ p̄ cōpationē ad aliquē effectū. cōcurrunt in vnum et sic p̄nt comparari. hic autez effectus i quē concurrunt et conueniunt p̄ esse immutatio cordis humani. Quid ḡ

iter ista magis immutat cor hominis videndū ē. Sciendū igit̄ q̄ immutatiūū hominis quoddā ē corpale et aliud spirituale qd̄ ē i aīa. et hoc ē duplex. sensibile et intelligibile. et intelligibile duplex scz. practicu⁹ et speculatiūū. iter ea que p̄tinēt ad immutationē naturalit̄. s̄m dispositōne corporis excellentius ē vinū qd̄ facit p̄ talenta loqui. m̄ ea aut̄ que p̄tinēt ad immutādū appetitū sensitīū excellentius ē delectatō p̄cipue circa venerea. et sic mulier ē fortior. Item i p̄ctiis et in rebus humanis q̄ p̄ homo facere. maximam p̄fatem h̄z rex. In speculatiuis sup̄mū et potissimū ē veritas. nunc autē vires corpales s̄m cūm viribz aīaliū. ⁊ vires aīales itellectualibz. p̄ctice speculatiuis. et iō simplicit̄ veritas dignior ē excellentior et fortior. .xx. .q.

Sciūdo q̄rit̄. vtrū accipiēs doctrinā alic⁹ exp̄mēti sub iuramento non cōmunicādi teneat̄ suare iuramentū. ⁊ videt̄ q̄ sic. q̄ sic obligatus nō debet facere aliqd̄ qd̄ v̄git i detrimētū illi⁹ q̄ dedit vel q̄ docuit. hoc aut̄ ess̄ si aliq̄s cōmunicaret. **P**re. nō commuicare t̄le exp̄mētū nō ē p̄uatm̄ et̄ne salutis. ḡ cū nō teneat̄ altei cōmunicare non debz sic obligat⁹ cōmunicare. **C**on. nō cōmunicare salubre remediū. siue qd̄cūq̄ bonū ē cōt̄ chaitatē. **R**ñd̄. aliter ē hic dicēd̄ simplicit̄. ⁊ alit̄ i casu. simplicit̄ loquēdo non tenet̄. s̄ malefacit iuramentū iurādo. iuramentū em̄ non solum amittit v̄m q̄n̄ iuramentū ē illicitū. s̄ etiā iurādo p̄urat. q̄ iuramentum obligās debet habere iudiciū. iusticiā. et veritatem. s̄ etsi iuro q̄n̄q̄ aliqd̄ qd̄ licz mibi nō facere. puta nō ire ad eccā. ⁊ h̄ iurare qd̄ licz sit mibi licitū p̄ aliquo tpe. nā facere v̄di mittere huiusmodi bonū qd̄ ē ad ecclesiā ire. nō licz mibi tamen iur

ramtū iterponē et aīaz obligāē ad
obfuaōd aliqd bonū nō faciēd. qz h
ē facere cōspmīfāctū et iō uiramīuz
cōt omē illud qd ē de gñe bonorū / ē
illicitū et nō fuaōdū. tñ ī casu fuaari
tenet. puta si ille vel aliū sufficiēs
medicus pñs et pat⁹ eſſi curare. et
vti illo expimēto ī salutē corpālē.
z sic ptz solutō ad obiecta; .xxii. q

Dēinde q̄sitū ē de v̄tutib⁹ mo
ralib⁹. z p̄mo de v̄tutib⁹ f̄m
se. sc̄do specialit̄ de quodam
actu iusticię sc̄z de restitutōe. Circa
p̄m̄ q̄sitū ē vtz v̄tutes morales sint
cōnexę. Et videt⁹ qz nō. qz acq̄runt⁹
ex actib⁹ qui sunt diuisi z distincti.
ergo p̄t acquiri vna virt⁹ sine alia
Pr̄. Aug. dicit. nihil contra diuī
nam sententiā dicit. q̄ dicit qz hñs
vna z non habet om̄s. **Pr̄.** v̄tutes
habentur ex cōsuetudine que req̄
rit t̄pus. ergo. **R**espondend⁹ f̄m
om̄s sanctos. vel f̄m plures. qz lo
quēdo de virtutibus ī communi du
plex ratio assignat⁹ a diuersis. f̄m
qz diuisimode sūt locuti de v̄tutib⁹.
Virtutes autē cardinales duplicit̄
accipiūt⁹ ab aliquib⁹. Quidam em̄
dicūt has virtutes eē quosdā mo
dos gñales q̄ requirūt⁹ ī om̄i virtu
te. puta qz fortitudo ē quecūqz fir
mitas animi ī q̄buscūqz reb⁹. z tē
pantia est moderātia animi ī oīb⁹
rebus z sic de alijs. et f̄m istos ne
cesse ē qz virtutes sint cōnexę. qz isti
modi gñales requirūt⁹ ī om̄i virtu
te. et si aliqd eorū defuerit nō ē v̄t⁹
aliqua. qz si t̄pantia rectitudinem
non habeat que est iusticia. vel nō
habeat animi firmitatez que ē for
titudō et sic de alijs. nō est virtus.
et hūc mod⁹ Aug. ponit. iij. de tri.
Et magister ī. iij. sententiarū. Alij
autē accipiūt distinctōz hāz v̄tutū
f̄m determinatas mateias. sic Aris.
et Peripatetici. vñ prudentia f̄m
Phm̄ non ē recta ratio ī oīb⁹. s̄z so
lū ī agibilib⁹. si militer iusticia nō

dicit rectitudinēz circa īnquisitionē
omniū causarū. s̄z tñ circa commu
tationes et distributiones et actō
nes habitas que sūt ad alterz. s̄z for
titudō etiāz firmitatez animi nō di
cit circa oīa. s̄z circa ea ī q̄b⁹ ē diffi
cillimū aimū fortitudinem hēre. sic
circa picula q̄ sūt ī bello. **E**t t̄panti
tia nō ē nisi aī moderatiua. sc̄z circa
delectationes gustus et tactus. q̄
sūt maxime delectationes. et nō ī
q̄buscūqz alijs occupabilibus sic
ē sciētia vel prudentia. sic etiā loquē
do de virtutibus. Virtutes mora
les sunt comexę cuius cōnexiōnis
ratio accipit⁹ f̄m Phm̄ ex pte pru
dentie. qz nulla virtus p̄t haberi si
ne prudētia. z impossibile ē habere
prudētia sine moralib⁹ v̄tutib⁹. cō
rō ē. qz prudētia nihil aliud est q̄
recta ratō agibiliū. impossibile autē
ē rectam ratōz habere nisi ex recta
existimatione circa principia. p̄n
cipia autē agibiliū sūt fines virtutū.
et circa fines virtutū nullus bene
se habz nisi p̄ habitū illius virtu
tis. z sic necesse est qz prudētia ha
beat secū alias v̄tutes morales. si
militer alię nō p̄nt esse sine prudē
tia. **P**otest etiāz aliquis habere ī
clinatōz naturalē ad actū alicuius
virtutis sine prudētia. z q̄ntū ha
bet maiorem inclinationē sine ha
bitu virtutis. tanto pei⁹ et pl⁹ im
pediri potest sine prudentia. sic ptz
de illo q̄ habz fortitudinē naturalē
sine discretionē z prudentia. z ideo
dicit **Gre.** ceterę virtutes nisi ea q̄
agunt prudenter agant. virtutes
esse nequaquā p̄nt. **E**st autē alia rō
cōnexiōnis ī virtutibus gratuitis
p̄pter charitatez. ī qua conectūt⁹.
qz qui habet charitatem habz oēs
virtutes gratuitas. z s̄z qui habz
vnā hz charitatez. **A**d p̄mū ergo
dñd⁹. qz actus nō sūt diuisi. s̄z qz nō
p̄t esse actus t̄pantie sine actu for
titudinis. nec fortitudinis s̄n actu

tpantie zē. **Ad** scdm dicendū. qd hoc qd dicit non pbat p autoritatez Bāblie. **Ad** .iij. dicendum. qd non dicuntur morales ex consuetudine s; amore. sed dato qd indigeant tpe tñ nō hēbit qd virtutez nisi sit prudens; .xxiij. .q.

Demde quēsituz est d restitutiōne que est actus iusticie. et circa h; q̄sita sūt tria. **P**rimo de illis qui ppter partes sūt extra ciuitatem. scdo de eo qd mala fide longe p̄scripsit. tercio de eo qd aliena consumpsit. **C**irca p̄muq; q̄ritur. vtruz expulsi ppter ptes possint expetere bona sua ab illis qd sūt i ciuitate manētes. **E**t videt qd nō. qz multi de h; qui sūt i ciuitate culpa nō habuerūt ad eoz expulsione. z sic punitēt aliq; p culpa alioruz. **P**re: expulsi fue rūt cōn ptes ecclē et sic iustū ē bellū. g° z actō est cōn eos iusta. z sic nō sūt eis dāna restituēda. **P**re: s; m̄ d h̄m cū mutat ordo ciuitatis nō r̄manet eadē ciuitas. s; cū mutat dominū et p̄cipat; mutat ordo. et sic nō ē amō eadez ciuitas qd p̄us erat. g° ciues nō tenēt ei ad restituēdā. **C**on: qd spoliat a raptore p̄ recipe z repetē ea qd sūt sibi ablata. g° z isti expulsi. **R**nduz: qd aut sūt expulsi iuste scz ppter eoz culpā. et sic non p̄nt repetere āmissa. aut iniuste id ē sine culpa: z sine debito ordine iusticie. et sic p̄nt repetē. si aē h̄nt superiorē dñt p̄ superiorē petē sibi restituī. si aē nō h̄nt superiorē ip̄m; p̄nt recūpare. **Ad** .i. g° dñd: qd nō punit aliq; p peccato alteri; s; p suo. qz maiores oīa faciūt autoritate et fauore ppli; z sic populus i fauēdo fuit i culpa. **P**re: illud itelligit de pena spiritali qd null; punit sine culpa p̄pria. s; nō de corpali qd frequēt vn; p alio punit. **Ad** .ij. dñd: qd i q̄ntū iuste agūt sūt p ecclā. i q̄ntuz iniuste sūt ppter ecclāz. **Ad** .iij. dicēd:

qd si sint eedē p̄sone maifestū est qd tenēt sibi: si vero sunt alię omnino non tenēt; .xxiij. .q.

Secundo q̄rebat vtr; ille qui mala fide p̄scribit teneat ad restituēdā. **E**t videt qd nō. qz lex dicit qd qd etiā mala fide p̄scribit acq̄rit dominū. **C**on: decretal dicit qd tenet: nec acq̄rit dominū. **R**nd: qd circa h; ē cōtraietas iuris canonici et ciuilis. qz s; m̄ ius ciuile t̄lis p̄scriptō tenet. s; s; m̄ ius canonicū talis p̄scribere non p̄t. z ratō ē: qz alios fines itēdit ciuilis legislator: scz pacem seruare et facere i; ter ciues cōcordiā: qd impediretur si i; ter ciues p̄scriptio nō curreret. qd cūq; em̄ vellet possit remire z dicere illud fuit meū qd cūq; tpe. **F**inis aē iuris canonici tendit ad q̄etes ecclē z salutē aīaz. null; aut̄ in p̄cō saluari p̄t nec permittere d̄ damno alie; no nisi recōp̄set. **E**t iō dicēd: qd si qd p̄scribat bona fide possidēda nō tenet ad restituēdā. etiamsi sciat alienum fuisse post p̄scriptionē. qz lex p̄t aliquē p̄ p̄cō et negligētia p̄uare iure suo. et illud alteri dare et cōcedere. s; qui mala fide p̄scribit tenet emēdare et satisfaccere: reddēdo damnū qd intulit. **Ad** p̄mū g° dicēd: qd verū ē qd oīa iura sūt ad gubernandū: non aut̄ ad recipiēd sibi: vel ad dādū ali; s; . et si qd leges tales sunt: tñ qz tyrannice sunt nō absoluūt a cōsciētia. s; a iudiciali foro et violētia; .xxv. .q.

Tercio q̄rebat vtr; ille qui rē alienā cōsūperit teneat ad restituēdā. **E**t videt qd nō. qz ille c; res fuerat non h; actiōz i cōsūptōne: itellige s; m̄ ius: habet tñ in p̄scriptione. **C**ontra: iste mala fide possedit alienū et consumpsit. g° z c̄. **R**espondēd: qd tenet. **C**9 rō ē. qz q̄libet tenet ad faciēd iusticiam alteri. consistit aut̄ iusticia in q̄dam equalitate. vnde nisi remite;

gretur equalitas non potest aliquis esse iustus. Inequalitas autem fuit quod consumpsit rem non suam. et ideo oportet quod reddat. Ad primum 8° dicens: quod licet non habeat actionem in eum quod consumpsit secundum ius civile / habet tamen secundum ius diuinum. cuius finis est salus animarum. et ideo ei repugnat. xxvi. q.

Deinde questum fuit de officio. Et primo de officio expositorum sacre scripture. Secundo de officio predicatorum. Tercio de officio confessorum. Quarto de officio vicariorum. Circa primum questum est: utrum omnia que doctores sancti dixerunt sint a spiritu sancto. Et videtur quod non. quia in suis dictis sunt aliqua falsa. nam in suis expositionibus quibusdam dissonant. non potest autem esse verum quod est dissimile vel dissonum. quia utraque pars contradictiois non potest esse vera. Contra: ad eundem pertinet aliquid facere propter finem. et perducere ad illum finem. huius finis scripture qui est a spiritu sancto est eruditio hominum. hec autem eruditio hominum non potest esse nisi per expositiones sanctorum. 8° expositiones sanctorum sunt a spiritu sancto. Respondens: quod ab eodem spiritu scripture sunt exposte et edite. ut dicitur per me. Cor. ii. Spiritus autem iudicat omnia. et ipse a neque iudicat. et precipue ad ea que sunt fidei. quia fides donum dei est. et ideo interpretatio sermonum numeratur inter alia dona spiritus sancti. i. Cor. xii. Ad primum ergo dicendum: quod gratie gratis date non sunt habitus. sed sunt quedam motus a spiritu sancto. alias si essent habitus. Propheta quando vellet per donum prophetie reuelationem haberet: quod falsum est. Et ideo de aliis quibus occultis reuelandis aliquando tangit mens a spiritu sancto. et aliquando non. sed aliquid eis occultatur. Non dixit Elizeus. iiii. Regum. iiii. Dominus celauit a me. Aliquando etiam dicitur aliquid a seipso sic patet de Nathan qui consuluit David quod edificaret templum. postea

autem a domino reprehensus / quasi retrahens prohibuit sibi ipse David ex parte dei. Hoc tamen est tenendum quod quicquid in sacra scriptura continetur verum est. alias quod contra hoc sentiret esset hereticus. Expositores autem in aliis que non sunt fidei multa ex suo sensu dixerunt. et ideo in his potuerunt errare. sed dicta expositorum necessitate non inducunt. ut necesse sit eis credere. sed solum scriptura canonica que in veteri et nouo testamento est;

Deinde questum est de predicatoribus. et circa hoc questum sunt duo. Primo utrum aliquis possit predicare propria autoritate. vel alicui liceat predicare sine licentia prelati sui. Et videtur quod sic. quia predicare est bonum aliquod facere aliis. sed debemus bonum operari ad omnes ad Gal. vi. 8°. Pre. dicitur Eccle. xvii. Unicuique mandauit de proprio suo. 8°. Respondens: quod nullus quantumcumque magne scientie vel quantumcumque sanctitatis nisi missus a deo vel a prelate predicare potest. quia nullus agens natum est agere nisi supra debitam materiam. predicatio autem est exhortatio et doctrina si sit publica respiciens totam ecclesiam. tota autem ecclesia et causa publica ecclesie commissa est prelati. et ideo nullus debet aliquid exercere quod requirit autoritatem publicam nisi autoritate prelati. Ad. i. 8° dicens: quod cuiuslibet licet facere bonum sibi proportionatum. non autem quodcumque bonum. Ad secundum dicendum: quod mandauit deus monere proximum priuata mentione et familiari;

Secundo utrum aliquis prohibitus a principe seculari debeat dimittere predicationem. Et dicitur quod non. Non nolite timere eos qui occidunt corpus: quod dicitur de predicatoribus. ergo timore principum non debent

dimittere **P**re. Actū. v. dicit. Deo magis oportet obedire q̄ ho-
 mibus. sed deus precipue prela-
 tis p̄cepit q̄ p̄dicent. n̄. ad Timo-
 iij. **P**redica verbuz dei. 8. **C**on.
 Actū. xij. q̄ repellitis v̄bu3 dei ⁊
 indignos zc. **P**re. Mat. x. Si vos
 p̄secuti fuerint in vna ciuitate fugi-
 te in aliam. **R**ndum. q̄ circa hoc
 opus ē duplici distincōe. q̄ q̄ndo
 aliquis phibet p̄dicare / vel phibe-
 t̄ solū a tyrāno / v̄l simul a tyrāno
 ⁊ p̄p̄o. Si p̄mo modo sic q̄ de mul-
 tudine sint aliqui qui audire vo-
 lunt / nō ē dimittenda p̄dicatio q̄n-
 uis sit moderāda. quo ad tpa et lo-
 ca. vt ex timore ad tyrannū nō im-
 pediatur. et q̄nq̄ tñ liceret p̄dicare
 occulte p̄ domos sicut per aposto-
 los legitur factū. Si sc̄do mō. tūc
 debet cedere p̄dicatoz et fugere ad
 alia loca s̄m mādatum domini. et
 hoc etiam dicit Gre. in dialogo. Qz
 q̄n sūt omnes mali ⁊ idurati / debz
 eis dicere illud Apostoli. Quia res-
 pulistis a vobis regnuz dei. **A**lia
 distincō est hic habēda. q̄ p̄dicas-
 toz ā habet curaz aīaz vel non. aut
 p̄dicat ex necessitate officij ā p̄pria
 sponte. Si p̄mo modo sic non debz
 dimittere gregem. etiam p̄pter pe-
 riculū mortis. dum mō possit aliq̄s
 bonuz facere remanendo cū grege.
 Si sc̄do modo sic etiam si talis pos-
 sit ibi fructificare / nō tenet̄ ibi sta-
 re nec ad ponendum aīaz suaz. nisi
 in casu. puta si aliquis vellz corrū-
 pere fidem. ⁊ tunc vbi fides piclitas
 ret̄ / teneretur aīaz pro fratribz po-
 nere. qz hoc est in p̄cepto ī tali cas-
 su. Si aut̄ non immineret talis cas-
 sus. sic est ī consilio. qz omnia cōsi-
 lia in casu sunt ī p̄cepto. **A**d p̄mū
 ergo dicendū. qz deus p̄cepit p̄dica-
 re ordinate et eo modo q̄ vtile ē ad
 salutem aīaz. **A**d sc̄dm dicendū.
 qz non est aliq̄s dimittendū qd̄ sit
 s̄m deuz timore mortis. qz si aliq̄s
 sine causa et sine n̄citate se ingerat

ad piculum nō ē sapiēs **A**d. iij.
 dñd. qz falsū ē. Nam s̄m Augus.
 Aliqñ impator peccat p̄cipiēdo qz
 deuotus implens non peccat obe-
 diendo. maxime si militi nō cōstat
 id esse peccatum;

.xxix. .q.
Tercio vtrū liceat p̄dicatozibz
 recipe elemosynas ab vsura-
 rijs. **E**t videt̄ qz sic. i. Corin.
 ix. Si nos spūalia vobis semiam⁹
Pre. ius nafale hz qz hō viuat d̄
 labore suo. Dignus ē em̄ opai⁹ zc
 h̄ em̄ concessuz ē hōi a creatore. In
 sudore vultus. zc Gene. iij. **C**ō-
 tra. vsurarij nihil h̄nt m̄si qd̄ ē ali-
 enum. **R**nduz. qz de rapina / vsu-
 ra / ⁊ huiusmodi / in gnali loquēdo
 nō potest fieri elemosyna. **E**sa. lxi.
 Odio h̄ns rapinaz in holocaustū.
 tñ in speciali casu p̄dicatozibz q̄ p̄-
 dicant vsurarijs et monent eos res-
 stituere licitū ē accipe. et hec ē vna
 ratio. **A**lia ē q̄n nō habz vñ alias
 viuat. et in extrema necessitate sūt
 oīa communia. et ab oībz licet ac-
 cipe ad sustentationem ⁊ necessita-
 tem;

.xxx. .q.
Deinde questuz fuit de officio
 confessor. vtz aliquis possit
 confessiones audire de iduls
 gentia dñi pape sine volūate pros-
 prii p̄lati. **E**t videt̄ qz nō. qz qlibet
 tenet̄ confiteri p̄prio sacerdoti. 8.
Pre. papa nulli p̄iudicat. 8.
Cōtra. Papa ē supra omnes. 8.
 cui vult ⁊ quātuz vult / p̄ se commit-
 tere et indulgere. **R**espondēdū.
 qz q̄daz dixerunt qz qlibet sacerdos
 p̄ se absolueret quēlibz a q̄cūqz pec-
 cato. ⁊ licet nō bñ faciat absoluens
 do / tamē absolut⁹ ē. **E**t ratio hoz
 fuit. qz simul dat̄ p̄sbytero ī sua or-
 dinatione potestas cōsecrandi coz-
 p̄ christi / ⁊ p̄fas clauuz. et iō sic
 p̄ se cōsecrare quālibz hostiam / ita et
 p̄ se absolueret quēlibz. **S**z h̄ ē erro-
 neum. qz null⁹ p̄ se absolueret p̄pria

autoritate / nisi euz q̄ est aliq̄ mō si
 bi subdit⁹ . qz act⁹ fiunt ī materia
 ppria . et ab eodem a quo talis ha
 bet sacerdotiū / habz et iudiciū an
 nexum . et h̄ scz iudiciū nō est nisi ī
 subditos inferiores . q̄ g° nō hz s̄
 dituz nō p̄ eū absoluere . et sic iu
 risdictō dat materiā sacerdoti deter
 minatam . Secus aut̄ est de hostia
 que ē materia determinata . cui g°
 nulla arca cōmittit̄ / hz clauē liga
 tam vt iuriste dicunt̄ / scz qz nō ha
 bet omnino materiā . Alij dicūt qz
 etiā null⁹ potest superiori autorita
 te absoluere subditum inferioris p̄
 lati cō voluntatez ipsius . puta qz
 sacerdos non p̄ autoritate ep̄i cō
 volūtatez parochiam aliquem ab
 soluere . h̄ etiā est erroneum . qz ad
 absoluēdū requirit̄ potestas sacer
 dotis et iurisdicō . ep̄us aut̄ habet
 immediataz iurisdicōz ī omnes .
 Dñ ep̄s p̄ oēs cōfessiones audire
 etiā cō volūtate parochialis p̄sby
 teri . et similiter etiā ille cui ep̄s cō
 mittit . z multo magis si Papa cō
 mittit v̄ archiep̄s / q̄ h̄nt immedi
 atam iurisdicōez ī oēs sui archi
 ep̄at⁹ . nisi ex appellatione vbi nō
 possz alteri dare licentiā vel autori
 tatem audiendi confessiones cō
 volūtatez ep̄i et diocesani suffragan
 ni . **Ad . i .** dicendum . p̄ ea q̄ dicta
 sunt . qz ep̄s et papa plus valent
 q̄ sacerdos ideo z **Ad . ii .** dicend⁹
 qz h̄ nō est ī p̄iudiciū h̄ ī auxiliū .
 qz audire confessiones nō est statu
 tum ī fauorem sacerdotum . alias
 multuz essent infideles serui si p̄pter
 honorez sacerdotu cōfiteri peccata
 essz n̄cariū . h̄ h̄ est introductuz ī sa
 lutem aīaz ; . xxxi . . q .

Quēdē quēsituz fuit de officio
 vicariorū . vtz vicarius alicu
 ius possit vices suas cōmittē
 alteri . Et videt̄ qd̄ sic . qz effect⁹ ha
 bet virtutem cause / z p̄ ē ī ea que
 p̄ causa **Con .** qz videtur h̄ illi esse
 cōntrium **Proverbiorū . xxvii .** Dilis

genter agnosce vultum pecoris tui
Rndum . qz ille q̄ ē cōstitut⁹ vica
 rius / nō p̄ totaz p̄fatē cōmittere .
 h̄ potest p̄tem . qz intentio cōmitten
 tis est vt exequat̄ h̄m qz potest cui
 cōmittit . et forte talis non p̄ totū
 facere qd̄ sibi cōmittitur . et ideo p̄
 aliqd̄ alteri cōmittere . **Ad pmū**
 g° dicend⁹ . qz effect⁹ nō semp̄ habz
 totaz virtutez cause / nisi essz ep̄isco
 pus **Ad . ii .** dicend⁹ . qz h̄ ep̄s p̄ vi
 carius ip̄m facit . vt agnoscat vul
 tum pecoris ; . xxxii . . q .

Quēdē quēsitum fuit de p̄tinē
 tiā ad culpā . Et p̄mo d̄ pec
 catis . sc̄o d̄ p̄emis . De p̄mo
 quēsitā sūt duo . p̄mo de p̄tinētiā
 ad culpā originalem . sc̄o ad cul
 pam actualē . De peccato origina
 li fuit quēsitum . vtz traducatur p̄
 traductionem seminis **Ad . i .** qz sic
 qz originale peccatum est peccatuz
 nature et nō attingit p̄sonam / nisi
 īquātu est sub tali natura / tota aut̄
 huāna natura ē sic vn⁹ h̄o . vbi cū
 qz g° illa natura repitur / ibi ē pec
 catuz natē id ē originale . quemad
 mod̄ p̄uissio hz rōz culpe . nō īquā
 tuz ipsi⁹ man⁹ / h̄ īquātu ē a p̄n
 cipio volūtatis ; . xxxiii . . q .

Quēdē quērit̄ de culpa actuali .
 Et p̄mo de peccato cogitatio
 nis duo fuerunt quēsitā . pris
 mo vtz cōsēsus ī delectatōne sit pec
 catū mortale **Rnd .** qz hic nō quērit̄
 de cōsēsu ī delectatōz act⁹ . qz h̄ pla
 ne mortale ē . h̄ de cōsēsu ī actū cog
 gitōis . sic cū aliq̄ cogitat de dele
 ctatione fornicationis z placz sibi
 hęc cogitatio et delectat̄ ī ea . Et ē
 duplex cogitatio delectationis . v̄
 p̄pter ipsam cogitationez / vel rem
 cogitatam . Prima est cū quis cogi
 tat de delectatōne v̄ d̄ bellis regis .
 non p̄pter regem / sed p̄pter ipsam
 cogitationem . Secunda est cum de
 lectoz cogitans d̄ amico p̄pter ip̄m
 q̄ fit mibi p̄ cogitatōz et ī cogita
 tione p̄sēs . sic g° cogitatio p̄ co

gitari ut delectans put cogitatio: et sic non est peccatum. sic si debeo narrare de fornicatione et occurrunt plane vice et delectatio. si autem cogitatio est delectans propter rem cogitata. impossibile est quod hoc precedat nisi ex amore fornicationis. et ideo consentire in ea est consentire in amorem. et in usum rei illicitum. et sic est peccatum mortale; .xxxiii. .q.

Secundo de suspitione. utrum sit peccatum mortale. Et videtur quod sic. talibus enim comminatur dominus **Esai. v.** De quo dicitur **zē.** Contra. super illud **Apostoli.** Nolite autem tempus iudicare. dicit glossa. quod est veniale peccatum. **Rñd.** quod illa que sunt mortalia peccata ex genere motus imperfecti. non sunt mortalia peccata sed venialia. Adulterium enim est peccatum mortale scilicet quando est completa voluntas. non autem quando est incompleta. Non enim quilibet motus concupiscentie est peccatum mortale. Iudicium autem duplex est scilicet de rebus et de personis. Iudicium de rebus semper est peccatum mortale. puta dicere quod dare elemosinam sit malum. Iudicium autem de personis quandoque fit falsum. non tamen semper est peccatum. nisi quando est omnino temerarium. **Dñ Aug.** in libro de sermone domini in monte. Si erramus in iudicio personarum. non erremus in iudicio rerum. sed quando ex levi re iudicium procedit firmum in corde. aliquando est peccatum mortale. quod est cum contemptu proximi. Suspicio autem est quid imperfectum in genere iudicii. et ideo est imperfectus motus. et ideo non est peccatum mortale ex genere. quod si fiat ex odio erit aliquando mortale. **Ad primum** ergo dicendum. quod dicit bonum malum. et tantum non suspicatur sed iudicatur. et ideo peccat;

.xxxv. .q.

Deinde quesita fuerunt de peccato operis tria. Primo utrum liceat uti sortibus maxime in as-

ptione librorum. **Rñd.** quod sortes proprie est iudicium quod accipitur ex aliquo ab homine facto ad inquirendum occultum. dico autem ab homine facto. quod querere de factis alijs non est sortes. sed aut augurium aut aliquid aliud. ut quando aliquis cum terra sicut geomantici. aut cum taxillis. aut vestibus. aut in aptione librorum divinatorum. hec autem fiunt ad tria. aut ad inquirendum voluntatem. aut ad consultandum dubium. aut aliquid aliud. Et sic sumitur triplex sortes. scilicet divinatoria consultoria et divinatoria. Alij faciunt has sortes quasi committentes fortunam. sicut cum quis non videtur debere ire. cum per manus alterius debeat ire. et hoc aliquando est vanum. aliqua intentione inquirendi iudicium alicuius rei. sic quidam ad inquirendum iudicium astrorum acquirunt. sicut Chiromatici qui dicunt quod per motum celi movetur manus. et sic est peccatum. Aliqui intendunt scire iudicium diaboli. sic **Nabochodonosor.** et hoc est sacrilegium. Aliqui iudicium domini. et sic non est semper peccatum. et sic sortes divinatoria quatuor habet gradus. et primo aliquando est leve peccatum. secundo modo peccatum est. sed tertio et quarto non est semper peccatum. sed quando quis non ex necessitate facit. quod sic est tentare deum secundi **Baraly. xx.** Cum ignorem quid agere debeam. vel quando sine debita devotione sic **Beda** dicit. **Actum primo.** Quando quando aliquis res sacras convertit in temporalia. sic cum aliquis aperit libros pro temporalibus. vel quando de eo quod est supra nos scire petit. sicut cum quis non concordat cum sacro collegio. quod hoc est facere iniuriam Spiritui sancto. qui firmiter creditur esse in ecclesia vel in collegiis beatorum. Sed in electione prelatum secularium nihil prohibet sortibus uti. absque tamen suspitione; .xxxvi. .q.

Secundo de retentione superfluum. utrum ille qui non dat super-

fluum qđ habet p deo peccet. **U**bi dicit Auguf. qđ qui retinet z c sicut supra i vno quodlibeto de pplexitate vtrum aliqs possit eē pplex;

.xxxvii. .q.

Dinde quesitū ē de pems. **E**t primo de pena tp ali. vtz ali quis religiosus expelli debeat ppter peccatū de religione. si sit parat⁹ corrigi et sustinere penā. **R**espōdet qđ apostolus dicit **A**uferte malū ex vobis. modicū em̄ fermētū z c. **A**ufert⁹ aut aliquis per penaz tempalez vel corpalem. p hoc maifestum est qđ aufert⁹ etiam ille qui vellet pētere quātūcūq. sicut homicida suspenditur. quātūcūq. pēniteat. vel p penam spiritualez. et

si ecclesia nō facit. nisi quis esset contumax. **E**t h⁹ ratio ē. qđ per penaz corpalem aufertur aliqđ tp ale qđ potest recompensari. z ideo non debet religio infligere talem penam qđ diu vult corrigi. nam sicut exco:municatio i ecclā. ita expulsio a religione. **E**t ideo dicendum. qđ nullus est nisi per contumaciaz expellēd⁹. sed alio modo est sequestrād⁹ in carcere vel alio modo;

.xxxviii. .q.

Secundo de pena eterna. **U**tz anima sepata a corpore naturaliter ab igne corporeo patiat⁹. **R**espōdenđ sicut supra in vno quodlibeto videlicet. iij. q. xxiiij;

Beati Thomae Aquinatis quodlibeta duodecim expliciūt feliciter p Joannes sensenschmid vrbis Nurmberge ciuē. Industriosū imp̄ssorie artis magist⁹ et Andream frisner de Bunsidel imp̄mendorum librorum Correctores Anno A natiuitate domini. M. CCC. lxxiiij. decimosextimo Calendas Maij

Tametli hęc sūma (ip̄amet testate) maxima sit atq. accuratissima diligētia emendata. nedū in corrigendis distinguendis q. sententijs. s. et in supplen. dis plurimorū exemplariū defectib. z recte quotandis (qđ admodū necessariū fuit) autoritatib. tamē. ne ad huc qđ ad vocabuloz originem et significationis pprietatē. z ita ad faciliore pfundiozemq. itellectū faceret. abesset. secuti maiorū nrōz vestigia orthographicam rationez. put fragilitati nrē successuz erat obseruauim⁹ que admodum ipsimet maiores nrī vt Papirian⁹. Plinius. Rhemius. Grillus. Caper. Probo. Quintilian⁹. Varro. Aulus Gellius. Donatus. Seruius. Priscian⁹. Sergius. Merodian⁹ et ceteri. nedū sūmo studio obseruarunt. Verum etiaz in libris suis quos de orthographia magnifice scripserunt obseruari pcepserunt. Si quas igitur lētoz optime hic dictiones secus qm vsus habet characterizatas inueneris (qđ ertingit maxime in diphthongādis et aspirandis vocabulis i V grēca i Z z ij duplici) nō defacili precamur i detractōnez male correctōis prumpas. ne prememoratos probatissimos viros reprehendens. quū tuā estimationez vulgi qđ vsū immo verius abusū eorum autoritati pponere conaris. ip̄oz autoritate despiciens. dus potius qđ imitandus conuincaris;

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Vertical text along the right edge of the page, possibly from an adjacent page or a binding label.

Vertical text along the right edge of the page, possibly from an adjacent page or a binding label.